

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

Journal of Mani Chettha Ram

Wat Chommani

ปีที่ 8 ฉบับที่ 5 (กันยายน - ตุลาคม 2568)

Vol 8 No.5 (September - October 2025)

P-ISSN : 2774-0455 (Print)

E-ISSN : 2774-0978 (Online)

วัตถุประสงค์

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

เจ้าของ

111/1 วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย 43000 โทร 06-10186156

e-mail: manichettharam@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพกิตติมุนี, ดร.

ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระราชรัตนาลงกรณ์, รศ.ดร.

เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระศรีวิจิตรโมลี

รองเจ้าคณะจังหวัดหนองคาย

พระสุธีวรชิตคุณ

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บรรณาธิการบริหาร

พระครูสุตรัตนภรณ์

เจ้าอาวาสวัดจอมมณี

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระมหาฐิติวัธน์ หมั่นกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

กองบรรณาธิการ

พระศรีญาณวงศ์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระครูภาวนาธรรมโมชิต, ดร.

เจ้าคณะอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

พระครูปริยัติสุวรรณ์วัฒน์, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระนัสสนะ ส่างช้าง, ดร.

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พระมหาจำนงค์ สิริวิญญู, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

พระมหาฐิติวัธส์ หมั่นกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. อีร์ภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชธร ตู้ทองคำ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุวีรางกูร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินิจ ฝาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พลตรี ดร.วัลลภ มณีเชษฐา

มหาวิทยาลัยเนชั่น

ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

สมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

ดร.ธีรดนัย กัปโก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูกาญจนาภรณ์ ปุณรัตน์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒิพงษ์ บัวซ้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาสายัณห์ ดิถีขปณฺโณ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พรเทพ เข้มเครือ

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ณรงค์ฤทธิ์ ดีทองหลง

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ฝ่ายกฎหมาย

ชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

นิติกรกรชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ออกแบบปก

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

จัดรูปเล่ม

พระวินัย นาคา

วัดจอมมณี ตำบลมีชัย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ใน
พระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถ.พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180
โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 5 ประจำปีพุทธศักราช 2568 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เนื้อหาสาระของบทความยังคงเนื้อหาสาระที่หลากหลายเช่นเคย จำนวนบทความทั้งหมด จำนวน 70 เรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิจัย จำนวน 65 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 4 เรื่อง และบทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 1 เรื่อง วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2572 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิต ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่านบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระครูสุตรัตนภรณ์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ฉ)
สารบัญ	(ข-จ)

บทความวิจัย : Research Article

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3	1-16
TECHNOLOGICAL LEADERSHIP AFFECT TO EFFECTIVE ACADEMIC MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATOR UNDER PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3	
พงศ์พนิช คณะนาม, เปญจวรรณ ศรีมารุต และศิริรัตน์ ทองมีศรี	
แนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม 7	17-34
GUIDELINES ON APARIHANIYA-DHAMMA 7 - BASED DEVELOPMENT OF LOCAL POLITICIANS	
พระขวัญแก้ว กิตติโสภโณ (ชัยภูมิ) และสุขพัฒน์ อนันทจารย์	
การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักฆราวาสธรรม กรณีศึกษา : นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	35-48
STUDENTS' RESILIENCE PROMOTION BASED ON GHARAVASADHAMMA: A CASE STUDY OF STUDENTS AT SATRI THUNG SONG SCHOOL, THUNG SONG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE	
สุภารัตน์ ขวดชุม และพระเมธีวชิราภิรัต	
แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี	49-64
DEVELOPMENT GUIDELINES FOR LEARNING WITH HAPPINESS OF THE STUDENTS IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SUPHANBURI	
สิรินทรา สังข์ศิริ, ประยูร บุญใช้ และพรเทพ ฐิ์แผน	
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2	65-79

CREATIVE LEADERSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS KHLONG NAM LAI SCHOOL GROUP PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE KAMPHAENG PHET PROVINCE AREA 2

วิฑูรย์ ช่างบุญมี และ จารุวรรณ แก่นทรัพย์

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข 80-94

GUIDELINES FOR DEVELOPING OMNOISOPHONCHANUPATHAM SCHOOL TOWARDS BECOMING A HAPPY SCHOOL

ชัยลักษณ์ ทานะสิงห์ และ นุชนรา รัตนศิริประภา

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม 95-107

THE PARTICIPATIVE ADMINISTRATION OF ADMINISTRATORS AND TEACHERS AT OMNOISOPHONCHANUPATHAM SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SAMUT SAKHON SAMUT SONGKHRAM

พิไลพร จันทระพิภพ และ สงวน อินทร์รักษ์

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 108-121

THE ROLE OF ADMINISTRATORS IN PROMOTING INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER ANGSILO SCHOOLS NETWORK GROUP 4 , UBON RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

แดนอังเจโล่ บุญหลง, เมธาวิ โชติชัยพงศ์ และเจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบต่อ ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 122-138

THE EFFECTS OF PROJECT-BASED LEARNING MANAGEMENT SUPPLEMENTAL WITH DESIGN THINKING APPROACH MATHEMATIC THINKING PROCESS SKILLS AND LEARNING ACHIEVEMENT OF GRADE 5 STUDENTS

พรวิไล วิเชียรเครือ, สุทธิดา จันทรวง และ ชาดิชา ม่วงปฐม

- วิเคราะห์ข้อผิดพลาดการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาหลักสูตร
ภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา 139-152**
ANALYSIS OF THAI-JAPANESE TRANSLATION ERRORS OF PHRANAKHON
SI AYUTTHAYA RAJABHAT UNIVERSITY 3 TH YEAR JAPANESE MAJOR
STUDENTS
ทาโร ไฮโด และ เชี่ยวชาญ ทรัพย์สุริต
- วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม 153-166**
วิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง
ANALYZING BELIEF IN NAGA AND THE PROCESS OF CREATING CULTURAL
IDENTITY BY BUDDHIST WAY FOR COMMUNITY IN THE MEKONG BASIN
ศศิธร บุตรดี, พระครูพิศาลสารบัณฑิต, และ พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม
- การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สังกัด 167-179**
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
THE DEVELOPMENT OF SCHOOLS INTO LEARNING ORGANIZATIONS
THE NA BO KHAM SCHOOLS GROUP UNDER KAMPHAENG PHET PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
ศิริญา ช้างบุญมี และ จารุวรรณ แก่นทรัพย์
- การรับรู้และความคาดหวังของบุคลากรต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 180-191**
4.0: กรณีศึกษากกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ
PERCEPTIONS AND EXPECTATIONS OF PERSONNELS TOWARD THE
DEVELOPMENT OF GOVERNMENT 4 . 0 : A CASE STUDY OF THE
DIRECTORATE OF CIVIL AFFAIRS, ROYAL THAI AIR FORCE
นภสร ประเสริฐวงศ์ และ พรพรรณ เหมะพันธุ์
- ปัจจัยและแนวทางการใช้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารเพื่อเสริมสร้าง 192-208**
ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
FACTORS AND GUIDELINES FOR APPLYING ETHICAL LEADERSHIP OF
ADMINISTRATORS TO ENHANCE TEACHERS' PSYCHOLOGICAL SAFETY IN
THE AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1
ครองคลัง บำรุงเวช และ จันทิรศม์ ภูติอริยวัฒน์
- EFFECT OF KNOWLEDGE-BASED LIVE STREAMERS' FEATURES ON 209-219**
UNDERGRADUATE'S PURCHASE INTENTION IN PRIVATE UNIVERSITIES
OF JINAN, CHINA

LINGLING LI AND AITPORN GERDRUANG

THE INFLUENCING FACTORS OF INNOVATION PERFORMANCE OF CHINESE MSMES IN THE INTERNET INDUSTRY BASED ON AMO THEORY MODEL - A CASE STUDY OF HENAN PROVINCE 220-229

YIBO ZHANG AND AITPORN GERDRUANG

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบราที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 230-243

DEVELOPING LEARNING MANAGEMENT A PROBLEM-SOLVING PROCESS BASED ON THE CONCEPT OF POLYA JOINS WITH THE GEOGEBRA PROGRAM THAT PROMOTES PROBLEM-SOLVING ABILITY MATHEMATICAL OF MATHAYOM 4 STUDENTS

นริศรา ภูณลง และ มนตรี วงษ์สะพาน

ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม: การออกแบบงานและบรรยากาศองค์การ 244-258

ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF THE GOVERNMENT OFFICIALS AT THE OFFICE OF PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF JUSTICE : JOB DESIGN AND ORGANIZATIONAL CLIMATE

จิตรัตน์ โกวิทยา และ พรพรรณ เหมะพันธุ์

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 259-273

RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP OF DIGITAL ERA SCHOOL ADMINISTRATORS AND JOB PERFORMANCE MOTIVATION OF TEACHERS UNDER ANGSILO SCHOOLS NETWORK GROUP 4, UBON RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ศรินยรัตน์ สุวรรณพรม, สุรางคนา มัณยานนท์ และ สุรศักดิ์ หลาบมาลา

การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดในการบริโภคโปรตีนผงทางเลือกของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 274-287

A STUDY ON CONSUMER BEHAVIOR AND MARKETING FACTORS IN THE CONSUMPTION OF ALTERNATIVE PROTEIN POWDER AMONG HEALTH-CONSCIOUS CONSUMERS IN MUEANG DISTRICT, KHON KAEN PROVINCE.

พรรณธวรรณ บุตรดีสุวรรณ, วัฒน มันทรา, อาริรัตน์ ภูธรระมะ, วิลัยพร ยาชามป้อม, ณปาล อุ
ทยารัตน์ และ คณาบุณย์ บุญวิเศษ

การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ 288-299
เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

A CONSTRUCTION DIAGNOSTIC TEST ON HOMEOSTASIS FOR
MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS UNDER UDON THANI SECONDARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE.

ณราภรณ์ บุญซื่อน และ มณีนุชา สุราษ

ผลการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 300-310
ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

THE EFFECTS OF TASK - BASED LEARNING ON THE ENGLISH LANGUAGE
ACHIEVEMENT OF GRADE 7 STUDENTS.

องค์อร เสริมกล้า, เนติ เฉลยวาเรศ และ สุวิทนา สงวนรัตน์

ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 311-322
การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

THE SPIRITUAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

เรณู ชื่นเสมา และ ชิชณพงค์ ศรีจันทร์

ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 323-336
การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

INTEGRATED LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER NONG
KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

อภิญา บุตรอุดม และ พิมพ์อร สดเอี่ยม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 337-350
การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

INNOVATIVE LEADERSHIP OF EXECUTIVER THAT AFFECT HUMAN
RESOURCE MANAGEMENT OF TEACHERS IN SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

คณินนิตย์ พลอาษา และ ชิชณพงค์ ศรีจันทร์

ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐาน 351-364
การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เลย หนองบัวลำภู

ADMINISTRATOR'S COMMUNICATION SKILL AFFECTING TEACHER
PROFESSIONAL STANDARDS PERFORMANCE UNDER SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE LOEI NONGBUALAMPHU

พลิกา พิมพ์ประชา และ บุญช่วย ศิริเกษ

**ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2** 365-377

THE EFFECTS OF COOPERATIVE LEARNING USING TGT TECHNIQUE ON
MATHEMATICS LEARNING ACHIEVEMENT OF SECOND GRADE
ELEMENTARY STUDENTS

ธิดารัตน์ งามกุศล, เนติ เฉลยวาเรศ และ สุวิทนา สงวนรัตน์

**การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์
สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี** 378-394

THE DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM ON USING ONLINE
MANAGEMENT PROGRAM FOR ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS
LOPBURI PROVINCE.

สิทธิโชค สุกกิจ, สุวิทนา สงวนรัตน์ และ เนติ เฉลยวาเรศ

**ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะการพูด
ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3** 395-406

THE EFFECTS OF BRAIN-BASED LEARNING APPROACH ON ENGLISH
SPEAKING SKILLS OF GRADE 3 STUDENTS

สุธีรา ฉายชูวงศ์, เนติ เฉลยวาเรศ และ สุวิทนา สงวนรัตน์

**คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ
สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้** 407-418

DIGITAL-ERA SCHOOL ADMINISTRATORS CHARACTERISTICS AFFECTING
SCHOOL EFFECTIVENESS UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN
ADMINISTRATION KRUNGTHON TAI GROUP

ณัฐพล กองทุ่งมน, สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และ วิเชียร อินทรสมพันธ์

**การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรีโดยใช้
รูปแบบ CIPP MODEL** 419-436

CURRICULUM EVALUATION OF WAT KHLONG MAI SCHOOL, SARABURI
PROVINCE USING THE CIPP MODEL

ศิรินภา กลิ่นหอม, สุวิทนา สงวนรัตน์ และ เนติ เฉลยวาเรศ

**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้** 437-448

THE INFLUENCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS' TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP ON SCHOOLS AS LEARNING ORGANIZATIONS UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION, KRUNGTHON TAI

รัชติย์ ศรีสังข์งาม, สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ และ วิเชียร อินทรสมพันธ์

การตลาดดิจิทัลส่งผลต่อประสบการณ์ลูกค้าและความภักดีในการซื้อสินค้าและบริการของร้านอาหารเฉพาะทาง 449-461

THE IMPACT OF DIGITAL MARKETING ON CUSTOMER EXPERIENCE AND LOYALTY IN PRODUCT AND SERVICE PURCHASING AT SPECIALTY RESTAURANTS

นภาพรณ เจียมทอง และ ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธ์

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ 462-476

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM ON 'ELDERLY MEDIA LITERACY SHIELD' TO ENHANCE MEDIA LITERACY SKILLS OF OLDER ADULTS

ชัยวัช สมนึก, สุวทนา สงวนรัตน์ และกรวุฒิ แผนพรหม

การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ 477-489

CREATING MOTIVATION FOR THE WORK OF TEACHERS AT THE CENTRAL SPECIAL EDUCATION CENTER UNDER THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION

นิรวิทย์ ไกลถิ่น และสาลิณี มีเจริญ

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 490-502

THE EFFECTS OF PHENOMENON-BASED LEARNING COMBINED WITH 5W1H QUESTIONING TECHNIQUES ON ACADEMIC ACHIEVEMENT AND SCIENCE PSYCHOLOGY OF GRADE 6 ELEMENTARY STUDENTS.

พงศ์พัฒน์ แยมปราศัย, สุวทนา สงวนรัตน์ และ บุญยานุช เฉยียงหงส์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุดรธานี 503-516

PUBLIC PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT IN NA YUANG SUBDISTRICT MUNICIPALITY, NA YUANG DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

ทองหยาด รัตน์ประเสริฐ และ บุญเหลือ บุปผามาลา

**การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่มีต่อการ
แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1** 517-529

A STUDY OF SELF-CONFIDENCE AND METACOGNITION TOWARDS
MATHEMATICAL PROBLEM-SOLVING FOR THE SEVENTH GRADE
STUDENTS

อารียา วงศ์สวัสดิ์ และ ยุทธพงศ์ ทิพย์ชาติ

**ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6** 530-540

THE EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT USING THE RAFT STRATEGY
ON CREATIVE WRITING SKILLS OF PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS.

ณัฐจุฑา ปุณยชัยปริดา, สุวิทนา สงวนรัตน์ และ กรวุฒิ แผนพรหม

**การจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัด
นครศรีธรรมราช** 541-552

MANAGEMENT OF DON KHA VILLAGE PRODUCTION SAVINGS FUND
PHROM KHIRI DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุวรรณดี รุ่งรักษ์, เกษฎากร มณีลาภ และ กนกภักดิ์ บุญสิทธิ์

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล
นางัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี** 553-565

PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT OF NANGUA
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
NAM SOM DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

วรัญญา พันธผล และ ชาญยุทธ หาญชนะ

**การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วน
ตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี** 566-580

HOUSEHOLD WASTE MANAGEMENT OF PEOPLE IN NA KAE SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NA YUNG DISTRICT, UDON THANI
PROVINCE

รัชฎาภรณ์ บำรุงสุข และ โกศล สอดส่อง

**การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1** 581-593

ARRANGEMENT OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT BY EDUCATIONAL
ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF THE PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA, NAKHON RATCHASIMA AREA 1

อรรถวิทย์ นีธวิระเกียรติ และ กฤษณา วัฒนาศักดิ์

การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง 594-605
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

PRATICIPATORY MANAGEMENT AND EFFECTIVENESS OF THE CENTRAL
SPECIAL EDUDATION CENTER OFFICE OF SPECIAL EDUCATION
ADMINISTRATION

ศศิวิมล คำชาติ และ สาลินี มีเจริญ

กลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถใน 606-620
การรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัด
กาญจนบุรี

PROMOTING STRATEGY OF COMMUNITY EMPOWERMENT PARTICIPATION
TO IMPROVE RETAINING LOCAL IDENTITY OF THE THAI SONGDAM IN
HUIKRACHAO DISTRICT, KANCHANABURI.

รจนามรณ ศรีช่วงโชติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วน 621-634
ตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

PUBLIC PARTICIPATION IN WASTE MANAGEMENT OF BAN KONG
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NA YUANG DISTRICT,
UDON THANI PROVINCE

สตรียรัตน์ สุศรีพ และ โกศล สอดส่อง

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 635-649
การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1

THE TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ชนิกา รักษาวัง และ บุญช่วย ศิริเกษ

การศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการ 650-664
แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

THE EFFECTS OF MATHEMATICAL UNDERSTANDING AND SELF-
CONFIDENCE ON PROBLEM SOLVING AMONG GRADE 7 STUDENTS

กฤตเมธ กาลินพิลา และ ยุทธพงศ์ ทิพย์ชาติ

การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับ 665-679
ประถมศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่บ้านเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

A STUDY OF THE MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING ABILITY OF

PRIMARY SCHOOL STUDENTS. CASE STUDY : BANMAINAMNGERN
SCHOOL ON PHAYAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2
ชญุตว์ แสนหวั่ง และ นวพล นนทภา

ความท้าทายต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย 680-692

CHALLENGES TO PERFORMANCE EFFICIENCY OF PERSONNEL OF THE
STATE RAILWAY OF THAILAND

พุทธร โพธิ์เจริญ และ พรพรรณ เหมะพันธุ์

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 693-704

THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL ERA LEADERSHIP OF SCHOOL
ADMINISTRATORS AND ACADEMIC ADMINISTRATION IN THE
EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER THE
NAKHON SAWAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ชุลีพร สมบูรณ์ประเสริฐ เยาวเรศ ภักดีจิตร และ ทินกร ชอัมพงษ์

PROMOTION OF ENGLISH LANGUAGE LEARNING AMONG THAI BUDDHIST MONKS: INTEGRATING THEORY AND PRACTICE 705-715

PHRAMAHA KRIANGKRAI SIRIVADDANO (PHETSANGKHAD)

การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักพระ 5 ของผู้บริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู 716-731

A STUDY OF THE DEVELOPMENTAL COMPONENTS OF HIGHLY EFFECTIVE
HABITS ENHANCED BY THE FIVE SPIRITUAL POWERS (BALA 5) AMONG
ADMINISTRATORS OF VOCATIONAL COLLEGES UNDER THE OFFICE OF
VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION IN NONG BUA LAMPHU
PROVINCE

ศิวกร อินญา, ประจิตร มหาหิง และ ยิ่งสรรค์ หาพา

ความคาดหวังและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ามหานครแห่งประเทศไทย 732-744

PUBLIC EXPECTATIONS AND CONFIDENCE TOWARDS THE SERVICE
EFFICIENCY OF STRADDLE MONORAIL TRAIN IN THAILAND

ปัทมา สระแก้ว และ พรพรรณ เหมะพันธุ์

แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร 745-758

THE MOBILIZING EDUCATIONAL RESOURCE GUIDELINES FOR OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER THE OFFICES OF PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA IN SAKON NAKHON PROVINCE

กัลยลักษณ์ คำโสภา และ พนายุทธ เขยบาล

การเชื่อมโยงความในบันทึกการเดินทาง ของ นีวกลม

759-773

COHESION IN NIW KLOM'S TRAVELOGUES

ดาราพร ศรีม่วง และ รัตนชัย ปรีชาพงศ์กิจ

การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในเพจเฟซบุ๊ก “จะเที่ยวไปไหน”

774-787

ANALYZE LANGUAGE USAGE STRATEGIES ON “JATIEWPAINAI” FACEBOOK PAGES.

ประภัสสร ห่อทอง

การพัฒนาโปรแกรมการประเมินความรู้ด้านภาษาไทย ตามแนวข้อสอบ NATIONAL TEST (NT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดศรีสะเกษ

788-797

DEVELOPMENT OF A THAI LANGUAGE PROFICIENCY ASSESSMENT PROGRAM BASED ON THE NATIONAL TEST (NT) FOR STUDENTS IN GRADE 3 IN SI SA KET PROVINCE.

กิตติกร แพงอก, เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และ สมประสงค์ เสนารัตน์

การพัฒนาค้างข้อสอบด้านคณิตศาสตร์ ตามแนวข้อสอบ NATIONAL TEST (NT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดศรีสะเกษ

798-808

DEVELOPMENT OF A BANK OF MATHEMATICS EXAM QUESTIONS ACCORDING TO THE NATIONAL TEST (NT) FORMAT FOR GRADE 3 STUDENTS IN SISAKET PROVINCE.

ชนาพร ไชยสุวรรณ, เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และ สมประสงค์ เสนารัตน์

การศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

809-822

THE STUDY OF CRITICAL THINKING ABILITIES AND MATHEMATICS SELF-EFFICACY TOWARD MATHEMATICS PROBLEM-SOLVING FOR THE EIGHTH GRADE STUDENTS

ปรัชญาพร ศรีสุทัศน์ และ ยุทธพงศ์ ทิพย์ชาติ

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของประชาชน ในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21

823-836

APPLICATION OF THE FOUR BASES OF POWER OF THE PEOPLE IN LIVING IN THE 21ST CENTURY

พระปรกณ สมาจาโร (นุชม่วง), พระครูสมุทรศุภชัย สุภณโม (ไชยาญญูท),
และ พระครูบวรชัยวัฒน์

การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ของนักเรียน 837-847
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH VOCABULARY LEARNING BY USING
VOCABULARY GAMES FOR GRADE 6 STUDENTS

วิรดา มาเป้า และ เตชาเมธ เพียรชนะ

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในโรงเรียนเครือข่าย 848-860
ชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

ACADEMIC ADMINISTRATION OF ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL ERA
IN CHUMPHONBURI 1 SCHOOL NETWORK UNDER SURIN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

กาจพน เจริญรอย, สุรางคนา มั่นยานนท์ และ สมหมาย สร้อยนาคพงษ์

แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน 861-875
ในสหวิทยาเขตศรีบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี
นครนายก

GUIDELINES FOR ACADEMIC MANAGEMENT TO ELEVATE THE LEARNING
OUTCOMES OF SCHOOLS IN THE SI BURAPHA EDUCATIONAL
COOPERATIVE UNDER THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA
OFFICE PRACHINBURI NAKHON NAYOK

ศิวินทร์ อธิจันทร์รัตน์ และ ปณต นามะวิโรจน์

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัด 876-886
พระนครศรีอยุธยา

MOTIVATION FOR WORK OF VILLAGE HEADMEN AND SUB-DISTRICT
HEADMEN OF BANG PA-IN DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA
PROVINCE

มนัสพร กลิ่นเจริญ และ กมลวรรณ วรรณธนัง

บทความวิชาการ : Academic Article

AI ETHICS: จริยธรรมปัญญาประดิษฐ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา 887-898

AI ETHICS: ARTIFICIAL INTELLIGENCE ETHICS FOR SCHOOL
ADMINISTRATORS

นวรรตน์ ไชยมณี

สัญลักษณ์แทนลักษณะเฉพาะของเศรษฐกิจบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจหลากสี 899-915

SYMBOLIC REPRESENTATIONS OF DISTINCTIVE CHARACTERISTICS IN
MULTI-COLORED ECONOMIC PARADIGMS

ธีรวุฒิ แสงมณีเดช, กุลยา อนุโลก, วรลักษณ์ ทองประยูร และ รัชนิดา รอดอ้าว

ห้องน้ำในฐานะพื้นที่ทางเศรษฐศาสตร์การเมือง: วิภาษวิธีของการเข้าถึง 916-935
ทรัพยากรสาธารณะกับอัตลักษณ์ทางเพศ

RESTROOMS AS POLITICO-ECONOMIC SPACES: A DIALECTIC OF PUBLIC
RESOURCE ACCESS AND GENDER IDENTITY

เชาวลิต สมพงษ์เจริญ, ธีรวุฒิ แสงมณีเดช, วิราวรรณ สมพงษ์เจริญ และ สมชาติ เกตุพันธ์

การจัดการเชิงพุทธกับงานบัญชีของวัด : แนวทางพุทธบัญชีเพื่อความโปร่งใส 936-948
และยั่งยืน

BUDDHIST MANAGEMENT AND TEMPLE ACCOUNTING : A BUDDHIST
ACCOUNTING FRAMEWORK FOR ENSURING TRANSPARENCY AND
SUSTAINABILITY

พระปลัดณพงษ์กร กนตวณโณ (ปิ่นทอง) และ พระสมุห์อาคม อาคมอีโร (กุญแจนาค)

บทวิจารณ์หนังสือ

การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ

949-961

BUDDHISM AND PROFESSIONALS

พระครูโกศลกิจจานุกิจ, สมเดช นามเกต และ นิชาภัทร เงินจตุรัส

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ
ที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3*

TECHNOLOGICAL LEADERSHIP AFFECT TO EFFECTIVE ACADEMIC
MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATOR UNDER PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

พงศ์พนิต คณนาม¹, เบญจวรรณ ศรีมารุต² และศิริรัตน์ ทองมีศรี³

Pongpanit Kananam¹, Benjawan Srimarut² and Sirirat Tongmeesri³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

¹⁻³Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: pongpanit.k27@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร 3) สร้างสมการพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ 4) นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างคือ ครูและผู้บริหาร จำนวน 331 คน ได้จากการเทียบตารางของเครจซ์และมอร์แกน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .959 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์เพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก และการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง 3) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร มีค่าอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 85 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ 4) แนวทางการพัฒนาผู้บริหาร คือ ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี กำหนดนโยบายรองรับการเปลี่ยนแปลง และบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนรู้และบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างมี

* Received 7 June 2025; Revised 13 June 2025; Accepted 15 June 2025

จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดี ใช้เทคโนโลยีในการวัดผล ประเมินผล นิเทศ ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน การอบรม และระบบติดตามผล โดยใช้ข้อมูลจริง เพื่อการตัดสินใจทางวิชาการ มุ่งยกระดับการศึกษาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี, การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the technology leadership and examine the effectiveness of academic administration conducted by school administrators, 2) explore the relationship between technology leadership and effective academic administration, 3) develop a predictive equation of technology leadership influencing effective academic administration, and 4) propose development guidelines for enhancing technology leadership that promotes effective academic administration. The samples were 331 teachers and school administrators determined using Krejcie and Morgan's. The research instruments used to collect data were a rating scale questionnaire with a reliability coefficient of .959 and an interview form. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The research findings revealed that: 1) The technology leadership affect of school directors had a significantly positive correlation at a high level overall and The effective academic administration were also at a high level overall. 2) The relationship between technological leadership and effective academic administration had a significantly positive correlation at a high level overall. 3) The technology leadership affect of school directors that could predict effective academic administration having the predictive power of 85 percents with statistical significance level of .01, and 4) The development guidelines for school directors include demonstrating a clear technological vision, formulating responsive policies, integrating technology into learning and management practices, fostering an ethical digital culture among teachers and students, serving as role models in technology usage, promoting the use of technology in evaluation, educational supervision, and instructional coaching, allocating appropriate budgets, improving infrastructure, supporting professional

development, and implementing data-driven decision-making to elevate educational standards in the digital era sustainably.

Keywords: Technology Leadership, Effective Academic Management, School administrator
บทนำ

การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทยโลกาภิวัตน์ 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาล ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ประเด็นที่ 4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคมในการส่งเสริมระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมสื่อนวัตกรรมรูปแบบใหม่ ในยุคการส่งผ่านข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลาไม่จำกัด พร้อมด้วย ระบบการเข้าถึงอุปกรณ์ที่ง่าย สะดวก รวดเร็ว ให้ความเท่าเทียมกัน ไม่มีข้อจำกัดควบคู่กับการศึกษาหลักจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่ออย่างถูกต้อง ปลอดภัย ตลอดจนการแนะนำ การให้ความรู้เบื้องต้นในการรู้ถึงเรื่องกฎหมายการกระทำผิดเกี่ยวกับเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่า ทุก ๆ คนในสังคมไทยต้องเชื่อสื่ออย่างสร้างสรรค์พร้อมวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมา เพื่อเป็นประโยชน์และเห็นคุณค่าของการใช้ข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทสื่อ (สำนักงาน เลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

ผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมี ีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารในยุคไร้พรมแดน จึงต้อง มีคุณลักษณะโดดเด่น เหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎีทักษะ บทบาทหน้าที่คุณธรรม และ ประสพการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จสามารถ ตอบสนองต่อการแข่งขัน และทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (บรรจง ลาวะสี, 2560)

จากการสำรวจแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) พบว่า ครูผู้สอนมีภาระงานและปริมาณงานมากเกินไป สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียน การสอนไม่เพียงพอและล้าสมัย บุคลากรในหน่วยงานบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจใน การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เครื่องมือและเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ล้าสมัยและ ขาดประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของ ผู้บริหารที่สัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้เพื่อจะนำไป เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่สัมพันธ์กับ การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นขวัญกำลังใจของครูผู้สอน เพื่อให้เกิดผลดีใน

การจัดการศึกษาที่เป็นประโยชน์ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อประสิทธิภาพของงานวิชาการของผู้บริหาร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
4. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร กับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวก
2. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร อย่างน้อย 1 ด้าน สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสานวิธี (mixed methods) มุ่งศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่สัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารในเชิงปริมาณ และเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในเชิงคุณภาพ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 เชิงปริมาณ

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 214 โรงเรียน ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,351 คน จากข้อมูลอัตราค่าจ้างตามเกณฑ์ ก.ค.ศ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2567

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 331 คน ซึ่งได้มา

โดยการเทียบตารางของเครจซี่และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 608) ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษา

1.2 เชิงคุณภาพ คือ ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน ประกอบไปด้วยผู้บริหารที่มีคุณสมบัติ คือ ผู้บริหารที่ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ

ชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด

2.2 การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพ

2.2.1 การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารตำรา หลักเกณฑ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร 3) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และ 5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้ 1) นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และ 2) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ .959

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 เพื่อขออนุญาตให้ผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม 2) นำส่งแบบสอบถาม 3) ผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามด้วย Google forms จำนวน 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และ 4) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตให้ผู้บริหารเป็นผู้ตอบการสัมภาษณ์ 2) ผู้วิจัยนัดเวลาเข้าไปสัมภาษณ์ผู้บริหารด้วยตนเอง จำนวน 5 คน และ 3) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลของเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ 3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และ 4) วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ซึ่งเป็นเชิงคุณภาพมีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด 2556: 121) ในการแปลผล

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร	n = 331		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม	4.44	0.57	มาก
2. ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี	4.35	0.62	มาก
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน	4.37	0.61	มาก
4. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	4.40	0.57	มาก
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล	4.37	0.62	มาก

รวม	4.38	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ต่อมาเป็นด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 และด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร

การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร	n = 331		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ	4.42	0.53	มาก
2. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	4.40	0.52	มาก
3. การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ	4.37	0.54	มาก
4. การนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ	4.46	0.43	มาก
5. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	4.43	0.45	มาก
6. การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ	4.37	0.57	มาก
รวม	4.41	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ได้ดังนี้ การนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 ต่อมาเป็นการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแต่ละตัว

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ของผู้บริหาร	การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร						
	(Y ₁) การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ	(Y ₂) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	(Y ₃) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ	(Y ₄) การนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ	(Y ₅) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ	(Y ₆) การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ	(Y _{tot}) ผลรวม
(X ₁) ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม	.729**	.738**	.735**	.760**	.782**	.784**	.802**
(X ₂) ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี	.815**	.847**	.817**	.814**	.798**	.836**	.873**
(X ₃) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน	.781**	.832**	.804**	.779**	.817**	.861**	.865**
(X ₄) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	.809**	.849**	.822**	.839**	.801**	.842**	.879**

(X ₅) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล	.829**	.859**	.862**	.814**	.843**	.863**	.900**
(X _{tot}) ผลรวม	.843**	.878**	.860**	.850**	.858**	.890**	.918**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร และการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง มีค่าเท่ากับ .918 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรคู่ที่ศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร โดยตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล (X₅) กับ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (Y₆) มีค่าเท่ากับ .863 รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล (X₅) กับ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (Y₃) มีค่าเท่ากับ .862 ส่วนตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (X₁) กับ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ (Y₁) มีค่าเท่ากับ .729 เมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ พบว่า ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูงถึงสูง คือ มีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .729 - .863

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE _b	β	t	Sig.
ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (X ₁)	.026	.037	.031	.692	.489
ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี (X ₂)	.187	.039	.243	4.793**	<.001
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน (X ₃)	.061	.046	.079	1.333	.183
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน (X ₄)	.184	.046	.220	4.014**	<.001

ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล (X ₅)	.304	.045	.395	6.783**	<.001
R = .92 R ² = .85 R ² _{adj} = .85 SE _{est} = .180 F = 380.172** α = 1.078					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 5 ด้าน มีจำนวน 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน และ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล (X₅) รองลงมา คือ ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี (X₂) และด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน (X₄) โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ เท่ากับ .304, .187 และ .184 ตามลำดับ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบมาตรฐาน เท่ากับ .395, .243 และ .220 ตามลำดับ ซึ่งสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ได้ร้อยละ R²_{adj} = 85 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ 0.180

2. ผลการสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร จากการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 5 คน โดยมีรายละเอียดการศึกษาแต่ละประเด็น

2.1. ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรมและความรับผิดชอบ โดยกำหนด นโยบาย แนวปฏิบัติ และพัฒนาองค์ความรู้ด้าน จริยธรรมดิจิทัล ผ่านการอบรมและบูรณาการในกระบวนการเรียนรู้ พร้อมปลูกฝังจิตสำนึกในการใช้งานอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย ควรมีระบบติดตามประเมินผลเพื่อสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่ตระหนักด้านจริยธรรม อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพและความทันสมัยของการบริหารงานวิชาการในระยะยาว

2.2. ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ในการนำเทคโนโลยีมาพัฒนางานวิชาการ พร้อมเป็น แบบอย่างที่ดี ในการใช้เทคโนโลยี และส่งเสริม วัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ในองค์กร ควรสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรเกิดความตื่นตัวในการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง รวมถึงออกแบบกิจกรรมหรือระบบที่เปิดโอกาสให้ครู นำนวัตกรรมมาใช้จริง ตามบริบทของตนเอง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในยุคดิจิทัล

2.3. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริม การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมทักษะของผู้บริหาร และบุคลากรในการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และ เครื่องมือดิจิทัล อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีในงาน วางแผน การติดตาม และ การประเมินผล ตลอดจนสร้าง วัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยี ในองค์กร โดยใช้ ระบบ ฐานข้อมูลกลาง การวิเคราะห์ข้อมูล และการประมวลผลแบบมีส่วนร่วม จะช่วยให้เกิด การตัดสินใจที่แม่นยำ โปร่งใส และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2.4. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน สรุปได้ว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมและ สนับสนุนการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล ในกระบวนการเรียนรู้ของครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมนิเทศ ติดตาม และให้คำปรึกษาเชิงสร้างสรรค์ ควรเน้นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก และ เฉพาะบุคคล โดยใช้สื่อและแอปพลิเคชันออนไลน์ ควบคู่กัน ตลอดจนปลูกฝังวิสัยทัศน์ว่า เทคโนโลยีคือความจำเป็นในยุคดิจิทัล มีการวางแผนพัฒนารายบุคคลแก่ครู และสร้างระบบ ติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้พร้อมรับศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง

2.5. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล สรุปได้ว่า ผู้บริหารควร บูรณาการ เทคโนโลยี เข้ากับกระบวนการประเมินทุกระดับ ส่งเสริมการใช้ แพลตฟอร์มออนไลน์ ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างแม่นยำ และพัฒนาศักยภาพครูด้วยการอบรม การออกแบบเครื่องมือวัดผลที่ใช้เทคโนโลยี พร้อมสร้าง คลังข้อสอบ ฐานข้อมูลกลาง และสนับสนุน การประเมินแบบ Authentic ผ่านระบบดิจิทัล ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการใช้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ และพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการวัดผลอย่างชัดเจน โดยส่งเสริม ชุมชนการเรียนรู้ของครู เพื่อยกระดับคุณภาพการประเมินอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงาน วิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ และดำเนินงานเชิงระบบ โดยบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และ บริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยี อย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีอย่างมี จริยธรรม และปลอดภัย ผู้บริหารควรเป็นต้นแบบในการใช้ เทคโนโลยี ส่งเสริมการ วัดผล ประเมินผล และนิเทศการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพ จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบติดตามผลที่ชัดเจน โดยการบริหารด้วย ข้อมูลจริง ถือเป็นเครื่องมือสำคัญสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมี

จริยธรรม รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีทักษะและความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ในการเสริมสร้างจริยธรรม และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ ชำคล้าย (2565); อนุรักษ์ ถอดเขียว (2566) และจื่อเซียงเวง (Chih-Hsiang Weng, 2014) ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกันโดยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ การนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีการจัดการงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า พัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของภักดิ์ สุพราย (2562); กนกพร โทงวเกิด (2563); พัทธวิภา บุญประสิทธิ์ (2563) และสุวิทย์ ชำคล้าย (2565) ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกันโดยพบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร และการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งเสริมและขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นอย่างชัดเจน ความสัมพันธ์ในระดับนี้สะท้อนถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและการบริหารงานวิชาการที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของอนุรักษ์ ถอดเขียว (2566) กล่าวว่า ผู้นำที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ผ่านการพัฒนาเชิงรุก เสริมสร้างวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ระบบบริหาร และส่งเสริมจริยธรรมด้านเทคโนโลยี และสอดคล้องกับสุวิทย์ ชำคล้าย (2565) และจื่อเซียงเวง (Chih-Hsiang Weng, 2014) ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกันโดยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง

4. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารมีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการได้ถึงร้อยละ 85 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล มีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีอำนาจพยากรณ์สูงสุด ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ และทันสมัย ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุง

และพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุรักษ์ ถอดเขียว (2566) กล่าวว่า ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยีเพื่อพัฒนางานวิชาการ เข้าร่วมอบรม และศึกษาดูงานด้านเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง พร้อมจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อให้ครูและบุคลากรดำเนินงานวิชาการผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีของสถานศึกษา

5. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรมีความครอบคลุมทั้งการมีวิสัยทัศน์ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ และการดำเนินงานเชิงระบบ โดยผู้บริหารควรแสดงออกถึงความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่ตอบรับการเปลี่ยนแปลง พร้อมบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องทั้งในครูและนักเรียน ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรเป็นต้นแบบในการใช้เทคโนโลยี และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการวัดผล ประเมินผล และการนิเทศการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สนับสนุนการอบรม และจัดระบบติดตามผลที่ชัดเจน การบริหารด้วยข้อมูลจริงจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสินใจเชิงวิชาการ ทั้งนี้ การพัฒนาเหล่านี้ควรตั้งอยู่บนหลักจริยธรรมและการใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ ธัญธิดา สุขวงศ์ (2563) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการผลักดันและสร้างแรงบันดาลใจด้านวิสัยทัศน์เทคโนโลยี กระตุ้นครูใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน พัฒนาระบบประเมินผล และเป็นแบบอย่างการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ ลลนา ช่อมะลิ และชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ (2567) กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเน้นทักษะเทคโนโลยี นโยบายสนับสนุน และวัฒนธรรมนวัตกรรม และสอดคล้องกับแนวคิดของ มุกิตา แก้ววงษา และสุรางคณา มั่นยานนท์ (2567) กล่าวว่า ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี สร้างเครือข่ายการทำงาน ส่งเสริมให้บุคลากรใช้และอบรมเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างที่มีคุณธรรม จริยธรรมด้านเทคโนโลยี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 จากการศึกษภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร พบว่า ด้านความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เชิงเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรเริ่มต้นจากภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์

เชิงเทคโนโลยีอย่างชัดเจน และเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ผ่านเวิร์กช็อป นิทรรศการ และ PLC พร้อมใช้กระบวนการ Coaching & Mentoring เพื่อสร้างแรงจูงใจและพัฒนาทักษะครูอย่างยั่งยืน

1.2 จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร พบว่า การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกหรือพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับบริบท และอบรมครูอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง

1.3 จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร พบว่า ด้านการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพกับการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ เป็นตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กับการบริหารจัดการหลักสูตร โดยเป็นแบบอย่างที่ดีและปลูกฝังจริยธรรมดิจิทัลให้แก่ครูและบุคลากร พร้อมกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีเกิดประโยชน์สูงสุดอย่างมีคุณธรรมและความยั่งยืน

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี โดยสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพได้ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้บริหารครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารให้มีมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหาร กับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาอื่นและสังกัดอื่น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่น ๆ เช่น ด้านการสร้างเครือข่ายทางเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ ด้านความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึงระดับความสัมพันธ์ และแนวทางในการพัฒนาภาวะเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของทุกฝ่ายงาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์เขตอื่น ๆ หรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กนกพร โทงวเกิด. (2563). สมรรถนะหลักของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2.

- ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ธัญนิชา สุขวงศ์. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไร้พรมแดน. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 6(2), 208-220.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พัศตร์วิภา บุญประสิทธิ์. (2563). วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ภัลลพ สุขพราย. (2562). การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- มุกิตา แก้ววงษา และสุรางคนา มั่นยานนท์. (2567). ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาโดมประดิษฐ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, 15(2), 314-326.
- ลลนา ช่อมะลิ และชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 4(2), 242-256.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570). เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.brm3.go.th/wp-content>.

- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- สุวิทย์ ขำคล้าย. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อนุรักษ์ ถอดเขียว. (2566). ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. ศึกษา วารสารศึกษาศาสตร์, 10(1), 153-165.
- Chih-Hsiang Weng. (2014). The relationship between technology leadership strategies and effectiveness of school administration: An empirical study. *Computers & Education*, 76, 91-107.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York : Harper & Row.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*

แนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม 7*

GUIDELINES ON APARIHANIYA-DHAMMA 7-BASED DEVELOPMENT OF LOCAL POLITICIANS

พระขวัญแก้ว กิตติโสภโณ (ชัยภูมิ)¹ และ สุขพัฒน์ อนนท์จารย์²

PhraKhwankaew Kittisopano (Chaiyaphum)¹ and Assoc.Prof.Dr.Sukkaphat Anonjarn²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: Khwankaew.cha@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักอภิธานิธรรม 7 ในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นเทศบาลเมืองเลย 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาโดยใช้หลักอภิธานิธรรม ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณคือบุคลากรในเทศบาลเมืองเลย 297 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นนักการเมืองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 29 คน เป็นเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามและสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักอภิธานิธรรม 7 ได้แก่ การประชุมสม่ำเสมอ ความพร้อมเพรียง ความเคารพกฎ การรับฟังความคิดเห็น การให้เกียรติสตรี การรักษาวินัยธรรม และการคุ้มครองสิ่งที่ชอบธรรม 2) ปัญหาที่พบคือ การประชุมที่ยืดเยื้อ ความไม่พร้อมเพรียง การออกข้อบัญญัติที่ยุ่งยาก และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังจำกัด ระดับความต้องการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$) = 3.53, S.D.=0.21 โดยด้านที่ต้องการพัฒนามากที่สุดคือความพร้อมเพรียงในการประชุม และน้อยที่สุดคือการให้เกียรติและคุ้มครองสตรี 3) แนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม ทั้ง 7 ด้าน คือ การจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ กำหนดวาระประชุมที่ชัดเจน ปฏิบัติตามกฎหมาย เคารพความคิดเห็นของประชาชนและผู้อาวุโส ยึดหลักความเสมอภาค สนับสนุนวัฒนธรรมท้องถิ่น อนุรักษ์โบราณสถาน และส่งเสริมกิจกรรมทางพุทธศาสนา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการน้อมนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การพัฒนา, หลักอภิธานิธรรม 7, นักการเมืองท้องถิ่น

* Received 30 May 2025; Revised 14 June 2025; Accepted 15 June 2025

Abstract

This research aimed to: 1) study the Seven Principles of Non-decline Aparihaniya-Dhamma 7 in Buddhism, 2) examine the current conditions, problems, and needs regarding the development of local politicians in Loei Municipality, and 3) propose development guidelines based on the principles of Aparihaniya-Dhamma 7. A mixed-methods approach was employed. The quantitative sample consisted of 297 municipal personnel, while the qualitative data were collected from 29 key informants, including local politicians and stakeholders. Data were gathered using questionnaires and interviews, and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and descriptive analysis.

The research findings revealed that: 1) The Seven Principles of Aparihaniya-Dhamma 7 include regular meetings, unity in meetings, adherence to rules and regulations, listening to opinions and respecting elders, honoring and protecting women, preserving cultural traditions, and safeguarding rightful values. 2) Identified problems included prolonged meetings, lack of coordination, legal and procedural challenges in enacting municipal regulations, and limited public participation due to inaccessible channels. The overall level of development needs was moderate ($\bar{x}$) = 3.53, S.D. = 0.21. The highest development need was improving meeting coordination, while the lowest was honoring and protecting women. And 3) Development guidelines for local politicians based on the seven principles involve organizing regular and well-structured meetings, adhering to legal frameworks, respecting public and senior opinions, promoting equality, supporting local culture, conserving historical sites, and encouraging Buddhist activities. Emphasis is placed on public participation and applying Dhamma principles in daily life.

Keywords: Development, Aparihaniya-dharma 7, Local Politicians

บทนำ

การบริหารงานภาครัฐในศตวรรษที่ 21 เผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้ความคาดหวังของประชาชนต่อภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นักการเมืองท้องถิ่นในฐานะตัวแทนของประชาชนจึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืน การพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบันมิใช่เพียงการจัดสรรงบประมาณหรือวางนโยบายเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งเดิมการบริหารท้องถิ่นอยู่ภายใต้การรวมศูนย์จากส่วนกลาง แต่ภายหลังรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้มีการกระจายอำนาจอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, มาตรา 4) องค์กรเหล่านี้จึงมีความอิสระในการตัดสินใจด้านการบริหาร การเงิน และนโยบายสาธารณะ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 การปกครองท้องถิ่นได้รับความสำคัญมากขึ้น โดยมีเป้าหมายให้ใกล้ชิดประชาชน สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชนได้อย่างอิสระ ส่งผลให้นักการเมืองท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย หากมีคุณธรรม ความรู้เท่าทันต่อความต้องการของประชาชน และยึดหลักประชาธิปไตย (เรวัตร์ชาติวิริยกุล 2554, หน้า 98) จะสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการเมืองท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาตำบล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล คณะผู้บริหารงานท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น (พระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562) ซึ่งเป็นผู้แทนที่มีอำนาจหน้าที่ตอบสนองและพัฒนาชุมชน หากมีศักยภาพและเจตนารมณ์ที่ดี จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืนต่อชีวิตประชาชนในพื้นที่

เทศบาลเมืองเลยเป็นหนึ่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขถึงฉบับที่ 14 พ.ศ.2562 ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ให้บริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเลยมีบทบาทสำคัญในการ รับฟัง และขับเคลื่อนการบริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและเป้าหมายขององค์กร ในปัจจุบันเทศบาลเมืองเลยเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวและการลงทุนเพิ่มขึ้น (เว็บไซต์เทศบาลเมืองเลย, ออนไลน์) แม้งานวิจัยหลายชิ้นจะกล่าวถึงการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรมในระดับองค์กร

แต่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกที่มุ่งเน้นพฤติกรรมและการพัฒนาศักยภาพของนักการเมืองท้องถิ่น เฉพาะในพื้นที่ ซึ่งมีบริบทเฉพาะแตกต่างกัน เช่น เทศบาลเมืองเลย ซึ่งเป็นศูนย์กลางด้าน เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดเลย กำลังเผชิญกับการขยายตัวของเมืองและความ ซับซ้อนของปัญหาในระดับชุมชน การพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่นี้จึงต้องมีแนวทางที่ เหมาะสมกับบริบท และสามารถส่งเสริมคุณธรรมควบคู่กับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

สำหรับหลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อ ความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2548, หน้า 211) มี 7 ประการคือ 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุม และทำกิจกรรมร่วมกัน 3. ไม่บัญญัติ หรือลบล้างข้อบัญญัติต่าง ๆ 4. ให้ความ เคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่ 5. ไม่ข่มเหงสตรี เป็นการให้เกียรติและคุ้มครองสตรี 6. เคารพบูชาสักการะเจตีย์ 7. ให้การอารักขาพระภิกษุสงฆ์หรือผู้ทรงศีล เป็นหลักธรรมที่ เหมาะสมสำหรับนักปกครองและผู้บริหารบ้านเมือง ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นให้ มีทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เนื่องจากนักการเมืองท้องถิ่นเป็นตัวแทนของ ประชาชนในการขับเคลื่อนองค์กรและสร้างความผาสุกในชุมชน หากยึดหลักธรรมนี้ในการ ทำงานจะนำมาซึ่งความสามัคคี ความเคารพซึ่งกันและกัน และส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาแนวทางการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการพัฒนา นักการเมืองท้องถิ่นเทศบาลเมืองเลย เพื่อสร้างแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ โดยเน้น การเสริมสร้างคุณธรรมควบคู่กับทักษะการบริหาร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ เข้มแข็ง และตอบสนอง ต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักอปริหานิยธรรมในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นเขต เทศบาลเมืองเลย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนักการเมืองท้องถิ่นเขตเทศบาลเมืองเลยตาม หลักอปริหานิยธรรม 7

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิง คุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความ ต้องการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น เขตเทศบาลเมืองเลยและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิง

ลึกเพื่อหาแนวทางพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 แสดงขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ข้าราชการการเมือง		พนักงานราชการ		ลูกจ้างประจำ		พนักงานจ้าง	
ขนาดประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	ขนาดประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
23	23	97	97	8	8	300	169
รวม 297 คน							

ใช้วิธีการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ข้าราชการการเมือง จำนวน 23 คน พนักงานราชการ จำนวน 97 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 8 คน ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเฉพาะในส่วน of พนักงานจ้าง จำนวน 169 คน เนื่องจากมีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน ใช้สูตรของเครซีและมอร์แกน, 1970 อ้างถึงใน (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 หน้า 43)

1.2 กลุ่มเป้าหมายวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 17 คน ดังนี้ 1) ข้าราชการการเมือง จำนวน 4 คน 2) พนักงานราชการ จำนวน 4 คน 3) ลูกจ้างประจำ จำนวน 5 คน 4) พนักงานจ้าง จำนวน 8 คน

ระยะที่ 2 สัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 12 รูป/คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1) เป็นพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการปกครองระดับเจ้าคณะตำบลขึ้นไปจำนวน 3 รูป

2) เป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยที่เชี่ยวชาญในด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน และเชี่ยวชาญในด้านพระพุทธศาสนา 3 คน

3) เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยกำหนดเป็น 2 วิธี คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

2.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด และแบบเลือกตอบเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอปปรหานิยธรรม

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะในการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอปปรหานิยธรรม

2.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอปปรหานิยธรรม และการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอปปรหานิยธรรม เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอปปรหานิยธรรม

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอปปรหานิยธรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

3.1 แบบสอบถาม

1) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เสนอต่อนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเลย และปลัดเทศบาลเมืองเลย เพื่อแจ้งขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คนภายในเทศบาลเมืองเลย

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยขอความร่วมมือกับบุคคลกรในเทศบาลเมืองเลย ตอบแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้ Google Form

3) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามออนไลน์ที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 297 ฉบับ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3.2 แบบสัมภาษณ์

1) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และเอกสาร รายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับหลักอปปรหานิยธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น และแนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอปปรหานิยธรรม

2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ด้วยการกำหนดค่าคะแนน 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 103-105) และทำการแยกประเด็นคำตอบให้เป็นหมวดหมู่แล้วอธิบายเป็นความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหาของประเด็นที่สัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เรียบเรียงประเด็นที่สำคัญจากการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วประมวลผลตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้ และนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาหลักอปริหานิยธรรม 7 ในพระพุทธศาสนา

หลักอปริหานิยธรรม 7 ปรากฏในมหาปริณิพพานสูตร เป็นพระสูตรที่กล่าวถึงความเจริญอย่างเดียว ไม่มีความเสื่อม ซึ่งหลักอปริหานิยธรรมมีการอธิบายไว้ในพระสูตรต่างๆไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งงานวิจัยนี้ จะหยิบยกมา 2 ประเภทหลักๆ เรียกว่า ภิกขุอปริหานิยธรรม (สำหรับภิกษุ) และ ราชอปริหานิยธรรม (สำหรับฆราวาส) ดังนี้ 1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ (หมั่นประชุมกันเป็นประจำ) 2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิก 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ อันขัดต่อหลักการเดิม ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ ตามหลักการเดิม ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม หลักการ ตามที่วางไว้เดิม (ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ) 4. สักการะเคารพนับถือบูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย เห็นถ้อยคำของท่าน ว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง(เคารพนับถือผู้ใหญ่) 5. บรรดากุลสตรีกุลมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออุดคร่าขึ้นใจ (ไม่ลู่แก่อำนาจ) 6. เคารพสักการะบูชาเจดีย์ ปุชนียสถานและปุชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป (ให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน) 7. ให้ความอารักขา ค้ำครอง ป้องกันโดยชอบธรรมในพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นอย่างดี ด้วยความหวังว่า พระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังไม่มา พึงมาสู่แคว้นและที่มาแล้วพึงอยู่เป็นสุข (การจัดการอารักขา บำรุง ค้ำครอง โดยธรรมแก่พระสงฆ์)

2. สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นเขตเทศบาลเมืองเลย

สรุปข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับสภาพปัญหาของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอปริหานิยธรรม 7

1) ด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ การประชุมอย่างสม่ำเสมอช่วยให้เกิดการวางแผน และประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังมีปัญหาเรื่องการบริหารเวลา การอภิปรายนอก ประเด็น และการเปลี่ยนแปลงกำหนดการ ทำให้การประชุมไม่มีประสิทธิผลและล่าช้าในการ ตัดสินใจ

2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม ความไม่พร้อมเพรียงเกิดจากการ จัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ขาดวาระที่ชัดเจน การสื่อสารไม่ทั่วถึง และปัจจัยส่วนบุคคล ส่งผล ให้การประชุมเริ่มล่าช้าและกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กร

3) ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ การออกข้อบัญญัติต้อง สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน หากขาดผู้เชี่ยวชาญหรือการมี ส่วนร่วมของประชาชน อาจทำให้กฎหมายล่าช้าหรือล้าสมัย ไม่ตอบสนองความต้องการของ ชุมชน

4) ด้านการรับฟังความคิดเห็นและเคารพผู้ใหญ่ แม้จะมีช่องทางให้ประชาชนแสดง ความคิดเห็น แต่การสื่อสารอาจไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมจึงยังไม่เกิดขึ้นอย่าง แท้จริง และบางครั้งขาดการพิจารณาอย่างจริงจัง

5) ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี เทศบาลส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ สนับสนุน บทบาทของสตรีในระดับบริหารและให้สวัสดิการที่เหมาะสม แม้ผู้บริหารหลักอาจยังเป็นชาย แต่สิทธิของสตรีได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

6) ด้านส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม มีการจัดกิจกรรมประเพณี ต่อเนื่องและใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นกระตุ้นเศรษฐกิจ แต่ยังขาดงบประมาณและการบูรณาการกับ ภาคการศึกษา ทำให้เยาวชนขาดความตระหนักในคุณค่าวัฒนธรรม

7) ด้านการอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม เทศบาลสนับสนุนพระพุทธศาสนา และกิจกรรมทางศาสนา แต่ยังขาดบุคลากรและนโยบายที่ชัดเจน ทำให้การส่งเสริมศาสนาไม่ ทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ห่างไกลศาสนา

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) จำแนกตามเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 297 คน เป็นเพศชาย จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 54.21 เป็นเพศหญิง จำนวน 136 คน คิดเป็น 45.79

2) จำแนกตามอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 297 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 36-45 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 27.95 รองลงมาอายุ 26-35 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 24.24 อายุ 46-55 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 20.54 อายุสูงกว่า 55 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 17.85 อายุ 18-25 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.43

3) จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามระดับปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 159 คน คิดเป็น ร้อยละ 53.54 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 88 คน คิดเป็น ร้อย ละ 29.63 และ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 50 คน คิดเป็น ร้อยละ 16.84

ผลการวิเคราะห์ระดับความต้องการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความต้องการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น ตามหลักตามหลักอภิธานิธรรม 7 เขตเทศบาลเมืองเลย โดยรวมรายด้าน

(n=297)

หลักอภิธานิธรรม 7	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์	3.51	0.39	มาก
2. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกัน เลิกประชุม	3.53	0.36	มาก
3. ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตาม อำเภอใจ	3.49	0.49	ปานกลาง
4. ด้านการรับฟังความคิดเห็นและเคารพผู้ใหญ่	3.43	0.40	ปานกลาง
5. ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี	2.27	0.65	น้อย
6. ด้านส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดี งาม	2.32	0.68	น้อย
7. ด้านการอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบ ธรรม	2.31	0.37	น้อย
รวม	2.98	0.21	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความต้องการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักตามหลักอภิธานิธรรม ของเทศบาลเมืองเลย โดยรวมทั้ง 7 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มีดังนี้ 1) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ระดับมาก ($\bar{x}=3.53$, S.D.=0.39) 2) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.51$, S.D.=0.36) 3) ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.49$, S.D.=0.49) 4) ด้านการรับฟังความคิดเห็นและเคารพผู้ใหญ่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.43$, S.D.=0.40) 5) ด้านส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.32$, S.D.=0.68) 6) ด้านการอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=2.31$, S.D.=0.37) 7) ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}=2.27$, S.D.=0.65)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม ทั้ง 7 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าความถี่มากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมและพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม มีค่าความถี่เท่ากับ 15 คน 2) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ มีค่าความถี่เท่ากับ 11 คน 3) ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี มีค่าความถี่เท่ากับ 9 คน 4) ด้านส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม มีค่าความถี่เท่ากับ 8 คน 5) ด้านการอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรมด้าน มีค่าความถี่เท่ากับ 8 คน 6) ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ มีค่าความถี่เท่ากับ 7 คน 7) การรับฟังความคิดเห็นและเคารพผู้ใหญ่ มีค่าความถี่เท่ากับ 5 คน

3. แนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม 7

สรุปข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม 7 ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ด้านหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ควรจัดประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ติดตามผลการดำเนินงาน และสร้างความเข้าใจร่วมกันในองค์กร

2) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุม ต้องกำหนดเวลาและวาระการประชุมอย่างชัดเจน พร้อมส่งเสริมให้สมาชิกเข้าร่วมตรงเวลาและปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด

3) ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ไม่ควรลบล้างหรือเปลี่ยนแปลงข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และดำเนินการอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม

4) ด้านการรับฟังความคิดเห็นและเคารพผู้ใหญ่ นักการเมืองท้องถิ่นควรเปิดรับข้อเสนอแนะจากประชาชนและให้เกียรติผู้อาวุโสในองค์กร เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือ

5) ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ควรส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ไม่เลือกปฏิบัติ และเปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาทในการบริหารตามความสามารถ

6) ด้านส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม สนับสนุนประเพณีท้องถิ่นและการอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์และความภาคภูมิใจของชุมชน

7) ด้านการอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม ควรมีนโยบายสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา และส่งเสริมให้บุคลากรยึดหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารงาน

อภิปรายผล

1. หลักอภิธานิธรรมในพระพุทธศาสนา พบว่า หลักอภิธานิธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญ โดยได้นำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม ประกอบด้วย 1. ด้านการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 2. ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมและ

เลิกประชุมพร้อมเพรียงกัน 3. ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบเดิม 4. ด้านรับฟังความคิดเห็นและเคารพผู้ใหญ่ 5. ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี ไม่กดขี่ข่มเหงสตรี 6. ด้านส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม 7. การอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม ให้ความสำคัญต่อพระสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับ อนุวัตร ศรีสะเกษ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิธรรม 7 เพื่อการทำงาน: กรณีศึกษาอำเภอหนองนา คำ จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า หลักอภิธานิธรรม 7 ได้แก่ 1. ด้านการประชุม เนืองนิตย์ 2. ด้านการเตรียมพร้อมในการประชุม การเลิกประชุมและการทำภารกิจอื่นๆ 3. ด้านการไม่ละเมิดกฎหมายหรือการลบล้างกฎหมายต่าง ๆ 4. ด้านการเคารพผู้บังคับบัญชา และการรับฟังคำแนะนำ 5. ด้านการไม่กดขี่หรือแสวงหาผลประโยชน์จากสตรี 6. ด้านการเคารพสักการะปูชนียวัตถุและการแสดงความเคารพต่อผู้อื่น 7. ด้านการให้ความสำคัญคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่นๆ

2. สภาพปัญหาของนักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม 7 พบว่า 1) ด้านการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ปัญหาในการบริหารเวลา การประชุมที่ยืดเยื้อ และการพูดคุยนอกประเด็น ส่งผลให้ไม่สามารถสรุปหรือดำเนินงานได้ตามแผนที่วางไว้ 2) ด้านความพร้อมเพรียงในการเริ่มและเลิกประชุม พบว่าปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการประชุมคือ ขาดความตรงต่อเวลาและคามมีวินัยของผู้เข้าร่วมประชุม 3) ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติตามอำเภอใจ เป็นประเด็นที่สะท้อนถึงข้อจำกัดด้านกฎหมายทำให้เทศบาลเมืองเลย แม้มีบทบาทสำคัญในท้องถิ่น แต่ไม่สามารถออกข้อบัญญัติเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากต้องอยู่ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ 4) ด้านการรับฟังความคิดเห็นและเคารพผู้ใหญ่ การรับฟังความคิดเห็นเป็นองค์ประกอบสำคัญ แต่เทศบาลเมืองเลยยังมีปัญหา เช่น การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง และช่องทางรับฟังความคิดเห็นที่จำกัดไม่ทั่วถึง 5) ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี จากผลการศึกษาเทศบาลเมืองเลย สะท้อนความมุ่งมั่นในการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ด้วยการบังคับใช้กฎหมาย เปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาท แม้โครงสร้างยังเน้นผู้ชาย แต่การบริหารยึดหลักเสมอภาคและเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มคน 6) ด้านส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม อภิปรายได้ว่าเทศบาลเมืองเลย เทศบาลมีบทบาทเด่นในการส่งเสริมวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมประเพณีและถนนคนเดิน สร้างอัตลักษณ์และมูลค่าเศรษฐกิจ แต่ยังขาดการบูรณาการกับภาคการศึกษา 7) ด้านการอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม อภิปรายได้ ว่าเทศบาลเมืองเลย ส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งบูรณะศาสนสถาน และจัดกิจกรรมร่วมกับประชาชน แต่ยังขาดบุคลากรด้านศาสนาและนโยบายกำกับดูแลที่ชัดเจน

ความต้องการในการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักอภิธานิธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.98 เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า สะท้อนว่านักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเมืองเลยแม้จะตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมดังกล่าว แต่ยังขาด

ความเข้าใจเชิงลึกและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดข้อบกพร่องในด้านการประชุม การออกข้อบัญญัติ การรับฟังความคิดเห็น และการเคารพผู้ใหญ่ประเด็นนี้สอดคล้องกับกับงานวิจัยของ พระจตุพล ปญญารโ (ขุนทองแก้ว) (2564) ซึ่งพบว่า การพัฒนาองค์กรตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่จากบริบทของเทศบาลเมืองเลย อาจชี้ให้เห็นความแตกต่างในด้านการนำหลักธรรมไปใช้จริงในระดับบุคคลและระดับองค์กร ซึ่งยังไม่ถึงระดับที่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนตามหลักการบริหารนิยธรรมได้อย่างแท้จริง จึงควรส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และจัดอบรมเชิงปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หลักธรรมฝังอยู่ในวัฒนธรรมองค์กรและยกระดับผู้นำท้องถิ่นในระยะยาว

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านในแต่ละข้อมีประเด็นที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

ด้านการประชุมกันเนื่องนิยมี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ยังจำเป็นต้องพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการประชุม ซึ่งเป็นพื้นฐานของการบริหารและกำหนดนโยบาย การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบร่วมกัน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ (2563) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 เพื่อการทำงาน: กรณีศึกษาอำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น” ที่ศึกษาประเด็นใกล้เคียงกัน โดยพบว่าผลการวิจัย ด้านการประชุมเนื่องนิยมี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด อาจเป็นผลจากบริบทพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างที่มีการบริหารจัดการเข้มแข็ง วัฒนธรรมองค์กรเน้นการหารือ สม่ำเสมอ และผู้นำให้ความสำคัญกับการประชุมเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนงานและนโยบาย

ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุมพร้อมเพรียงกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า การเข้าประชุมและเลิกประชุมพร้อมกันสะท้อนวินัยและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของนักการเมืองท้องถิ่นคุณภาพ และส่งเสริมการบริหารที่มีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจตุพล ปญญารโ (ขุนทองแก้ว) (2564) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาองค์กรตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก การวิจัยครั้งนี้ผลการศึกษาเน้นย้ำถึงความสำคัญของพฤติกรรมเชิงวินัยและการมีส่วนร่วมในการประชุมอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นประเด็นเฉพาะที่ควรได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณธรรมของนักการเมืองท้องถิ่น และสนับสนุนการบริหารที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบเดิม ไม่ตั้งกฎระเบียบใหม่ตามอำเภอใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า การปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบในระดับท้องถิ่นยังอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากข้อจำกัดของกฎหมายที่ล้าสมัยและปรับปรุงได้ยาก ส่งผลให้ไม่สามารถตอบสนองปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ซึ่งสอดคล้องกับ พระกฤษดา ฐิตธมโม (แก้วประยूर) และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัย “เรื่องการใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความรู้กฎระเบียบแก่บุคลากรช่วยส่งเสริมวินัย

ความสามัคคี และความเคารพในองค์กร พร้อมบูรณาการหลักธรรมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ภายใน

ด้านรับฟังความคิดเห็นและเคารพผู้ใหญ่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่าการเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะจากกลุ่มเปราะบาง เป็นสิ่งจำเป็นต่อการบริหารตามหลักอปริหานิยธรรม ช่วยให้การตัดสินใจรอบด้านและรักษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ สุขเจตน์ (2563) ซึ่งศึกษา “ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” โดยอธิบายว่า นักการเมืองท้องถิ่นควรมีคุณลักษณะในการรับฟังความคิดเห็นและยอมรับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์ ควบคู่กับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความร่วมมือจากประชาชน

ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย อภิปรายได้ว่า แต่เทศบาลเมืองเลยยังต้องส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศอย่างเป็นรูปธรรม เคารพสิทธิของสตรีและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระกฤษดา ฐิตธมโม (แก้วประยูร) และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัย “เรื่องการใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่าการมอบหมายงานตามความสามารถไม่จำแนกเพศ สะท้อนการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมด้านความเสมอภาค และช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเพศภายในองค์กร

ด้านส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย อภิปรายได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นเทศบาลเมืองเลยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดงานประเพณีทั้งระดับชาติและท้องถิ่น เช่น ลอยกระทง และผีตาโขน ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดเลย ซึ่งสอดคล้องกับ ไพบุลย์ สุขเจตน์ (2563) ได้ทำวิจัย “เรื่องการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ที่ระบุถึงความจำเป็นที่นักการเมืองท้องถิ่นควรเคารพชุมชนและค่านิยมท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือและเสริมความไว้วางใจจากประชาชน

ด้านการอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย อภิปรายได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นเทศบาลเมืองเลยมีบทบาทในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการบูรณะวัด สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา และปลูกฝังจิตสำนึกประชาชนให้เห็นคุณค่าของหลักธรรม สอดคล้องกับ ไพบุลย์ สุขเจตน์ (2563) ได้ทำวิจัย “เรื่องการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี บุคลากรที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอปริหานิยธรรม” อยู่ในระดับมาก ในส่วนนี้ เป็นการปกป้องดูแลพระพุทธศาสนา ให้การดำเนินงานด้วยปัจจัยสี่ ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกการมี

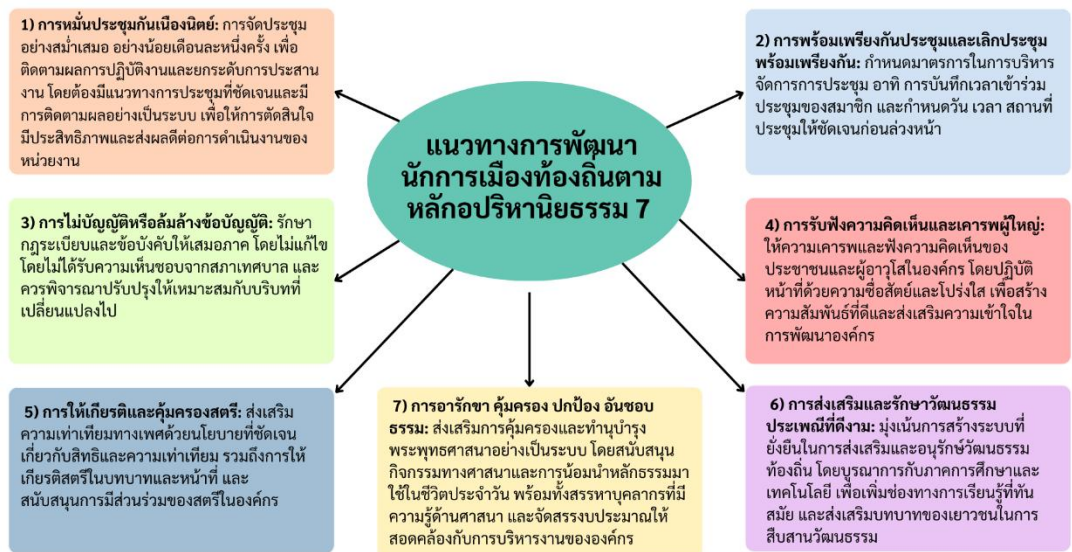
ส่วนร่วม ถ่ายทอดเผยแผ่สื่อให้เห็นถึงความสำคัญหลักคำสอนหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต

3. แนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักการบริหารนิยธรรม

1) **ด้านการหมั่นประชุมกันเนืองนิตย์** ควรประชุมอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อติดตามงาน แก้ปัญหา และสร้างความร่วมมือในองค์กร โดยผู้บริหารควรกำหนดแนวทางประชุมให้กระชับ ตรงประเด็น และมีระบบติดตามผลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน สอดคล้องกับพระจตุพล ปญญารโธ (ขุนทองแก้ว) (2564) การประชุมเดือนละ 1 ครั้งช่วยกระตุ้นการเสนอความคิดเห็นและติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารปัญหาและแนวทางแก้ไขผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 2) **ด้านพร้อมเพรียงกันประชุมและเลิกประชุมพร้อมเพรียงกัน** ควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการประชุม เช่น การบันทึกเวลาและการแจ้งเตือนล่วงหน้า ช่วยเสริมสร้างความมีวินัยและความรับผิดชอบของนักการเมืองท้องถิ่น การเข้าร่วมประชุมตรงตามเวลาส่งผลให้การตัดสินใจในที่ประชุมมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ลดโอกาสเสียการบริหารงานขององค์กร สอดคล้องกับพระจตุพล ปญญารโธ (ขุนทองแก้ว) (2564) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาองค์กรตามหลักการบริหารนิยธรรม ควรกำหนดแผนการประชุมที่ชัดเจน รวมถึงการลงชื่อเข้าร่วม การจดบันทึก และการลงมติร่วมกัน ช่วยสร้างระบบที่โปร่งใสและมีระเบียบเรียบร้อยในการประชุม โดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลการจัดการประชุมอย่างเหมาะสม เพิ่มความมีระเบียบและความรับผิดชอบ 3) **ด้านการไม่บัญญัติหรือลบล้างข้อบัญญัติ** การรักษากฎระเบียบที่มีอยู่และปฏิบัติตามอย่างเท่าเทียมกันเป็นสิ่งสำคัญ และการออกกฎระเบียบใหม่ควรพิจารณาผลกระทบต่อองค์กรและสังคม สอดคล้องกับพระจตุพล ปญญารโธ (ขุนทองแก้ว) (2564) ได้นำหลักการบริหารนิยธรรม มาใช้ในการพัฒนาองค์กรของศูนย์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อธิบายว่า การปรับเปลี่ยนกฎระเบียบควรสอดคล้องกับงานและบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และยุติธรรม โดยต้องพิจารณาความคิดเห็นจากทุกฝ่าย และเปิดเผยกระบวนการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารท้องถิ่น 4) **ด้านรับฟังความคิดเห็นและเคารพผู้ใหญ่** นักการเมืองท้องถิ่นควรเคารพและฟังความคิดเห็นของประชาชน พร้อมให้เกียรติผู้อาวุโสในองค์กร เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การปฏิบัติตามคำสั่งอย่างโปร่งใสและยุติธรรม พร้อมกับการทำงานด้วยความซื่อสัตย์และขยันขันแข็ง จะนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองในองค์กร สอดคล้องกับ ไพบูลย์ สุขเจตนิ (2563) ได้วิจัย “เรื่องการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนในนักการเมืองท้องถิ่นขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตามนโยบายและการร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น การแสดงความรับผิดชอบและความโปร่งใสในการทำงานช่วยสร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจจากประชาชน 5) **ด้านให้เกียรติและคุ้มครองสตรี** แม้ความต้องการพัฒนาในด้านนี้จะน้อย แต่ควรส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ

และให้สตรีมีบทบาทในการตัดสินใจและบริหารองค์กรอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อความยั่งยืนและเคารพสิทธิของสตรีในอนาคต สอดคล้องกับ พระกฤษฎา ฐิตธมโม (แก้วประยูร) และคณะ (2566) ได้วิจัย “เรื่องการใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า การมอบหมายงานตามความสามารถและศักยภาพของบุคลากรแต่ละคน มากกว่าการใช้เกณฑ์ทางเพศ ส่งเสริมความเสมอภาคและความเคารพในความหลากหลาย ช่วยลดอคติทางเพศ และสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร 6) ด้านส่งเสริมและรักษาวินัยธรรมประเพณีที่ดีงาม แม้ความต้องการพัฒนาในด้านนี้จะไม่สูงมากในภาพรวม แต่ยังจำเป็นต้องเน้นการสร้างระบบที่มีการบูรณาการวินัยธรรมกับการศึกษาและเทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมอย่างสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย สอดคล้องกับ พระจตุพล ปญญาโร (ขุนทองแก้ว) (2564) ได้ทำการวิจัย “เรื่องการพัฒนาองค์กรตามหลักการบริหารนิยธรรมของศูนย์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและการดูแลสิ่งแวดล้อมสะท้อนถึงการใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการเสริมสร้างอัตลักษณ์องค์กร ความรับผิดชอบต่อชุมชนและบุคลากร เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกด้าน 7) การอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม นักการเมืองท้องถิ่นควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยการจัดสรรงบประมาณและนโยบายที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนและบุคลากรได้มีส่วนร่วมและนำหลักธรรมมาปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและการบริหารองค์กร สอดคล้องกับ พระจตุพล ปญญาโร (ขุนทองแก้ว) (2564) ได้ทำการวิจัย “เรื่องการพัฒนาองค์กรตามหลักการบริหารนิยธรรมของศูนย์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า การอารักขา คุ้มครอง ปกป้องพระพุทธศาสนา ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านพระพุทธศาสนา และจัดสวัสดิการที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 นักการเมืองท้องถิ่นควรประชุมอย่างสม่ำเสมอและตรงต่อเวลาเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความมีวินัยในการทำงาน ควรรักษากฎระเบียบ ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันและออกข้อบัญญัติอย่างรอบคอบ รวมถึงการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและเคารพผู้ใหญ่ในองค์กร ด้านความเท่าเทียมทางเพศ แม้จะมีการพัฒนาในระดับน้อย แต่ยังคงส่งเสริมบทบาทของสตรีอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนด้านวัฒนธรรม ควรบูรณาการการเรียนรู้กับเทคโนโลยีเพื่อให้เยาวชนมีส่วนร่วม ขณะที่การคุ้มครองพระพุทธศาสนาควรมีนโยบายที่ชัดเจนและสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งหมดนี้ล้วนสะท้อนถึงการบริหารองค์กรที่โปร่งใส มีธรรมาภิบาล และยั่งยืน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

- ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ 1.1** ควรเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการบริหารนิยธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์โดยเฉพาะด้านการบริหารงานองค์กรและการปกครอง
- 1.2** ควรสร้างส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าการให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่มีการมองหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่การงาน
- 1.3** ควรคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและตรงตามลักษณะของงาน จะช่วยให้ได้นักการเมืองท้องถิ่นสามารถนำหลักการบริหารนิยธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.4** เทศบาลบาลเมืองเลยและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ควรร่วมกันสนับสนุน จัดอบรม สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมและคุณธรรมแก่คนรุ่นใหม่อย่างเป็นระบบ 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้การศึกษามีความครอบคลุมยิ่งขึ้นในอนาคต ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่อไปนี้ 2.1 ศึกษาผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการนำหลักการบริหารนิยธรรมมาประยุกต์ใช้ ในเทศบาลเมืองเลย 2.2 ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักการบริหารนิยธรรม 7 ในการปฏิบัติหน้าที่ของนักการเมืองท้องถิ่น กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างหรือความสอดคล้องกันหรือไม่ 2.3 ศึกษาการนำหลักพุทธธรรมอื่น เช่น สังคหวัตถุ 4 สาราณียธรรม 6 สปัจริยธรรม 7 มาใช้เป็นแนวทางพัฒนานักการเมืองท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เทศบาลเมืองเลย. (2568). ประวัติและสภาพทั่วไป. เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2568 จาก <http://www.loecity.go.th/index2.php>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เอส.อาร์. พรินติ้งแมส โปรดักส์.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2). (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก หน้า 47 (17 พฤศจิกายน 2542).
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2548). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.(พิมพ์ครั้งที่ 13).กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 50 ก หน้า 258 (16 เมษายน 2562).
- พระราชบัญญัติเทศบาล.(2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 70 ตอนที่ 14 หน้า 222 (17 กุมภาพันธ์ 2496).
- พระจตุพล ปญฺญารโ (ขุนทองแก้ว). (2564). ศึกษาวิธีการพัฒนาองค์กรตามหลักการบริหารนิยธรรม: กรณีศึกษาศูนย์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพบุลย์ สุขเจตน์. (2563). การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 7(10), 234-247.
- พระกฤษดา วิฑิตมโม (แก้วประยูร)และคณะ. (2566). การใช้หลักการบริหารนิยธรรมในการบริหารจัดการองค์การบริหาร ส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา.วารสารรมณีเชษฐาราม, 6(2), 211-227.

เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์. (2554). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พริ้นท์.

อนุวัฒน์ ศรีษะเกษ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิธรรม 7 เพื่อการทำงาน: กรณีศึกษา
อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน, 1(2), 67-84.

การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักธรรมาธรรม
กรณีศึกษา : นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัด
นครศรีธรรมราช*

STUDENTS' RESILIENCE PROMOTION BASED ON
GHARAVASADHAMMA: A CASE STUDY OF STUDENTS AT SATRI
THUNG SONG SCHOOL, THUNG SONG DISTRICT, NAKHON SI
THAMMARAT PROVINCE

สุภารัตน์ ชวดชุม¹ และ พระเมธีวชิราภิรต²

Suparat chouchum¹ and Phrametheevachirapirat²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโศกราช

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: Suparat@benjama.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจ 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมาธรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียน และ 3) เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจด้วยหลักธรรมาธรรมของนักเรียน : กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประการที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา กลุ่มผู้บริหารและคณะครู และกลุ่มผู้ปกครองและนักเรียน จำนวน 15 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาประกอบบริบทงานวิจัย โดยลดข้อความที่ซ้ำซ้อนและพยายามรักษาสำนวนเดิมให้มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า

1) การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนมี 4 องค์ประกอบ คือ รู้ลึกดีกับตัวเอง จัดการชีวิตได้ มีสายสัมพันธ์เกื้อหนุน และมีจุดมุ่งหมายในชีวิต สามารถส่งเสริมได้ผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษาโดยใช้หลักพร “บ้าน วัด โรงเรียน” ในการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียน

* Received 30 May 2025; Revised 17 June 2025; Accepted 20 June 2025

2) หลักฆราวาสธรรม มี 4 องค์ประกอบ คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของคฤหัสถ์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองโดยใช้หลักฆราวาสธรรมเป็นตัวอย่างในการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจจนสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในชีวิตได้

3) การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักฆราวาสธรรมสามารถนำมาส่งเสริม ดังนี้ 3.1) รู้สึกรักกับตนเองด้วยหลักฆราวาสธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเองด้วยความรักความเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัว บุคคลรอบข้างหรือนำตัวเองไปทำในสิ่งที่ตนเองถนัดหรือสนใจ 3.2) จัดการชีวิตได้ด้วยหลักฆราวาสธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนวางแผนในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค เข้าใจธรรมชาติของชีวิตว่าเป็นสิ่งที่ต้องพบเจอ 3.3) มีสายสัมพันธ์เกื้อหนุนด้วยหลักฆราวาสธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นบุคคลที่รักษาคำพูด รู้จักการเสียสละเพื่อตนเองและผู้อื่น 3.4) มีจุดมุ่งหมายในชีวิตด้วยหลักฆราวาสธรรม ส่งเสริมให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายในชีวิตและอดทนรอต่อเป้าหมายที่กำหนดจนประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ: การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจ, หลักฆราวาสธรรม

Abstract

This thesis has the following objectives: 1) to study the concept of the theory of promoting mental toughness, 2) to study the principles of secularism that promote students' mental toughness: a case study of students at Thung Song Girls' School, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province, and 3) to promote students' mental toughness according to the principles of secularism: a case study of students at Thung Song Girls' School, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province. This is a qualitative research. The population used in the research was divided into 3 groups: (1) a group of Buddhist academics, 5 persons; (2) a group of executives/teachers, 5 persons; and (3) a group of parents and students 5 persons. Data were collected by using a structured in-depth interview with purposive sampling, with 15 persons. Data from the interviews of key informants were analyzed according to the research objectives. Descriptive content analysis techniques were also employed in the research context, reducing redundant text and trying to preserve the original wording as much as possible.

The results of the research found that :

1) Promoting students' mental strength has 4 components: feeling good about themselves, being able to manage their lives; It can be promoted through family institutions and educational institutions using the principle of "home, temple, school" to promote the psychological strength of students.

2) Secular Dharma Principles: There are 4 components, namely Truth, Dharma, Kanti, and Jaka, which are the principles of life of monks who want to change themselves by using the Secular Dharma principles as a help to promote mental strength so that they can solve problems and obstacles in life.

3) Promoting students' mental strength with secular principles can be promoted. 3.1) Feel good about yourself with secular principles, encourage students to see their own value with love and attention from family members, people around them, or put themselves in what they are good at or interested in. 3.3) Have a relationship supported by secular principles, encourage students to be people who keep their words and know how to sacrifice for themselves and others. Encourage students to set goals in life and be patient with the set goals until they succeed.

Keywords: Promoting mental strength, principles of secularism

บทนำ

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศในการสร้างสังคมให้มีคุณภาพ หากเด็กและเยาวชนเติบโตขึ้นด้วยความพร้อมและได้รับการหล่อหลอมที่ดีและสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจก็จะช่วยส่งเสริมให้สังคมไทยมีพลเมืองที่มีคุณภาพได้ต่อไปในอนาคต (เมืองไทยประกันชีวิต MTL, 2567) การพัฒนาเยาวชนให้มีสุขภาพกายใจที่ดีนั้นจึงต้องมีทักษะการเรียนรู้ควบคู่กับทักษะชีวิตและให้เติบโตอย่างมีคุณภาพโดยเริ่มต้นบนพื้นฐานของการมีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็งควบคู่กันไปทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา (กรมสุขภาพจิตและแผนพัฒนาสุขภาพจิตแห่งชาติ, 2561)

ปัจจุบันแม้ว่าทรัพยากรมนุษย์จะมีการกล่อมเกล่าผ่านสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ ก็ตามแต่ด้วยสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเยาวชนไทยกำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากมายอันเกิดจากสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ล้อมรอบตัวเด็ก เด็กและเยาวชนจำนวนมากซึมซับ

พฤติกรรมความรุนแรง จนพฤติกรรมเหล่านี้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตร่วมสมัยของเด็กและเยาวชนที่เติบโตขึ้นทุกวัน ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลของกรมสุขภาพจิต พบว่า ปัญหาสุขภาพจิตที่กำลังคุกคามคนไทยในปัจจุบันอันดับแรก คือ ความเครียด รองลงมา คือ ซึมเศร้า อย่างไรก็ตามหากไม่สามารถรับมือกับปัญหาดังกล่าวได้อาจเกิดเป็นอาการซึมเศร้าถึงขั้นป่วยเป็นภาวะทางจิตได้ (กรมสุขภาพจิต, 2561) เปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี พลังสุขภาพจิต นอกจากนี้แล้วผลประเมินสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นไทยในช่วงปี 2564 ที่ผ่านมายังพบว่า ร้อยละ 28 ของเด็กและวัยรุ่นมีภาวะเครียดสูง ร้อยละ 32 มีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า ในขณะที่อีกร้อยละ 22 มีการเข้าถึงโซเชียลมีเดียมากเกินไปจนเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2566) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับข้อมูลสายด่วนกรมสุขภาพจิตในปัญหาเด็กติดเกม พบว่า ร้อยละ 54 เด็กเกิดปัญหาสุขภาพจิต ความเครียด การเรียนตกต่ำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2560) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับนักวิชาการด้านไอทีดิจิทัลของไทยและผู้อำนวยการสถาบันไอเอ็มซี สรุปสถิติประเทศไทยมีอัตราส่วนการใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมดอยู่ที่ 77.8% ติดอันดับที่ 34 ของโลก แต่เราใช้เวลาในการเล่นอินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยสูงถึง 9 ชั่วโมง 06 นาทีต่อวัน ติดอันดับที่ 7 ของโลก (ณัฐพล กาญจนสุวรรณ, 2566).

เพราะเหตุนี้จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการเข้าถึงสื่อออนไลน์ของเยาวชนส่งผลกระทบต่อความเครียด อารมณ์ ความรู้สึก บางรายต้องเผชิญปัญหาที่ซับซ้อนรุนแรงไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้ ทำให้เกิดปัญหาความเครียดในระดับสูงจนมีภาวะอาการซึมเศร้าที่รุนแรงต้องส่งเข้ารับการรักษากับแพทย์เฉพาะทางด้านจิตเวช บางรายถึงขั้นทำร้ายตัวเองและมีบางรายเช่นกันที่สามารถทำร้ายตนเองได้สำเร็จ ดังที่สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ได้กล่าวไว้ว่า สังคมยังพัฒนาแต่จิตใจมนุษย์ยังมีปัญหา การวิ่งตามกระแสโลกและยึดติดอยู่กับโลกเสมือนจริง ทำให้วัยรุ่นต้องใช้ชีวิตแบบดิ้นรนแข่งขัน เพื่อตอบสนองความต้องการ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ไม่ได้ให้ความสุขที่แท้จริง สุดท้ายก่อให้เกิดความท้อแท้และความเครียด เพราะให้คุณค่ากับสิ่งภายนอกจนไม่เห็นคุณค่าภายในของตน การส่งเสริมให้วัยรุ่นเข้าใจและสามารถมองเห็นคุณค่าแท้จริงในชีวิตและตระหนักถึงคุณค่าของตนเองและสิ่งต่างๆรอบตัว ไม่หลงยึดติดกับค่านิยมที่ผิดๆ และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์, 2562) ฉะนั้นเมื่อมนุษย์มีความสุขสบายทางกายมากขึ้น แต่กลับประสบปัญหาด้านจิตใจและไม่สามารถจัดการกับสิ่งเหล่านี้ได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นปัญหาที่ทุกคนทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและเร่งหาวิธีการป้องกันแก้ไขโดยเร็วที่สุด เป็นการสร้างเกราะและวางรากฐานที่มั่นคงให้แข็งแกร่งจากภายใน จนกระทั่งสามารถจัดการตัวเองจากสิ่งที่มากระทบได้อย่างเหมาะสม เพราะในสภาพความเป็นจริงของชีวิตคนเรานั้น ไม่มีใครควบคุมจัดการกับสภาพแวดล้อมที่มา

กระทบเราตามที่เราปรารถนาได้ทั้งหมด แต่สิ่งที่เราทำได้ คือ การจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกของตนเองจากสิ่งที่มากระทบเท่านั้น

โรงเรียนสตรีทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรที่มีความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยการนำองค์ความรู้และนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง จึงมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งเป็นไปตาม อัตลักษณ์ของผู้เรียนและเอกลักษณ์ขององค์กร นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นไปตามค่านิยม ขององค์กร ภายใต้แนวปฏิบัติที่ยึดถือกันมาจนนำพาโรงเรียนสู่ความสำเร็จ คือ พี่ชาวเรานี้มีรัก มาจากชื่อย่อของ (โรงเรียนสตรีทุ่ง, 2567)ส่งจากข้อมูลข้างต้นแม้ว่าโรงเรียนสตรีทุ่งสงจะมีการพัฒนาด้านความเข้มแข็งขององค์กรอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม แต่ด้วยสภาพแวดล้อมในสังคมปัจจุบันกลุ่มเยาวชนปฏิเสธไม่ได้ที่ต้องเผชิญกับปัญหาความเครียดตามข้อมูลสถิติที่กล่าวอ้างมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะนำตัวหลักขราวาสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมของขราวาส 4 ประการ ประกอบด้วย 1) สัจจะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ จริงใจทำให้เกิดความไว้วางใจต่อกัน 2) ทมะ หมายถึง การรู้จักควบคุมอารมณ์ข่มใจระงับความรู้สึกที่ก่อให้เกิดความพอใจไม่พอใจ รู้จักปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตน 3) ขันติ หมายถึง ความอดทนอดกลั้นต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย และ 4) จาคะ หมายถึง ความเสียสละความเผื่อแผ่แบ่งปัน ตลอดถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อคนอื่นเมื่อนุษย์ได้รับการพัฒนาแล้ว ฉะนั้นแล้วจึงไม่มีธรรมะใดๆ ที่จะส่งเสริมได้ดียิ่งกว่าการมีสัจจะ ทมะ ขันติ จาคะให้เกิดขึ้นในตนอีกแล้ว นอกจากการสร้าง “ขราวาสธรรม” ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานประจำตนและเป็นเกราะป้องกันการเกิดภาวะความเครียดทางจิตใจ มาใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจโดยใช้หลักขราวาสธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-6 อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจในทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักขราวาสธรรม : กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจ
2. เพื่อศึกษาหลักขราวาสธรรมที่ส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียน
3. เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจตามหลักขราวาสธรรมของนักเรียน : กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักพราวาสธรรม: กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 รูป/คน ประกอบด้วย

กลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป

กลุ่มผู้บริหารและคณะครู จำนวน 4 ท่าน

กลุ่มผู้ปกครองและนักเรียน จำนวน 6 ท่าน

ดังนั้น ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (structure Interview) ด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงผู้ที่มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีบทบาทสำคัญในโรงเรียนสตรีทุ่งสงในฐานะคณะกรรมการสถานศึกษา และเกี่ยวข้องในการร่วมส่งเสริมความเข้มแข็งตามหลักพราวาสธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสงนั่นเอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ ด้วยการศึกษเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสร้างเครื่องมือการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากพระไตรปิฎก แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักพราวาสธรรม : กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

2.3 สร้างเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างนำเครื่องมือการวิจัยเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

2.4 จัดทำเอกสารเพื่อขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากสถาบันญาณสังวร

2.5 นำเครื่องมือการวิจัยไปพิจารณาแบบประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง CVI ของแบบสอบถาม เพื่อหาประสิทธิภาพความเที่ยงตรงของเครื่องมือ จากผู้เชี่ยวชาญ

2.6 จัดพิมพ์แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรจริง และสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงที่กำหนดไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.1 ผู้วิจัยยื่นคำร้องขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 รูป/คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป, กลุ่มผู้บริหารและคณะครู จำนวน 4 ท่าน, กลุ่มผู้ปกครองและนักเรียน จำนวน 6 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยื่นต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 15 รูป/คน พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดในการขออนุญาตจัดบันทึกข้อความ การบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ และการถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นได้ทำการนัดหมายวัน / เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์

3.3 ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ตามวัน / เวลา และสถานที่ที่ทำการนัดหมายจนครบถ้วน

3.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลดิบที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยพยายามลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกันและรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้มากที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทปเสียงและจัดบันทึกเป็นข้อความ

4.2 นำข้อมูลที่ได้รวบรวมเป็นข้อความมาจำแนกประเด็นโดยเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยพยายามลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกันและรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้มากที่สุด

4.3 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาประกอบบริบทการวิจัย

4.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจด้วยหลักพร้าธรรมของนักเรียน : กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา โดยพยายามลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกันและรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้มากที่สุด สามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจด้วยหลักฆราวาสธรรมของนักเรียน : กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช แนวคิดทฤษฎีการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจ การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถกระทำผ่านสถาบันครอบครัวเป็นลำดับแรก ด้วยการรับฟังปัญหาซึ่งการและกัน การหาทางออกร่วมกัน และให้ความรักความเอาใจใส่ ให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและกล้าแสดงความคิดเห็นในสิ่งที่คิดออกมา และเมื่อนักเรียนมีเกราะในการสร้างความเข้มแข็งแล้วก็จะได้รับการฝึกฝนการส่งเสริมผ่านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน หรือผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนรู้สึกถึงการมีคุณค่าในตัวเอง และไม่เป็นทาสของอารมณ์และสิ่งยั่วเย้าต่าง ๆ การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจนั้นจึงจำเป็นต้องฝึกฝนให้มีความรู้สึกดีกับตนเองก่อน เนื่องจากประสบการณ์ที่ดีในวัยเด็กเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยสร้างความรู้สึที่ดีกับตัวเอง เพราะการได้รับความรัก ความเข้าใจจากครอบครัวอย่างสม่ำเสมอจะกลายเป็นต้นทุนชีวิตที่มั่นคงเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ กล่าวได้ว่า ความรู้สึกต่อตนเองเกิดขึ้นเมื่อเรามีประสบการณ์ชีวิตที่ดี ได้ทำสิ่งดี ๆ มองโลกในแง่ดี รวมถึงการค้นพบความถนัดของตนเองและพัฒนาความถนัดนั้น กลายเป็นความสำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เรารู้สึที่ดีกับตัวเอง แม้คนเราไม่สามารถเปลี่ยนอดีตได้ และเลือกไม่ได้ว่าจะเกิดครอบครัวแบบไหน จะพบพ่อแม่แบบใดจะเจอเหตุการณ์ร้ายอย่างไร สิ่งเหล่านี้เราไม่สามารถกำหนดได้ก็จริง แต่เราสามารถฝึกมองโลกในแง่ดี และค้นพบความถนัดของตนเอง เพื่อบ่มเพาะความสำเร็จซึ่งเราสามารถเลือกทำได้ การสร้างความเข้มแข็งทางใจด้วยการสร้างความรู้สึที่ดีกับตัวเองจึงเป็นกระบวนการฝึกตนเองให้รู้จักมองโลกในแง่ดี ค้นหาความรู้จักกับตนเอง และพัฒนาความถนัดที่มีอยู่จนกลายเป็นความสำเร็จนำภาคภูมิใจ จากนั้นเมื่อนักเรียนสามารถรู้สึที่ดีกับตนเองได้แล้วนักเรียนจะเป็นบุคคลที่สามารถจัดการชีวิตได้ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตมาจากหลายสาเหตุที่ไม่สามารถควบคุมได้โดยตรง ชีวิตจึงต้องพบกับเรื่องที่ชอบและไม่ชอบอยู่เสมอ ความรู้สึกว่าตนเองจัดการชีวิตได้จะเกิดขึ้นเมื่อเราเชื่อมั่นในทักษะการแก้ปัญหาและจัดการกับอารมณ์ของตนเอง ตลอดจนมีความสุข มีความพอใจในชีวิต และเชื่อมั่นว่าแม้ในสถานการณ์ที่ย่ำแย่ก็ยังสามารถเลือกทางเดินที่ดีที่สุด โดยการเรียนรู้ที่จะยอมรับบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขไม่ได้ และมีความอดทนมุ่งมั่นในการลงมือทำในสิ่งที่ทำได้จนบรรลุผลที่ต้องการ การสร้างความเข้มแข็งทางใจด้วยการสร้างความเชื่อมั่นในการจัดการกับชีวิต จึงเป็นกระบวนการฝึกฝนให้ตนเองยอมรับสภาพความเป็นจริงของชีวิตและเรียนรู้จะจัดการอารมณ์ตนเองอย่างถูกต้อง มีทักษะในการจัดการปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จนกระทั่งนำสู่การมีสายสัมพันธ์ที่อบอุ่น ความรักความเข้าใจจึงเป็นแหล่งพลังงานสำคัญในการดำเนินชีวิต

กำลังในการฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จึงมักมาจากการที่มีคนใกล้ชิดมอบความรัก ความเข้าใจ คอยเป็นกำลังใจให้ การมีสายสัมพันธ์เกื้อหนุนถือเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของความเข้มแข็งทางใจ เพราะเป็นการเรียนรู้ที่จะพัฒนาความสัมพันธ์กับคนรอบข้างให้มีทักษะการสื่อสารที่ดี เข้าอกเข้าใจกัน สามารถที่จะไว้วางใจและให้อภัยกันได้ แม้เกิดเรื่องหงุดหงิดขุ่นเคืองใจองค์ประกอบนี้จึงเป็นประหนึ่งกำลังใจอันทรงพลังในการต่อสู้ชีวิต แม้ยามที่ต้องพบกับสถานการณ์วิกฤติอันยากจะฝ่าฟันจนสร้างจุดมุ่งหมายในชีวิต โดยคนเราจะมีพลังงานในการฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคได้ดีขึ้นเมื่อมีจุดมุ่งหมายชีวิตชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดหมายนั้นไม่ได้เป็นไปเพื่อตนเองเพียงอย่างเดียวความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมาย

การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจด้วยหลักฆราวาสธรรม : กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 3 กลุ่มด้วยกัน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการทางด้านศาสนา กลุ่มผู้บริหารและคณะครู และกลุ่มผู้ปกครองและนักเรียน ได้ให้ข้อมูลว่า ความซื่อสัตย์หรือว่าสัจจะ คือ การรักษาคำพูด และก็มี ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อคนอื่น ต่ออาชีพ ต่ออะไรหลายอย่าง เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการที่เขาจะประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จหรือชีวิต เมื่อ “ทมะ” คือ การฝึกตนตนที่ประกอบไปด้วยกายและจิต จิตที่ได้รับการฝึกฝนย่อมรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง เป็นคนเข้าใจเหตุและผล ทำให้สร้างเจตนาที่ดี กรรมดีอยู่เสมอ ธรรมชาติของทุกคนไม่มีใครที่จะพบเจอกับสิ่งที่พอใจทั้งหมด การฝึกใจ ข่มใจตนเองให้มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเป็นเรื่องที่ต้องปลูกฝัง โดยเฉพาะการข่มใจกับสิ่งชั่วร้ายในปัจุบันที่มีรอบด้าน ส่วน “ขันติ” เกิดจากการตั้งเป้าหมายที่สำคัญในชีวิตและต่อไป คือ การเลือกเส้นทางที่เราจะต้องเผชิญกับสิ่งที่ไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น ฉะนั้นความอดทนความตั้งตารอ หรือเผชิญกับอุปสรรค ความร้ายแรงทั้งหลาย โดยมีวุฒิภาวะอันดีจะเป็นรากฐานในการที่จะไม่ย่อท้อต่อความทุกข์หรือกิเลสต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจด้วย “จาคะ” จะเป็นการฝึกฝน ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเสียสละ ทิ้งทรัพย์สินของตนเองเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น การสละอารมณ์ รู้จักปล่อยอารมณ์ที่ทำให้จิตใจเศร้าหมอง สละอารมณ์ไม่ได้ออกจากจิตใจของตนเอง ต้องมีการเสียสละ ไม่ว่าเวลา หรือความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และถ้ามีโอกาสดูแลช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่า เราก็ควรจะดูแลและมีความสุขเมื่อคนที่เราช่วยประสบความสำเร็จต้องเป็นบุคคลที่ไม่โกรธ ไม่เกลียด ไม่พยายาบาท เราจะได้ครองตนได้อย่างมีความสุข

การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจตามหลักฆราวาสธรรมของนักเรียน : กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช การส่งเสริม

ความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักขรวาสธรรม สามารถทำได้โดยการนำหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันมาปรับใช้ เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ ความเครียด และเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หลักขรวาสธรรม เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของหลักขรวาสธรรมสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ปฏิบัติ และควรมีวิธีการสร้างแรงจูงใจเมื่อนักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตามหลักขรวาสธรรมได้ เช่น การยกย่องชมเชย การให้การยอมรับ หรือการให้รางวัลตามสมควร ถ้าหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชานำผลงานการวิจัยเล่มนี้ไปพิจารณาต่อยอด ขยับเพื่อเป็นโครงการที่เป็นธรรมะที่เป็นขรวาสธรรม 4 ช่วยแก้ไขเยียวยาหรือเป็นวัคซีนป้องกันให้กับเยาวชนในอนาคตจะเป็นประโยชน์มาก คุณธรรมเป็นเหมือนฐานราก ขรวาสธรรมเป็นเสมือนรากแก้วหากมีการได้ไปต่อยอดและประยุกต์ได้จริง มองว่ามันจะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างชัดเจน ครอบครัวควรมีความรู้ความเข้าใจในการวางรากฐานของชีวิตที่มั่นคงในด้านต่าง ๆ ให้กับนักเรียน รวมทั้งความเข้มแข็งทางจิตใจด้วย แต่บางครอบครัวผู้ปกครองไม่ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวเท่าที่ควร ฉะนั้นโรงเรียนควรเน้นย้ำในการจัดกิจกรรม ให้ครู บุคลากรทุกคน ได้เห็นความสำคัญและรู้วิธีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้มแข็งทางจิตใจอย่างถูกต้อง เพราะบางครั้งผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้บั่นทอนสกัดกั้นความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนโดยไม่ได้ตั้งใจ ฉะนั้นครูผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงจึงควรจัดสรรเวลาจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบที่ดีในการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจกับครูและแนวครูกิจการนักเรียน เป็นต้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักขรวาสธรรม : กรณีศึกษา นักเรียนโรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจมีความสำคัญและจำเป็นมากในสังคมปัจจุบันของนักเรียน ซึ่งไม่เพียงแต่การฝึกฝนอบรมจากสถาบันครอบครัวเท่านั้น เนื่องจากนักเรียนจะต้องมาเรียนรู้ภายในโรงเรียนการจะส่งเสริมจิตใจเหล่านี้นี้จะเป็นเกราะป้องกันให้นักเรียนกล้าเผชิญปัญหา กล้าพูดคุ้ย กล้าปรึกษา และปัญหาที่อาจจะร้ายแรงจากภาวะกดดัน ความเครียด การฆ่าตัวตาย การคิดสั้นต่าง ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งการจะฝึกฝนให้เกิดเป็นความเข้มแข็งทาง

จิตใจนั้นจึงจำเป็นต้องนำหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อการส่งเสริมความเข้มแข็งนั้นได้ผลดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ กมลาศ ภูวนาธิพงศ์ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจของครอบครัววิถีชีวิตใหม่ตามแนวพุทธจิตวิทยา ฉะนั้นสถาบันที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมนักเรียนให้เกิดเป็นความเข้มแข็งทางจิตใจนั้นควรนำหลักบรรพชา คือ “บ้าน วัด โรงเรียน” ซึ่งทั้ง 3 สถาบันนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นสถาบันที่ควรแก่การส่งเสริมความเข้มแข็งแก่นักเรียนให้เป็นบุคคลที่เก่ง ดี และมีความสุข จนกระทั่งสามารถจัดหรือจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ นฤภัค ฤทธาพิทย และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาความเข้มแข็งทางใจในวัยรุ่น โดยใช้คู่มือสร้างสรรค์พลังใจให้วัยทีน การสร้างความเข้มแข็งทางใจ เป็นการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาให้วัยรุ่นมีความเข้มแข็งทางจิตใจ เกิดความภูมิใจและรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง ปรับตัวได้หากพบความผิดหวังหรือได้รับผลกระทบทางจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นในการเติบโต และก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพนอกจากนี้ทางโรงเรียนควรที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีความเข้มแข็งผ่านการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ และควรสนับสนุนให้นักเรียนมีความเข้มแข็งจนสามารถก้าวผ่านอุปสรรคในชีวิตและสามารถอยู่ในสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดีและมีความสุข ซึ่งจากสิ่งที่ศึกษานั้นมีความสอดคล้องกับกับแนวคิดของ ประเวศ ต้นติพิวัฒนสกุล (โหมดเกษม, 2562) ซึ่งได้นำคำว่า ความเข้มแข็งทางใจ มาแปลเนื้อหา โดยแบ่งความเข้มแข็งทางใจโดยแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) รู้สึกดีกับตนเอง ประสบการณ์ที่ดีในวัยเด็ก เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยสร้างความรู้สึที่ดีกับ ตัวเอง เพราะการได้รับความรัก ความเข้าใจจากครอบครัวอย่างสม่ำเสมอจะกลายเป็นต้นทุนชีวิตที่ มั่นคงเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ 2) จัดการชีวิตได้ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตมาจากหลายสาเหตุที่ไม่สามารถควบคุมได้ โดยตรง ชีวิตจึงต้องพบกับเรื่องที่ชอบและไม่ชอบอยู่เสมอ ความรู้สึกว่าตนเองจัดการชีวิตได้ จะเกิดขึ้นเมื่อเราเชื่อมั่นในทักษะการแก้ปัญหาและจัดการกับอารมณ์ของตนเอง 3) มีสายสัมพันธ์เกื้อหนุน ความรักความเข้าใจเป็นแหล่งพลังงานสำคัญในการดำเนินชีวิต กำลัง ในการฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ จึงมักมาจากการที่มีคนใกล้ชิดมอบความรัก ความเข้าใจ คอยเป็นกำลังใจให้ และ 4) มีจุดมุ่งหมายในชีวิต คนเราจะมีพลังงานในการฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคได้ดีขึ้นเมื่อมีจุดมุ่งหมายชีวิตชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดหมายนั้นไม่ได้เป็นไปเพื่อตนเองเพียงอย่างเดียว ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมาย

นอกจากนี้หากนำความเข้มแข็งจากองค์ประกอบที่ศึกษาทั้ง 4 ประการ กล่าวคือ การรู้สึกดีกับตนเอง การจัดการกับชีวิตได้ การมีสายสัมพันธ์เกื้อหนุน และการมีจุดหมายในชีวิต นั้นมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมความเข้มแข็งโดยมีหลักฆราวาสธรรมทั้ง 4 ประการ ได้แก่ สัจจะ ทัมะ ขันติ และจาคะ นั้น ก็จะทำให้นักเรียนสามารถสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับตนเองได้ดียิ่งขึ้น เพราะหลักธรรมทั้ง 4 ประการนี้เป็นหลักธรรมที่ควรแก่การปฏิบัติแก่ผู้ต้องการพัฒนาตนเอง หลักฆราวาสธรรมเป็นธรรมสำหรับฆราวาสธรรมสำหรับการครองเรือน หรือหลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ และไม่มีธรรมะใด ๆ ที่จะใช้สร้างตัวให้ประสบความสำเร็จได้ยิ่งกว่าการสร้างสัจจะ ทัมะ ขันติ จาคะให้เกิดขึ้นในตนอีกแล้ว หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ คนที่ยืนหยัดผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ในโลกนี้ไปจนกระทั่งพบความสำเร็จได้นั้น เขาต้องสร้าง “ฆราวาสธรรม” ให้เป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานประจำตนก่อนนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ชลตวรรณ ขุมเพชร และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมความสุขตามหลักฆราวาสธรรมในการปฏิบัติงานของครู บทความนี้ได้นำเอากระบวนการส่งเสริมความสุขมาบูรณาการเข้ากับหลักฆราวาสธรรม 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสัจจะ เช่น การพูดจากันอย่างสร้างสรรค์ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานไม่เอาแต่ใจตัวเอง 2) ด้าน ทัมะ เช่น การพัฒนาทักษะในการทำงานจนประสบความสำเร็จกับงาน การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงาน จัดของให้เป็นระเบียบสบายตาสดชื่นในวันหยุดควรออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอยู่กับกลุ่มเพื่อนและมีส่วนร่วมกับครอบครัวบ้าง 3) ด้านขันติ เช่น การพักผ่อนหย่อนใจหลังเลิกงานให้มีความเข้มแข็งอดทนพร้อมที่จะทำงานและปรับเปลี่ยนความคิดจะช่วยให้เครียดน้อยลง คิดให้ยืดหยุ่น คิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างที่ไม่คนอื่นคิด และคิดถึงคนอื่นบ้าง 4) ด้านจาคะ เช่น การแสดงอารมณ์อย่างเหมาะสมควรฝึกควบคุมอารมณ์ คิดก่อนทำ ทำอย่างเหมาะสม จะได้ไม่เกิดปัญหาภายหลัง และรู้จักยืนยันสิทธิของตนว่าสิทธิไหนที่ควรรักษาควรที่จะปฏิเสธอย่างมีเหตุผล สิทธิที่จะทำงานด่วนของตนให้เสร็จก่อน สิทธิที่จะได้ถามเพราะความไม่เข้าใจ สิทธิเปลี่ยนใจเมื่อได้ข้อมูลใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียน โดยอาศัยหลักฆราวาสธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และพัฒนาศักยภาพด้านในของนักเรียนให้เข้มแข็งท่ามกลางสภาพแวดล้อมของสังคมร่วมสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีความท้าทายทางด้านจิตใจมากมาย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ต้องเผชิญกับแรงกดดันจากทั้งเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และการดำเนินชีวิตตามกระแสของโลกดิจิทัล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตในระยะยาว งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธ

ศาสนาในชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสตรีทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

งานวิจัยพบว่า ความเข้มแข็งทางจิตใจสามารถจำแนกออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรู้สึกดีกับตัวเอง การจัดการชีวิตได้ การมีสายสัมพันธ์เกื้อหนุน และการมีจุดมุ่งหมายในชีวิต โดยทั้งสี่ประการนี้สามารถพัฒนาได้ผ่านการหล่อหลอมทางสังคมผ่านสถาบันหลัก ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และวัด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลัก “บวร” ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคงให้กับเยาวชน โดยเฉพาะเมื่อนำหลักขรവാธธรรมซึ่งประกอบด้วย สัจจะ (ความจริงใจและซื่อสัตย์), ทมะ (ความสามารถในการควบคุมอารมณ์), ขันติ (ความอดทน) และจาคะ (ความเสียสละและเอื้อเฟื้อ) มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จะช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือกับปัญหา ความเครียด และแรงกดดันได้อย่างมีสติและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. สามารถนำผลการวิจัยไปเสนอต่อหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อบูรณาการการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักขรവാธธรรมในรายวิชาสอน
2. สามารถนำผลการวิจัยไปเสนอต่อผู้บริหารทางสถาบันการศึกษา เพื่อจัดเป็นกิจกรรมการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักขรവാธธรรมอย่างเป็นรูปธรรม
3. สามารถนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนในเชิงวิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักขรവാธธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายบูรณาการหลักธรรมในระบบการศึกษา กำหนดให้หลักขรവാธธรรม (สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ) เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมระดับมัธยมศึกษา โดยบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา/หน้าที่พลเมือง/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเข้าใจการใช้หลักธรรมในการพัฒนา นักเรียนอย่างเป็นระบบ
2. นโยบายเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจในสถานศึกษา จัดทำ คู่มือแนวทางส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจ โดยใช้หลักขรവാธธรรมสำหรับครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาจัดตั้ง “ศูนย์พัฒนาใจเข้มแข็ง” ภายในโรงเรียน เพื่อเป็นพื้นที่แห่งการให้คำปรึกษาแบบเชิงบวกด้วยหลักพุทธธรรม
3. นโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน พัฒนารูปแบบ “บวรเสริมใจเข้มแข็ง” โดยให้บ้าน-วัด-โรงเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมจิตใจเข้มแข็งตามหลักขรവാธธรรม เช่น กิจกรรมสัจจะอาสา กิจกรรมจาคะจิตอาสา เป็นต้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองผ่านกิจกรรมเชิงครอบครัว เช่น “พ่อแม่คู่คิด จิตใจเข้มแข็ง”

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักขรรวาศธรรม” แก่โรงเรียนอื่น ๆ
2. ควรศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักพุทธธรรมที่หลากหลาย”
3. ควรศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบการส่งเสริมความเข้มแข็งทางจิตใจของนักเรียนด้วยหลักขรรวาศธรรม”

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2561). แผนพัฒนาสุขภาพจิตแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2561–2580). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- กมลาศ ภูวนาธิพงศ์. (2567). การพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบสันติสุขตามหลักคำสอนของศาสนาในชุมชนบ้านตลาดแขกจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารพุทธจิตวิทยา, 9(4), 647-658.
- ชลตวรรณ ชุมเพ็ชร, และคณะ. (2565). การส่งเสริมความสุขตามหลักขรรวาศธรรมในการปฏิบัติงานของครู. วารสารนิตยสารเสียงธรรมจากมหายาน, 8(2), 1-10.
- ณัฐพล กาญจนสุวรรณ. (2566). ประเทศไทยในยุคดิจิทัล: รายงานสถิติผู้ใช้อินเทอร์เน็ต. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.ichi.co.th>.
- นฤกัธ ฤทธาพิทย์, และคณะ. (2565). ศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาความเข้มแข็งทางใจในวัยรุ่น โดยใช้คู่มือสร้างสรรค์พลังใจให้ยั่งยืน. วารสารโรงพยาบาลสกลนคร, 25(2), 54-62.
- ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล (โหมดเกษม). (2562). รู้จักตนเองเพื่อพัฒนาใจ: แนวคิดการสร้างพลังใจเชิงจิตวิทยาเชิงบวก. กรุงเทพมหานคร: สสส.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2566). รายงานสถานการณ์สุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นไทย ปี 2564. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยสุขภาพจิตไทย.
- เมืองไทยประกันชีวิต MTL. (2567). เด็กและเยาวชนคืออนาคตของประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.muangthai.co.th>.
- โรงเรียนสตรีทุ่งสง. (2567). วิสัยทัศน์และพันธกิจโรงเรียน. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.stss.ac.th/content.php?files=vision>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560– 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2562). จิตใจในยุคดิจิทัล: วิธีรับมือกับโลกเสมือนจริง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี*
DEVELOPMENT GUIDELINES FOR LEARNING WITH HAPPINESS
OF THE STUDENTS IN THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE SUPHANBURI

สิรินทรา สังข์ศิริ¹, ประยูร บุญใช้² และ พรเทพ ฐัฒน³

Sirintra Sangsiri¹, Prayoon Bunchai² and Pornthep Ruphan³

¹⁻³สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻³Educational Administration Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: faiisirintha@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี และ 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี วิธีวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี รวมทั้งสิ้นจำนวน 335 คน เลือกสุ่มแบบหลายขั้นตอน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .976 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานห่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 7 คน คือ ผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนักเรียน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพของการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเป็นกัลยาณมิตรของครู และ 2) นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ประกอบด้วย 6 ด้าน 59 รายการ ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านการได้รับการยอมรับ มีจำนวน

* Received 30 May 2025; Revised 17 June 2025; Accepted 20 June 2025

8 รายการ ด้านที่ 2 ด้านการเป็นกัลยาณมิตรของครู มีจำนวน 18 ด้านที่ 3 ด้านการเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง มีจำนวน 5 รายการ ด้านที่ 4 ด้านการเลือกเรียนตามความสนใจ มีจำนวน 10 รายการ ด้านที่ 5 ด้านบทเรียนสนุก ใฝ่ใจนักเรียน มีจำนวน 10 รายการ ด้านที่ 6 ด้านการประยุกต์บทเรียนกับชีวิตประจำวันมีจำนวน 8 รายการ

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้, การเรียนรู้อย่างมีความสุข

Abstract

This research aimed (1) to study the state of happy learning among students under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Suphanburi, and (2) to propose guidelines for developing happy learning among these students. The research was conducted in two phases. In Phase 1, the study examined the current state of happy learning using a sample of 335 students selected through multi-stage sampling. The research instrument had a reliability coefficient of .976. Data were analyzed using descriptive statistics: percentage, mean, and standard deviation. In Phase 2, guidelines for developing happy learning were explored through interviews with seven key informants, including educational administrators, school principals, heads of student support systems, and students, selected by purposive sampling. Data were analyzed using content analysis.

The results revealed that: (1) the overall state of happy learning among students was at a high level. Among the aspects studied, the highest mean score was in the aspect of teacher kindness and friendliness. (2) The proposed guidelines for developing happy learning comprised six key aspects with a total of 59 items: (1) acceptance (8 items), (2) teacher kindness and friendliness (18 items), (3) self-love and pride (5 items), (4) learning based on interest (10 items), (5) enjoyable and stimulating lessons (10 items), and (6) application of lessons to daily life (8 items).

Keywords: Development guidelines, Learning with Happiness

บทนำ

ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงปรารถนาให้เกิดขึ้นในชีวิตของตนเอง ในทางจิตวิทยา วินโฮเฟ่น นักจิตวิทยาชาวเนเธอร์แลนด์ให้นิยาม ความสุข ว่าหมายถึงการประเมินของแต่ละคน ว่าชื่นชอบชีวิตโดยรวมของตนเองมากแค่ไหน เพราะฉะนั้นความสุขจึงเหมือนสิ่งหล่อเลี้ยงชีวิตเรา (กรมอนามัย, 2564: 6) ส่วนในทางพระพุทธศาสนาพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2541: 13) กล่าวไว้ว่า ความสุขกับการศึกษาที่ถูกต้องเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแยกกันได้ ถ้าไม่สามารถทำให้คนมีความสุข การศึกษาก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษา “เรียนดี มีความสุข” ของพลตำรวจเอกเพิ่มพูน ชิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้ประกาศนโยบายไว้เมื่อวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2566 การดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์คุณภาพการศึกษาเต็มกำลังความสามารถอย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อเดินหน้านายกระดับคุณภาพการศึกษาไปด้วยกัน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมพื้นฐานที่มีความสำคัญในการพัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีศักยภาพเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังเช่นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี มีจำนวน 32 โรงเรียน เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อบริการประชาชนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง มีความรู้ ความสามารถ มีคุณภาพตรงตามจุดเน้นและเป้าหมายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และความต้องการของชุมชนและของประชาชนจังหวัดสุพรรณบุรี (สพม.สุพรรณบุรี, 2567)

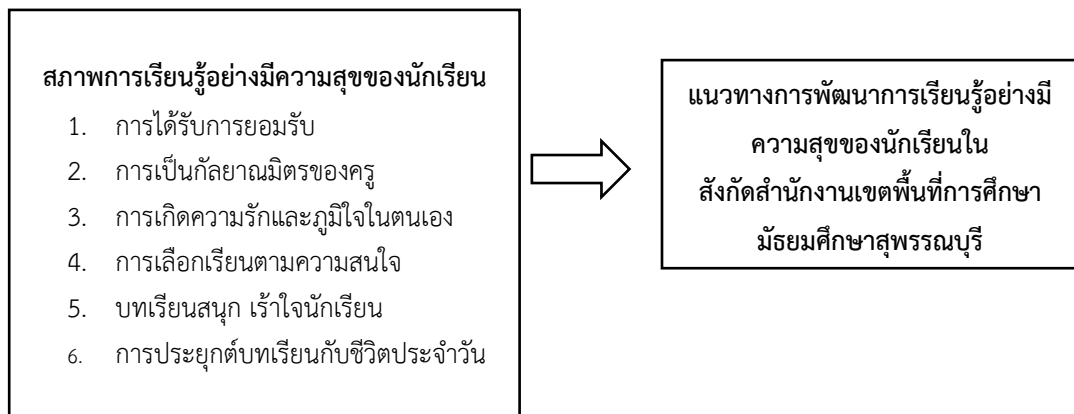
แต่สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ส่วนหนึ่งเกิดสังคมไร้พรมแดนทำให้เยาวชนเกิดค่านิยมใหม่ๆ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง หนีเรียน ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งไม่ดี เช่น การสูบบุหรี่ ชู้สาว ท้องก่อนวัย อันควร ออกกลางคัน การทะเลาะวิวาท การติดเกม ตลอดจนทั้งการมีปัญหากับเพื่อน และคนในครอบครัวหรือแม้กระทั่งปัญหาเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน บางครอบครัวมีปัญหาเรื่องการเงินเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ขาดทุนทรัพย์ในการสนับสนุนบุตรหลานในการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น (สพม.สุพรรณบุรี, 2567) ซึ่งปัญหาที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่านักเรียนไม่มีความสุขในการเรียน ไม่เห็นคุณค่าในการเรียนและการสอนของครู ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี เพื่อให้เกิดประโยชน์ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพบรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศึกษาสภาพการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยของนักวิชาการ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้จากการวิเคราะห์ตามแนวคิดของกิตติวดี บุญเชื้อ และคณะ (2540), ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันท์ (2563), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545), สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540) , มารุต พัฒนาผล (2557), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2540), มะลิ หารธรรม (2559), ปทุมพร เปียถนอม (2567), ตรีนุญา บุตรศรี (2563) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน 6 ด้าน ได้แก่ 1.การได้รับการยอมรับ 2. การเป็นกัลยาณมิตรของครู 3.การเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง 4.การเลือกเรียนตามความสนใจ 5. บทเรียนสนุก เ้าใจผู้เรียน 6. การประยุกต์บทเรียนกับชีวิตประจำวัน สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 2,587 คน
กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 335 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการเรียนรู้มีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 40 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.976

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามกับนักเรียน ในเดือน มีนาคม พ.ศ.2568

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารการศึกษา 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ข้าราชการครูที่ทำงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2 คน ประธานนักเรียน 2 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีและสถานศึกษาเพื่อขอเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 7 คน โดยผู้วิจัยประสานนัดหมายและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาในแต่ละหัวข้อของการสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรีรายด้านโดยภาพรวมและรายด้าน

รายการ	ระดับสภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการได้รับการยอมรับ	4.12	.763	มาก
2. ด้านการเป็นกัลยาณมิตรของครู	4.22	.718	มาก
3. ด้านการเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง	4.15	.771	มาก
4. ด้านการเลือกเรียนตามความสนใจ	4.13	.769	มาก
5. ด้านบทเรียนสนุก เข้าใจนักเรียน	4.13	.741	มาก
6. ด้านการประยุกต์บทเรียนกับชีวิตประจำวัน	4.11	.778	มาก
รวม	4.14	.691	มาก

จากตาราง 1 พบว่าสภาพการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเป็นกัลยาณมิตรของครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 รองลงมา คือ ด้านการเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ด้านบทเรียนสนุก เข้าใจนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.13 ด้านการเลือกเรียนตามความสนใจ 4.13 มีค่าเฉลี่ย ด้านการได้รับการยอมรับ และด้านการประยุกต์บทเรียนกับชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ย 4.11 ตามลำดับ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ประกอบด้วยรายการปฏิบัติ จำนวน 59 รายการ โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการได้รับการยอมรับ ประกอบด้วยรายการปฏิบัติจำนวน 8 รายการ ดังนี้ 1) ครูเข้าใจความสามารถและสภาพแวดล้อมของนักเรียนเพื่อออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมและสนับสนุนการพัฒนา 2) สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในและนอกหลักสูตร เช่น กีฬา ดนตรี หรือการแสดง เพื่อให้นักเรียนค้นพบและพัฒนาความสามารถ 3) ครูสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนที่ได้รับเลือกเป็นตัวแทนห้อง เพื่อเสริมความมุ่งมั่น 4) ครูคัดเลือกตัวแทนห้อง

อย่างเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมผ่านการแข่งขันหรือการเสนอชื่อ 5) ครูฝึกทักษะภาวะผู้นำ เช่น การฟังดี การคิดบวก และการสื่อสารชัดเจน เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 6) ครูใช้คำพูดเชิงบวกและให้กำลังใจเมื่อนักเรียนแสดงความสามารถ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ 7) ครูสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างให้นักเรียนรู้สึกสบายใจในการแสดงออกและพัฒนาความสามารถ 8) สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคารพความแตกต่างของนักเรียนและให้โอกาสแสดงออกตามความถนัด

2. ด้านการเป็นกัลยาณมิตรของครู ประกอบด้วยรายการปฏิบัติจำนวน 18 รายการ ดังนี้ 1) สถานศึกษาใช้ระบบ DEMO หรือเครื่องมือประเมินพฤติกรรมเพื่อประเมินอารมณ์ สังคม และสติปัญญาของนักเรียนอย่างละเอียด 2) ครูเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของนักเรียนเพื่อการดูแลที่เหมาะสม 3) ครูออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ 4) ครูส่งเสริมให้นักเรียนเปิดใจรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และเคารพความคิดเห็นที่หลากหลาย 5) ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยไตร่ตรอง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี 6) ครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเป็นกันเอง 7) ผู้บริหารเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติต่อครูและนักเรียนด้วยความเสมอภาค 8) ครูมีจิตใจเมตตาและให้ความเชื่อมั่นและยอมรับความแตกต่างของนักเรียน เพื่อสร้างความไว้วางใจ 9) ครูเก็บข้อมูลของนักเรียนเป็นความลับ เพื่อให้นักเรียนกล้าที่จะเข้ามาปรึกษา 10) ครูให้กำลังใจและชมเชยการแสดงออกของนักเรียนเพื่อเสริมความมั่นใจ 11) ครูรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยใช้เครื่องมือ 12) ครูเปิดกว้างและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนเพื่อให้เขากล้าพูดถึงปัญหาของตนเอง 13) ครูให้คำปรึกษาเบื้องต้นและแนะนำวิธีการแก้ปัญหา 14) ครูติดตามผลการช่วยเหลือและประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ 15) ครูเข้าใจมุมมองและความรู้สึกของนักเรียน 16) ครูใช้คำพูดที่ให้กำลังใจ หลีกเลี่ยงการตำหนิ และให้คำแนะนำและช่วยนักเรียนคิดหาทางออก 17) ครูสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม 18) ครูชื่นชมความพยายามหรือพฤติกรรมที่ดีเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีขึ้น

3. ด้านการเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง ประกอบด้วยรายการปฏิบัติจำนวน 5 รายการ ดังนี้ 1) สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่ให้โอกาสนักเรียนแสดงความสามารถ ทั้งในด้านวิชาการและกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเอง 2) ครูใช้การประเมินที่หลากหลาย 3) ครูให้คำชมที่จริงใจและเฉพาะเจาะจงเมื่อนักเรียนทำสิ่งที่ดี พร้อมกับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาต่อยอด 4) ครูสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างและสนับสนุนให้นักเรียน

กล้าแสดงออกและทดลองสิ่งใหม่ ๆ โดยไม่กลัวความผิดพลาด 5) ครูใช้วิธีการสอนที่เน้นพัฒนาจุดแข็งของนักเรียน

4. ด้านการเลือกเรียนตามความสนใจ ประกอบด้วยรายการปฏิบัติจำนวน 8 รายการ ดังนี้ 1) ครูใช้กิจกรรมที่เชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริง 2) สถานศึกษาสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี 3) ครูสร้างบรรยากาศที่ทำให้นักเรียนรู้สึกมีความสุขและเข้าใจเนื้อหาที่เรียนโดยไม่กดดันนักเรียนเกินไป 4) นักเรียนพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียนและครูจะช่วยส่งเสริมความสุขในการเรียนและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ 5) นักเรียนได้รับโอกาสในการออกแบบและทำโครงการ โดยให้นักเรียนเล่าและทดลองใช้ผลิตภัณฑ์จริงพร้อมเก็บหลักฐานการใช้งานเพื่อแสดงประโยชน์จริง 6) สถานศึกษาสร้างชมรมจิตอาสาโดยการส่งเสริมการเป็นผู้นำในกิจกรรมจิตอาสาให้กับนักเรียน เช่น การให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่เพื่อนและผู้ปกครอง 7) ครูไม่ควรจำกัดการเรียนรู้แค่ในห้องเรียน แต่ต้องสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง 8) ครูส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความรู้ช่วยสอนเพื่อน ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 9) ครูจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อประโยชน์ในชีวิตจริงและชุมชน 10) ครูส่งเสริมการใช้ความรู้เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมให้กับนักเรียน

5. ด้านบทเรียนสนุก เ้าใจนักเรียน ประกอบด้วยรายการปฏิบัติจำนวน 10 รายการ ดังนี้ 1) ครูนำเกมและกิจกรรมกลุ่มมาใช้ช่วยกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียน 2) ครูอบรมเพิ่มเติมเพื่อนำวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการกระตุ้นความสนใจ 3) ครูสอนโดยใช้เกมและการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริง ทำให้นักเรียนสนุกและกระตือรือร้นในการเรียน 4) ครูใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการสอน 5) สถานศึกษาสนับสนุนการใช้สื่อที่หลากหลาย 6) ครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน 7) สถานศึกษาจัดกิจกรรมทัศนศึกษาและการเรียนรู้นอกสถานที่ 8) ครูสามารถใช้พื้นที่ในโรงเรียน เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อเพิ่มทักษะการปฏิบัติจริง 9) ครูนำเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือช่วยให้การเรียนรู้ขยายออกไปจากห้องเรียนและช่วยพัฒนาทักษะใหม่ ๆ 10) ครูส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพราะช่วยเสริมทักษะชีวิต

6. ด้านการประยุกต์บทเรียนกับชีวิตประจำวัน ประกอบด้วยรายการปฏิบัติจำนวน 10 รายการ ดังนี้ 1) ครูกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามปลายเปิดและสมมติฐานเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการ 2) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทำโครงการหรือการทดลองจะช่วยให้นักเรียนได้พิสูจน์คำตอบด้วยตัวเอง 3) ครูฝึกให้นักเรียนบันทึกผลลัพธ์จากการทดลองจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ 4) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายเพื่อเสริมการคิดวิเคราะห์และเข้าใจลึกซึ้ง 5) ครูนำเหตุการณ์ในปัจจุบันมาบูรณาการในการสอนเพื่อให้

นักเรียนวิเคราะห์ผลดีและผลเสียของเหตุการณ์ 6) ครูส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ในการรับข่าวสารและวิเคราะห์ข้อมูลในปัจจุบัน 7) ครูใช้วิธีการเรียนรู้ (Active Learning) ให้นักเรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์เหตุการณ์ในสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยีและเหตุการณ์อนาคต 8) ครูนำบทเรียนไปเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในปัจจุบันจะทำให้ความรู้มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่สำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยนี้พบว่าสภาพการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ในระดับ โดยได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขเกี่ยวกับการเป็นกัลยาณมิตรของครูอันดับสูงสุดนั้นเนื่องจากครูมีความใกล้ชิด สนับสนุนกับนักเรียน และมีความเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน มีอารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส ดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม มีเมตตาและใส่ใจต่อเด็กนักเรียนทุกคน ตลอดจนมีความสุขภาพอ่อนหวาน วางตัวเป็นกลาง ห่มเทร่างกายแรงใจในการสอน อีกทั้งยังเป็นต้นแบบที่ดีและส่งเสริมให้นักเรียนทำแต่สิ่งดี คอยส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนและกล่าวคำชมเชยนักเรียนทำให้นักเรียนเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ และครูยังสามารถยอมรับนักเรียนทั้งในด้าน อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ อบอุ่นใจ กล้าที่จะเข้าไปถามครูเมื่อนักเรียนมีปัญหา

ระดับสภาพการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี แบ่งออกเป็นรายด้าน สามารถนำผลมาอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านการได้รับการยอมรับ จากผลการวิจัยที่พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือนักเรียนรู้สึกดีที่เพื่อนในห้องชอบเข้ามาคุยกับนักเรียนเวลาที่เพื่อนรู้สึกทั้งสบายใจและไม่สบายใจ โดยอยู่ในระดับมากนั้น เนื่องจากเพื่อนในห้องนั้นมีความสำคัญต่อการสนับสนุนทางอารมณ์ของกันและกันได้เป็นอย่างดี การที่เพื่อนรู้สึกทั้งสบายใจและไม่สบายใจและกล้าที่จะเข้ามาพูดคุยนั้น สะท้อนถึงความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อน นอกจากนี้การได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากเพื่อนก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ การได้รับบทบาทและความรับผิดชอบยังช่วยพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นพลโลกที่มีคุณธรรมและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของโณทัย ชีระทิพย์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา

พบว่า นิสิตสามารถ ทำให้เพื่อน ๆ ยอมรับได้โดยการช่วยเหลือเพื่อน อีกทั้งยังเป็นທີ່ปรึกษาให้เพื่อน เมื่อมีปัญหาทำให้เพื่อนในกลุ่มยอมรับและสามารถทำงานร่วมกับกลุ่มกันได้

1.2 ด้านการเป็นกัลยาณมิตรของครู จากผลการวิจัยที่พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนรู้สึกดีที่ครูมีอารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส โดยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูมีอารมณ์มั่นคง สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกบวก ช่วยลดความเครียดและความวิตกกังวลของนักเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความสุขและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (2540) ได้กล่าวว่า ครูควรให้ความเอาใจใส่ต่อผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติมีความยุติธรรมสม่ำเสมอ วางตนเองเป็นแบบอย่างที่ดี อารมณ์มั่นคง สดชื่น แจ่มใส มีสำนึกการเป็นผู้ให้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าครูผู้ที่รำเรียนมาเพื่อจะให้ความรู้แก่ผู้เรียนด้วยวิธีการอันชาญฉลาด น่าเรียนรู้และดึงดูด ความน่าสนใจโดยให้ความเป็นกัลยาณมิตร ให้หลักในการดูแลตัวเอง ผู้เรียนจะรู้สึกว่าคุณเองมีความสุขเมื่อได้เรียนกับครูที่เข้าใจและร่วมคิดไปด้วย

1.3 ด้านการเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง จากผลการวิจัยที่พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนเปิดใจยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง และพร้อมที่จะพัฒนา โดยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการที่นักเรียนเปิดใจยอมรับข้อบกพร่องของตนเองและพร้อมที่จะพัฒนา สามารถมองเห็นและยอมรับข้อบกพร่องของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Carol Dweck ผู้พัฒนาแนวคิด "Growth Mindset" ซึ่งเน้นการมองว่าความสามารถสามารถพัฒนาได้ผ่านความพยายามและการเรียนรู้จากความผิดพลาด

1.4 ด้านการเลือกเรียนตามความสนใจ จากผลการวิจัยที่พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนรู้สึกพอใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของนักเรียนเองและของเพื่อน ๆ โดยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักเรียนพึงพอใจในการเรียน มีความสุขในการเรียนแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม และยอมรับความคิดเห็นของกันและกันระหว่างนักเรียนและเพื่อน การที่นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้ได้การเรียนรู้ที่เพิ่มมากขึ้นจากประสบการณ์ของเพื่อน ๆ และตัวนักเรียนเอง นอกจากนี้การยอมรับความคิดเห็นและความสามารถยังเป็นพื้นฐานของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในห้องเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติยวดี บุญเชื้อ และคณะ, (2540) กล่าวเกี่ยวกับ ทฤษฎีที่ 5 ดำรงรักษามิตรจิต (Friendship) ว่าสถาบันการศึกษาจะเป็นแหล่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น โดยผู้สอนมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับเพื่อน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานโดยการเรียนรู้ที่ดีต่อผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นเข้าใจและเห็นใจผู้อื่นอ่อนโยนและผ่อนปรนรู้จักประมาณตน ไม่

มุ่งมั่นเอาชนะ การทำงานร่วมกันโดยไม่มีอคติมองผู้อื่นในแง่ดีอดทนและอดกลั้นให้อภัยและให้โอกาส ยอมรับเหตุผลและความเปลี่ยนแปลงสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อการสื่อความคิดและความรู้สึกสุขภาพอ่อนโยน ใช้คำพูดเชิงสร้างสรรค์จริงใจ และให้เกียรติให้กำลังใจแก่กันและกัน สามัคคีปรองดองกัน ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ คนเราแม้จะคิดต่างกันแต่ถ้ามีจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน ยอมรับฟังกันและกันช่วยกันคิดช่วยกันทำเห็นความสำคัญของกันและกัน ความสำเร็จย่อมจะอยู่ไม่ไกล

1.5 ด้านบทเรียนสนุก เราชื่อนักเรียน จากผลการวิจัยที่พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนรู้สึกพอใจในบทเรียนที่มีเนื้อหาสนุก น่าตื่นเต้น และน่าสนใจ โดยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการออกแบบบทเรียนที่มีเนื้อหาน่าตื่นเต้น สนุกและน่าสนใจ สามารถกระตุ้นความสนใจและความมีส่วนร่วมในการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ และการเรียนรู้ที่สนุกและมีความสุขไม่เพียงแต่ส่งเสริมความพึงพอใจในการเรียนของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา บุญมาวงษา, (2561: 18) พบว่า การเรียนการสอนที่มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ไม่เครียด ไม่น่าเบื่อหน่าย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก และมีกำลังใจในการแสวงหาความรู้ เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งวิชาเรียน ความรู้สึกที่ดีต่อครู ต่อเพื่อน และต่อบุคคลแวดล้อม เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

1.6 ด้านการประยุกต์บทเรียนกับชีวิตประจำวัน จากผลการวิจัยที่พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนรู้สึกพอใจในสิ่งที่เรียนเพราะทำให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักเรียนชื่นชอบในการเรียนที่สามารถเรียนแล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง การออกแบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาชีวิตประจำวันของนักเรียนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความพึงพอใจและความสุขในการเรียนของนักเรียน ดังนั้น ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และตอบสนองความสนใจและความต้องการของนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะมาส ตัณฑะตะนัย, (2560) พบว่า กระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติและนำเสนอผลการเรียนรู้ สามารถทำงานสำเร็จ และนำทักษะความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านการได้รับการยอมรับ ประกอบด้วยแนวทาง 8 รายการ จะเห็นได้ว่าครูและสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุก มีความสุข เปิดกว้างและเคารพความแตกต่างของนักเรียนและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กีฬา ดนตรี หรือการแสดง เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบและพัฒนาความสามารถของตนเอง เกิดความมั่นใจในตนเอง และได้รับการยอมรับ สอดคล้องกับแนวคิดของ กิตติยวดี บุญซื่อ และคณะ, (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ กล่าวเกี่ยวกับทฤษฎีที่ 1 สร้างความรักและศรัทธา (Love and respect) การจัดบรรยากาศในการเรียนที่ผ่อนคลายแทรกอารมณ์ขัน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกสนับสนุนให้เด็กได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น และส่งเสริมการคิดจัดเวลาให้เด็กได้ค้นคว้าคำตอบด้วยตนเอง

2.2 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านการเป็นกัลยาณมิตรของครู ประกอบด้วยแนวทาง 18 รายการ จะเห็นได้ว่าครูและสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนพร้อมทั้งให้ความสำคัญกับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เป็นกันเอง ใช้คำพูดที่ให้กำลังใจ คำพูดเชิงบวก ให้อภัย ให้กำลังใจ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน มีมารยาทที่ดีต่อนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนกล้าที่จะเข้ามาปรึกษา พูดถึงปัญหาของตนเอง และรู้สึกสบายใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ มารุต พัฒนา (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้ กล่าวว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน รวมทั้งผู้สอนต้องสร้างเจตคติที่ดีของผู้เรียนที่มีต่อผู้สอน โดยทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเลื่อมใสศรัทธา ต่อผู้สอน ให้ความรักและเคารพผู้สอน โดยผู้สอนมอบความรักความเมตตาให้กับผู้เรียน มุ่งประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ตลอดจนการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนคุณลักษณะที่ดีต่อผู้เรียน ประกอบด้วย การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความยุติธรรม ใช้คำพูดที่ดี มีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ให้อภัย ให้กำลังใจ และมีมารยาทที่ดีต่อผู้เรียน

2.3 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านการเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง ประกอบด้วยแนวทาง 5 รายการ จะเห็นได้ว่าครูและสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความสามารถทั้งในด้านวิชาการและกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนใช้วิธีการสอนและประเมินหลากหลายเน้นพัฒนาจุดแข็งของนักเรียน นอกจากนี้ ครูควรให้คำชมที่จริงใจและเฉพาะเจาะจงเมื่อนักเรียนทำสิ่งที่ดี พร้อมกับข้อเสนอแนะ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและกระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และรู้สึกภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ มารุต พัฒนา (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้ กล่าวว่า การทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ จึงต้องสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของผู้เรียน คือ การรับรู้คุณค่าที่มีในตนเอง มีความเชื่อมั่น

ในคุณค่าของตนเอง นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียน โดยการคิดแก้ปัญหาอย่างรอบคอบและสร้างสรรค์ ใช้เหตุผล ตลอดจนการกล้าเผชิญกับปัญหา

2.4 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านการเลือกเรียนตามความสนใจ ประกอบด้วยแนวทาง 10 รายการ จะเห็นได้ว่าครูและสถานศึกษาควรสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และการสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน นอกจากนี้ต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนรู้สึกมีความสุขและเข้าใจเนื้อหาที่เรียน และจัดกิจกรรมทัศนศึกษาและการเรียนรู้นอกสถานที่ เพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ กิตยวดี บุญซื่อ และคณะ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ พบว่า ทฤษฎีที่ 1 สร้างความรักและศรัทธา การสนใจใฝ่รู้ในการเรียนซึ่งผู้สอนสามารถกระทำได้โดยมีการกำหนดเป้าหมาย และจุดประสงค์ที่ชัดเจน ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก วางโครงการสอนที่กระชับและรัดกุมทำแผนการสอนกำหนดแผนระยะยาวให้ครอบคลุม การเลือกสื่อประกอบการเรียนควรจัดหาซื้อที่เหมาะสมกับบทเรียน จัดสัดส่วนของสื่อและบทเรียนอาจเป็นสื่อที่ครูและผู้เรียนร่วมกันสร้างก็ได้ การประเมินพัฒนาการจากการสังเกตพิจารณาผลงานการทดสอบที่ไม่เครียด ให้เด็กประเมินตนเอง

2.5 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านบทเรียนสนุก เราใจนักเรียน ประกอบด้วยแนวทาง 10 รายการ จะเห็นได้ว่าครูและสถานศึกษาควรสร้างบทเรียน โดยใช้เกมและกิจกรรมกลุ่มเพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียน การใช้การสอนแบบ Active Learning ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนในยุคปัจจุบัน และนอกจากนี้สถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการสอนของครู และเร้าความสนใจของนักเรียนให้นักเรียนรู้สึกสนุกและกระตือรือร้นในการเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา บุญมาวาษา (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญ ศรีราชาจังหวัดชลบุรี พบว่าความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรีโดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนชี้แนวทางและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สนุกเหมาะสมและหลากหลายกับนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อน มีส่วนร่วม กล้าคิด

แสดงความคิดเห็นของตนเอง และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2.6 แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านการประยุกต์บทเรียนกับชีวิตประจำวัน ประกอบด้วยแนวทาง 8 รายการ จะเห็นได้ว่า ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามปลายเปิดและสมมติฐาน เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การทดลอง การทำโครงการจะช่วยให้ นักเรียนได้พิสูจน์คำตอบด้วยตัวเอง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอภิปรายเพื่อเสริมการคิดวิเคราะห์และเข้าใจลึกซึ้ง นำเหตุการณ์ในปัจจุบันมาบูรณาการในการสอน และสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมทัศนศึกษาหรือศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะมาส ตันพะตะนัย (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนเตรียมทหารสถาบันวิชาป้องกันประเทศ พบว่า กระบวนการที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติและนำเสนอผลการเรียนรู้ สามารถทำงานสำเร็จ และนำทักษะความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้และสรุป/ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สถานศึกษาและครูควรนำแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ทั้ง 6 ด้านไปปรับใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน ดังนี้

1.1 ด้านการได้รับการยอมรับ สถานศึกษาและครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุก มีความสุข เปิดกว้างและเคารพความแตกต่างของนักเรียนและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบและพัฒนาความสามารถของตนเอง เกิดความมั่นใจในตนเอง และได้รับการยอมรับ

1.2 ด้านการเป็นกัลยาณมิตรของครู สถานศึกษาและครูควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีเป็นกันเอง ใช้คำพูดที่ให้กำลังใจ คำพูดเชิงบวก ให้อภัย ให้กำลังใจ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน มีมารยาทที่ดีต่อนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนกล้าที่จะเข้ามาปรึกษาพูดถึงปัญหาของตนเอง และรู้สึกสบายใจ

1.3 ด้านการเกิดความรักและภูมิใจในตนเอง สถานศึกษาและครูควรจัดกิจกรรมสนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงความสามารถทั้งในด้านวิชาการและกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนใช้วิธีการสอนและประเมินหลากหลายเน้นพัฒนาจุดแข็งของนักเรียน พร้อมกับข้อเสนอแนะ เพื่อ

เสริมสร้างความมั่นใจและกระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และรู้สึกภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของตนเอง

1.4 ด้านการเลือกเรียนตามความสนใจ สถานศึกษาและครูควรสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และการสนับสนุนการใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเรียนการสอน เพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน

1.5 ด้านบทเรียนสนุก เราใจผู้เรียน ครูควรสร้างบทเรียนโดยใช้เกมและกิจกรรมกลุ่มเพื่อกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักเรียน และนอกจากนี้สถานศึกษาควรสนับสนุนการใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนการสอนของครู และเร้าความสนใจของนักเรียนให้นักเรียนรู้สึกสนุกและกระตือรือร้นในการเรียน

1.6 ด้านการประยุกต์บทเรียนกับชีวิตประจำวัน ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามปลายเปิดและสมมติฐาน เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ การทดลอง การทำโครงการจะช่วยให้นักเรียนได้พิสูจน์คำตอบด้วยตัวเอง และสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมทัศนศึกษาหรือศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2564). สุขภาพดี มีชัยไปกว่าครึ่ง .นนทบุรี: ศูนย์สื่อสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอมมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กิตติวดี บุญซื่อ และคณะ. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา.
- ชนิษฐา บุญมาวาษา. (2561). ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาจังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ตรีชฎายุ บุตรศรี. (2563). การพัฒนาด้วยปัจจัยความสุขในการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิยะมาส ตัญจะตะนัย. (2560). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนเตรียมทหารสถาบันวิชาป้องกันประเทศ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานัน. (2563). การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: มินิ เซอร์วิส ซัพพลาย.

- ปทุมพร เปียถนอม.(2567). การพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระธรรมปิฎก. ป.อ. ปยุตโต. (2541). แง่คิดข้อสังเกตเกี่ยวกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- มะลิ หาดธรรม. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางการเรียนรู้อย่างมี
ความสุขเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์
มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มารุต พัฒนผล. (2557). การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการรู้คิดและความสุขในการเรียนรู้.
กรุงเทพมหานคร:จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี.(2567). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(พ.ศ.2566-2570) ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2567 - 2570). เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567
จาก <https://mathayomspb.go.th/ebook/detail/33>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญสุด.
กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2540). คู่มืออบรมครูแนวการใช้หลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2540). โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน:
ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติ.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไเอเดียร์สแควร์.
- อโณทัย สีประทีป. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา.
ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The New Psychology of Success*. Random House.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำ
ไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2*
CREATIVE LEADERSHIP OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS KHLONG
NAM LAI SCHOOL GROUP PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
KAMPHAENG PHET PROVINCE AREA 2

วิทวัส ช้างบุญมี¹ และ จารุวรรณ แก่นทรัพย์²

Witthawat Changboonmee¹ and Jaruwon Gansab²

¹⁻²วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น,

¹⁻²Northern College, Thailand

Corresponding Author's Email: kruwittawus@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 และ 2) หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล จำนวน 114 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย และขั้นตอนที่ 2 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 รวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 ด้านความยืดหยุ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 ด้านแรงจูงใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และ ด้านจินตนาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีทั้งหมด 5 ด้าน

* Received 25 May 2025; Revised 10 June 2025; Accepted 20 June 2025

ได้แก่ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่น ด้านจินตนาการ ด้านแรงจูงใจ และด้านการทำงานเป็นทีม ทั้ง 5 ด้าน มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งสิ้น 39 แนวทาง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of the research were to 1) To study the creative leadership of school administrators in the group. Khlong Nam Lai School, Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office, District 2 and 2) Find the way Development of Creative Leadership of School Administrators, Khlong Nam Lai School Group, Step 1 Keep Population data used in the research are teachers in educational institutions, Khlong Nam Lai School Group, 114 teachers, using the entire population in the research, and step 2 collected qualitative data, informants. 9 persons, the instruments used as questionnaires had confidence values. .96 and Structured Interviews. Analysis of data using frequency, percentage, average, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that;

1. The creative leadership of school administrators in the Khlong Nam Lai School Group, Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2 ; The overall level was at a high level with an average value of 4.47. When considering each aspect, it was found that teamwork had an average value of 4.51, flexibility had an average value of 4.48, motivation had an average value of 4.47, vision had an average value of 4.47, and imagination had an average value of 4.44.

2. The development approaches to creative leadership of school administrators of a school group of Khlong Nam Lai School under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2 comprised 5 aspects; that is vision, flexibility, imagination, motivation, and team building. In all 5 aspects, they contained 39 development approaches to creative leadership.

Keyword: Guidelines for development, Creative leadership, School administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะคุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ก) การจัดการศึกษายุคดิจิทัล ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีของโลกปัจจุบัน การจัดการศึกษายุคใหม่จึงต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ คือ ผู้บริหารซึ่งเป็นบุคคลหลักในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จึงต้องพัฒนาปรับตัวเพื่อให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ (จิตติมา วรณศรี 2564 : 100) โลกปัจจุบันเป็นโลกดิจิทัลที่ทุกคนจำเป็นต้องมีสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2561: 63) ได้กำหนดกรอบสมรรถนะดิจิทัลของประเทศไทย ซึ่งผู้บริหารองค์กรควรพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะดิจิทัล รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูและผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การรู้ดิจิทัล การใช้ดิจิทัล การแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล และการปรับตัวการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งตามบริบทของพื้นที่ พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การทำงานแบบทีม เปิดกว้างเพื่อรับประสบการณ์ใหม่ๆ รวมทั้งการวัดผลสำเร็จของทีม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการรับกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันด้วย การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการสนองตอบต่อนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จากการสำรวจวิเคราะห์ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังต้องพัฒนาภาวะผู้นำในด้านการบริหารเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารสถานศึกษาที่เป็นระบบชัดเจน ดังนั้นการปฏิบัติงานเชิงสร้างสรรค์ในด้านการบริหารงาน จึงทำให้ขาดการวางแผนอย่างมีเป้าหมายที่เหมาะสมและ

ชัดเจน บางครั้งการบริหารงานในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้งในบางกรณี และเกิดความกลัวในการเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับนวัตกรรม หรือสิ่งใหม่ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม จะเห็นได้ว่า ความสำคัญและปัญหาที่พบนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาตนเองในด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในด้านการบริหารงาน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับ มีคุณภาพ ประสบความสำเร็จในการบริหารทุกๆด้าน อย่างชัดเจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2, 2567)

ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล อยู่ในฐานะผู้นำจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้แล้ว ยังรวมไปถึงบุคคลในองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในสถานศึกษา ดังนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่ดีย่อมส่งผลกระทบต่อบุคลากรในองค์กรที่จะได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการ ในทางกลับกันหากมีคุณลักษณะผู้นำที่ล้มเหลว อาทิ ไม่สามารถเรียนรู้จากข้อผิดพลาด ขาดทักษะความสามารถไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นใหม่ ๆ ขาดความรับผิดชอบและความคิดริเริ่ม ก็จะมีส่งผลกระทบต่อองค์กรประสบความล้มเหลวไปด้วย (John Zenger H. 2014 : 74) โดยลักษณะภาวะผู้นำนั้นเป็นความสามารถในการใช้ศิลปะแห่งกระบวนการอิทธิพล ชักนำคนให้ทำกิจกรรมในสถานการณ์หนึ่งจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้คุณภาพของการจัดการศึกษาจะเป็นเช่นไรจึงขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารและบุคคลในองค์กร ทั้งนี้การจัดการศึกษาในอนาคตควรดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งการนำพาองค์กรให้รอดพ้นและได้รับชัยชนะเหนือ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้นั้น ผู้บริหารในองค์กรจึงควรมีภาวะผู้นำใหม่ที่เรียกว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่มีความเอาใจใส่ในงานของตน และมีความสุขในการหาวิธีการในการกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ สามารถแก้ไขปัญหาและสถานการณ์อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งคุณลักษณะของผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วยความรู้ ความสามารถทางเชี่ยวชาญ ปัญญา บุคลิกภาพ และความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในงาน (Andrew Dubrin J, 2014 : 65) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ

การสำรวจวิเคราะห์ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกลุ่มงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังต้องพัฒนาภาวะผู้นำในด้านการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีพัฒนาภาวะผู้นำทางผู้บริหารสถานศึกษาและครูอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาไม่ได้พัฒนาตนเองให้ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ทางด้านการบริหารงาน และการบริหารวิชาการ ทำให้ไม่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในภาวะเสี่ยง การบริหารความเสี่ยงทางด้านการบริหารจัดการ

และการบริหารงบประมาณ รวมถึงความตระหนักในการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ขาดการวางแผนอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาเกิดความขัดแย้งในการทำงาน อุปสรรคการแก้ไขปัญหาเรื่องยากซับซ้อนล่าช้าบุคลากรขาดขวัญกำลังใจ และกลัวการเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา โดยภาพรวม อันสืบเนื่องมาจากการขาดภาวะผู้นำดังกล่าว (เฉลิมพล เอกพันธุ์ และธีระ ภูติ, 2564 : 160) จะเห็นได้ว่าความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารงานเพื่อที่จะทำให้สถานศึกษาได้รับความนิยม มีความน่าเชื่อถือ มีศักยภาพในการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จในการบริหารด้านต่าง ๆ ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน คลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เพื่อนำ ข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารสถานศึกษาใน ภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 โรงเรียน ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 114 คน (ข้อมูลฝ่ายบุคคล , สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 , 2567)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ขั้นตอน ดังนี้ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนที่ 1 คือ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple choices) ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC

ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, (1951; บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ผลวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ .96

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนที่ 2 คือ ผู้วิจัยศึกษาหลักการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงการ ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหา นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจน และความครอบคลุมครบถ้วนของข้อความ ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม ใช้เก็บข้อมูลกับประชากรที่ใช้ในการวิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 114 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 114 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย (Mean : μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : σ) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ ช่วงค่าเฉลี่ย 4.51-5.00, 3.51-4.50, 2.51-3.50, 1.51-2.50 และ 1.00-1.50 หมายถึง มากที่สุด, มาก, ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 76)

4.2 แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	ด้านวิสัยทัศน์	4.47	0.57	มาก
2	ด้านความยืดหยุ่น	4.48	0.57	มาก
3	ด้านจินตนาการ	4.44	0.60	มาก
4	ด้านแรงจูงใจ	4.47	0.56	มาก
5	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.51	0.53	มากที่สุด
	รวม	4.47	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.54$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านด้านการทำงานเป็นทีม ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.53$) ด้านความยืดหยุ่น ($\mu = 4.48$, $\sigma = 0.57$) ด้านแรงจูงใจ ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.56$) ด้านวิสัยทัศน์ ($\mu = 4.47$, $\sigma = 0.57$) ด้านจินตนาการ ($\mu = 4.44$, $\sigma = 0.60$)

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มี 5 ด้าน 39 แนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ มี 7 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรศึกษาสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมโลก และผลกระทบ เพื่อกำหนดการดำเนินงานในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายชาติ 2) ผู้บริหารควรมองการณ์ไกล มองภาพรวมได้อย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่การวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ที่รองรับการเปลี่ยนแปลง และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) ผู้บริหารควรมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์บริบทสถานศึกษา บริบทสังคมโลก เพื่อวางระบบการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ 4) ผู้บริหารควรมีการศึกษาบริบทของชุมชน เพื่อรวบรวมปัญหา แนวทางจากผู้นำ และนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป 5) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างในการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาแนวคิดใหม่ ๆ เชิงสร้างสรรค์ และนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นระบบ 6) ผู้บริหารควรสร้างแนวทางปฏิบัติงาน นำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน 7) ผู้บริหารควรมีทักษะในการกล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ ในการปรับกลยุทธ์ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.2 ด้านความยืดหยุ่น มี 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรคำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันเพื่อการมอบหมายภาระงานที่เหมาะสมและเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ทำงานร่วมกัน 2) ผู้บริหารควรมีแนวทางในการบริหารทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนและมีการบริหารงานร่วมกับชุมชนในลักษณะร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อเป็นแนวทางที่ยืดหยุ่นในการพัฒนาร่วมกัน 3) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอแนวคิดใหม่ ๆ รับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของทุกคน ด้วยการยอมรับที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 4) ผู้บริหารควรปรับพฤติกรรมกรรมการบริหารที่มีความยืดหยุ่น มีความเป็นกลาง เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อบุคลากรทุกคน ส่งเสริมการทำงานของบุคลากรที่มีความยืดหยุ่น เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน 5) ผู้บริหารควรกระตุ้น เสริมแรง ให้แก่บุคลากรได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง และสามารถปรับตัวได้ทันต่อเหตุการณ์ 6) ผู้บริหารควรเปิดรับความคิดเห็นใหม่ ๆ มีการปรับตัวไปตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ต้องมีความยืดหยุ่นในการทำงาน ทั้งนี้งานทุกอย่างจะต้องเป็นไปตามแบบแผนที่กำหนดไว้ 7) ผู้บริหารควรมีเทคนิควิธีที่หลากหลายในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้ร่วมงานเข้าใจเป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษา พร้อมทั้งจะดำเนินงานสู่ความสำเร็จร่วมกัน 8) ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าเทคโนโลยี การเรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อเตรียมพร้อมในการบริหารสถานศึกษา

2.3 ด้านจินตนาการ มี 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีการบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ ละสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงกับความรู้เดิม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา 2) ผู้บริหารควรแสวงหาความรู้เทคนิคการบริหารรูปแบบใหม่เพื่อการบริหารอย่างสร้างสรรค์ 3) ผู้บริหารควรเปิดกว้างต่อกระบวนการคิดที่รับสิ่งใหม่ ๆ มีวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4) ผู้บริหารควรบูรณาการวิธีการทำงานที่มีรูปแบบที่หลากหลาย โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมอย่างสร้างสรรค์ มีไหวพริบดีและคิดอย่างเป็นระบบ 5) ผู้บริหารควรสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษา มีความสุข มีอิสระในการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานที่สร้างสรรค์และสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความสุข 6) ผู้บริหารควรมีการกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาได้สร้างแนวคิดใหม่ วิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาตนเอง จนนำไปสู่ความก้าวหน้าในวิชาชีพ 7) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นต่างจากบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาโรงเรียนต่อไป 8) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามความถนัด สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ และสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2.4 ด้านแรงจูงใจ มี 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเอง และเปิดโอกาสให้ได้ใช้ความสามารถพิเศษได้อย่างเต็มที่ 2) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษา กล้าแสดงความคิดเห็น เสนอข้อคิดเห็น กล้าตัดสินใจร่วมกัน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาในรูปแบบหลากหลายมิติ 3) ผู้บริหารควรโน้มน้าวจิตใจให้กับบุคลากรให้รู้สึกอบอุ่น ไว้วางใจ ให้กำลังใจ ในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ 4) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างและปฏิบัติให้เด่นชัด เพื่อให้บุคลากรภายในโรงเรียนสามารถนำไปเป็นแบบอย่างเพื่อหาทางเลือกในการพัฒนาตนเอง 5) ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศ อำนวยความสะดวกในการทำงาน และดูแลเอาใจใส่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ 6) ผู้บริหารควรมีทักษะการสื่อสารที่เข้าใจง่าย เป็นกัลยาณมิตร สร้างแรงบันดาลใจ และขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรเชิงสร้างสรรค์ 7) ผู้บริหารควรมีทักษะในการจูงใจ ประสานงาน ให้คำแนะนำอย่างสร้างสรรค์ และเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคลากรเพื่อความสำเร็จของงานที่ได้รับมอบหมาย 8) ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรมีความเชื่อใจ ไว้วางใจ มุ่งมั่น และทุ่มเทในการพัฒนางาน พัฒนาตนเอง อยู่เสมอ

2.5 ด้านการทำงานเป็นทีม มี 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ครู ผู้นำ ผู้ปกครอง ในการเสนอแผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาโรงเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้ได้แนวทางที่สมบูรณ์ที่สุดในการพัฒนาโรงเรียน 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการทำงานเป็นทีม มีความร่วมมือ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ทีมงานร่วมแสดงความคิดเห็น รับรู้ เข้าใจ เป้าหมายของงานร่วมกัน เพื่อการทำงานบรรลุเป้าหมาย และชื่นชมความสำเร็จร่วมกัน 4) ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้ทำงานร่วมกัน วางแผนงานร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสมเพื่อให้การทำงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 5) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมคิด และร่วมแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 6) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และเป็นผู้นำในการสร้างความสามัคคีกับมิตรชอร่วมกัน 7) ผู้บริหารควรมีทักษะในการประสาน ติดต่อ สื่อสารกับบุคลากรทีมงานได้อย่างหลากหลายวิธีและทันต่อสถานการณ์นั้น ๆ 8) ผู้บริหารควรให้ความเชื่อมั่นกับทีมงานในการทำงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างสร้างสรรค์

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ ด้านความยืดหยุ่น ด้านวิสัยทัศน์ ด้านแรงจูงใจ และ ด้านจินตนาการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเชื่อว่าประสิทธิผลในการทำงานนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสถานการณ์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีสติปัญญาสามารถวิเคราะห์ มีความคิดกว้างไกล เรียนรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น รับรู้และเข้าใจสภาพแวดล้อม มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ดุลยพินิจเองว่าในแต่ละสถานการณ์ควรจะเลือกรูปแบบการบริหารแบบใดมาใช้ให้เหมาะสมในสถานการณ์นั้น ๆ สอดคล้องแนวคิดของ ดาสุวรรค์ วงศ์มีชัย (2562 : 20) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นความสามารถของผู้นำในการกระตุ้นหรือจูงใจให้ผู้ร่วมงานหรือบุคคลอื่น ๆ ผ่านกระบวนการหรือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายด้วยแนวคิดที่ริเริ่มและสร้างสรรค์บนความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรือสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดความสร้างสรรค์ในกระบวนการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาธิปต์ ทัพไทย (2560 : 51-52) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุบลราชธานี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา ดีดวงพันธ์ (2565 : ง) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การมีความคิดสร้างสรรค์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การทำงานเป็นทีม และการมีจินตนาการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาภรณ์ นิลพันธ์ (2562 : 103 -104) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้บริหารควรศึกษาสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของ บริบทสังคมโลก และผลกระทบเพื่อกำหนดการดำเนินงานในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ นโยบายชาติ มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์บริบทสถานศึกษา บริบทสังคมโลก เพื่อวางระบบการ บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และควรสร้างแนวทางปฏิบัติงาน นำหลักวิชาการมา ประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหาร เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกได้อย่างถูกต้อง รู้เท่า ทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และแสวงหาเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มีประยุกต์ใช้ในการบริหาร สถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลชลี จงเจริญ (2562 : 196-201) ได้ศึกษาแนวทาง พัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑลผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความมุ่งมั่นในเชิงระบบเพื่อให้การจัดกิจกรรมการพัฒนาสอดคล้องกับเป้าหมายในการ พัฒนาสมรรถนะผู้บริหารและสอดคล้องกับระบบที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโรงเรียนและผล การปฏิบัติงานของนักเรียนให้เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านความยืดหยุ่น พบว่า ผู้บริหารควรคำนึงถึงความรู้ ความสามารถของแต่ละ บุคคลที่มีความแตกต่างกันเพื่อการมอบหมายภาระงานที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้ทุกคน ได้ทำงานร่วมกัน ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เสนอแนวคิดใหม่ ๆ รับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของทุกคน ด้วยการยอมรับที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และควรปรับพฤติ กรรมการบริหารที่มีความยืดหยุ่น มีความเป็นกลาง เป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อบุคลากรทุกคน เพื่อ เสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญในการ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ไม่ใช้อำนาจมากเกินไป เปิดโอกาสในทุกคนมีส่วนร่วมใน การทำงานอย่างเท่าเทียมกัน และสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้พัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วมณี ปัทมะ (2564 : 93) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ผู้บริหารต้องมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถของบุคลากร มีความ ยุติธรรมมอบหมายและกระจายงานให้บุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคลากร ในสถานศึกษา

2.3 ด้านจินตนาการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มี การบูรณาการเชื่อมโยงความรู้ใหม่ ละสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลง กับความรู้เดิม เพื่อนำมา ประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ควรแสวงหาความรู้ เทคนิคการบริหารรูปแบบใหม่ เพื่อ

การบริหารอย่างสร้างสรรค์ และควรสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษา มีความสุข มีอิสระในการทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานที่สร้างสรรค์และสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความสุข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้จัดให้มีการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนการทำงานอยู่เสมอ ส่งเสริมให้มีการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการทำงาน และแก้ปัญหาาร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วมณี ปีทมะ (2564 : 83-84) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ มีความสามารถในการคิดหาคำตอบได้หลายแง่มุม มีวิจรณ์ญาณในการตัดสินใจ และตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างสร้างสรรค์

2.4 ด้านแรงจูงใจ พบว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาตนเอง และเปิดโอกาสให้ได้ใช้ความสามารถพิเศษได้อย่างเต็มที่ ควรส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษา กล้าแสดงความคิดเห็น เสนอข้อคิดเห็น กล้าตัดสินใจร่วมกัน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาในสถานศึกษาในรูปแบบหลากหลายมิติ และควรสร้างบรรยากาศอำนวยความสะดวกในการทำงาน และดูแลเอาใจใส่บุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน สามารถกระตุ้นบุคลากรในสถานศึกษาสร้างสรรค์ผลงานเชิงสร้างสรรค์ สามารถทำงานตามความถนัดได้อย่างคล่องแคล่วทันต่อสถานการณ์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ แก้วมณี ปีทมะ (2564 : 93) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างยุติธรรม รวมทั้งเสริมแรงทางบวกด้วยการยกย่องชื่นชมเมื่อบุคลากรในสถานศึกษาทำความดี หรือมีผลงานอันเป็นที่น่าภาคภูมิใจ

2.5 ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า ผู้บริหารควรสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้วางแผนร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสม ควรส่งเสริมให้บุคลากรได้สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ร่วมคิด และร่วมแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และเป็นผู้นำในการสร้างความสามัคคีกับผิชอบร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีทักษะในการวิเคราะห์ ศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของทีมงานได้ จึงกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานของบุคลากรในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย และผู้บริหารมีทักษะในการสื่อสาร ประสานกับบุคลากรเครือข่ายงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูติมา สิริอด (2565 : 106-118) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากอนแก่น เขต 5 พบว่า ผู้บริหารมีทักษะและความสามารถในการประสาน

ติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาในแต่ละทีมงานได้อย่างหลากหลายและทันต่อเวลา มีการกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานของบุคลากรที่ชัดเจน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนคลองน้ำไหล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน มี 39 แนวทาง สามารถนำไปใช้ประกอบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ และมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลงานวิจัยไปใช้ มีดังนี้ 1.1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อเป็นข้อมูลพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อยกระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป 1.2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ควรสนับสนุนการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความชัดเจนของนโยบายการศึกษาชาติให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายตามนโยบายการจัดการศึกษาชาติ 1.3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการนำหลักวิชาการและทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารความเสี่ยง และแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 1.4) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูบุคลากรในสถานศึกษา ควรมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบาย เป้าหมาย บทบาทหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน และร่วมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน 1.5) ผู้บริหารควรสนับสนุนการกระจายอำนาจ การตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และร่วมกันหาแนวทางสร้างสรรค์สิ่งใหม่ นวัตกรรมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทใหม่ และ 1.6) ครูและบุคลากรในสถานศึกษาควรแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ ให้ข้อเสนอแนะเรื่องต่าง ๆ ในการพัฒนางาน พัฒนาตนเอง และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน และ 2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 2.1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. 2.2) ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรียกใช้เมื่อ 4 มีนาคม 2568 จาก

<http://library.nhrc.or.th/ulib/dublin.php?ID=10558>.

- กุลชลี จงเจริญ. (2562). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารชั้นพื้นฐานใน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. 12(1),189-210.
- แก้วมณี ปัทมะ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตติมา วรรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 1). พิษณุโลก: รัตน สุวรรณการพิมพ์.
- จุฑาธิปต์ ทัพไทย. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาล สามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เฉลิมพล เอกพันธุ์, อีระ ภูติ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร โรงเรียน เอกชนในจังหวัดมุกดาหาร. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร, 9(34), 157-165.
- ชุดิมา สิริอด. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม. 9(3),105-120.
- ดาสวรรค์ วงศ์มีชัย. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อองค์การ แห่งการเรียนรู้ของวิทยาลัยเทคนิคในเขตภาคใต้สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาว. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ธนาภรณ์ นิลพันธุ์นันท์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10) . กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาชาติ. 2560 – 2574. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก <https://www.lampang.go.th/public60/EducationPlan2.pdf>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. (2567). ข้อมูลฝ่ายบุคคล. เรียกใช้เมื่อ 1 เมษายน 2568 จาก<https://www.kpp2.go.th/actionplankpp2>
- Andrew J. DuBrin, (2014). Leadership: Research Findings. Practice, and Skills (Boston: Houghton,1998), 335
- Zenger, John h. (2010). The complete new manager. New York, NY. : McGraw

Hill.

Zenger, J. and J. Folkman. (2014). Leadership development, The Skills Leaders Need at Every Level. (online). available from:
<https://hbr.org/2014/07/the-skills-leaders-need-at-every-level.htm>.

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข*

GUIDELINES FOR DEVELOPING OMNOISOPHONCHANUPATHAM SCHOOL TOWARDS BECOMING A HAPPY SCHOOL

ธัญลักษณ์ ทานะสิงห์¹ และ นุชนรา รัตนศิริประภา²

Thanyaluk tanasing¹ and Nuchnara Rattanasiraprapha²

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

Department of Educational Administration, Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author's Email: tanasing_t@old.silpakorn.edu¹ and nuchnara57@gmail.com²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข และ 2) แนวทางการพัฒนาสู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข ประชากรคือผู้บริหารและข้าราชการครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1. โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์เป็นโรงเรียนแห่งความสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับมากสองด้านคือด้านกระบวนการและด้านคน

2. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขเป็นพหุแนวทาง โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ ด้านกระบวนการ 1) การใช้เทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน 2) กำหนดปริมาณงานและการบ้านให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน 3) จัดระบบการทำงานเป็นกลุ่มที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน 4) จัดให้มีมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่เผชิญกับความเครียดหรือปัญหาทางอารมณ์ ด้านคน 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจและบริหารงานด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส 2) สนับสนุนให้ครูมีโอกาสดำเนินการวางแผนการสอนและปรับปรุงเทคนิคการสอนอย่างต่อเนื่อง 3) ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน 4) ครูควรให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านสถานที่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ

* Received 18 June 2025; Revised 20 June 2025; Accepted 24 June 2025

โรงเรียนอย่างมีภาวะผู้นำและประชาธิปไตย 2) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และ 3) ส่งเสริมสุขภาพ สุขอนามัย และโภชนาการที่ดี

คำสำคัญ: การพัฒนาโรงเรียน, โรงเรียนแห่งความสุข, โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

Abstract

The objectives of this study were to investigate: 1) the school of happiness level and 2) the guidelines for developing into a happy school. The population consisted of 80 school administrators and government teachers at Omnoi Sophonchanupatham School. The research instrument was a questionnaire on opinions regarding being a happy school. The statistical methods employed for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings were revealed the following:

1. The Omnoi Sophonchanupatham School was a school of happiness in general at a high level. When considering each aspect, it was found that being a happy school is at a high level in two aspects: process and people.

2. The developmental guidelines to become a school of happiness are multi-disciplinary. The key strategies are outlined as follows: For the process aspect 1) Support for the implementation of flexible and diverse teaching approaches; 2) Balanced and fair workload management; 3) Promotion of teamwork and unity within the school; and 4) Psychological well-being of both students and teachers should be addressed. For the people aspect 1) School administrators should prioritize fair and transparent decision-making processes and ensure equitable task delegation to teachers; 2) Continuous support for teachers in lesson planning and instructional improvement should be provided; 3) Teachers should adapt teaching methods to accommodate student diversity and interests; and 4) Teachers should emphasize individualized guidance to help students reach their full potential. For the environment aspect 1) School administrators should adopt a leadership democratic management style that values inclusive participation; 2) A safe and bully-free environment should be established; 3) Promotion of health, hygiene, and nutrition should be prioritized.

Keywords: School Development, School of Happiness, Omnoi Sophonchanupatham School

บทนำ

โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ เป็นโรงเรียนที่มีการมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่านั้น แต่ยังมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความสุขของทั้งผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียนอีกด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโรงเรียนจะมีการพัฒนาหลายด้าน แต่การพัฒนาให้เป็น "โรงเรียนแห่งความสุข" ยังคงเป็นเรื่องที่ท้าทายและมีความซับซ้อนมากกว่าการพัฒนาแค่ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว เนื่องจากโรงเรียนต้องเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อทั้งความสุขและความเป็นอยู่ของผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา หนึ่งในปัญหาหลักที่พบ คือ ภาระงานที่หนักหน่วงของครู ซึ่งต้องรับผิดชอบงานหลายบทบาทในเวลาเดียวกัน เช่น การสอน การจัดกิจกรรม การประเมินผล รวมไปถึงการดูแลและให้คำปรึกษากับผู้เรียน ปัญหานี้ส่งผลให้ครูบางท่านรู้สึกเครียดและไม่ได้ใช้เวลาที่เพียงพอในการพัฒนาตนเองหรือลงมือทำการสอนในรูปแบบที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสุขให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้การทำงานหลายบทบาทในเวลาเดียวกันยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของครูเอง และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การที่ครูมีภาระงานหนักยังทำให้พวกเขาไม่สามารถดูแลจิตใจของผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ เพราะต้องจัดการกับงานที่มากมาย การดูแลและให้คำปรึกษาในด้านอารมณ์และพัฒนาการทางจิตใจจึงถูกมองข้ามไป แม้ว่าภาระงานของครูจะเป็นหนึ่งในปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน แต่ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ควรได้รับการพิจารณาเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็น โรงเรียนแห่งความสุข อีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญคือความเครียดจากการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเรียนของผู้เรียนไม่ได้สนุกหรือไม่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนหลายคนรู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียนในบางวิชา หรือไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และความสุขของผู้เรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอารมณ์และจิตใจของผู้เรียนช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน และส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ประสบการณ์การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ตามปกติแล้วการเรียนรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ปะทะสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกที่มากระตุ้นประสาทสัมผัสของผู้เรียน การปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เป็นการสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน ดังนั้นถ้าเราต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีก็ต้องจัดให้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีก่อน แล้วสภาพแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียนภายหลัง บริบทดังกล่าวสอดคล้องและให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสุขของผู้เรียน ศักยภาพของบุคลากร และสภาพแวดล้อมในที่ส่งเสริม

ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้ปกครองแทบทุกคนล้วนปรารถนาให้บุตรหลานของตนเองได้เรียนในโรงเรียนที่ทำให้มีความสุข โรงเรียนที่มีระบบและบุคลากรมีบทบาทสำคัญในการทำให้ผู้เรียนได้ค้นพบตัวตนของตนเอง ก่อนที่จะไปต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ความสุขของผู้เรียนและวิธีการมอบองค์ความรู้จึงมีความสำคัญ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ความสุขและคุณภาพของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้การให้ความสำคัญกับความสุข และความเป็นอยู่ที่ดีในโรงเรียน จะนำมาซึ่งความสำเร็จด้านการเรียนที่สูงขึ้น ผู้เรียนมีสมรรถนะตามศักยภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21 และส่งผลให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แนวคิดการบริหารโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข จึงเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การศึกษาคึกคักและมีประสิทธิภาพต่อไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565: 15)

โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์มีการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานด้านต่างๆ จึงได้กำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ และพันธกิจไว้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ตรงตามความต้องการของชุมชน นโยบายของรัฐ แผนการศึกษาแห่งชาติ โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ จากการวิเคราะห์โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563-พ.ศ.2565 และได้รวบรวมประเด็นที่เป็นจุดอ่อน และอุปสรรคต่อโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับความสุขภายในโรงเรียนได้ ดังนี้ คือ 1) ปัญหาความเครียดและสุขภาพจิตของผู้เรียนและครู 2) ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 3) ปัญหาภาระงานที่หนักหน่วง 4) ปัญหาด้านการบริหารการพัฒนาโรงเรียนยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ครู ผู้เรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ 5) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ขาดการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา ที่ช่วยให้การเรียนรู้มีความสนุกและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน และ 6) สถานที่ในโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) ปัญหาด้านมลภาวะทางอากาศที่ส่งผลต่อบรรยากาศการเรียนรู้ 8) พื้นที่ของโรงเรียนมีจำกัด สถานที่นั่งพักผ่อน และทานอาหารในช่วงเวลาพักของผู้เรียนมีน้อย 4) อุปสรรคในห้องเรียนที่ชำรุดมีการซ่อมแซมที่ล่าช้า ส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนรู้ลดน้อยลง และจากผลการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ของโรงเรียนก็ยังพบว่าในการการบริหารจัดการภายในโรงเรียนได้พบปัญหาเช่นเดียวกัน โดยในด้านการจัดการเรียนการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลง ซึ่งเกิดจากกระบวนการบริหาร และการประกันคุณภาพการศึกษาที่ไม่ได้มีการสร้างความเข้าใจและให้ความรู้กับครู ไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน และขาดความร่วมมือในการพัฒนากระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน (โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์, 2565)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นได้ชัดเจนว่า สภาพปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์จากการบริหารงานภายในโรงเรียน ส่งผลกระทบต่อการ

ไม่เป็นโรงเรียนแห่งความสุขทั้ง ด้านคน ด้านกระบวนการ และด้านสถานที่ ซึ่งกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน คือ การแสวงหาแนวทางในการทำให้โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์เป็นโรงเรียนแห่งความสุข เนื่องจากแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแห่งความสุขนั้น จะเป็นแนวทางที่ช่วยให้การบริหารงานภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา“แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข”เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการบริหารงานภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข

สมมติฐานของการวิจัย

1. การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์อยู่ในระดับปานกลาง
2. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขเป็นพหุแนวทาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีแผนแบบการวิจัย มีแผนแบบการวิจัยเป็นแบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ในลักษณะศึกษาสถานการณ์โดยไม่มีการทดลอง (the one shot, non-experimental case study design)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ จำนวนทั้งสิ้น 80 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 3 คน ข้าราชการครู จำนวน 77 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน (โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์, 2565) (ไม่รวมผู้วิจัย) ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข ตามแนวคิดของยูเนสโก (UNESCO) เกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุข ซึ่งมี หลักเกณฑ์ของโรงเรียนที่มีความสุขไว้ 3 เกณฑ์ ได้แก่ 1) คน (People) 2) กระบวนการ (Process) และ 3) สถานที่ (Place)

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้มี 2 ประเภท ได้แก่

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอนตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศอายุ วุฒิทางการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน มีลักษณะเป็นตัวเลือกที่กำหนดให้ (Forced Choice) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นโรงเรียนแห่งความสุข ตามแนวคิดของ ยูเนสโก (UNESCO) มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ ตามแนวคิดของ Likert's Rating Scale มีการหาคุณภาพเครื่องมือโดยตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of item objective congruence) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และการทดลองใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัยในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 30 ฉบับ และนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามกลับมาหาค่าความเที่ยง (reliability) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.934 Cronbach, L. J. (1990).

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด โดยทำการสัมภาษณ์ทั้งหมดประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ข้าราชการครูชำนาญการ จำนวน 3 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ 1) ผู้วิจัยยื่นคำร้องต่อภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการทำวิจัยในครั้งนี้ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล และติดตามรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง และ 3) ใช้วิธีการจัดบันทึกการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) จัดทำตารางแจกแจงคะแนน (tally sheet) เพื่อกรอกคะแนนให้สอดคล้องกับแผนการวิเคราะห์ข้อมูลและระเบียบวิธีทางสถิติที่ใช้ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ (Frequency: f) และร้อยละ (Percentage: %) มัชฌิมเลขคณิต มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic mean: μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: σ)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ การวิเคราะห์การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ เพื่อตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่ามัชฌิมเลขคณิต (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best) ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์โดยภาพรวม

โรงเรียนแห่งความสุข	การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข ของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์		
	μ	σ	ระดับ
1. ด้านคน	3.55	0.60	มาก
2. ด้านกระบวนการ	3.74	0.60	มาก
3. ด้านสถานที่	3.25	0.66	ปานกลาง
รวม	3.51	0.62	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.51$, $\sigma = 0.62$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อยู่ในระดับมากสองด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกระบวนการ ($\mu = 3.74$, $\sigma = 0.60$) รองลงมาคือด้านบุคคล ($\mu = 3.55$, $\sigma = 0.60$) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ ด้านสถานที่ ($\mu = 3.25$, $\sigma = 0.66$) หากเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลโดยภาพรวมแล้วเท่ากับ 0.62 ซึ่งมีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขเป็นพหุแนวทาง โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ ด้านกระบวนการ 1) การสนับสนุนการนำแนวทางการสอนที่ยืดหยุ่นและหลากหลายมาใช้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน 2) การบริหารจัดการภาระงานที่สมดุลและยุติธรรม โดยกำหนดปริมาณงานและการบ้านให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน และจัดสรรเวลาสำหรับการพักผ่อนและทำกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการ มีแนวทางติดตามและประเมินผลที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนตามความสามารถของตนเอง 3) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสร้างความสามัคคีใน

โรงเรียน โดยจัดระบบการทำงานเป็นกลุ่มที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน 4) การดูแลสภาวะทางจิตใจของนักเรียนและครู โดยควรมีมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่เผชิญกับความเครียดหรือปัญหาทางอารมณ์ ด้านคน 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจและบริหารงานด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส มีการมอบหมายภาระงานแก่ครูอย่างเป็นธรรม เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สนับสนุนให้ครูมีโอกาสนำเสนอการวางแผนการสอนและปรับปรุงเทคนิคการสอนอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนการสอน 3) ครูควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน รวมถึงความสนใจของนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ อีกทั้งควรใช้วิธีการสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของในชั้นเรียน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน 4) ครูควรให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล และอธิบายแนวทางการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยมีการมอบหมายการบ้านและงานที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เพื่อไม่ให้เป็นการทรมานที่เกินความจำเป็นของนักเรียน และสนับสนุนให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านโครงงานและกิจกรรมที่เหมาะสม ด้านสถานที่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีภาวะผู้นำและประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่สำหรับการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู นักเรียน และผู้บริหาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น การออกแบบพื้นที่เรียนรู้ หรือกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน 2) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและปราศจากการรังแก โดยติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดสำคัญเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกำหนดจุดให้คำปรึกษาเพื่อให้นักเรียนสามารถแจ้งปัญหาได้อย่างปลอดภัย 3) ส่งเสริมสุขภาพสุขอนามัย และโภชนาการที่ดี ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงโรงอาหารให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และจัดให้มีจุดล้างมือและสุขอนามัยที่เพียงพอในโรงเรียน เช่น อ่างล้างมือ ห้องน้ำสะอาด และน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย

อภิปรายผล

1. การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมีแนวทางการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียนและบุคลากรอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความเหมาะสม ยุติธรรม และเป็นธรรมในการมอบหมายภาระงานให้กับครูและนักเรียน เช่น การมอบหมายงานหรือการบ้านอย่างสมเหตุสมผล เพื่อไม่สร้างภาระเกินควร และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยความสุขมากกว่าความเครียด

โรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีเสรีภาพทางความคิด มีพื้นที่ในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นความสำเร็จของนักเรียน ทั้งในหลักสูตรและกิจกรรมนอกหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างทักษะใหม่ๆ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย กระบวนการเรียนการสอนถูกออกแบบให้มีความสนุกสนาน กระตุ้นการมีส่วนร่วมระหว่างครูและนักเรียน และวางแผนเนื้อหาสาระอย่างเป็นระบบ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ในหลายมิติ ขณะเดียวกัน ครูได้รับการสนับสนุนในการบริหารจัดการห้องเรียน และจัดการกับความเครียดหรือปัญหาทางอารมณ์ของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ในระดับองค์กรรวม โรงเรียนมีการวางแผนและจัดระบบการทำงานเป็นทีม สร้างความสามัคคีระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ตลอดจนจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพทางจิตใจของนักเรียน เช่น กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ จิตอาสา และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสุขในโรงเรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ วัลลภ บุตรเกต (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมองค์การกับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9” ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ตามแนวคิดของตามแนวคิดของยูเนสโก (UNESCO) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขนิษฐา บุญมาวงษา (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่าได้แก่ ด้านความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น ด้านความรู้สึกลึกต่อวิชาที่เรียน และด้านความรู้สึกลึกต่อตนเองในการเรียน ตามลำดับ

1.1 ด้านคน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกรายข้อพบว่า การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ด้านคน อยู่ในระดับมากจำนวน 19 ข้อ โดยเรียงค่ามัธยฐานจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ครูในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น ครูปลูกฝังค่านิยมที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การเคารพผู้อื่น เป็นต้น นักเรียนในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูมีทัศนคติเชิงบวกในการทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับ อนุพงศ์ รอดบุญปาน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุญบุรี (วัดวังยาว)” ผลการวิจัยพบว่า องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุญบุรี (วัดวังยาว) ด้านคนอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกรายข้อพบว่า การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ โดยเรียงค่ามัธยฐานจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ โรงเรียนส่งเสริมให้

นักเรียนเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจของตนเอง ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนตามลำดับ อยู่ในระดับมาก จำนวน 12 ข้อ สอดคล้องกับ วรรณวัณ ญ พัทลุง และสุตาพร ทองสวัสดิ์ (2565: 1763) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง องค์การแห่งความสุขของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน รายได้ และสถานภาพสมรสที่ต่างกันมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านกระบวนการในส่วนข้อเสนอแนะนั้นควรมีการจัดอบรมหรือให้ความรู้ด้านการจัดการเรื่องภาระหนี้สินของครูเป็นอันดับแรก หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อการผ่อนคลายให้กับครูหลังจากได้มีการปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มข้น และควรมีการส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ช่วยให้ครูได้ดูแลสุขภาพร่างกาย เช่น สถานที่หรืออุปกรณ์ในการการออกกำลังกาย จัดสรรเวลาให้ครูได้ออกกำลังกาย จัดกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปี และกิจกรรมส่งเสริมการมีสุขภาพจิตที่ดี

1.3 ด้านสถานที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกรายข้อพบว่าความเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ด้านสถานที่ อยู่ในระดับมากจำนวน 6 ข้อ โดยเรียงค่ามัธยเทศคิดจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ครูและบุคลากรให้ความสำคัญกับการดูแลความปลอดภัยของนักเรียนอย่างทั่วถึง โรงเรียนส่งเสริมวัฒนธรรมของความเคารพซึ่งกันและกัน เพื่อลดปัญหาการกลั่นแกล้ง ครูและบุคลากรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ผู้บริหารสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง ครูส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวกและสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการเรียนการสอน โรงเรียนจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักประชาธิปไตยและสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ตามลำดับโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศภายในสถานศึกษา ที่มีผลโดยตรงต่อความรู้สึกปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของนักเรียน ครู และบุคลากรทุกฝ่าย จึงมีการดูแลและบริหารจัดการพื้นที่ให้มีความปลอดภัยทั่วถึง พร้อมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเคารพซึ่งกันและกันอย่างจริงจังเพื่อลดปัญหาการกลั่นแกล้งและความขัดแย้งภายในโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนยังสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรีและเคารพในความแตกต่างของบุคคล ส่งผลให้เกิดความสัมพันธที่ดีระหว่างบุคลากรและนักเรียน ในขณะเดียวกันผู้บริหารก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขเป็นพหุแนวทาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข เป็นพหุแนวทาง ทั้งนี้เนื่องจากการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ยังมีสิ่งที่ต้องพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ได้เป็นโรงเรียนแห่งความสุข โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ ด้าน

กระบวนการ 1) การสนับสนุนการนำแนวทางการสอนที่ยืดหยุ่นและหลากหลายมาใช้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน 2) การบริหารจัดการภาระงานที่สมดุลและยุติธรรม โดยกำหนดปริมาณงานและการบ้านให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน และจัดสรรเวลาสำหรับการพักผ่อนและทำกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการ มีแนวทางติดตามและประเมินผลที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนตามความสามารถของตนเอง 3) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสร้างความสามัคคีในโรงเรียน โดยจัดระบบการทำงานเป็นกลุ่มที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน 4) การดูแลสุขภาวะทางจิตใจของนักเรียนและครู โดยควรมีมาตรการช่วยเหลือให้นักเรียนที่เผชิญกับความเครียดหรือปัญหาทางอารมณ์ ด้านคน 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจและบริหารงานด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส มีการมอบหมายภาระงานแก่ครูอย่างเป็นธรรม เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สนับสนุนให้ครูมีโอกาสดำเนินการวางแผนการสอนและปรับปรุงเทคนิคการสอนอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนการสอน 3) ครูควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน รวมถึงความสนใจของนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ อีกทั้งควรใช้วิธีการสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของในชั้นเรียน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน 4) ครูควรให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล และอธิบายแนวทางการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยมีการมอบหมายการบ้านและงานที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เพื่อไม่ให้เป็นการเพิ่มความจำเป็นของนักเรียน และสนับสนุนให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านโครงงานและกิจกรรมที่เหมาะสม ด้านสถานที่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีภาวะผู้นำและประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่สำหรับการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู นักเรียน และผู้บริหาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น การออกแบบพื้นที่เรียนรู้ หรือกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน 2) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและปราศจากการรังแก โดยติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดสำคัญเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกำหนดจุดให้คำปรึกษาเพื่อให้นักเรียนสามารถแจ้งปัญหาได้อย่างปลอดภัย 3) ส่งเสริมสุขภาพสุขอนามัย และโภชนาการที่ดี ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงโรงอาหารให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และจัดให้มีจุดล้างมือและสุขอนามัยที่เพียงพอในโรงเรียน เช่น อ่างล้างมือ ห้องน้ำสะอาด และน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย สอดคล้องกับอนุพงศ์ รอดบุญปาน (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “องค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุญบุรี (วัดวังยาว)” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุญบุรี (วัดวังยาว) มีแนวทางที่สำคัญ คือ 1) ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำ ยุติธรรม บริหารจัดการดี รับฟังปัญหา 2) ให้ความรู้ด้านสุขภาพและตรวจโรค 3) มุ่งเน้นให้บุคลากรทำงานเป็นทีมหมั่นแสดงความมีน้ำใจต่อ

กัน และยกย่องผู้เป็นแบบอย่างที่ดีในองค์กร 4) จัดประชุมวางแผน มอบหมายงานให้เหมาะสมตามความสามารถ และจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดด้วยวิธีการที่หลากหลาย 5) สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ นิเทศติดตามการทำงานและประเมินคุณภาพบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ 6) ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ให้บุคลากรเกิดความรักความปรารถนาดีต่อกัน ละอายต่อการกระทำผิด และละเว้นจากการทำความชั่ว 7) ส่งเสริมให้บุคลากรรู้จักวางแผนการใช้เงิน ให้ความรู้ด้านการลงทุน จัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย สร้างนิสัยประหยัดและเก็บออม ลดการก่อหนี้ไม่เล่นการพนันทุกรูปแบบ สนับสนุนงบประมาณสื่อการสอน สวัสดิการ ให้แก่บุคลากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม 8) ปลุกฝังให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัว กระทำตนเป็นสมาชิกที่ดีเข้าใจบทบาทหน้าที่ในครอบครัว และส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวกับองค์กร 9) จัดภูมิทัศน์และดูแลอาคารสถานที่ต่างๆ ในองค์กรให้มีบรรยากาศร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย น่าอยู่ และ 10) ส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมอย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขซึ่งเป็นพหุแนวทาง โดยมีแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ ด้านกระบวนการ 1) การสนับสนุนการนำแนวทางการสอนที่ยืดหยุ่นและหลากหลายมาใช้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน 2) การบริหารจัดการภาระงานที่สมดุลและยุติธรรม โดยกำหนดปริมาณงานและการบ้านให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน และจัดสรรเวลาสำหรับการพักผ่อนและทำกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการ มีแนวทางติดตามและประเมินผลที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพื่อให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนตามความสามารถของตนเอง 3) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสร้างความสามัคคีในโรงเรียน โดยจัดระบบการทำงานเป็นกลุ่มที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน 4) การดูแลสุขภาวะทางจิตใจของนักเรียนและครู โดยควรมีมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่เผชิญกับความเครียด หรือปัญหาทางอารมณ์ ด้านคน 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจและบริหารงานด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส มีการมอบหมายภาระงานแก่ครูอย่างเป็นธรรม เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) สนับสนุนให้ครูโอกาสพัฒนาการวางแผนการสอนและปรับปรุงเทคนิคการสอนอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนการสอน 3) ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน รวมถึงความสนใจของนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ อีกทั้งควรใช้วิธีการสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในชั้นเรียน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน 4) ครูควรให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล และอธิบาย

แนวทางการแก้ไขปัญหในชั้นเรียนอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยมีการมอบหมายการบ้านและงานที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เพื่อไม่ให้เป็นการที่เกินความจำเป็นของนักเรียน และสนับสนุนให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ โดยการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านโครงงานและกิจกรรมที่เหมาะสม ด้านสถานที่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีภาวะผู้นำและประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับการจัดพื้นที่สำหรับการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู นักเรียน และผู้บริหาร ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เช่น การออกแบบพื้นที่เรียนรู้ หรือกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน 2) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและปราศจากการรังแก โดยติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดสำคัญเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกำหนดจุดให้คำปรึกษาเพื่อให้นักเรียนสามารถแจ้งปัญหาได้อย่างปลอดภัย 3) ส่งเสริมสุขภาพ สุขอนามัย และโภชนาการที่ดี ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงโรงอาหารให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ และมีอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และจัดให้มีจุดล้างมือและสุขอนามัยที่เพียงพอในโรงเรียน เช่น อ่างล้างมือ ห้องน้ำสะอาด และน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข ผลพบว่า 1. โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์เป็นโรงเรียนแห่งความสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าการเป็นโรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับมากสองด้านคือด้านกระบวนการและด้านคน และ 2. แนวทางการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขเป็นพหุแนวทาง โดยมีแนวทางที่สำคัญดังนี้ ด้านกระบวนการ 1) การใช้เทคโนโลยีเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน 2) กำหนดปริมาณงานและการบ้านให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน 3) จัดระบบการทำงานเป็นกลุ่มที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกัน 4) จัดให้มีมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่เผชิญกับความเครียดหรือปัญหาทางอารมณ์ ด้านคน 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจและบริหารงานด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส 2) สนับสนุนให้ครูมีโอกาสนำเสนอการวางแผนการสอนและปรับปรุงเทคนิคการสอนอย่างต่อเนื่อง 3) ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน 4) ครูควรให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านสถานที่ 1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีภาวะผู้นำและประชาธิปไตย 2) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และ 3) ส่งเสริมสุขภาพ สุขอนามัย และโภชนาการที่ดี

เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สู่การเป็นโรงเรียนแห่งความสุข ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านคน ได้แก่ 1.1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการตัดสินใจและบริหารงานด้วยความยุติธรรมและโปร่งใส มีการมอบหมายภาระงานแก่ครูอย่างเป็นธรรม เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 1.2) สนับสนุนให้ครูมีโอกาสนำเสนอแผนการสอนและปรับปรุงเทคนิคการสอนอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงโครงสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนการสอน 1.3) ครูควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน รวมถึงความสนใจของนักเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ อีกทั้งควรใช้วิธีการสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของในชั้นเรียน และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน และ 1.4) ครูควรให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล และอธิบายแนวทางการแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนอย่างเป็นเหตุเป็นผล

2. ด้านกระบวนการ ได้แก่ 2.1) การสนับสนุนการนำแนวทางการสอนที่ยืดหยุ่นและหลากหลายมาใช้ 2.2) การบริหารจัดการภาระงานที่สมดุลและยุติธรรม โดยกำหนดปริมาณงานและการบ้านให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน 2.3) ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสร้างความสามัคคีในโรงเรียน และ 2.4) การดูแลสุขภาวะทางจิตใจของนักเรียนและครู โดยควรมีมาตรการช่วยเหลือนักเรียนที่เผชิญกับความเครียดหรือปัญหาทางอารมณ์ เช่น การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา

3. ด้านสถานที่ ได้แก่ 3.1) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีภาวะผู้นำและประชาธิปไตย และ 3.2) จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและปราศจากการรังแก โดยติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดสำคัญเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมไม่เหมาะสม และกำหนดจุดให้คำปรึกษาเพื่อให้นักเรียนสามารถแจ้งปัญหาได้อย่างปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

ชนิษฐา บุญมาวงษา. (2561). ความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์.(2565). รายงานประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR). สมุทรสาคร: ฝ่ายบริหารทั่วไป เรียกใช้เมื่อ 15 ตุลาคม 2567 จาก

https://fth0.com/uppic/74100221/ita/ita_74100221_1_20210111-20754.pdf.

วัลลภ บุตรเกต. (2562). วัฒนธรรมองค์การกับความสุขในการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วรรณวิทย์ วัฒน และสุตาพร ทองสวัสดิ์. (2565). องค์การแห่งความสุขของสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ. (ครั้งที่ 13). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). โรงเรียนแห่งความสุข: แนวทางการสร้างโรงเรียนที่มีความสุขตามแนวคิดของยูเนสโก. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อนุพงศ์ รอดบุญปาน. (2561). องค์การแห่งความสุขของโรงเรียนอนุบาลกุยบุรี (วัดวังยาว). ในวิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5 th ed. New York : Harper Collins.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อย
โสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สมุทรสาคร สมุทรสงคราม*

THE PARTICIPATIVE ADMINISTRATION OF ADMINISTRATORS
AND TEACHERS AT OMNOISOPHONCHANUPATHAM SCHOOL
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
SAMUT SAKHON SAMUT SONGKHRAM

พิไลพร จันทรพิภพ¹ และ สงวน อินทร์รักษ์²

Philaiporn Chantharapiphop¹ and Sanguan Inrak²

¹⁻²มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹⁻²Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author's Email: Chantharapiphop_p@old.silpakorn.edu

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม จำนวน 73 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ตามแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่

ผลการศึกษาพบว่า

* Received 12 June 2025; Revised 27 June 2025; Accepted 30 June 2025

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู,โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์

Abstract

This research aimed 1) The Participative Administration of Administrators and Teachers at Omnoisophonchanupatham School Under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram. 2) A comparative analysis of Participative Administration of Administrators and Teachers at Omnoisophonchanupatham School Under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram, categorized by gender, age, educational qualifications, job positions, and work experience in their current positions. The sample group consists of 73 administrators and teachers from Omnoisophonchanupatham School Under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram. The research instrument used is a questionnaire on Participative Administration of Administrators and Teachers at Omnoisophonchanupatham School Under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram, based on the concepts of Cohen and Uphoff. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test one-way analysis of variance (ANOVA) and Scheffe's Test.

Research Findings

1. The overall participative Administration of Administrators and Teachers at Omnoisophonchanupatham School Under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram is at the highest level. When considering specific aspects, it was found that the Participative Administration of Administrators and Teachers at Omnoisophonchanupatham School Under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram at the highest level in one aspect: supervision, monitoring, and evaluation. It is at a high level in three aspects, ranked in descending order of arithmetic mean: decision-making, implementation, and benefit reception.

2. The comparative analysis of the Participative Administration of Administrators and Teachers at Omnoisophonchanupatham School Under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram, categorized by gender, age, educational qualifications, job positions, and work experience in their current positions, reveals no significant differences.

Keywords: The Participative Administration of Administrators and Teachers, Omnoisophonchanupatham School

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ จากบทบัญญัติด้านการศึกษิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรคสาม "รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) การจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง จำเป็นต้องอาศัย การบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา สอดคล้องกับหลักการตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4)

พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 8 (2) เพื่อให้การศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

ในช่วงปี พ.ศ. 2559 - 2562 โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ขาดผู้บริหารสถานศึกษา ในตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ส่งผลให้ต้องมีการแต่งตั้งครูขึ้นมาปฏิบัติหน้าที่แทนตามโครงสร้างการบริหารของโรงเรียน อย่างไรก็ตาม ครูที่ได้รับมอบหมายอาจยังขาดทักษะ ความรู้ และความเข้าใจในหลักและทฤษฎีด้านการบริหารการศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานหลายด้านไม่เป็นไปตามกระบวนการที่ควรจะเป็น และบางครั้งอาจไม่สอดคล้องกับกฎระเบียบของทางราชการ ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวขาดความต่อเนื่อง ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2565 มีการบรรจุและแต่งตั้งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียน โดยเป็นกลุ่มผู้บริหารรุ่นใหม่ ซึ่งมีอายุน้อยและวิสัยทัศน์ต่ำกว่าครูและบุคลากรส่วนใหญ่ของโรงเรียน ทำให้เกิดความกังวลและความไม่ไว้วางใจในประสิทธิภาพการบริหาร เนื่องจากยังขาดประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ. 2565 มีการโยกย้ายรองผู้อำนวยการสถานศึกษา มาปฏิบัติหน้าที่ที่โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ ซึ่งในช่วงแรก ผู้อำนวยการยังไม่คุ้นเคยกับบริบทของโรงเรียน ตลอดจนยังไม่สามารถประเมินความสามารถและความถนัดของครูแต่ละคนได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ยังไม่มี การกระจายอำนาจและการตัดสินใจไปสู่ครู (โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์, 2565)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึง ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและขับเคลื่อนองค์กรไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อทราบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู และเพื่อพัฒนาปรับปรุงการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามอยู่ในระดับใด
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

สมุทรสงคราม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน แตกต่างกันหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวนทั้งสิ้น 85 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 17 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการ จำนวน 4 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และครู 68 (คนโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร และครูของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 73 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากการเปิดตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified Random Sampling) จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยได้ผู้บริหารจำนวน 14 คน และครูจำนวน 59 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 73 คน (Krejcie & Morgan, 1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม ตามแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) เป็นแบบสอบถามชนิดจัดลำดับคุณภาพ (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's rating scale)

2.2 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามของราม เรือนทองดี ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 และหาค่าความเที่ยง (reliability) โดยใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าความถี่ (frequency: f) และร้อยละ (percentage : %)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม ตามแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) เป็นแบบสอบถามชนิดจัดลำดับคุณภาพ (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's rating scale)

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาให้ช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ออกให้ส่งไปยังโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามในการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสิทธิภาพการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ใช้ความถี่ (frequency: f) และร้อยละ (percentage: %)

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (Arithmetic mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) แล้วนำค่ามัธยฐานเลขคณิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ใช้การวิเคราะห์การทดสอบค่า t (t-test), การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (F-test, Oneway Anova) และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจึงใช้การทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ตารางที่ 1 ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวม

(n = 73)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู โรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม	ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารและครู		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการตัดสินใจ	4.45	0.47	มาก
2. ด้านการดำเนินการ	4.45	0.50	มาก
3. ด้านการรับผลประโยชน์	4.41	0.45	มาก
4. ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล	4.53	0.50	มากที่สุด
รวม	4.50	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.50) และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.47) ด้านการดำเนินการ ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.50) และด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ หากเมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลโดยภาพรวมแล้วเท่ากับ 0.49 ซึ่งมีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นส่วนใหญ่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2. ผลการวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เมื่อจำแนกตามสถานภาพของบุคลากร

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เมื่อจำแนกตามเพศ

(n = 73)

ด้าน	การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู	เพศชาย (n = 40)		เพศหญิง (n = 33)		t	Sig.
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านการตัดสินใจ	4.43	0.47	4.48	0.46	-0.54	.59
2	ด้านการดำเนินการ	4.50	0.51	4.39	0.50	0.90	.37
3	ด้านการรับผลประโยชน์	4.40	0.47	4.42	0.44	-0.23	.82
4	ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล	4.58	0.50	4.48	0.51	0.76	.45
รวม		4.53	0.51	4.47	0.48	0.47	.64

จากตารางที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการรับผลประโยชน์ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการนิเทศกำกับ ติดตาม ควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไปร่วมกัน และผู้บริหารสถานศึกษามีพิจารณาความดีความชอบอย่างเหมาะสม ยุติธรรม มีการเสริมแรงให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ วิบูลอร นิลพิบูลย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูใบฎีกา อุดมธมโม (คนธรรม), (2562) เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 1 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุดไปน้อยที่สุด และยังสอดคล้องกับวิบูลอร นิลพิบูลย์ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิสึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่า ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าผลการ

เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน แตกต่าง กัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีความพึงพอใจต่อการ บริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในทิศทางเดียวกัน อาจเกิดจากการปฏิบัติงาน ร่วมกัน โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการ ดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความเข้าใจ และมองเห็นภาพการ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ร่วมกัน สอดคล้องกับ ชนายุส มหา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมี ส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความ คิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ชนายุส มหา (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความ คิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05 3) ครูที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นของครูที่มีต่อ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และยังสอดคล้องกับราม เรือนทองดี (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารแบบมี ส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการบริหารงานแบบมี ส่วนร่วมของสถานศึกษา รูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการมีส่วนร่วมการดำเนินการ รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ และรูปแบบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมการรับ ผลประโยชน์ 2) ประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อสภาพการณ์ ปัจจุบัน รองลงมา คือ ด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินงานของ สถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ไว้ และ3) รูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ และ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการพิจารณาความดีความชอบและจัดสรรผลประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม โดยยึดหลักความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ทั้งนี้ควรมีการส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม การยกย่อง ชื่นชม ชมเชย และให้กำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนการเสริมแรงเชิงบวกเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เสนอปัญหา ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่เกิดจากการดำเนินงานภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ โดยจัดให้มีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบการประชุมอย่างเป็นทางการ การรับฟังความคิดเห็นแบบไม่เป็นทางการ หรือแบบสอบถามออนไลน์ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศองค์กรที่เปิดกว้าง โปร่งใส และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และเครือข่ายทางการศึกษาอื่น ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เพื่อสนับสนุนทรัพยากร ข้อมูล วิทยาการ หรือการฝึกอบรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของชาติ

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและเสริมแรงเชิงบวกแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ และแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด โดยอาจดำเนินการผ่านการยกย่อง ชื่นชมในผลงาน การมอบรางวัลเชิงสัญลักษณ์ หรือการจัดกิจกรรมเพื่อประกาศเกียรติคุณอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างพลังใจ เสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานเชิงบวก และส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นคุณค่าและความสำเร็จของบุคลากร

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ หลังจากการดำเนินการเสร็จสิ้น เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนางานต่อไป การมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลจะช่วยให้บุคลากรได้สะท้อนความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินงาน ซึ่งจะส่งผลให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างการรับผิดชอบร่วมกันในองค์กรและส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาไปยังโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกันหรือในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อทำการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนหลายแห่ง ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมที่กว้างขึ้นและสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลายได้มากขึ้น

2. ควรมีการศึกษามุมมองของผู้เรียนเกี่ยวกับผลกระทบจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน และความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้เห็นผลลัพธ์ในมุมมองที่ครบถ้วนและหลากหลาย

3. ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของการบริหารแบบมีส่วนร่วมต่อความพึงพอใจและการพัฒนาของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระยะยาว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น นโยบายของรัฐ หรือการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ที่มีผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน เพื่อให้เห็นภาพรวมของปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารในมุมกว้าง

เอกสารอ้างอิง

- ชญาสุ มหา. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารนิติรัฐ, 2(4), 21-32.
- พระครูใบฎีกา คนธรรม์ อุตฺตมโม.(2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2562). (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก (1 พฤษภาคม 2562).
- ราม เรือนทองดี. (2564). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิบูล นิลพิบูลย์. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรีเขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). บทบัญญัติด้านการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. มีนาคม 2561, 4-5.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ
สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3*

THE ROLE OF ADMINISTRATORS IN PROMOTING INFORMATION AND
COMMUNICATION TECHNOLOGY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER ANGSILO SCHOOLS NETWORK GROUP 4, UBON RATCHATHANI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

แดนนังเจโล่ บุญหลง¹, เมธาวี โชติชัยพงศ์² และเจริญวิญญู สมพงษ์ธรรม³
Danangelo Bunlong¹, Methavee Chotchaipong² and Charoenwit Sompongtham³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻³Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author's Email: danangelo1992@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 115 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ยามานัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .958 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการบริหารงานในโรงเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา มีดังนี้ (1) ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ควรวางแผนและกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา (2) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีที่จำเป็นอย่างเพียงพอและทันสมัยในสถานศึกษา (3) ด้านการเรียนการสอน ควรจัดอบรมครูให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง (4) ด้านกระบวนการเรียนรู้ ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และเข้าถึงง่าย (5) ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ควรมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อให้ครูและนักเรียน

* Received 3 June 2025; Revised 19 June 2025; Accepted 25 June 2025

สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้สะดวก และ (6) ด้านความร่วมมือภาครัฐ เอกชนและชุมชน ควรมีการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี ผลการศึกษานี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวางนโยบาย ICT ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหาร, การส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

Abstract

This research aimed to study: 1) The role of administrators in promoting information and communication technologies in educational institutions. and 2) Study the development of administrators' roles in promoting information and communication technology in educational institutions. The sample group used in the study was 115 administrators and teachers. The sample group was determined using Taro Yamane's formula. The research instrument was a questionnaire with a reliability of .958. In order to analyze the data, percentages, means, standard deviations, and content analysis were used.

The following results were found: 1) The role of educational institution administrators in information and communication technology management that affects school administration is generally practiced at a high level. 2) Guidelines for developing the role of administrators in promoting information and communication technology in educational institutions are as follows: (1) There should be a clear plan and determination of information technology policies in the educational institution that are consistent with its vision, mission, and goals when it comes to internal management. (2) It is crucial that the educational institution procures and installs the necessary and sufficient technology equipment. (3) To develop students' learning in a modern manner, teachers need to be continuously trained to use technology for teaching and learning. (4) Online learning resources should be up-to-date, interesting, and easily accessible in order to facilitate the learning process. (5) As far as learning resources are concerned, digital resources should be developed and created so that teachers and students can easily access content. (6) For equipment and technology support, there should be cooperation between the public, private, and community sectors. The results of this study can

be applied to systematically establishing ICT policies in primary educational institutions.

Keywords: Role of Administrators, Promoting of Information and Communication Technology

บทนำ

เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของผู้คนอย่างรวดเร็วต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งภายในและภายนอกองค์กร และจะเกิดขึ้นต่อไปอีกในอนาคต ทำให้องค์กรต่าง ๆ ได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งมีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) สถานการณ์เหล่านี้เรียกว่า “VUCA World” ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้บุคลากร หน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัล (Digital Transformation) เป็นสิ่งที่องค์กรจะต้องทำเพื่อให้สามารถเป็นผู้ที่อยู่อันดับแรกในการแข่งขัน และในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) จึงทำให้การจัดการศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2566 – 2570 ขึ้น โดยให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และบริหารการเปลี่ยนแปลงด้านดิจิทัลในยุคปัจจุบัน และเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน และกำหนดทิศทางขับเคลื่อนการดำเนินงานในด้านการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องสำคัญในการบริหารจัดการสมัยใหม่ในทุกสาขาต้องมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการแข่งขัน การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารระดับสูงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ トラバโดที่เราอยู่ในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศและใช้ชีวิตผูกติดกับระบบดิจิทัลตลอดเวลาทุกวัน (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2557)

จากรายงานผลการศึกษาดูชีวิตเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2557 พบปัญหาหลายประการ ดังเช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ที่พบว่า แม้สถานศึกษาส่วนใหญ่จะมีความพร้อมในด้านการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไร้สาย แต่คุณภาพของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังไม่เป็นที่พอใจ เห็นได้ว่าความเร็วของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่กระทรวงศึกษาธิการจัดให้ค่อนข้างช้ามาก และไม่มีความเร็ว เสถียร รวมถึงการซ่อมเครือข่ายที่เสีย

ให้ใช้งานได้ในแต่ละครั้งต้องใช้เวลาานานจึงมีผลกระทบต่อการเรียนการสอน ในส่วนของการมีเว็บไซต์ของสถานศึกษานั้น พบว่า สถานศึกษาบางส่วนมีเว็บไซต์เป็นของตัวเอง แต่เว็บไซต์ของสถานศึกษาที่มีเว็บบอร์ดหรือบล็อกเพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งมีจำนวนค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับจำนวนเว็บไซต์ทั้งหมด แสดงว่าการนำเว็บไซต์ของสถานศึกษามาใช้ประโยชน์เสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียนยังมีไม่มากเท่าที่ควรหรือมีการใช้ประโยชน์จากศักยภาพของเว็บไซต์ยังไม่เต็มที่ ในขณะที่ด้านผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา มีค่อนข้างน้อยที่ผ่านการทดสอบในระดับมาตรฐานสากลในด้านการฝึกอบรมครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นยังดำเนินการไม่ทั่วถึง ส่วนในด้านหลักสูตร พบว่า ค่าเฉลี่ยของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับการเรียนการสอนอยู่ระหว่าง 5.00-5.66 คาบเรียนเฉลี่ยต่อสัปดาห์ เช่นกันกับในด้านบริการและทรัพยากร ที่พบว่า จำนวนคอมพิวเตอร์ที่ใช้เพื่อการบริหารทางการศึกษาเพียงอย่างเดียว เช่น ใช้ในห้องสมุดเพื่อการเก็บข้อมูล เป็นต้น และจำนวนสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการเรียนการสอนในแต่ละสาระวิชามีจำนวนค่อนข้างน้อยมาก แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ขาดแคลนคอมพิวเตอร์และขาดสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2557)

จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ นั้น พบว่าสถานศึกษาที่นำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้นั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จอย่างที่คาดหวังไว้ เนื่องด้วยข้อจำกัดจากปัจจัยต่างๆ อาจด้วยการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจากภาครัฐยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ ความรู้ประสบการณ์ของบุคลากร ระบบการบริหาร จึงนำมาสู่ปัญหาที่พบในการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 คือ สภาพที่คาดหวังและสภาพที่เป็นจริงของมาตรฐานคุณภาพและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไม่สอดคล้องกัน โดยที่คาดหวังว่าการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น แต่ในความเป็นจริงนั้นสภาพของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ยังไม่ได้มีประสิทธิภาพเท่าที่คาดหวังไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ยังไม่มีความเข้าใจในบทบาทด้านการบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการนำความรู้มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาอย่างเหมาะสมเพียงพอ ซึ่งทำให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการศึกษา ยังไม่ได้สร้างประโยชน์เต็มที่แก่การพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, 2567)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ว่าบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้นผู้บริหารควรมีบทบาทหน้าที่ในด้านใดบ้าง เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในด้านการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน การวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการซึ่งจะส่งผลไปสู่การพัฒนาลักษณะที่ดีของผู้สอนในยุคดิจิทัลและคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 15 คน ครู จำนวน 148 คน รวมทั้งสิ้น 163 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 115 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ขนาดความคลาดเคลื่อน 0.05

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

3. การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบให้สอดคล้องในการสร้างข้อคำถาม

3.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม

3.3 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจน ความครอบคลุม และความครบถ้วนของข้อคำถาม พบว่า แบบสอบถามมีความสอดคล้อง ถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน ครอบคลุม และครบถ้วนในประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถาม ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ คือ 0.67 -1.00

3.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนบ้านดอนจัว และโรงเรียนอนุบาลตาลชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.958

3.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 115 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา จำแนกโดยรวมและรายด้าน

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา	4.00	0.29	มาก	5
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	3.97	0.27	มาก	6
3. ด้านการเรียนการสอน	4.02	0.34	มาก	4
4. ด้านกระบวนการเรียนรู้	4.05	0.30	มาก	3
5. ด้านทรัพยากรการเรียนรู้	4.07	0.27	มาก	2
6. ด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน	4.10	0.31	มาก	1
โดยรวม	4.03	0.20	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้ดังนี้ ด้านความร่วมมือภาคีรัฐเอกชนและชุมชน ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = 0.31) ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.27) ด้านกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.30) ด้านการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.34) ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.29) และด้านโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.27) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ควรวางแผนและกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีใน

งานธุรการและการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มความสะดวก รวดเร็วในการดำเนินงาน ควบจัดหาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ในการบริหารงานของสถานศึกษาให้ทันสมัย

3.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ควบจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีที่จำเป็นอย่างเพียงพอและทันสมัยในสถานศึกษา ควบพัฒนาและขยายระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทั้งโรงเรียน ควบส่งเสริมให้มีการดูแลและบำรุงรักษาอุปกรณ์ ICT อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา

3.3 ด้านการเรียนการสอน มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ควบจัดอบรมครูให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทันสมัย ควบส่งเสริมให้ครูใช้สื่อดิจิทัลและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ควบส่งเสริมให้ครูบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.4 ด้านกระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ควบพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และเข้าถึงง่าย ควบส่งเสริมให้ครูพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และแอปพลิเคชันทางการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ควบส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ

3.5 ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ควบมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล เช่น ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ หรือเว็บไซต์การเรียนรู้ เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้สะดวก ควบจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลให้มีความหลากหลาย เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ควบส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำและใช้สื่อการสอนในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3.6 ด้านความร่วมมือภาคีรัฐ เอกชนและชุมชน มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ควบมีการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานไอที หรือเอกชน เพื่อสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี ควบมีการประสานกับภาคเอกชนจัดกิจกรรมอบรมและพัฒนาทักษะดิจิทัลให้ครูและนักเรียน ควบส่งเสริมให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนา ICT ในโรงเรียน เช่น การระดมทุน การให้คำปรึกษา หรือเป็นวิทยากรท้องถิ่น

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่สมควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเรียนการสอน ด้านกระบวนการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ และด้านความร่วมมือภาครัฐเอกชนและชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความตระหนักและความใส่ใจของผู้บริหารในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการในสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย เปิดรับและพร้อมพัฒนาการบริหารงานโดยอาศัยเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างเหมาะสม มีการวางแผนเชิงระบบ สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT อย่างต่อเนื่อง รวมถึงสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับงานบริหารด้านต่าง ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งช่วยเพิ่มคุณภาพการศึกษาและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามผู้บริหารควรตระหนักและให้ความสำคัญในด้านโครงสร้างพื้นฐานด้วยซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยควรจัดหาฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องตามลิขสิทธิ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้งาน และควรมีการวางแผนเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนให้เป็นระบบ ซึ่งจะทำให้การบริหารงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553) และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ควรวางแผนและกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในงานธุรการและการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินงาน และควรจัดหาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ในการบริหารงานของสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธี ภาระพันธ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนวัดนวลนรดิศ พบว่า ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในเรื่อง การวิเคราะห์ ออกแบบและจัดทำระบบบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงสนับสนุนให้มีระบบกำกับ ติดตาม

ประเมินผลการดำเนินงาน และรายงานผลอย่างต่อเนื่อง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

2.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีที่จำเป็นอย่างเพียงพอและทันสมัยในสถานศึกษา ควรพัฒนาและขยายระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทั้งโรงเรียน และควรส่งเสริมให้มีการดูแลและบำรุงรักษาอุปกรณ์ ICT อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรุตตา แวสุวรรณ และอุไร สุทธิแย้ม (2564) ได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบำรุงรักษาซ่อมแซมคอมพิวเตอร์และจัดสรรคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอกับครู เพื่อให้ครูได้สร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะความรู้ในการใช้เทคโนโลยีจัดระบบประมาณในการจัดซื้อการผลิตพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ต่อเนื่องตามบริบทของสถานศึกษา

2.3 ด้านการเรียนการสอน ควรจัดอบรมครูให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทันสมัย ควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่อดิจิทัลและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ และควรส่งเสริมให้ครูบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงมล กิ่งจำปา (2555) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านการเรียนการสอน มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากมุ่งเน้นให้กับการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก โดย การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อดำเนินการกับเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ต้องมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการวางแผนจัดการ และกำหนดนโยบายจากบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการผลักดันปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้ก้าวทันเทคโนโลยีและทำการพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนยุคปัจจุบัน และร่วมกันพัฒนาส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2.4 ด้านกระบวนการเรียนรู้ ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และเข้าถึงง่าย ควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาแผนการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และแอปพลิเคชันทางการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล และควรส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกรณ์ หิรัญชาติ (2556) ได้ศึกษา

บทบาทผู้บริหารกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น สถานศึกษามีหลักสูตรที่เกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นของการสื่อสารข้อมูล เครือข่ายคอมพิวเตอร์และการติดต่อสื่อสารผ่าน เครือข่ายคอมพิวเตอร์ มีหลักสูตรที่ฝึกทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เช่น การค้นหา เก็บรักษาข้อมูล สร้างภาพกราฟิก สร้างงานเอกสาร นำเสนอข้อมูล และสร้างชิ้นงาน ด้าน ICT เพื่อการบริหารจัดการและการให้บริการทางการศึกษา สถานศึกษามีการให้บริการห้องสมุด การให้บริการคอมพิวเตอร์ การให้บริการโสตทัศนศึกษา มี Website เป็นศูนย์กลางในการจัดเก็บรวบรวมระบบข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน

2.5 ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ควรมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล เช่น ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ หรือเว็บไซต์การเรียนรู้ เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้สะดวก ควรจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลให้มีความหลากหลาย เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำและใช้สื่อการสอนในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับ อมร กรุดทอง (2565) ได้ศึกษาการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารควรมีความรู้ ความเข้าใจในการใช้งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการบริหารทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการควบคุมการใช้งบประมาณเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการกำหนดเป้าหมายในการใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการกำหนดคุณวุฒิ ตัวบ่งชี้คุณภาพด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหาร ครู และบุคลากร

2.6 ด้านความร่วมมือภาครัฐ เอกชนและชุมชน ควรมีการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานไอที หรือเอกชน เพื่อสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี ควรมีการประสานกับภาคเอกชนจัดกิจกรรมอบรมและพัฒนาทักษะดิจิทัลให้ครูและนักเรียน และควรส่งเสริมให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนา ICT ในโรงเรียน เช่น การระดมทุน การให้คำปรึกษา หรือเป็นวิทยากรท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ สุตพงษ์ อมูลราช (2558) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนด้านการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาหลายแนวทาง เช่น ผู้บริหารต้องส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ ICT เช่น การจัดโครงการฝึกอบรมให้กับผู้ปกครอง การใช้สื่อสารออนไลน์เพื่อประสานงานกับชุมชน หรือการเปิดโอกาสให้ชุมชนใช้ ICT ของโรงเรียนเพื่อกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญและพร้อมสนับสนุนทรัพยากรหรือความร่วมมือ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างรอบด้าน โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ควรมีการวางแผนและกำหนดนโยบาย ICT อย่างชัดเจน การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในงานธุรการและงานบริหารทั่วไป การจัดหาและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT และการส่งเสริมการพัฒนาทักษะบุคลากรด้าน ICT ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรมีการจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีที่จำเป็น การพัฒนาและขยายระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การดูแลและบำรุงรักษาอุปกรณ์ ICT ด้านการเรียนการสอน ควรมีการจัดอบรมครูอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัลและนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และการบูรณาการ ICT กับแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ให้ทันสมัยและเข้าถึงง่าย การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ควรมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล การจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย และการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรผลิตและใช้สื่อดิจิทัล ด้านความร่วมมือภาคีรัฐ ควรมีการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอก การจัดกิจกรรมร่วมกับภาคเอกชนเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัล และการส่งเสริมบทบาทของชุมชนและผู้ปกครองในการพัฒนา ICT

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า โดยรวมผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในระดับมาก และจากผลการศึกษาได้มีการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารในแต่ละด้านอย่างครอบคลุม ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ควรวางแผนและกำหนดนโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา 2) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีที่จำเป็นอย่างเพียงพอและทันสมัยในสถานศึกษา 3) ด้านการเรียนการสอน ควรจัดอบรมครูให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทันสมัย 4) ด้านกระบวนการเรียนรู้ ควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และเข้าถึงง่าย 5) ด้านทรัพยากรการเรียนรู้ ควรมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อให้ครู

และนักเรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้สะดวก และ 6) ด้านความร่วมมือภาครัฐ เอกชนและชุมชน ควรมีการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหรือหน่วยงานภายนอก เพื่อสนับสนุนด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

2.1 กระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดทำนโยบายด้าน ICT ที่ชัดเจน ครอบคลุม และเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน พร้อมสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และบุคลากรให้เพียงพอ

2.2 ควรมีนโยบายอบรมและพัฒนาครูให้มีทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานวิชาชีพ และเชื่อมโยงกับการเลื่อนขั้นหรือความก้าวหน้าในสายงาน

2.3 ผู้บริหารควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้าน ICT ของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของเขตพื้นที่และบริบทของโรงเรียน

2.4 ครูและบุคลากรควรเข้าร่วมอบรมและพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ การผลิตสื่อการสอนดิจิทัล และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในกระบวนการสอน

2.5 ควรส่งเสริมให้ชุมชน ผู้ปกครอง และศิษย์เก่าเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ICT ของโรงเรียน เช่น การให้คำปรึกษา การสนับสนุนทรัพยากร หรือการจัดกิจกรรมร่วมกัน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เพื่อจะได้ข้อมูลการพัฒนาเชิงลึกที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนปฏิบัติการด้านดิจิทัลเพื่อการศึกษา (พ.ศ.2566-2570) เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://backoffice.onec.go.th>.
- ณัฐกรณ์ หิรัญชาติ. (2556). บทบาทผู้บริหารกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสถานศึกษา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ดวงกมล กิ่งจำปา. (2555). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2557). การศึกษาความพร้อมในการเรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*. 26(91), 13-18.
- ศรุตตา แวสุวรรณ และ อุไร สุทธิแย้ม. (2564). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*. 6(4), 176-189.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2557). รายงานผลการศึกษาตัวชี้วัด ICT ด้าน การศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการปีการศึกษา 2557. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงดิจิทัล.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. (2567). ข้อมูลทั่วไปสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.ubon3.go.th/pages/area.php>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2567 จาก <https://ops.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ/>.
- สุติพงษ์ อมุลราช. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนด้านการศึกษาของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสาร ศึกษาสาตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 38(1), 151-158.
- สุธี ภาระหันธ์. (2563). การบริหารงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียน วัดนวลนรดิศ. *วารสารบัณฑิตศึกษา มจร*. บ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 5(1), 26-39.
- อมร กรุดทอง. (2565). การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิง
ออกแบบต่อทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

THE EFFECTS OF PROJECT-BASED LEARNING MANAGEMENT
SUPPLEMENTAL WITH DESIGN THINKING APPROACH MATHEMATIC
THINKING PROCESS SKILLS AND LEARNING ACHIEVEMENT OF GRADE 5
STUDENTS

พรวิไล วิเชียรเครือ¹ สุทธิดา จันทรดวง² และ ชาทิชาย ม่วงปฐม³
Phonwilai Wichiankue¹, Sutthida Chanduang² and Chatchai Muangpatom³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻³Udon thtni Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: sutthida.ch@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ ก่อนเรียน หลังเรียนและเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านดงพัฒนา อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนนายูง จึงมีความใกล้เคียงกันในด้านจำนวนนักเรียน บริบทของชุมชน และความสามารถของนักเรียนที่ละความสามารถแก่ กลาง อ่อน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ จำนวน 5 แผน ๆ ละ 4 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รูปสามเหลี่ยม และ 3) แบบประเมินทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (ใช้แบบประเมินของ สสวท.) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Dependent Samples T-test และ One Samples T-test

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียน มีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์หลังเรียน ($\bar{X} = 3.17$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 1.63$) และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 33.25$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 27.88$) นอกจากนี้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ($\bar{X} = 3.72$) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 35.42$) ของนักเรียน หลังเรียนยังสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้

* Received 25 May 2025; Revised 24 June 2025; Accepted 27 June 2025

โครงการเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ เป็นรูปแบบการสอนที่ช่วยพัฒนานักเรียนในหลายมิติ ทั้งทักษะทางวิชาการ ทักษะการคิด และทักษะชีวิต

คำสำคัญ: ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์, การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน, แนวคิดเชิงออกแบบ

Abstract

This research aimed to compare the mathematical process skills and students' learning achievement of Grade 5 students before and after learning through project-based learning (PBL) enhanced with design thinking and compare the mathematical process skills and students' learning achievement with the 70% criterion; The sample consisted of 12 Grade 5 students from Ban Dong Pattana School, Chaiwan District, Udon Thani Province, under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area 3, during the second semester of the 2024 academic year. The sample was selected using purposive sampling because the population used in this experiment is a small school in the Chaiwan School Group. which are similar in terms of number of students community context and the abilities of students with mixed abilities, good, medium, and weak. The research instruments included (1) five lesson plans based on PBL enhanced with design thinking, each lasting four hours, (2) an achievement test on triangles, and (3) a mathematical process skills assessment (adopted from the Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, IPST). The data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, Dependent Samples t-test, and One Sample t-test.

The results of the study revealed that students' mathematical process skills after the learning intervention ($\bar{X} = 3.17$) were significantly higher than before the intervention ($\bar{X} = 1.63$). Similarly, their academic achievement scores after learning ($\bar{X} = 33.25$) were higher than the pre-learning scores ($\bar{X} = 27.88$).

Furthermore, both the mathematical process skills ($\bar{X} = 3.72$) and academic achievement ($\bar{X} = 35.42$) post-intervention were significantly higher than the 70% benchmark, with statistical significance at the .05 level.

These findings indicate that project-based learning enhanced with design thinking is an effective instructional approach that supports student development

across multiple dimensions, including academic skills, critical thinking abilities, and life skills.

Keywords: mathematical process skills, project-based learning, design thinking

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมี มีการพัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง เป็นการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะสำคัญ ได้แก่ 3R คือ อ่านออก (Reading) เขียนได้ (WRiting) มีทักษะในการคำนวณ (ARithmetic) และ 8C คือ ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาได้ (Critical Thinking and Problem Solving) คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ (Communication Information and Media Literacy) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ การรู้เท่าทันเทคโนโลยี (Computing and ICT Literacy) ทักษะทางอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย (Compassion) (วิจารณ์ พานิช, 2556) กระทรวงศึกษาธิการ ได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ภายใต้วิสัยทัศน์ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และนโยบายเรียนดี มีความสุข ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

คณิตศาสตร์สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความคิด ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล คิดอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน คิครอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์เป็นเครื่องมือของนักเรียนในการทำให้ความรู้คณิตศาสตร์มีความหมายและมีคุณค่า มากกว่าเป็นเพียงวิชาที่ประกอบไปด้วยสัญลักษณ์และขั้นตอนการแก้ปัญหาในชีวิตจริง (อัมพร ม้าคนอง, 2554) แนวทางจัดการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ให้กับนักเรียน ต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์และสร้างชิ้นงานเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ช่วยให้นักเรียนทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหาได้ คือกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process) รายงานวิจัยของ REDlab (Research

in Education and DesignLab) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การคิดเชิงออกแบบได้ถูกบูรณาการเข้าไปในเนื้อหาทางวิชาการและเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมเนื้อหาทางวิชาการที่เป็นสหวิทยาการได้อย่างกว้างขวาง (Carroll et al., 2010) ในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบจะช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นหลายประการ เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการแก้ปัญหา และการร่วมมือกันทำงาน รวมถึงการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ความพร้อมในด้านอาชีพ และการเรียนรู้ทางอารมณ์ เพราะกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการที่มุ่งทำความเข้าใจในความต้องการและความรู้สึกของบุคคล นอกจากนี้กระบวนการคิดเชิงออกแบบยังช่วยสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ข้อมูล ซึ่งนักเรียนจะได้จากกิจกรรมการศึกษาค้นคว้าอันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการดังกล่าว (Braun, 2016)

การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการศึกษาเพื่อค้นพบความรู้ใหม่ และวิธีการใหม่สามารถสร้างสิ่งใหม่ได้ด้วยตัวนักเรียนเอง โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ครู อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งความรู้ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ และวิธีการใหม่นั้น ครูและนักเรียนต้องไม่เคยรู้หรือเคยมีประสบการณ์มาก่อน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2553) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้งด้วยตนเอง สามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ การสอนให้นักเรียนทำโครงงาน เป็นวิธีการฝึกฝนและส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการศึกษาค้นคว้า และรู้จักวิธีการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีครูคอยให้คำปรึกษา เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงออกถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ สามารถประมวลความรู้ได้ตลอดกระบวนการอย่างครบถ้วน ทำให้เกิดความรู้ ความคิด การประดิษฐ์ การคิดค้นและการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ เป็นการนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักทำงานเป็นทีม รู้จักวิธีการระดมพลังสมองเพื่อแก้ปัญหา รู้จักการศึกษาค้นคว้าหาความจริงด้วยทักษะกระบวนการต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี และช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัยไปพร้อม ๆ กัน

การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านดงพัฒนา อำเภอยะวอน จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ขาดความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง และไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้มักเน้นการท่องจำสูตรและทำแบบฝึกหัดซ้ำ ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจและขาดทักษะในการแก้ปัญหาด้วยตนเองนอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ที่ขาดการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง การทำงานร่วมกัน และการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนั้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริม

ด้วยแนวคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาความสามารถให้นักเรียนสามารถนำกระบวนการคิดเชิงออกแบบไปใช้ในการทำโครงการและวัดทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้เพิ่มขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบต่อทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เป็นไปตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

สมมติฐานการวิจัย

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้โครงงานเป็นฐาน ในการจัดการเรียนรู้เป็นจำนวนมาก เช่น พะเยาว์ ดอกแก้ว (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิจัยโดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีต่อการเรียนและทักษะความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อรุรัตน์ เจนตง และณมล ภูสิงห์ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ปรากฏการณ์ของโลกและเทคโนโลยีอวกาศและการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ศิริพล แสนบุญส่ง (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานผ่านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนคลาวด์คอมพิวเตอร์ เพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์ และทักษะการทำงานร่วมกันเป็นทีมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเชิงออกแบบ เช่น สุานิตตา นันต์ (2564) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เพื่อ

พัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เกียรติศักดิ์ สิมุทธ และ พินันทา ฉัตรวัฒนา (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานโดยใช้การคิดเชิงออกแบบสำหรับนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 เป็นเครื่องมือต้นแบบ สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล และนภาพรณ์ เจียมทองและเปรมพล วิบูลย์เจริญสุข (2566) ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ความคิดเชิงออกแบบสำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ความคิดเชิงออกแบบนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนานวัตกรรม

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการศึกษากิจการการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเป็นจำนวนมากและยังพบว่ามีการนำแนวคิดเชิงออกแบบมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความคิด ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างต้นแบบ ขั้นที่ 5 ขั้นทดสอบ ขั้นที่ 6 ขั้นจัดทำรายงาน และขั้นที่ 7 ขั้นนำเสนอผลงานและประเมินผล เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) ทักษะการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ 3) ทักษะการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์และการนำเสนอ 4) ทักษะการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่น ๆ และ 5) ทักษะความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนขนาดเล็กกลุ่มไชยวาน อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านดงพัฒนา จำนวน 12 คน 2) โรงเรียนบ้านคำบอน จำนวน 6 คน 3) โรงเรียนบ้านวังชมภู จำนวน 9 คน 4) โรงเรียนบ้านคำน้ำทิพย์ จำนวน 12 คน 5) โรงเรียนบ้านหนองแวงตาต จำนวน 8 คน 6) โรงเรียนบ้านคำม่วง จำนวน 5 คน 7) โรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์ จำนวน 4 คน 8) โรงเรียนบ้านปาก้าว จำนวน 13 คน 9) โรงเรียนนาปู-นากลาง จำนวน 7 คน 10) โรงเรียนบ้านหัวหนองยาง จำนวน 6 คน 11) โรงเรียนบ้านหนองอิฐ จำนวน 8 คน 12) โรงเรียนบ้านคำยาง จำนวน 7 คน 13) โรงเรียนสยามกลกาล 3 จำนวน 13 คน 14) โรงเรียนบ้านหนองแสง จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 120 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านดงพัฒนา อำเภอยะยาวัน จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รูปสามเหลี่ยม มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบประเมินโดยการหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยนำแบบประเมินคุณภาพ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบเครื่องมือและประเมินความสอดคล้องซึ่งผลของการวัดค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 จากนั้นจึงปรับปรุงข้อคำถามและคำนวณหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาแบบประเมินโดยมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.92

2.3 แบบประเมินทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (ใช้แบบประเมินของสสวท.) เป็นการประเมินทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ 5 รายการ ได้แก่ 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) ความสามารถในการให้เหตุผล 3) การสื่อสาร การสื่อความหมายและการนำเสนอ 4) การเชื่อมโยง และ 5) การคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อประเมินความรู้พื้นฐาน เรื่องรูปสามเหลี่ยม

3.2 สร้างข้อตกลง และชี้แจงทำความเข้าใจ เกี่ยวกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายหน่วย จำนวน 5 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องรูปสามเหลี่ยม

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ / แผนการจัดการเรียนรู้ที่	ผลลัพธ์ที่คาดหวัง	เวลา (ชั่วโมง)
เรื่อง รูปสามเหลี่ยม		20
แผนที่ 1	นักเรียนสามารถ	4

เรื่อง ชนิดของรูปสามเหลี่ยม	1. แยกประเภทของรูปสามเหลี่ยมได้อย่างถูกต้อง 2. คำนวณพื้นที่และหาความสูงของรูปสามเหลี่ยมได้ 3. ออกแบบและทำโครงการเกี่ยวกับรูปสามเหลี่ยม 4. ประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องรูปสามเหลี่ยมในการออกแบบและสร้างสิ่งประดิษฐ์ 5. ทักษะการทำงานร่วมกันในกลุ่มและสามารถนำเสนอผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	
แผนที่ 2 เรื่อง ความยาวรอบรูปของรูปสามเหลี่ยม	นักเรียนสามารถ 1. หาความยาวรอบรูปของรูปสามเหลี่ยมได้ 2. นำความรู้เรื่องความยาวรอบรูปไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ 3. พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานกลุ่ม 4. มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบและสร้างสรรค์ผลงาน	4
แผนที่ 3 เรื่อง ส่วนประกอบของรูปสามเหลี่ยม	นักเรียนสามารถ 1. อธิบายส่วนประกอบของรูปสามเหลี่ยมได้อย่างถูกต้อง 2. จำแนกรูปสามเหลี่ยมตามลักษณะด้านและมุมได้ 3. ทำโครงการเพื่อประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับรูปสามเหลี่ยมในสถานการณ์จริง 4. ทำงานร่วมกัน และนำเสนอผลงานได้อย่างสร้างสรรค์	4
แผนที่ 4 เรื่อง มุมภายในของรูปสามเหลี่ยม	นักเรียนสามารถ 1. อธิบายความหมายและลักษณะของมุมภายในของรูปสามเหลี่ยม 2. เข้าใจว่ามุมภายในของรูปสามเหลี่ยมทั้งหมดมีผลรวมเท่ากับ 180 องศา 3. หาค่าของมุมภายในในรูปสามเหลี่ยมประเภทต่างๆ เช่น มุมฉาก, ด้านเท่า, ด้านไม่เท่า 4. ประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับมุมภายในของรูปสามเหลี่ยมในการแก้ปัญหาหรือออกแบบโครงการที่เกี่ยวข้อง 5. ใช้กระบวนการเชิงออกแบบในการสร้างต้นแบบและทดสอบผลการศึกษได้ 6. นำเสนอผลการทดลองและอภิปรายผลการศึกษได้อย่างชัดเจน	4

แผนที่ 5 เรื่อง การหาพื้นที่ของรูป สามเหลี่ยม	1. นักเรียนเข้าใจหลักการและสูตรการหาพื้นที่ของรูป สามเหลี่ยม 2. นักเรียนพัฒนาโครงงานโดยใช้แนวคิดเชิง ออกแบบ 3. นักเรียนสามารถประยุกต์การหาพื้นที่ของรูป สามเหลี่ยมในสถานการณ์ปัญหาจริง 4. นักเรียนสามารถนำเสนอผลงานและสะท้อนการ เรียนรู้	4

3.4 หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบ 5 แผนแล้ว ดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รูปสามเหลี่ยม กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดแล้วบันทึกผล

3.5 นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลจากการประเมินทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นช่วงเวลา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ

ชั่วโมงที่	รายละเอียดกิจกรรม	ช่วงเวลา (พ.ศ. 2568)							
		เดือน				กุมภาพันธ์			
		สัปดาห์	1	2	3	4	1	2	3
1	ทดสอบก่อนเรียนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง								
2	ดำเนินการจัดการเรียนรู้ 5 แผน								
3	ดำเนินการทดสอบหลังเรียน								

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม มาวิเคราะห์ ดังนี้

1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดแนวคิดเชิงออกแบบ เรื่อง รูปสามเหลี่ยม จากกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) โดยใช้โปรแกรม SPSS V.26 ได้ค่าจาก Shapiro-Wilk ค่า Sig. ของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ทุกค่ามีค่ามากกว่า .05 ทำให้สรุปได้ว่าข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ทุกค่ามีการแจกแจงแบบปกติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution)

ข้อมูล	Shapiro-Wilk			การวิเคราะห์ข้อมูล
	Statistic	df	Sig.	
ก่อนเรียน	.908	11	.202 > .05	มีการแจกแจงแบบปกติ
หลังเรียน	.931	11	.393 > .05	มีการแจกแจงแบบปกติ

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) วิเคราะห์ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดแนวคิดเชิงออกแบบ เรื่อง รูปสามเหลี่ยม โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการให้คะแนนกำหนดเป็นเกณฑ์คุณภาพ 4 ระดับ (Scoring Rubric) ดังนี้

3.51 - 4.50 หมายถึง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับสูงมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับมาก

1.51 - 2.50 หมายถึง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง

1.00- 1.50 หมายถึง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์อยู่ในระดับต่ำ

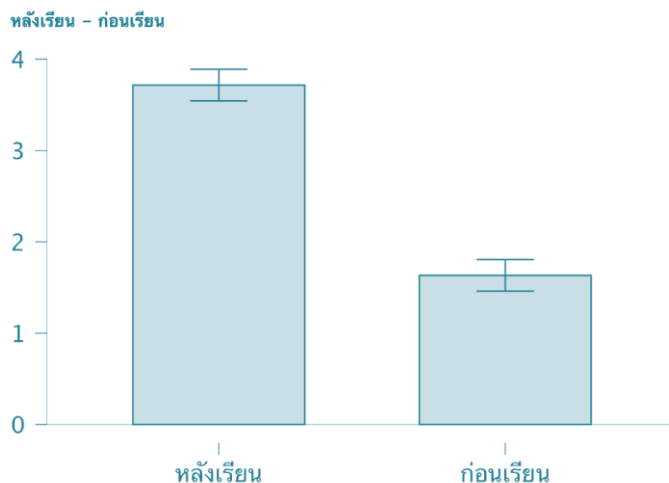
ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ ก่อนเรียนและหลังเรียน (N=12) ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ ก่อนเรียนและหลังเรียน

ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์	Prescriptive Statistics		Within-Subject Anaalysis		
	Pretest Mean (SD)	Posttest Mean (SD)	Mean difference	SE difference	T-Value
ความสามารถในการแก้ปัญหา	1.83 (0.72)	3.75 (0.45)	1.98	0.23	8.37 (P<.001)
ความสามารถในการให้เหตุผล	1.50 (0.52)	3.67 (0.49)	2.17	0.17	13.00 (P<.001)
ความสามารถในสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์	1.75 (0.45)	3.83 (0.39)	2.08	0.15	14.02 (P<.001)
ความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้	1.58 (0.51)	3.83 (0.39)	2.25	0.18	12.54 (P<.001)
ความสามารถในการริเริ่มสร้างความคิดสร้างสรรค์	1.50 (0.52)	3.50 (0.52)	2.00	0.17	11.49 (P<.001)
เฉลี่ย	1.63 (0.54)	3.72 (0.49)	2.10	0.18	11.88 (P<.001)

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .05 และมีการกระจายตัวของคะแนนที่มีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อนำมาพล็อตกราฟจะได้ผลดังภาพที่ 1

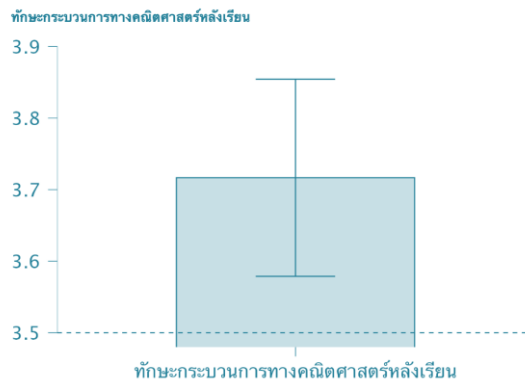
ภาพที่ 1 กราฟเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ปรากฏผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	SE	t	Sig
1. ความสามารถในการแก้ปัญหา	12	4	3.75	0.45	0.13	7.28*	.00
2. ความสามารถในการให้เหตุผล	12	4	3.67	0.49	0.14	6.10*	.00
3. การสื่อสารการสื่อความหมายและการนำเสนอ	12	4	3.83	0.39	0.11	9.20*	.00
4. การเชื่อมโยงความรู้	12	4	3.83	0.39	0.11	9.20*	.00
5. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	12	4	3.50	0.52	0.15	4.54*	.00
รวมเฉลี่ย	12	4	3.72	0.50	0.15	7.26*	.00

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาพล็อตกราฟจะได้ผลดังภาพที่ 2

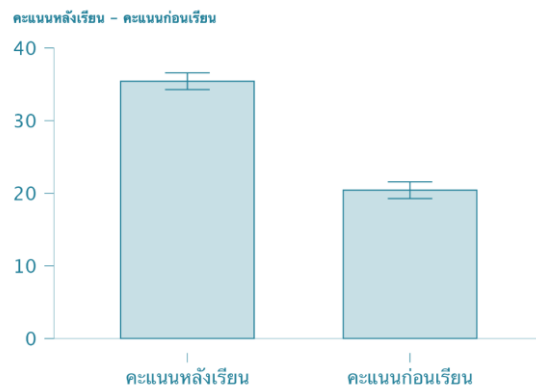
ภาพที่ 2 กราฟเปรียบเทียบทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ ก่อนเรียนและหลังเรียน ปรากฏผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{x}$	S.D.	Mean difference	Se difference	t	Sig
ก่อนเรียน	27.88	4.99	15.00	0.74	20.31*	0.00
หลังเรียน	33.25	1.36				

จากตารางที่ 6 พบว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดเชิงออกแบบ ($\bar{x} = 33.25$, S.D. = 1.36) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{x} = 27.88$, S.D. = 4.99) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อนำมาพล็อตกราฟจะได้ผลดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงกราฟเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ

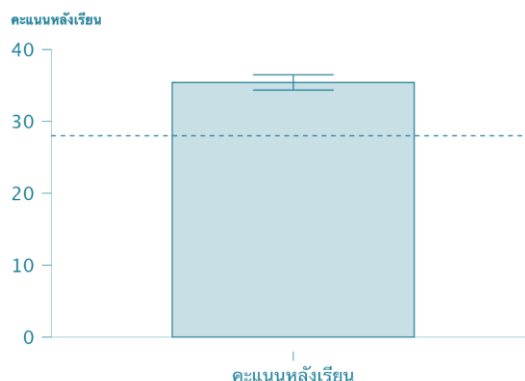
4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ปรากฏผล ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
หลังเรียน	12	40	35.42	1.68	15.32*	0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่าผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาพล็อตกราฟจะได้ผลดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงกราฟเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

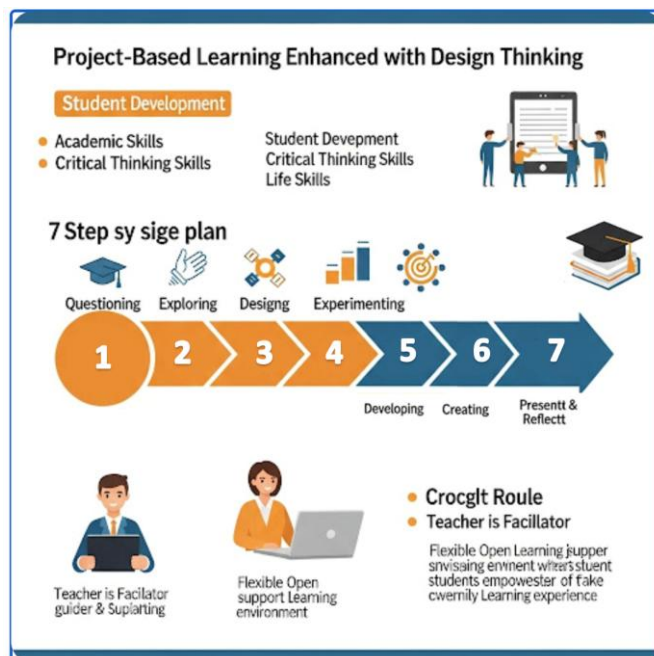
อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบต่อทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รูปสามเหลี่ยม กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผลให้เกิดความชัดเจน ดังนี้

1. ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ เป็นรูปแบบการสอนที่ช่วยพัฒนานักเรียนในหลายมิติ ทั้งทักษะทางวิชาการ ทักษะการคิด และทักษะชีวิต ซึ่งสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนที่ได้เรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบได้เรียนรู้จากการสืบค้น การลงมือปฏิบัติ และมีการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับการออกแบบรวมทั้งงานศิลปะเพื่อมาใช้ในการสร้างชิ้นงาน การเรียนรู้ด้วยโครงงานเน้นการแก้ไขปัญหาจริงผ่านการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีแนวคิดเชิงออกแบบที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาในเชิงลึกและวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพล แสนบุญส่ง (2560) และรุจิรัตน์ รุ่งหัวไผ่ (2549) ที่ชี้ว่าการจัดกิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์เสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบมีผลต่อความสามารถในพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

2. ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดกิจกรรมด้วยโครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบเป็น จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งเจ็ดขั้นตอนทำให้สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความคิดทางคณิตศาสตร์กับสาระการเรียนรู้อื่น มีการนำเสนอผลงานและการให้นักเรียนได้ออกแบบชิ้นงานตามความคิดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทรูจิลโล (Trujillo, 1998) และนภาพรณ์ เจริญทองและเปรมพล วิบูลย์เจริญสุข (2566) ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ความคิดเชิงออกแบบนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ รวมไปถึงยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้นโดยเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 5 การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบ 7 ขั้นตอน ทำให้สามารถบูรณาการเชื่อมโยงความคิดทางคณิตศาสตร์กับสาระการเรียนรู้อื่น มีการนำเสนอผลงานและการให้นักเรียนได้ออกแบบชิ้นงานตามความคิดของตนเอง โดยครูเปลี่ยนบทบาทจากครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบสถานการณ์การเรียนรู้ที่เปิดกว้าง อาทิ 1) การตั้งคำถามปลายเปิด 2) ให้พื้นที่นักเรียนคิดและเลือกวิธีแก้ปัญหาของตนเอง 3) ใช้การสะท้อนผลเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งหวังเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบก่อนเรียน หลังเรียนและเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งผลการจัดการเรียนรู้ชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างรอบด้านทั้งด้าน การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน หากมีการพัฒนาระบบสนับสนุนให้ครบวงจร (ครู-เครื่องมือ-ทรัพยากร) จะช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาไทยในอนาคต ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 ครูควรสร้างแรงจูงใจตั้งแต่เริ่มต้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเลือกหัวข้อที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนหรือปัญหาที่เกี่ยวข้อง

กับชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมและตั้งใจทำโครงการจนสำเร็จ

1.2 ครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามขั้นตอนและสอดคล้องกับเนื้อหา ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวครูผู้สอนและตัวผู้เรียน และ 1.3 ครูควรใช้เทคนิคการตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมระดับชั้นหรือกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายขึ้น เช่น นักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ หรือกลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน เพื่อศึกษาความแตกต่างในการพัฒนาทักษะและกระบวนการ

ทางคณิตศาสตร์

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเสริมด้วยแนวคิดเชิงออกแบบกับตัวแปรอื่นๆ เช่น ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการคิด ความคงทนในการเรียนรู้ เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาความยั่งยืนของผลการเรียนรู้ เช่น การติดตามผลการพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ หรือการสร้างนวัตกรรมหลังจากจบกิจกรรม เพื่อประเมินว่านักเรียนสามารถนำทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้หรือไม่

2.4 ควรมีการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การอบรมครู และการสนับสนุนทรัพยากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยั่งยืนของผลลัพธ์ในการพัฒนาผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เกียรติศักดิ์ สีสุมทร, และ พินันทา ฉัตรวัฒนา. (2566). รูปแบบการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานโดยใช้การคิดเชิงออกแบบสำหรับนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิศวกรรมศึกษา, 14(1), 23-32.

ฐานิตดา นัดดี. (2564). การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงาน เรื่องวัสดุและการใช้ประโยชน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พะเยาว์ ทองแก้ว.(2566). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์

- ทางการเรียน และทักษะความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชางานช่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.วารสารเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้, 6(2), 32 – 46.
- อุไรรัตน์ เจนดงและนฤมล ภูสิงห์. (2565). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ ปรัชญาการณของโลกและเทคโนโลยี อวกาศ และการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 16(2), 165–180.
- นภาพรณ เจียมทอง, & เปรมพล วิบูลย์เจริญสุข. (2023). การจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ความคิดเชิงออกแบสำหรับนักเรียนประถมศึกษา. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(4), 572–586.
- พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, & คณะ. (2553). การสอนคิดด้วยโครงงาน: การเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจิรัตน์ รุ่งหัวไผ่. (2549). การศึกษาความสามารถในการทำโครงงานคณิตศาสตร์ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ ก.ศม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. โรงพิมพ์มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- ศิริพล แสนบุญส่ง. (2560). ผลการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานเป็นฐานเพื่อส่งเสริมผลงานสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นทีมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา.(2560). วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(3), 195 – 207.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. พริกหวานกราฟฟิค.
- อัมพร ม้าคนอง. (2554). ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Braun, V., & Clarke, V. (2016). Thematic analysis. In E. Lyons & A. Coyle (Eds.), *Analysing qualitative data in psychology* (2nd ed., pp. 84–103). SAGE.
- Carroll, M., Goldman, S., Britos, L., Koh, J., Royalty, A., & Hornstein, M. (2010). Destination, imagination and the fires within: Design thinking in a middle school classroom. *International Journal of Art & Design Education*, 29(1), 37–53. <https://doi.org/10.1111/j.1476-8070.2010.01632.x>
- Trujillo, K. M. (1998). Student attitudes toward mathematics projects, alternative assessment, cooperative learning [Doctoral dissertation, New Mexico State University]. *Dissertation Abstracts International*, 125, 259–263.

วิเคราะห์ข้อผิดพลาดการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษา
หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา*
ANALYSIS OF THAI-JAPANESE TRANSLATION ERRORS OF PHRANAKHON SI
AYUTTHAYA RAJABHAT UNIVERSITY 3TH YEAR JAPANESE MAJOR STUDENTS

ทาโร ซาโตะ¹ และ เชี่ยวชาญ ทรัพย์สุริต²

Taro Saito¹ and Chieochan Sapsurit²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email: Cheawchan07@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นมีการลงทุนในประเทศไทยที่มีสัดส่วนสูง เช่น ในนิคมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น เข้าทำงานในบริษัทญี่ปุ่น แต่พบว่าปัญหาทักษะด้านการแปลภาษาไทยเป็นญี่ปุ่นนั้นยังไม่ได้มากนัก การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยมุ่งเน้นศึกษาข้อผิดพลาดด้านการเรียงลำดับคำ (Word Order) การใช้คำช่วย (Particles) และการผันคำกริยา (Verb Conjugation) จากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการแปลภาษาไทย-ญี่ปุ่น (1563304) ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบฝึกหัดการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น 3 ชุด และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้กรอบแนวคิด Skopostheorie

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีข้อผิดพลาดในการแปลทั้ง 3 ด้าน โดยข้อผิดพลาดด้านการเรียงลำดับคำมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 42.45) รองลงมาคือการใช้คำช่วย (ร้อยละ 31.04) และการผันคำกริยา (ร้อยละ 26.51) สาเหตุหลักของข้อผิดพลาดเกิดจากการถ่ายโอนเชิงลบของโครงสร้างประโยคภาษาไทย ความสับสนการใช้คำช่วยที่มีความหมายใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด Skopostheorie ชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการแปลที่เน้นความถูกต้องตามตัวอักษร โดยไม่คำนึงถึงความหมายของบริบท

* Received 7 February 2025; Revised 8 June 2025; Accepted 15 June 2025

การวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาการแปลภาษาไทย-ญี่ปุ่น โดยควรเน้นการสอนไวยากรณ์เปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่น ฝึกฝนการแปลประโยคที่คำนึงถึงการเรียงลำดับคำ การใช้คำช่วย และการผันคำกริยาโดยคำนึงถึงบริบทและความเหมาะสม

คำสำคัญ: การแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น, ข้อผิดพลาดในการแปล, การเรียงลำดับคำ, การใช้คำช่วย, การผันคำกริยา, Skopostheorie

Abstract

This qualitative research analyzed errors in Thai-to-Japanese translation among 25 third-year Japanese language major students at Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, enrolled in the Thai-Japanese Translation course (1563304) during the first semester of academic year 2023. The study focused on word order, particle usage, and verb conjugation errors, utilizing three sets of Thai-to-Japanese translation exercises as research instruments. Data were analyzed using content analysis and the Skopostheorie framework.

The findings revealed that students made errors in all three areas. Word order errors were the most prevalent (42.45%), followed by particle usage (31.04%) and verb conjugation (26.51%). The primary causes included negative transfer from Thai sentence structure, confusion with similar particles, and inaccuracies in verb conjugation. Analysis using Skopostheorie indicated that most students prioritized literal translation accuracy over contextual meaning.

These results highlight the need to improve Thai-to-Japanese translation instruction by emphasizing comparative grammar, practicing context-aware translation for word order, particle usage, and verb conjugation, and fostering an understanding of translation purpose (Skopos).

Keywords: Thai-Japanese Translation, Translation Errors, Word Order, Particle Usage, Verb Conjugation, Skopostheorie

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่การสื่อสารไร้พรมแดน การแปล โดยเฉพาะการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นทวีความสำคัญมากขึ้นสำหรับประเทศไทย เนื่องจากความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับประเทศญี่ปุ่นทั้งในด้านเศรษฐกิจ การลงทุน และการท่องเที่ยว กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในทุกระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) มุ่งหวังให้นักศึกษามีทักษะทางภาษาที่สามารถใช้สื่อสารและแปลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ภาษาที่สองของ Krashen (1982) ที่เน้นการรับภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นนั้นมีความท้าทายเฉพาะตัว เพราะทั้งสองภาษามีความแตกต่างกันมากทั้งโครงสร้างประโยค ไวยากรณ์ และการใช้สำนวน (Baker, 1992) ภาษาไทยเป็นภาษาคำโดดและมีโครงสร้างประโยคแบบ SVO ขณะที่ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาคำติดต่อ มีโครงสร้างแบบ SOV และมีระบบคำย่องที่ซับซ้อน ความแตกต่างเหล่านี้ โดยเฉพาะการเรียงลำดับคำ การใช้คำช่วย และการผันคำกริยา มักทำให้เกิดการถ่ายโอนเชิงลบจากภาษาแม่

ทฤษฎีการแปล (Translation Studies) อย่างทฤษฎีการเทียบเท่า (Equivalence) ของ Nida (1974) และ Skopostheorie ของ Vermeer (1989) ได้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่ออธิบายกระบวนการแปลและเป็นแนวทางสู่การแปลที่มีประสิทธิภาพ โดยทฤษฎีการเทียบเท่าเน้นการถ่ายทอดความหมายที่เท่าเทียม ส่วน Skopostheorie มองว่าการแปลเป็นการกระทำที่มีเป้าหมาย (Skopos) โดยผู้แปลต้องคำนึงถึงจุดประสงค์และกลุ่มผู้อ่านปลายทาง ในการวิจัยนี้ Skopostheorie จะถูกใช้เป็นการกรอบในการวิเคราะห์ว่าการที่นักศึกษาแปลผิวนั้นสะท้อนถึงความแตกต่างระหว่าง “เป้าหมาย” ในการแปลของนักศึกษากับ “เป้าหมาย” ที่แท้จริงของข้อสอบหรือบริบทที่ต้องการสื่อสารอย่างไร เช่น นักศึกษาอาจให้ความสำคัญกับการแปลให้ตรงตัวมากเกินไป โดยละเลยการคำนึงถึงผู้อ่านปลายทางว่าจะเข้าใจความหมายหรือไม่

สำหรับนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ พบว่า แม้จะมีพื้นฐานภาษาญี่ปุ่นอยู่ในระดับ N4-N3 และผ่านการเรียนภาษาญี่ปุ่นมาแล้วอย่างน้อย 6 ภาคการศึกษา แต่ยังขาดประสบการณ์ในการแปลที่เป็นระบบ หมายถึงการฝึกแปลที่ผู้เรียนได้รับการชี้แนะแนวทางการแปลที่ถูกต้องจากผู้สอน มีการวิเคราะห์ข้อผิดพลาด และอภิปรายร่วมกันเพื่อหาแนวทางแก้ไข จากการวิเคราะห์ผลการเรียนในรายวิชาการแปลเบื้องต้น (1562303) ภาคการศึกษาที่ 1/2566 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ทำคะแนนได้ไม่ดีนักในส่วนของการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น โดยเฉพาะข้อผิดพลาดด้านการเรียงลำดับคำ (Word Order) ตามโครงสร้าง SOV ของภาษาญี่ปุ่น การใช้คำช่วย

(Particles) และการผันคำกริยา (Verb Conjugation) อีกทั้งยังขาดความมั่นใจในการเลือกใช้คำและสำนวนภาษาญี่ปุ่นที่เหมาะสม

ตัวอย่าง ข้อผิดพลาดที่เกิดจากด้านเรียงลำดับคำ (Word Order) ตามโครงสร้าง SOV

ต้นฉบับ: ฉันจะกินน้ำซุป

แปล: 私は飲むスープです。 (×)

จากตัวอย่างเป็นการแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นที่ผิด 私は คือ ประธาน 飲む คือ คำช่วยขึ้นประธานของประโยค 飲む คือคำกริยา แปลว่าดื่ม สूप คือ น้ำซุป ผู้เรียนแปลตามลำดับภาษาไทย คือ SVO ซึ่งเป็นการเรียงลำดับคำที่ผิด ไม่เป็นไปตามโครงสร้างภาษาญี่ปุ่น SOV

แปล: 私はスープを飲む (○)

ตัวอย่าง ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการใช้คำช่วย (Particles)

ต้นฉบับ: ฉันชอบแมว

แปล: 私は猫を好きです。 (×)

จากตัวอย่างเป็นการแปลที่ใช้คำช่วยผิด 私は คือ ประธาน 飲む คือ คำช่วยขึ้นประธานของประโยค 猫 คือคำนามหรือกรรม を คือคำช่วยขึ้นกรรม 好き คือคำคุณศัพท์ ในกรณีนี้ จะไม่ใช้คำช่วย を เพราะเนื่องจากไม่มีกรรมในประโยค จึงใช้คำช่วย が จึงจะถูกต้อง

แปล: 私は猫が好きです。 (○)

ตัวอย่าง ข้อผิดพลาดที่เกิดจากการผันคำกริยา (Verb Conjugation)

ต้นฉบับ: คุณทานากะไปทำงานบริษัทเมื่อเช้า

แปล: 今朝、田中さんは会社へ行きます。 (×)

จากตัวอย่างเป็นการแปลที่ผันคำกริยาผิด 今朝 คือเมื่อเช้า คำบอกเวลา 田中さんは คือ ประธาน 飲む คือ คำช่วยขึ้นประธานของประโยค 会社 คือบริษัท ~ คือคำช่วยขึ้นสถานที่ 行きます คือคำกริยาที่มีความหมายว่าไปซึ่ง ผู้เรียนไม่ได้ผันกริยาแสดงถึงรูปในอดีต ควรผันกริยา 行きます เป็น 行きました

แปล: 今朝、田中さんは会社へ行きました。 (○)

ดังตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษากลุ่มนี้ โดยเฉพาะข้อผิดพลาดด้านการเรียงลำดับคำ การใช้คำช่วย และการผันคำกริยา เพื่อศึกษาถึงลักษณะ ประเภท และสาเหตุของข้อผิดพลาด ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาการแปลภาษาไทย-ญี่ปุ่น โดยเฉพาะการออกแบบแบบฝึกหัดและกิจกรรมที่ช่วยให้นักศึกษาตระหนักถึงข้อผิดพลาดที่พบ บ่อย เข้าใจความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม ฝึกฝนการแปลโดยคำนึงถึงเป้าหมายและผู้อ่านปลายทาง และพัฒนาเทคนิคการแปลที่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้ ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงหลักสูตรภาษาญี่ปุ่น โดยเน้นการบูรณาการทักษะการแปลเข้ากับการเรียนการ

สอนในระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่การผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาญี่ปุ่นอย่างแท้จริง และสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นโดยวิเคราะห์ข้อมูลการแปลของนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา แปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นผิดพลาดมากที่สุดในด้านไวยากรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเรียงลำดับคำ การใช้คำช่วย และการผันคำกริยา
2. การถ่ายโอนเชิงลบจากโครงสร้างภาษาไทยเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาด้านกลวิธีการแปลและงานวิจัยที่ศึกษาข้อผิดพลาดที่เกิดจากการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ซึ่งมีเป็นจำนวนมากกว่างานวิจัยที่ศึกษาข้อผิดพลาดที่เกิดจากการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น เช่น สมเกียรติ เสงวนกิจจวนิช (2559) ได้ศึกษาวิธีการแปลสำนวนแสดงวัฒนธรรมภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากจดหมาย ข่าวที่มีความหลากหลายและหนังสือแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นไทย พบข้อมูลจากงานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการแปล เช่น ประภาพร ลาภพิพัฒน์ (2565) การแปลภาษาถิ่นภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในฐานะภาษาแสดงบทบาท กรณีศึกษาการตุนฉบับแปลไทยและเข้ม แสงคำ (2013) การศึกษาวิธีการแปลการ์ตูนญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือข้อผิดพลาดที่เกิดจากการแปล เช่น ศศิธร ศรีรัตน์, Yukiko Kawai, Yumiko Shima (2561) ศึกษาปัญหาและกลวิธีการแก้ปัญหาในการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยของนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สมเกียรติ เสงวนกิจจวนิช (2018) ปัญหาการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย การแปลคำศัพท์ สมเกียรติ เสงวนกิจจวนิช (2020) ศึกษาปัญหาการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างประโยค ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการแปลตามมา จากการศึกษาข้อผิดพลาด สุณิย์รัตน์ เนียรเจริญสุข (2021) ได้วิเคราะห์ข้อผิดพลาดในงานเขียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวไทย ขั้นต้น พบว่ามีข้อผิดพลาดทางด้านไวยากรณ์มากที่สุด สาเหตุที่ทำให้เกิด

ข้อผิดพลาดคือการถ่ายโอนเชิงลบจากภาษาไทย โดยงานวิจัยส่วนใหญ่อ้างอิงกรอบแนวคิดของ Skopos theory ของ (Hans J. Vermeer) เป็นทฤษฎีการแปลที่คำนึงถึงการยืตัววัตถุประสงค์หรือเป้าหมายโดยคำนึงถึงต้นฉบับมากที่สุด

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการศึกษากลวิธีการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยเป็นจำนวนมากและยังพบปัญหาในการแปล ตั้งแต่การแปลระดับคำศัพท์ ระดับประโยค เป็นต้น ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการแปลมีหลายสาเหตุเช่น การถ่ายโอนเชิงลบของภาษาไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิด Skopostheorie เพราะว่าจากงานวิจัยการแปลภาษาต่างๆ เช่นภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ อ้างถึงการใช้กรอบแนวคิด Skopostheorie ซึ่งถือว่าเป็นทฤษฎีที่น่าเชื่อถือและอธิบายวิธีการแปลได้อย่างละเอียด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการแปลภาษาไทย-ญี่ปุ่น (1563304) ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบฝึกหัดการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น จำนวน 3 ชุด (เรียกว่า 基礎①、基礎② และ 基礎③) รวมทั้งสิ้น 100 ประโยค โดยเน้นข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ ได้แก่ การเรียงลำดับคำ (Word Order) การใช้คำช่วย (Particles) และการผันคำกริยา (Verb Conjugation) แต่ละชุดประกอบด้วยประโยคที่มีระดับความยากง่ายแตกต่างกัน ครอบคลุมเนื้อหาไวยากรณ์ที่เรียนในระดับชั้นปีที่ 3 ทั้งนี้ แบบฝึกหัดทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมด้านเนื้อหาและภาษาจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญชาวไทยและชาวญี่ปุ่น โดยจะไม่มีการสอนคำศัพท์ก่อนทำการแปล เพื่อวัดความสามารถในการแปลโดยธรรมชาติของผู้แปล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้นักศึกษาทั้ง 25 คน ทำแบบฝึกหัดการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นทั้ง 3 ชุด ในรายวิชาการแปลภาษาไทย-ญี่ปุ่น (1563304) แต่ละชุดใช้เวลา 4 คาบเรียน รวมเป็น 12 คาบเรียน โดยไม่อนุญาตให้ปรึกษาหารือกัน

3.2 แบบฝึกหัดที่แปลเสร็จแล้ว จะได้รับการตรวจและให้คะแนนจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่น โดยใช้เกณฑ์การประเมินตามที่ระบุในข้อ 4

3.3 หลังจากตรวจแบบฝึกหัดแล้ว ผู้วิจัยจะคัดเลือกนักศึกษาจำนวน 5 คน มาสัมภาษณ์เพิ่มเติม โดยเกณฑ์การคัดเลือก คือ เลือกจากผู้ที่มีคะแนนต่ำสุด 2 คน และเลือกจากผู้ที่มีข้อผิดพลาดที่น่าสนใจในแต่ละด้าน (การเรียงลำดับคำ, การใช้คำช่วย, การผันคำกริยา) ด้านละ 1 คน รวมเป็น 3 คน การสัมภาษณ์จะใช้แนวคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) โดยมุ่งเน้นการสอบถามถึงกระบวนการคิด เหตุผล และความเข้าใจในการแปลประโยคอื่นๆ ตัวอย่างคำถาม เช่น "คุณแปลประโยคนี้อย่างไร" "ทำไมคุณถึงเลือกแปลแบบนี้" "คุณคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้คุณแปลผิดในประโยคนี้" "คุณคิดว่าคำ/สำนวนนี้ในภาษาไทย ควรแปลเป็นภาษาญี่ปุ่นอย่างไรให้เหมาะสมที่สุด" "คุณเข้าใจความหมายและหน้าที่ของคำช่วย/การผันคำกริยา ในประโยคนี้อย่างไร"

4. เกณฑ์การประเมินความถูกต้องและความชัดเจน

การประเมินความถูกต้องและความชัดเจนของงานแปลในงานวิจัยนี้ อ้างอิงจากแนวคิดของ Larson (1997) โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของการวิจัย ดังนี้

4.1 ความถูกต้อง (Accuracy) พิจารณาจากความสามารถในการถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นได้ตรงความหมาย ไม่ผิดเพี้ยน โดยไม่จำเป็นต้องแปลตรงตัวทุกคำ แต่ต้องคงความหมายหลักของประโยคไว้ได้ แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ระดับ 2 (ดี): แปลได้ถูกต้องตรงตามความหมายของต้นฉบับทั้งหมด ไม่มีข้อผิดพลาด
ตัวอย่าง

ต้นฉบับ: ฉันชอบกินซูชิ

แปล: 私は寿司を食べるのが好きです。

(ถูกต้อง)

ระดับ 1 (ต้องปรับปรุง) แปลผิดพลาดมาก ทำให้ความหมายคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ
ตัวอย่าง

ต้นฉบับ: เขาเป็นนักศึกษาแพทย์

แปล: 彼は医学を勉強です。

(ผิดพลาดเรื่องโครงสร้างประโยคและการผันคำกริยา)

4.2 ความชัดเจน (Clarity) พิจารณาจากความสามารถในการใช้ภาษาญี่ปุ่นได้อย่างชัดเจน ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และสื่อความหมายได้เข้าใจง่าย ไม่กำกวม แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ระดับ 2 (ดี) ใช้ภาษาได้ชัดเจน ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ไม่มีข้อผิดพลาด อ่านแล้ว เข้าใจง่าย

ระดับ 1 (ต้องปรับปรุง) ใช้ภาษาไม่ชัดเจน มีข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์มาก หรือใช้ คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม ทำให้สื่อความหมายได้ยาก หรือไม่สามารถสื่อความหมายได้ เลย

ตัวอย่าง

ต้นฉบับ: ฉันคิดว่าเขาไม่น่าจะมา

แปล: 私は彼が来ないと思います。

(ผิดพลาดเรื่องการเรียงลำดับคำและโครงสร้างประโยค)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 นำแบบฝึกหัดการแปลทั้ง 3 ชุด และบันทึกการสัมภาษณ์นักศึกษา 5 คน มาจัดระบบและเตรียมวิเคราะห์

5.2 นำแบบฝึกหัดทั้งหมดมาวิเคราะห์และจำแนกประเภทข้อผิดพลาดในการแปล ตามที่ระบุไว้ในเครื่องมือวิจัย คือ การเรียงลำดับคำ การใช้คำช่วย และการผันคำกริยา โดย จัดทำเป็นตารางบันทึกข้อผิดพลาด

5.3 คำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (%) ของข้อผิดพลาดแต่ละประเภท

5.4 นำข้อมูลจากแบบฝึกหัดและบันทึกการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงลึก โดยใช้กรอบ แนวคิด Skopostheorie เพื่อทำความเข้าใจ “เป้าหมาย” (Skopos) ในการแปลของนักศึกษา เปรียบเทียบกับ “เป้าหมาย” ที่แท้จริงของข้อความหรือบริบทนั้นๆ และตีความสาเหตุของ ข้อผิดพลาด

5.5 นำผลการวิเคราะห์ทั้งหมดมาสรุปและอภิปรายผล โดยเชื่อมโยงกับทฤษฎีการ แปลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6. การวิเคราะห์ข้อผิดพลาด

ผู้วิจัยนำแบบฝึกหัดการแปลทั้ง 3 ชุด มาตรวจทานและวิเคราะห์ข้อผิดพลาด โดย จำแนกประเภทข้อผิดพลาดออกเป็น 3 ประเภทหลัก ตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ การเรียงลำดับคำ (Word Order), การใช้คำช่วย (Particles) และการผันคำกริยา (Verb Conjugation) สำหรับแต่ละประเภทข้อผิดพลาด

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์แบบฝึกหัดการแปลของนักศึกษาจำนวน 25 คน พบข้อผิดพลาดทั้งหมด 596 ข้อ โดยสามารถจำแนกประเภทข้อผิดพลาดตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามประเภท

ประเภทข้อผิดพลาด	จำนวน (ข้อ)	ร้อยละ
การเรียงลำดับคำ (Word Order)	253	42.45
การใช้คำช่วย (Particles)	185	31.04
การผันคำกริยา (Verb Conjugation)	158	26.51
รวม	596	100

จาก**ตารางที่ 1** พบว่า ข้อผิดพลาดด้านการเรียงลำดับคำ (Word Order) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.45 รองลงมาคือ การใช้คำช่วย (Particles) คิดเป็นร้อยละ 31.04 และ การผันคำกริยา (Verb Conjugation) คิดเป็นร้อยละ 26.51 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบฝึกหัดและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปสาเหตุของข้อผิดพลาดในแต่ละประเภทได้ดังนี้

การเรียงลำดับคำ (Word Order)

ข้อผิดพลาดประเภทนี้มีสาเหตุหลักมาจาก การถ่ายโอนเชิงลบ (Negative Transfer) ของโครงสร้างประโยคภาษาไทย (SVO) ไปยังภาษาญี่ปุ่น (SOV) นักศึกษามักเรียงลำดับคำตามแบบภาษาไทยโดยไม่คำนึงถึงกฎการเรียงลำดับคำของภาษาญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาขาดความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างประโยคที่มีส่วนขยาย ทำให้เรียงลำดับคำในประโยคที่มีความซับซ้อนผิดพลาด

ตัวอย่างข้อผิดพลาด

ต้นฉบับ: ฉันทำการบ้านที่ห้องสมุด

แปลผิด: 私は宿題を図書館でする。

แปลถูก: 私は図書館で宿題をします。

คำอธิบาย: นักศึกษาเรียงลำดับคำตามแบบภาษาไทย คือ กริยา ("ทำ") มาก่อน กรรม ("การบ้าน") และสถานที่ ("ห้องสมุด")

การใช้คำช่วย (Particles)

ข้อผิดพลาดประเภทนี้เกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ของคำช่วยแต่ละตัว, ความสับสนในการใช้คำช่วยที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และการ

ถ่ายโอนเชิงลบจากภาษาไทย เช่น นักศึกษามักใช้คำช่วย へ (ni) และ へ (e) สับสนกัน หรือ ใช้คำช่วยแสดงวิธีการ で (de) ไม่ถูกต้อง

ตัวอย่างข้อผิดพลาด:

ต้นฉบับ: ฉันไปโรงเรียนโดยรถประจำทาง

แปลผิด: 私はバスに学校へ行きます。

แปลถูก: 私はバスで学校へ行きます。

คำอธิบาย: นักศึกษาใช้คำช่วย へ (ni) กับ "รถประจำทาง" ซึ่งผิด ควรใช้ で (de) เพื่อแสดงวิธีการเดินทาง และสับสนระหว่างคำช่วย へ (ni) กับ へ (e) ที่แสดงทิศทาง

การผันคำกริยา (Verb Conjugation)

ข้อผิดพลาดประเภทนี้มีสาเหตุหลักมาจาก การขาดความแม่นยำในการจดจำ รูปแบบการผันคำกริยา และการขาดความเข้าใจในกฎการผันคำกริยาตามกาล (Tense) และ รูปประโยค (เช่น รูปสุภาพ รูปปฏิเสธ)

ตัวอย่างข้อผิดพลาด

ต้นฉบับ: เมื่อวานฉันไม่ได้ไปโรงเรียน

แปลผิด: 昨日私は学校へ行かないでした。

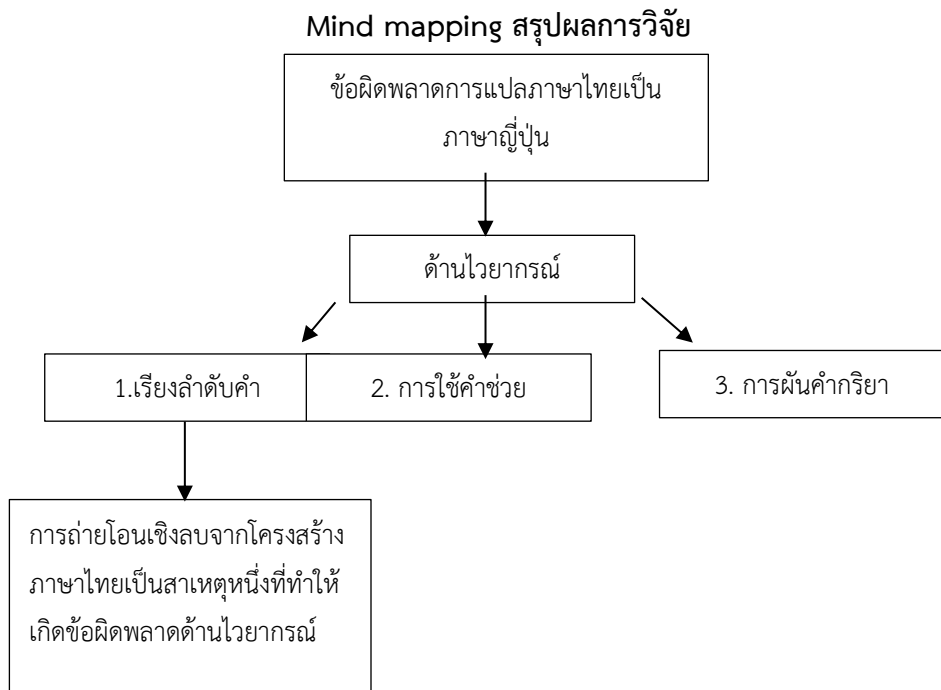
แปลถูก: 昨日私は学校へ行きませんでした。

คำอธิบาย: นักศึกษาผันคำกริยาเป็นรูปปฏิเสธไม่ถูกต้อง

การเปรียบเทียบผลการวิจัยกับสมมติฐาน

ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า "นักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา แปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นผิดพลาดมากที่สุดในด้านไวยากรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการเรียงลำดับคำ การใช้คำช่วย และการผันคำกริยา" โดยพบว่าข้อผิดพลาดด้านการเรียงลำดับคำมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือการใช้คำช่วย และการผันคำกริยา ตามลำดับ

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 2 ที่ว่า "การถ่ายโอนเชิงลบจากโครงสร้างภาษาไทยเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์ในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา" โดยพบว่าข้อผิดพลาดจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียงลำดับคำ มีสาเหตุมาจากการถ่ายโอนโครงสร้างภาษาไทยไปยังภาษาญี่ปุ่น

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยมุ่งเน้นศึกษาข้อผิดพลาดด้านการเรียงลำดับคำ (Word Order) การใช้คำช่วย (Particles) และการผันคำกริยา (Verb Conjugation) ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีข้อผิดพลาดทั้งสามด้าน โดยข้อผิดพลาดเรื่องการเรียงลำดับคำมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือการใช้คำช่วย และการผันคำกริยา ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งสองข้อ

1 การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์

1.1 ข้อผิดพลาดด้านการเรียงลำดับคำ (Word Order) ผลการวิจัยพบว่าข้อผิดพลาดประเภทนี้มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.45 สาเหตุหลักมาจากการถ่ายโอนเชิงลบ (Negative Transfer) ของโครงสร้างประโยคภาษาไทยแบบ SVO ไปยังภาษาญี่ปุ่นแบบ SOV นักศึกษามักเรียงลำดับคำตามแบบภาษาไทยโดยไม่คำนึงถึงกฎการเรียงลำดับคำของภาษาญี่ปุ่น โดยเฉพาะในประโยคที่มีโครงสร้างซับซ้อน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา ปานเทวัญ (2563) ที่พบว่าการเรียงลำดับคำเป็นหนึ่งในข้อผิดพลาดที่พบมากที่สุดใน การแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาไทย นอกจากนี้ การค้นพบนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสอนไวยากรณ์เปรียบเทียบ (Contrastive Grammar) ระหว่างภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น เพื่อให้นักศึกษาตระหนักถึงความแตกต่างของโครงสร้างประโยคและหลีกเลี่ยงการถ่ายโอนเชิงลบ

1.2 ข้อผิดพลาดด้านการใช้คำช่วย (Particles) ข้อผิดพลาดประเภทนี้คิดเป็นร้อยละ 31.04 สาเหตุหลักมาจากความไม่เข้าใจในหน้าที่และหลักการใช้คำช่วยแต่ละตัวในภาษาญี่ปุ่น รวมถึงความสับสนในการเลือกใช้คำช่วยที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น へ, へ, へ และอิทธิพลของภาษาไทยที่ไม่มีระบบคำช่วยที่ชัดเจนเหมือนภาษาญี่ปุ่น ผลการวิจัยนี้พบว่านักศึกษาไทยมักใช้คำช่วยแสดงสถานที่ (へ, へ, へ) และคำช่วยแสดงกรรม (を) สับสนกัน ซึ่งข้อผิดพลาดนี้ชี้ให้เห็นว่านักศึกษามักแปลคำศัพท์และสำนวนภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นแบบตรงตัว โดยไม่คำนึงถึงบริบท ทำให้เลือกใช้คำช่วยไม่ถูกต้อง การค้นพบนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการฝึกฝนการใช้คำช่วยในบริบทที่หลากหลาย และการสอนให้นักศึกษาเข้าใจความแตกต่างระหว่างคำช่วยที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

1.3 ข้อผิดพลาดด้านการผันคำกริยา (Verb Conjugation) ข้อผิดพลาดประเภทนี้คิดเป็นร้อยละ 26.51 สาเหตุหลักมาจากการขาดความแม่นยำในการจดจำรูปแบบการผันคำกริยาตามกาล (Tense) และรูปประโยค (เช่น รูปสุภาพ รูปปฏิเสธ) รวมถึงขาดความเข้าใจในกฎการผันคำกริยาในภาษาญี่ปุ่น พบว่าการผันคำกริยาเป็นอุปสรรคสำคัญในการเรียนภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาไทย โดยเฉพาะการผันคำกริยา irregular verbs นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Krashen (1982) เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สอง ที่ว่าผู้เรียนภาษาที่สองมักจะพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาตามลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจากการเรียนรู้กฎเกณฑ์พื้นฐานก่อน แล้วจึงค่อยๆ พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาที่ซับซ้อนขึ้น การค้นพบนี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการทบทวนและฝึกฝนการผันคำกริยาอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเพื่อช่วยให้นักศึกษาจดจำรูปแบบการผันคำกริยาได้ดียิ่งขึ้น

2. การวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด Skopostheorie

เมื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดของนักศึกษาผ่านกรอบแนวคิด Skopostheorie พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มี “เป้าหมาย” (Skopos) ในการแปลที่เน้นความถูกต้องตามตัวอักษร (Literal Translation) มากกว่าการคำนึงถึงความหมาย บริบท และผู้อ่านปลายทาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขาดประสบการณ์ในการแปลที่เป็นระบบ และการขาดความตระหนักถึง “หน้าที่” (Function) ที่แท้จริงของข้อความที่ต้องการแปล ตัวอย่างเช่น นักศึกษาที่แปลประโยค “พี่ชายของฉันชอบกินซูชิมาก” เป็น 私の兄は大好き 寿司を食べる。 โดยให้เหตุผลว่าต้องการแปลคำว่า “มาก” ไว้หน้าคำว่า “ซูชิ” เหมือนกับภาษาไทย แสดงให้เห็นว่านักศึกษาไม่ได้คำนึงถึงความ เป็นธรรมชาติของภาษาญี่ปุ่น และ “ผู้อ่านปลายทาง” จะเข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อหรือไม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 25 คน

โดยเน้นศึกษาข้อผิดพลาดด้านการเรียงลำดับคำ การใช้คำช่วย และการผันคำกริยา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีข้อผิดพลาดทั้งสามด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียงลำดับคำ ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการถ่ายโอนเชิงลบของโครงสร้างประโยคภาษาไทย นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษามีเป้าหมายในการแปลที่เน้นความถูกต้องตามตัวอักษรมากกว่าการคำนึงถึงความหมาย บริบท และผู้อ่านปลายทาง ตามกรอบแนวคิด Skopostheorie

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การเรียนการสอน ควรเน้นการสอนไวยากรณ์เปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น ผักผ่อนการแปลโดยเฉพาะประโยคที่มีโครงสร้างซับซ้อน คำนึงถึงบริบทและกลุ่มผู้อ่าน ออกแบบแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมความเข้าใจเรื่องการเรียงลำดับคำ การใช้คำช่วย และการผันคำกริยา รวมถึงปลูกฝังให้นักศึกษาตระหนักถึง “เป้าหมาย”(Skopos) ในการแปลแต่ละครั้ง
2. การพัฒนาหลักสูตร ควรบูรณาการทักษะการแปลเข้ากับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับที่สูงขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการแปลที่คำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรม และการเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกาลเทศะ
3. ขยายขอบเขตการวิจัย ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและหลากหลายขึ้น รวมถึงศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลด้านอื่นๆ เช่น คำศัพท์ สำนวน การเลือกใช้ระดับภาษา และกลวิธีการแปล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เข้ม แสงคำ, สมเกียรติ เชวงกิจฉนิช. (2556). การศึกษาพฤติกรรมการแปลการตูนญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประภาพร ลาภพิพัฒน์, สมเกียรติ เชวงกิจฉนิช. (2565). การแปลภาษาถิ่นภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในฐานะภาษาแสดงบทบาท: กรณีศึกษาการตูนญี่ปุ่นฉบับแปลไทย. ใน สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรรณราย เครือโสภณ. (2560). ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 25(1), 100-125.
- ศศิธร ศรีรัตน์, Yukiko Kawai, Yumiko Shima (2561). การศึกษาปัญหาและกลวิธีการแก้ปัญหาในการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทยของนักศึกษาหลักสูตรภาษาญี่ปุ่นชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ศาสตราจารย์พระราชเพื่อ

การพัฒนาที่ยั่งยืน: รวมบทความวิจัยบทความวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ประจำปี พ.ศ.2561, 265-276.

สมเกียรติ เสงี่ยมกิจนิช. (2559). กลวิธีการแปลสำนวนแสดงวัฒนธรรมภาษาญี่ปุ่นเป็น
ภาษาไทย.วารสารญี่ปุ่น ศึกษาศาสตร์, 32(2), 103-117.

สมเกียรติ เสงี่ยมกิจนิช. (2561). ปัญหาการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย-การแปลคำศัพท์.
วารสารอักษร, 47(2), 271-330.

สมเกียรติ เสงี่ยมกิจนิช. (2563). ปัญหาการแปลภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย-ปัญหาเกี่ยวกับ
โครงสร้างประโยค. วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 20(1), 40-67.

สุนิย์รัตน์ เนียรเจริญสุข. (2564). การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในงานเขียนภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาว
ไทยชั้นต้น. วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 21(2), 1-29.

อังคณา ปานเทวัญ. (2563). การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาญี่ปุ่นของ
นักศึกษาเอกภาษาญี่ปุ่น: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก.
วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 27(2), 1-25.

Baker, M. (1992). In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge.

Krashen, S. D. (1982). Principles and Practice in Second Language Acquisition.
Oxford: Pergamon Press.

Larson, M. L. (1997). Meaning-based translation: A guide to cross-language
equivalence. University press of America.

Nida, E. A. (1964). Toward a Science of Translating. Leiden: E. J. Brill.

Nida, E. A., & Taber, C. R. (1982). The Theory and Practice of Translation. Leiden:
E. J. Brill.

Vermeer, H. J. (1989). Skopos and Commission in Translational Action. In A.
Chesterman (Ed.), Readings in Translation Theory (pp. 173-187). Helsinki:

¹ Oy Finn Lectura A

วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทาง
วัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง*

ANALYZING BELIEF IN NAGA AND THE PROCESS OF CREATING
CULTURAL IDENTITY BY BUDDHIST WAY FOR COMMUNITY
IN THE MEKONG BASIN

ศศิธร บุตรดี¹, พระครูพิศาลสารบัณฑิต², และ พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม³
Sasithorn Bootdee¹, Phrakru Phisalsarbunthit², and Phramaha Paitoon Siritammo³
¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand
¹Corresponding Author's Email: pookie2517@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเชื่อและความสัมพันธ์ของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) เพื่อศึกษาความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง และ 3) เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย พระสงฆ์ ปรมาจารย์ชาวบ้าน และประชาชนลุ่มแม่น้ำโขง รวมจำนวน 27 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเชื่อและความสัมพันธ์ของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาท ในอดีตชาติเมื่อพระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ ได้เกิดเป็นพญานาค บำเพ็ญตบะ รักษาศีลอุโบสถ เพื่อสั่งสมบารมีจนกว่าจะพ้นอภัตถาพนาศ และเหตุที่ทำให้เกิดเป็นพญานาค ได้แก่กรรม 2 คือ กุศลกรรมและอกุศลกรรม

2. ความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง มีองค์ประกอบหลัก คือ 1) ศรัทธาในพระพุทธศาสนา 2) ความเชื่อเรื่องพญานาค 3) มีตำนาน/เรื่องเล่าและวัฒนธรรม/ประเพณี

3. วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง พบว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง มี 6 ประการ ได้แก่ 1) การรู้จักตัวตน/รู้ประวัติศาสตร์ 2) การสืบสาน/อนุรักษ์ 3) การสร้างความสัมพันธ์ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน 5) การสร้างความภูมิใจ 6) การจัดการเชิง

* Received 23 June 2025; Revised 28 June 2025; Accepted 30 June 2025

ประเพณี ซึ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย บึงกาฬ และนครพนม

คำสำคัญ: ความเชื่อเรื่องพญานาค, กระบวนการสร้างอัตลักษณ์, วัฒนธรรมวิถีพุทธ, ชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง

Abstract

This research has the following objectives are: 1) to study the beliefs and relationships associated with the Naga in Theravada Buddhism, 2) to explore the beliefs and influences of the Naga on the Buddhist way of life and culture among Mekong River communities and 3) to analyze the belief in Nagas and the process of creating Cultural Identity by Buddhist Way for Community in the Mekong Basin. This is qualitative research by collecting data from the field, in-depth interviews, and focus group discussions. The main informants consisted of monks, local scholars, and people from the Mekong River Basin, totaling 27 people. The tools used for data collection were in-depth interviews and content analysis. The research results found that:

1. Beliefs and relationships associated with the Naga in Theravada Buddhism regarding in past lives, when the Buddha was still a Bodhisattva, he was born as a Naga and practiced asceticism and observed the Uposatha precepts to accumulate merit until he could transcend the Naga form. The causes of being born as a Naga stem from two types of karma: wholesome and unwholesome, just as with humans, deities, and all living beings.

2. Beliefs and the Influence of Naga Narratives on the Buddhist Way-of-Life Culture in the Mekong River Communities, the key components are: 1) Faith in Buddhism 2) Belief in Nagas and 3) Legends/Folktales and Culture/Traditions.

3. Analysis of Naga Belief and the Process of Cultural Identity Formation in the Buddhist Way of Life of the Mekong River Communities. The process occurs through six steps: 1) Self-awareness and historical consciousness 2) Cultural transmission and preservation 3) Relationship building 4) Community participation 5) Fostering cultural pride and 6) Tradition-based cultural management. These reflect the identity and cultural values of the communities along the Mekong River, particularly in Nong Khai, Bueng Kan, and Nakhon Phanom provinces.

Keywords: Belief in Naga, The Process of Creating Cultural Identity, Buddhist Way, Community in The Mekong Basin

บทนำ

สภาพเศรษฐกิจในประเทศไทยเมื่อหลายปีที่ผ่านมา รวมถึงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในปี พ.ศ.2562 ถึงปี พ.ศ.2566 ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนทั่วโลก ทำให้แรงงานในเมืองใหญ่ที่มีพื้นที่ในต่างจังหวัด หันหน้ากลับสู่มาตุภูมิ เพื่อใช้ชีวิตตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ในประเทศไทยสังคมต่างจังหวัด ส่วนใหญ่คือบ้านไม่ได้เช่า ข้าวไม่ได้ซื้อ เพราะสังคมวัฒนธรรมคนไทย โดยมากอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตาปู่ย่าตายาย พ่อแม่พี่น้องลูกหลาน ในบ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียงกัน ปัจจุบันในปี พ.ศ.2568 นี้ รัฐบาลและหน่วยงานรัฐหลายภาคส่วนเล็งเห็นความสำคัญในการดำรงชีวิตตามวิถีถิ่นในแต่ละพื้นที่ และมุ่งให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตัวเองได้ รวมถึงการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จนเกิดความยั่งยืน การนำจุดเด่นด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ตลอดจนให้คุณค่ากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570 กลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวไทย ให้เป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570, 2565) เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทย เป็นแหล่งรายได้สำคัญให้แก่เศรษฐกิจของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม ความมีอัตลักษณ์ไม่ตรีของคนไทย ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565 หลังการประชุมคณะรัฐมนตรี ได้ประกาศว่าคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้นำความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ (การกำหนดเอกลักษณ์ประจำชาติ, 2568) ประเภทสัตว์ในตำนาน เพื่อเป็นการประกาศเชิงสัญลักษณ์ สร้างให้เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ

พื้นที่วิจัยครั้งนี้คือชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงจังหวัดหนองคาย บึงกาฬ นครพนม ซึ่งมีความผูกพันกับสายน้ำ มีแหล่งอาหาร ผัก ปลา มีทรัพยากรทางธรรมชาติหลากหลาย มีวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา มีความเชื่อเรื่องพญานาคที่คอยปกป้องรักษาศาสนสถาน เป็นผู้พิทักษ์ศาสนารักษาศิลปวัตถุและเสื่อมใสในธรรมะ ใฝ่พึงธรรม เชื่อว่านาคเป็นบันไดเชื่อมระหว่างโลกและสวรรค์ และเชื่อว่าพญานาคมีอิทธิฤทธิ์ลดบันดาล (ชาญชัย คงเพ็ญธรรม และคณะ, 2561) ชาวพุทธในชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงจึงมีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกับวัดและพญานาค ตั้งแต่ต้นปีจนถึงปลายปีมีประเพณีในแต่ละเดือน มีวัฒนธรรมสืบๆ ต่อกันมา ที่เรียกว่าฮีตสิบสองซึ่งเป็นภูมิปัญญา มรดกอันล้ำค่าของอีสาน ดินแดนแห่งนี้จึงมีศักยภาพของการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 50 ชุมชน ตามเป้าหมายการเปลี่ยนการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพอื่นๆ เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพและกระจายรายได้ และเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้างอัตลักษณ์

ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธ ด้วยพลังของวัฒนธรรมประเพณี โดยมีความเชื่อเรื่องพญานาค และมีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันเนื่องจากโลกและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้คนต้องดิ้นรน ต่อสู้ แสวงหา เพื่อสร้างตัวตนของตัวเอง (James Procter, 2004) พญานาคในชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกความอุดมสมบูรณ์ บ่งบอกวิถีชีวิตที่อาศัยและผูกพันกับแม่น้ำ คนในชุมชนนับถือพระพุทธศาสนา และพญานาคเป็นสัญลักษณ์ของการเลื่อมใสศรัทธา ปกป้องรักษาพุทธศาสนสถาน จึงมีสัญลักษณ์พญานาคในวัดพุทธทุกวัดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ หากแต่ความสัมพันธ์ระหว่างพญานาคพระพุทธศาสนา และคนในชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงมีความผูกพันลึกซึ้งอันยาวนาน ประหนึ่งเป็นสายสัมพันธ์บรรพบุรุษ มีความเกี่ยวข้องในวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นพลังเสริมกำลังใจในการประกอบกิจการงานอาชีพให้เจริญรุ่งเรือง พญานาคในความเชื่อของคนในชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงจึงเป็นมากกว่าสัตว์ในพุทธประวัติ เป็นมากกว่าสัตว์ในนิทานและตำนาน แต่พญานาคเป็นอัตลักษณ์ที่เชื่อมโยงอยู่ในพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง

ความสำคัญของการวิจัยการศึกษาความเชื่อเรื่องพญานาคและความสัมพันธ์ของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาท ความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง แล้ววิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อเป็นองค์ความรู้ให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์และพัฒนาให้เป็นรูปธรรมสำหรับการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตามอัตลักษณ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยมีหลักยึดเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบในแง่ลบจนกลายเป็นวัตถุนิยม บริโภคนิยม ดังนั้นเพื่อเป็นการทำให้วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อเรื่องพญานาค ไม่ใช่เรื่องมลายและไม่เป็นเพียงสินค้าทางวัฒนธรรมเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วด้อยคุณค่าตามกาลเวลา การมีหลักยึดเพื่อไม่ให้มีความคลอนแคลนสงสัยในแก่นแท้ของความเชื่อทางพระพุทธศาสนา เป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชาติด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีหลักธรรมในการยึดเหนี่ยวได้แก่ ศรัทธา 4 คือความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล หรือเชื่อจากจิตที่มีปัญญา ในพระพุทธศาสนาเรียกว่าหลักศรัทธา 4 ได้แก่ กัมมสัทธา เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง วิปากสัทธา เชื่อวิบาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมี กัมมัสสกาตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะ ต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน และตถาคตโพธิสัทธา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559) เชื่อปัญญาเครื่องตรัสรู้ของตถาคตว่า แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ เพียบพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เสด็จไปดี รู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกผู้ที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เมื่อชาวชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงเข้าใจหลักศรัทธา คือเชื่ออย่างมีเหตุและผล ความมั่นใจในพระรัตนตรัย การใช้ปัญญาพิจารณา วิเคราะห์ถึงความจริงที่เป็นไปได้ เห็นได้ และพิสูจน์ได้จริง โดยไม่หลงเชื่อในสิ่งใดอย่างขาดเหตุและผล (อง.ตัก. (ไทย) 20/505/212-218) จะทำให้เกิดกระบวนการ

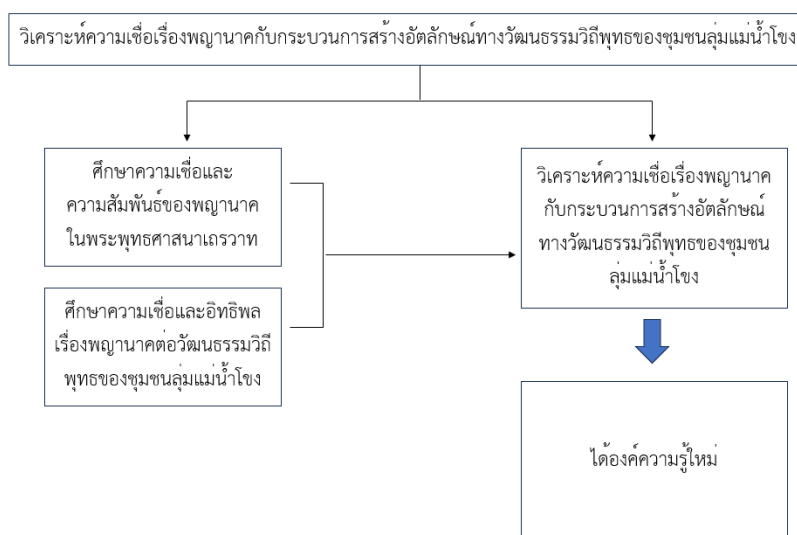
สร้างอัตลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย บึงกาฬ และนครพนม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง เป็นมรดกของชาติไทยที่ตกทอดมาหลายร้อยหลายพันปีและสืบสานต่อไปสู่ชนรุ่นหลัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเชื่อและความสัมพันธ์ของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง
3. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาความเชื่อและความสัมพันธ์ของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาท ศึกษาความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง จากพระไตรปิฎก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และอรรถกถา หนังสือ วารสารบทความทางวิชาการ ตำนาน ตำนาน และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ แล้วบรรยายเชื่อมโยงความเชื่อเรื่องพญานาค อิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธ แนวคิดและทฤษฎีอัตลักษณ์ (James Procter, 2004) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ของกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง เพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกต (Observation) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) รายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักถูกคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 27 รูป/คน ประกอบด้วย 1. กลุ่มพระสงฆ์ ผู้มีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรม 2. ประชาชนท้องถิ่นหรือผู้มีความรู้เป็นที่ยอมรับในชุมชนในจังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดนครพนม 3. ประชาชนชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดนครพนม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเนื้อหาจากแนวคิดที่ต้องการศึกษา มีทั้งหมด ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล วันสัมภาษณ์ สถานที่

ตอนที่ ๒ ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวคิดความเชื่อเรื่องพญานาค และความสัมพันธ์ของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาท ความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง และวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) – ใช้สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องพญานาค และความสัมพันธ์ของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาท ความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง และวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง 2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) ใช้การรวบรวมความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลหลักและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภายนอกและภายใน รวม 4 รูป/คน 3. การบันทึกภาคสนาม (Field Notes) ใช้บันทึกข้อสังเกตเกี่ยวกับความเชื่อ บริบททางสังคม วัฒนธรรม การร่วมพิธีกรรมต่างๆของผู้ให้ข้อมูลหลักและชุมชน 4. บันทึกเสียงและภาพถ่าย ใช้เพื่อบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเพื่อการวิเคราะห์เพิ่มเติม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์ข้อมูล จากคัมภีร์พระพุทธศาสนา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลกับผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จัดกลุ่มสนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ลงพื้นที่ ศึกษาและสังเกตพฤติกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบุญประเพณีท้องถิ่น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยมี ขั้นตอนดังนี้ 1. วิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา 2. การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ตรวจสอบเนื้อหาข้อมูลเพื่อหาประเด็นหลัก แนวคิด และความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล 3. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก/การสนทนากลุ่ม ซึ่ง ประกอบด้วยชื่อผู้ให้ข้อมูล ชื่อผู้สัมภาษณ์ เนื้อหาการสนทนา เหตุการณ์/สถานการณ์ และการตีความเบื้องต้นแล้ว จึงทำการวิเคราะห์กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อ เรื่องพญานาคเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ความเชื่อและความสัมพันธ์ของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ความเชื่อและความสัมพันธ์ของพญานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีคู่กันมายาวนาน ก่อนพระพุทธเจ้าโคตมจะประสูติ ในอดีตชาติเมื่อเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ ได้เกิดเป็น พญานาค บำเพ็ญตบะ รักษาศีลอุโบสถเพื่อสั่งสมบารมีจนกว่าจะพ้นอภัพพนาศ มีปรากฏชื่อ พญานาคในพระไตรปิฎกที่เป็นอดีตชาติของพระพุทธเจ้า คือ 1) สังขปาลนาคราช ผู้รักษาศีลยิ่ง กว่าชีวิตของตน มีความเบื่อหน่ายต่อความเป็นนาค ปราศจากความเป็นมนุษย์ จึงออกจากนาค พิภพมายังแดนมนุษย์ เพื่อรักษาอุโบสถศีล 2) ภูริทัตตนาคราช ได้บำเพ็ญศีลบารมีอย่างยิ่งยวด ยอมทนทุกข์ทรมานแสนสาหัสและยอมสละได้แม้แต่ชีวิตของตนเอง แต่ไม่ยอมผิดศีล ยอมตาย แต่ไม่ยอมทำชั่ว 3) จัมเปยยนาคราช บำเพ็ญตบะธรรมคือการรักษาศีลอุโบสถนี้เพราะ ปราศจากจะได้เกิดเป็นมนุษย์ จากการศึกษาในพระไตรปิฎก ถึงเหตุที่ทำให้เกิดเป็นพญานาค ได้แก่กรรม 2 คืออกุศลกรรมและอกุศลกรรม ซึ่งก็เหมือนมนุษย์ เทวดา หรือสัตว์เดรัจฉาน ที่ เวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารก็เพราะการกระทำของตนเองทั้งนั้น กรรมใดใคร่ก่อก็จะได้ผล ของกรรมหรือการกระทำแน่นอน

ดังนั้นแล้วตามกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนา เรื่องการเกิดเป็นพญานาค ว่าด้วยหลัก เหตุ-ปัจจัย เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เมื่อสิ่งนี้ดับ สิ่งนี้จึงดับ เหตุให้เกิดเป็นพญานาคจึงมีด้วย 2 ประการดังกล่าวมาแล้วข้างต้น และหากพญานาคปราศจากจะละอภัพพนาศเป็นมนุษย์นั้น

แสนยาก ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้กล่าวบอกแก่เอรกปัตตนาว่า ความได้อัตภาพมนุษย์ต้องพยายามด้วยกุศลมาก ฟังสัทธรรมอย่างเนื่องๆ ซึ่งผู้แสดงธรรมก็หายาก การอุบัติขึ้นแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็เป็นการยากและใช้เวลามีใช้น้อย การรักษาศีลอุโบสถจึงเป็นหนทางที่จะทำให้ได้อัตภาพมนุษย์เร็วขึ้น และเมื่อได้เกิดเป็นมนุษย์แล้วจึงไม่ควรประมาทในการสร้างกุศลละอกุศล ทำบุญทำทาน รักษาศีล เจริญภาวนา จะทำให้จิตแจ่มใส เมื่อละโลกจะไปสู่ภพภูมิที่สูงขึ้น ไม่กลับไปเกิดเป็นพญานาคหรือได้อัตภาพอื่นที่ต่ำกว่า ซึ่งไม่สามารถเจริญปัญญาได้เต็มที่เหมือนมนุษย์

2. ความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง

ความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพญานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงพบว่าเมืองศรีสะเกษประกอบด้วย 1) ศรัทธาในพระพุทธศาสนา คือมีศรัทธา 4 ได้แก่ กัมม ศรัทธาเชื่อกฎแห่งกรรม วิปากศรัทธาเชื่อผลของกรรม กัมมัสสกตาสัทธาเชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน และตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า 2) ความเชื่อเรื่องพญานาค โดยมีประสบการณ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม พบว่า มีพญานาคประจำถิ่นตามลุ่มแม่น้ำโขง ทั้ง 3 จังหวัดดังนี้ ปทุมพารนาถ พญามุจลินท์ พญาศรีสุทโธ หัตถินาถ ราชานาถ มีปู่อือลือ ปูนครินทรอาธิบดีเดชานาคราช ย่าหวดทองคำ (แม่ย่าศรีป้างตาล) มีพญาศรีสัตตนาคราช เป็นต้น และ 3) มีตำนาน/เรื่องเล่าและวัฒนธรรม/ประเพณี พิธีกรรม ผสมผสานสอดคล้องกันทั้งด้านพระพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ และความเชื่อเรื่องพญานาค โดยมีพระพุทธศาสนาเป็นแกนกลาง มีหลักธรรมชี้นำทาง มีการประพฤติปฏิบัติสืบต่อเนื่อง สืบทอดเป็นประเพณี ซึมซับทางจิตวิญญาณเป็นวัฒนธรรมที่มีการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และเกิดพิธีกรรมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในยุคสมัยปัจจุบัน

3. วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง

จากการวิจัยนี้ พบว่ากระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง เกิดจากองค์ประกอบ 3 อย่าง (Input) คือ 1) พระพุทธศาสนา 2) ความเชื่อเรื่องพญานาค 3) ตำนาน/เรื่องเล่า และ วัฒนธรรม/ประเพณี เพื่อสร้างความจดจำ การยอมรับและเชื่อถือจากชุมชนและบุคคลทั่วไปโดยผ่านกระบวนการ (Process) สร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักตัวตน/รู้ประวัติศาสตร์ หมายถึงความรู้สึก ประสบการณ์ ความเชื่อ ค่านิยม ส่วนตัวของบุคคลเกี่ยวกับตนเอง ลำน้ำโขงคือเส้นเลือดใหญ่หล่อเลี้ยงวิถีชีวิตชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งจารึกพ่อนุรรมคำแหง สมัยสุโขทัยเรียกว่าแม่น้ำของ ที่มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหิมาลัย เกิดจากการละลายของหิมะและน้ำแข็งในทางตอนเหนือของทิเบต ไหลผ่านมาจากประเทศจีน ประเทศพม่า ประเทศลาว ประเทศไทย ประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนาม มีความยาวรวม

ทั้งสิ้น 4,909 กิโลเมตร จากการศึกษา นักมานุษยวิทยา ชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงน่าจะอยู่ในดินแดนนี้ มาช้านานกว่า 4,000 ปี จากหลักฐานโครงกระดูกสมัยโบราณ มีขนาดและความยาวตรงกับกระดูกของคนในชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงในปัจจุบัน ชาวชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงมีความเชื่อเรื่อง พญานาคและการปฏิบัติทางศาสนา โดยมีพิธีกรรมเป็นสื่อ ใช้สัญลักษณ์เป็นตัวกำหนด พฤติกรรมของคนในชุมชน ศาสนาของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงเป็นศาสนาพุทธแบบผสมผสาน ระหว่างลัทธิวิญญานนิยม ศาสนापราหมณ์ จึงเป็นศาสนาพุทธแบบชาวบ้าน มีอัตลักษณ์คือ เป็นชุมชนที่มีลักษณะเป็นท้องถิ่นนิยม (Localism) มีแบบแผนประเพณีที่แตกต่างจากภาค อื่นๆในประเทศไทย เช่น ประเพณีฮีต 12 คอง 14 เป็นต้น วิถีชีวิตและวัฒนธรรมผูกพันกับ สายน้ำ

2. การสืบสาน/อนุรักษ์ กล่าวคือการสืบสานเป็นการส่งต่อวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา วิถีชีวิตจากรุ่นสู่รุ่น และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาในพระ รัตนตรัย ด้วยความตระหนักถึงความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่นและคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณี ที่ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม อันเป็นมรดกที่สืบ ทอดต่อๆ กันมา แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่ไม่มีในที่อื่นใดในโลก ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ และมีค่าควรแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป กิจกรรมสืบสานและอนุรักษ์ประเพณีในท้องถิ่น

3. การสร้างความสัมพันธ์/การสื่อความหมาย มีบทบาทสำคัญในกระบวนการสร้างอัต ลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพราะเป็นการกำหนดตัวตนและการแสดงออกของบุคคลหรือชุมชน ใน ชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงโบราณมานั้นคือการที่ผู้นำเช่นผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุม แต่ปัจจุบันมีการ สื่อสารด้วยเครื่องมือสื่อสาร โทรศัพท์มือถือมีบทบาทสำคัญมากในการสร้างความสัมพันธ์และ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สื่อความหมายถึงคนในชุมชน และคนในกลุ่มอื่นๆ ในส่วนของ เครื่องมือสื่อสารจึงเอื้อต่อกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และการสื่อความหมาย แต่ส่วนสำคัญที่ ทำให้มีประสิทธิภาพในการสร้างความสัมพันธ์และการสื่อความหมายคือการที่คนในชุมชนมี ส่วนในการสร้างเนื้อหาและร่วมผลิตเนื้อหา

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรม เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้แสดงออกถึงความรู้สึก ความคิดเห็น และ ค่านิยมร่วมกัน กิจกรรมงานบุญประเพณีต่างๆ ชุมชนจะมีโจทย์หลายข้อที่ต้องช่วยกันแก้และ ตัดสินใจร่วมกัน เป็นการทำงานร่วมกัน เป็นปฏิสัมพันธ์แบบสองทางที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์ แบ่งปันข้อมูล และรวบรวมข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่ามุมมองและความต้องการของชุมชนได้รับการ พิจารณาในกระบวนการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิภาพจะส่งเสริมให้เกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความไว้วางใจ และความร่วมมือ ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

5. การสร้างความภูมิใจ สิ่งที่เราภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ สถานที่สำคัญใน ท้องถิ่น สิ่งของที่สำคัญในท้องถิ่น ภาษาลิ่น และวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น สถานที่สำคัญใน ท้องถิ่น มีทั้งที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ สถานที่ราชการ และแหล่งชุมชนของคนในชุมชน

เช่น อนุสาวรีย์ ศาลหลักเมือง ศาลากลางจังหวัด วัด เจดีย์ หลวงพ่อศักดิ์สิทธิ์ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบสาน และหวงแหน การที่สามารถเล่าให้คนต่างถิ่นฟังด้วยความภาคภูมิใจว่านี่คือภาษาของฉัน นี่คือนู้อาหารบ้านฉัน นี่คือพยานาคที่ช่วยสร้างวัดบ้านฉัน นี่คือวัฒนธรรมประเพณีสิ่งที่ชุมชนของฉันทำทุกปีต่อเนื่องมาหลายร้อยปีและพัฒนาตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนยุค ไม่ละทิ้งไม่ละเลย ในชุมชนส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่า และร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมของชาติและท้องถิ่น อันเป็นมรดกของชาติไม่ให้สูญหายไป สร้างทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมว่าเป็นทรัพย์สินสมบัติของทุกคนในชุมชน

6. การจัดการเชิงประเพณี มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยการอนุรักษ์และเผยแพร่ประเพณีต่างๆ ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์และคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง จังหวัดหนองคาย บึงกาฬ และ นครพนม ทุกภาคส่วนร่วมมือกันการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ใช้สื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณี

อภิปรายผล

1. ความเชื่อและความสัมพันธ์ของพยานาคในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีคู่กันมายาวนานก่อนพระพุทธเจ้าโคตมจะประสูติ ในอดีตชาติเมื่อเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ ได้เกิดเป็นพยานาค บำเพ็ญตบะ รักษาศีลอุโบสถเพื่อสั่งสมบารมีจนกว่าจะพ้นอภัพพาค มีปรากฏชื่อพยานาคในพระไตรปิฎกที่เป็นอดีตชาติของพระพุทธเจ้า คือ 1) สังขปาลนาคราช 2) ภูริทัตนาคราช 3) จัมเปยนาคราช และเหตุที่ทำให้เกิดเป็นพยานาค ได้แก่กรรม 2 คืออกุศลกรรมและอกุศลกรรม เหมือนมนุษย์ เทวดา หรือสรรพสัตว์ ที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารก็เพราะการกระทำของตนเองทั้งสิ้น ฉะนั้นเมื่อมีโอกาสได้เกิดเป็นมนุษย์ สุดแสนจะโชคดี เกิดมาเพราะกรรมดีที่สร้างไว้แล้วคือถือศีล มนุษย์ได้เปรียบพยานาคและเทวดา ในด้านการปฏิบัติตนให้พ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง สามารถยับยั้งฐานะจากมนุษย์ธรรมดา ให้เป็นอริยะได้ในชาติปัจจุบัน และความดีหรือบุญกุศลที่ทำไว้จะเป็นอริยทรัพย์สามารถติดตามตนไปทุกภพทุกชาติ จนกว่าจะบรรลุมรรคผลนิพพาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย พระโสภณวิหารการ (พิศิษฐ์ สุวีโร ธรรมโรจน์) (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องพยานาคในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษาเฉพาะกรณีความเชื่อเรื่องพยานาคของชุมชนสองฝั่งโขง” ผลการวิจัย พบว่าพยานาคเป็นสัตว์โลกที่อยู่ภายใต้กฎแห่งกรรม ไม่ได้ถูกสร้างมาจากเทพเจ้า โดยมีกำเนิดมาจากการกระทำความ 2 ประการ คือ 1) กุศลกรรม และ 2) อกุศลกรรม

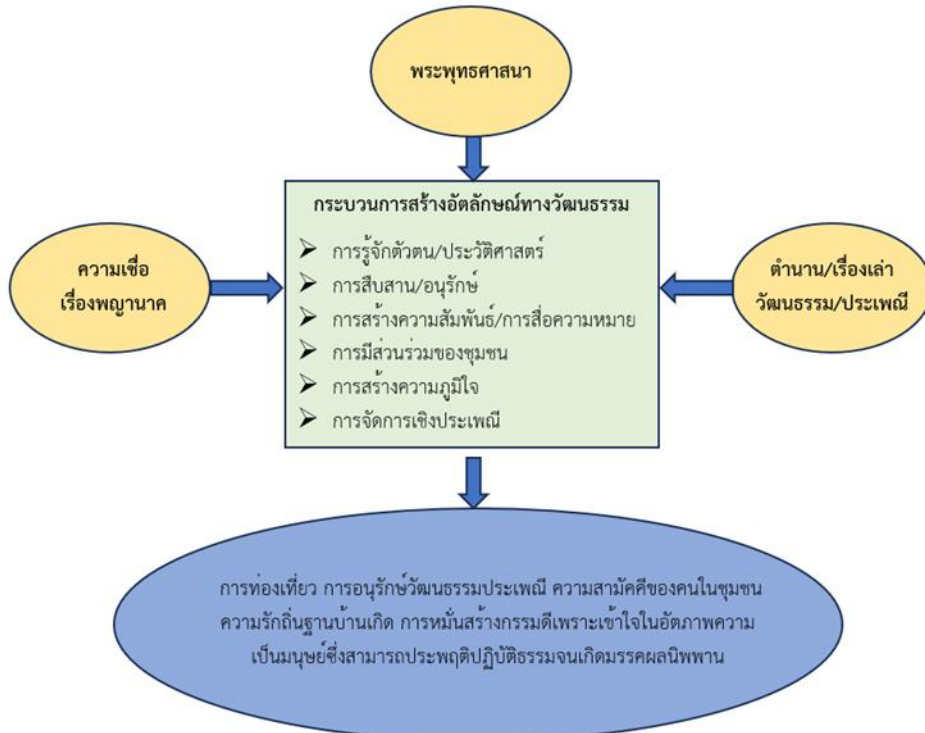
2. ความเชื่อและอิทธิพลเรื่องพยานาคต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง มีดังต่อไปนี้ 1) พระพุทธศาสนา 2) ความเชื่อเรื่องพยานาค 3) ตำนาน/เรื่องเล่า วัฒนธรรม/ประเพณี ความผูกพันของอิทธิพลทั้ง 3 ประการดังกล่าวนี้อยู่ในวิถีชีวิตของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง ตั้งแต่เกิดจนตาย ตั้งแต่ตื่นจนหลับ ดังนั้นวัฒนธรรม ประเพณี พิธีบวงสรวง เป็นการปฏิบัติเพื่อ

บุชระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า ระลึกถึงคุณแม่น้ำ คุณของพญานาคที่คอยปกป้องรักษาพุทธสถาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย **ปฐม หงษ์สุวรรณ (2554)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง แม่น้ำโขง: ตำนาน ปรัมปราและความสัมพันธ์กับชนชาติไท ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องพญานาคนั้น ถือได้ว่าเป็นความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อชุมชนสองฝั่งโขงเป็นอย่างมาก โดยร่องรอยความเชื่อดังกล่าว ปรากฏอยู่หลายแห่งในนิทานหรือตำนานปรัมปรา และผลการวิจัยนี้ก็สรุปได้ว่า ความเชื่อของชาวอีสานเรื่องพญานาคนั้น หากพิจารณาจากกรอบทางสังคมวิทยา สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประการคือ 1) พญานาคเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มชนดั้งเดิม 2) พญานาคเป็นสัญลักษณ์ของเจ้าแห่งดินและน้ำ และ 3) พญานาคเป็นลัทธิทางศาสนาและหากพิจารณาจากกรณีที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการคือ กรณีการทำพิธีบวงสรวงบูชาบั้งไฟพญานาคของชุมชนบ้านอาสง อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ก็พบว่าความเชื่อเรื่องพญานาคมักจะปรากฏอยู่ในลัทธิความอุดมสมบูรณ์ของสังคมและวัฒนธรรมอีสานที่ผู้ประกอบพิธีกรรมพยายามที่จะใช้พิธีกรรมเป็นสื่อในการติดต่อกับเทพเจ้านาคราช

3.ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง ประกอบด้วย 1) ศรัทธาในพระพุทธศาสนา 2) ความเชื่อเรื่องพญานาค ประสพการณ์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม มีพญานาคประจำถิ่นตามลุ่มแม่น้ำโขง 3) ตำนาน/เรื่องเล่าและวัฒนธรรม/ประเพณี พิธีกรรม โดยองค์ประกอบเหล่านี้หล่อหลอมรวมกันมาเป็นเวลา ยาวนาน เรียกได้ว่าอยู่ในสายเลือดหรือดีเอ็นเอของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง ที่มีจิตเมตตา มีเมตตาริจิตต่อมนุษย์ สัตว์และเทวดา เรียนรู้ที่จะอยู่ด้วยกันฉันมิตร เคารพนับถือซึ่งกันและกัน เคารพความดีของกันและกัน อยู่ร่วมกันมาเป็นเวลาหลายชั่วอายุคนนับพันนับหมื่นปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย **เกศสุดา ไกลตระกูล (2560)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา กรณีศึกษาชุมชนชายแดนแม่น้ำโขงตอนบน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมที่ดึงดูดของชุมชนเกิดจากศรัทธาในพระพุทธศาสนา ผู้คนที่จะไปเยือนชุมชนนั้นก็หวังที่จะเดินทางไปเพื่อต้องการร่วมสร้างบุญสร้างกุศล เพราะเชื่อในานิสงค์ของการทำบุญตามที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และเชื่อเรื่องกรรม เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าใครทำกรรมอะไรไว้ต้องได้รับผลของกรรมนั้น จนเป็นที่มาของพิธีกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีซึ่งเป็นพื้นฐานในการจัดระเบียบสังคม โดยอาศัยความเชื่อทางพระพุทธศาสนาเป็นกรอบให้ปฏิบัติตาม และมีการยอมรับ ถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลาที่ยาวนาน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น มีคุณค่าทางระบบความเชื่อ มีคุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม มีการถ่ายทอดประเพณีจากประสบการณ์ตรงซึ่งนำไปสู่กระบวนการสืบทอดประเพณีจากรุ่นสู่รุ่น ช่วยทำให้พระพุทธศาสนาคงอยู่และยังมีการสืบทอดต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย “วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องพญานาคกับกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง” สรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงมีความศรัทธาในพระพุทศาสนา มีความเชื่อเรื่องพญานาค มีตำนานเรื่องเล่าและวัฒนธรรมประเพณี มีพิธีกรรมเป็นสื่อเชื่อมโยงแสดงความศรัทธาในพระพุทศาสนา การแสดงความเชื่อเรื่องพญานาคออกมาเป็นรูปธรรมและผ่านกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธ จนเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง ที่มีความน่าสนใจ น่าค้นหา และน่าภาคภูมิใจ อย่างยั่งยืน จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. วัดที่มีชื่อหรือเป็นสถานที่ซึ่งปรากฏในตำนาน ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งด้านวิชาการและงบประมาณ เพื่อเป็นการชูอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง 2. เพื่อเป็นการประกาศในเชิงสัญลักษณ์ ว่านาคเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย ประเพณีสัตว์ในตำนาน ทั้งสามารถเพิ่มมูลค่าทาง

เศรษฐกิจและนารายได้เข้าประเทศ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ความเชื่อเรื่องพญานาคเป็นทุนวัฒนธรรม สามารถต่อยอดเป็นมรดกภาพ (Soft Power) ผ่านการเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณี โดยการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนด้านวิชาการและงบประมาณ ในการร่างแบบและก่อสร้างพญานาคที่มีชื่อในตำนาน ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ และจังหวัดนครพนม ตามลักษณะของตระกูลพญานาค **ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้** 1. ตามตำนานอุรังคธาตุที่กล่าวถึงปีพารนาค ทูลอาราธนาพระพุทธเจ้าไปสู่ภูเขาลง ถวายภัตตาหาร เมื่อพระองค์ทรงกระทำภัตตกิจเสร็จแล้ว จึงประทานผ้ากำพลผืนหนึ่งแก่ปีพารนาคนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรว่าปีพารนาคควรจะเป็นพญานาคประจำจังหวัดหนองคายและเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย สามารถสร้างเป็นแลนด์มาร์คอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดหนองคายที่วัดพระธาตุบังพวน บ้านพระธาตุบังพวน ตำบลพระธาตุบังพวน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 2. ความเชื่อเรื่องพญานาคของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง วิถีชีวิตของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธ ปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนานหลายชั่วอายุคน ดังนั้นชุมชนลุ่มแม่น้ำโขงจึงควรรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามที่สร้างความสมานสามัคคีของคนในชุมชนสืบต่อไป 3. ความเชื่อเรื่องพญานาคที่มีความพยายามในการบำเพ็ญบารมีเพื่อให้ได้เกิดเป็นมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์ถือว่าโชคดี มีโอกาสและอรรถภาพพร้อมในการทำกุศลให้ถึงพร้อม จึงควรไม่ประมาทในการสร้างบารมี **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** 1. ควรศึกษาเชิงวิเคราะห์พญานาคในตำนานท้องถิ่นชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง ว่ามีความแตกต่างและสัมพันธ์กันอย่างไร 2. ควรศึกษาเชิงลึกการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนผ่านความเชื่อเรื่องพญานาค 3. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับตำนานพญานาคในท้องถิ่นอื่นๆในประเทศไทย ว่ามีความแตกต่างและสัมพันธ์กันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- เกศสุตา โฉมตระกูล. (2560). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาชุมชนชายแดนแม่น้ำโขงตอนบน จังหวัดเชียงราย. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- การกำหนดเอกลักษณ์ประจำชาติ. (2568, 29 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 142 ตอนพิเศษ 206ง, หน้า 2.
- ชาญชัย คงเพ็ชรธรรม และคณะ. (2561). นาคสถานในภาคอีสานของไทย. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2554). โครงการ แม่น้ำโขง: ตำนานปรัมปราและความสัมพันธ์กับชนชาติไท. ใน รายงานการวิจัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570. (2565, 1 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258ง, หน้า 36-37.
- พระโสภณวิหารการ (พิศิษฐ์ สุวีโร ธรรมโรจน์) และ ขจร ขนติสาโร (มุนินคำ). (2554). การศึกษาวิเคราะห์เรื่องพญานาคในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท : ศึกษาเฉพาะกรณีความเชื่อเรื่องพญานาคของชุมชนสองฝั่งโขง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2559). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ ๓๔). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต).
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- James Procter. (2004). Stuart Hall (Routledge Critical Thinkers. London: Routledge.

การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*
THE DEVELOPMENT OF SCHOOLS INTO LEARNING ORGANIZATIONS
THE NA BO KHAM SCHOOLS GROUP UNDER KAMPHAENG PHET
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ศิริยา ช้างบุญมี¹ และ จารุวรรณ แก่นทรัพย์²

Siriya Changboonmee¹ and Jaruwon Gansub²

¹⁻² วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น,

¹⁻² Northern College, Thailand.

Corresponding Author's Email: krusiriya2533@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ ขั้นตอนที่ 1 เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ จำนวน 71 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย และขั้นตอนที่ 2 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น .98 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ รองลงมาคือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้

2. แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมี

* Received 25 May 2025; Revised 19 June 2025; Accepted 23 June 2025

วิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ รวมทั้งสิ้น 50 แนวทาง

คำสำคัญ : การพัฒนาสถานศึกษา, องค์กรแห่งการเรียนรู้, กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ

Abstract

This research aimed to 1) To study the development status of learning organizations in the Naborkham School Group, under the Office of Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area 1, and 2) find a guideline for developing educational institutions into learning organizations in the Nabokham School Group. Step 1 collected quantitative data. The population used in the research was administrators and teachers in the Nabokham School Group, totaling 71 people, using the total population in the research. Step 2 collected qualitative data from 9 informants. The instruments used were questionnaires with a reliability of .98 and structured interviews. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that;

1. The development of educational institutions into learning organizations of the Naborkham School Group, Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1, overall and in each aspect, is at the highest level, namely, the aspect of using technology, followed by the aspect of systematic thinking, the aspect of having a thought plan, the aspect of having a shared vision, the aspect of learning as a team, and the aspect with the lowest average rank, namely, being a knowledgeable person.

2. The development approaches to the school as learning organization of a school group of Naborkham School under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 1 contained 6 aspects; that is personal mastery, mental model shared vision, team learning, system thinking, and technology utilization that included 50 development approaches in total.

Keywords: Development for school, Learning Organization, Group of Naborkham Schools,

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เมื่อคนมีคุณภาพย่อมส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและการพัฒนาประเทศชาติ โดยคนที่มีคุณภาพต้องเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถ มีภูมิปัญญา ซึ่งตรงกับเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 2) ที่ต้องการให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคน มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นโลกแห่งข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของ "การศึกษา" ว่าเป็น กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2565, : 11) องค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการแข่งขัน การพัฒนาและการตัดสินใจของบุคคลและองค์กรอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้ที่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารมากกว่า ย่อมมีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน อีกทั้งยังสามารถพัฒนาตนเองหรือองค์กรได้มากกว่าและเร็วกว่า ผู้ที่เข้าถึงข่าวสารได้น้อย ดังนั้นการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองในอันดับแรก เพราะมีความเหมาะสมอย่างยิ่งกับสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน หากองค์กรทุกประเภท ทุกระดับต้องการอยู่รอดในสังคมยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าทันคู่แข่ง และก้าวหน้าทันคู่แข่ง ต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้องค์กรมีความพร้อมที่จะใช้ความรู้และความสามารถของบุคลากรทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Fulmer & Key : 1998 : 23)

การปรับระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลภาครัฐ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการภาครัฐแบบดิจิทัล รวมถึงยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัย หักความจำเป็นพร้อมกับการพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เพื่อให้ประเทศไทยมีภาครัฐที่มีสมรรถนะ ทันสมัย คล่องตัว และตอบโจทย์ประชาชน สามารถเป็นปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศได้อย่างแท้จริง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2565, : 17) และจากข้อมูลของฝ่ายบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 (2565-2566) พบว่า มีการโยกย้าย และ

บุคลากรเกษียณราชการหลายตำแหน่ง และโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ ก็มีบุคลากรที่โยกย้ายและเกษียณราชการเช่นกัน จึงพบกับปัญหาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารโรงเรียนที่มาจากขาดแคลนครู การโยกย้าย และการเกษียณครูและบุคลากรเป็นประจำการเปลี่ยนแปลงด้านบุคลากรทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงานและทำให้เกิดการสูญเสียความรู้จากบุคลากรนั้นๆ และการจะได้ตำแหน่งบุคลากรมาแทนที่นั้นต้องใช้เวลาานส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียน ทำให้เกิดความล่าช้า การแก้ปัญหาโดยทั่วไปจึงจำเป็นต้องส่งบุคลากรเข้าเรียนรู้ใหม่ทุกครั้ง ซึ่งทำให้เสียเวลาและทรัพยากรในการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมใหม่ การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและเป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทั้งระบบ เพื่อก่อประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Method Research) ประกอบด้วยวิธีเชิงปริมาณ และวิธีเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้วิจัยในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 8 คน ครูผู้สอนจำนวน 63 คน รวมทั้งสิ้น 71 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย (ข้อมูลฝ่ายบุคคล , สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 , 2565)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple choices) ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาศาสนศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (1951; บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครูผู้สอน จำนวน 63 คน รวมทั้งหมด 71 คน พร้อมกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการส่งแบบสอบถามกลับคืน จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืนจนครบ 71 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาศาสนศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะแบบเจาะจง (Purposive selection) มีดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการ ที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในภาครัฐและเอกชน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีบัณฑิตที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์จัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า 3 ปี 2) กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ผู้อำนวยการกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทบัณฑิตที่เกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี และ 3) กลุ่มผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่มีผลงานดีเด่นด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีคุณวุฒิการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา และมีประสบการณ์บริหารสถานศึกษา หรือรับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และเครื่องบันทึกเสียง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าสัมภาษณ์ตามประเด็นในการสัมภาษณ์ นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ล่วงหน้า ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ในช่วงระหว่างวันที่ 5 -16 กุมภาพันธ์ 2568 โดยการจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์ และบันทึกเสียง จนครบทั้ง 9 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้	4.69	0.39	มากที่สุด
2	ด้านการมีแบบแผนความคิด	4.73	0.40	มากที่สุด
3	ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.73	0.41	มากที่สุด
4	ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.72	0.43	มากที่สุด
5	ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.74	0.41	มากที่สุด
6.	ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้	4.80	0.38	มากที่สุด
	รวมเฉลี่ย	4.73	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma=0.36$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ ($\mu = 4.80$, $\sigma=0.38$) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ($\mu = 4.74$, $\sigma=0.41$) ด้านการมีแบบแผนความคิด ($\mu = 4.73$, $\sigma=0.40$) ด้านการมี

วิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\mu = 4.73$, $\sigma=0.41$) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม($\mu = 4.72$, $\sigma=0.43$) และ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ($\mu = 4.69$, $\sigma=0.39$)

2. แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีแนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ รวมทั้งสิ้น 50 แนวทาง มีดังนี้

2.1 ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ มี 7 แนวทาง ได้แก่ ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาในด้านความคิดสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา คิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ นวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีทักษะการทำงานที่ดี สนใจเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีการนำเทคโนโลยี AI เข้ามาช่วยในการทำงาน 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้เข้าร่วมการอบรมสัมมนา เพิ่มความรู้ และนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา 5) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้ศึกษาดูงานในองค์กรที่มีประสบความสำเร็จด้านนวัตกรรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้และเกิดความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ต่อยอดต่อไป 6) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง โดยเน้นให้มีการพัฒนาความสามารถ และทักษะที่สำคัญ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน และ 7) ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวกด้านกายภาพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากร เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อการจัดการเรียนการสอนเท่าทันตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง

2.2 ด้านการมีแบบแผนความคิด มี 9 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีโลกทัศน์กว้าง สามารถปรับวิธีคิดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมพัฒนาการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม โดยมุ่งเน้นการใช้วงจรคุณภาพของเดมมิงมาใช้ในการดำเนินงาน 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาได้มีการคิดทบทวนสถานการณ์ต่าง ๆ และมีการใช้เทคนิค swot analysis วิเคราะห์ปัญหา ก่อนการตัดสินใจ 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และหาแนวคิด วิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในรูปแบบของกระบวนการวิจัย 5) ผู้บริหารควรตรวจสอบและนำผลมาปรับปรุงเพื่อสามารถปรับวิธีคิดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ 6) ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษาเรียนรู้วิธีการ และแนวคิดใหม่ แสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อเป็น

การพัฒนาตนเอง 7) ผู้บริหารควรส่งเสริมกระบวนการคิด แยกแยะความถูกต้องในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เพื่อการวางแผนปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ 8) ผู้บริหารควรจัดบรรยากาศที่ดี เพื่อให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน ลดความตึงเครียด และเพื่อเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ความสามารถในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และ 9) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดี มีเจตคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง ยอมรับการเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอเพื่อพัฒนาตนเอง

2.3 ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มี 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามองภาพความสำเร็จในอนาคตของสถานศึกษา และมีเป้าหมายการทำงานในทิศทางเดียวกัน 2) ผู้บริหารควรมีการดำเนินการจัดกิจกรรม PLC ร่วมกัน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิสัยทัศน์ซึ่งกันและกัน จะเป็นแนวทางพัฒนาให้มีวิสัยทัศน์ร่วมกันและปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะช่วยในการสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร 4) ผู้บริหารควรมีการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาอย่างชัดเจนในการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ ซึ่งเป็นพลังของการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา 5) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา รับรู้ เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของบริบท สังคมโลก ร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง และร่วมกันกำหนดเป้าหมาย การจัดทำวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 6) ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และกลยุทธ์ของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง 7) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความรัก ความผูกพันในทีมงาน และเครือข่ายการเรียนรู้ และ 8) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการคิด การวางแผนร่วมกันในทิศทางเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน

2.4 ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มี 8 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบุคคลที่มีความหลากหลาย บุคคลที่มีประสบการณ์และความรู้ที่แตกต่างกัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการพัฒนาทีมงาน 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา มีการเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ถ่ายทอดความรู้ต่อกัน และมีการพัฒนาทีมงานให้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากลยุทธ์ และกลไกการทำงาน การแบ่งปันความรู้ ทั่วทั้งองค์กร 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาทีมงานในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานในทีมเดียวกัน และการทำงานข้ามสายงาน หรือทำงานปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเครือข่าย เพื่อเรียนรู้แนวคิด และวิธีการใหม่ ๆ 5) ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักถึงความร่วมมือ การแบ่งปันการทำงานเป็นทีม การทำงานแบบเครือข่าย ซึ่งเป็นความร่วมมือการทำงานอย่างต่อเนื่องระยะยาว 6) ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

และร่วมมือกันปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ 7) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะเทคนิควิธีการทำงานเป็นทีม มีรูปแบบการทำงานที่หลากหลาย เพื่อการเรียนรู้รอบภาระงาน และสามารถทำงานแทนกันได้ และ 8) ผู้บริหารควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มี 9 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง รู้ระดับความคิด ความสามารถของตนเอง เพื่อให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบ 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน มองเห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของบริบทสังคมโลก และสามารถแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารควรเน้นการทำงานที่เป็นขั้นตอน เป็นระบบในรูปแบบการเขียน Flowchart ในการทำงาน เพื่อให้มองเห็นขั้นตอนในการทำงานได้ชัดเจนมากขึ้น 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา ใช้ความรู้ ความสามารถ มองผลงานอย่างเป็นระบบ ใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ มีความรับผิดชอบร่วมกัน และแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ 5) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา เข้าใจ อธิบายรายละเอียดของภาระงานได้อย่างชัดเจน และมีส่วนร่วมในการออกแบบระบบการปฏิบัติงานได้ 6) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา มีขวัญกำลังใจ เกิดความมั่นใจในตนเอง เพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีการใฝ่เรียนรู้ แสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของตนเอง สร้างผลงานที่มีคุณภาพ 8) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการคิด รู้เท่าทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงรอบด้าน มีวิธีคิดที่เป็นระบบ มีขั้นตอน วัดและประเมินผลการทำงาน และนำผลที่ได้มาพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และ 9) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ การทำงานอย่างมีระบบ มีกระบวนการในการหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นแบบแผนเห็นขั้นตอนของการพัฒนา

2.6 ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ มี 7 แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานและศึกษาหาความรู้ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำทักษะความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารควรจัดให้มีสื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน แสวงหาข้อมูล เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานในการจัดการเรียนการสอนได้ดี มีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารควรจัดให้มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ประมวลถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง เหมาะสมกับแต่ละบุคคลและสภาพการณ์ 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรแสวงหาความรู้ในช่องทางที่หลากหลาย ได้เข้ารับการฝึกอบรม พัฒนาทักษะของตนเองให้ก้าวทันเทคโนโลยีและสามารถนำทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการปฏิบัติงานได้

5) ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรียนรู้ทางไกล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการถ่ายโอนความรู้ 6) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการสรุปข้อมูลต่าง ๆ ในรูปแบบข้อมูลสารสนเทศ และใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการนำมาใช้งาน 7) ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการเรียนรู้และการจัดการความรู้ 8) ผู้บริหารควรให้บุคลากรได้เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศได้อย่างหลากหลายช่องทาง ทำให้ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติงาน และ 9) ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีห้องปฏิบัติการ มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และการทำงาน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน พิจารณารายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ รองลงมาคือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีผู้บริหารที่มีบทบาทสำคัญสำหรับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนพัฒนาตนเอง มีเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ร่วมกัน สร้างทีมงานที่มีคุณภาพ และกำหนดกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงความรู้ที่เป็นแบบแผน มีขั้นตอนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยอมรับความหลากหลายที่มีในองค์กร เพื่อให้ทุกคนมีความสุขในการทำงาน และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรภัทร รักชนบท (2561 : ง) ศึกษาเรื่อง องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า 1) องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชนก อาจปฐ (2564 : ง) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลาง พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสภาพที่พึงประสงค์ของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ มี 7 แนวทาง ด้านการมีแบบแผนความคิด มี 9 แนวทาง ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มี 8 แนวทาง ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มี 8 แนวทาง ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มี 9 แนวทาง และด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ มี 9 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 50 แนวทาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์การบริหารงานในสถานศึกษาแบบองค์รวม มีการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ เชิงโครงสร้าง เน้นการบริหารบุคคลหรือทีมงานให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนและมีระบบและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถจัดลำดับความสำคัญของการทำงานได้อย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชนก อาจปรุ (2564 : ง) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธาวิ คำภูลา (2564 : 355) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การหาแนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาตามองค์ประกอบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ประกอบด้วย 5 ด้าน 25 แนวทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ รักอก (2565 : 71) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย มี 15 แนวทาง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้ 1) ระดับผลการศึกษาสภาพการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ ตามลำดับ 2) ผลการหาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า มีแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการเป็นบุคคลที่รอบรู้ มี 7 แนวทาง ด้านการมีแบบแผนความคิด มี 9 แนวทาง ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มี 8 แนวทาง ด้านการเรียนรู้เป็นทีม มี 8 แนวทาง ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มี 9 แนวทาง และด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ มี 9 แนวทาง รวมทั้งสิ้น 50 แนวทาง จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมี

ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดกิจกรรมอบรม สัมมนา ส่งเสริมการพัฒนาให้แก่บุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาให้มีความสามารถความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน 3) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดประชุมร่วมกันภายในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการ ยอมรับแนวคิด การกำหนดเป้าหมาย แนวทางพัฒนาสถานศึกษาในทิศทางเดียวกัน 4) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาชีพ สร้างสรรค์พัฒนางานโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษาเป็น สำคัญ 5) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้บุคลากรแสดงความสามารถในการคิดอย่าง เป็นระบบ และเสริมแรงให้นำแนวคิดสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริงโดยมุ่งเน้นวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน อย่างเป็นระบบ และ 6) ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการ ปฏิบัติงานที่มีความเหมาะสมตามประสบการณ์ความรู้ ความสามารถ และสนับสนุนให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย และ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ 1) ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา กับกลุ่มโรงเรียนนาบ่อคำ 2) ควรศึกษาแนวทางการ พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ยุคดิจิทัลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร และ 3) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะหลักของผู้บริหาร สถานศึกษาและองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงปริมาณ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- เมธาวิ คำภูลา. (2564). แนวทางการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู,วารสารมหา จุฬานาครทรรศน์ ,8,(2),355.
- วันชนก อาจปรุ. (2564). แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาค กลาง. ในวิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วีรภัทร รักชนบท. (2561). องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. ในการค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. (2565). ข้อมูลฝ่ายบุคคล (2565-2566). กำแพงเพชร : สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2561) กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. สำนักงานของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2565). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 ฉบับย่อ (ม.ป.ท.).

สุชาติ รักษ์ก. (2565). แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย. ใน การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Fulmer, R., and Key, B. (1998). A Conversation with Peter Senge: New Developments in Organizational Learning. *Organizational Dynamics*, 27 (2), 330-335.

การรับรู้และความคาดหวังของบุคลากรต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบ

ราชการ 4.0: กรณีศึกษากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ*

PERCEPTIONS AND EXPECTATIONS OF PERSONNELS TOWARD THE DEVELOPMENT OF GOVERNMENT 4.0: A CASE STUDY OF THE DIRECTORATE OF CIVIL AFFAIRS, ROYAL THAI AIR FORCE

นภสร ประเสริฐวงศ์¹ และ พรพรรณ เหมะพันธุ์²

Napasorn Prasertwong¹ and Pornphan Hemaphan²

¹⁻² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹⁻² Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author's Email: napasorn.pras@ku.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่ออธิบายระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ของบุคลากรกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของการรับรู้และความคาดหวังของบุคลากรกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นต่อการพัฒนาความเป็นองค์การระบบราชการ 4.0 ของบุคลากรกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านประสบการณ์ทำงานต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน่วยงานไม่แตกต่างกัน 3) ความสัมพันธ์ของการรับรู้ของบุคลากรกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่า มีความสัมพันธ์ระดับต่ำมากทางบวก ขณะที่ความสัมพันธ์ของความคาดหวังของบุคลากรกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่า ความคาดหวังทุกด้าน มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางทางบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 อย่างยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการ

* Received 7 June 2025; Revised 20 June 2025; Accepted 23 June 2025

องค์ประกอบทั้ง 4 ประการของระบบราชการ 4.0 เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของบุคลากรในองค์การ

คำสำคัญ: ระบบราชการ 4.0, การรับรู้, ความคาดหวัง, กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ

Abstract

This research has 3 objectives: 1) to explain the level of opinions on the development of Government 4.0 initiative among the personnel of the Directorate of Civil Affairs, Royal Thai Air Force 2) to compare the factors that affect the development towards the Government 4.0 initiative, classified by personal factors. 3) to explore the relationship between the perception and expectations of the personnel and the Government 4.0. The sample consisted of 200 personnel of the Directorate of Civil Affairs, Royal Thai Air Force by proportional stratified random sampling. The questionnaires were used, along with the content validity and reliability were tested. The results were analyzed by statistical software. Descriptive statistics were presented in Percentage, Mean, and Standard Deviation, while inferential statistics were T-test, one-way ANOVA, and Pearson product moment correlation coefficient.

The results showed 1) the opinions towards the Government 4.0 initiative of the personnel of the Directorate of Civil Affairs, Royal Thai Air Force was at a high level. 2) Personal factors affecting the development of the organization towards the Government 4.0 initiative were solely work experience, whereas genders, ages, education levels, and departmental affiliation had no statistical difference at .05 significance level. 3) In considering the correlation, that perceptions of the personnel had a positively low association with the Government 4.0 initiative. As assumed, all aspects of expectations, had a positively moderate relationship with Government 4.0 initiative. To pursue sustainable organizational transformation towards the successful Government 4.0 initiative, the organization should emphasize incorporating the four aspects of Government 4.0 into the needs and expectations of the personnel.

Keywords: Government 4.0, Perceptions, Expectations, The Directorate of Civil Affairs, Royal Thai Air Force

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็วทำให้การติดต่อสื่อสารสะดวกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการที่ประเทศกำลังก้าวเข้าสู่ยุคประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจ ที่จะนำประเทศให้หลุดพ้นจาก 3 กับดักที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ 1) กับดักรายได้ปานกลาง 2) กับดักความเหลื่อมล้ำ 3) กับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา (สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2559) ดังนั้น Thailand 4.0 จึงเป็นแนวนโยบายที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพื่อนำประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้ภูมิทัศน์ใหม่ของโลกที่กำลังจะเปลี่ยนไป (สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2560) จึงทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการยกระดับภาครัฐให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน ดังที่ปรากฏในหมวดหมายที่ 13 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566–2570) ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทขององค์กร ระบบราชการและข้าราชการที่เป็นกำลังสำคัญในการช่วยขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลโดยภาครัฐต้องมีระบบการทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารบ้านเมืองที่ดี มีการวางแผนและวิธีการทำงานใหม่ภายใต้หลักการบริหารราชการแผ่นดิน โดยองค์ประกอบของระบบราชการ 4.0 ประกอบไปด้วย การเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

เพื่อเป็นการผลักดัน Thailand 4.0 ให้บรรลุวัตถุประสงค์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) มีการศึกษาและเสนอแนวทาง เรียกว่า “ระบบราชการ 4.0” โดยให้หน่วยงานของรัฐทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และต้องปรับตัวเพื่อเข้าสู่ยุคดิจิทัล ดังนั้นการบริหารราชการแผ่นดินของหน่วยงานของรัฐทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายและพัฒนาองค์การให้เท่าทันยุค Thailand 4.0 ซึ่งมีปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนาไปสู่ระบบราชการ 4.0 ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) การสานพลังระหว่างภาครัฐและเครือข่ายความร่วมมือ 2) การสร้างนวัตกรรม 3) การปรับตัวเข้าสู่ความดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2561)

กิจการพลเรือนทหารอากาศ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐ สังกัดกองทัพอากาศ ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่หลักในการพิจารณา เสนอนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ควบคุม กำกับ การพัฒนาและดำเนินการด้านกิจการพลเรือน การประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไข ปัญหาจากภัยพิบัติ การช่วยเหลือประชาชน และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับมีหน้าที่จัดการความรู้

ควบคุม ประเมินผล และตรวจตรากิจการในสายวิทยาการด้านกิจการพลเรือน และการประชาสัมพันธ์มีเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ โดยมีวิสัยทัศน์ “มุ่งสู่องค์การคุณภาพในการเสริมสร้างภาพลักษณ์เชิงรุก สร้างความเชื่อมั่น และศรัทธากองทัพอากาศต่อสาธารณชนอย่างยั่งยืน” (กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ, 2566) กระแสโลกของยุคดิจิทัลในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ด้านการทหารอย่างมาก อย่างไรก็ตามเนื่องจากต้องเผชิญหน้ากับภัยคุกคามหลากหลายรูปแบบทั้งจากภายนอกประเทศ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคอุบัติใหม่ การก่อการร้าย การใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดและภายในประเทศ เช่น ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม ความไม่เชื่อมั่นในสถาบันการเมือง การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และโรคระบาด ความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การก่อการร้ายข้ามชาติ แรงงานต่างด้าว ผู้หลบหนีเข้าเมือง ยาเสพติดและความยากจน (วารสารมุมมองความมั่นคง, 2564) รวมทั้งการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติต่างๆ เช่น ปัญหาภัยธรรมชาติ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและในบางครั้งก็เกิดการต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชน กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ จึงต้องเตรียมรับมือและหาเครื่องมือเพื่อช่วยสร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และความไว้วางใจจากประชาชนเพื่อเป็นหลักประกันถึงการบริหารงานภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (participatory governance)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรับรู้และความคาดหวังของบุคลากรต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและผลักดันความสำเร็จในพัฒนากรมกิจการพลเรือนทหารอากาศสู่ความเป็นระบบราชการ 4.0 อย่างสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและหลักธรรมาภิบาลของภาครัฐไทย เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ของบุคลากรกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ของการรับรู้และความคาดหวังของบุคลากรกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันความคิดเห็นต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 แตกต่างกัน
2. การรับรู้ต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0
3. ความคาดหวังต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาการรับรู้และความคาดหวังของบุคลากรต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 และศึกษาความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ของกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ จำนวน 389 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 13 กันยายน 2567)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคลากรของกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน และใช้การคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเทียบขนาดจากบุคลากรของกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศตามหน่วยงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้และความคาดหวังต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0

การตรวจสอบคุณภาพ

1. การหาความเที่ยงตรง(Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยหรือไม่ และนำไปแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อดำเนินการต่อไป

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่ปรับแก้เรียบร้อยแล้วนำไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbarch's Alpha) โดยกำหนดค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ไม่ต่ำกว่า .70 ผลการวิเคราะห์ของแบบสอบถามของแต่ละด้าน พบว่า

การรับรู้ต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 เท่ากับ .95

การคาดหวังต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 เท่ากับ .86

ความเป็นองค์การระบบราชการ 4.0 เท่ากับ .83

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ 4.0 ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาดำเนินการเดือนกันยายน พ.ศ.2567 - พฤษภาคม พ.ศ.2568 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย กำหนดกลุ่มตัวอย่าง สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล แล้วจึงทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จนได้ข้อมูลครบ 200 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ของบุคลากรกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ของกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ โดยรวมและรายด้าน

การพัฒน่องค์การสู่ระบบราชการ 4.0	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน	4.49	.352	มาก
2. ด้านการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง	4.32	.459	มาก
3. ด้านการมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย	4.48	.408	มาก
รวม	3.70	.238	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒน่องค์การสู่ระบบราชการ 4.0 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = .238) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในด้านการเปิดกว้างและเชื่อมโยงกันมีค่าเฉลี่ย มากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = .352) รองลงมา คือ ด้านการมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = .408) สำหรับด้านการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = .459)

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒน่องค์การสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อการพัฒน่องค์การสู่ระบบราชการ 4.0 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	t/F	Sig.
เพศ	-.436	.663
อายุ	1.235	.297
ระดับการศึกษา	2.903	.057
หน่วยงาน	2.912	.057
ประสบการณ์ทำงาน	7.424	.000*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา หน่วยงานต่างกัน ความคิดเห็นต่อการพัฒน่องค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ประสบการณ์ทำงานมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการรับรู้และความคาดหวังของบุคลากรกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศกับการพัฒน่องค์การสู่ระบบราชการ 4.0 แสดงดังตารางที่ 3 - 4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อการพัฒน่องค์การสู่ระบบราชการ 4.0 กับการพัฒน่องค์การสู่ระบบราชการ 4.0

การรับรู้ต่อการพัฒนาองค์การ สู่ระบบราชการ 4.0	r	Sig.	ระดับ ความสัมพันธ์	ลำดับ ความสัมพันธ์
1. ด้านการสานพลังระหว่างหน่วยงาน และเครือข่ายความร่วมมือ	.051	.470	-	-
2. ด้านการสร้างนวัตกรรม	.338	.000*	ต่ำ	1
3. ด้านการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล	.182	.010*	ต่ำมาก	2
4. ด้านการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	.034	.636	-	-
รวม	.192	.006	ต่ำมาก	

r = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ในภาพรวม พบว่า การรับรู้ต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ในระดับ ต่ำมาก ($r = .192, p < .05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้

การรับรู้ด้านการสร้างนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับ ต่ำ ($r = .338, p < .05$) กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 และการรับรู้ด้านการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับ ต่ำมาก ($r = .182, p < .05$) กับความเป็นองค์การระบบราชการ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0

ความคาดหวังต่อการพัฒนาองค์การ สู่ระบบราชการ 4.0	r	Sig.	ระดับ ความสัมพันธ์	ลำดับ ความสัมพันธ์
1. ด้านการสานพลังระหว่างหน่วยงาน และเครือข่ายความร่วมมือ	.679	.000*	ปานกลาง	2
2. ด้านการสร้างนวัตกรรม	.613	.000*	ปานกลาง	4
3. ด้านการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล	.643	.000*	ปานกลาง	3
4. ด้านการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	.685	.000*	ปานกลาง	1
รวม	.722	.000*	สูง	

r = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ในภาพรวม พบว่าความคาดหวังต่อการพัฒนาระบบราชการ 4.0 มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ในระดับ สูง ($r = .722, p < .05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปน้อยได้ดังนี้

ความคาดหวังด้านการคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับ ปานกลาง ($r = .685, p < .05$) กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ความคาดหวังด้านการสานพลังระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายความร่วมมือมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับ ปานกลาง ($r = .679, p < .05$) กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ความคาดหวังด้านการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับ ปานกลาง ($r = .643, p < .05$) กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 และความคาดหวังด้านการสร้างนวัตกรรมมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกระดับ ปานกลาง ($r = .613, p < .05$) กับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้จัดทำตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาความสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การรับรู้ของบุคลากรต่อการพัฒนาองค์การสู่ความเป็นองค์การระบบราชการ 4.0 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของบุคลากรต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรของกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่อยู่ในวัยกลางคน จึงทำให้บุคลากรยังคงยึดติดกับการดำเนินงานในรูปแบบเดิม โดยการทำงานเป็นรูปแบบที่ต่างคนต่างรับผิดชอบทำหน้าที่ของตนเองเพียงอย่างเดียว และกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศยังไม่มีการประชุมสัมมนาหรือจัดอบรมการเรียนรู้ให้ทันยุคสมัย 4.0 ไม่มีการกระจายข่าวสารภายในองค์การมีการทำงานกับภาคีเครือข่ายภายนอกด้านใดอย่างไบบ้าง เพราะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นแต่ละกองโดยชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมกริช พุ่มเกิด (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์และประสิทธิภาพการใช้งานระบบบุคลากรออนไลน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน หน่วยงานต้นสังกัด เงินเดือน การได้เข้ารับการอบรมส่งผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบบุคลากรออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความคาดหวังของบุคลากรต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 ผลการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของบุคลากรต่อการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรของกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ มีความคาดหวังที่จะให้องค์การพัฒนาในแต่ละด้านให้ทันสมัยให้ตอบสนองต่อระบบราชการ 4.0 เพื่อสะดวกต่อการทำงานร่วมกันทั้งภายนอกและภายใน มีแพลตฟอร์มที่สามารถเข้าถึงได้ ทุกช่วงเวลาเพื่อไม่ทำให้งานเกิดการผิดพลาดหรือปฏิบัติงานไม่ทันเวลา และเพื่อจะให้องค์การ พัฒนาไปข้างหน้าบุคลากรจึงคาดหวังให้มีการวางแผนระบบราชการ 4.0 มีวัตถุประสงค์ และมีการประเมินอย่างตรงไปตรงมา เพื่อนำข้อผิดพลาดมาแก้ไข ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ปทุมรัตน์ มีธรรม และ พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ (2565) ศึกษาเรื่อง การรับรู้และความคาดหวัง ในการบริหารของศูนย์ดำรงธรรม พบว่า ประชาชนมีความคาดหวังเป็นอย่างมากกับการให้บริการ ของศูนย์ดำรงธรรม ในด้านการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ การให้ความเป็นธรรม การได้รับความสะดวก และการไม่เสียค่าใช้จ่ายในการมาใช้บริการ รวมถึงประสิทธิผล ในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น

3. ความเป็นองค์การระบบราชการ 4.0 ผลการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นองค์การ ระบบราชการ 4.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรกรมกิจการพลเรือน ทหารอากาศ มีความคิดเห็นต้องการให้องค์การมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแนวทาง ของระบบราชการยุคใหม่ มีความทันสมัย โปร่งใส ตอบสนองต่อประชาชนและภาคีเครือข่าย อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชยา ชัยชาติ (2566) ศึกษาเรื่อง ทักษะคนติ และการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการเป็นองค์การระบบราชการ 4.0 ของบุคลากรในสังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง พบว่า บุคลากรในสังกัด สป.กค. มีทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการเป็นระบบราชการ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การรับรู้และความคาดหวังของบุคลากรต่อการพัฒนา องค์การสู่ระบบราชการ 4.0: กรณีศึกษากกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ อยู่ในระดับ มาก โดยมีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์ทำงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระดับ ความคิดเห็นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ การรับรู้ต่อการพัฒนาองค์การระบบราชการ 4.0 ระดับน้อยไปทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าควรให้ความสำคัญ กับการบูรณาการองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของระบบราชการ 4.0 ส่วนข้อเสนอแนะ ในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐควรปรับโครงสร้างองค์การและกระบวนการทำงานโดยการลดขั้นตอนการทำงาน ที่ซ้ำซ้อน ปรับองค์การให้มีความยืดหยุ่น ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริการและ บริหารงาน ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้ทันสมัยโดยการยกระดับทักษะดิจิทัลและสมรรถนะ

ที่จำเป็นในยุค 4.0 ส่งเสริมแนวคิดเชิงนวัตกรรม 1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ ควรเสริมสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาองค์การสู่ระบบราชการ 4.0 จัดอบรมสัมมนา หรือกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบราชการ 4.0 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และการเปิดกว้างในการทำงานร่วมกับเครือข่ายภายนอก สนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมในองค์การ ควรส่งเสริมการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นดิจิทัล เร่งพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ผลักดันให้มีความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมกับองค์กรภายนอก ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ แก้ไขปัญหา อันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนหน่วยงานอย่างบูรณาการ ในบริบทของระบบราชการ 4.0

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหน่วยงานต่าง ๆ ของกองทัพอากาศให้มากขึ้น หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods) การใช้ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพ ศึกษาตัวแปรอิสระหรือตัวแปรตามเพิ่มเติม มีการศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น แรงจูงใจในการทำงาน เพื่อใช้เป็นตัวแปรต้นที่อาจมีผลต่อความคิดเห็นหรือพฤติกรรมในการพัฒนาองค์การสู่องค์การราชการยุคใหม่ และวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่มีความพร้อมต่างกัน ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่มีการนำระบบราชการ 4.0 ไปใช้ในระดับสูง กับหน่วยงานที่เพิ่งเริ่มต้นหรือมีการนำไปใช้น้อย เพื่อค้นหาความแตกต่างและแนวทางการนำไปใช้ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ. (2566). แผนปฏิบัติราชการกรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ. พ.ศ. 2566. กรมกิจการพลเรือนทหารอากาศ.เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://dca.rtaf.mi.th/home>
- คมกริช พุ่มเกิด. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ประโยชน์และประสิทธิภาพการใช้งานระบบบุคลากรออนไลน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี .ในวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- ณิชา ชัยชาติ. (2566). ทศนคติและการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการเป็นระบบราชการ 4.0 ของบุคลากรในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการคลัง .ใน สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปทุมรัตน์ มีธรรม, และ พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2565). การรับรู้และความคาดหวังในการบริหารของศูนย์ดำรงธรรม. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, 12(1), 89-104.
- สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล. (2560). Thailand 4.0 กับการขับเคลื่อนประเทศสู่อนาคต. วารสารไทยคู่ฟ้า, 25(3), 5-10.
- วารสารมุมมองความมั่นคง. (2564). ภัยคุกคามยุคใหม่ต่อความมั่นคงแห่งชาติ. วารสารมุมมองความมั่นคง, 10(2), 1-15.

- สถาบันดำรงราชานุภาพ. (2559). Thailand 4.0:โมเดลเศรษฐกิจใหม่ของประเทศไทย. กระทรวงมหาดไทย.เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <http://www.stabundamrong.go.th/web/journal/j56.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2561). คู่มือการขับเคลื่อนระบบราชการ 4.0. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://psdg.dmh.go.th/pmqa40/files>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). แนวคิดระบบราชการ 4.0. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/page/civil.officer.th4.0.pdf>.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed.). Harper and Row.

ปัจจัยและแนวทางการใช้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารเพื่อ
เสริมสร้างความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 *

FACTORS AND GUIDELINES FOR APPLYING ETHICAL LEADERSHIP OF
ADMINISTRATORS TO ENHANCE TEACHERS' PSYCHOLOGICAL
SAFETY IN THE AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA
OFFICE 1

ครองคลั่ง บำรุงเวช¹ และ จันทรัมย์ ภูติอริยวัฒน์²
Krongklung Bumrungveth¹ and Jantarat Phutiariyawat²
¹⁻²มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
¹⁻²Srinakharinwirot University, Thailand
Corresponding Author's Email: Krongklung@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของครูกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู 4) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของครูและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต กลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 320 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครูภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยส่วนบุคคลของครู ด้านเพศและด้านอายุมีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู ในทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ปัจจัยส่วนบุคคลของครูและปัจจัยภาวะผู้นำ

* Received 15 June 2025; Revised 29 June 2025; Accepted 30 June 2025

เชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู ได้ร้อยละ 64.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This quantitative study investigated the interplay between school principals' ethical leadership and teachers' psychological safety in primary schools under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1. The objectives were to (1) determine the levels of principals' ethical leadership and teachers' psychological safety; (2) examine the relationships between teachers' personal factors and their psychological safety; (3) test the association between principals' ethical leadership and teachers' psychological safety; and (4) identify the combined influence of teachers' personal factors and principals' ethical leadership on teachers' psychological safety. The sample comprised 320 public-school teachers selected through multi-stage sampling based on Krejcie and Morgan's table. Data were collected with a five-point Likert questionnaire whose reliability coefficient was 0.98. Descriptive statistics (frequency, percentage, mean, standard deviation) and inferential statistics (Pearson's correlation and multiple regression) were employed for analysis.

Findings indicated that principals' ethical leadership was rated at a very high level, while teachers' overall psychological safety was high. Teachers' gender and age were weakly but significantly related to psychological safety ($p < .05$). Principals' ethical leadership showed a moderate positive correlation with teachers' psychological safety ($p < .05$). Together, teachers' personal factors and principals' ethical leadership accounted for 64.30 percent of the variance in psychological safety ($p < .05$), with age, justice, and caring emerging as significant predictors.

Keywords: Ethical Leadership, Teachers' Psychological Safety, School Administrators

บทนำ

สังคมไทยกำลังเผชิญการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจาก Digital Disruption ซึ่งขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีอย่าง AI, Machine Learning เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เปลี่ยนโฉมการทำงาน การเรียนรู้ และการสื่อสาร รวมถึงด้านการศึกษา ส่งผลให้ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาต้องเผชิญการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่การทำงาน บทบาทครูกำลังขยายตัวไปสู่การทำงานร่วมกันและการกระจายอำนาจมากขึ้น (Spillane et al., 2001) ครูจึงถูกคาดหวังให้ร่วมมือ ทำงานเป็นทีม ดำเนินการบริหารงานหลากหลาย และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อปฏิรูปโรงเรียน ในกระบวนการนี้ ความเสี่ยงระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญและหลีกเลี่ยงไม่ได้ บุคลากรต้องเชื่อมั่นว่าความคิด แนวคิดในการเสี่ยงหรือการแก้ไขแผนจะไม่ถูกวิจารณ์หรือลงโทษจากเพื่อนครูหรือผู้บริหาร (Detert & Burris, 2007) ความเสี่ยงระหว่างบุคคลของครูจึงมีความสำคัญและควรได้รับความสนใจ สอดคล้องกับจุดเน้นด้านสุขภาพองค์กรของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กล่าวถึงการบูรณาการความร่วมมือเพื่อยกระดับการเสริมสร้างสุขภาพจิตให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีความปลอดภัยทางจิตวิทยา

ความปลอดภัยทางจิตวิทยา (Psychological Safety) ได้รับการเสนอและพัฒนาแนวคิดโดยนักวิจัยหลายท่าน โดยผู้ริเริ่มศึกษาเรื่องนี้คือ Edmondson (1999) อธิบายว่า ความปลอดภัยทางจิตใจ (Psychology safety) เป็นสภาพแวดล้อมที่บุคคลรู้สึกสบายใจและมั่นใจที่จะแสดงความคิด ความสามารถ และความรู้สึกรู้สึกของตนเอง โดยไม่ต้องกังวลว่าจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์หรือการงาน แต่บริบทขององค์กรในประเทศไทยยังพบปัญหาความปลอดภัยทางจิตวิทยาในระดับสูง โดยเฉพาะในแวดวงการศึกษา วัฒนธรรมองค์กรในประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับความเกรงใจ ความเคารพผู้อาวุโส และการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งส่งผลให้บุคลากรในองค์กรจำนวนมากไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวทางใหม่ ๆ (ฐิติพร ตั้งไตรธรรม, 2548) หลายองค์การจึงประสบปัญหาความปลอดภัยทางจิตวิทยาที่บุคลากรไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าเสนอไอเดียของตนเอง ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาอาจส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อสุขภาพจิต ส่งผลต่อการตัดสินใจลาออกหรือย้ายสถานที่ทำงานของครู บทความสอดคล้องกับแนวคิดของจิรัชยา ชัยชุมขุน (2564) ที่ว่าครูไทยประสบปัญหาทำงานล่วงเวลา ถูกเรียกไปปฏิบัติงานนอกหน้าที่ในวันหยุด และชั่วโมงการทำงานที่นับเพียงชั่วโมงสอนโดยไม่คำนึงถึงภาระงานอื่น สภาพดังกล่าวสะท้อนถึงการขาดความเข้าใจและตระหนักถึงสิทธิและสวัสดิภาพการทำงานของครู นอกจากนี้ ครูบางกลุ่มยังถูกกีดกันทางเพศ เช่น การบังคับให้แต่งกายตามเพศกำเนิดที่ไม่ตรงกับเพศสภาพจริง ส่งผลให้ครูบางคนรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่มีปลอดภัยทางจิตวิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 กำหนดกลยุทธ์ที่ 1 เรื่อง จัดการศึกษาบนพื้นฐานของความปลอดภัย และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ข้อที่ 4 สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการศึกษา และ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายบนพื้นฐานความปลอดภัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2565) แต่จากการวิเคราะห์สถานภาพของเขตพื้นที่ การศึกษาโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ด้านค่านิยมร่วมกันของสมาชิกในหน่วยงาน พบว่า บุคลากรใหม่ต้องใช้เวลาในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมองค์กร นอกจากนี้พบว่า บุคลากรที่ อยู่เดิมมีอุปสรรคในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมองค์กรแสดงให้เห็นว่าครูและ บุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีอุปสรรคและปัญหาในการปฏิบัติงานอาจเนื่องมาจากความปลอดภัยทางจิตวิทยาที่น้อยทำให้มี การย้ายงานบ่อยครั้ง บุคลากรใหม่ต้องใช้เวลาปรับตัวจึงจะเกิดความรู้สึกปลอดภัยทางจิตวิทยาใน การทำงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2565)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาปัจจัยและแนวทางการใช้ภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมของผู้บริหารเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาและการบริหารงาน ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการบริหารที่มุ่งเน้นความสามารถใน การบริหารร่วมกับเสริมสร้างความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครูในการจัดการศึกษาให้ผู้บริหาร สถานศึกษามีความรู้ คุณธรรม ครุมีอิสระ กล้าแสดงความคิดเห็น ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษา ของสังคมโดยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับความ ปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของครูกับความปลอดภัยทาง จิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับ ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1
4. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของครูและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของครูมีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.ปัจจัยส่วนบุคคลของครูส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

4.ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู ปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 1,922 คน จาก 176 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู ปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยกำหนดตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นที่ตั้ง และทำการสุ่มอย่างง่าย โดยจับสลากจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดสถานศึกษาเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 320 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของครู จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งและวิทยฐานะ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความยุติธรรม 3) ความเคารพ 4) ความไว้วางใจ 5) ความรับผิดชอบ และ 6) ความเอาใจใส่

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู จำนวน 24 ข้อ ประกอบด้วย 5 ด้าน 1) ด้านความกล้าเสี่ยงทางสังคม 2) ด้านความไว้วางใจและเคารพซึ่งกัน

และกัน 3) ด้านการสนับสนุนจากองค์กร 4) ด้านอัตลักษณ์และความชัดเจนในบริบทของทีม และ 5) ด้านภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน

1) การหาคุณภาพเครื่องมือ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยวัดจากค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (Index of item objective congruence : IOC) โดยแบบสอบถามมีค่าของความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แบบทดสอบมีจำนวนคำถามทั้งหมด 54 ข้อ

2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1990) ปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.98 และค่าความเชื่อมั่นของความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู 0.95

3) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2568

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2. นำส่งแบบสอบถามทางแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (Google Form) และเดินทางด้วยตนเองไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามกลับคืน ได้รับแบบสอบถามคืน 320 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำ และวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.4.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของครูของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และตำแหน่งและวิทยฐานะ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage)

1.4.2 แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้าน

1.4.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้าน

1.4.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของครูและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาสมมติฐานข้อที่ 1 และ ข้อที่ 2

1.4.5 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของครูและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบวิธีการคัดเลือกเข้า (Multiple Regression Analysis – Enter Method) เพื่อหาสมมติฐานข้อที่ 3 และ ข้อที่ 4

ผลการวิจัย

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และระดับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 แสดงดังตาราง 1-2

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวม (n=320)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม
1. ความซื่อสัตย์	4.55	.558	มากที่สุด
2. ความยุติธรรม	4.40	.684	มาก
3. ความน่าเคารพ	4.47	.626	มาก
4. ความไว้วางใจ	4.51	.650	มากที่สุด
5. ความรับผิดชอบ	4.54	.613	มากที่สุด
6. ความเอาใจใส่ผู้อื่น	4.52	.550	มากที่สุด
รวม	4.50	.569	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = .56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

ที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความซื่อสัตย์ ($\bar{x}$ = 4.55, S.D. = .55) รองลงมาคือ ความรับผิดชอบ ($\bar{x}$ = 4.54, S.D. = .61) ความเอาใจใส่ผู้อื่น ($\bar{x}$ = 4.52, S.D. = .55) ความไว้วางใจ ($\bar{x}$ = 4.51, S.D. = .65) ความน่าเคารพ ($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = .62) ตามลำดับ ในขณะที่ความยุติธรรม ($\bar{x}$ = 4.40, S.D. = .68) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวม (n =320)

ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความปลอดภัยทางจิตวิทยา
1. ความกล้าเสี่ยงทางสังคม	4.32	.594	มาก
2. ความไว้วางใจและเคารพซึ่งกันและกัน	4.47	.503	มาก
3. การสนับสนุนจากองค์กร	4.38	.641	มาก
4. อัตลักษณ์และความชัดเจนในบริบทของทีม	4.52	.526	มากที่สุด
5. ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน	4.44	.674	มาก
รวม	4.43	.498	มาก

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.43, S.D. = .49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อัตลักษณ์และความชัดเจนในบริบทของทีม ($\bar{x}$ = 4.52, S.D. = .52) รองลงมาคือ ความไว้วางใจและเคารพซึ่งกันและกัน ($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = .50) ภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน ($\bar{x}$ = 4.44, S.D. = .67) การสนับสนุนจากองค์กร ($\bar{x}$ = 4.38, S.D. = .64) ตามลำดับ ในขณะที่ความกล้าเสี่ยงทางสังคม ($\bar{x}$ = 4.32, S.D. = .59) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของครู กับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของครูและความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ปัจจัยส่วนบุคคลของครู	ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู
1. เพศ	
เพศหญิง	0.16**
ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (กลุ่มอ้างอิง : เพศชาย)	0.13*
2. อายุ	
21 - 30 ปี	-0.12*
31 - 40 ปี	0.16**
41 - 50 ปี (กลุ่มอ้างอิง : 51 ปีขึ้นไป)	-0.02
3. วุฒิการศึกษา	
ปริญญาโท	-0.12*
ปริญญาเอก (กลุ่มอ้างอิง : ปริญญาตรี)	0.06
4. ประสบการณ์การทำงาน	
6 - 10 ปี	0.09
11 - 15 ปี	-0.00
16 - 20 ปี	-0.03
มากกว่า 20 ปี (กลุ่มอ้างอิง : 1 - 5 ปี)	0.00
5. ตำแหน่งและวิทยฐานะ	
ครู	-0.06
ครูชำนาญการ	-0.05
ครูชำนาญการพิเศษ	0.08
ครูเชี่ยวชาญ	-
ครูเชี่ยวชาญพิเศษ (กลุ่มอ้างอิง : ครูผู้ช่วย)	-

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของครูด้านเพศ เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้เพศชายเป็นกลุ่มอ้างอิง พบว่าเพศหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำมากกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครูเมื่อเทียบกับเพศชาย ($r = 0.16$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำมากกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครูเมื่อเทียบกับเพศชาย ($r = 0.13$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของครูด้านอายุ เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้อายุ 51 ปีขึ้นไปเป็นกลุ่มอ้างอิง พบว่า อายุ 31 - 40 ปีมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำมากกับความปลอดภัย

ทางจิตวิทยาของครูเมื่อเทียบกับอายุ 51 ปีขึ้นไป ($r = 0.16$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ถัดมาอายุ 21 – 30 ปี มีความสัมพันธ์ทางลบระดับต่ำมากกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครูเมื่อเทียบกับอายุ 51 ปีขึ้นไป ($r = -0.12$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัจจัยส่วนบุคคลของครูด้านวุฒิการศึกษา เมื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยใช้ปริยญาตรีเป็นกลุ่มอ้างอิง พบว่า ปริยญาโทมีความสัมพันธ์ทางลบระดับต่ำมากกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครูเมื่อเทียบกับปริยญาตรี ($r = -0.12$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู
1. ความซื่อสัตย์	0.63**
2. ความยุติธรรม	0.71**
3. ความน่าเคารพ	0.64**
4. ความไว้วางใจ	0.65**
5. ความรับผิดชอบ	0.69**
6. ความเอาใจใส่ผู้อื่น	0.71**
รวม	0.73**

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในระดับปานกลาง ($r = 0.73$) โดยด้านความยุติธรรมและด้านความเอาใจใส่ผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สูงที่สุด โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง ($r = 0.71$, $r = 0.71$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความไว้วางใจ ด้านความน่าเคารพ และด้านความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในระดับปานกลาง ($r = 0.69$, $r = 0.65$, $r = 0.64$, $r = 0.63$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของครูและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบวิธีการเลือกเข้าของปัจจัยส่วนบุคคลของครูและปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวม

ตัวแปรพยากรณ์	ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู				
	b	SE _b	β	t	p-value
ปัจจัยส่วนบุคคลของครู					
1. เพศ					
เพศหญิง	0.05	0.05	0.44	1.034	0.30
ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ (กลุ่มอ้างอิง : เพศชาย)	0.29	0.15	0.07	1.91*	0.05
2. อายุ					
21 - 30 ปี	0.96	0.20	0.96	4.79*	<0.01
31 - 40 ปี	0.77	0.19	0.73	4.10*	<0.01
41 - 50 ปี	0.74	0.18	0.58	4.05*	<0.01
(กลุ่มอ้างอิง : 51 ปีขึ้นไป)					
3. วุฒิการศึกษา					
ปริญญาโท	-0.00	0.05	-0.00	-0.09	0.92
ปริญญาเอก	0.00	0.17	0.00	0.00	0.99
(กลุ่มอ้างอิง : ปริญญาตรี)					
4. ประสบการณ์การทำงาน					
6 - 10 ปี	0.47	0.05	0.04	0.85	0.39
11 - 15 ปี	-0.12	0.08	-0.08	-1.45	0.14
16 - 20 ปี	-0.31	0.10	-0.14	-2.98*	<0.01
มากกว่า 20 ปี	0.03	0.14	0.01	0.25	0.79
(กลุ่มอ้างอิง : 1 - 5 ปี)					
5. ตำแหน่งและวิทยฐานะ					
ครู	-0.09	0.06	-0.09	-1.47	0.14
ครูชำนาญการ	0.06	0.09	0.06	0.76	0.44
ครูชำนาญการพิเศษ	0.32	0.12	0.19	2.59*	<0.01
ครูเชี่ยวชาญ	-	-	-	-	-
ครูเชี่ยวชาญพิเศษ	-	-	-	-	-
(กลุ่มอ้างอิง : ครูผู้ช่วย)					

ตัวแปรพยากรณ์	ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู				
	b	SE _b	β	t	p-value
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา					
1 . ความซื่อสัตย์	0.03	0.06	0.03	0.49	0.61
2 . ความยุติธรรม	0.33	0.06	0.45	0.01*	0.01
3 . ความน่าเคารพ	-	0.06	-	0.55	.57
0.03		0.04			
4 . ความไว้วางใจ	0.00	0.07	0.00	.03	.97
5 . ความรับผิดชอบ	0.06	0.08	0.07	.73	.46
6 . ความเอาใจใส่ผู้อื่น	0.30	0.07	0.33	.98*	0.01
R = 0.802 R ² = 0.643 SE _{est} = 0.30740 F = 26.933 p-value = <0.01					

จากตาราง 5 พบว่า

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของครูและปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันพยากรณ์ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่ร้อยละ 64.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ปัจจัยส่วนบุคคลของครูด้านอายุ ด้านอายุ 21 – 30 ปี อายุ 31 – 40 ปี อายุ 41 – 50 ปีส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความยุติธรรมและด้านความเอาใจใส่ผู้อื่นส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ระดับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์และความชัดเจนในบริบทของทีม

ด้านความไว้วางใจและเคารพซึ่งกันและกัน ด้านภาวะผู้นำเชิงสนับสนุน ด้านการสนับสนุนจากองค์กร และด้านความกล้าเสี่ยงทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญตา คำสว่างและคณะ (2565) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่าครูมีความสุขในการทำงานสูง โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์และการได้รับการยอมรับ ซึ่งบ่งบอกว่าครูรู้สึกปลอดภัยในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร และได้รับการยอมรับในคุณค่าของตน สอดคล้องกับการวิจัยของเขาวินิตย์ เพชรบุตร (2567) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 พบว่าครูมีความสุขในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการติดต่อสัมพันธ์ที่ดีและความรักในงาน ซึ่งสะท้อนถึงบรรยากาศที่ดีในการทำงานและสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทริณญา แพทย์อุดมและคณะ (2567) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า ความผาสุกและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีของครู ซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความรู้สึกปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู

2.ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความเอาใจใส่ผู้อื่น ความไว้วางใจ ความน่าเคารพ และ ด้านความยุติธรรม สอดคล้องกับการวิจัยของวันเฉลิม รูปสูง (2564) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมช่วยผู้บริหารขับเคลื่อนองค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายบนพื้นฐานจริยธรรม สร้างขวัญกำลังใจ ความร่วมมือ และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญภา ยืนยาว (2564) เรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมช่วยผู้นำตัดสินใจและปฏิบัติตามคุณค่าและจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดีที่ส่งเสริมการปฏิบัติทางจริยธรรมในองค์กร

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลของครู ด้านเพศและด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในทางบวกระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูเพศหญิงหรือผู้มีความ

หลากหลายทางเพศ รวมถึงครูอายุน้อย อาจรู้สึกไม่ปลอดภัยมากกว่า เนื่องจากความเสี่ยงในการเลือกปฏิบัติทางเพศ ความไม่มั่นคงทางอาชีพ หรือการขาดความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมองค์กร (Bondarchuk et al., 2025) สอดคล้องกับงานวิจัยของเกวลิน เมืองชูและคณะ (2564) เรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของครูได้ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านความซื่อสัตย์ และความเคารพของผู้นำ ซึ่งความซื่อสัตย์และความเคารพจากผู้นำสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจและความเป็นธรรมซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความปลอดภัยทางจิตวิทยาทำให้ครูรู้สึกมั่นคงและกล้าแสดงออกโดยไม่กลัวผลกระทบ

4. ปัจจัยส่วนบุคคลของครูและปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยส่วนบุคคลของครู ด้านอายุ และปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความยุติธรรมและความเอาใจใส่ผู้อื่น สามารถพยากรณ์ความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้ร้อยละ 64.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้ความปลอดภัยทางจิตวิทยา โดยเฉพาะในบริบทของความหลากหลายทางอายุในทีม (Carls & Boehm, 2022; Bondarchuk et al., 2025) สอดคล้องกับงานวิจัยของทู และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและความคิดสร้างสรรค์ในระดับทีม บทบาทสภาพแวดล้อมความปลอดภัยทางจิตวิทยาและการปรับเปลี่ยนของการสนับสนุนจากหัวหน้างานสำหรับความคิดสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติกับความปลอดภัยทางจิตวิทยา โดยสามารถพยากรณ์ความปลอดภัยทางจิตวิทยาได้ ยิ่งผู้นำมีจริยธรรมสูง บุคลากรยิ่งรู้สึกปลอดภัยทางจิตวิทยา (Tu et al., 2019)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลของครูและปัจจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ผู้บริหารควรสร้างความโปร่งใสในการตัดสินใจ ใช้เหตุผลและหลักฐานในการบริหารจัดการบุคลากร และปฏิบัติกับทุกคนอย่างเท่าเทียมเพื่อสร้างความไว้วางใจและศรัทธา 1.2 การเสริมสร้างความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู โดยเฉพาะด้านความกล้าเสี่ยงทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างยอมรับความผิดพลาดเป็นโอกาสในการเรียนรู้ กระตุ้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และส่งเสริม

การให้และรับคำติชมอย่างสร้างสรรค์ 1.3 ผู้บริหารควรสร้างช่องทางการสื่อสารที่ปลอดภัยและไม่เป็นทางการ เพื่อให้ครูกล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างหรือขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน

1.4 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยเฉพาะด้านความยุติธรรมและความเอาใจใส่จะช่วยให้พยากรณ์และเสริมสร้างความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครูได้อย่างมีนัยสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยการบริหารอื่นๆ ที่ส่งผลต่อความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อื่น ๆ

2.2 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับความปลอดภัยทางจิตวิทยาของครู เพื่อศึกษาเชิงลึกในการใช้พัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.3 ควรวิจัยหาปัจจัยอื่น ๆ เพื่อยกระดับการพยากรณ์ให้เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง จุดเน้นด้านสุขภาพองค์รวมของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
<https://moe360.blog/2024/04/27/focus-holistic-health/>
- เกวณีน เมืองชู, จุติพร อัครโสวรรณ, และ ชีระพงษ์ สมเขาใหญ่. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 6(3), 76-88. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSJ/article/download/249756/170024/>
- ขวัญตา คำสว่าง, จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ, และ พนิดา พานิชวัฒนะ. (2565). การศึกษาความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(10), 196-208. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/download/257928/178174>
- จิรัชยา ชัยชุมขุน. (2564, 16 พฤศจิกายน). ภาระงานล้น แต่เงินน้อย สรุปรูปปัญหา ทำไมครูไทยอยากลาออก เมื่อครูถูกผลักดันให้เป็นผู้เสียสละ. The MATTER.
<https://thematter.co/social/education/why-thai-teachers-wanna-quit/160415>
- เชาวนิตย์ เพชรบุตร. (2567). การศึกษาความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1. วารสาร มจร สุรนารีสาร, 2(3), 10-21.
<https://so14.tci-thaijo.org/index.php/msjkorat/article/view/1038/806>
- จิตติพร ตั้งไตรธรรม. (2548). การวัดค่านิยมและลักษณะการยอมรับนวัตกรรมของวัยรุ่นไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

<http://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/43003/1/5484663728.pdf>

พิชญาภา ยืนยาว. (2564). คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณลักษณะครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 17(1), 71 - 79.

https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yrh_human/article/view/249398

ภัทรินญา แพทย์อุดม, ทรงยศ แก้วมงคล, และ กุลจิรา รักชนคร. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 9(3), 293-305.

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/article/view/279055/187956>

วันเฉลิม รูปสูง. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. หอสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. https://gsmsis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023110864421229104_fulltext.pdf

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) สพป.พระนครศรีอยุธยา เขต 1 <https://aya1.go.th/files/202305311685521789.pdf>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 "เรียนดี มีความสุข"

<https://www.aya1.go.th/wp-content/uploads/2025/05/202406211718964048.pdf>

Bondarchuk, O., Balakhtar, V., Ushenko, Y., Gorova, O., Osovska, I., Pinchuk, N., Yakubovska, N., Pavlenok, K., & Moskalov, M. (2025). Psychological safety of participants in the educational process during the COVID-19 pandemic: a comparative analysis of online learning. *CTE Workshop Proceedings*, 12. <https://doi.org/10.55056/cte.427>

Carls, T., & Boehm, S. (2022). *Age Diversity as a Risk Factor for Psychological Safety in Teams of Older Employees* (Vol. 2022). <https://doi.org/10.5465/AMBPP.2022.17907abstract>

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5.). Harper & Row. <https://books.google.co.th/books?id=AwQLAQAAIAAJ>

- Detert, J., & Burris, E. (2007). Leadership Behavior and Employee Voice: Is The Door Really Open? *Academy of Management Journal*, 50.
<https://doi.org/10.5465/AMJ.2007.26279183>
- Edmondson, A. (1999). Psychological Safety and Learning Behavior in Work Teams. *Administrative Science Quarterly*, 44(2), 350-383.
<https://doi.org/10.2307/2666999>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Spillane, J., Halverson, R., & Diamond, J. (2001). Investigating School Leadership Practice: A Distributed Perspective. *Educational Researcher*, 30, 23-28.
<https://doi.org/10.3102/0013189X030003023>
- Tu, Y., Xinxin, L., Choi, J., & Guo, W. (2019). Ethical Leadership and Team-Level Creativity: Mediation of Psychological Safety Climate and Moderation of Supervisor Support for Creativity. *Journal of Business Ethics*, 159, 551-565. <https://doi.org/10.1007/s10551-018-3839-9>

EFFECT OF KNOWLEDGE-BASED LIVE STREAMERS' FEATURES ON UNDERGRADUATE'S PURCHASE INTENTION IN PRIVATE UNIVERSITIES OF JINAN, CHINA*

Lingling Li¹ and Aitporn Gerduang²

Graduate School, Stamford International University, Thailand

Corresponding Author's Email: atiporn.gerduang@stamford.edu

Abstract

The research objectives are to (1) explore the impact of features of knowledge-based live streamers on undergraduate's flow experience in the context of live streaming; (2) explore the impact of knowledge-based live streamers' features on undergraduate's purchase intention; (3) explore the impact of flow experience on undergraduate's purchase intention; (4) explore the mediating role of flow experience between the features of knowledge-based live streamers and undergraduate's purchase intention. To achieve these objectives, quantitative research was adopted in this research. A total of 425 students from five private universities of Jinan, China, participated in the survey by stratified sampling. Data was analyzed using a Structural Equation Modeling (SEM) approach to test the research hypotheses.

The research findings showed that (1) the features of knowledge-based live streamers had significant influence on undergraduate's flow experience; (2) the features of knowledge-based live streamers had significant influence on undergraduate's purchase intention; (3) the flow experience had significant impact on undergraduate's purchase intention; (4) the flow experience played a mediating role in the influence of knowledge-based e-commerce live streamers on undergraduate's purchase intention. Overall, this study not only enriches the theoretical understanding of consumer psychological mechanism in the e-commerce live streaming but also offers empirical evidence for the e-commerce live streaming industry to better meet consumer psychological needs, promoting

* Received 4 May 2025; Revised 2 July 2025; Accepted 5 July 2025

sustainable development of the e-commerce live streaming industry in Jinan and beyond.

Keywords: Knowledge-based Live Streamer, Flow Experience, Purchase Intention

Introduction

In recent years, knowledge-based live streamers have gradually become a new trend in the integration of global e-commerce and content ecology. The sales of knowledge-based live streamers in China exhibits a high growth feature. To explore the psychological mechanism underlying the formation of customers' purchase intentions, in order to explain the high growth of knowledge-based live streamers' sales and to provide suggestions for continuous growth for e-commerce live-streaming enterprises become crucial.

Knowledge-based live streamers not only enjoy high popularity and attention on the Internet but also can spread knowledge and sell goods through live streaming, so that the audience can get pleasure and rich knowledge while shopping. The attractiveness of live streamers can change the internal state of consumers, arouse consumers' sense of excitement, and thus affect consumers' online purchase intention. Studies examined the impact of live streaming features and streamers' characteristics on consumers' purchase intentions, revealing that the attractiveness of live streamers significantly enhances consumer's inclination to make purchases (Pang et al., 2021; Ma, 2023). Professionalism is also one of the important features of knowledge-based live streamers. Empirical studies have shown that the professionalism of live streamers has a positive impact on consumers' purchase intention and perceptions during knowledge-based live streaming marketing (Cheng, 2023; Zhang & Chen, 2024). Throughout the process of product promotion via live streaming, the interactivity displayed by live streamers exhibit a substantial positive impact on consumer perceptions (Zhang & Chen, 2024). Entertainment refers to the level of gratification experienced by consumers during the process of live streaming, aimed at satisfying their psychological need for pleasure. Viewers typically utilize live streaming as a means to alleviate stress and engage in consumption primarily for relaxation and stress relief purposes (Wang et al., 2020).

The concept of flow experience refers to a state of pleasure where an individual becomes completely absorbed in an activity, demonstrating intense concentration, vitality, and attentiveness (Csikszentmihalyi, 1975). Based on a previous study conducted in 1996 by Hoffman and Novak, an online flow experience refers to the state that occurs when individuals observe live streaming of e-commerce. This experience is characterized by a seamless sequence of reactions. The flow experience encompasses nine general aspects, including the balance between skills and challenges, clear goals, integration of immediate feedback actions, awareness, focus, sense of control, diminished self-awareness, altered perception of time passage, and a sense of purpose.

Objectives

1. To explore the impact of features of knowledge-based live streamers on undergraduate's flow experience in the context of e-commerce live streaming.
2. To explore the impact of features of knowledge-based live streamers on undergraduate's purchase intention.
3. To explore the impact of flow experience on undergraduate's purchase intention.
4. To explore the mediating role of flow experience between the features of knowledge-based live streamers and undergraduate's purchase intention.

Literature Review

SOR theory: Mehrabian and Russell developed the stimulus-organism-response theoretical model, which proved highly suitable for investigating the influence of diverse environmental factors on human behavior (Mehrabian & Russell, 1974). This model has gained widespread adoption in marketing research. Based on the SOR model, characteristics of opinion leaders, and flow theory, Wang et al. (2022) developed a framework for understanding consumers' intention to purchase in the context of e-commerce live streaming. Zhang and Chen (2024) employed the SOR model as a research framework, wherein the characteristics of live streamers (i.e., their popularity, personal image, professionalism, interactivity, and empathy) were considered as the stimulus (S), while consumer cognition and emotions served as the organism (O), and consumer purchase intention represented the response (R).

Flow theory, originating from the field of psychology, has been utilized to understand the underlying factors influencing experiences across diverse domains. The seminal work by Csikszentmihalyi, who developed this theoretical framework, sought to explore why individuals who did not prioritize material rewards engaged in activities purely for their intrinsic value, thereby enhancing the significance of daily life through autotelic behavior. Researchers are currently engaged in extensive research on the utilization of flow theory in live streaming. According to Scheibe et al. (2016), simplistic website designs could effectively enhance the experience of flow among teenagers while they watched live streaming content. Li et al. (2018) investigated the gift-giving behavior of viewers in live streaming media, considering flow experience as a mediating variable. Furthermore, Li and Peng (2021) discovered a correlation between viewers' emotional attachment to the host and their flow experience. Individual live streamers have a greater impact on users' flow experience in e-commerce live streaming. The specialization, interactivity, attraction and popularity of live streamers would reduce the energy paid by users in purchasing products, enhance users' trust in live streamers, attract users to form positive emotions, and thus generate flow experience (Wei et al., 2022).

Based on previous research on live streamers' features, flow experience and purchase intention, the conceptual framework of this article is shown in Figure 1.

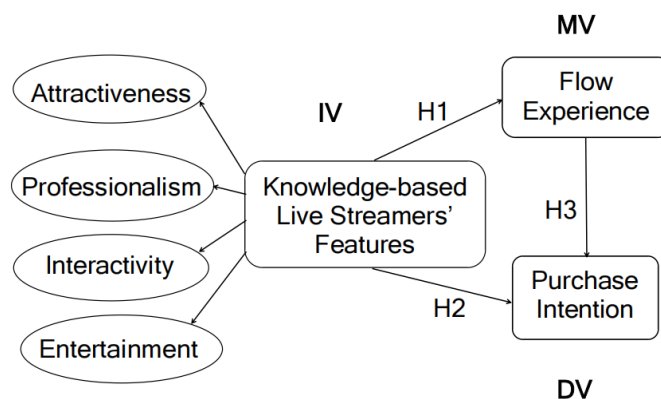

Figure 1 Conceptual Framework

Methodology

This research employs a quantitative approach, focusing on gathering data regarding the characteristics of knowledge-based live streamers (such as appeal, expertise, engagement, and entertainment value), flow experience, and the purchasing intentions of undergraduate students via surveys.

First, the design of the questionnaire is based on a mature scale in the existing literature. The scale covers the measurement indicators of major variables such as attractiveness, professionalism, interactivity, entertainment, flow experience and purchase intention. The questionnaire will be randomly distributed to five private universities (with 132511 college students) in Jinan. Considering both Jinan's flourishing e-commerce industry and its substantial number of college students residing made selecting this demographic for research purposes representative and justifiable. The sample sizes were determined using Yamane's simplified formula (Yamane, 1967), assuming a confidence level of 95% and $P = .05$ and the result was 399. The questionnaires were shared via WeChat, which is the most widely used social media platform in China. A stratified sampling method was used to distribute questionnaires online and a total of 462 questionnaires were collected, 425 effective questionnaires were obtained, with an effective collection rate of 91.9%.

In order to evaluate the reliability of the data, this study uses Cronbach Alpha coefficient to measure the internal consistency of each variable. In terms of data validity, this study uses confirmatory factor analysis (CFA) to evaluate the convergent validity, discriminant validity and model fit of the data. This study will measure it through average variance extracted (AVE) and composite reliability (CR). If both convergent validity and discriminant validity meet the standards, it means that the data has good validity. In addition, fit indicators such as the chi-square degree of freedom ratio (CMIN/DF), standardized fit index (CFI) and root mean square error approximation (RMSEA) will also be used to evaluate the overall fit of the model to ensure the rationality and scientificity of the model. Next, this study uses Amos software in the structural equation model (SEM) to perform path analysis to verify the relationship between the hypotheses. Finally, in order to further test the mediating effect of flow experience as a mediating variable, this study uses the Process method proposed by Hayes to analyze the mediating effect. Through the

Bootstrap sampling method, this study will estimate the significance of the mediating effect and evaluate the strength and direction of the mediating effect, so as to fully verify the mediating role of flow experience.

Results

Table 2 Research hypothesis path test

Hypotheses	Path			Std.	S.E.	C. R.	P	Result
H1a	FE.	<---	ATT.	.190	.056	3.361	***	Accepted
H1b	FE.	<---	PR.	.227	.076	3.009	**	Accepted
H1c	FE.	<---	INT.	.251	.077	3.248	**	Accepted
H1d	FE.	<---	EN.	.283	.068	4.132	***	Accepted
H2a	PI.	<---	ATT.	.181	.053	3.437	***	Accepted
H2b	PI.	<---	PR.	.200	.070	2.870	**	Accepted
H2c	PI.	<---	INT.	.276	.073	3.786	***	Accepted
H2d	PI.	<---	EN.	.190	.064	2.983	**	Accepted
H3	PI.	<---	FE.	.174	.060	2.873	**	Accepted

Table 2 shows the path analysis results of the four hypotheses set in this study, including the standardized and unstandardized coefficients, standard errors, critical ratios, and P values of the paths. The results show that all hypotheses are accepted, indicating that the impact of each path is significant.

1. Effects of Stimulus Factors on Flow Experience (H1a–H1d)

All four stimulus factors—Attractiveness (ATT), Professionalism (PR), Interactivity (IN), and Entertainment (EN)—have significant positive effects on Flow Experience (FE) (standardized β ranging from 0.190 to 0.283; $p < 0.01$ to $p < 0.001$). Thus, H1a through H1d are all supported.

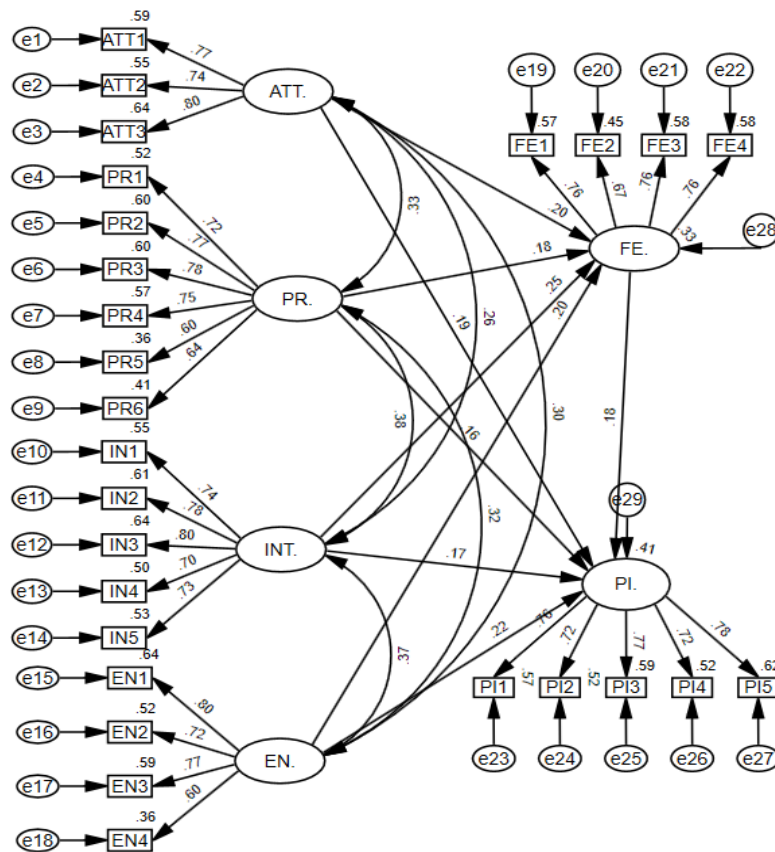
2. Effects of Stimulus Factors on Purchase Intention (H2a–H2d)

Each of the four stimuli Attractiveness (ATT), Professionalism (PR), Interactivity (IN), Entertainment (EN) also exerts a significant positive influence on Purchase Intention (PI) (standardized β ranging from 0.181 to 0.276; $p < 0.01$ to $p < 0.001$). Consequently, H2a through H2d are all supported.

3. Impact of Flow Experience on Purchase Intention (H3)

Flow Experience itself positively and significantly predicts Purchase Intention (PI) ($\beta = 0.174$, $p < 0.01$), confirming hypothesis H3.

Overall, every hypothesized path in this model was statistically significant and in the expected positive direction, indicating that both direct stimulus effects and the mediating role of flow experience contribute meaningfully to consumers' purchase intentions. The path model diagram is shown in Figure 2.

Discussion

Research objective 1 This study found that the direct effects of attractiveness, professionalism, interactivity and entertainment were 0.181, 0.200, 0.190 and 0.276 respectively, indicating that these 4 features could significantly enhance consumers purchase intentions. These results are in consistent with previous researcher Cheng (2023), Cao, et al., (2024), Chen and Zhang (2019), suggesting that features of knowledge-based live streamers can significantly

elevate overall consumer involvement and trust. Particularly in the live streaming market, as technology advances and competition increase, differentiated streamers' features becomes crucial.

Research objective 2 This study found that the direct effects of attractiveness, professionalism, interactivity and entertainment on flow experience were 0.190, 0.227, 0.251 and 0.283 respectively, indicating that these 4 features could significantly enhance consumers flow experience in context of e-commerce live streaming. These results are consistent with previous researcher Fei and Zhou (2021), Zheng et al (2023), Tian, et al (2022), Song, et al., (2023).

Research objective 3 This study found that the direct effects of flow experience on undergraduate's purchase intention was 0.174, indicating that flow experience could significantly influence consumer purchase intention. This result is in consistent with previous researcher Hyun et al., (2022), Liu et al. (2022), Huo, et al., (2023).

Research objective 4 This study found that flow experience played a significant mediating role between features of knowledge-based live streamers, and purchase intentions. The indirect effect of 4 features on purchase intention through flow experience 0.033, 0.039, 0.049 and 0.044 respectively. These findings are line with the result of Hyun et al., (2022), Liu et al. (2022), Huo, et al., (2023), indicating that enhancing flow experience can strengthen the impact of involvement on purchase intentions, as flow experience enhances the emotional connection between consumers and live streamers, thereby increasing their likelihood of purchasing behaviors.

Conclusion

This study not only revealed the mechanisms through which features of knowledge-based live streamers directly influence purchase intentions but also confirmed the mediating role of flow experience, enhancing our understanding of consumer behavior in the e-commerce live streaming sector. These findings are of significant strategic importance for e-commerce live streaming enterprises.

Recommendation

In future study, inclusion of consumers from various age groups, occupations, and cultural backgrounds can be considered to test the universality of the model. Secondly, the boundaries of theory can be expanded to explore the interaction effects between the characteristics of knowledge-based live streamers and other variables (such as product types, social influence), or introducing moderating variables (such as consumers' knowledge level). Lastly, the research can be driven by Technology combining AI sentiment analysis (such as bullet screen semantic recognition) or neuroscientific methods, deepening the mechanism analysis.

References

- Cao, C., Chu, C., Ding, X., & Shi, Y. (2024). Leave or stay? Factors influencing consumers' purchase intention during the transformation of a content anchor to a live stream anchor. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*. 36(8).
- Chen, S., & Zhang, B. B. (2019). Research on Information Communication Strategy of Anchors in Taobao Live streaming. *Research on Transmission Competence*, 27, 214.
- Cheng, X. (2023). A study on the influence of knowledge-based live streamers live streaming on consumers' purchase intention - Take Eastern Selection as an example, Master's Dissertation, Henan Industrial University.
- Csikszentmihalyi, M. (1975). Play and intrinsic rewards. *Journal of Humanistic Psychology*, 15(3), 41–63.
- Fei, H. P., & Zhou, C. C. (2021). Anchor type, brand attitude and purchase intention experimental research on online live shopping scene. *Journal of Henan Normal University (Philosophy and Social Sciences)*, 48(10).
- Hoffman, D. L., & Novak, T. P. (1996). Marketing in hypermedia computer-mediated environments: Conceptual foundations. *Journal of Marketing*, 60(3), 50–68.
- Huo, C., Wang, X., Sadiq, M. W., & Pang, M. (2023). Exploring Factors Affecting Consumer's Impulse Buying Behavior in Live-Streaming Shopping: An Interactive Research Based Upon SOR Model. *SAGE Open*, 13(2), 21582440231172678.

- Hyun, H., Thavisay, T., & Lee, S. H. (2022). Enhancing the role of flow experience in social media usage and its impact on shopping. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 65, 102492.
- Kim, J., & Kim, M. (2020). Spectator e-sport and well-being through live streaming services. *Technology in Society*, 63, 101401.
- Li, B., Guan, Z., Chong, A. Y. L., & Hou, F. (2018). What drives people to purchase virtual gifts in live streaming? The mediating role of flow. In *Proceedings of the 2018 22th Pacific Asian Conference on Information Systems*.
- Li, Y., & Peng, Y. (2021). What drives gift-giving intention in live streaming? The perspectives of emotional attachment and flow experience. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 37(14), 1317-1329.
- Liu, D. (2022). Analysis and Empirical Research on Knowledge Triggering Mechanism in E-commerce Live Streaming. *Science-Technology & Publication*, (12),91-96.
- Ma, J. (2023). The physical attractiveness of beauty anchors on consumers' purchase intention. In *SHS Web of Conferences* (Vol. 154, p. 02021). EDP Sciences.
- Mehrabian, A., & Russell, J. A. (1974). *An approach to environmental psychology*. the MIT Press.
- Pang, Q, Yao J, & Hyung, B. (2021). The effects of online shopping live streaming and Wanghong anchor's characteristics on consumer trust and purchasing intention in China. *Journal of Distribution and Management Research*, 24(1):129-145.
- Park, G., Chen, F., and Cheng, L. (2021). A study on the millennials usage behavior of social network services: effects of motivation, density, and centrality on continuous intention to use. *Sustainability*, 13:2680.
- Scheibe, K., Fietkiewicz, K. J., & Stock, W. G. (2016). Information behavior on social live streaming services. *Journal of Information Science Theory and Practice*, 4(2), 6-20.
- Song, J. J., Tao Ran & Yi Fang. (2023). The influence of e-commerce live streaming and psychological contract on customers purchase behavior. *Journal of Commercial Economics*, (13), 59-62.
- Tian H, Lee Y (2022). Factors affecting continuous purchase intention of fashion products on social E-commerce: SOR model and the mediating effect. *Entertainment Computing*. 41:100474.

- Wang, H., Ding, J., Akram, U., Yue, X., & Chen, Y. (2021). An empirical study on the impact of e-commerce live features on consumers' purchase intention: From the perspective of flow experience and social presence. *Information*, 12(8), 324.
- Wang, X. W., Liu, W. L., Jia, F. Q & Zhang, C. (2020). An Empirical Study on Influencing Factors of Live-streaming APP Using Behavior. *Library and Information Service*, (05), 22-31.
- Wang, X., Li, X., Chen, S., Guo, M., & Huang, D. (2022). Research on the Influence of E-Commerce Live Streaming on Consumers' Purchase Intention - Based on SOR Theory. *WHICEB 2022 Proceedings*, 7., 325-335.
- Wei, J. F., Li, M. N. & Liu, B. P. (2022). Research on the Influence of Anchor Characteristics on Consumers' Impulse Purchase Intention in E-commerce Live streaming. *China Business and Market*, (04), 32-42.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*, 2nd Ed., New York: Harper and Row.
- Zhang, B., Zhang, Q., & Zhao, C. (2021). The influence of webcast characteristics on consumers' purchase intention under E-commerce live broadcasting mode—the mediating role of consumer perception. *China Business and Market*, 35(06), 52-61.
- Zhang, D. & Chen, Q. Y. (2024). The influence of e-commerce streamer' characteristics consumer's purchase intention-empirical analysis based on SOR model. *Times International Trade*, (06),39-45.
- Zhang, M. Z. (2019). Research on the effect of services-cape on consumers' scene attachment and online behavioral intention, Doctoral dissertation, Wuhan University.

THE INFLUENCING FACTORS OF INNOVATION PERFORMANCE OF CHINESE MSMEs IN THE INTERNET INDUSTRY BASED ON AMO THEORY MODEL - A CASE STUDY OF HENAN PROVINCE*

Yibo Zhang¹ and Aitporn Gerdrung²

^{1,2}Graduate School, Stamford International University, Thailand

Corresponding Author's Email: aitporn.gerdrung@stamford.edu

Abstract

This research article aims to explore factors influencing innovation performance in China's Internet MSMEs, focusing on Henan Province. A random online survey of 401 grassroots employees in Henan's Internet MSMEs reveals key insights: employee innovation motivation and ability significantly impact enterprise innovation performance, with enhanced ability boosting motivation. An organizational innovation atmosphere moderates the relationship between employee ability and enterprise performance, highlighting employees' central role in innovation. Findings confirm that leveraging employee-side factors motivation, ability, and innovation atmospheres offers theoretical and practical guidance for MSMEs. By focusing on these elements under resource constraints, Internet MSMEs can achieve breakthroughs in competitive markets through targeted innovative reforms.

Keywords: Internet industry, MSMEs, innovation performance

Introduction

Since reform and opening, China's low-labor-cost economy faces "middle-income trap" risks amid rising wages (Wang et al., 2021). The Internet industry, a key driver, saw a 1.1% revenue decline in 2022 (China Internet Network Information Center, 2023), highlighting growth challenges. MSMEs, contributing over 60% of GDP and 79% of jobs OECD. (2022). are vital for innovation. This study focuses on Henan's Internet MSMEs, an inland province with the 5th-largest

* Received 4 May 2025; Revised 2 July 2025; Accepted 5 July 2025

GDP but 14th-ranked innovation capability in 2021 (Liu Yanan, 2022). Its industrial transfer risks mirror national trends, and existing research lacks regional MSMEs focus. The study explores innovative performance factors to bridge gaps and inform sustainable upgrading.

Objectives

- 1) Explore how employee innovation motivation/ability impact innovation performance, examining interactions and the AMO model's contributions.
- 2) Investigate if organizational innovation atmospheres moderate the link between employee ability and enterprise performance, identifying strategies to boost ability-to-performance conversion via innovation atmospheres.
- 3) Assess the innovation status of Henan's Internet MSMEs through a research model, diagnose challenges, and propose targeted solutions for sustainable innovation.

Literature Review

AMO Theory Model

Blumberg & Pringle (1982) identified motivation, ability, and opportunity as core drivers of enterprise performance, noting improved incentives and work environments enhance efficiency highlights the AMO model's focus on expectation management: fair salaries and clear promotions align employee and organizational goals. This paper uses these insights to explore the theory's role in enhancing innovation performance.

Employee Innovation Motivation

In competitive markets, sustainable innovation is crucial for enterprise advantage, as isolated employee innovations cannot build value chains Szuper & Wolooszyn (2020) stress sustained innovation requires proactive motivation; Ryan & Deci (2000) highlight motivation driven by internal/external factors as essential for engaged behavior, with Shirai & Tanaka (2011) framing it as a bridge between environments and creativity.

Employee Innovation Ability

From the result-oriented dimension, Terziovski (2010) defines innovation performance as quantifiable metrics, including innovative product/service counts

and direct cost/profit impacts from innovation. Tang et al. (2020) stress measuring performance through integrating an enterprise's innovation capability and foundational resources. Given evaluation complexity, this paper uses Yu & Cai (2014) innovation performance maturity scale for multi-perspective measurement.

The Influence of Employee Innovation Motivation on Enterprise Innovation Performance, driving higher innovation output through resource allocation. Lorenz & Schmutzler (2017) highlight intrinsic motivation: work-derived goal satisfaction fosters proactive innovation via intrinsic value realization. Externally. Collectively, these perspectives underscore that activating employee innovation motivation is critical for enhancing enterprise innovation performance, forming the basis for this paper's assumptions.

H1: Employee innovation motivation has a significant positive impact on Firm innovation performance.

The Influence of Employee innovation Ability on Enterprise Innovation Performance

Employee innovation ability is a critical driver of enterprise innovation Jia et al. (2023) connect this ability to accelerate technological iteration, refreshing products and underlying technologies for consumers., while Simpson et al. (2007) show positive atmospheres increase communication, facilitating the effective display of innovative capabilities. These insights form the basis for the paper's proposed hypothesis.

H2: Employee innovation ability has a significant positive impact on firm innovation performance.

The Influence of Employee Innovation Ability on Employee Innovation Motivation

Employee innovation ability reflects deep cognitive understanding and problem-solving efficiency in target fields. Islam & Ismail (2008) argue it helps employees define innovation path milestones and build confidence to complete tasks. Palin & Kaartemo (2016) highlight that leveraging this ability during innovative work fosters self-efficacy when tackling challenges. These insights form the basis for the paper's proposed hypotheses.

H3: Employee innovation ability has a significant positive impact on enterprise innovation motivation.

To sum up, this paper proposes a conceptual model of the factors that affect enterprise innovation performance based on AMO model. The conceptual framework of this article is shown in Figure 1.

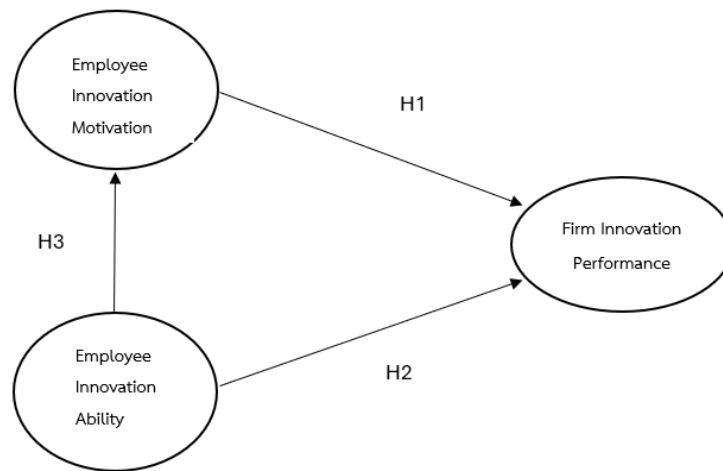

Figure 1

Conceptual Framework

Methodology

Sample, Sampling, and Data Collection

This study targeted employees of Internet MSMEs in Henan Province, China, using a certified questionnaire survey (HREC091/2024) distributed online via an electronic platform with random sampling. Drawing on Liu Yanan's (2022) data (total employee population: 13,827,000), the Yamane formula was applied with a 95% confidence interval and 5% error margin, calculating a required sample size of 399.89 rounded to 400 for analysis. A total of 425 questionnaires were collected, but 24 invalid responses (due to short completion time, repeated answers, or carelessness) were excluded, leaving 401 valid samples for analysis.

Data Analysis Methods

In this study, Structural Equation Modeling (SEM) was employed to analyze the collected data and evaluate the proposed hypotheses. SEM integrates confirmatory factor analysis and path analysis into a unified framework. It is a multivariate statistical technique utilized to estimate a series of interconnected dependent relationships concurrently.

Results

In terms of gender, there were 202 male students (50.4%) and 199 female students (49.6%), showing a nearly even distribution. Most respondents were aged 21–40 years, the primary working age group. Educationally, the majority had tertiary or undergraduate qualifications.

The following evaluation criteria are adopted in this article (Scott, 1955) define reliability the Cronbach's alpha values for all constructs exceeded 0.7 The final result shows indicating satisfactory reliability.

Using AMOS 24.0, confirmatory factor analysis (CFA) was conducted, with model fit criteria following Wen Zhonglin et al. (2004). Results showed satisfactory scale fit.

Convergent validity was evaluated using Anderson & Gerbing (1988) criteria, all item factor loads exceeded 0.5.; CR values for IP, IM, IA, IAT were > 0.7.; AVE values for all constructs were > 0.5. Collectively, these results confirm satisfactory convergent validity of the scale. following established statistical criteria (Kim, K. H., 2005).

Table 1 Path analysis

Hypothesis	Path			Std.	S.E.	C.R.	P	Supported
H1	IP	<---	IM	.334	.052	5.617	***	Accepted
H2	IP	<---	IA	.465	.055	7.380	***	Accepted
H3	IM	<---	IA	.141	.060	2.372	***	Accepted

Note 1: *** stands for $P < 0.001$

Note 2: IP=Firm Innovation performance; IM=Employee Innovation motivation; IA=Employee Innovation ability.

Table 1 shows the path analysis results of the five hypotheses set in this study, including the standardized coefficients, standard errors, critical ratios, and P values of the paths. The results show that all hypotheses are accepted, indicating that the impact of each path is significant. The path model diagram is shown in Figure 2.

Hypotheses H1 and H2 explore the Employee Innovation motivation (IM) and Employee Innovation ability (IA) on Firm Innovation performance (IP), respectively. The path analysis results show that both constructs have a significant positive impact on Firm Innovation performance, among which the standardized path coefficient of

Employee Innovation motivation on Firm Innovation performance is .334, and the standardized path coefficient of Employee Innovation ability on Firm Innovation performance is .465. This shows that Building customer satisfaction with Employee Innovation motivation and Employee Innovation ability can significantly enhance their Firm Innovation performance.

Hypothesis H3 explores the impact of Innovation ability on Employee Innovation motivation, and the path coefficient is .141, indicating that the improvement of Employee Innovation ability significantly enhances Employee Innovation motivation. This finding highlights the core role of Employee Innovation ability.

Overall, these path analysis results provide insights into understanding employee behavior, especially how employee innovation motivation and ability significantly impact enterprise innovation performance, with enhanced ability boosting motivation

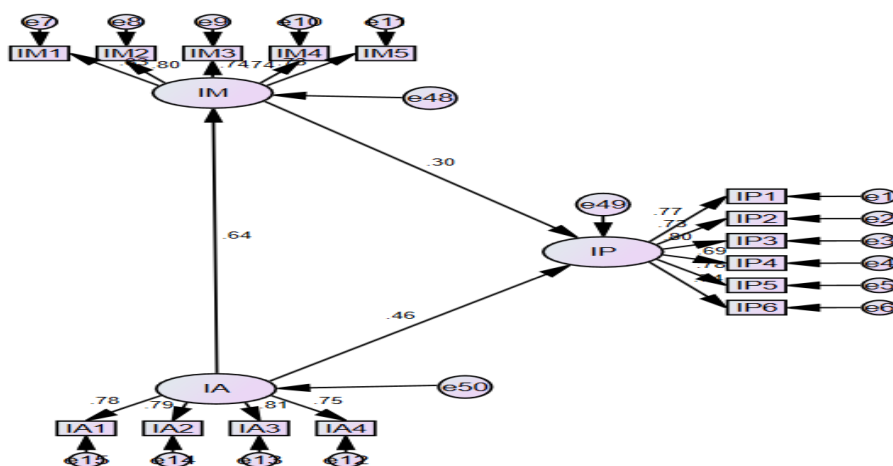

Figure 2 Structural equation model

Discussion

Findings confirm employee innovation motivation significantly enhances enterprise innovation performance (Olshavsky, 1996), as motivated employees drive innovative actions and efficiency, directly boosting organizational outcomes. The main implications of managerial implications include optimizing

job-person fit to leverage strengths, designing personalized training aligning corporate vision with skill development, and adopting ladder evaluations to build confidence and clarify goals. Regular motivation assessments are essential to maintain group innovation efficiency.

Innovative ability also positively impacts performance, with skilled employees driving novel ideas/products and competitiveness. Organizational innovation atmospheres moderate this relationship: supportive environments unlock potential by providing resources/support, facilitating ability-to-performance conversion. Enterprises should strengthen dynamic capabilities, promote knowledge sharing, reduce innovation constraints, and expand employee autonomy to accelerate progress, fully utilizing innovation capacity for sustainable growth and breakthroughs. Scholar's detail model components: Meuer J (2017) urges post-recruitment ability development via training and career clarity to boost motivation/skills. Mahdy & Alhadi (2021) stress moving beyond basic resources to foster teamwork, trust, and growth opportunities for productivity.

Theoretical Implication

Building on the AMO theoretical model, this study adjusts variables to expand its applicability, demonstrating that in Internet MSMEs, employee innovation motivation and ability positively impact enterprise innovation performance, and that innovation ability directly influences motivation. Organizational innovation atmosphere acts as a moderator, strengthening/weakening the link between ability and performance. The model offers a thinking framework for Internet enterprises: by applying it to cases like Flower Networking, firms can assess their innovation process's effects and flaws. It also enables self-inspection of innovation mechanisms, fostering effective error correction to maintain healthy innovation trajectories. Consistent with Smith, Busi & Van Der Meer (2008) defines it as employees' capacity to deliver effective innovative ideas, processes, and products for business activities.

Practical Implication

Unlike most Internet firms focusing on innovation/technical resource input, this study drives innovation through management reform, targeting MSMEs' resource constraints and risk weaknesses. By optimizing employee innovation management, improving work environments, expanding innovation autonomy, establishing positive

interaction mechanisms, and enhancing person-job fit/skill development, it boosts enterprise innovation performance. This employee-centered, asset-light model lowers innovation barriers for Internet MSMEs, offering an effective, scalable framework to enhance competitiveness and facilitate industry participation. Insights from Henan's Internet MSMEs also lay groundwork for future cross-industry innovation performance research. Consistent with Liu & Cui (2012) advocate a comprehensive approach, emphasizing factors like insight, thinking ability, and memory that shape the persistence of innovative behavior.

Recommendation

Future research will address limitations through three directions: expanding the scope from Henan's Internet MSMEs to a nationwide, cross-industry analysis to examine model applicability; integrating employee and management innovation by incorporating managerial roles into a multi-stakeholder framework to reflect interactive enterprise innovation dynamics; and enhancing the evaluation system to adapt to new technologies/business models, addressing traditional framework limitations especially in high-tech sectors. These efforts aim to develop a contemporary, holistic approach for modern enterprise innovation assessment and strategy.

References

- Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411–423. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.103.3.411>
- China Internet Network Information Center (2023). Statistical Data. http://www.thearda.com/Archive/Files/Downloads/SPRTCHNA_DL2.asp
- OECD. (2022). Financing SMEs and Entrepreneurs 2022: An OECD Scoreboard. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/e9073a0f-en>
- Islam, R., & Ismail, A. Z. H. (2008). Employee motivation: a Malaysian perspective. *International Journal of Commerce and Management*, 18(4), 344–362.
- Jia, H. J., Zhuang, Z. Y., Xie, Y. X., Wang, Y. X., & Wu, S. Y. (2023). Research on Dynamic Capability and Enterprise Open Innovation. *Sustainability*, 15(2), 1234. <https://doi.org/10.3390/su15021234>

- Kim, K. H. (2005). The relationship between fit indexes, power, and sample size in structural equation modelling. *Structural Equation Modelling: A Multidisciplinary Journal*, 12(3), 368–390.
- Liu Yanan. (2022). The impact of COVID-19 on the development of Internet MSMEs in Henan and its countermeasures, *Regional Economy*, pp. 84-86.
- Liu, Z., & Cui, J. (2012). Improve technological innovation capability of enterprises through tacit knowledge sharing. *Procedia Engineering*, 29, 2072–2076. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2012.01.264>
- Lorenz, E., & Schmutzler, J. (2017). Tolerance, agglomeration, and enterprise innovation performance: a multilevel analysis of Latin American regions. *Industrial and Corporate Change*, 27(2), 243–268.
- Mahdy, F., & Alhadi, A. (2021). The effect of high-performance work systems according to AMO model on HRM performance outcomes: An analytical study on the banking sector. *Management Science Letters*, 11(6), 1755-1764.
- Meuer, J. (2017). Exploring the complementarities within high-performance work systems: A set-theoretic analysis of UK firms. *Human Resource Management*, 56(4), 651-672. <https://doi.org/10.1002/hrm.21793>
- Olshavsky, R. (1996). An exploratory study of the innovation evaluation process. *Journal of Product Innovation Management*, 13(6), 512–529. [https://doi.org/10.1016/s0737-6782\(96\)00037-9](https://doi.org/10.1016/s0737-6782(96)00037-9)
- Palin, K., & Kaartemo, V. (2016). Employee motivation to participate in workplace innovation via in-house crowdsourcing. *European Journal of Workplace Innovation*, 2(2).
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Scott, W. A. (1955). The reliability of content analysis is examined in the context of nominal scale coding. Seo Hyun Young (2011). Research on influencing factors of perceived service quality and improving measurement methods. *Public Opinion Quarterly*, 19(3), 321.
- Shirai, M., & Tanaka, M. (2011). The Study of Compensation Systems Through the Lens of Self Determination Theory: Reconciling 35 Years of Debate. *Cirano Working Papers*, 49(3), 221-222.

- Simpson, D. D., Joe, G. W., & Rowan-Szal, G. A. (2007). Linking the elements of change: Program and client responses to innovation. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 33(2), 201–209. <https://doi.org/10.1016/j.jsat.2006.12.022>
- Smith, M., Busi, M., Ball, P. D., & Van Der Meer, R. (2008). Factors influencing an organisation's ability to manage innovation: a structured literature review and conceptual model. *International Journal of Innovation Management*, 12(04), 655–676. <https://doi.org/10.1142/s1363919608002138>
- Szuper, K., & Wołoszyn, K. (2020). Innovation & enterprise innovation strategies. *Zeszyty Naukowe*, 2020(148), 735–748. <https://doi.org/10.29119/1641-3466.2020.148.54>
- Tang, T., Abuhmaid, A. M., Olaimat, M., Oudat, D. M., Aldhaeebi, M., & Bamanger, E. (2020). Efficiency of flipped classroom with online-based teaching under COVID-19. *Interactive Learning Environments*, 1–12.
- Terziovski, M. (2010). Innovation and its Performance Implication in Small and Medium Entreprices in Manufacturing Sector: A resource based view. *Strategic Management Journal*, 31(8), 892-902.
- Wang, P., Wang, X., Huang, Z., & Fan, B. (2021). Overcoming the middle-income trap: International experiences and China's choice. *China Economic Journal*, 14(3), 336-349. <https://doi.org/10.1080/17538963.2021.1965788>
- Wen Zhonglin, Hau Kit-Tai, and Herbert W. Marsh (2004). Structural Equation Model Testing: Cutoff Criteria for Goodness of Fit Indices and Chi-Square Test. *Advances in Psychological Science*, 36(2), 186-194.
- Yu, X., & Cai, L. (2014). Failure learning behavior, strategic decision making and entrepreneurial innovation performance. *Journal of Management Science*, 16(12), 37–56.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิด ของโพลยาร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบราที่ส่งเสริมความสามารถในการ แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*

DEVELOPING LEARNING MANAGEMENT A PROBLEM-SOLVING PROCESS BASED ON THE CONCEPT OF POLYA JOINS WITH THE GEOGEBRA PROGRAM THAT PROMOTES PROBLEM-SOLVING ABILITY MATHEMATICAL OF MATHAYOM 4 STUDENTS

นริศรา ภูณลง¹ และ มนตรี วงษ์สะพาน²

Narisara Phoochalong¹ and Montree Wongsaphan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹⁻²Maharakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: 66010582021@msu.ac.th, Email: montree.v@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 39 คน เลือกโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ฟังก์ชัน โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา 2) แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4) แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ One Sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.74/75.73 ซึ่งมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 70/70 2) หลังได้รับการจัดการเรียนรู้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) หลังได้รับการจัดการเรียนรู้นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ

* Received 26 June 2025; Revised 4 July 2025; Accepted 5 July 2025

ละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา, โปรแกรมจีโอจีบรา, ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purpose of this research is to 1) develop a learning management using Polya problem-solving process in conjunction with GeoGebra program for Mathayom 4 students to achieve the efficiency of 70/70 criteria, 2) to compare the mathematics problem-solving ability of Mathayom 4 students with the 70 percent criteria, 3) to compare the academic achievement of Mathayom 4 students with the 70 percent criteria, and 4) to study the satisfaction of Mathayom 4 students with the learning management. The sample consisted of 39 Mathayom 4 students studying Mathematics in the 2024 academic year, selected by cluster random sampling. The instruments used were 1) a learning management plan on Functions using Polya problem-solving process in conjunction with GeoGebra program, 2) a mathematics problem-solving ability test, 3) a mathematics problem-solving achievement test, and 4) a learning satisfaction measure. The statistics used were percentage, mean, standard deviation, and One Sample t-test for hypothesis testing.

The research results found that: 1) the learning activities were effective at 82.74/75.73, which was effective according to the criteria of 70/70. 2) After receiving the learning management, students had the ability to solve mathematical problems higher than the criteria of 70 percent with statistical significance at the .01 level. 3) After receiving the learning management, students had mathematical learning achievement higher than the criteria of 70 percent with statistical significance at the .01 level. 4) Students had the highest level of overall satisfaction with the learning management.

Keywords: Polya problem-solving process, Geogebra, Mathematical problem-solving ability.

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะช่วยส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล และมีแบบแผนที่ชัดเจน ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการวางแผนแก้ไขปัญหา และตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ทักษะที่จำเป็น เช่น การแก้ปัญหา การสื่อสาร การเชื่อมโยง และการคิดสร้างสรรค์ ล้วนเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกสาขาวิชา การแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์และหาทางออกอย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในโลกยุคใหม่ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555)

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ พบว่าปัญหาหลักคือความสามารถในการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน นักเรียนยังขาดทักษะการวิเคราะห์ และการเชื่อมโยงความรู้ จึงทำให้การเรียนกลายเป็นเพียงการจดจำสูตรไปใช้โดยที่นักเรียนไม่เข้าใจแก่นแท้ของเนื้อหา นอกจากนี้ ครูผู้สอนบางรายยังยึดติดกับการสอนแบบบรรยายเนื้อหาแล้วให้ทำแบบฝึกหัด ซึ่งไม่เพียงพอในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหอย่างแท้จริง การเรียนคณิตศาสตร์ควรเน้นการปฏิบัติจริง เช่น การพิสูจน์ การทดลอง และการลงมือแก้โจทย์ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นการเรียนการสอนควรปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เน้นการมีส่วนร่วมและพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์มากขึ้น (สมนึก ภัททิยธนี, 2562)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาวิธีการสอนที่ส่งเสริมการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ โดยพบว่าการสอนตามแนวคิดของโพลยา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหา การวางแผน การดำเนินการ และการย้อนกลับตรวจสอบ ช่วยให้นักเรียนมีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังศึกษาการใช้โปรแกรมจีโอจีบรา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างภาพทางคณิตศาสตร์ เช่น กราฟ พีชคณิต และการคำนวณแบบเรียลไทม์ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น การผสมผสานการใช้กระบวนการโพลยากับจีโอจีบราจึงมีศักยภาพในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาม Lopez (2011 อ้างอิงจาก อธิภูมิ พาสงค์, 2559) ยังพบว่า การใช้จีโอจีบราในการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้างวิสัยทัศน์และแรงบันดาลใจในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะกับนักเรียนที่มีปัญหามทางการเรียน และช่วยเพิ่มความรู้อย่างยั่งยืนมากขึ้น

การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหามได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เรียนรู้จากการจดจำมากกว่าการเข้าใจเนื้อหาเชิงลึก ผู้วิจัยจึงมีแรงจูงใจในการศึกษาวิธีการสอนที่ส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหามตามแนวคิดของโพลยาร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ซึ่งช่วยให้มองเห็นภาพทางคณิตศาสตร์และเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น แนวทางนี้คาดว่าจะช่วยยกระดับความสามารถในการแก้ปัญหาม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และกระตุ้นให้เกิด

แรงจูงใจในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาอื่นหรือระดับชั้นที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ครูผู้สอน และระบบการศึกษาในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

1.แบบแผนการวิจัย

แบบแผนที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียววัดผลเฉพาะหลังการทดลอง (One-Shot Case Study) (มนตรี วงษ์สะพาน, 2563)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนนักเรียน 4 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 160 คน (โรงเรียนผดุงนารี, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนผดุงนารี อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 39 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ฟังก์ชัน โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 แผน 12 ชั่วโมง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ในด้านเนื้อหา จุดประสงค์และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ฟังก์ชัน สำหรับผู้เชี่ยวชาญ มี 5 ระดับ พบว่าค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 และมีความเหมาะสมมากที่สุด

3.2 แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรม จีโอจีบรา เป็นข้อสอบอัตนัย สร้าง 10 ข้อ ใช้จริงจำนวน 5 ข้อ วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ปรากฏว่าแบบทดสอบมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียน จำนวน 40 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำกระดาษคำตอบที่ได้มาตรวจให้คะแนน วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อเพื่อหาค่าความยาก (p) ปรากฏว่ามีค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.51 ถึง 0.73 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.33 จากนั้นนำข้อสอบที่คัดเลือกไว้ 5 ข้อไปหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งปรากฏว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

3.3 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา เป็นข้อสอบปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก สร้าง 40 ข้อ ใช้จริงจำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC)

ปรากฏว่าแบบทดสอบมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียน จำนวน 40 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำกระดาษคำตอบที่ได้มาตรวจให้คะแนน วิเคราะห์ข้อสอบรายข้อ เพื่อหาค่าความยาก (p) ปรากฏว่ามีค่าความยาก (p) ตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.79 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.72 จากนั้นนำข้อสอบที่คัดเลือกไว้ 30 ข้อไปหาค่าความเชื่อมั่น ซึ่งปรากฏว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

3.4 แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียน เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สร้าง 24 ข้อ ใช้จริงจำนวน 14 ข้อ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามประเด็นหลัก แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ถึง 1.00 ค่าที่ยอมรับได้ของค่า IOC คือ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 (มนตรี วงษ์สะพาน, 2564) ปรากฏว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ความพึงพอใจของนักเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอความร่วมมือกับโรงเรียนผดุงนารี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 39 คน ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง โดยการจัดการเรียนรู้

โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา เรื่อง ฟังก์ชัน

4.2 ปฐมนิเทศรายวิชาเพื่อสร้างข้อตกลงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา โดยแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ แจ้งบทบาทของครูและนักเรียนและวิธีการปฏิบัติกิจกรรมใน ชั้นเรียน

4.3 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 แผน 12 ชั่วโมง

4.4 เมื่อดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา สิ้นสุดตามแผนที่วางไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว จากนั้นทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 5 ข้อ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ชนิดปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4.5 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.6 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อสรุปผลการทดลองตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 หาประสิทธิภาพ E1/E2 ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 70/70

5.2 วิเคราะห์ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ซึ่งเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา เรื่อง ความสัมพันธ์และฟังก์ชัน

5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา

ผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเสนอเป็น 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนระหว่างเรียนจากการประเมิน แบบฝึกหัด การทดสอบย่อย และการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน

เลขที่	การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา					ทดสอบย่อย (30)	คะแนนรวมทั้งหมด (150)	คะแนนสอบหลังเรียน (30)
	แผนที่ 1 (24)	แผนที่ 2 (24)	แผนที่ 3 (24)	แผนที่ 4 (24)	แผนที่ 5 (24)			
รวม	836	814	801	822	788	779	4840	886
$\bar{x}$	21.44	20.87	20.54	21.08	20.21	19.97	124.10	22.72
S.D.	1.93	2.92	2.46	2.16	2.41	3.86	7.35	3.92
P	89.32	86.97	85.58	87.82	84.19	66.58	82.74	75.73

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมิน แบบฝึกหัด การทดสอบย่อยท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 124.10 คิดเป็นร้อยละ 82.74 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ที่ผู้วิจัยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหาค่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 22.72 จากคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 75.73 แสดงว่ามีประสิทธิภาพ 82.74/75.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	N	$\bar{x}$	μ_0 70%	S.D.	P	t	Sig.
40	1247	39	31.97	28	4.53	79.94	5.48	.001

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียน มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รายด้านตามขั้นตอนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา

ขั้นที่	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	N	$\bar{x}$	S.D.	P
ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา	10	318	39	8.15	1.41	81.54
ขั้นที่ 2 วางแผนแก้ปัญหา	10	297	39	7.62	1.29	76.15
ขั้นที่ 3 ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้	10	334	39	8.56	1.31	85.64
ขั้นที่ 4 การตรวจคำตอบ	10	298	39	7.64	1.35	76.41

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียน มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในแต่ละขั้นตอนของการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา จะเห็นว่านักเรียนมีคะแนนในขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีคะแนนรวมสูงที่สุดอยู่ที่ 334 คะแนน ตามด้วยขั้นที่ 1 ขั้นการทำความเข้าใจปัญหา มีคะแนนรวมอยู่ที่ 318 คะแนน ขั้นที่ 4 ขั้นการตรวจคำตอบ มีคะแนนรวม 298 คะแนน และขั้นที่ 2 ขั้นวางแผนแก้ปัญหา มีคะแนนรวมอยู่ที่ 297 คะแนน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ฟังก์ชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	N	$\bar{x}$	$\mu_{0.70\%}$	S.D.	P	t	Sig.
30	886	39	22.72	21	3.92	75.73	2.73	.005

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรมจีโอจีบรา

รายการประเมินความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	P	ระดับความพึงพอใจ
1. กิจกรรมการเรียนรู้เนื้อหา ภาษา รูปแบบตรงตามความสนใจและความต้องการของนักเรียน	4.69	0.51	93.85	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิด	4.74	0.49	94.87	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.74	0.44	94.87	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีการวางแผนการทำงาน	4.69	0.61	93.85	มากที่สุด
5. กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความพยายามในการค้นหาคำตอบในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น	4.79	0.40	95.90	มากที่สุด
6. นักเรียนมีความสามารถทางการคิดที่ดีขึ้น	4.79	0.46	95.90	มากที่สุด
7. บรรยากาศของกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.87	0.40	97.44	มากที่สุด
8. บรรยากาศของกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อิสระ	4.82	0.45	96.41	มากที่สุด
9. บรรยากาศของกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดความคิดที่หลากหลาย	4.82	0.45	96.41	มากที่สุด
10. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.82	0.38	96.41	มากที่สุด
11. ผู้สอนแจ้งรายละเอียดการสอน หัวข้อการสอนและการประเมินผลอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้รายวิชา	4.90	0.30	97.95	มากที่สุด
12. การวัดประเมินผลรายวิชามีความเหมาะสมและเที่ยงตรง	4.85	0.43	96.92	มากที่สุด
13. การวัดประเมินผลรายวิชามีหลักเกณฑ์การวัดที่ชัดเจน	4.85	0.43	96.92	มากที่สุด
14. การวัดและประเมินผลรายวิชาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา	4.87	0.40	97.44	มากที่สุด
รวม	4.80	0.44	96.08	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ โพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ โพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา เรื่อง ฟังก์ชัน มีประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 82.74/75.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 70/70 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 82.74 และผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 75.73 อย่างไรก็ตาม ค่าทั้งสองมีความแตกต่างกัน 7.01 จุด แสดงถึงความไม่สอดคล้องระหว่างกระบวนการเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน นักเรียนไม่ได้ใช้โปรแกรมจีโอจีบราเหมือนใน กิจกรรมในห้องเรียน อาจส่งผลให้คะแนนลดลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แผนการเรียนรู้ดังกล่าว ได้รับการพัฒนาจากการศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด และข้อเสนอแนะจากอาจารย์และ ผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีการปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง ทำให้แผนมีคุณภาพและสอดคล้องกับ งานวิจัยของรฐพงศ์ คงพินิจ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการของ โพลยาพร้อมกับสื่อจีโอจีบรา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สี่เหลี่ยมมุมฉาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โพลยาพร้อมกับจีโอ จีบรามีประสิทธิภาพ 81.80/78.67 และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกฤตา ห้วยทราย (2564) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อ ส่งเสริมความสามารถ ในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหา ของโพลยามีประสิทธิภาพ 82.26/79.74 มีประสิทธิภาพเกินเกณฑ์ที่กำหนดเช่นกัน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของ โพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ตามแนวคิดของโพลยาช่วยให้นักเรียนมีขั้นตอนในการคิดที่ชัดเจน เป็นระบบ และส่งเสริมทักษะการวิเคราะห์และการให้เหตุผล ส่วนโปรแกรมจีโอจีบราทำให้นักเรียนสามารถมองเห็นภาพและความสัมพันธ์ของข้อมูลทางคณิตศาสตร์ได้อย่างชัดเจน ช่วย กระตุ้นแรงบันดาลใจและเพิ่มความเข้าใจ โดยเฉพาะกับนักเรียนที่อ่อนในวิชาคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของลลิตา ยะปะตัง (2565) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการ แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการประยุกต์การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI ร่วมกับ

กระบวนการของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการประยุกต์การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI ร่วมกับกระบวนการของโพลยา สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องงานวิจัยของปัทมณัฐ ถาเนาะ (2562) ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ทางคณิตศาสตร์ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ทางคณิตศาสตร์ร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาร่วมกับโปรแกรม GeoGebra มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องฟังก์ชันสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) พร้อมทั้งพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีคุณภาพ ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและการวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบก่อนใช้งานจริง กระบวนการของโพลยาช่วยให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบ ส่วนโปรแกรม GeoGebra ช่วยให้เห็นภาพชัดเจน เข้าใจเนื้อหาซับซ้อนได้ดี เช่น การสร้างกราฟของฟังก์ชัน ส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของภาวดี สวนดี (2563) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กราฟและความสัมพันธ์เชิงเส้นและความสามารถในการ แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการ ประยุกต์กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดของโพลยา : การวิจัยผานวิธี พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการประยุกต์กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดของโพลยา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องกราฟและความสัมพันธ์เชิงเส้น สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหตามแนวคิดของโพลยา ร่วมกับโปรแกรม GeoGebra อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากแนวคิดของโพลยามีขั้นตอนที่เป็นระบบ ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีแบบแผน ประกอบกับโปรแกรม GeoGebra ช่วยให้เห็นภาพของฟังก์ชันต่างๆ ได้ชัดเจน จึงเกิดความเข้าใจเชิงลึกและแรงบันดาลใจในการเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของไอริน ถาวรนนท์ (2561) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น โดยใช้โปรแกรม GeoGebra เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประจวบวิทยาลัย พบว่าความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น โดยใช้โปรแกรม GeoGebra โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากขึ้นไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา หมายถึง การบูรณาการระหว่างวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีโอจีบรา มาประยุกต์ใช้เป็นสื่อในกระบวนการเรียนรู้โดยผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการคิดและกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือ ในการแสวงหาความรู้ใหม่ การสอนตามแนวคิดของโพลยา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การทำความเข้าใจปัญหา การวางแผน การดำเนินการ และการย้อนกลับตรวจสอบ ช่วยให้นักเรียนมีทักษะคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังศึกษาการใช้โปรแกรมจีโอจีบรา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างภาพทางคณิตศาสตร์ เช่น กราฟ พีชคณิต และการคำนวณแบบเรียลไทม์ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น การผสมผสานการใช้กระบวนการโพลยากับจีโอจีบราจึงมีศักยภาพในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาที่ยังพบว่า การใช้จีโอจีบราในการเรียนการสอนช่วยเสริมสร้างวิสัยทัศน์และแรงบันดาลใจในการเรียนคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะกับนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียน และช่วยให้มีความรู้ที่ยั่งยืนมากขึ้น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์หรือปัญหาในชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

1.2 ครูควรให้คำแนะนำ และสะท้อนผลการเรียนแก่ผู้เรียนหลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชั่วโมงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนาตนเองของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

1.3 ครูควรวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย อาทิ การใช้แบบฝึกทักษะ ใบงาน แบบทดสอบที่หลากหลายรูปแบบ และควรให้คะแนนจากการนำเสนอความคิดในการแก้ปัญหาแก่นักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นและเป็นแรงจูงใจในการเรียนการสอนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ แก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีไอจีบรา ร่วมกับเทคนิคการจัดการกรรมการเรียนรู้ แบบอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ แก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีไอจีบราในเนื้อหาด้านอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น ๆ

2.3 ควรนำการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามแนวคิดของโพลยาพร้อมกับโปรแกรมจีไอจีบรา ไปปรับใช้ในด้านอื่น ๆ ของนักเรียน เช่น เรขาคณิต ตรรกศาสตร์ หรือแคลคูลัส

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ณัฐกฤตา ห้วยทราย. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 32(2), 120-132.

ปชญญะ ถานันตะ. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ทางคณิตศาสตร์ร่วมกับ กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภาวดี สอนดี. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กราฟและความสัมพันธ์เชิงเส้นและความสามารถในการ แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการ ประยุกต์กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดของโพลยา: การวิจัยผสมวิธี. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 16(2), 14-23.

มนตรี วงษ์สะพาน. (2563). พื้นฐานการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ดักลีลาการพิมพ์.

รัฐพงศ์ คงพินิจ. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการของโพลยาพร้อมกับสื่อจีไอจี

- บรา เพื่อส่งเสริมความสามารถใน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เรื่องสี่เหลี่ยมมุมฉาก
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 19(3),
215-226.
- โรงเรียนผดุงนารี. (2567). ข้อมูลโรงเรียน. ข้อมูลทั่วไป. จำนวนนักเรียน. เรียกใช้เมื่อ 24
พฤศจิกายน 2567 จาก
<https://www.phadungnaree.ac.th/home/index.php/about-school/general/2020-04-30-13-59-37>.
- ลลิตา ยะปะตัง. (2565). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการ
ประยุกต์การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค TAI ร่วมกับกระบวนการของโพลยา สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษาไม่ได้อัปเดตพิมพ์.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). ทักษะและกระบวนการทาง
คณิตศาสตร์ (3rd ed.). กรุงเทพฯ: 3-คิว มีเดีย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2562). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 12). กทม. : ประสานการพิมพ์.
- อธิภูมิ พาสงค์. (2559). การใช้โปรแกรม GeoGebra ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม
รูปแบบ 4MAT เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง แคลคูลัส
เบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา
ไม่ได้อัปเดตพิมพ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ไอริน ถาวรนนท์. (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามวัฏจักรการเรียนรู้
7 ขั้น โดยใช้โปรแกรม GeoGebra เรื่อง การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประจวบวิทยาลัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
นเรศวร, 22(2), 317-330.

ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

: การออกแบบงานและบรรยากาศองค์การ*

ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF THE GOVERNMENT OFFICIALS AT THE OFFICE OF PERMANENT SECRETARY, MINISTRY OF JUSTICE : JOB DESIGN AND ORGANIZATIONAL CLIMATE

จิตรัตน์ โกวิทยา¹ และ พรพรรณ เหมะพันธุ์²

Thidarat Kovittaya¹ and Pornphan Hemaphan²

¹⁻²คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹⁻²Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: thidarat.kov@ku.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่ออธิบายระดับความผูกพันของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และ3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของบรรยากาศองค์การและการออกแบบงานกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) รวมทั้งสิ้น 183 คน ซึ่งคัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างมีสัดส่วน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความผูกพันของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมมีความผูกพันต่อองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยด้านความต้องการที่จะคงอยู่กับองค์การมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านความทุ่มเทพยายามและตั้งใจเพื่อองค์การ และ 2) การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ๆ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ประจำต่อเดือน และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และบรรยากาศองค์การและการออกแบบงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ดังนั้น องค์การควรพัฒนาการออกแบบงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างช่วงวัยของข้าราชการ การเสริมสร้างบรรยากาศองค์การ

* Received 7 June 2025; Revised 2 July 2025; Accepted 7 July 2025

ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และผลลัคนรูปแบบการออกแบบงานที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กร

คำสำคัญ: บรรยากาศองค์การ, การออกแบบงาน, ความผูกพันต่อองค์กร

Abstract

This study has 3 objectives: 1) To describe the level of organizational commitment of the Government Officials at the Office of Permanent Secretary, Ministry of Justice 2) To compare personal factors that affect Organizational Commitment of the Government Officials at the Office of Permanent Secretary, Ministry of Justice and 3) To investigate the relationship between Organizational Climate and Job Design with Organizational Commitment of the Government Officials at the Office of Permanent Secretary, Ministry of Justice. A sample of 183 government officials of the Office of Permanent Secretary, Ministry of Justice was selected using proportional stratified random sampling. Data were collected through questionnaires and analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's correlation coefficient.

The results revealed that: 1) The overall level of Organizational Commitment of the Government Officials at the Office of Permanent Secretary, Ministry of Justice was high. Among the three dimensions, continuance commitment had the highest mean score, followed by effort and dedication toward the organization. 2) Hypothesis testing showed that the personal factor of age had a statistically significant difference in organizational commitment at the significance level of .05 level, while other personal factors such as gender, educational level, monthly income, and tenure showed no statistically significant differences. Furthermore, organizational climate and job design were found to have a moderate positive correlation with organizational commitment at significance level of .01 Therefore, the organization should develop various types of job design in association with generational differences and foster a supportive organizational climate in order to enhance work efficiency and strengthen organizational commitment.

Keywords: Organizational Climate, Job Design, Organizational Commitment

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กรให้เดินหน้า เพราะมนุษย์มีความรู้และทักษะในการทำงาน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ รวมถึงมีประสบการณ์ ความรู้ ความถนัดเฉพาะด้านที่แตกต่างกันออกไป โดยในส่วนของภาครัฐนั้น ทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรคือ ข้าราชการ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ บริหารราชการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เกิดผลสัมฤทธิ์และมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจากสถิติกำลังคนภาครัฐ ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า ข้าราชการของประเทศไทยมีจำนวนถึง 1.68 ล้านคน และบุคลากรรัฐที่ไม่ใช่ราชการอีกมากกว่า 1.2 ล้านคน (กรุงเทพมหานคร, 2566) ในการทำงานที่ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชนชาวไทย จำนวน 66.05 ล้านคน (กรมการปกครอง, 2567) และขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติร่วมกับทุกภาคส่วน ตามข้อกำหนดบทบาทและหน้าที่ของข้าราชการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการดูแลการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนในกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงอัตราการคงอยู่ของกำลังคนภาครัฐในหน่วยงานราชการหนึ่ง ๆ จะพบว่าในปีงบประมาณหนึ่ง ๆ มีจำนวนข้าราชการโอนย้ายจากหน่วยงานราชการหนึ่งไปยังอีกหน่วยงานราชการหนึ่งอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้ภายใต้กฎระเบียบของ ก.พ. และดุลพินิจของผู้มีอำนาจเพื่อให้การบริหารราชการของหน่วยงานราชการนั้น ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรภาครัฐได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถอันจะเป็นประโยชน์ต่องานราชการ แต่ในทางตรงกันข้ามอาจส่งผลกระทบในการขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรได้

การศึกษาจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการโอนย้ายและลาออกของข้าราชการในหลายหน่วยงานราชการของประเทศไทย สะท้อนถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เช่น การบังคับบัญชาและการควบคุมลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายและความอิสระในการทำงาน ความก้าวหน้าในสายอาชีพ คุณภาพชีวิตการทำงาน ของข้าราชการ ฯลฯ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบรรยากาศในการทำงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (กรรณิการ์ เกตทอง, 2559; ปัทมาภรณ์ กุสุมภ์, 2560; ญัฐชา สังข์แป้น, 2563) ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าบรรยากาศขององค์กรเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้ข้าราชการอยู่กับองค์กรต่อไป รวมถึงการสร้างผูกพันของข้าราชการต่อองค์กร เพื่อช่วยให้ข้าราชการเกิดความสัมพันธ์และความผูกพันต่อองค์กร มีค่านิยมและเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกับองค์กร ก่อให้เกิดความจงรักภักดี ตั้งใจที่จะทุ่มเทความสามารถเพื่อทำประโยชน์ให้แก่องค์กร ปฏิบัติงานกับองค์กรนี้ด้วยใจรักและผูกพัน ในขณะเดียวกัน การออกแบบงานเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในสายงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน

มองเห็นอนาคตของตนเอง มีความพึงพอใจในงานและทำงานอยู่กับองค์กรได้ยาวนาน (พรพรรณ เหมะพันธุ์, 2564) โดยการออกแบบงานสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลกับองค์กร หากองค์กรมีการออกแบบงานที่ดี ก็จะทำให้ข้าราชการมีแรงจูงใจในการ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ และมีความสุขกับการทำงาน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศขององค์กรที่ดี เกิดความรู้สึกรักและเป็นส่วนหนึ่ง อยากปฏิบัติงานที่องค์กรนี้ตลอดไป

สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้กระทรวงยุติธรรมมีส่วนราชการ โดยสำนักงาน ปลัดกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสำเร็จของ กระทรวงยุติธรรม ติดตามผลการปฏิบัติราชการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม โดย ในปีพ.ศ. 2566 สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมได้รับรางวัลเลิศรัฐ จำนวน 3 รางวัล คือ 1. สาขาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ 4.0 ระดับก้าวหน้า (Advance) 2. สาขาคุณภาพการ บริหารจัดการภาครัฐ หมวด 3 ด้านการมุ่งเน้นผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 3. สาขา การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมประเภทเรื่องสื่อขยายผล “ระดับดี” ผลงาน “ยกระดับ บริการงานยุติธรรม มุ่งมั่น พัฒนาทั่วถึง เป็นธรรมเท่าเทียม” จากสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของสำนักงานปลัดกระทรวง ยุติธรรมที่ผู้บริหารและข้าราชการในสังกัดมีส่วนร่วมมุ่งมั่นยกระดับองค์การจนประสบ ความสำเร็จอย่างสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ “ประชาชนเชื่อมั่นในงานยุติธรรม” ของสำนักงาน ปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยรางวัลที่ได้รับดังกล่าวนี้ สะท้อนถึงคุณภาพการส่งมอบสินค้าและ บริการของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างความ พึงพอใจในการทำงานของข้าราชการในทำนองเดียวกัน การยึดมั่นในวิสัยทัศน์ของสำนักงาน ปลัดกระทรวงยุติธรรมสะท้อนถึงการรับรู้ของข้าราชการต่อสภาพแวดล้อมในองค์กรที่เป็นอยู่ อันจะนำมาสู่บทบาทสำคัญต่อวิธีการปฏิบัติของข้าราชการไปในทิศทางเดียวกันและส่งผลต่อ พฤติกรรมและความผูกพันของข้าราชการที่มีต่อสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการสำนักงาน ปลัดกระทรวงยุติธรรม ด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของบรรยากาศองค์การและการออกแบบ งานของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายระดับความผูกพันของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของ ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของบรรยากาศองค์การและการออกแบบงานกับความ ผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 337 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (1973) ที่ความคาดเคลื่อนของการสุ่มร้อยละ .05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 183 คน จากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยด้านบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเรื่องบรรยากาศองค์การ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเรื่องการออกแบบงาน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเรื่องความผูกพันต่อองค์การ

ทั้งนี้ แบบสอบถามตอนที่ 2-4 ผู้วิจัยใช้ Likert's Scale เป็นมาตรวัดลักษณะของข้อความที่ใช้มีทั้งลักษณะในเชิงบวกและเชิงลบ เกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบหาความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงหรือเหมือนกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยวิธีการหาความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) โดยใช้สูตรของ Pearson Product Moment Correlation Coefficient และหาค่าความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีการของ Cronbach (บุญเรียง, 2533 : 183-193) ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .945

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาทำหนังสือขออนุญาตหน่วยงานในการเข้าเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว ไปสอบถามกับข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในเดือนมกราคม 2568 และรับคืนภายในเดือนมกราคม 2568 ซึ่งได้ครบตามเป้าหมาย จำนวน 183 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การบรรณาธิการข้อมูล ผู้ศึกษาได้ตรวจแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อความสมบูรณ์ให้ครบทุกด้าน และนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

5.2 ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ประมวลผล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐาน ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ระดับค่าเฉลี่ยใช้สำหรับการอธิบายการรับรู้บรรยากาศองค์การ การออกแบบงาน และความผูกพันต่อองค์การ
3. ใช้สถิติ Independent -Samples T-Test และสถิติ One Way ANOVA เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล
4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ การออกแบบงาน กับความผูกพันต่อองค์การ โดยความสัมพันธ์มีทั้งทางบวก (ทางตรง) และทางลบ (ทางผกผัน) ตั้งแต่ -1 ถึง 1 (ภทรฤติ, 2547:258) และมีเกณฑ์การแปลผล (บุญใจ, 2545:319) ดังนี้
 - .00 - .30 มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ ในทิศทางบวก
 - .31 - .70 มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ในทิศทางบวก
 - .71 - 1.00 มีความสัมพันธ์ระดับสูง ในทิศทางบวกสำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่ออธิบายระดับความผูกพันของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

จากการศึกษาพบว่าข้าราชการมีความผูกพันต่อองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความต้องการที่จะคงอยู่กับองค์การ ($\bar{X} = 4.33$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

รองลงมาคือด้านความทุ่มเทพยายามและตั้งใจเพื่อองค์กร ($\bar{X} = 4.19$) และสุดท้ายคือด้านความเชื่อมั่นต่อองค์กรและยอมรับค่านิยมและเป้าหมาย ($\bar{X} = 4.07$)

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

จากการศึกษาพบว่าข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.5) มีอายุมากกว่า 40 ปี (ร้อยละ 36.1) มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาตรี (ร้อยละ 54.1) รายได้ประจำต่อเดือน ส่วนใหญ่ 15,001 - 25,000 บาท (ร้อยละ 51.4) ซึ่งระยะเวลาที่ปฏิบัติงานผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ 1- 5 ปี (ร้อยละ 33.9) ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) ที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของบรรยากาศองค์การและการออกแบบงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

จากการศึกษาพบว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง ($r=.668$) โดยสามารถเรียงลำดับความสัมพันธ์ดังนี้ ด้านสัมพันธ์ภาพและการสนับสนุน ($r=.700$) ด้านการให้รางวัล ($r=.699$) ด้านโครงสร้าง ($r=.681$) ด้านการควบคุม ($r=.652$) ด้านการมีส่วนร่วม ($r=.620$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการออกแบบงาน ด้านการหมุนเวียนงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ ปานกลาง ($r=.528^{**}$) กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านอายุ ของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) ที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยด้านเพศ ระดับการศึกษา รายได้ ต่อเดือน และระยะเวลาปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	t/F	Sig
เพศ	1.085	.279
อายุ	2.691	.048*
ระดับการศึกษา	.697	.555
รายได้ต่อเดือน	2.132	.098
ระยะเวลาปฏิบัติงาน	.408	.748

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างอายุกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการ

(n=183)

อายุ	จำนวน	$\bar{x}$	อายุ			
			ต่ำกว่า 30 ปี 4.12	31 - 35 ปี 4.24	36 - 40 ปี 4.01	มากกว่า 40 ปี 4.32
ต่ำกว่า 30 ปี	39	4.12		-.122	.108	-.204
31 - 35 ปี	43	4.24			.231	-.081
36 - 40 ปี	35	4.01	-	-	-	-.312*
มากกว่า 40 ปี	66	4.32	-	-	-	-

* $p < .05$

2. ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างด้านการให้รางวัล ด้านสัมพันธภาพและการสนับสนุน ด้านความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาและด้านการควบคุม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การ

(n=183)

บรรยากาศองค์การ	ความผูกพันต่อ องค์การ		ระดับ ความสัมพันธ์	ลำดับ ความสัมพันธ์
	r	Sig		
1.ด้านการมีส่วนร่วม (X_1)	.620	.000*	ปานกลาง	6
2.ด้านโครงสร้าง(X_2)	.681	.000*	ปานกลาง	3
3.ด้านการให้รางวัล (X_3)	.699	.000*	ปานกลาง	2
4.ด้านสัมพันธภาพและการสนับสนุน (X_4)	.700	.000*	ปานกลาง	1
5.ด้านความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนา(X_5)	.649	.000*	ปานกลาง	5
6.ด้านการควบคุม (X_6)	.652	.000*	ปานกลาง	4
รวม	.668	.000*	ปานกลาง	

* $p < .01$

3. การออกแบบงานด้านการหมุนเวียนงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการออกแบบงานด้านการหมุนเวียนงานกับความผูกพันต่อองค์กร

(n=183)

การออกแบบงาน	ความผูกพันต่อองค์กร		ระดับความสัมพันธ์	ลำดับความสัมพันธ์
	r	Sig		
1.ด้านการหมุนเวียนงาน(X_1)	.528	.000*	ปานกลาง	-

* $p < .01$

อภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมการออกแบบงานและบรรยากาศองค์การ ผู้ศึกษาสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไป แสดงให้เห็นว่าข้าราชการที่มีอายุน้อยอาจจะยังอยู่ในช่วงสร้างสมประสบการณ์และแสวงหาโอกาสในการเติบโตในสายงาน ความผูกพันต่อองค์กรอาจยังไม่สูงนักเนื่องจากยังมีความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงหรือแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ ในขณะที่ข้าราชการที่มีอายุมากกว่ามักให้ความสำคัญกับความมั่นคง ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และการเตรียมตัวก่อนเกษียณ อาจจะทำให้มีความผูกพันต่อองค์กรมากกว่าข้าราชการที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับปวีณสุตา ปัญญาขันธ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในงานและบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรที่มีอายุ แตกต่างกันมีระดับความผูกพันต่อองค์กรที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Patricia A. Lapoint & LiprieSpence, A. (2017) ได้ศึกษาความผูกพันของพนักงาน: ความแตกต่างตามรุ่นในกำลังแรงงาน (Employee Engagement: Generational Differences in the Workforce) ผลการศึกษาพบว่าอายุของพนักงานมีบทบาทสำคัญต่อความผูกพัน ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมของพนักงานมักขึ้นอยู่กับอายุเป็นหลัก โดยอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อการตอบสนองและความผูกพันในรูปแบบที่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างด้านการให้รางวัล ด้านสัมพันธ์ภาพและการสนับสนุน ด้านความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนา และด้านการควบคุม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความผูกพันต่อองค์กรของ

ข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าบรรยากาศภายในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความรู้สึกผูกพันของข้าราชการต่อองค์กร ซึ่งหากสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม (ส่วนกลาง) ให้ความสำคัญกับการสร้างและรักษาบรรยากาศองค์การที่ดี ครอบคลุมด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้าง ด้านการให้รางวัล ด้านสัมพันธ์ภาพและการสนับสนุน ด้านความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาและด้านการควบคุมอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้ข้าราชการมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูงขึ้น ซึ่งจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงานและการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์กรต่อไปในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับภาณุภัทร ปานสอาด และภริดา ชัยรัตน์ (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสาธารณสุข ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าบรรยากาศองค์การทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสาธารณสุขในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับ จุฑารัตน์ วิริยะ (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานและบรรยากาศองค์การที่มีผลกับความผูกพันต่อองค์กรการของบุคลากรบริษัทวังวนเชียงอุตสาหกรรมอาหาร จำกัด ผลการศึกษาพบว่าบรรยากาศองค์การมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการทำงานและสภาพแวดล้อมในองค์กรมีความสำคัญต่อความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร และสอดคล้องกับวรารณ ศรีวงษ์ และ จุริวัลย์ ภักดีวุฒิ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผลการศึกษาพบว่า บรรยากาศองค์การโดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร โดยเฉพาะด้านโครงสร้างองค์กร ซึ่งมีผลกระทบต่อความผูกพันของเจ้าหน้าที่มากที่สุด

3. การออกแบบงานด้านการหมุนเวียนงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการหมุนเวียนงาน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ โดยการหมุนเวียนงานที่เหมาะสมช่วยส่งเสริมให้ข้าราชการเกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรในระดับที่ดี เนื่องจากการหมุนเวียนงานทำให้ข้าราชการมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ จากการปฏิบัติงานในตำแหน่งหรือหน่วยงานที่หลากหลาย ซึ่งช่วยเพิ่มประสบการณ์และมุมมองในการทำงาน ส่งผลให้ข้าราชการมีความรู้สึกถึงคุณค่าและความสำคัญของตนเองในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับโชตนา ลิขิตพุกษ์ไพศาล (2566) ได้ศึกษาผลของการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานและปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน กรณีศึกษาธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารแห่งหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่าการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานของพนักงานในธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารแห่งหนึ่ง มีระดับความเห็นด้วยมากที่สุดคือการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานทำให้เกิดความท้าทายในการทำงาน อีกทั้งพนักงานยังมีความยินดีกับการ

เปลี่ยนแปลงงานในหน้าที่ และไม่กลัวความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในตำแหน่งใหม่ รวมถึงมีระดับความเห็นเกี่ยวกับระบบการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานมีประโยชน์ต่อองค์กรในระดับเห็นด้วยในระดับมาก

นอกจากนี้ การหมุนเวียนงานยังมีบทบาทในการลดความจำเจ กระตุ้นการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้บุคลากรเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ อย่างไรก็ตาม แม้การรับรู้ต่อการหมุนเวียนงานจะอยู่ในระดับสูง แต่ผลการ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการหมุนเวียนงานกับความผูกพันต่อองค์การพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .528$) ซึ่งต่ำกว่าความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ ($r = .668$)

ผลดังกล่าวสะท้อนว่าการออกแบบงาน แม้จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์การแต่ยังไม่ใช่ว่าปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลสูงที่สุด เนื่องจากความผูกพันต่อองค์การได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกละอาวมณในที่ทำงาน เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน การได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และบรรยากาศโดยรวมภายในองค์การ ซึ่งการหมุนเวียนงานในองค์การรัฐมักถูกกำหนดจากนโยบายส่วนกลาง อาจไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละหน่วยงานหรือความพร้อมของแต่ละบุคคล ส่งผลให้ข้าราชการบางรายรับรู้ถึงประโยชน์ของการหมุนเวียนงานในเชิงการพัฒนา แต่ไม่รู้สึกเชื่อมโยงทางอารมณ์กับองค์การได้อย่างแท้จริง ข้าราชการบางส่วนอาจรู้สึกไม่มั่นคง ไม่แน่ใจในบทบาทหน้าที่ หรืองานที่ได้รับมอบหมายอาจไม่สอดคล้องกับความถนัดหรือความสนใจ จึงส่งผลต่อระดับความผูกพันที่ลดลงเมื่อเทียบกับปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การ เช่น ความเป็นธรรม การมีส่วนร่วม และการสนับสนุนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในชีวิตการทำงานประจำ

ดังนั้น หากองค์การประสงค์จะให้การหมุนเวียนงานเป็นกลยุทธ์ในการเสริมสร้างความผูกพันควรออกแบบงานให้มีความยืดหยุ่น มีเป้าหมายที่ชัดเจน และคำนึงถึงความเหมาะสมเฉพาะบุคคล เพื่อลดผลกระทบในด้านลบและเพิ่มโอกาสในการสร้างความรู้สึผูกพันอย่างแท้จริงต่อองค์การ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาระดับความผูกพันของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมมีความผูกพันต่อองค์การในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยด้านความต้องการที่จะคงอยู่กับองค์การมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยจากผลการศึกษาได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมในภาพรวมส่วนใหญ่มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ มีความภาคภูมิใจในงานและหน่วยงานของตนเอง ตลอดจนมีความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกับองค์การต่อไปในระยะยาว แต่ทั้งนี้แม้ระดับความผูกพันในปัจจุบันจะอยู่ในเกณฑ์สูง แต่สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมไม่ควร

มองข้ามต่อการบริหารจัดการในประเด็นนี้ ทั้งนี้ เพื่อรักษาระดับความผูกพันให้คงอยู่ต่อเนื่อง และเสริมสร้างให้เกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโลกปัจจุบันที่สภาพแวดล้อมในการทำงานมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เช่น การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงาน การปรับเปลี่ยนโครงสร้างภายในหน่วยงาน หรือการปฏิรูประบบราชการในภาพรวม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติ แรงจูงใจ และความรู้สึกผูกพันที่ข้าราชการมีต่อองค์กรได้ หากขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ หรือขาดมาตรการรองรับที่เหมาะสม ดังนั้น องค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินระดับความผูกพันอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการจัดทำแผนงานหรือโครงการที่ส่งเสริมความผูกพันให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของข้าราชการในแต่ละช่วงเวลา เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อความผูกพันและความมั่นใจของข้าราชการในระยะยาว

2. สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมควรมีการออกแบบงานในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือจากการหมุนเวียนงาน เช่น การทำงานที่ท้าทาย เนื่องจากสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจและหน้าที่ในการดำเนินการสนับสนุนและพัฒนาบุคลากรในกระทรวง ดังนั้น การออกแบบงานเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของบุคลากรที่เป็นแรงขับเคลื่อนองค์กรจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยการทำงานที่ท้าทาย คือการออกแบบลักษณะของงานให้มีความซับซ้อนเหมาะสมกับศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน มีเป้าหมายที่ต้องใช้ทักษะระดับสูง การคิดวิเคราะห์ และการรับผิดชอบมากกว่าปกติ โดยยังอยู่ในขอบเขตที่บุคลากร “สามารถทำได้” และ “รู้สึกภูมิใจที่ได้ทำ”

3. เนื่องจากข้าราชการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมควรสร้างกลไกการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ เช่น การเปิดรับฟังความคิดเห็นก่อนกำหนดนโยบายหรือแนวทางปฏิบัติใหม่ ๆ ผ่านช่องทางที่หลากหลาย การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การส่งเสริมให้มีการเสนอแนะนวัตกรรมหรือแนวทางการปรับปรุงการทำงานจากข้าราชการทุกระดับ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในทีมงานย่อย เพื่อให้ข้าราชการรู้สึกว่ามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กร

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การบริหารช่วงวัยในองค์กร (Generation Management) องค์กรควรกำหนดแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับช่วงอายุของข้าราชการ โดยจำแนกตามช่วงอายุ ดังนี้

1.1 กลุ่มข้าราชการที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ที่เพิ่งบรรจุเข้ารับราชการ ควรจัดให้มีพี่เลี้ยง (Mentor) เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน สร้างความผูกพัน และส่งเสริมกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

1.2 กลุ่มข้าราชการ อายุ 30 - 45 ปี ที่อยู่ในช่วงการเติบโตและก้าวหน้าทางสายงาน ควรมีการวางแผนความก้าวหน้าในสายอาชีพ (Career Development Plan) มีระบบประเมินผลและรางวัล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน รวมถึงการมอบหมายงานที่ท้าทาย

1.3 กลุ่มอายุมากกว่า 45 ปี ที่มีประสบการณ์สูง ควรส่งเสริมให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ในการถ่ายทอดความรู้ บทบาทในเชิงการพัฒนารองการ ความเป็นผู้นำ ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการ

2. การเสริมสร้างบรรยากาศในองค์กร โดยการวางโครงสร้างเพื่อให้ข้าราชการรับรู้หน้าที่ และขอบเขตการรับผิดชอบที่ชัดเจน เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น ช่องทางเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงงาน การส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในทีม เพื่อให้ข้าราชการรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กร การส่งเสริมด้านสัมพันธภาพและการสนับสนุน โดยองค์กรสามารถส่งเสริมให้หัวหน้าหน่วยงานมีบทบาทเชิงสนับสนุนมากขึ้น เช่น การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การให้ข้อเสนอแนะ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในทีม กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ และการให้รางวัล

3. การส่งเสริมการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ติดตาม ควบคุม และประเมินผล ให้มีผลการปฏิบัติงานที่ดียิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ซึ่งจะเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามเพียงอย่างเดียว การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาแบบผสมผสานแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดและชัดเจนมากขึ้น

2. การศึกษาความต้องการ และความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละช่วงวัย เพื่อวางแผนและกำหนดแนวทางการบริหารบุคคลอย่างเหมาะสม

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร เช่น ภาวะผู้นำ การบริหารงานของผู้บังคับบัญชา วัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาอาชีพ รวมถึงปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารองการได้อย่างรอบด้านมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรุงเทพธุรกิจ. (2566). ส่องแผนกำลังคนภาครัฐ - ข้าราชการไทย แนวโน้มลดจำนวน - เพิ่มประสิทธิภาพทำงาน. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2567, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1073791>

กรมการปกครอง. (2567). ระบบสถิติทางการทะเบียน. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2567, จาก

- <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/>
- กรรณิการ์ เกตทอง. (2559). สาเหตุและแนวโน้มการลาออก/โอนย้าย ของข้าราชการในหน่วยงานวิชาการ กรณีศึกษา สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (สคร.). ใน การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตร มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฑารัตน์ วิริยะ. (2562). แรงจูงใจในการทำงานและบรรยากาศองค์การที่มีผลกับความผูกพัน ต่อองค์การการของบุคลากรบริษัทง่วนเชียงอุตสาหกรรมอาหาร จำกัด. รายงานการ ประชุมการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 Graduate School Conference,. 301-307. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- โชตนา ลิขิตพฤษไพศาล. (2566). ผลของการสับเปลี่ยนหมุนเวียนงานและปัจจัยที่มีผลต่อ แรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน กรณีศึกษาธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร แห่งหนึ่ง. ใน สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2533). วิธีการวิจัยทางการศึกษา. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : พิสิษฐ์เซ็นเตอร์การพิมพ์.
- ปวีณสุดา ปัญญาขันธ และ ทองฟู ศิริวงศ์. (2566). ความพึงพอใจในงานและบรรยากาศ องค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ ของบุคลากรศูนย์เวชศาสตร์ฟื้นฟูแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร. Journal of Modern Learning Development, 9(10), 722–739.
- พรพรรณ เหมะพันธุ์. (2564). ความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี: กระบวนการ และความเป็นผู้ประกอบการเชิงสถาบัน.วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพ ชีวิต.10(1), 22 –34.
- ภาณุภัทร ปานสอาด และภริดา ชัยรัตน์. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับ ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรสาธารณสุขในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสาร การบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 9 (7), 120-133.
- วรภรณ์ ศรีวงษ์ และ จุรีวัลย์ ภักดีวุฒิ. (2565). บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อ องค์การของเจ้าหน้าที่สังกัดสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ในเขต ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 41 (6), 109-12
- Dubrin, A. J. (1984). Foundations of Organizational Behavior. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Patricia A. Lapoint & Ann Liprie-Spence. (2017). Employee Engagement: Generational Differences in the Workforce. Journal of Organizational Psychology. Vol. 17, Issue. 5, pp. 118-128.
- Richard M.Steers. (1977). Antecedents and Outcomes of Organizational

Commitment.

Schermerhorn, John. (1996). Management and Organizational Behavior. New York:
John Wiley and Sons, Inc.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับ
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4
อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3*

RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP OF DIGITAL ERA SCHOOL
ADMINISTRATORS AND JOB PERFORMANCE MOTIVATION OF
TEACHERS UNDER ANGSILO SCHOOLS NETWORK GROUP 4, UBON
RATCHATHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ศรินยารัตน์ สุวรรณพรม¹, สุรางคณา มัณยานนท์² และ สุรศักดิ์ หลาบลมาลา³

Sarinyarat Suwannaphrom¹ Surangkana Manyanon ² and Surasak Labmala³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻³Ratchathani University, Thailand

Corresponding Author's Email: sarin.koolkate1@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 107 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r=.902$)

* Received 15 June 2025; Revised 5 July 2025; Accepted 10 July 2025

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในยุคดิจิทัลได้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล, แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

Abstract

This research aimed to study the leadership of school administrators in the digital age and teachers' motivation and to study the relationship between the leadership of school administrators in the digital age and teachers' motivation in the network of educational institutions 4, Ang Sila, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3. The sample consisted of 107 teachers from schools in the 4th Ang Sila Educational Network, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3, obtained by stratified random sampling and simple random sampling. The research instrument was a questionnaire with a reliability value of .95. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient.

The following results were found: 1) The leadership of school administrators in the digital age within the 4th Ang Sila educational network, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3, is generally practiced at a high level. 2) Teachers' motivation of educational institutions in Ang Sila, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 exhibited a high level of motivation overall. 3) The correlation between the leadership level of administrators in digital era educational institutions and the motivation of teachers within the educational institutions network. The analysis of the data from Ang Sila, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3 indicates a very high level of positive relationship ($r = .902$), with statistical significance at the .01 level. Administrators can apply this to promote teachers' motivation to work in the digital age.

Keywords: Leadership, Digital Era educational institution administrators, Teachers' motivation in the work

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยระบุไว้ในหมวด 9 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ตั้งแต่มาตรา 63 ถึง มาตรา 69 ที่ระบุให้มีการพัฒนา

บุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างเนืองตลอดชีวิต รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ทำให้ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งความรู้ที่ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประเทศใดที่บริหารจัดการความรู้ได้ดีกว่าย่อมพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้ดีกว่า ซึ่งบุคคลที่จะพัฒนาด้านการศึกษาได้ดีที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา (จิณฉัตร ปะโคทั้ง, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจะต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและวัฒนธรรมของโรงเรียน เป็นตัวแทนของแนวคิด และวิถีปฏิบัติใหม่ ๆ โดยการใช้การสื่อสารทางโซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณค่าให้กับโรงเรียน (Sheninger, 2014) ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ทักษะที่ผู้นำในยุคดิจิทัลต้องสามารถนำพาองค์กรให้ดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารงานการเป็นภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบไปด้วยมิติในด้านของมิติวิสัยทัศน์ ผู้นำต้องทำการยอมรับและนำเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จ ผู้บริหารโรงเรียนในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสพการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) ภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) และพัฒนาความรู้ ประสพการณ์เหล่านี้เป็นสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ ความสามารถ ประสพการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ครู ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาทั้งประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสพการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันเหมาะสมกับการ

เปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล (จุฬารัตน์ ลักษณะดี, 2565) ซึ่งจากการศึกษาภาวะผู้นำสำหรับนักบริหาร พบว่า ภาวะผู้นำสำหรับนักบริหารในปัจจุบันเป็นการบริหารภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร คือ นักบริหารการศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถตามแบบภาวะผู้นำ เข้าใจเกี่ยวกับบริบทเทคโนโลยีที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงสังคมของโลกและในยุคปัจจุบัน ซึ่งภาวะผู้นำที่ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (ชีวิน อ่อนละออ และคณะ, 2563)

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดพลังที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการทำงานเป็นอย่างมาก เพราะการที่บุคคลจะกระทำกิจกรรมได้เต็มความสามารถหรือไม่นั้น มักจะขึ้นอยู่กับว่าเขาเต็มใจจะทำแค่ไหน ถ้ามีสิ่งจูงใจที่ตรงกับความต้องการของเขา มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความร่วมมืรร่วมใจกัน มีความภาคภูมิใจในองค์กรและอาชีพที่ทำอยู่ สิ่งจูงใจนั้นก็จะเป็แรงกระตุ้นให้เขาเอาใจใส่งานที่ทำมากขึ้น และถ้ามนุษย์มีความพอใจเขา ก็จะทุ่มเทความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้แก่งานของเขามากขึ้น (มะสุกรี ตายะกาเร้ง, 2565) ด้วยการสร้างแรงจูงใจเป็นภาระหน้าที่อันสำคัญอีกประการหนึ่งของนักบริหารและหัวหน้างานที่จะต้องสร้างสรรค์และจัดให้มีขึ้นในองค์กรหรือทุกหน่วยงาน เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานขององค์กร เพราะการจูงใจจะช่วยบำบัดความต้องการ ความจำเป็น และความเดือดร้อนของบุคคลในองค์กรได้ จะทำให้ขวัญในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานดีขึ้น มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน พร้อมจะทุ่มเทการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ทำให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีของ Herzberg (1967) ประกอบด้วย 2 ปัจจัยสำคัญ ดังนี้ 1) ปัจจัยจูงใจ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับแรงจูงใจภายในที่เกิดขึ้นจากงานที่ทำ เช่น ความสำเร็จของงาน การยอมรับนับถือ ฯลฯ ปัจจัยจูงใจเหล่านี้ทำให้บุคคลเกิดความชื่นชม ยินดีในผลงานและความสามารถของตนเอง ถ้าตอบสนองปัจจัยเหล่านี้ของผู้ปฏิบัติแล้วจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจ ตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานได้ 2) ปัจจัยค้ำจุน มีความสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมภายนอกของงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ลดความไม่พอใจในงานอันจะทำให้คนทำงานได้เป็นปกติในองค์กรเป็นเวลานาน จากทฤษฎีข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานทำให้บุคคลเกิดความชื่นชม ยินดีในผลงาน และความสามารถของตนเอง ถ้าผู้บริหารตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติแล้วจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจ ตั้งใจทำงานจนสุดความสามารถ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานได้ หากหน่วยงานใดขาดแรงจูงใจในการทำงานแล้ว ก็จะไม่สามารณ์โน้มน้าวจิตใจผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้สึผูกพันต่อหน่วยงาน ย่อมส่งผลให้ผลงานตกต่ำเกิดความเบื่อหน่ายในการทำงานและทำงานอย่างขาดประสิทธิภาพ

ผู้บริหารในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มุ่งเน้นการบริหารจัดการศึกษาพัฒนานักเรียนในด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมตามกรอบของนโยบาย มีความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง มีความรับผิดชอบในการพัฒนา

คุณภาพการศึกษา ด้านการบริหารจัดการและการนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่ครูและนักเรียน มีทักษะการสื่อสารที่ดีเพื่อสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจในสมาชิกในองค์กรสามารถวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกรวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา มีใจเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความตื่นตัวอยู่เสมอเป็นนักพัฒนาและนักบริการสังคม ซึ่งผู้บริหารบางท่านยังปฏิบัติตนไม่เป็นที่ต้องการขององค์กรขาดทักษะภาวะผู้นำในการบริหารงาน บริหารคนในองค์กร อันจะมีผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมีความสัมพันธ์ที่สำคัญกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เพราะจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการบริหารงานของผู้บริหาร เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารงานและบุคลากร การปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียนและนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 13 โรงเรียน จำนวนครูทั้งหมด 148 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ผู้วิจัย

ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 107 คน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นและการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert

3. การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบให้สอดคล้องในการสร้างข้อคำถาม

3.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม

3.3 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 54 ข้อ

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้านความสอดคล้อง ความถูกต้องเหมาะสม ความชัดเจน ความครอบคลุม และความครบถ้วนของข้อคำถาม พบว่า ข้อคำถามทั้ง 54 ข้อ ผ่านเกณฑ์คัดเลือก คือ 0.67 ทุกข้อ

3.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.6 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนบ้านดอนงัว และโรงเรียนอนุบาลตาลชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.95

3.7 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 107 คน ระหว่างเดือนสิงหาคม 2567 – กันยายน พ.ศ. 2567

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านผู้นำการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.55) ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.41$, S.D.= 0.62) ด้านผู้นำการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.36$, S.D.= 0.54) ด้านผู้นำที่เป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.60) และด้านผู้นำที่สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.30$, S.D.= 0.59) ตามลำดับ แสดงตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1. ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.41	0.62	มาก	2
2. ด้านผู้นำที่สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล	4.30	0.59	มาก	5
3. ด้านผู้นำการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ	4.42	0.55	มาก	1
4. ด้านผู้นำการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ	4.36	0.54	มาก	3
5. ด้านผู้นำที่เป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล	4.35	0.60	มาก	4
โดยรวม	4.37	0.55	มาก	

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D.= 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีแรงจูงใจอยู่ในระดับมากทุก

ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.48) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.43) ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.47) ด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.69) และด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.61) ตามลำดับ แสดงตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา จำแนกโดยรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1. ด้านความสำเร็จของงาน	4.28	0.69	มาก	4
2. ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ	4.30	0.47	มาก	3
3. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.36	0.43	มาก	2
4. ด้านความรับผิดชอบ	4.37	0.48	มาก	1
5. ด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ	4.27	0.61	มาก	5
โดยรวม	4.32	0.48	มาก	

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาคุติลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 แสดงตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาคุติลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา

	X1	X2	X3	X4	X5	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	X	Y
X1	1											
X2	.901**	1										
X3	.859**	.836**	1									
X4	.846**	.789**	.812**	1								
X5	.899**	.855**	.853**	.847**	1							
Y1	.783**	.751**	.716**	.796**	.791**	1						
Y2	.755**	.741**	.698**	.751**	.775**	.727**	1					
Y3	.723**	.694**	.652**	.676**	.729**	.690**	.797**	1				
Y4	.823**	.828**	.814**	.797**	.885**	.763**	.813**	.810**	1			
Y5	.769**	.702**	.703**	.736**	.788**	.865**	.661**	.625**	.706**	1		
X	.963**	.936**	.928**	.913**	.951**	.818**	.794**	.742**	.884**	.789**	1	
Y	.864**	.831**	.802**	.845**	.888**	.927**	.880**	.857**	.905**	.886**	.902**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r=.902$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด คือ ด้านผู้นำที่เป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (X5) มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) ในระดับสูงมาก ($r=.888$) รองลงมา ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (X1) มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) ในระดับสูงมาก ($r=.864$) และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ด้านผู้นำการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ (X3) มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) ในระดับสูงมาก ($r=.802$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ได้แก่ ด้านผู้นำที่เป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล (X5) กับด้านความรับผิดชอบ (Y4) มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .885 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาคือ ด้านผู้นำที่สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล (X2) กับด้านความรับผิดชอบ (Y4) มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .828 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์ต่ำที่สุดคือ ด้านผู้นำการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ (X3) กับด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Y3) มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .652 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่สมควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้นำการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านผู้นำการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ ด้านผู้นำที่เป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล และด้านผู้นำที่สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัล ผู้บริหารมีการปรับระบบการทำงานและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดเก็บ วิเคราะห์ และประมวลผลข้อมูลแบบองค์รวม ลดการซ้ำซ้อนของข้อมูล และมีการอัปเดตอยู่เสมอ มีวิธีการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและสอดคล้องกับหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของสังคมในปัจจุบันที่ต้องการการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับแหล่งความรู้จากทั่วโลก นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีความตื่นตัวในการพัฒนาตนเองให้เป็น

พลเมืองดิจิทัล มีการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการที่เป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิด สุกัญญา แซ่มซ้อย (2561) ที่ว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสามารถปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนการนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนยุคดิจิทัลและการบริหารในสถานศึกษา อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนของครูนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กันตชาติ กุดนอก (2565) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สيناภรณ์ บุญเลิศฤทธิ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ ด้านความสำเร็จของงาน และด้านความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีจิตสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบสูง เห็นคุณค่าของบทบาทตนเองในการพัฒนาผู้เรียน และตระหนักถึงความสำคัญของการกิจที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งส่งผลให้แรงจูงใจด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงสุด รวมทั้งลักษณะของงานที่ปฏิบัติซึ่งมีความหลากหลาย การมีอิสระในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย การได้รับไม่ตรีจิตจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน นักเรียน และชุมชน การได้รับการยอมรับในผลการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งการที่โรงเรียนมีระบบขั้นตอน และหลักเกณฑ์ที่เป็นธรรมในการเพิ่มค่าตอบแทนหรือเงินเดือนหรือการเข้าสู่ตำแหน่งต่าง ๆ ที่สูงขึ้น จึงส่งผลให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพ อีกทั้งแรงจูงใจจากความสำเร็จของงานที่สามารถวัดผลได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ก็เป็นอีกปัจจัยที่กระตุ้นให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญใจ ศรีนททอง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสำคัญมาก เพราะแรงจูงใจทำให้เกิดการกระทำเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลนั้นได้แสดงศักยภาพต่างๆ ออกมาอย่างเต็มที่ ผลักดันจากภายในจิตใจของ

พนักงานให้แสดงพฤติกรรมที่ทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการหรือหมายถึงการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐดนัย ไทถาวร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r=.902$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ผ่านการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อบริบทการศึกษายุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การเป็นแบบอย่างในด้านการใช้เทคโนโลยี การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย รวมถึงการสนับสนุนด้านทรัพยากรและการพัฒนาศักยภาพครูอย่างเป็นระบบ ทำให้ครูเกิดความมั่นใจในการทำงาน และมีแรงผลักดันในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมากระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เลอศักดิ์ ตามา และสุมาลี ศรีพุทธินทร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 พบว่า ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลเป็นทักษะ ความสามารถ กระบวนการ วิธีการ และคุณลักษณะส่วนบุคคลในฐานะผู้นำในการบริหารงานที่สามารถสร้างความเชื่อมั่น สร้างแรงจูงใจ สนับสนุนการทำงานร่วมกัน มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษยมาส ผาติ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลลิตา สมใจ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา มีดังนี้

1. ภาวะผู้นำที่เป็นพลเมืองในยุคนวัตกรรม (Digital Citizenship Leadership) มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับแรงจูงใจในการทำงานของครู โดยเฉพาะในมิติของ “ความรับผิดชอบ” ซึ่งชี้ให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารมีบทบาทเชิงสร้างแรงบันดาลใจ เข้าใจบริบททางสังคม เทคโนโลยี และจริยธรรมดิจิทัล จะสามารถส่งเสริมให้ครูมีแรงจูงใจและความรับผิดชอบต่องานได้อย่างชัดเจนและยั่งยืน

2. ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ดิจิทัล (Visionary Digital Leadership) ก็มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับแรงจูงใจของครู สะท้อนว่า การที่ผู้บริหารสามารถมองเห็นโอกาสและวางทิศทางการพัฒนาโรงเรียนในยุคนวัตกรรมได้ชัดเจน มีผลเชิงบวกต่อการสร้างแรงขับเคลื่อนให้ครูเกิดความมุ่งมั่นในงานมากขึ้น

3. ด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด แม้ยังอยู่ในระดับสูงมาก คือ ผู้นำการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมืออาชีพ (Professional Practice Leadership) โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติของครู แสดงให้เห็นว่า การเน้นผลลัพธ์และมาตรฐานอย่างมืออาชีพเพียงอย่างเดียว อาจยังไม่เพียงพอที่จะกระตุ้นแรงจูงใจของครูได้เต็มที่ หากขาดการพัฒนาในเชิงมนุษยสัมพันธ์หรือความเข้าใจในธรรมชาติของครูในยุคปัจจุบัน

4. องค์ประกอบของภาวะผู้นำที่หลากหลาย ล้วนส่งผลต่อแรงจูงใจครูในหลายมิติ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่สูงมากระหว่างผู้นำที่สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกยุคดิจิทัลกับด้านความรับผิดชอบต่อครู แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบดิจิทัลสามารถปลูกจิตสำนึกและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อครูได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา

ที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r=.902$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

2.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลอย่างเป็นระบบ โดยการจัดอบรม/พัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายด้านการสร้างแรงจูงใจ เช่น การยกย่อง เชิงบวก การมอบหมายงานอย่างมีส่วนร่วม และการให้โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 ควรสร้างระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้บริหารและครูในกลุ่มเครือข่าย เพื่อส่งเสริมแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับภาวะผู้นำและการสร้างแรงจูงใจ

2.4 ควรจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรสำหรับการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและงานธุรการ เพื่อช่วยลดภาระงาน เพิ่มคุณภาพชีวิตในการทำงาน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

3.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 4 อ่างศิลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 <https://www.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/01/MOE-Authority.pdf>

กันตชาติ กุดนอก. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ขวัญใจ ศรีนททอง. (2565). ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

- จิณณวัตร ปะโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพ.
 อุดรราชธานี: ศิริธรรมออฟเซต.
- ชีวิน อ่อนละอ และคณะ. (2563). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับนักบริหารการศึกษา. วารสาร
 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 10(1), 108-119.
- ณัฐดนัย ไทยถาวร. (2561). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษา
 จังหวัดสระบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. เทคโนโลยีราชชมงคลธัญบุรี.
- บุษยมาส ผาดี. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อ
 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 ระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มะสุกรี ตายะกาเร้ง. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจใน
 การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา. ใน วิทยานิพนธ์
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- รุจาภรณ์ ลักษณะดี. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษา
 ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ลลิตา สมใจ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับ
 ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย
 เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- เลอศักดิ์ ตามา และสุมาลี ศรีพุทธินทร์. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่
 ส่งผล ต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. วารสารรัชดาภาค, 15(38), 224-
 240.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรราชธานี เขต 3. (2567). ข้อมูลสารสนเทศ
 ปีการศึกษา 2567. อุดรราชธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 อุดรราชธานี เขต 3.
- สินาภรณ์ บุญเลิศฤทธิ์. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของ
 ผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
 ราชภัฏพิบูลสงคราม.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Herzberg, F. (1967). The motivation of work. (2nd ed.). New York: John Wiley.

- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Sheninger, E.C. (2014). *Digital leadership: changing paradigms for changing times*. United States of America: Corwin.

การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดในการบริโภคโปรตีนผง
ทางเลือกของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*
A STUDY ON CONSUMER BEHAVIOR AND MARKETING FACTORS IN
THE CONSUMPTION OF ALTERNATIVE PROTEIN POWDER AMONG
HEALTH-CONSCIOUS CONSUMERS IN MUEANG DISTRICT, KHON
KAEN PROVINCE.

พรรณธวรรณ บุตรดีสุวรรณ¹, รวิวัฒน์ มันทรา², อารีรัตน์ ภูธรธม³, วิลัยพร ยายามป้อม⁴,
ณपाल อุทัยรัตน์⁵ และ คณาบุญ บุญวิเศษ⁶

Pantawan Butdeesuwan¹, Rawat Mantra², Areerat Phuthamma³, Vilaiporn Yakampom⁴,
Napal Uttayaratana⁵, and Kanaboon Boonwiset⁶

¹⁻⁶มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹⁻⁶Loei Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: pantawan.but@lru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการบริโภคโปรตีนผงของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ และ3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มประชากร คือ ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์โปรตีนผง ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวตามวิธีของ LSD

ผลการวิจัย พบว่า วัตถุประสงค์ 1) ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 119 คน มีอายุ 20-29 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี 97 คน มีรายได้ต่อเดือน 30,001-50,000 บาท ส่วนใหญ่บริโภคโปรตีน 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ มีความสนใจมาก 96 คน ให้ความสำคัญมากในการรับรองมาตรฐาน 193 คน เห็นว่าสมควรอย่างยิ่งในการให้ความสำคัญด้านคุณค่าทางโภชนาการที่คุ้มค่ากับราคา 168 คน และมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้ 67 คน วัตถุประสงค์ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ (4Ps) โปรตีนผงของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่าโดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านราคา รองลงมาคือด้าน

* Received 30 May 2025; Revised 6 July 2025; Accepted 10 July 2025

ผลิตภัณฑ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการส่งเสริมการตลาด และวัตถุประสงค์ 3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : พฤติกรรม, ปัจจัยทางการตลาด, โปรตีนผง, ขอนแก่น

Abstract

This research aimed to: 1) investigate the protein powder consumption behavior of health-conscious consumers; 2) examine factors influencing the purchasing decision process of health-conscious consumers; and 3) compare factors influencing the purchasing decision process among health-conscious consumers in Mueang District, Khon Kaen Province. Data were collected from a population of 400 protein powder consumers in Mueang District, Khon Kaen Province, using a stratified random sampling method. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were used for data analysis. Hypothesis testing involved the t-test and one-way ANOVA with LSD post-hoc analysis.

The research findings revealed the following: For Objective 1), the majority of respondents were male (119 individuals), aged 20-29 years, held a bachelor's degree (97 individuals), and had a monthly income of 30,001-50,000 baht. Most consumed protein 3-5 times per week, showed high interest (96 individuals), placed significant importance on standard certification (193 individuals), strongly agreed on the importance of nutritional value commensurate with price (168 individuals), and expressed the highest satisfaction with their chosen product (67 individuals). For Objective 2), the factors influencing the purchasing decision process (4Ps) for protein powder among health-conscious consumers in Mueang District, Khon Kaen Province, were found to be at a high overall level of agreement. When examining individual aspects, Price had the highest mean score, followed by Product, while Promotion had the lowest mean score. For Objective 3), the comparative analysis of factors influencing the purchasing decision process, categorized by gender, age, education level,

occupation, and average monthly income, revealed statistically significant differences at the 0.05 level.

Keywords: behavior, marketing factors, protein powder, Khon Kaen

บทนำ

ในปัจจุบันกระแสการดูแลสุขภาพได้รับความนิยมจากผู้บริโภคอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่หันมาให้ความสำคัญกับโภชนาการและการออกกำลังกายมากขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทโปรตีนผงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โปรตีนผงทางเลือก ซึ่งรวมถึงโปรตีนจากพืช เช่น ถั่วเหลือง ถั่วลันเตา และข้าวโอ๊ต ได้กลายเป็นทางเลือกที่ได้รับความนิยม เนื่องจากตอบโจทย์ผู้บริโภคที่ต้องการเลี่ยงการบริโภคผลิตภัณฑ์จากสัตว์ หรือมีข้อจำกัดด้านสุขภาพ โปรตีนผงเหล่านี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างกล้ามเนื้อ แต่ยังเป็นแหล่งโปรตีนที่ย่อยง่ายและให้พลังงานต่ำ เหมาะสมกับผู้บริโภคที่ดูแลสุขภาพในยุคปัจจุบันปี 2024 คาดมูลค่าตลาดโปรตีนทางเลือกจากนวัตกรรมอาหารใหม่อยู่ที่ 9,700 ล้านบาท โต 3.2% จากความหลากหลายของผลิตภัณฑ์และจำนวนผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น การตอบรับโปรตีนทางเลือกจากนวัตกรรมอาหารใหม่ที่มีมากขึ้น ทำให้จำนวนผลิตภัณฑ์และช่องทางการขายเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคจึงเข้าถึงสินค้าได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคมังสวิรัติแบบยืดหยุ่น หรือ Flexitarian และกลุ่มวีแกน ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า มูลค่าตลาดโปรตีนทางเลือกจากนวัตกรรมอาหารใหม่ปี 2024 จะอยู่ที่ 9,700 ล้านบาท ขยายตัว 3.2% โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลกินเจที่ผู้ประกอบการจะเพิ่มกำลังการผลิตกว่า 30% (ตลอดช่วงกินเจ 10 วัน) และคาดว่าน่าจะสามารถเพิ่มยอดขายได้ราว 30% เทียบกับช่วงปกติ (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2567)

ปัจจุบันตลาดผลิตภัณฑ์เนื้อจากพืช (plant-based meat) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับสุขภาพของตนเองมากขึ้น ผู้บริโภคทั่วโลกหันมารับประทานอาหารมังสวิรัติแบบยืดหยุ่น (flexitarian) ที่ทำให้ง่าย และสะดวกต่อการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน การหาวัตถุดิบมาทดแทนเนื้อสัตว์ มักเลือกวัตถุดิบที่เป็นโปรตีนทางเลือกจากธรรมชาติ เน้นคุณค่าทางโภชนาการ รสชาติ และเนื้อสัมผัส ที่คล้ายคลึงเนื้อสัตว์จริง (เดียน ฉาย ตันนารัตน์, อัจฉริยา นพวิญญูวงศ์ และธนิศา ธนะกมลประดิษฐ์, 2565 : 1-3) คนออกกำลังกาย และผู้ที่ต้องการดูแลสุขภาพในแต่ละวันมีความต้องการสารอาหารประเภทโปรตีน จึงเลือกทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารประเภทโปรตีนผง เพื่อใช้ในการลดน้ำหนัก หรือเพิ่มน้ำหนักมากขึ้น เนื่องจากโปรตีนเป็นสารอาหารที่มีความจำเป็นต่อร่างกาย มีหน้าที่สร้างและซ่อมแซมเนื้อเยื่อ ช่วยสร้างมวลกล้ามเนื้อในร่างกาย กลุ่มคนออกกำลังกายจะนิยมทานอาหารเสริมประเภทโปรตีน ซึ่งพบได้ในผลิตภัณฑ์จากสัตว์ เช่น ผลิตภัณฑ์เวย์โปรตีนผง (Whey Protein Powder) แต่ในปัจจุบันโปรตีนจากพืชได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น โปรตีนจากพืชมีการยืนยันการสนับสนุนทางวิทยาศาสตร์ว่า เป็นแหล่งโปรตีนที่ดีเหมาะกับร่างกายและระบบทางเดิน

อาหาร และก่อให้เกิดอาการแพ้บ่อยกว่า เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์โปรตีนผงจากสัตว์ โปรตีนจากพืชไม่มีคอเลสเตอรอล แต่ในขณะที่โปรตีนจากสัตว์บางชนิดมีคอเลสเตอรอล โปรตีนจากพืชมีไฟเบอร์สูง ช่วยลดความเสี่ยงจากโรคหัวใจ ลดความเสี่ยงจากโรคมะเร็งลำไส้ (Interphrama, 2023)

เปรียบเทียบให้ชัด!	
โปรตีนสัตว์	โปรตีนพืช
ได้กรดอะมิโนสมบูรณ์	ได้กรดอะมิโนสมบูรณ์ (กินถูกต้อง)
มีไขมันสูง	มีไขมันต่ำ
ไม่มีไฟเบอร์	มีไฟเบอร์สูง
ร่างกายแก่เร็ว	ร่างกายชะลอวัย
เพิ่มความเสี่ยงโรคหัวใจสูง	ลดความเสี่ยงโรคหัวใจ
กลุ่มเนื้อแดงเพิ่มความเสี่ยงมะเร็งลำไส้	ลดความเสี่ยงมะเร็งลำไส้
ทำให้อ้วนได้ง่าย	ช่วยลดน้ำหนักและรักษาโรคอ้วน

สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดขอนแก่น โดยสถิติ พบว่า ประชากรอายุ 18 ปี – 40 ปี มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน คิดเป็นร้อยละ 37.19% ทำให้เสี่ยงเป็นความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไขมันในเลือดสูง เสี่ยงต่อภาวะหยุดหายใจขณะนอนหลับ ซึ่งเป็นสาเหตุการเสียชีวิตที่สำคัญของประชากรไทย ภาวะไขมันในเลือดสูงสามารถควบคุมและป้องกันได้ โดยการเสริมสร้างพฤติกรรมชีวิตประจำวันด้านการบริโภคอาหารให้ถูกต้องเหมาะสม และการเคลื่อนไหวร่างกายหรือการออกกำลังกายอย่างเพียงพอเป็นประจำและต่อเนื่อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2567) และจังหวัดขอนแก่นยังถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีประชากรหลากหลายกลุ่มอายุ ประกอบกับมีสถานศึกษา หน่วยงานราชการและศูนย์บริการสุขภาพจำนวนมาก จึงมีแนวโน้มที่จะพบกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพเป็นจำนวนมากเช่นกัน อย่างไรก็ตามยังไม่มีการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคโปรตีนผงทางเลือก และปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภคในพื้นที่นี้ การทำความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวจึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงธุรกิจ

การศึกษารั้ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคโปรตีนผงทางเลือก และศึกษาปัจจัยทางการตลาด เช่น ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย โปรโมชัน และการรับรู้คุณภาพสินค้า ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพในอำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษานี้จะสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด และส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการบริโภคโปรตีนผงของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร กำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคโปรตีนผงทางเลือก ในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 98,732 คน (Macrotrend, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคโปรตีนผงทางเลือก ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้สูตรการคำนวณโดยไม่ทราบขนาดประชากร (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561) โดยมีการกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณไม่เกิน 5% จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 385 ตัวอย่าง และสำรองไว้ 5% เท่ากับ 15 ตัวอย่าง รวมกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด 400 คน

1.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 1 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้วิธีเทียบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน แยกตาม ตำบล ที่อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามตำบล อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ตำบล	จำนวนประชากร	สัดส่วน (%)	กลุ่มตัวอย่าง
ตำบลสำราญ	10,653	10.79%	43
ตำบลโคกสี	9,098	9.21%	37
ตำบลท่าพระ	10,691	10.83%	43
ตำบลพระลับ	23,455	23.76%	95

ตำบล	จำนวนประชากร	สัดส่วน (%)	กลุ่มตัวอย่าง
ตำบลบ้านหว่า	10,903	11.04%	44
ตำบลแดงใหญ่	11,405	11.55%	46
ตำบลดอนช้าง	4,844	4.91%	20
ตำบลดอนหัน	10,250	10.38%	42
ตำบลบึงเนียม	7,433	7.53%	30
รวมทั้งสิ้น	98,732	100.00%	400

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) ผู้วิจัย จะใช้การเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสอบถามไปสุ่มแจกในพื้นที่ตำบลของ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จนกว่าจะครบตามจำนวน 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

2.1 แบบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ สำหรับ ใช้ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคโปรตีนผงทางเลือกของกลุ่มผู้บริโภครักสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2.2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคโปรตีนผงทางเลือกฯ ใช้ในการ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการบริโภคโปรตีนผงทางเลือกในอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ

อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบ รายการ (check list) มีคำถาม 21 ข้อ

ส่วนที่ 2 สสำรวจพฤติกรรมการบริโภคโปรตีนผงฯ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีคำถาม 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ (4P's)ฯ แบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 4 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยด้าน ผลិតภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านการส่งเสริม การตลาด มีคำถาม 16 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ลักษณะเป็นคำถาม ปลายเปิด

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบสอบถาม แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณา ความถูกต้อง แก้ไขตามข้อเสนอแนะ หาค่าความเชื่อมั่น โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับ

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบัค (Cronbach) โดยมีค่าระหว่าง 0 – 1 ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ระดับ 0.87

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 208 ชุด คิดเป็นร้อยละ 52 %

โดยตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา เลือกแบบสอบถามที่มีคำตอบครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วนำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และแสดงผลเป็นค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย มีการใช้สถิติในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล โดยใช้สถิติดังนี้

4.2.1 Independent Sample t-Test เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่มีการแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ ในการทดสอบสมมติฐานที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางตลาดในการบริโภคโปรตีนผงทางเลือกของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

4.2.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลระดับความคิดเห็นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ (4P's) วิเคราะห์โดยใช้ค่าความแตกต่างระหว่าง อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ได้แก่ F-test ด้วยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-way ANOVA ทดสอบความแตกต่างกรณีกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของ Least-Significant Different (LSD)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์มีดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการบริโภคโปรตีนผงของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 57.20 เพศหญิง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 43.80 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 67 คน คิด

เป็นร้อยละ 32.2 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 46.6 มีรายได้ต่อเดือน 30,001-50,000 บาท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 ส่วนใหญ่บริโภคโปรตีนผง 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 35.1 ส่วนใหญ่มีความสนใจมาก จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากในการรับรองมาตรฐาน จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 92.8 ส่วนใหญ่เห็นว่า สมควรอย่างยิ่งในการให้ความสำคัญด้านคุณค่าทางโภชนาการที่คุ้มค่ากับราคา จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 และส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจ มากที่สุด ในผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 32.2

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภครักสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ (4P's) ของกลุ่มผู้บริโภครักสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ (4P's) โดยรวม

ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ (4P's)	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.22	.69	มากที่สุด
2. ด้านราคา	4.22	.76	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.17	.69	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.16	.69	มาก
โดยรวม	4.19	0.71	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ (4P's) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านราคา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.22, S.D.= 0.76) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.22, S.D.= 0.69) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.16, S.D.= 0.69) โดยสรุปแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภครักสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงเป็นรายข้อแต่ละด้าน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		อาชีพ		รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	
	t	Sig.	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig
1. ด้านผลิตภัณฑ์	2.47	0.01*	5.05	0.00*	1.21	0.31	13.94	0.00*	8.93	0.00*
2. ด้านราคา	.83	0.41	7.54	0.00*	1.19	0.32	3.31	0.01*	9.84	0.00*
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.69	0.49	5.03	0.00*	2.55	0.04*	7.39	0.00*	6.47	0.00*
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	1.34	0.18	4.74	0.00*	2.53	0.04*	7.70	0.00*	14.65	0.00*

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า จำแนกตามเพศ ด้านผลิตภัณฑ์ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ทุกด้าน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาพฤติกรรมในการบริโภคโปรตีนผงของกลุ่มผู้บริโภค รักษสุขภาพ อำเภอมะนัง จังหวัดขอนแก่น พบว่ากลุ่มผู้บริโภคพยายามทานอาหารให้หลากหลายเพื่อให้ได้รับสารอาหารครบถ้วนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมาก รองลงมาคือ ควบคุมปริมาณอาหารที่บริโภคในแต่ละมื้อ และซื้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำมากที่สุดคือ พยายามหลีกเลี่ยงอาหารที่มีไขมันอิ่มตัวและน้ำตาลสูง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้บริโภครักษสุขภาพมีแนวโน้มที่จะเลือกบริโภคอาหารที่มีความหลากหลายและให้สารอาหารครบถ้วนเป็นหลัก รวมถึงให้ความสำคัญกับการควบคุมปริมาณอาหารที่บริโภคแต่ละมื้อ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มักพบในกลุ่มที่ใส่ใจสุขภาพและมีการศึกษาระดับสูง อย่างไรก็ตาม การที่ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญกับการหลีกเลี่ยงอาหารที่มีไขมันอิ่มตัวและน้ำตาลสูงมากนัก อาจสะท้อนให้เห็นว่า แม้จะเป็นกลุ่มที่ใส่ใจสุขภาพ แต่ก็ยังมีการบริโภคอาหารบางประเภทที่อาจไม่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพในบางโอกาส ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลรัตน์ หนูสรวี, คณิต เขียววิชัย, วรณวิสา บุญมากการ (2564 : 1-2) ระบุไว้ว่า การพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้น ควรเริ่มต้นจากการพัฒนาด้านสุขภาพ โดยมีปัจจัยที่สำคัญคือ อาหารและโภชนาการที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลวัยต่าง ๆ การบริโภคอาหารอย่างถูกหลักโภชนาการมีคุณค่าครบถ้วน ได้รับอาหารประจำวัน ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย ผู้ที่มี

ภาวะโภชนาการที่ดีย่อมมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งจะทำให้อวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย เจริญเติบโต และมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ สังคมที่ดี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดด้านราคารองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพมากที่สุด เนื่องจากสินค้ากลุ่มนี้ก็มีราคาสูง ผู้บริโภคจึงให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าเป็นอันดับแรก รองลงมาคือปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการโปรตีนผงที่มีคุณภาพดี ปลอดภัย และให้สารอาหารครบถ้วน ดังรายด้านดังนี้

1. Product (ผลิตภัณฑ์) พบว่า คุณภาพของผลิตภัณฑ์โปรตีนผง ความปลอดภัย และความหลากหลายของประเภทโปรตีน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค โดยเฉพาะในกลุ่มวัยทำงานที่มองหาผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองด้านคุณภาพและความปลอดภัย ดังงานวิจัยของ นันทน์ภัส พูลอนันต์ (2565 : 34) เรื่อง แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารโปรตีนชนิดผงจากพืช ในประเทศไทย พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดคือเรื่อง ความปลอดภัย และความหลากหลายของประเภทโปรตีน บรรจุภัณฑ์มีความคงทนช่วยรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ได้แม้เปิดแล้ว ผลิตภัณฑ์บอกส่วนผสมในการผลิตอย่างชัดเจน คุณค่าทางสารโภชนาการ และปริมาณโปรตีนต่อ 1 หน่วยบริโภค ข้อที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากคือ ผลิตภัณฑ์มีส่วนผสมโปรตีนจากพืชที่ หลากหลายชนิดต่อ 1 สูตร และข้อที่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง คือ ผลิตภัณฑ์มีส่วนผสมโปรตีนจากพืช แคชนิดเดียวต่อ 1 สูตร

2. Price (ราคา) พบว่า โปรโมชันหรือส่วนลดที่เกี่ยวข้อง ราคาในระดับที่สามารถเข้าถึงได้ และราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันในตลาด อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีตัวเลือกในตลาดจำนวนมาก ผู้บริโภคมักเปรียบเทียบราคากับคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ก่อนตัดสินใจซื้อ จากการศึกษาของ พชรรัตน์ นวลน้อย และจริญญา ปานเจริญ (2562 : 138) ได้กล่าวว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุดต่อราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ ส่วนผสมของผลิตภัณฑ์และผลลัพธ์ที่ได้จากการบริโภคสินค้า

3. Place (ช่องทางการจัดจำหน่าย) พบว่า สถานที่ที่สะดวกในการซื้อผลิตภัณฑ์ ความสะดวกในการจัดส่งสินค้า และการเข้าถึงผลิตภัณฑ์ออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในยุคดิจิทัลที่การซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์มีอัตราเติบโตสูง จากการศึกษาของ ธมลวรรณ สมพงศ์ (2564 : 45) พบว่า ผู้บริโภคจะคำนึงถึงความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าทางออนไลน์เป็นหลัก ต้องใช้งานง่าย สะดวก ใช้งานได้อย่างรวดเร็ว สามารถสั่งซื้อสินค้าได้สำเร็จไม่ล้มเหลว ค้นหาสินค้าได้หลากหลายและค้นหาได้ง่าย ทำได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีบริการจัดส่งครอบคลุมทุก

พื้นที่ ให้ข้อมูลสินค้าชัดเจน สามารถติดตามข้อมูลและตรวจสอบการซื้อสินค้าได้ มีช่องทางการติดต่อที่สะดวกต่อลูกค้า รวมถึงการขอความช่วยเหลือ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือข้อมูลที่สงสัย โดยเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรเอาใจใส่ลูกค้าให้ลูกค้ารู้สึกสะดวกสบาย อบอุ่นใจในการใช้บริการ มีความจริงใจ พร้อมช่วยเหลือและมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

4. Promotion (การส่งเสริมการตลาด) พบว่า ความน่าสนใจของแคมเปญการส่งเสริมการขาย การสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญหรืออินฟลูเอนเซอร์ และการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การส่งเสริมการตลาดเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มการรับรู้แบรนด์และกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อ ปัจจัยนี้มักมีผลต่อการตัดสินใจน้อยกว่าผลิตภัณฑ์และราคา จากการศึกษาของ วทันยา สืบจันทศิริ (2564 : 3) พบว่า จากสถิติการเติบโตของการตลาดแบบอินฟลูเอนเซอร์ ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในแต่ละประเทศทั่วโลก ทำให้หลาย ๆ แบรนด์มีการร่วมงานกับอินฟลูเอนเซอร์ เพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งเพิ่มยอดขายสินค้าและได้นำเสนอโอกาสใหม่ๆ ให้กับตลาดโลกและในประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมนี้มีอัตราเติบโตมากขึ้น ถึงแม้ว่าทั่วโลกจะเผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอย เนื่องจาก Covid-19 ทำให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินผ่านทางออนไลน์ ทำให้หลายธุรกิจจำเป็นต้องพัฒนาเว็บไซต์ และแพลตฟอร์มโซเชียลต่าง ๆ เพื่อรองรับและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของกลุ่มผู้บริโภครักสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงเป็นรายข้อแต่ละด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อิทธิพลของปัจจัยทางประชากรศาสตร์ส่งผลให้พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันไปตามค่านิยม รูปแบบการใช้ชีวิต และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะรายได้ การศึกษา และอาชีพที่มีผลต่อการพิจารณาคุณภาพและความคุ้มค่า ดังงานวิจัยของ นันทน์ภัส พูลอนันต์ (2565 : 47-48) พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ได้แก่ ปัจจัยเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีผลต่อคะแนนความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์โปรตีนผลจากพืชแตกต่างกัน โดยผู้บริโภคเพศแตกต่างกันให้ความสำคัญต่อความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์โปรตีนผงจากพืชแตกต่างกัน ช่วงอายุ 18-25 ปี ให้ความสำคัญต่อความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์โปรตีนผงจากพืชมากกว่า ผู้บริโภคช่วงอายุ 36-45 ปี อาชีพที่แตกต่างกันให้ความสำคัญต่อความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์โปรตีนผงจากพืชที่แตกต่างกัน โดยผู้บริโภคอาชีพธุรกิจส่วนตัว ให้ความสำคัญต่อความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์โปรตีนผงจากพืชมากกว่า ผู้บริโภคอาชีพพนักงานเอกชน และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ดังงานวิจัยของ พัชรรัตน์ นวลน้อย และจริญญาปานเจริญ (2566 : 137) พบว่า เพศ อายุ อาชีพ

รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารควบคุม น้ำหนักแบรนด์ ES (อีเอส) แตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยทางตลาดในการบริโภคโปรตีนผงทางเลือกของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จะเห็นได้ว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ปัจจัยด้านราคา เป็นอันดับแรก คือ โปรโมชันหรือส่วนลดที่เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ คุณภาพของผลิตภัณฑ์โปรตีนผง ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย คือ สถานที่ที่สะดวกในการซื้อผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด คือ ความน่าสนใจของแคมเปญการส่งเสริมการขาย ดังนั้นผู้ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์โปรตีนผง ควรพิจารณาปัจจัยด้านราคาเป็นพิเศษเพราะเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยแรกที่ลูกค้าพิจารณาในการเลือกซื้อ โดยจะต้องพิจารณาการจัดโปรโมชันหรือส่วนลดที่น่าสนใจ ก็จะเป็นแรงจูงใจให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นั้น

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. Price (ราคา) การตั้งราคาของโปรตีนผงควรคำนึงถึงความสามารถในการแข่งขันในตลาดและความคุ้มค่าของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากราคามีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อผู้ประกอบการควรตั้งราคาให้เหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า และสามารถจับกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลาย โดยการนำเสนอบริการหรือสินค้าที่มีความหลากหลายทั้งในด้านราคาและขนาด เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น

2. Product (ผลิตภัณฑ์) ผลิตภัณฑ์ควรมีคุณภาพสูงและได้รับการรับรองจากมาตรฐานที่เชื่อถือได้ เช่น มาตรฐาน GMP หรือการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อย. ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ควรเน้นการใช้ส่วนผสมที่มีคุณภาพและไม่เป็นอันตราย เพื่อดึงดูดผู้บริโภคที่ใส่ใจในสุขภาพ

3. Place (ช่องทางการจัดจำหน่าย) การเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวกและเข้าถึงง่ายมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการซื้อผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคมักต้องการความสะดวกในการหาซื้อสินค้า ดังนั้น การมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายในช่องทางที่หลากหลาย ทั้งในร้านสะดวกซื้อ และช่องทางออนไลน์จะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น

4. Promotion (การส่งเสริมการตลาด) แม้ว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด จะมีผลกระทบในระดับรองลงมาเมื่อเทียบกับราคาและผลิตภัณฑ์ แต่การใช้โปรโมชันที่น่าสนใจและการทำโฆษณาที่เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคยังคงเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจซื้อ การจัดกิจกรรมหรือแคมเปญโปรโมชันที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายจะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคสนใจและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ถ้ามีการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยทางตลาดในการบริโภคโปรตีนผงทางเลือกของกลุ่มผู้บริโภคสุขภาพ ในครั้งต่อไป ควรขยายไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มเติมและควรเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ หนูสวี่, คณิต เขียววิชัย และวรรณวิสา บุญมากการ. (2564). การศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศิลปากร. รายงานวิจัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤษภาคม 2568 จาก https://digital_collect.lib.buu.ac.th/ebook/b00333295.pdf
- กัลยา วาณิชยปัญญา. (2561). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2567). ข้อมูลสถิติผู้ที่มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. เรียกใช้เมื่อ 16 ธันวาคม 2567 จาก <https://dash board.anamai.moph.go.th>
- เดือนฉาย ตันนารัตน์, อัจฉริยา นพวิญญูวงศ์ และธนิตา ธนะกมลประดิษฐ์. (2565). ผลของชนิดโปรตีนพืชต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์เนื้อจากพืช. วารสารเทคโนโลยีการอาหาร. มหาวิทยาลัยสยาม, 17(1):1-3.
- วทันยา สืบจันทศิริ. (2564). การตลาดแบบอินฟลูเอนเซอร์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าใหม่ของผู้บริโภคบนสื่อโซเชียลในพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤษภาคม 2568 จาก <https://3m-it.ru.ac.th/journals/it19/03.6414190003.pdf>
- ธมลวรรณ สมพงศ์ และประจวบ กล่อมจิตร. (2564). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าทางออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดนครปฐม. ในการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 16 ปีการศึกษา 2564 วันที่ 19 สิงหาคม 2564 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต (หน้า 38-48).
- นันทน์ภัส พูลอนันต์. (2565). แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารโปรตีนชนิดผงจากพืช ในประเทศไทย. ใน สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ คณะการบัญชีและการจัดการ วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัชรรัตน์ นวลน้อย และจริญญา ปานเจริญ. (2566). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มี

- อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริม อาหารควบคุมน้ำหนักแบรนด์ ES (อีเอส) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. วารสารบัณฑิตศึกษา. 7(2), 131-140. ศูนย์วิจัยกสิกร. (2567). โปรตีนทางเลือก. ปี 2024. วันที่ 27 กันยายน 2567. เรียกใช้เมื่อ 23 พฤษภาคม 2568. จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Alt-Proteins->
- Interpharma value your life. (2022). Plant-based protein โปรตีนสำหรับการลดน้ำหนัก. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.interpharma.co.th/th>
- Interpharma Public Company Limited. (2023). Annual Report 2022. Retrieved on May 13, 2025" <https://ip.listedcompany.com/misc/ar/20230419-ip-ar2022-en.pdf>
- acrotrends. (2567). ประชากรเขตเมืองขอนแก่น, ประเทศไทย (พ.ศ. 2493-2568). เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.macrotrends.net/global-metrics/cities/22620/khon-kaen/population>

การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์
ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี*
A CONSTRUCTION DIAGNOSTIC TEST ON HOMEOSTASIS FOR
MATHAYOMSUKSA 4 STUDENTS UNDER UDON THANI SECONDARY
EDUCATION SERVICE AREA OFFICE.

ณราภรณ์ บุญซื่อน¹ และ มณีญา สุราช²

Naraphon Bunson¹ and Maneeya Surach²

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻³Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: naraboon3030@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ 2) หาคุณภาพแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน 3) สร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 678 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบเพื่อสำรวจข้อบกพร่องทางการเรียน 2) แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน 3) คู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ดัชนีความสอดคล้อง อำนาจจำแนก ความยาก และความเชื่อมั่น

ผลการวิจัย พบว่า

1. การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ จำนวน 40 ข้อ คุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 อำนาจจำแนกรายข้อ (B) อยู่ระหว่าง 0.22 - 0.56 ความยาก (p) อยู่ระหว่าง 0.47 - 0.75 และค่าความเชื่อมั่น (r_{cc}) ของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.85

2. การวิเคราะห์สาเหตุข้อบกพร่องทางการเรียน พบว่า สาเหตุความบกพร่องที่พบใน 6 จุดประสงค์ ได้แก่ 1) แยกแยะเนื้อหาไม่ได้ ร้อยละ 32.04 2) ไม่เข้าใจเนื้อหา ร้อยละ 25.11

* Received 23 April 2025; Revised 23 May 2025; Accepted 10 July 2025

3) จดจำเนื้อหาไม่ได้ ร้อยละ 21.55 4) วิเคราะห์เนื้อหาไม่ได้ ร้อยละ 11.72 และ 5) ตีความหมายไม่ได้ ร้อยละ 9.58

3. การสร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ลักษณะของแบบทดสอบ คุณภาพแบบทดสอบ เวลาที่ใช้ในการดำเนินการ วิธีดำเนินการตรวจให้คะแนนของแบบทดสอบ และการวินิจฉัย มีผลการประเมินทุกข้อผ่านการพิจารณาความเหมาะสม

คำสำคัญ: แบบทดสอบวินิจฉัย, ข้อบกพร่อง ,การรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์

Abstract

The purpose of this research were to 1) develop a diagnostic test to identify learning deficiencies in biological science on the topic of homeostasis in the human body; 2) evaluate the quality of the diagnostic test for identifying learning deficiencies; and 3) create a user manual for administering the diagnostic test. The sample consisted of 678 Grade 10 students under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office, Udon Thani, selected through multi-stage sampling. The research instruments included: 1) a test for surveying learning deficiencies, 2) the diagnostic test for identifying learning deficiencies, and 3) the diagnostic test user manual. Data were analyzed using statistical methods including percentage, mean, content validity index, discrimination index, difficulty index, and reliability.

The research findings were as follows:

1. The development of a diagnostic test to identify learning deficiencies in biological science on the topic of homeostasis in the human body consisted of 40 items. The quality of the diagnostic test showed content validity (IOC) ranging from 0.60 to 1.00, item discrimination index (B) ranging from 0.22 to 0.56, difficulty index (p) ranging from 0.47 to 0.75, and a reliability coefficient (r_{cc}) of 0.85.

2. The analysis of the causes of learning deficiencies revealed five main issues across six learning objectives: 1) inability to distinguish content (32.04%), 2) lack of content understanding (25.11%), 3) inability to recall content (21.55%), 4) inability to analyze content (11.72%), and 5) inability to interpret meaning (9.58%).

3. The development of the user manual for the diagnostic test included the objectives, structure of the test, test quality, time required for administration, scoring procedures, and diagnostic interpretation. All items in the manual passed the evaluation for appropriateness.

Keywords: Diagnostic test, Deficiency, Homeostasis

บทนำ

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง อาจเพราะวิทยาศาสตร์ล้วนแล้วเกี่ยวข้องกับทุกคน ทั้งในชีวิตประจำวันและงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต โดยสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากความรู้ ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผสมผสานควบคู่กับความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ ช่วยให้ผู้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ความคิดเป็นเหตุและผล การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ทักษะสำคัญในการศึกษาค้นคว้าหาองค์ความรู้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลาย มีประสิทธิภาพที่สามารถตรวจสอบได้ ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมในด้านวิทยาศาสตร์ และความรู้จากศาสตร์อื่น มาประยุกต์ใช้สร้างความรู้ใหม่ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต อาชีพ สังคม วัฒนธรรม และใช้อย่างปลอดภัย มีจริยธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากการสอบถามพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพด้วยการจำความรู้จากหนังสือ แบบเรียน เนื่องด้วยเนื้อหาวิชาที่มีมาก และระบบต่าง ๆ ยากที่จะเข้าใจได้ในช่วงระยะเวลาอันสั้น ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่ำ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ตั้งไว้ไม่บรรลุตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด และสอดคล้องกับผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ย้อนหลัง 3 ปี ปีการศึกษา 2566, 2565, 2564 หากแยกตามกลุ่มสาระ จะพบว่าคะแนนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ในปีการศึกษา 2566 ระดับประเทศมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 32.68 ระดับสังกัดมีค่าเฉลี่ยละ 33.04 ระดับจังหวัดมี ค่าเฉลี่ย 30.96 ระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 29.45 ปีการศึกษา 2565 ในระดับประเทศมีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 46.40 ระดับสังกัดมีค่าเฉลี่ยละ 47.74 ระดับจังหวัดมีค่าเฉลี่ย 44.33 ระดับโรงเรียนมี ค่าเฉลี่ย 44.71 และในปีการศึกษา 2564 ในระดับประเทศมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 28.08 ระดับสังกัดมี ค่าเฉลี่ยละ 28.78 ระดับจังหวัดมีค่าเฉลี่ย 26.75 ระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 28.99 ถ้าแยกตามสาระการเรียนรู้จะเห็นว่าสาระการเรียนรู้ที่ 1 ในปีการศึกษา 2566 ในระดับประเทศมี ค่าเฉลี่ยร้อยละ 32.67 ระดับสังกัดมีค่าเฉลี่ยละ 32.90 ระดับจังหวัดมีค่าเฉลี่ย 30.69 ระดับ โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 29.19

ปีการศึกษา 2565 ระดับประเทศมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.35 ระดับสังกัดมีค่าเฉลี่ยละ 41.01 ระดับจังหวัดมี ค่าเฉลี่ย 38.60 ระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 39.16, ซึ่งค่าเฉลี่ยโรงเรียนเมื่อเทียบกับในค่าเฉลี่ยระดับประเทศต้องปรับปรุง โดยเฉพาะสาระที่ 1 (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ. 2564, 2565, 2566) ทั้งนี้ยังพบว่าผู้เรียนเรียนยังมีจุดอ่อนและจุดบกพร่องที่ควรได้รับการแก้ไข ซึ่งเราจะทราบว่าผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่นั้น จะต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพราะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเป้าหมายหลัก คือเพื่อวินิจฉัยผู้เรียนในระหว่างเรียนเครื่องมือที่ทำให้ครูผู้สอนทราบข้อบกพร่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดี คือ แบบทดสอบวินิจฉัยเป็นแบบทดสอบที่ใช้ในการวัดผลเพื่อค้นหาจุดบกพร่องของผู้เรียนที่มีปัญหายังไม่เกิดการเรียนรู้ตรงจุดใด เพื่อหาทางช่วยเหลือที่จะช่วยให้นักเรียนเจริญงอกงามบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดทำการสอนซ่อมเสริมได้ถูกต้อง และได้ผลดีถ้าซ่อมเสริมได้ตรงจุดกับข้อบกพร่องของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพต่อไป และประโยชน์ที่จะได้จากการสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนแล้ว ยังได้แบบทดสอบวินิจฉัยที่มีคุณภาพ และยังช่วยให้ครูผู้สอนได้นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบข้อบกพร่องทางการเรียนของผู้เรียนได้อีกด้วย

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี เพื่อใช้ในการทดสอบหาข้อบกพร่องทางการเรียนของผู้เรียนเพื่อให้ครูผู้สอนนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4
2. เพื่อหาสาเหตุของข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4
3. เพื่อสร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี 63 โรงเรียน จำนวน 7,100 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี จำนวน 678 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Taro Yamane ระดับความเชื่อมั่น 95%) จากโรงเรียน 63 โรงเรียน เพื่อใช้ในการทดสอบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบเพื่อสำรวจและแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ระดับชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็นดังนี้

2.1 แบบทดสอบเพื่อสำรวจหาข้อบกพร่องทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเติมคำ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ระดับชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 50 ข้อ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 1

2.2 แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 2

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยสร้างแบบทดสอบเพื่อสำรวจหาข้อบกพร่องทางการเรียน แบบปรนัยชนิดเติมคำ จำนวน 50 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทุกข้อ นำแบบทดสอบไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ตัวलग และนำไปสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน แบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 50 ข้อ มีค่า (IOC) ตั้งแต่ 0.60-1.00 โดยนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ 2 เพื่อหาคุณภาพด้านความยากอยู่ระหว่าง 0.47-0.72 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.24-0.62 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 นำไปใช้ในการสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน แบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 42 ข้อ ที่ได้จากการหาคุณภาพและที่ผ่านเกณฑ์ นำใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ 3 เพื่อหาคุณภาพด้านความยากอยู่ระหว่าง 0.47-0.75 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22-0.59 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และสร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน ซึ่งเป็นเอกสารที่รวบรวมเนื้อหาที่จะบอกแนวปฏิบัติ ทำให้เข้าใจรายละเอียดได้มากขึ้น ผลการตรวจสอบคู่มือการใช้แบบทดสอบพบว่าผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 ขอนหนังสือเพื่อนำไปใช้ในการติดต่อกับโรงเรียนที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ดำเนินการสอบโดยแจ้งวัตถุประสงค์ในการสอบ และคำอธิบาย คำชี้แจงในการสอบให้นักเรียนทุกคนเข้าใจ แล้วดำเนินการสอบ ซึ่งการทดสอบมีขั้นตอนดังนี้

4.2.1 นำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบเพื่อสำรวจหาความบกพร่อง กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 1 จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์และ รวบรวมคำตอบที่ผิดมาสร้างเป็นตัวลงในแบบทดสอบวินิจฉัย

4.2.2 นำแบบทดสอบวินิจฉัยไปทดสอบ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 2 จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพแบบทดสอบวินิจฉัย ได้แก่ ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวินิจฉัย

4.2.3 นำแบบทดสอบวินิจฉัยไปทดสอบ กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 3 จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพแบบทดสอบวินิจฉัย ได้แก่ ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวินิจฉัย

4.2.4 นำแบบทดสอบวินิจฉัยที่ผ่านการหาคุณภาพไปทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ 4 จำนวน 378 คน เพื่อวินิจฉัยความบกพร่อง และค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่เลือกตอบในแบบทดสอบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์ผลการสำรวจหาข้อบกพร่องจากแบบทดสอบ โดยการหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ของนักเรียนที่เลือกตอบในแต่ละตัวเลือกของแบบทดสอบ

5.2 วิเคราะห์ผลการหาคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการ โดยพิจารณาจากประเด็นดังนี้

5.2.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยวิเคราะห์หาค่า (IOC)

5.2.2 ค่าความยากของแบบทดสอบ พิจารณาจากสัดส่วนในการทำข้อสอบของข้อนั้นถูก ต่อผู้เข้าสอบทั้งหมด โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80

5.2.3 ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ หาโดยใช้ค่าดัชนีบีของแบรนนัน โดยคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80

5.2.4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ หาโดยใช้วิธีของโลเวทท์ โดยหากมีค่าตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 จึงจะถือว่ามีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

5.3 วิเคราะห์ผลการสร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน โดยการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยวิเคราะห์หาค่า (IOC) โดยหากมีค่าตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 จึงจะถือว่ามีความเที่ยงตรงและนำไปใช้ได้

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์

ตารางที่ 1 ผลการหาคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์

การหาคุณภาพ แบบทดสอบ ครั้งที่	ความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (IOC)	ความยาก (p)	อำนาจจำแนก (B)	ความเชื่อมั่น (r_{cc})	จำนวนข้อสอบ ที่ผ่านเกณฑ์
1	0.60-1.00	0.47-0.72	0.24-0.62	0.80	42
2		0.47-0.75	0.22-0.59	0.85	40

จากตารางที่ 1 พบว่า การหาคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนฯ ครั้งที่ 1 ผ่านเกณฑ์ 42 ข้อ จากข้อสอบทั้งหมด 50 ข้อ และการหาคุณภาพของแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนฯ ครั้งที่ 2 ผ่านเกณฑ์ 40 ข้อ จากข้อสอบทั้งหมด 42 ข้อ ดังนั้นแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องที่ผ่านเกณฑ์และนำไปใช้ในการวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนได้ทั้งสิ้น 40 ข้อ

2. ผลการหาสาเหตุของข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4

ตารางที่ 2 ผลการหาสาเหตุของข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์

สาเหตุข้อบกพร่อง	ความถี่	ร้อยละ
แยกแยะเนื้อหาไม่ได้	2,880	32.04
ไม่เข้าใจเนื้อหา	2,257	25.11
จดจำเนื้อหาไม่ได้	1,937	21.55
วิเคราะห์เนื้อหาไม่ได้	1,053	11.72
ตีความหมายเนื้อหาไม่ได้	861	9.58

ตารางที่ 2 พบว่า สาเหตุความบกพร่องที่พบในการทำแบบทดสอบโดยเรียงจากข้อบกพร่องมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด ได้แก่ แยกแยะเนื้อหาไม่ได้, ไม่เข้าใจเนื้อหา, จดจำเนื้อหา

ไม่ได้, วิเคราะห์เนื้อหาไม่ได้ และ ตีความหมายไม่ได้ ร้อยละ 32.04 ,25.11 ,21.55 ,11.72 และ 9.58 ตามลำดับ

3. ผลการสร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์

ตารางที่ 3 ผลการสร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์

หัวข้อการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ						สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	$\bar{x}$	
ความหมายของแบบทดสอบ	1	1	1	1	1	1.00	ผ่าน
วัตถุประสงค์	1	1	1	1	1	1.00	ผ่าน
ลักษณะแบบทดสอบ	1	1	1	1	1	1.00	ผ่าน
คุณภาพของแบบทดสอบ	1	1	1	1	1	1.00	ผ่าน
เวลาที่ใช้ในการดำเนินการ	1	1	1	1	1	1.00	ผ่าน
วิธีดำเนินการทดสอบ	1	1	1	1	1	1.00	ผ่าน
การตรวจให้คะแนน	1	1	1	1	1	1.00	ผ่าน
การวินิจฉัย	1	1	1	1	1	1.00	ผ่าน

จากตารางที่ 3 พบว่า คู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ที่สร้างขึ้นผ่านการพิจารณาคู่มือฯโดยผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ทุกหัวข้อการประเมิน แสดงว่าคู่มือฉบับนี้มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้

อภิปรายผล

1. การสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยวิเคราะห์จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สร้างแบบทดสอบเพื่อสำรวจข้อบกพร่องทางการเรียน นำผลที่ได้มาสร้างเป็นแบบทดสอบวินิจฉัย และนำแบบทดสอบวินิจฉัย ไปเก็บข้อมูลและตรวจหาคุณภาพของแบบทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัสสุภา สุขสวัสดิ์ (2563) ที่กล่าวว่าแบบทดสอบวินิจฉัยเป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อค้นหาข้อบกพร่องหรือจุดอ่อนเป็นรายบุคคล หาสาเหตุของความบกพร่องของทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญของนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยวัดองค์ประกอบย่อยๆ และนำไปหาคุณภาพแบบทดสอบ

1.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวินิจัย จากการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ปรากฏว่าแบบทดสอบวินิจัยทางการเรียน มีดัชนีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60-1.00 แสดงว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสูง ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัดและสอดคล้องกับหลักสูตร จึงทำให้ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ มณีญา สุราษ (2559) กล่าวว่าความเที่ยงตรงเชิง เป็นการสรุปอ้างอิงถึง มวลเนื้อหาสาระความรู้หรือประสบการณ์ โดยดูผลจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ว่าเหมาะสมหรือควรใช้เป็นข้อคำถามหรือไม่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงชมพู อยู่งาน (2559) กล่าวว่า การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ใช้วิธีการคำนวณค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบอิงเกณฑ์จากการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแฮมเบลตันในการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผลพบว่ามีความอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.00

2.2 ความยากของแบบทดสอบวินิจัย จากการสร้างแบบทดสอบวินิจัยเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ พบว่า ความยากของแบบทดสอบเพื่อหาคุณภาพข้อสอบรายข้อ มีค่าความยาก อยู่ระหว่าง 0.47-0.75 เป็นไปตามเกณฑ์กำหนดไว้ คือ ตั้งแต่ 0.20-0.80 สอดคล้องกับแนวคิดของ พวงชมพู อยู่งาน (2559) ใช้วิธีการคำนวณหาค่าความยากของข้อสอบในแบบทดสอบที่มีความยากเหมาะสม โดยจะมีดัชนีความยากอยู่ระหว่าง 0.20-0.80 เนื่องจากข้อสอบยากหรือง่ายเกินไป จะไม่สามารถจำแนกความสามารถของกลุ่มผู้เข้าสอบได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เรณู มาละอง (2563) กล่าวว่าความยากของแบบทดสอบวินิจัยจุดบกพร่อง คือ สัดส่วนของนักเรียนที่ทำข้อสอบในแบบทดสอบวินิจัยจุดบกพร่องแต่ละข้อถูก

2.3 ค่าอำนาจของแบบทดสอบวินิจัย มีค่าตั้งแต่ 0.20 ถึง 1.00 จึงจะถือว่ามีความอำนาจจำแนกของแบบทดสอบและนำไปใช้ได้ สอดคล้องกับ แนวคิดของ วิสารัตน์ วงศ์ภูริ (2556:50) ใช้สูตรการหาค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบโดยแบรนนัน ข้อสอบที่มีตัวถูกที่ดีและใช้ได้ ควรมีค่าตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80 สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2553) ได้เสนอแนวคิดเห็นว่า อำนาจจำแนกของแบบทดสอบอิงเกณฑ์เป็นประสิทธิภาพในการจำแนกผู้สอบเป็นกลุ่มผู้รอบรู้หรือสอบผ่านเกณฑ์ กับกลุ่มผู้ไม่รอบรู้หรือสอบไม่ผ่านเกณฑ์สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก ภัททิยธนี (2553) ได้กล่าวว่า ค่าอำนาจจำแนก คือความสามารถของข้อสอบมีการจำแนกผู้เข้าสอบ โดยที่มีคุณลักษณะหรือความสามารถแตกต่างกันแยกออกจากกันได้ การหาค่าอำนาจจำแนกจากผลการสอบ (หลังเรียน) โดยวิธีที่เรียกว่า ดัชนีบี (B - Index หรือ Brennan Index)

2.4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวินิจัยความบกพร่องทางการเรียน มีค่าเท่ากับ 0.84 นั่นคือแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นสูง อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้สร้างอธิบายขั้นตอนในการ

ทำแบบทดสอบ และเห็นถึงความสำคัญในการสอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานทอง (2564) การหาคุณภาพของแบบทดสอบอิงเกณฑ์มีวิธีการคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบอิงเกณฑ์จากการทดสอบ โดยใช้สูตรไบโนเมียล (Binomial formula) ของโลเวทท์ สอดคล้องกับแนวคิดของ เรณู มาละออง (2563) กล่าวว่าค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัดที่คำนวณจากค่าความสอดคล้องภายในแบบทดสอบจะมีค่าขอบเขตตั้งแต่ 0 ถึง +1.00 การแปลความหมายค่าความเชื่อมั่นจะแปลผลทำนองเดียวกันดังนี้ ค่าความเชื่อมั่นที่มีค่าใกล้ 1.00 แสดงให้เห็นว่าคะแนนผลการสอบแต่ละข้อหรือแต่ละตอนภายในฉบับให้ผลสอดคล้องกันมาก ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นสูงมาก แต่ถ้าค่าความเชื่อมั่นเป็นศูนย์หรือใกล้ศูนย์ แสดงว่าคะแนนผลการสอบแต่ละข้อแต่ละตอนภายในฉบับให้ผลไม่สอดคล้องกัน ถือว่ามีค่าความเชื่อมั่นต่ำหรือไม่มีความเชื่อมั่น

2. ผลการวิเคราะห์หาสาเหตุความบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ จากการทดสอบเพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง ทั้งหมด 5 ลักษณะ โดยเรียงจากความบกพร่องมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ แยกแยะเนื้อหาไม่ได้ จำนวนนักเรียน 2,880 คิดเป็นร้อยละ 32.04 ,ไม่เข้าใจเนื้อหา จำนวนนักเรียน 2,257 คิดเป็นร้อยละ 25.11 ,จดจำเนื้อหาไม่ได้ จำนวนนักเรียน 1,937 คิดเป็นร้อยละ 21.55 ,วิเคราะห์เนื้อหาไม่ได้ จำนวนนักเรียน 1,053 คิดเป็นร้อยละ 11.72 และตีความหมายเนื้อหาไม่ได้ จำนวนนักเรียน 861 คิดเป็นร้อยละ 9.58 ตามลำดับ ทั้งนี้ เป็นเพราะเนื้อหาวิชาที่มีมาก นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการทบทวนศึกษาเนื้อหา ขาดการคิดวิเคราะห์เนื้อหา ตีโจทย์ไม่ได้ ส่งผลให้นักเรียนมีความบกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยะธิดา ปัญญา (2558) กล่าวว่าแบบทดสอบวินิจฉัย เป็นแบบทดสอบที่ใช้หาจุดแข็งและจุดอ่อนของนักเรียน โดยทั่วไปจะใช้หาข้อบกพร่องในด้านทักษะ หรือความสามารถ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปานทอง ชาลีเครือ (2564) กล่าวถึงลักษณะของแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียนไว้ว่า เป็นแบบทดสอบที่แยกออกเป็นด้านหรือฉบับย่อย มีเป้าหมายในการค้นหาจุดบกพร่องของผู้เรียน ใช้ทดสอบระหว่างการเรียนรู้การสอน และควรมีเกณฑ์เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่านักเรียนมีความบกพร่องในด้านใด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงชมพู อยู่งาม (2559) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนวิชาชีววิทยา เรื่องยีนและโครโมโซม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบสาเหตุความบกพร่องทางการเรียนรู้ของนักเรียน 6 ลักษณะ คือ ด้านความจดจำเนื้อหาไม่ได้ ร้อยละ 28.12 ด้านวิเคราะห์เนื้อหาไม่ได้ ร้อยละ 22.24 ด้านไม่เข้าใจเนื้อหา ร้อยละ 17.79 ด้านแยกแยะเนื้อหาไม่ได้ ร้อยละ 15.21 ด้านอธิบายเนื้อหาไม่ได้ ร้อยละ 13.70 และด้านตีความหมายเนื้อหาไม่ได้ จำนวน 189 คน ร้อยละ 2.94 ตามลำดับ

4. การสร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน ประกอบด้วย ความหมายของแบบทดสอบ วัตถุประสงค์ ลักษณะแบบทดสอบ คุณภาพของแบบทดสอบ

เวลาที่ใช้ในการดำเนินการ วิธีดำเนินการทดสอบ การตรวจให้คะแนน การวินิจฉัย โดยผ่านการพิจารณาคู่มือจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 ทุกหัวข้อการประเมิน แสดงว่าคู่มือฉบับนี้มีความเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ วงศ์ใหญ่ (2565) สร้างคู่มือการใช้แบบทดสอบ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของแบบทดสอบ ลักษณะของแบบทดสอบ โครงสร้างของแบบทดสอบ ระยะเวลาที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ วิธีดำเนินการสอบ เกณฑ์การกำหนดรูปแบบคำตอบ เกณฑ์การให้คะแนน แนวทางการวินิจฉัย และเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมวดี ทรัพย์พงษ์ (2566) กล่าวว่าคู่มือการใช้แบบประเมินทักษะการเขียนย่อความ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เฉพาะ ลักษณะของแบบประเมิน คุณภาพแบบประเมิน เวลาที่ใช้ในการดำเนินการ วิธีดำเนินการประเมิน เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบประเมิน การแปลความหมายคะแนนมีผลการประเมินทุกข้อผ่านการพิจารณาความเหมาะสม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบการสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ทำให้นักเรียนทราบข้อบกพร่องในการเรียนของตนเองในแต่ละส่วนของเนื้อหาและพยายามปรับปรุง แก้ไข ให้ดียิ่งขึ้น และเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องทางการเรียนของนักเรียน เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เรื่องการรักษาคุณภาพของร่างกายมนุษย์สูงขึ้น ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงเหมาะที่จะเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจนำไปใช้ในการวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนในรายวิชาอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แบบทดสอบวินิจฉัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เหมาะสำหรับการสอบรายบุคคลมากกว่าเป็นกลุ่ม เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่องได้ตรงจุด
2. ควรนำไปทดสอบกับนักเรียนหลังทำการเรียนในเนื้อหาย่อย ๆ เสร็จสิ้น
3. ควรให้นักเรียนทราบผลการทดสอบในช่วงเรียนต่อไป เมื่อครูผู้สอนทราบข้อบกพร่องของนักเรียนในเนื้อหาใด ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนในเนื้อหาวิชาอื่น ๆ หรือ สร้างแบบทดสอบวินิจฉัยข้อบกพร่องทางการเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนให้มีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น
2. เมื่อพบความบกพร่องในแต่ละจุดของนักเรียน ครูควรสร้างชุดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม กิจกรรมการเรียนของนักเรียนในส่วนที่บกพร่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560).ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐. (พิมพ์ครั้งที่ 1).
กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จุฑามาศ วงศ์ใหญ่. (2565).การสร้างแบบทดสอบวินิจัยสัปดาห์ชั้น วิชาเคมี เรื่อง โมลและ
สูตรเคมีสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยประยุกต์ทฤษฎีการตอบสนอง
ข้อสอบแบบพหุวิภาค. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
10(1),190-203.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553).การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปานทอง ขาลีเครือ. (2564).การสร้างแบบทดสอบวินิจัย และแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่อง
ในการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยะธิดา ปัญญา. (2558).สถิติสำหรับการวิจัย.(พิมพ์ครั้งที่ 4).มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- พวงชมพู อยู่งาน. (2559).การสร้างแบบทดสอบวินิจัยความบกพร่องทางการเรียน วิชา
ชีววิทยา เรื่องยีนและโครโมโซม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ภัสสุภา สุขสวัสดิ์. (2565).การสร้างแบบทดสอบวินิจัยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแบบสัปดาห์ วิชา
ฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต18.วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 34 (123), 50-74.
- มณีญา สุราช.(2559).เอกสารประกอบการสอนการวัดและประเมินผลการศึกษา: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุดรธานี
- เมวดี ทรัพย์พงษ์. (2566).การสร้างแบบประเมินทักษะการเขียนย่อความ สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษา ปีที่ 3. วารสารการบริหารการศึกษา มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด,3(3), 64-74.
- เรณู มาละออง. (2563).การสร้างแบบทดสอบวินิจัยจุดบกพร่องในการคิดเชิงวิทยาศาสตร์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัด
ประเมินและวิจัยการศึกษา.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิสารรัตน์ วงศ์ภูรี. (2556).การสร้างแบบทดสอบวินิจัยจุดบกพร่องทางการเรียนวิชา
คณิตศาสตร์ สาระที่ 1 พีชคณิต เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาด้วยสมการ สำหรับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการวัดผลการศึกษา.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553).การวัดผลการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม: ประสานการพิมพ์.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*

THE EFFECTS OF TASK - BASED LEARNING ON THE ENGLISH LANGUAGE ACHIEVEMENT OF GRADE 7 STUDENTS.

องค์อร์ เสริมกล้า¹, เนติ เฉลยวาเรศ² และ สุวัทธนา สงวนรัตน์³

¹Ong-on Sermklam, ²Neti Chaloeysares and ³Suwattana Sanguanrat

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹⁻³ Thepsatri Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email: ongonsermklam@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหัวลำ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 4 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.40 – 0.59 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.30 – 0.63 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าทีแบบตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ผลการจัดการเรียนรู้, ภาระงานเป็นฐาน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ

* Received 6 July 2025; Revised 9 July 2025; Accepted 12 July 2025

Abstract

The purposes of this research were 1) to compare the English language achievement of Grade 7 students before and after learning by using task-based learning and 2) to study the satisfaction towards learning English of Grade 7 students by using task-based learning. The sample of this research consisted of Grade 7 students in the first semester of the 2024 academic year of 20 at Ban Hualam School, It was collected through cluster random sampling. The research instrument included 1) 4 lesson plans within 12 hours by using task-based learning with the most appropriate quality. 2) English learning achievement test with 4 multiple choices, totaling 30 questions with degree of difficulty between 0.40 and 0.59, the index of discrimination between 0.30 and 0.63, and a reliability coefficient of 0.80 and 3) the Likert scale questionnaire on satisfaction towards learning English, totaling 20 questions, with a reliability coefficient of 0.89. Statistics used for data analysis were average, standard deviation, and dependent sample t test.

The research findings were as follows:

- 1) Grade 7 students' learning achievement of **English after learning by using task-based learning** was significantly higher than before learning at the statistical level 0.5 and
- 2) Grade 7 students' satisfaction towards learning English by using task-based learning in overall was high.

Keywords: Effects, Task – Based learning, English Language Achievement

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ในปัจจุบันภาษากลางที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วทุกประเทศในโลกนั้นคือภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่เปรียบเสมือนภาษาสากลหรือภาษาระดับนานาชาติ มนุษย์เกือบทุกประเทศในโลกใช้ภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะเป็นในประเทศและต่างประเทศ (Crystal, 2003; Kayman, 2004; Nunan, 1999) โดยเฉพาะในด้าน การศึกษามีการสนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้และสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ก้าวหน้า การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่ช่วยเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ที่เจริญรุดหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้น ผู้สอนควรคำนึงถึงธรรมชาติของการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถรู้จักดัดแปลง

ตัวอย่างกิจกรรมแบบฝึกหัด เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จัก คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมุ่งเน้นให้นักเรียนนำภาษาไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์จริงได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนรู้ตามนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570 จึงมุ่งเน้นพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนนำความรู้พื้นฐานจากในห้องเรียนมาเชื่อมโยงความรู้ออกไปกับปัญหาจริงในชีวิตประจำวัน แต่จากสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังไม่สามารถดำเนินการให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้ จะเห็นได้จากผลการทดสอบระดับชาติ (Ordinary National Educational Test : O-NET) ในปีการศึกษา 2565 วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 30.29 (สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565) และในปีการศึกษา 2566 วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 27.62 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ในระดับชาติและคาดว่าแนวโน้มจะลดลง (สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566)

นอกจากนี้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ทำให้นักเรียนสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้มาใช้ในชีวิตจริง ซึ่งโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนท่าหลวงสัมพันธ์ ทั้งหมด 4 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสจึงมีปัญหา นักเรียนยังขาดทักษะการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนยังไม่สามารถปฏิบัติงานตามกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ที่สามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในวิชาเรียนและในชีวิตประจำวันได้ (โรงเรียนบ้านหัวลำ, 2567) เนื่องจากโรงเรียนบ้านหัวลำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีเพียงห้องเดียว นักเรียนในห้องเรียนจึงมีความสามารถแตกต่างกันแบบ เก่ง ปานกลาง และอ่อน จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ไม่เท่ากัน นักเรียนบางคนเข้าใจได้เร็วแต่ในขณะที่บางคนเข้าใจได้ช้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนบ้านหัวลำ ในปีการศึกษา 2565 และปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 54.62 และ 51.43 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับพอใช้และมีเกณฑ์ว่าจะต่ำลง จากการค้นคว้างานวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task – based learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกับความสนใจของนักเรียน เน้นอิสระให้นักเรียนได้เกิดกระบวนการคิดด้วยตัวเอง โดยที่นักเรียนจะต้องเป็นหลักที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ ที่ทำให้นักเรียนสามารถเกิดองค์ความรู้ได้จากการปฏิบัติงานในกิจกรรมที่ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ (J. Willis, 1996)

การจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task – based learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกับความสนใจของนักเรียน โดยเน้นให้นักเรียนเกิดสนใจในความหมายและใช้แหล่งทรัพยากรทางภาษาของตนเองอย่างเต็มที่ โดยที่นักเรียนจะต้องเป็นหลักทำให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารความหมายเป็นหลัก จึงได้มีนักการศึกษาได้ให้

แนวคิดและผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task – based learning) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลักๆ นั่นคือ ขั้นตอนปฏิบัติงาน ขั้นปฏิบัติงาน และขั้นหลังปฏิบัติ โดยนักเรียนจะสามารถเกิดองค์ความรู้ได้จากการปฏิบัติงานในกิจกรรมที่ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น (J. Willis, 1996)

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษจึงสนใจนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task – based learning) มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนที่จะให้นักเรียนได้รับความรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน (Task – based learning) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยมีความคาดหวังว่าการจัดการเรียนรู้นี้จะเกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษหลังจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของ โรงเรียน ขยายโอกาส กลุ่มโรงเรียนท่าหลวงสัมพันธ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 โรงเรียน จำนวน 145 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรีเขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านหัวลำ อำเภอลำทะลุ จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เลือกใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) มีหน่วยการสุ่มคือห้องเรียน โดยนักเรียนภายในห้องเรียนแต่ละห้องจะประกอบด้วยนักเรียนที่ความสามารถในการเรียนในจำนวนที่เท่ากัน แล้วจับสลากหมายเลขห้องเรียน จำนวน 1 ห้องเรียน เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งหมด 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ซึ่งผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ได้ดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.60 – 1.00 ค่าความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.40 – 0.59 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.30 – 0.63 และ ค่าความเชื่อมั่นจากสูตร KR-20 มีค่า 0.80

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ได้ค่าความเชื่อมั่นจากสูตร KR-20 มีค่า 0.89

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 เลือกโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนท่าหลวงสัมพันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ซึ่งมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3.2 ทำหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์

3.3 ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมถึงวิธีและเกณฑ์การวัดและประเมินผล จากนั้นนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน

3.4 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง แล้วบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และทำแบบฝึกหัดเพื่อประเมินระหว่างเรียนและเก็บคะแนนจนครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานจำนวน 4 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง

3.6 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน ตามเนื้อหาที่กำหนดไว้แล้ว ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง แล้วบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียนเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.7 ให้นักเรียนตอบแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ แล้วบันทึกผลไว้ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.8 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์สัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการคำนวณ เพื่อวิเคราะห์ผลการทดลองและสรุปผลการวิจัยต่อไป

3.9 ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 สัปดาห์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และและการทดสอบค่าที (t-test Dependent Sample)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังเรียน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน

*ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ด้วยการ

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	<i>n</i>	$\bar{x}$	S.D.	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	30	20	9.90	1.77	25.97	.000*
หลังเรียน	30	20	25.65	1.50		

จัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.90 ($\bar{x} = 9.90$, $S.D. = 1.77$) และ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.65 ($\bar{x} = 25.65$, $S.D. = 1.50$) สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{(19)}=25.97, p=.000$)

2. ความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	Min	Max	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.60	0.55	4.43	4.80	มากที่สุด
ด้านเนื้อหาสาระ	4.68	0.50	4.53	4.80	มากที่สุด
ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์	4.49	0.71	4.47	4.50	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	4.56	0.60	4.47	4.67	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.58	0.59	4.49	4.68	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.59) โดยนักเรียนมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาสาระมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.55) ด้านการวัดและประเมินผลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.60) และ ด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการลองใช้ภาษาและมีประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์จากการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้วางแผนกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติและสร้างชิ้นงานจากองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนเอง ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นก่อนปฏิบัติงาน เป็นขั้นที่ผู้สอนเสนอโครงสร้างของภาระงานของการนำเข้าสู่บทเรียนโดยให้นักเรียนปฏิบัติภาระงานที่กระตุ้นความรู้เดิม และมีรูปแบบคล้ายคลึงกับภาระงานหลักในขั้นต่อไป เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติงาน เป็นขั้นที่ผู้สอนมอบหมายภาระงานหลักที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรือชีวิตจริง โดยให้ผู้เรียนร่วมกันวางแผนการทำงานร่วมกันเพื่อเป็นการฝึกใช้ภาษาอย่างอิสระ โดยให้ผู้เรียนเตรียมนำเสนอหน้าชั้นเรียนในรูปแบบการพูดหรือการเขียนเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานหรือสิ่งที่ค้นพบ จากนั้นให้ผู้เรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้เรียนเพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ช่วยชี้แนะการใช้ภาษาที่ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นหลังปฏิบัติงาน เป็นขั้นที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกความคล่องแคล่วทางภาษารวมถึงความถูกต้องทางหลักไวยากรณ์ โดยการใช้เงื่อนไขภาระงานหลักของกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย จากนั้นให้ผู้เรียนประเมินผลงานและหาข้อบกพร่องของตนหรือกลุ่มของตนเพื่อเป็นประโยชน์ในการทำงานครั้งต่อไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดที่ได้ศึกษาจากนักการศึกษาต่าง ๆ เช่น ในขั้นก่อนปฏิบัติการงานประกอบด้วย กิจกรรมเน้นภาระงานที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความรู้เดิมและเพิ่มเติมความรู้ใหม่ที่จำเป็นต่อ การปฏิบัติการงานหรือการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษ เพื่อช่วยเตรียมความพร้อม ความเข้าใจ และความคุ้นเคยแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องประเภทกิจกรรมเน้นภาระงานของ (Willis, 1996) ที่มุ่งหวังให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งในวิชาเรียนและในชีวิตประจำวัน โดยสามารถประเมินได้จากผลงานที่นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการลำดับความยากง่ายของภาระงานของ (Ellis , 2003) ที่เน้นให้ผู้เรียนสนใจความหมายและใช้แหล่งทรัพยากรทางภาษาของตนเองอย่างเต็มที่ โดยในขั้นปฏิบัติการงานเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเตรียมและฝึกพูดนำเสนอ โดยใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายอย่างเป็นอิสระเพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความกังวลขณะปฏิบัติการงาน จากนั้นในขั้นหลังปฏิบัติการงานเป็นขั้นแก้ไขหลักไวยากรณ์ที่ผู้เรียนใช้ผิดขณะพูดนำเสนอและสอนหลักไวยากรณ์เรื่องใหม่เสริม จากนั้นจึงฝึกใช้ภาษาเพื่อเพิ่มความคล่องแคล่วทางภาษาและความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ภาษาของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสทางความสามารถ ทางภาษาของนักเรียนเพิ่มมากขึ้นและมีความมั่นใจในการใช้ภาษาของนักเรียนในระดับที่สูงขึ้น ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นภาระงานตามรูปแบบของ (Ellis, 2003) ที่มีขั้นการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 3 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นก่อนการปฏิบัติการงาน (Pre-task) 2) ขั้นระหว่างการปฏิบัติการงาน (Task-cycle) และ 3) ขั้นหลังการปฏิบัติการงาน (Post-task) ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการรับรู้ภาษาผ่านการทำกิจกรรมและการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองได้

ผลจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นอาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยออกแบบให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับขั้นตอนการพูด

นำเสนอภาษาอังกฤษและภาษาสำหรับการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษ เพื่อให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการฝึกพูดนำเสนอภาษาอังกฤษทุกครั้ง ซึ่งการฝึกซ้ำๆ ช่วยส่งเสริม ความสามารถการพูดนำเสนอภาษาอังกฤษ ความคล่องแคล่วทางภาษา และความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมิตรา โรจนนิต (2564) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐาน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นภาระงานได้มีการเน้นให้นักเรียนได้ฝึกพูด ได้ลงมือปฏิบัติ และพัฒนาทักษะการพูด โดยผู้สอนสามารถเลือกเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้ได้ตามความสนใจของนักเรียน ซึ่งแตกต่างจากการเรียนแบบปกติโดยนักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ไวยากรณ์ได้เป็นธรรมชาติ ทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจและรู้สึกสนุกสนานในการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญของการนำภาษาอังกฤษไปใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบกับนักเรียนได้พัฒนาตนเองหลากหลายด้าน เนื่องจากบทเรียนและเนื้อหาที่ใช้เป็นสื่อจริงและผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้เนื้อหาที่ได้เรียนในบทเรียน ให้เข้ากับชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ (Bloom, 1976) ที่ว่าการที่ผู้สอนสามารถจัดให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามที่ผู้เรียนต้องการโดยผู้เรียนต้องอยู่ในสถานะที่พึงพอใจต่อการเรียน ก็สามารถคาดหวังได้แน่นอนว่าผู้เรียนทุกคนได้เตรียมใจทำกิจกรรมที่ตนนั้นเลือกแล้ว สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานที่นำมาใช้ในการสอนภาษาอังกฤษ จะเป็นภาระงานที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจและก่อให้เกิดนักเรียนเกิดการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Littlewood, 1983) ซึ่งการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษามากที่สุด ที่มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานในด้านภาษาที่ใช้ และวิธีการปฏิบัติโดยเน้นผลของการปฏิบัติงานตามทักษะและวิธีการที่นักเรียนอาจแตกต่างกันตามภาระงานท้าทายความสามารถของนักเรียนเสริมสร้างเจตคติที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกานต์ อิงชัยภูมิ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยเน้นภาระงานเป็นฐานของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.59)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐาน ครูควรเตรียมความพร้อมและวางแผนด้านเวลา เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างครบทุกขั้นตอน และควบคุมระยะเวลาในการทำกิจกรรม

2. การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐานในช่วงแรกนักเรียนอาจยังไม่คุ้นเคย ดังนั้นครูจึงต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความเป็นกันเองให้มากที่สุด เพื่อส่งเสริมความกล้าพูดและกล้าแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

3. ครูควรดูแลอย่างใกล้ชิดและให้คำแนะนำอย่างทั่วถึง ควรเดินให้คำปรึกษาแก่นักเรียนแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการใช้ภาษา เนื่องจากนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับวิธีการจัดการเรียนรู้ และอาจยังไม่มั่นใจในการวางแผนการใช้ภาษาของตน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐาน ไปใช้กับเนื้อหาหรือรายวิชาอื่น ๆ อย่างหลากหลายเพื่อศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและตอบสนองกับนักเรียน

2. ควรประยุกต์กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐานผ่านการใช้เทคโนโลยีเพื่อความหลากหลายในการนำเสนอของผู้สอนที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้สนุกสนาน น่าสนใจ กระตุ้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาระงานของนักเรียน และเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้และเข้าถึงประสบการณ์ใหม่ในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น

3. ควรมีการบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐานและนำผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐานไปใช้ในการส่งเสริมทักษะทางภาษาอังกฤษด้านอื่น ๆ ที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ณัฐกานต์ อิงชัยภูมิ. (2563). การพัฒนาทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ใน วิชาการค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

- โรงเรียนบ้านหัวลำ. (2567). ผลการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง. ลพบุรี: โรงเรียนบ้านหัวลำ.
- มารวี กันทะสอน, นิตยา สุวรรณศรี, และสุมิตรา โรจนนิต. (2564). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเป็นฐานร่วมกับเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET). เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <http://www.niets.or.th/th/catalog/view>.
- สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). รายงานผลการทดสอบระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET). เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <http://www.niets.or.th/th/catalog/view>.
- สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. (2567). ข้อมูลโรงเรียนในสังกัดกลุ่มโรงเรียนท่าหลวงสัณพันธ์. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.huaiyai.ac.th/school-list>
- Bloom et al. (1976). Taxonomy of Education Objectives. Handbook I Cognitive Domain. New York: David Mclay Company.
- Crystal, D. (2003). English as a global language. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ellis, R. (2003). Task-based language learning and teaching. Oxford: Oxford University Press.
- Kayman (2004). The state of English as a global language: communicating culture. University of London.
- Littlewood, W. (1981). Communicative Language Teaching. New York: Cambridge University Press.
- Nunan, D. (1999). Second language teaching & learning. Boston, MA: Heinle & Heinle.
- Willis, J. (1996). A framework for task-based learning. Harlow: Longman Pearson Education.

**ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1***
**THE SPIRITUAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

เรณู ชันเสมา¹ และ ชิชณพงศ์ ศรีจันทร์²

Ranu Chansema¹ and Chissanapong Sonchan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: ranu.cha@student.mbu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 305 คน ได้รับการตอบกลับ 278 คน คิดเป็นร้อยละ 91.15 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.993 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ t-test และ One-Way ANOVA รวมถึงการ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffé และเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยด้านความศรัทธาและความรักที่เห็นแก่ผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การเปรียบเทียบตามตำแหน่งพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารประเมินตนเองสูงกว่าที่ครูประเมิน การ เปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงานพบความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญ โดยสถานศึกษาขนาดกลางและผู้ที่ มีประสบการณ์ 5-10 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า แนว ททางพัฒนาประกอบด้วย การพัฒนาด้านการมีวิสัยทัศน์ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การ พัฒนาด้านความหวังผ่านโปรแกรมเสริมสร้างพลังบวก การพัฒนาด้านความศรัทธาผ่าน กิจกรรมเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู การพัฒนาด้านความรักที่เห็นแก่ผู้อื่นผ่านการ

* Received 15 June 2025; Revised 11 July 2025; Accepted 15 July 2025

อบรมทักษะทางอารมณ์และสังคม และการพัฒนาด้านความไว้วางใจผ่านการสร้างวัฒนธรรม
แห่งความไว้วางใจและการบริหารแบบมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study the spiritual leadership of school administrators under the Primary Educational Service Area Office Nong Khai Zone 1. The sample consisted of 305 school administrators and teachers, with 278 responses received, representing a response rate of 91.15%. The data collection instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.993. Statistical analysis included descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics (t-test and One-Way ANOVA), along with pairwise mean comparisons using Scheffé's method. Additionally, qualitative data were collected through semi-structured interviews with 5 experts and analyzed using content analysis.

The research findings revealed that the overall spiritual leadership of school administrators was at a high level. Faith and altruistic love dimensions had the highest mean scores, while the vision dimension had the lowest mean score. Comparisons by position showed statistically significant differences between administrators and teachers, with administrators rating themselves higher than teachers' ratings. Comparisons by school size and work experience revealed significant differences, with medium-sized schools and those with 5-10 years of experience having lower mean scores. The development guidelines include: developing vision through practical training workshops; enhancing hope through positive empowerment programs; strengthening faith through activities that foster teacher spirituality; developing altruistic love through emotional and social skills training; and building trust through creating a culture of trust and participatory management.

Keywords: Leadership, Spiritual Leadership, School Administrators

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน ส่งผลให้ห้องศกรทางการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการ (วิโรจน์ สารัตนะ, 2557) การศึกษาไทยกำลังเผชิญความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพ ดังจะเห็นได้จากผลการประเมิน PISA 2018 และผลการทดสอบ O-NET ที่ยังอยู่ในระดับต่ำ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2564) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual Leadership) เป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจในปัจจุบัน โดย Fry (2003) นิยามว่าเป็นค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมที่จูงใจตนเองและผู้อื่นผ่านการเรียกร้อง (Calling) และการเป็นสมาชิก (Membership) นำไปสู่วิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน ก่อให้เกิดผลิตภาพและความผูกพันต่อองค์กรที่สูงขึ้น งานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ Reave (2005) พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลลัพธ์ขององค์กรในด้านความพึงพอใจในงาน ความผูกพัน และผลิตภาพ สอดคล้องกับ Chen & Yang (2012) ที่พบว่าส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร ในบริบทการศึกษา Woods (2007) พบว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในโรงเรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การพัฒนาวิชาชีพครู และความสัมพันธ์กับชุมชน อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับการบริหารงานแบบดั้งเดิมที่เน้นการสั่งการและการควบคุม มากกว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณที่ช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความผูกพัน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัด 152 โรงเรียน ครอบคลุม 6 อำเภอ มีบุคลากรทางการศึกษา 1,476 คน และนักเรียน 24,567 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2567) จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่ายังมีประเด็นท้าทายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่พบว่า โรงเรียนที่มีผลการประเมินระดับดีเยี่ยมมักมีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเข้มแข็ง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2563) สุเทพ ปาลสาร (2555) พบว่าภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพของโรงเรียน ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะของผู้เรียน และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู แต่ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังจำกัด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยมุ่งศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ เปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนา ทำ

ให้ทราบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ และได้แนวทางการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจและความผูกพันให้แก่ครูและบุคลากร นำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2567

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จาก 152 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 171 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,305 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 1,476 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 305 คน จาก 152 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คีษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามเพื่อสอบถามภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ 5 ด้าน ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ความหวัง ความศรัทธา ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น และความไว้วางใจ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท 5 ระดับ ส่วนแบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดเตรียมประเด็นสัมภาษณ์ตามขอบเขตตัวแปร 5 ด้าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ขอหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากนั้นใช้ลิงค์แบบสอบถาม Google Form ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 305 ตัวอย่าง และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ดำเนินการหลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแล้วเสร็จโดยขอหนังสือราชการเพื่อติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำการทาบตามไต่สวนหน้า ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเองและบันทึกผลการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 91.15 แบ่งเป็นผู้บริหาร 30 คน ครูผู้สอน 248 คน สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 89.21 ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 49.45 มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 46.55

2. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านความศรัทธา ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.41) ด้านความรักที่เห็นแก่

ผู้อื่น ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.35) ด้านความไว้วางใจ ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.41) ด้านความหวัง ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.35) และด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.28)

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

3.1 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารมีความคิดเห็นในระดับสูงกว่าครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัย

3.2 จำแนกขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความศรัทธา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านความไว้วางใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันมีภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจ ด้านความหวัง และด้านการมีวิสัยทัศน์

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

1) ด้านความศรัทธา ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาความศรัทธาในวิชาชีพอย่างลึกซึ้งจากภายในจิตใจ วางตนเหมาะสม พัฒนาบุคลิกภาพและภาวะผู้นำควบคู่กับการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน เป็นแบบอย่างที่ดี โปร่งใส ยุติธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ให้เกียรติบุคลากร มีความมั่นคงทางอารมณ์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดี มุ่งสร้างประโยชน์แก่ทุกฝ่าย และส่งเสริมพัฒนาบุคลากร การบริหารตามหลักการเหล่านี้ย่อมจะนำไปสู่ความศรัทธาอย่างยั่งยืน

2) ด้านความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความรักและเมตตาต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียม มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของพวกเขา และดูแลสวัสดิภาพของบุคลากรและครอบครัว พัฒนาจิตวิญญาณในการเสริมแรง เข้าใจในบริบทวิชาชีพครู ปลุกฝัง

คุณธรรมในตนเอง เช่น พรหมวิหาร 4 และอิทธิบาท 4 ส่งเสริมการใช้ความสามารถพิเศษ สร้างขวัญกำลังใจ และสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความเข้าใจและการให้เกียรติกัน

3) ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรในศักยภาพของตนเอง แสดงความเอาใจใส่ ให้กำลังใจ และวางตนอย่างเหมาะสม พัฒนาตนเองก่อน เป็นแบบอย่างที่ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่บั่นทอนความเชื่อมั่น แสดงความน่าเชื่อถือและโปร่งใส ยึดหลักธรรมาภิบาล มีความถูกต้อง บริสุทธิ์ ยุติธรรม โดยเฉพาะในการบริหารการเงิน และมุ่งประโยชน์ส่วนรวม การสร้างความไว้วางใจต้องใช้เวลาและเกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศแห่งความสามัคคี

4) ด้านความหวัง ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการเสริมแรงและเข้าใจคุณค่าของบุคลากร สร้างแรงบันดาลใจควบคู่กับวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างศรัทธาผ่านการครองตน ครองคน และครองงาน เสริมสร้างความเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคลากร เป็นแบบอย่างที่ดี มอบหมายงานอย่างเหมาะสม สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ เคารพอิสระทางความคิด สร้างความสามัคคี เสริมแรงทางบวก และดำเนินการตามวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องโดยมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาความสามารถในการมองการณ์ไกล โดยศึกษาบริบทของโรงเรียน ชุมชน และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นฐานในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน วิสัยทัศน์ที่ดีควรมีลักษณะกระชับ ชัดเจน มีกรอบเวลาเหมาะสม และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากร กระบวนการพัฒนาวิสัยทัศน์ต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และนำไปกำหนดเป็นพันธกิจและภารกิจที่เป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่อภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงออกถึงความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจบุคลากรผ่านการสร้างวิสัยทัศน์ ความศรัทธา ความหวัง ความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น และความไว้วางใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพผ่านหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารที่มุ่งเน้นการสร้างภาวะผู้นำที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับกระแสการบริหารสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ การสร้างความผูกพันและการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับแนวคิดของ

Fry (2003) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณเป็นทฤษฎีที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาองค์การแห่งการเปลี่ยนแปลง ช่วยส่งเสริมการทำงานเชิงบวกและพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในองค์การ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีวรินทร์ เลิศวิทย์ และ อรุมา เจริญสุข (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณช่วยส่งเสริมให้ผู้นำมีจิตวิญญาณของความเป็นผู้นำ มีความเมตตา และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามตำแหน่ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความศรัทธา ด้านความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น ด้านความหวัง และด้านความไว้วางใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมุมมองและประสบการณ์ที่ต่างกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน โดยผู้บริหารมักประเมินตนเองในแง่บวกมากกว่าครูผู้สอนประเมิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดาพร แหวนหล่อ และ อีระพงศ์ บุศรากุล (2564) ที่พบว่า การประเมินภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษามีความแตกต่างกันตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ประเมิน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Terzi (2020) ที่กล่าวว่า มุมมองที่ต่างกันระหว่างผู้บริหารและครูมีผลต่อการรับรู้และประเมินภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ สำหรับด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากวิสัยทัศน์ของสถานศึกษามักถูกกำหนดและเผยแพร่อย่างเป็นทางการ ทำให้ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีการรับรู้ที่คล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ บันดดา ศรีรังษ์ และคณะ (2567) ที่ระบุว่า วิสัยทัศน์เป็นองค์ประกอบที่มีความชัดเจนและสื่อสารผ่านเอกสารทางการ ทำให้เกิดการรับรู้ที่สอดคล้องกันระหว่างผู้บริหารและครู

2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านความศรัทธา ด้านความไว้วางใจ และด้านการมีวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริบทและวัฒนธรรมองค์กรที่ต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา โดยโรงเรียนขนาดเล็กมักมีความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างผู้บริหารและครู ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่มักมีโครงสร้างที่ซับซ้อนและเป็นทางการมากกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ

Hedger (2021) ที่กล่าวว่า ขนาดและบริบทของโรงเรียนมีผลต่อรูปแบบและการแสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหาร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ ฉิมยงค์ และคณะ (2564) ที่พบความแตกต่างของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณตามขนาดของสถานศึกษา

3) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านความหวัง ด้านความไว้วางใจ และด้านการมีวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี มักมีความคาดหวังและอุดมคติสูง ในขณะที่ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มักมีมุมมองที่เป็นจริงมากขึ้นจากประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมา สอดคล้องกับแนวคิดของ ชันธชัย โชติตันติทรสกุล และคณะ (2566) ที่กล่าวว่า ประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อการรับรู้และความคาดหวังต่อภาวะผู้นำ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศักดา ขนาสโก และคณะ (2567) ที่พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณแตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่อภิปราย ดังนี้ ด้านความศรัทธา พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาความศรัทธาในวิชาชีพอย่างลึกซึ้ง วางตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี โปร่งใส ยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพลวัต แสงสีงาม (2564) ที่พบว่า ผู้บริหารควรสามารถตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลและมีความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์กร และสอดคล้องกับ Terzi (2020) ที่พบว่าความศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญในการทำนายความไว้วางใจในองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความศรัทธาเป็นรากฐานของความไว้วางใจและความผูกพันที่ช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น ด้านความรักที่เห็นแก่ผู้อื่น พบว่า ผู้บริหารควรแสดงความรักและเมตตาต่อบุคลากรอย่างเท่าเทียม มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของพวกเขา สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐนิชา หงส์ชัย (2560) ที่กล่าวถึงพฤติกรรมการให้อภัย ความเมตตา ความซื่อสัตย์ และความเอาใจใส่ และสอดคล้องกับอนันต์ ฉิมยงค์ และคณะ (2564) ที่เน้นการดูแลเอาใจใส่สุขทุกข์และให้ความรักความเมตตาต่อบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรักที่เห็นแก่ผู้อื่นช่วยสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจและความร่วมมือที่เอื้อต่อการพัฒนาองค์กร ด้านความไว้วางใจ พบว่า ผู้บริหารควรเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากร แสดงความเอาใจใส่ พัฒนาตนเองก่อน เป็นแบบอย่างที่ดี และยึดหลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชดาพร แหวนหล่อ และธีระพงศ์ บุศรากุล (2564) ที่เน้นการแสดงตัวตนของความเป็นผู้นำ มีผลงานเป็นที่ยอมรับ และวางตัวเหมาะสม และสอดคล้องกับ Terzi (2020) ที่พบว่าผู้นำมีบทบาทสำคัญในการสร้างความไว้วางใจผ่านการส่งเสริมค่านิยมหลักและการยอมรับสมาชิก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความไว้วางใจเป็นปัจจัยพื้นฐานของการสร้างความร่วมมือและการพัฒนา

องค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านความหวัง พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาการเสริมแรงและเข้าใจคุณค่าของบุคลากร สร้างแรงบันดาลใจควบคู่กับวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของลัดดา จุลวงศ์และศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2563) ที่อธิบายว่า ความหวังเป็นความปรารถนาที่จะเติมเต็มและศรัทธาเป็นการยืนยันความหวัง และสอดคล้องกับ Li (2023) ที่พบว่าความหวังและศรัทธาส่งผลต่อแรงจูงใจภายในของบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความหวังเป็นพลังสำคัญที่ทำให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการเอาชนะอุปสรรคเพื่อบรรลุเป้าหมาย ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาความสามารถในการมองการณ์ไกล โดยศึกษาบริบทของโรงเรียนชุมชน และนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของลัดดา จุลวงศ์และศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2563) ที่กล่าวว่า วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจะช่วยกระตุ้นให้บุคลากรมีความผูกพันและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Hedger (2021) ที่พบว่า วิสัยทัศน์เป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีวิสัยทัศน์เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1” พบว่าภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านความศรัทธาและความรักที่เห็นแก่ผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ด้านการมีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด การเปรียบเทียบพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้บริหารประเมินตนเองสูงกว่าที่ครูประเมินสะท้อนช่องว่างการรับรู้ระหว่างกัน ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงานส่งผลต่อภาวะผู้นำ โดยสถานศึกษาขนาดกลางและผู้ที่ประสบการณ์ 5-10 ปี มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลวิจัยไปวางแผนพัฒนาผู้บริหาร โดยเน้นพัฒนาทั้ง 5 ด้าน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ผู้บริหารควรตระหนักถึงความแตกต่างในมุมมองกับครู และพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อลดช่องว่างการรับรู้ รวมทั้งพัฒนาตนเองในด้านการมีวิสัยทัศน์และความหวัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกแบบหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณที่เหมาะสมกับแต่ละบริบท ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โปรแกรมเสริมสร้างพลังบวก และการสร้างวัฒนธรรมแห่งความไว้วางใจ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณกับประสิทธิผลของสถานศึกษา พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำ เปรียบเทียบในบริบทที่แตกต่าง และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ

เอกสารอ้างอิง

- กฤติน จันทรชลอ. (2560). *การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชั้นรัชชัย โชติตันติพรสกุล, ชีระ กุลสวัสดิ์, และ ประชาศิลป์ โพธิ์นคร. (2566). การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณในองค์กรการศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 17(2), 45-60.
- ณัฐนิชา หงส์ชัย. (2560). *ภาวะผู้นำที่แท้จริง: มิติแห่งจิตวิญญาณ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระศักดา ชนาสโร, เสน่ห์ มีหอมด้วง, และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณ. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 15(3), 78-92.
- พลวัต แสงสีงาม. (2564). *การตัดสินใจและภาวะผู้นำ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชดาพร แหวนหล่อ และ ชีระพงศ์ บุศรากุล. (2564). การประเมินภาวะผู้นำในองค์กรการศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 16(1), 12-25.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำ: แนวคิด และทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- ศรัวรินทร์ เลิศวิทย์ และ อรอุมา เจริญสุข. (2561). จิตวิญญาณแห่งความเป็นผู้นำ. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 14(2), 15-30.
- สุเทพ ปาลสาร. (2555). *ภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณในบริบทการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนันต์ ฉิมยงค์, สมชาย เทพแสง, และ วรณิ แกมเกตุ. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจิตวิญญาณในสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 15(2), 33-47.
- Chen, A. C., & Yang, B. (2012). Spiritual leadership, organizational commitment, and organizational citizenship behavior. *Journal of Management Inquiry*, 21(3), 286-300.
- Fry, L. W. (2003). Toward a theory of spiritual leadership. *The Leadership Quarterly*, 14(6), 693-727.
- Hedger, J. A. (2021). Contextual dimensions of spiritual leadership in education. *Educational Management Administration & Leadership*, 49(4), 567-584.
- Li, X. (2023). Hope, faith, and intrinsic motivation in organizational settings. *Journal of Organizational Behavior*, 44(2), 112-128.
- Reave, L. (2005). Spiritual values and practices related to leadership effectiveness. *The Leadership Quarterly*, 16(5), 655-687.

Terzi, A. (2020). Exploring spiritual leadership in educational contexts. *International Journal of Leadership in Education*, 23(3), 321-340.

Woods, P. A. (2007). Spiritual leadership in education. *Educational Management Administration & Leadership*, 35(3), 391-409.

ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*
INTEGRATED LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

อภิญญา บุตรอุดม¹ และ พิมพอร์ สดเอี่ยม²

Apinya Butr-udom¹ and Pim-om Sod-ium²

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻² Mahamakut Buddhist University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Mihangjai@Gmail.Com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยเปรียบเทียบตามตำแหน่ง ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน รวมทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง 277 คนจาก 152 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหาร 30 คน และครูผู้สอน 247 คน ด้วยแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 4 ด้าน 40 ข้อ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.951 ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test และ One-way ANOVA และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการและการทำงานเป็นทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมาคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.30$) และด้านการมุ่งความสำเร็จ ($\bar{x} = 4.27$) ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบพบว่า ผู้บริหารประเมินภาวะผู้นำของตนสูงกว่าครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สถานศึกษาขนาดเล็กและใหญ่มีคะแนนสูงกว่าขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประสบการณ์มีผลต่อเพียง 2 ด้าน คือ การมุ่งความสำเร็จและความคิดสร้างสรรค์ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิได้แนวทางพัฒนา 4 ประการ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม การบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรม การพัฒนาระบบงานแบบยืดหยุ่น และการสร้างกลไกการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

* Received 29 June 2025; Revised 11 July 2025; Accepted 15 July 2025

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา, การพัฒนาภาวะผู้นำ

Abstract

This research aimed to study the level of integrative leadership among school administrators under the Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1, comparing by position, school size, and work experience, as well as to explore approaches for leadership development. A mixed methods approach was employed, collecting quantitative data from 277 participants from 152 schools, consisting of 30 administrators and 247 teachers, using a 5-point Likert scale questionnaire with 4 dimensions and 40 items with a reliability coefficient of 0.951. Qualitative data were collected through semi-structured interviews with 5 experts. Data were analyzed using t-test and One-way ANOVA statistics and content analysis.

The research findings revealed that the overall level of integrative leadership was high ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.31). When considered by dimension, integrative vision and teamwork had the highest mean score ($\bar{x} = 4.39$), followed by creativity ($\bar{x} = 4.30$) and achievement orientation ($\bar{x} = 4.27$), all at high levels. Comparative results showed that administrators rated their leadership significantly higher than teachers at the 0.01 level. Small and large schools scored significantly higher than medium-sized schools at the 0.05 level. Work experience affected only 2 dimensions: achievement orientation and creativity. From expert interviews, four development approaches were identified: creating shared vision through participatory processes, integrating technology and innovation, developing flexible work systems, and establishing continuous learning mechanisms. The research findings align with 21st-century leadership concepts.

Keywords: Integrative Leadership, School Administrators, Leadership Development

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ของศตวรรษที่ 21 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกได้ส่งผลให้ภาครัฐและเอกชนต้องปรับตัวในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถในการแข่งขันและดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาที่ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยังได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการในการนำพาการศึกษาไทยไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องก้าวข้ามกรอบบทบาทแบบดั้งเดิมที่เป็นเพียงผู้จัดการหรือผู้กำกับดูแล มุ่งสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถบูรณาการองค์ความรู้จากศาสตร์หลากหลายแขนงเข้าด้วยกัน ทั้งศาสตร์การบริหารจัดการ เทคโนโลยีสมัยใหม่ จิตวิทยาการศึกษา และศาสตร์การสอนร่วมสมัย ผู้นำเชิงบูรณาการต้องมีความสามารถในการคิดเชิงระบบ สามารถเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ดังที่ เกจิกัญญา จิตเสน (2566) ได้ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการเป็นการผสมผสานแนวคิด แนวปฏิบัติในการนำคุณลักษณะ พฤติกรรมและสถานการณ์ โดยมุ่งเน้นความสำคัญของบุคคล นโยบาย และระบบการทำงานให้เกิดปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และ Abdallah (2016) ได้เสนอว่า การบูรณาการความร่วมมือระหว่างบุคลากรในหน่วยงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างความผูกพันต่อองค์กร ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการจึงเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ครอบคลุมพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอศรีเชียงใหม่ อำเภอสังคม อำเภอโพธิ์ตาก และอำเภอสระใคร มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 156 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา 143 โรงเรียน และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 13 โรงเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งสิ้น 1,824 คน และมีนักเรียน 24,567 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566) จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายหลายประการ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความท้าทายสำคัญที่ต้องเร่งพัฒนา โดยเฉพาะประเด็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลกยุคปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ข้อค้นพบที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง นำไปปรับใช้ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันให้เกิดประสิทธิผลได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ของผู้บริหารและครูผู้สอน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 1,824 คน จาก 152 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 277 คน โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครูผู้สอน จำนวน 247 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Stratified Proportional Random Sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือเชิงปริมาณ

แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ รวม 20 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการมุ่งความสำเร็จ (5 ข้อ) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (5 ข้อ) ด้านการทำงานเป็นทีม (5 ข้อ) ด้านวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการ (5 ข้อ) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.45-0.78 ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.951

2.2 เครื่องมือเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและผ่านระบบออนไลน์ กลุ่มเป้าหมายที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ จำนวน 305 คนได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 277 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.81

3.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 ท่าน ศึกษาניתนค์ผู้ที่มีประสบการณ์ในการให้คำแนะนำแก่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 ท่าน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี จำนวน 3 ท่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ 1) การทดสอบที (t-test) สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม 2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) สำหรับ เปรียบเทียบความแตกต่างมากกว่า 2 กลุ่ม และ 3) การทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ ค้นหาความสัมพันธ์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

5. เกณฑ์การแปลผล

ระดับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ กำหนดเกณฑ์การแปลผลจากค่าเฉลี่ย ดังนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง มีระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง มีระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง มีระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการทำงานเป็นทีมและด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.39$ เท่ากัน) รองลงมาคือด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.30$) และด้านการมุ่งความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.27$) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.ด้านการมุ่งความสำเร็จ	4.27	0.28	มาก
2.ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.30	0.35	มาก
3.ด้านการทำงานเป็นทีม	4.39	0.40	มาก
4.ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการ	4.39	0.36	มาก
รวม	4.34	0.31	มาก

ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ การเปรียบเทียบตามตำแหน่งหน้าที่พบว่าผู้บริหารประเมินภาวะผู้นำของตนสูงกว่าครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในทุกด้าน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

องค์ประกอบ	ผู้บริหาร (n=30)		ครูผู้สอน (n=247)		t	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการมุ่งความสำเร็จ	4.39	0.38	4.26	0.27	1.73	0.09
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.58	0.31	4.27	0.34	4.41**	0.00
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.81	0.35	4.34	0.38	6.41**	0.00
ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการ	4.57	0.33	4.37	0.35	2.88**	0.00
รวม	4.59	0.29	4.31	0.30	4.53**	0.00

** p<0.01 *p<0.05

หมายเหตุ:** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การเปรียบเทียบตามขนาดสถานศึกษา พบว่าขนาดสถานศึกษาส่งผลต่อภาวะผู้นำด้านการมุ่งความสำเร็จและการทำงานเป็นทีม โดยสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีภาวะผู้นำสูงกว่าขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

องค์ประกอบ	SV	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการ	ระหว่างกลุ่ม	.51	2.00	.26	2.05	.13
	ภายในกลุ่ม	34.39	274.00	.13		
	รวม	34.90	276.00			
ด้านการทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	1.19	2.00	.59	3.69*	.03
	ภายในกลุ่ม	44.06	274.00	.16		
	รวม	45.25	276.00			
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	.23	2.00	.11	.93	.40
	ภายในกลุ่ม	33.90	274.00	.12		
	รวม	34.13	276.00			
ด้านการมุ่งความสำเร็จ	ระหว่างกลุ่ม	1.28	2.00	.64	8.39**	.00
	ภายในกลุ่ม	20.83	274.00	.08		
	รวม	22.11	276.00			
ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ	ระหว่างกลุ่ม	.64	2.00	.32	3.40*	.03
	ภายในกลุ่ม	25.91	274.00	.09		
	รวม	26.55	276.00			

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

การเปรียบเทียบตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมีผลต่อภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาเพียง 2 ด้าน คือ การมุ่งความสำเร็จและความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบ	SV	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการมุ่ง	ระหว่างกลุ่ม	.55	2.00	.28	3.50*	.03
ความสำเร็จ	ภายในกลุ่ม	21.56	274.00	.08		
	รวม	22.11	276.00			
ด้านการมีความคิด	ระหว่างกลุ่ม	1.32	2.00	.66	5.50**	.00
สร้างสรรค์	ภายในกลุ่ม	32.81	274.00	.12		
	รวม	34.13	276.00			
ด้านการทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	.47	2.00	.23	1.43	.24
	ภายในกลุ่ม	44.78	274.00	.16		
	รวม	45.25	276.00			
ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิง	ระหว่างกลุ่ม	.31	2.00	.16	1.23	.29
บูรณาการ	ภายในกลุ่ม	34.59	274.00	.13		
	รวม	34.90	276.00			
	ระหว่างกลุ่ม	.28	2.00	.14	1.46	.23
รวม	ภายในกลุ่ม	26.27	274.00	.10		
	รวม	26.55	276.00			

*p < 0.05 **p<0.01

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. ด้านการมุ่งความสำเร็จ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 1 กล่าวว่า "ผู้บริหารต้องสร้างวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วมให้ชัดเจน ใช้การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตย เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและร่วมขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน"

2. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 3 แสดงความเห็นว่ "ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการใช้ข้อจำกัดเป็นโอกาส การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการบริหารงาน ผู้บริหารต้องเปิดใจรับฟังและให้โอกาสบุคลากรได้แสดงความคิดสร้างสรรค์"

3. ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 2 เสนอว่า "การบริหารความหลากหลายของบุคลากร การจัดวางตำแหน่งตามความเชี่ยวชาญ และการสร้างระบบสื่อสารเชิงบวก จะช่วยสร้างการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง"

4. ด้านการมีวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการ ผู้ทรงคุณวุฒิท่านที่ 5 กล่าวว่า "ผู้บริหารต้องมองภาพรวมอย่างเป็นองค์รวม บริหารเชิงบูรณาการครอบคลุมทุกมิติ และสร้างกลไกปรับตัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต"

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อยู่ในระดับมากทุกด้าน สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของผู้บริหารในการผสมผสานและบูรณาการหลักการบริหารที่หลากหลายเข้าด้วยกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องผ่านหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหาร รวมถึงกระแสการบริหารสมัยใหม่ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ หงส์ฟ้า คำสำโรง (2565) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Galorio และ Bauyot (2024) ที่เสนอว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการจะมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่สูง ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัยยังสนับสนุนข้อค้นพบของ เขตรัฐ จันทิห์ล้ำ และ บุญช่วย ศิริเกษ (2566) ที่แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงบูรณาการมีอิทธิพลทางบวกต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญของประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

การเปรียบเทียบตามตัวแปรต่างๆ แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของภาวะผู้นำในบริบทที่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารประเมินตนเองสูงกว่าครูผู้สอนในทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนมีมุมมองและประสบการณ์ที่แตกต่างกันในการรับรู้ภาวะผู้นำ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Mohammed และคณะ (2021) ที่พบความแตกต่างในการประเมินภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชา ขนาดสถานศึกษาส่งผลต่อรูปแบบภาวะผู้นำ โดยสถานศึกษาขนาดเล็กและใหญ่มีภาวะผู้นำสูงกว่าขนาดกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กมีความใกล้ชิดและยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ ในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่มีทรัพยากรและระบบสนับสนุนที่เพียงพอ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชชัย นามทองจันทร์ และคณะ (2567) ที่ศึกษาการบริหารแบบบูรณาการในโรงเรียนขนาดต่างๆ

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิมีความสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการบูรณาการ การมีส่วนร่วม และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการบริหารการศึกษา จึงสามารถเสนอแนวทางที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับบริบทของการศึกษาไทย ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติภุญญา จิตเสน และคณะ (2566) ที่เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการในทิศทางเดียวกัน

จากการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการทำงานเป็นทีมและวิสัยทัศน์เชิงบูรณาการมีค่าสูงสุด การเปรียบเทียบพบความแตกต่างตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงานในบางด้าน และได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ 4 ด้านที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการมุ่งความสำเร็จซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เช่น การจัดอบรมการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการสื่อสารเชิงกลยุทธ์
2. สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับผู้บริหารในสถานศึกษาขนาดกลางและผู้ที่มีประสบการณ์ระหว่าง 5-10 ปี โดยออกแบบหลักสูตรการพัฒนาที่คำนึงถึงความแตกต่าง เช่น หลักสูตรการบริหารเชิงบูรณาการสำหรับสถานศึกษาขนาดต่างๆ
3. การสร้างกลไกการพัฒนา ควรจัดโปรแกรมพี่เลี้ยงที่ให้ผู้บริหารอาวุโสช่วยพัฒนาผู้บริหารใหม่ รวมทั้งจัดเวที "Morning Talk" หรือการประชุมไม่เป็นทางการเพื่อลดช่องว่างความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อพัฒนาโมเดลภาวะผู้นำเชิงบูรณาการในบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่
2. การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างภาวะผู้นำเชิงบูรณาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณภาพการศึกษา หรือความพึงพอใจของบุคลากร

3. การวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างโปรแกรมการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและทดลองใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน

4. การพัฒนาเครื่องมือดิจิทัล สำหรับการประเมินและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและแนวทางการพัฒนาที่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- เก็จกัญญา จิตเสน. (2566). ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 25(2), 145-160.
- เก็จกัญญา จิตเสน, สมพร วิชัยดิษฐ์, และ ประดิษฐ์ เกียรติบัณฑิตกุล. (2566). ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 17(1), 112-125.
- เขตรัฐ จันทิหล้า และ บุญช่วย ศิริเกษ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 22(1), 88-101.
- ปนัดดา ศิลปชัย และ ทนงศักดิ์ คุ่มไชนะ. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏหนองคาย*, 11(1), 78-92.
- รัชนัย นามทองจันทร์, สิทธิชัย สอนสุภี และ วัลลภา อารีรัตน์. (2567). แนวทางการบริหารแบบบูรณาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏหนองคาย*, 15(2), 156-170.
- ศักดิ์ดา พรหมกุล. (2563). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท* ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์ดา พรหมกุล และ เสาวณี สิริสุขศิลป์. (2565). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงบูรณาการที่ส่งผลต่อโรงเรียนคุณภาพ. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 16(3), 201-215.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. (2566). รายงานผลการดำเนินการ
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1.
- หงส์ฟ้า คำสำโรง. (2565). ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา*,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- อดิสร พูนสวัสดิ์ และ ชิณพงค์ ศรีจันทร์. (2566). ภาวะผู้นำเชิงบูรณาการของผู้บริหาร
สถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์*, 51(2),
89-104.
- Abdallah, M. S. (2016). Integrated leadership and organizational performance: The
role of collaborative management. *International Journal of Educational
Leadership*, 12(3), 145-162.
- Amenumay, E. B., & Badu, Y. A. (2023). Leaders' experiences of integrated
leadership development in higher education: Kolb's experiential learning
theory and the 70:20:10 model. *Higher Education Research &
Development*, 42(4), 789-805.
- Baharuddin, F. R., Amiruddin, A., & Muhammad, A. (2023). Integrated leadership
effect on teacher satisfaction: Mediating effects of teacher collaboration
and professional development. *Educational Management Administration
& Leadership*, 51(3), 412-429.
- Galorio, I. J. N., & Bauyot, M. M. (2024). Cultivating resilience: Multiple case study
of school heads' leadership in integrated senior high schools. *School
Leadership & Management*, 44(2), 178-195.
- Hadi, S., Pumomo, P., & Imron, A. (2024). Adapted integrated transformational-
instructional leadership behaviors: Construct validity and perceptions
among teachers and principals in Indonesian vocational schools.
Educational Administration Quarterly, 60(1), 89-118.

- Mohammed, A., Abdullah, Z., & Ahmad, A. (2021). Validation of an instrument for measuring integrated principal leadership practices. *School Effectiveness and School Improvement*, 32(2), 256-274.
- Scheer, D. (2021). Integrated framework model for the leadership role of principals in inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 25(7), 812-828.

**ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1***
**INNOVATIVE LEADERSHIP OF EXECUTIVER THAT AFFECT HUMAN RESOURCE
MANAGEMENT OF TEACHERS IN SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER NONG
KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

คณินนิตย์ พลอาษา¹ และ ชิชณพงศ์ ศรีจันทร์²

Kanengnid Polasa¹ and Chissanapong Sonchan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: kp3660677@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 30 คน และครูผู้สอน จำนวน 252 คน จำนวนทั้งสิ้น 282 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.900 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ Independent t-test และ One-Way ANOVA รวมถึงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Scheffé

ผลการวิจัยพบว่า

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

* Received 29 June 2025; Revised 11 July 2025; Accepted 15 July 2025

การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ที่ต่างกัน มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

Abstract

This research aims to: 1) study the level of innovative leadership of school administrators under the Primary Educational Service Area Office Nong Khai District 1, 2) compare the level of innovative leadership of school administrators under the Primary Educational Service Area Office Nong Khai District 1 classified by position, school size, and work experience, and 3) study guidelines for developing innovative leadership of school administrators under the Primary Educational Service Area Office Nong Khai District 1. The research sample consisted of 30 administrators and 252 teachers, totaling 282 participants. The data collection instruments were questionnaires with a reliability coefficient of 0.900 and interviews. The statistics used for data analysis included descriptive statistics: frequency, percentage, mean, and standard deviation; and inferential statistics: Independent t-test and One-Way ANOVA, including pairwise mean comparison using Scheffé's method.

The research findings revealed that:

The innovative leadership of school administrators under the Primary Educational Service Area Office Nong Khai District 1, both overall and in all individual aspects, was at a high level. When comparing the innovative leadership of school administrators under the Primary Educational Service Area Office Nong Khai District 1 classified by position, school size, and work experience, the overall findings revealed that school administrators under the Primary Educational Service Area Office Nong Khai District 1 with different positions, school sizes, and work experience had significantly different innovative leadership at the 0.05 statistical significance level.

Keywords: Leadership, Educational Administrators, Innovative Leadership

บทนำ

ในยุคที่เต็มไปด้วยการแข่งขันด้านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ความท้าทายในการขับเคลื่อนต่อการพัฒนาประเทศคือ “การขยายผลเทคโนโลยีและนวัตกรรมสู่ประชาชน” เพื่อพัฒนาขีดความสามารถทางนวัตกรรมของสังคม การสร้างเครือข่ายธุรกิจ การเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ กำลังการผลิต โครงสร้างพื้นฐาน และพัฒนากำลังคนเป็นแนวทางการพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรมเพื่อสังคมที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและสังคมไทย ผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศได้เล็งเห็นถึงสถานการณ์ปัญหาในปัจจุบันที่ควรได้รับการแก้ไข ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้ในระยะสั้น รวมถึงการจัดการทรัพยากร ต่อยอดองค์ความรู้ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ความคิดสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงผู้ได้รับผลประโยชน์เป็นสำคัญ (ธนิต เรืองรุ่งชัยกุล, 2018)

สภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและสังคมอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นที่สถาบันทางการศึกษาที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องส่งเสริมและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในรูปของกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ หรือผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ ซึ่งลักษณะสำคัญของนวัตกรรมนั้นต้องมาจากความตั้งใจที่ต้องการให้เกิดขึ้น มีความใหม่และนำมาใช้ได้ มีเป้าหมายเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร การสร้างสื่อและกระบวนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรรวมไปถึงการวัดและประเมินผล เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามศักยภาพและมีสมรรถนะพร้อมในการศึกษาต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ (องค์การ ประจันเขตต์, 2557, หน้า 36)

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อผู้บริหารและครูผู้สอนในพื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งมีบริบทของโรงเรียนที่แตกต่างกันออกไป ทั้งด้านที่ตั้ง และขนาดโรงเรียนเป็นเหตุให้โรงเรียนมีความพร้อมและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไปในการดำเนินการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการทำงานในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จึงได้กำหนดทิศทางและสนับสนุนด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาล และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาในส่วนการจัดเก็บข้อมูล การกำกับติดตาม เป็นหน่วยงานที่มีขีด สมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล และมีความโปร่งใส เป็นองค์กรที่ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชันปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์ และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2565)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนาความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูผู้สอน ในโรงเรียนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 171 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,305 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,476 คน จาก 152 โรงเรียน (ข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 305 คน จาก 152 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหาร 35 คน ครูผู้สอน 270 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Mogan, 1970 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของกลุ่มประชากรในแต่ละขนาดโรงเรียน

กลุ่มเป้าหมายเพื่อการสัมภาษณ์ คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการเลือก คือ กลุ่มผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีประสบการณ์ในสายงานบริหารการศึกษามากกว่า 5 ปี เพื่อเป็นตัวแทนของประชากร จำนวน 5 คน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยมี 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบสอบถาม และฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์

2.1 ฉบับที่ 1 แบบสอบถาม มี 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย 1) ตำแหน่งหน้าที่ 2) ขนาดสถานศึกษา และ 3) ประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมและด้านการบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's five rating scale, 1990, หน้า 55)

2.2 ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) มีประเด็นสัมภาษณ์ตามขอบเขตตัวแปรตาม จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง 4) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม และ 5) ด้านการบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม

4.การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

โดยนำลิงค์แบบสอบถาม Google form พร้อมทั้งสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดสถานศึกษาพร้อมทั้งกำหนดวันเวลาเพื่อเก็บแบบสอบถามคืนโดย วิธีการใช้ Google form แล้วรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติต่อไป

4.2 การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

ขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขออนุญาตหมายทำการสัมภาษณ์ ตามวันและเวลาที่กำหนด และทำการเข้าสัมภาษณ์พร้อมบันทึกผลการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบ โดยระบุวัน เวลาในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์จากแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งภาพรวม รายด้านและรายข้อ (บุญชม ศรีสะอาด 2556)

5.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) ทดสอบทั้งภาพรวมและรายด้าน

5.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยใช้สถิติ ความแปรปรวนทางเดียว (One- way ANOVA) หรือสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ทำการทดสอบทั้งภาพรวมและรายด้าน กรณีใดที่พบว่ามีความแตกต่าง จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe

5.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 5 ปี, 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี โดยใช้สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One- way ANOVA) หรือสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ทดสอบทั้งภาพรวมและรายด้าน กรณีใดที่พบว่ามีความแตกต่าง จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe

ผลการวิจัย

1.ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.39	0.40	มาก	1
ด้านการสร้างบรรยากาศแห่ง องค์กรนวัตกรรม	4.38	0.36	มาก	2
ด้านการบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม	4.38	0.41	มาก	3
ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง	4.30	0.35	มาก	4
ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.27	0.28	มาก	5
รวม	4.35	0.31	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	ผู้บริหาร(n)		ครูผู้สอน(n)		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.81	0.35	4.35	0.38	6.41**	0.00
ด้านการสร้างบรรยากาศแห่ง องค์กรนวัตกรรม	4.57	0.33	4.37	0.35	2.89**	0.00
ด้านการบริหารความเสี่ยงเชิง นวัตกรรม	4.63	0.39	4.35	0.40	3.43**	0.00
ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการ เปลี่ยนแปลง	4.58	0.31	4.27	0.34	4.43**	0.00
ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.39	0.38	4.26	0.27	1.73	0.09
ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	4.59	0.30	4.32	0.29	4.61**	0.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	ขนาดเล็ก(n)		ขนาดกลาง(n)		ขนาดใหญ่(n)	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
1.ด้านการทำงานเป็นทีม	4.45	0.39	4.32	0.42	4.49	0.34
2.ด้านการสร้างบรรยากาศ แห่งองค์กรนวัตกรรม	4.42	0.30	4.34	0.40	4.47	0.32
3.ด้านการบริหารความเสี่ยง เชิงนวัตกรรม	4.51	0.40	4.27	0.38	4.34	0.39
4.ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการ เปลี่ยนแปลง	4.30	0.32	4.29	0.37	4.39	0.38
5.ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.33	0.27	4.20	0.29	4.27	0.28
รวม	4.40	0.27	4.29	0.33	4.41	0.26

จากตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวม แยกตามขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแยกตามขนาดสถานศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรม	น้อยกว่า 5 ปี		ระหว่าง 5-10 ปี		มากกว่า 10 ปี	
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.
ด้านการทำงานเป็นทีม	4.37	0.39	4.34	0.42	4.43	0.40
ด้านการสร้างบรรยากาศ แห่งองค์กรนวัตกรรม	4.44	0.33	4.33	0.38	4.40	0.35
ด้านการบริหารความ เสี่ยงเชิงนวัตกรรม	4.50	0.43	4.23	0.35	4.42	0.41
ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการ เปลี่ยนแปลง	4.22	0.33	4.26	0.33	4.38	0.36

ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.36	0.32	4.22	0.28	4.25	0.25
รวม	4.37	0.32	4.28	0.32	4.38	0.28

จากตารางที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ประสบการณ์ในการทำงาน ที่ต่างกัน มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแยกตามประสบการณ์ พบว่า อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่อภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมมุ่งสู่การเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความไว้วางใจและให้ความสำคัญกับการบริหารคนเพื่อสร้างทีมที่แข็งแกร่ง ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน รวมถึงสร้างบรรยากาศองค์กรที่สนับสนุนการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนานวัตกรรม โดยมีการบริหารจัดการความเสี่ยงเชิงนวัตกรรมอย่างรอบด้านผ่านการวิเคราะห์ความเสี่ยง การมีส่วนร่วม การสื่อสารและการเรียนรู้จากความผิดพลาด นอกจากนี้ผู้บริหารควรพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนเองและส่งเสริมในสถานศึกษาด้วยการสร้างบรรยากาศเปิดกว้าง สนับสนุนการเรียนรู้และเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

1) ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องเน้นการสร้าง团队的ไว้วางใจ การเป็นแบบอย่างที่ดี และการบริหารคนด้วยหลัก "ดูคนให้ออก บอกคนให้ได้ ใช้คนให้เป็น" เพื่อให้บุคลากร "ทำงานด้วยใจ" และบรรลุเป้าหมาย "คนสำราญ งานสำเร็จ" ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Graham-Leviss (2016) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้นำกับสมาชิกในองค์กร และการสร้างแรงบันดาลใจผ่านความสัมพันธ์ที่ดี

2) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ผู้บริหารมีการพัฒนาบรรยากาศที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น สนับสนุนการแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ และการใช้ Professional Learning Community (PLC) เป็นกลไกสำคัญ รวมถึงการประยุกต์ใช้ Design Thinking ในการพัฒนา

นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา กันถิ่น (2560) และ จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) ที่เน้นความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรม

3) ด้านการบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงรอบด้าน การสร้างการมีส่วนร่วม และการยอมรับความผิดพลาดเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ พร้อมทั้งใช้กลไกการสื่อสารที่เข้มแข็ง เช่น Morning Talk เพื่อรับรู้และแก้ไขปัญหาเชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรภิก สุวรรณเกษ (2561) และ ยินดี ฮานาฟ (2562) ที่เน้นการบริหารจัดการความเสี่ยงและการปรับตัวในการนำนวัตกรรมมาใช้

4) ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ผ่านการระดมสมองจากบุคลากรในสถานศึกษา การสังเคราะห์ข้อมูลให้สะท้อนอัตลักษณ์ และการใช้วงจร PDCA ในการติดตามผล รวมถึงการสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิตินันท์ นันทะศรี (2563) และ ธมนวรรณ จันทร์สว (2564) ที่เน้นความสำคัญของวิสัยทัศน์ร่วมในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารยังมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งในตัวผู้นำและองค์กร ผ่านการเป็นแบบอย่างการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศเปิดกว้าง และการส่งเสริมหลักสูตรที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับ Horth & Buchner (2014) ที่เน้นความสำคัญของผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนนวัตกรรม และงานวิจัยของ ปรีชา ออกกกิจวัตร (2564) และ แพรพรรณ เปรมลาภ (2565) ที่เน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในบริบทการศึกษาไทย

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ดังนี้

2.1) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ด้านการบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม และด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมุมมองและประสบการณ์ที่ต่างกันระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน โดยผู้บริหารมักประเมินตนเองในแง่บวกมากกว่าครูผู้สอนประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับฐิตินันท์ นันทะศรี (2563, หน้า 324-353) ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้

บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากและองค์ประกอบหลักที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานสูงสุด คือ องค์ประกอบหลักด้านการแสดง บทบาทหน้าที่เชิงนวัตกรรมผู้บริหารควรมีบทบาทในการสนับสนุนสภาพแวดล้อม บรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างสภาพแวดล้อมการทำงานของครูที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นการทำงานแบบร่วมมือกันของครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

2.2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม และด้านความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบริบทและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา โดยโรงเรียนขนาดเล็กมักมีความใกล้ชิดและความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน ขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่มักมีโครงสร้างที่ซับซ้อนกว่า มีแนวคิดหลักการ กระบวนการบริหารตามนโยบายและเป้าหมายที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เป็นแนวทางเดียวกันหมด ซึ่งการกำหนดขนาดสถานศึกษาเป็นเพียงการกำหนดขอบเขตการบริหารงานในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งในการบริหารงานย่อมแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละขนาดสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560, หน้า 115) ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวว่าผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองโดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ศึกษาข้อมูลที่ทันสมัยเพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา รวมถึงการฝึกกระบวนการคิดทาง สมอ งามอย่างสม่ำเสมอและ ผู้บริหารต้องเรียนรู้ที่จะปรับตนเองให้เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น วางใจเป็นกลางต้องทำให้ทุกคนเห็นถึงประโยชน์ในการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รู้จักแสวงหาแนวคิดในการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น เพื่อใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2.3) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม ด้านวิสัยทัศน์เพื่อการเปลี่ยนแปลง

และด้านความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี มักมีความคาดหวังและอุดมคติสูง ในขณะที่ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มักมีมุมมองที่เป็นจริงมากขึ้นจากประสบการณ์ทำงานที่ผ่านมา สอดคล้องกับแนวคิดของ ธมนวรรณ จันทรสวาย (2564, หน้า 91) ท้าวใจเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน เมื่อพิจารณาในภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานจะสามารถตัดสินใจในการบริหารได้ดี โดยอาศัยประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานในการนำนวัตกรรมมาใช้บริหารสถานศึกษา

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่อภิปราย ดังนี้ ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นต้นแบบที่ดีให้ความสำคัญกับการบริหารคนอย่างเข้าใจเพื่อสร้างทีมที่แข็งแกร่ง ส่งเสริมการทำงานร่วมกันพัฒนาบุคลากร เพื่อให้ทุกคน "ทำงานด้วยใจ" และบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ วรภัทสรพิชชา โทธมาตร (2567 , หน้า 94) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับบุคลากรในทีมของตนเอง ศึกษาเรียนรู้งานในสถานศึกษา รวมถึงเรียนรู้ความสามารถของบุคลากร ปฏิบัติงานด้วยใจที่เป็นกลาง มีการประชุมวางแผน ติดตาม ปรับปรุงและแก้ไขการทำงานในทีมของตนเองให้ดีขึ้น ปฏิบัติงานอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง มีระเบียบแบบแผนมีเป้าหมายและมีความชัดเจนแต่สามารถยืดหยุ่นตามสถานการณ์ได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่มีตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ที่ต่างกัน มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ควรมุ่งเน้นพัฒนาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เฉพาะด้าน โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ การจัดการการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีในการบริหาร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อนวัตกรรม พร้อมทั้งจัดระบบ

การติดตามประเมินผลและให้คำปรึกษาแบบต่อเนื่อง 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาในพื้นที่ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ 1.3 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในโรงเรียน โดยส่งเสริมให้ผู้บริหารสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา จัดทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และพัฒนาโครงการนวัตกรรมการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น 2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ควรมีการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 และเขต 2 เพื่อศึกษาความแตกต่างและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในแต่ละพื้นที่ และหาแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น 2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาการวิจัยเชิงลึกเพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เช่น ประสพการณ์ในการทำงาน การฝึกอบรม ความพึงพอใจของครู เป็นต้น 2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในชนบท โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาเครื่องมือการประเมินและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานการณ์ที่มีทรัพยากรจำกัดและทดสอบประสิทธิภาพของโมเดลผ่านการวิจัยกึ่งทดลอง

เอกสารอ้างอิง

- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ฐิตินันท์ นันทะศรี. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธมนวรรณ จันทร์สว. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีชา ออกกจิวัตร. (2564). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 5.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในภาคกลางและภาคตะวันออก*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ปวีณา กันธิน. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาพระราชัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรภัตสรพิชชา โธมาตร. (2567). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- แพรวพรรณ เปรมลาภ. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). *Transformational leadership* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Bennis, W. (1989). *On becoming a leader*. Addison-Wesley.
- DuBrin, A. J. (1998). *Leadership: Research findings, practice, and skills*. Houghton Mifflin.
- Graham-Leviss, K. (2016, December 14). The 5 skills that innovative leaders have in common. *Harvard Business Review*. Retrieved June 18, 2022, from <https://hbr.org/2016/12/the-5-skills-that-innovative-leaders-have-in-common>

ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตาม มาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู*

ADMINISTRATOR'S COMMUNICATION SKILL AFFECTING TEACHER PROFESSIONAL STANDARDS PERFORMANCE UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE LOEI NONGBUALAMPHU

พสิกา พิมพ์ประชา¹ และ บุญช่วย ศิริเกษ²

Phasika Pimpracha¹ and Boonchuay Sirikase²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

¹⁻²Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus, Thailand

¹Corresponding Author's Email : Phasika.pim@pcru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู (2) ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน (3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน และ (4) เพื่อศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ด้านใดบ้างที่มีอำนาจพยากรณ์ต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า

1) ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง เท่ากับ 0.721 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01 และ 4) ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน ได้แก่ ช่อง

* Received 15 June 2025; Revised 2 July 2025; Accepted 5 July 2025

ทางการสื่อสาร (x^4) ความเข้าใจของผู้รับสาร (x^3) สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความชัดเจน (x^2) และความน่าเชื่อถือ (x^1) สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา, การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน

Abstract

The objectives of this research were to: (1) examine the level of communication skills of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Loei-Nong Bua Lamphu, (2) assess the level of teachers' compliance with performance standards under the same jurisdiction, based on the perspectives of administrators and teachers, (3) study the relationship between the communication skills of school administrators and teachers' compliance with performance standards, and (4) identify which aspects of administrators' communication skills can significantly predict teachers' compliance with performance standards.

The results revealed that:

1) The overall level of communication skills among school administrators was high. 2) Teachers' overall compliance with performance standards was also rated at a high level. 3) There was a strong positive correlation ($r = .721$, $p < .01$) between administrators' communication skills and teachers' compliance with performance standards. 4) The aspects of communication skills that significantly predicted performance standard compliance included communication channels (x_4) and understanding of the receiver (x_3), both at the .01 significance level, as well as clarity (x_2) and credibility (x_1) at the .05 significance level.

Keywords: communication skills of school administrators, teachers' compliance with performance standards

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันที่หมุนไปพร้อมกับการเปลี่ยนที่รวดเร็วส่งผลต่อการสื่อสารด้วยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทำให้การปรับเปลี่ยนของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่เสมอเช่นเดียวกัน การเตรียมความพร้อมในการรับมือความเปลี่ยนแปลงจึงสำคัญ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้คนในสังคมก้าวทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในรูปแบบ วิธีการหรือพฤติกรรมการสื่อสารใด ๆ ล้วนส่งผลต่อการรับรู้ เรียนรู้ การปรับตัวและก้าวตามความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ การสื่อสาร จึงเป็นหนึ่งในช่องทาง ที่ช่วยให้คนในสังคมสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่ (แพมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์, 2559)

ในทางปฏิบัติพบว่ามีปัญหาหลายประการที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงานของครู โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนหรือไม่ตรงประเด็น ปัญหานี้อาจมาจากหลายปัจจัย เช่น การขาดความเข้าใจร่วมกันในเรื่องมาตรฐานการปฏิบัติงาน หรือการสื่อสารจากผู้บริหารที่ไม่เพียงพอหรือไม่เหมาะสม ทำให้ครูไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้การพัฒนาและการประเมินผลการทำงานของครูไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง (กฤษณา สุนทร, 2561) ซึ่งในปัจจุบันนี้การสื่อสารจากผู้นำถือเป็นหลักสำคัญในองค์กรเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้การบริหารองค์กรประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะองค์กรสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม กระบวนการบริหาร สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลโดยปราศจากความขัดแย้ง จึงเป็นภารกิจที่ท้าทายสำหรับ ผู้บริหารซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ตลอดจนสาเหตุของ ปัญหาความขัดแย้งภายในสถานศึกษา ล้วนเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารทั้งสิ้น ผู้บริหารทุกคน จึงควรมีทักษะการสื่อสารที่ดี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการติดต่อสื่อสารกันทุกระดับในสังคม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในบทบาทสิทธิ และหน้าที่ของตนเอง อีกทั้งยังสนับสนุนให้รู้จักการใช้สื่อ เพื่อการติดต่อสื่อสารด้วยความมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการนำเสนอข่าวสารไปยัง ผู้รับอีกด้วย (วาริษา ประเสริฐทรง และวัลลภา อาริรัตน์, 2558)

ทักษะการสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 โดย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำของสถานศึกษา ในการสร้างแรงบันดาลใจ และความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ท่วมเทแรงกายและแรงใจ ในการดำเนินการต่างๆ ในสถานศึกษาที่ได้อำรวมกับผู้นำ (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2560) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) เป็นพฤติกรรมแสดงออกของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการตีความวิเคราะห์ แยกแยะ เนื้อหาสาระของสื่อ และมีวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ผสมผสานกันระหว่าง ศิลปะการพูดกับ

การแสดงผลในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้เทคนิควิธีการผ่านสื่อเทคโนโลยีและ อุปกรณ์โดยนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานได้อย่างเหมาะสม (มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561, หน้า 42)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เพื่อเป็นสารสนเทศพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน
4. เพื่อศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ด้านใดที่มีอำนาจพยากรณ์ต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน

สมมติฐานการวิจัย

1. ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู
2. มีตัวแปรพยากรณ์ 1 ด้านส่งผลต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จำนวน 52 โรงเรียน มีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 140 คน และ ครูผู้สอนจำนวน 2,056 คน รวมทั้งสิ้น 2,196 คน งานวางแผน

อัตรากำลังข้าราชการครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู, 2567 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภูซึ่งได้จากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970, p. 607 – 610) จำนวน 322 คน ดังรายละเอียดจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียนและตำแหน่งหน้าที่

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ

วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความน่าเชื่อถือ 2) ความชัดเจน 3) ความเข้าใจผู้รับสาร 4) ช่องทางการสื่อสาร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 22 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติหน้าที่ครู 2) การจัดการเรียนรู้ 3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

2.2 ในการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และหาคุณภาพรายข้อ ตามเทคนิควิธีการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าตั้งแต่ 0.8 – 1.0 ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เขต 2 จำนวน 3 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 10 คนรวมทั้งสิ้น 30 ฉบับ

2.4 นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 0.951

2.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือเสนอต่อสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ได้กำหนดตัวอย่างเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลต่อไป

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 322 คน โดยเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง และบางส่วนนำส่งผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ google form

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.3 วิเคราะห์ระดับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ

4.4 การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ

4.5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในแต่ละตัวแปรและระหว่างตัวแปรพหุคูณกับตัวแปรเกณฑ์ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาระดับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา (X) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวมและรายด้าน

ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา (X)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ความน่าเชื่อถือ (x_1)	3.76	0.63	มาก	4
2. ความชัดเจน (x_2)	3.94	0.59	มาก	2
3. ความเข้าใจผู้รับสาร (x_3)	3.95	0.60	มาก	1
4. ช่องทางการสื่อสาร (x_4)	3.94	0.71	มาก	3
รวม	3.88	0.62	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา (X) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเข้าใจผู้รับสาร (x_3) ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.60) รองลงมา คือ ความชัดเจน (x_2) ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.59) รองลงมา คือ ช่องทางการสื่อสาร (x_4) ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.71) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความน่าเชื่อถือ (x_1) ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.63)

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้าน

การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ของครูในโรงเรียน (Y)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การปฏิบัติหน้าที่ครู (y_1)	3.89	0.74	มาก	3
2. การจัดการเรียนรู้ (y_2)	4.04	0.62	มาก	1
3. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (y_3)	3.96	0.67	มาก	2
รวม	3.92	0.71	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนรู้ (y_2) ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (y_3) ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.67) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การปฏิบัติหน้าที่ครู (y_1) ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.74)

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ตัวแปร	x_1	x_2	x_3	x_4	y_1	y_2	y_3	X	Y
x_1	1								
x_2	.675**	1							
x_3	.655**	.725**	1						
x_4	.664**	.796**	.746**	1					
y_1	.591**	.675**	.743**	.734**	1				
y_2	.581**	.606**	.696**	.706**	.669**	1			
y_3	.566**	.664**	.689**	.683**	.747**	.628**	1		
X	.846**	.765**	.706**	.857**	.734**	.660**	.650**	1	
Y	.611**	.686**	.702**	.734**	.899**	.687**	.889**	.721**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยใช้การทดสอบค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของ Pearson (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยรวมมีค่า ($r_{xy} = 0.721$) ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกหรือในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01 ในระดับสูง ส่วนทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ระหว่างตัวแปร ทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวก ($r = 0.611 - 0.734$)

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่าทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .01 ดังนั้นผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลที่กำหนดไว้ พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.721$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องการสมมติฐานของการวิจัย

ผลตามวัตถุประสงค์ที่ 4 ผลการวิเคราะห์ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลยหนองบัวลำภู โดยรวม

ตัวแปรพยากรณ์	B	S.E.B	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.204	0.183		1.113**	0.267
ช่องทางการสื่อสาร (x_4)	0.350	0.064	0.354	5.490**	0.000
ความเข้าใจของผู้รับสาร (x_3)	0.313	0.068	0.268	4.621**	0.000
ความชัดเจน (x_2)	0.168	0.076	0.140	2.212**	0.028
ความน่าเชื่อถือ (x_1)	0.117	0.058	0.103	2.006*	0.046
$R = 0.779$ $R^2 = 0.607$ Adjusted $R^2 = 0.602$ $F = 122.402$					

**p < .01 *p < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ เรียงลำดับความสำคัญ ได้แก่ ช่องทางการสื่อสาร (x_4) ($\beta = 0.354$) ความเข้าใจของผู้รับสาร (x_3) ($\beta = 0.268$) สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความชัดเจน (x_2) ($\beta = 0.140$) และความน่าเชื่อถือ (x_1) ($\beta = 0.103$) สามารถอธิบายความแปรปรวนของทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.779 ($R = 0.779$) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 60.70 (Adjusted $R^2 = 0.607$) สามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์ในรูปสมการพยากรณ์ได้ และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการ std error พยากรณ์ ± 0.44616 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.204 + 0.350(x_4) + 0.313(x_3) + 0.168(x_2) + 0.117(x_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.354(x_4) + 0.268(x_3) + 0.140(x_2) + 0.103(x_1)$$

ทั้งนี้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นพบว่าทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู

อภิปรายผล

1. ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมอยู่ในระดับ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ช่องทางการสื่อสาร ความเข้าใจผู้รับสาร ความชัดเจน และความน่าเชื่อถือ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีทั้งความสามารถในการเลือกใช้ช่องทางที่เหมาะสม สื่อสารที่ชัดเจน และสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้รับสารได้ดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะการสื่อสารทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ช่องทางการสื่อสาร ความเข้าใจของผู้รับสาร ความชัดเจน และความน่าเชื่อถือ ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการเลือกช่องทางที่หลากหลายและเหมาะสมในการสื่อสารกับครูและบุคลากรภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานของ พัทรินทร์ ถาปนแก้ว (2566) .ที่ศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ คาร์ล อาร์ลีย์ (Carl Arlley, 2002) ที่ระบุว่า "ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร เพราะช่วยลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลและส่งเสริมการตัดสินใจที่แม่นยำ" ด้านความเข้าใจของผู้รับสาร ก็มีคะแนนในระดับมาก เป็นลำดับถัดมา สะท้อนว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการถ่ายทอดสารให้เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และมีปฏิสัมพันธ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารซักถามหรือสะท้อนกลับ

2. การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ การจัดการเรียนรู้ ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และการปฏิบัติหน้าที่ครู ตามลำดับ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรับผิดชอบและความใส่ใจของครูในการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพครู ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติพิชญ์ มั่งสุข (2563, หน้า 80) ซึ่งระบุว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษามีสมรรถนะหลักในระดับมาก

โดยเฉพาะด้านการพัฒนาตนเอง ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณ และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน โดยมีความสามารถในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ และมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2562) ที่เน้นย้ำให้ครูต้องเป็นผู้มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและสังคม ซึ่งปรากฏอย่างเด่นชัดในผลการวิจัยครั้งนี้ว่าครูในพื้นที่ที่มีการยึดมั่นและดำรงตนตามแนวทางดังกล่าวอย่างแท้จริง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า มีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพราะว่าทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งหมายความว่า ยิ่งผู้บริหารมีทักษะในการสื่อสารที่ดีมากเพียงใด ยิ่งส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานของกิตติพิชญ์ มั่งสุข (2563) ซึ่งพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพ โดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำ และทักษะการสื่อสาร มีอิทธิพลต่อสมรรถนะหลักของครูในด้านการงานและการพัฒนาตนเอง เน้นว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้บริหารกับบุคลากร เป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมความเข้าใจ เป้าหมายร่วม และการสร้างแรงจูงใจในที่ทำงาน ขณะเดียวกัน งานของพัชรินทร์ ถาปันแก้ว (2566)

4. ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา “มีตัวแปรพยากรณ์อย่างน้อย 1 ตัวแปร ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู และมีตัวแปรอำนาจพยากรณ์เกินมากกว่าที่ได้ตั้งสมมุติฐานไว้ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพิชญ์ มั่งสุข (2563) เรื่อง “คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน” ซึ่งพบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับการพัฒนาสมรรถนะของครู โดยเฉพาะด้านการงานเป็นทีมและการมุ่งผลสัมฤทธิ์ สอดคล้องกับงานของ พัทชรินทร์ ถาปันแก้ว (2566) เรื่อง “ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู” ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ช่องทางการสื่อสารและความเข้าใจของผู้รับสารของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู

สรุป/ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่าทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภูโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1. ข้อเสนอแนะและนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรได้รับการส่งเสริมให้ใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภายในองค์กรให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถสร้างความร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผน บูรณาการหลักสูตร การออกแบบกิจกรรม ไปจนถึงการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถจัดการเรียนรู้ได้ตรงตามสภาพจริงของผู้เรียน

1.3 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียน เช่น การประชุมประจำเดือน การสื่อสารผ่านไลน์กลุ่ม หรือแอปพลิเคชันด้านการบริหารการศึกษา ควบคู่กับการสร้างบรรยากาศแห่งความเข้าใจ ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมในเชิงวิชาชีพของครู

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารในลักษณะเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มพื้นที่หรือเขตการศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้เห็นบริบทและปัจจัยที่ส่งผลแตกต่างกันอย่างชัดเจน

2.2 ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเพิ่มเติมการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ช่วยสนับสนุนการตีความผลลัพธ์เชิงปริมาณ

2.3 ควรศึกษาตัวแปรแทรกแซงหรือตัวแปรควบคุม เช่น แรงจูงใจในการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร หรือภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพื่อดูบทบาทของตัวแปรเหล่านี้ที่อาจมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู

เอกสารอ้างอิง

กิตติพิชญ์ มั่งสุข. (2563). *คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ทิพย์ มณฑา. (2561). *ภาวะผู้นำกับทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา*. วารสาร

- การศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, 14(2), 41-50.
- พัชรินทร์ ถาปิ่นแก้ว. (2566). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2560). ภาวะผู้นำกับการบริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารการจัดการศึกษา, 9(2), 22-31.
- วรัท พุทธากุลนันท์. (2563). บทบาทของการสื่อสารในกระบวนการบริหารโรงเรียน. วารสารวิชาการครูศาสตร์, 15(1), 45-52.
- วาริษา ประเสริฐทรง, & วัลลภา อารีรัตน์. (2558). การสื่อสารภายในองค์กรสถานศึกษาเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม. วารสารบูรณาการการศึกษา, 7(1), 16-24.
- แพมมาลา วัฒนเสถียรสินธุ์. (2559). การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีกับพฤติกรรมการสื่อสารในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤษณา สุนทร. (2561). ปัญหาการสื่อสารในสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 13(3), 87-95.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2562). มาตรฐานวิชาชีพครูและแนวปฏิบัติในการประเมิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- Arlley, C. (2002). *Communication channels and organizational efficiency*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT
ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*

THE EFFECTS OF COOPERATIVE LEARNING USING TGT TECHNIQUE
ON MATHEMATICS LEARNING ACHIEVEMENT OF SECOND GRADE
ELEMENTARY STUDENTS

ธิดารัตน์ งามกุล¹, เนติ เกลยวาทะ² และ สุวัฒนา สงวนรัตน์³

Thidarat Ngamkuson¹, Neti Chaloeysware² and Suwattana Sanguanrat³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹⁻³Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: thidarat.yuy@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$ S.D.=0.54)

* Received 10 July 2025; Revised 15 July 2025; Accepted 18 July 2025

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคTGT, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์, ความพึงพอใจที่มีต่อวิชาคณิตศาสตร์

Abstract

The research aimed to compare the mathematics learning achievement of grade 2 students between before and after the implementation of the cooperative learning approach using the TGT technique. This study also investigated the grade 2 students' satisfaction towards Mathematics through the cooperative learning approach using the TGT technique. The participants included Grade 2/6 students from Anuban Lopburi School under Lopburi Primary Educational Service Area Office 1 in the first semester of the 2025 academic year. The participants were selected using cluster sampling, with the classroom as the unit of selection. The research instruments included lesson plans based on cooperative learning using the TGT technique, a multiple-choice test of Mathematics learning achievement, and a satisfaction questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, and the dependent sample t-test.

The research findings revealed that: 1) The Mathematics learning achievement of Grade 2 students after the implementation of the cooperative learning approach using the TGT technique were enhanced and significantly higher than before at .05 level; and 2) The Grade 2 students' satisfaction towards the cooperative learning approach using the TGT technique was at the highest level ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.54).

Keywords: Cooperative Learning Using TGT Technique, Mathematics Learning Achievement, Satisfaction toward Mathematics

บทนำ

การเรียนรู้คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติให้มีคุณภาพ และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การเรียนรู้คณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การศึกษาวิชาคณิตศาสตร์สำหรับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีเป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตร ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีในสาระคณิตศาสตร์ที่จำเป็น พร้อมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ มีความสามารถในการแก้ปัญหา สื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ สามารถเชื่อมโยงให้เหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อคณิตศาสตร์ เห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และมีความสามารถในการเลือกสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีและแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน และการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560)

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์จากอดีตถึงปัจจุบันนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยสาเหตุหนึ่งก็คือการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่หลากหลาย ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงยึดการสอนที่เน้นการบรรยาย อธิบายประกอบกับการยกตัวอย่างให้นักเรียนฟัง ทำให้การเรียนการสอนมีลักษณะเป็นการท่องจำ นักเรียนไม่ได้ฝึกกระบวนการคิด เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และอีกหนึ่งสาเหตุก็คือนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะมักมองว่าคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ยาก เต็มไปด้วยตัวเลขและการคำนวณ เรียนแล้วเข้าใจยาก เรียนแล้วเครียด ไม่สนุก กิจกรรมการเรียนรู้ไม่น่าสนใจ จึงอาจทำให้รู้สึกเบื่อหน่ายและไม่อยากเรียน (ศักดิ์ชัย ขวัญสิน, 2558) สะท้อนให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (National Testing: NT) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2565 ที่มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศเพียงร้อยละ 49.12 ซึ่งเป็นคะแนนที่ต่ำกว่าครึ่งของคะแนนเต็ม (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2566) รวมถึงปัญหาด้านความสามารถพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับประถมศึกษา และจากรายงานผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ (National Testing: NT) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ที่ผ่านมา พบว่าคะแนนความสามารถด้านคณิตศาสตร์ ในภาพรวมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566-2567 มีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์เพียง 51.91 และ 53.45 ตามลำดับ ซึ่งผลการทดสอบนั้นต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ คือ 52.97 และ 54.41 ตามลำดับ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2566) ประกอบกับผลการทดสอบ

ทางการศึกษาระดับชาติ (National Testing: NT) ในปีการศึกษา 2567 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี พบว่า ในด้านคณิตศาสตร์มีผลคะแนนเฉลี่ย 57.96 ยังคงเป็นคะแนนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดไว้คือ ร้อยละ 70 ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้หรือทำงานร่วมกันเป็นทีม ดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ด้วยเทคนิค TGT (Team Games Tournament) เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีแนวโน้มเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมกลุ่มย่อย ขั้นที่ 4 ขั้นกิจกรรมการแข่งขัน และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผลงานและสรุป กิจกรรมการเรียนรู้นี้ดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือ ความรับผิดชอบและช่วยเหลือกัน คนที่เก่งจะช่วยเหลือให้คนที่อ่อนในการทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน มีการแข่งขันเกมของสมาชิกของแต่ละกลุ่ม เพื่อนำมาเป็นคะแนนของทีม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา มีทักษะในการทำงานร่วมกัน และในส่วนของการแข่งขันเกม นักเรียนจะมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรียาพรรณ พระชัย (2560) ที่ได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่อง การคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคร่วมมือ TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่อง การคูณ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่อง การคูณ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และอุกฤษฏ์ ทองอยู่ (2562) ที่ได้พัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความสามารถและพร้อมที่จะเรียนรู้ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีคุณภาพ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ตามมาตรฐาน ค 1.1 เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเตรียมความพร้อมสำหรับการ

ทดสอบระดับชาติ (NT) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่อไป ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียนในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ อันจะส่งผลในพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT สูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของงานวิจัย เป็นวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design พิศณุ พองศรี, (2553) ดังนี้

กลุ่ม	ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
E	T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

E แทน กลุ่มทดลอง

T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (pre-test)

T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง (post-test)

X แทน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT

2. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 6 ห้อง จำนวนนักเรียน 240 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้วิจัย โดยมีรายละเอียดของการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT เรื่อง การคูณ จำนวน 10 แผน โดยมีรายละเอียด ดังตาราง

ตารางที่ 1 เนื้อหาและเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT

แผนการจัดการเรียนรู้ที่	หัวข้อ/เนื้อหา	เวลา (ชั่วโมง)
1	ความหมายของการคูณ	1
2	หนึ่งและศูนย์กับการคูณ	1
3	การคูณจำนวนหนึ่งหลักกับจำนวนหนึ่งหลัก	1
4	การคูณจำนวนหนึ่งหลักกับ 10 20 30 ... 90	1
5	การคูณจำนวนหนึ่งหลักกับจำนวนสองหลักโดยการตั้งคูณ	1
6	การพัฒนาความรู้สึกเชิงจำนวนเกี่ยวกับการคูณ	1
7	การหาค่าของตัวไม่ทราบค่าในประโยคสัญลักษณ์การคูณ	1
8	การหาค่าของตัวไม่ทราบค่าในประโยคสัญลักษณ์การคูณ (2)	1
9	โจทย์ปัญหาการคูณ (1)	1
10	โจทย์ปัญหาการคูณ (2)	1
รวม		10

ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT เรื่อง การคูณ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$ S.D. = 0.44)

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย จำนวน 40 คน พบว่า มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.58 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.65 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนการประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ ผู้วิจัยนำข้อคำถามของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย จำนวน 40 คน พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT เรื่อง การคูณ จำนวน 10 แผน รวมเวลา 10 ชั่วโมง

5.3 ผู้วิจัยวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

5.4 ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำคะแนนที่วัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ และแบบสอบถามความพึงพอใจ มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

3. นำผลการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจจากนักเรียนทั้งหมดมาคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.59 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t
ก่อนเรียน	40	30	8.43	1.82	39	57.83*
หลังเรียน	40	30	24.03	1.78		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 8.43 คะแนน และ 24.03 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ ก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านครูผู้สอน	4.57	0.52	มากที่สุด
2	ด้านเนื้อหา	4.48	0.59	มาก
3	ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.63	0.54	มากที่สุด
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.61	0.48	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน	4.57	0.54	มากที่สุด

จากตาราง 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = 0.54) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.63$ S.D. = 0.54) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.61$ S.D. = 0.48) และด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = 0.52) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านเนื้อหานักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$ S.D. = 0.59)

อภิปรายผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนได้เรียนรู้การสื่อสาร การร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม การแข่งขันและเกมสร้างความสนุกและตื่นเต้น ทำให้อยากเรียนรู้มากขึ้น โดยนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจากขั้นเตรียม เป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียน ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และแบ่งกลุ่มนักเรียนแบบละความสามารถ ครูสอนเนื้อหาให้นักเรียนทั้งชั้นด้วยวิธีการสอนแบบบรรยาย การใช้คำถาม เกม การใช้สื่อต่างๆ นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่จัดไว้ และร่วมกันศึกษาเนื้อหาที่กำหนดไว้ สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายเนื้อหา ช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนสมาชิกทุกคนเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี เพื่อเตรียมความพร้อมในการแข่งขันกับกลุ่มอื่น ขั้นกิจกรรมการแข่งขัน ครูจัดนักเรียนเข้ากลุ่มเพื่อแข่งขันตอบคำถาม ตัวแทนของแต่ละกลุ่มจะต้องมีความสามารถระดับเดียวกันมาแข่งขันกัน และขึ้นประเมินผลงานและสรุปบทเรียน นักเรียนทุกคนรวมคะแนนของตัวเองและกลับเข้ากลุ่มเดิมของตนเอง และนำคะแนนที่ได้จากการแข่งขันของสมาชิกแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงตามเกณฑ์จะได้รับรางวัลยกย่องชมเชย นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ

มั่นใจและตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง ที่เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้การสื่อสาร การร่วมมือ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม จึงทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของภุวภัทร อ่างอาจ (2561) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และทักษะการคิดคำนวณ เรื่อง การบวกและการลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT มีทักษะการคิดคำนวณวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวกและการลบ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพร พุ่มพวง และนันทพร ชื่นสุพันธ์รัตน์ (2563) ที่ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง อสมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของอดิวัฒน์ เรือนริน (2563) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองเค็ด โดยใช้วิธีการสอนแบบ TGT พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองเค็ด โดยใช้วิธีการสอนแบบ TGT สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองเค็ด โดยใช้วิธีการสอนแบบ TGT ก่อนเรียนกับหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT มีความพึงพอใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ร่วมกันเรียนรู้ และแข่งขันกันเป็นทีม โดยใช้เกมเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ มีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และได้พัฒนาทักษะทั้งด้านวิชาการและทักษะทางสังคม ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ในองค์ความรู้ต่างๆ ร่วมกันผ่านการทำงานกลุ่ม นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ช่วยเหลือ สนับสนุน กระตุ้นและส่งเสริมการทำงาน

ของเพื่อนในกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ กิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหาเพื่อสะสมคะแนนความสามารถของกลุ่ม โดยนำคะแนนที่สมาชิกภายในกลุ่มแต่ละคนที่สะสมได้จากการตอบปัญหารวมกันเป็นคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม กลุ่มใดทำคะแนนได้สูงถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัล กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และตระหนักถึงคุณค่าของตนเองเนื่องจากมีเกมการแข่งขันตอบปัญหา นักเรียนได้เล่นเกมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน สามารถทำคะแนนให้กับกลุ่มของตนเองได้เท่าเทียมกัน จึงทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ มั่นใจและตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง ที่เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของกลุ่ม นักเรียนทุกคนในกลุ่มจะร่วมแรงร่วมใจกันทำคะแนนสะสมให้ได้ถึงเกณฑ์ตามที่กำหนด จึงทำให้นักเรียนมีความสุขกับการเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอดิวัฒน์ เรือนริน (2563) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองเค็ด โดยใช้วิธีการสอนแบบ TGT พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม โดยใช้วิธีการสอนแบบ TGT อยู่ในระดับมาก เป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของปรียาพรรณ พระชัย (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่อง การคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่อง การคูณ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมทักษะทางสังคม นักเรียนช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้คือ ขั้นเตรียม เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นกิจกรรมกลุ่มย่อย ขั้นกิจกรรมการแข่งขัน ขั้นประเมินผลงานและสรุปบทเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การคูณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลได้ดังนี้ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การคูณ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการ

เรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 **ข้อเสนอแนะทั่วไป** 1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT ครูควรเตรียมความพร้อมและวางแผนด้านเวลา เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างครบทุกขั้นตอนและควบคุมระยะเวลาในการทำกิจกรรม 2. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิค TGT เป็นวิธีการสอนที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน ครูผู้สอนจะต้องเตรียมสื่อ ชุดเกม และนักเรียนให้พร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมไปถึงวิธีการแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิค TGT ที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กนก ทศานนท์. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- นันท์ปภัทร์ อ่ำบริสุทธิ. (2562). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เซต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือแบบเทคนิค TGT. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นางสาวปรียาพรรณ พระชัย. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ร่วมกับแบบฝึกทักษะ เรื่อง การคูณ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิศณุ พองศรี. (2553). เทคนิควิธีประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- ภูวภัทร อ่างอาจ. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และทักษะการคิดคำนวณ เรื่อง การบวกและการลบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 แบบคละชั้นเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- อดิวัฒน์ เรือนริน. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง
จำนวนเต็ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาศาสนา
คณิตศาสตร์ศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชา
คณิตศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุกฤษฏ์ ทองอยู่. (2562). การพัฒนาความสามารถการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์
โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียน
รู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี*
THE DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM ON USING ONLINE
MANAGEMENT PROGRAM FOR ELEMENTARY SCHOOL
TEACHERS LOPBURI PROVINCE.

สิทธิโชค สุภกิจ¹, สุวัทธนา สงวนรัตน์² และ เนติ เฉลยวาเรศ³

Sittichoke Supakit¹, Suwattana sanguanrat² and Neti chaloeywares³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Thepsatri Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email : Sittichoke.fd@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ประกอบด้วย (1) เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลัง การฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี และ (2) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม โดยกระบวนการวิจัยและพัฒนาแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และ ระยะที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงผู้ปฏิบัติการสอนมาแล้ว 2 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการของครู 2) หลักสูตรฝึกอบรม 3) คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม 4) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ และ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี มีความต้องการฝึกอบรมใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น Google classroom Canva Zoom meeting หลักสูตรฝึกอบรมมีองค์ประกอบ ที่สำคัญ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล และประเมินหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรม และ คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมี

* Received 10 July 2025; Revised 14 July 2025; Accepted 17 July 2025

ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ 2) คะแนนความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นอกจากนี้ครูผู้สอนยังมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์, ครูประถมศึกษา

Abstact

The purpose of this study was to develop the training curriculum on using online learning management programs for elementary school teachers in Lopburi province. This study also aimed to study the effects of the training curriculum implementation that included: (1) comparing elementary school teachers' knowledge and understanding of using online learning management programs between pre-test and post-test and (2) investigating the elementary school teachers' satisfaction towards the training curriculum. This study was conducted through a research and development process, divided into two steps: Step 1: Developing the training curriculum; Step 2: Studying the effects of the training curriculum implementation. The participants consisted of 30 elementary school teachers, who were teaching in elementary school education under the Lopburi Provincial Education Office in the 2023 academic year. Purposive sampling was employed to select teachers who experienced at least two years of teaching elementary school education. The need assessment questionnaire, the training curriculum, the training curriculum manual, the knowledge and understanding test form, and the satisfaction questionnaire constituted the research instruments. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test dependent sample and content analysis.

The findings revealed that: 1) Elementary school teachers in Lopburi required to train on using online learning management programs such as Google classroom, Zoom meeting, Canva etc. The developed training curriculum included rationale, objectives of the curriculum, content structure, training activities, instructional media, assessment and evaluation, and unit evaluation. The training curriculum and manual had a high level 2) Elementary school teachers' knowledge and understanding of using online learning management programs after the implementation of the training program were enhanced and

significantly higher than before at .05 level. Furthermore, the elementary school teachers' satisfaction towards the training curriculum was at the highest level.

Keyword: Training curriculum, Learning management program, Elementary school teacher

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยให้เกิดการก้าวกระโดดในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพที่เป็นรูปธรรมส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษา และครูผู้สอน จึงได้เชื่อมโยงกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ในมาตรา 52 ที่ระบุว่า กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่ และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง (น้องนุช ธราดลรัตนกร, และณัฐพล รำไพ, 2563) และ หมวดที่ 9 เทคโนโลยีการศึกษาในมาตรา 65,66 และ 67 ที่ว่าให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ทำเพื่อให้มีความรู้และทักษะที่เพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยรัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ไทย (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3, 2553)

หลักสูตรมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติ บุคลากรทาง การศึกษา ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เรียนหลายประการ ได้แก่ (1) หลักสูตรมีความสำคัญต่อความมั่นคงของสังคม และประเทศชาติ (2) หลักสูตรมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในฐานะที่เป็นหลักหรือหัวใจของ การจัดการศึกษาและ การจัดการเรียนการสอน ได้กำหนดเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งเนื้อหาสาระ แนวการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล (3) หลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้บริหารการศึกษาในฐานะที่เป็นกรอบการกำหนดนโยบายทางการศึกษาให้

สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของหลักสูตร (4) หลักสูตรมีความสำคัญต่อผู้สอนในฐานะที่เป็นเครื่องมือชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรจะทำให้ผู้สอนทราบเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระแนวทางการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการวัดและประเมินผลที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ (5) หลักสูตร มีความสำคัญที่มีต่อผู้เรียนและผู้ปกครองในฐานะที่ช่วยทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการเข้ารับการศึกษา เช่น เนื้อหาสาระ ระยะเวลา ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เมื่อสำเร็จการศึกษา และ (6) หลักสูตรมีความสำคัญต่อชุมชนในฐานะที่เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของชุมชน ให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (มารุต พัฒนา, 2567) การฝึกอบรมแบบออนไลน์นับเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความสำคัญและเหมาะสมเพราะเป็นรูปแบบที่ให้ความอิสระทั้งด้านเวลาและสถานที่สามารถโต้ตอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้การฝึกอบรมยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดและความสำเร็จขององค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้าซึ่งเป็นการบริหารงานบุคคลที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้เพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานได้โดยตรงช่วยและสนับสนุนให้เกิดความรู้ความชำนาญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนให้ไปในทางที่พัฒนาขึ้นทั้งด้านทักษะความรู้ และ เจตคติต่อการทำงาน ซึ่ง (นรรัตน์ ฝันเชียร, 2563) ได้ให้ความเห็นว่า การฝึกอบรมควรถือเป็นเรื่องสำคัญที่ครูผู้สอนควรใส่ใจ เพราะในขณะที่โลกของเรากำลังหมุนไปทุกวันการเพิ่มพูนทักษะความรู้ต่างๆอยู่เสมอจะช่วยให้ครูผู้สอนก้าวหน้าทันโลก ซึ่งเป็นผลดีอย่างมากต่อทั้งครูผู้สอนและระบบการศึกษา อีกทั้งการฝึกอบรมครูยังทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ คือ (1) การฝึกอบรมทำให้ครูผู้สอนได้พัฒนาขีดความสามารถของตนเอง เนื่องจากได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้รับการฝึกอบรม ทำให้สามารถนำทักษะและความรู้ที่ได้ไปเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน ซึ่งจะส่งผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีมากยิ่งขึ้น (2) การฝึกอบรมทำให้ครูผู้สอนได้มีโอกาสนในการปรึกษาหารือระหว่างกัน ทั้งกับสมาชิกทุกคนในองค์กรโดยในกรณีที่เป็นกรฝึกอบรมภายใน หรืออาจจะเป็นการพูดคุยกับครูผู้สอนต่างโรงเรียนในการฝึกอบรมภายนอกซึ่งทำให้ทราบรูปแบบแนวคิด รวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหาในมุมมองที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล (3) การฝึกอบรมทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นผลดีว่าการให้ความรู้ความเข้าใจทีละบุคคล (4) การฝึกอบรมช่วยให้ครูผู้สอน ได้มีโอกาสนฝึกฝนทักษะการสอนให้เชี่ยวชาญมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน (5) การฝึกอบรมเป็นการพัฒนาตัวเองของครูผู้สอน ซึ่งสำหรับครูผู้สอนที่เป็นราชการ การฝึกอบรมเหล่านี้มีผลต่อการพิจารณาเงินเดือน การทำวิทยฐานะหรือแม้แต่การตอบประกอบวิชาชีพครูและ (6) การฝึกอบรมช่วยเปิดโลกทัศน์ของครูผู้สอนทำให้ครูผู้สอนมีทัศนคติต่อการศึกษา เนื้อหาความรู้ที่แตกต่างไปจากเดิมซึ่งเป็นผลดีเพราะทำให้การสอนของครูมีความทันสมัย

การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำเทคโนโลยีไปใช้ในการปฏิบัติการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) Google classroom เป็นซอฟต์แวร์ที่ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนในระดับประเทศของไทยมีคุณสมบัติเป็นระบบห้องเรียนออนไลน์ (LMS = Learning management system) เป็นชุดโปรแกรมที่ทาง Google ได้ทำการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วยการยึดหลักการทำงานระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยที่ผู้สอนสามารถดำเนินการสั่งงานหรือการบ้านผ่านระบบ Google classroom และระบบจะทำการส่งการบ้านไปยังผู้เรียนผ่านอีเมลซึ่งจะเป็นการประหยัดทรัพยากรกระดาษเป็นอย่างมาก และผู้เรียน ก็จะมีการเข้าสู่ระบบเพื่อทำการบ้านและส่งการบ้านกลับไปยังครูผู้สอนได้ทันทีซึ่งครูผู้สอนจะสามารถติดตามการทำการบ้านโดยการตรวจดู สถานะของนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว (กิตติศักดิ์ สิงห์สูงเนิน, และณมน จีรังสุวรรณ, 2558) การจัดการเรียนรู้ออนไลน์เทคโนโลยีคลาวด์ มีการเติบโตอย่างรวดเร็วในรูปแบบผู้ให้บริการซอฟต์แวร์และสถาบันการศึกษาหลายแห่งมีความสนใจเป็นอย่างมากเพราะมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (Yahfizham et al., 2017) เนื่องจากสามารถช่วยลดต้นทุนและเพิ่มความยืดหยุ่นทางด้านงบประมาณและมีส่วนช่วยในเรื่องการจัดการศึกษาทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต สามารถรองรับแนวคิดและการพัฒนาเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งสะดวกรวดเร็ว และเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึงตอบสนองสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบกับข้อมูลที่ได้ทำการสำรวจความต้องการของครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี จำนวน 287 โรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามผ่านระบบ Google form เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ครูผู้สอนที่ไม่เคยมีประสบการณ์การฝึกอบรมเรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 65.62 ดังนั้นครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ให้ความสนใจที่ต้องการเข้าร่วมการฝึกอบรมเรื่อง Google classroom มากที่สุด พร้อมให้เหตุผลว่า 1) อยากให้จัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องการใช้โปรแกรมจัดการเรียนรู้ออนไลน์มากขึ้น 2) อยากมีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ Google classroom 3) เป็นหลักสูตรที่ดีสามารถนำมาปฏิบัติจริงได้ 4) ได้รับความรู้ ประสบการณ์นำไปใช้ประโยชน์ได้ 5) สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้จริงและเหมาะสมกับนักเรียน 6) ได้ความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม 7) ได้รับความรู้เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้และสามารถนำไปปรับใช้ในห้องเรียนได้

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารเพื่อเพิ่มศักยภาพ การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น จึงดำเนินการวิจัยเรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เกี่ยวกับ Google classroom เพื่อให้

คุณครูมีองค์ความรู้และสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยผลของการพัฒนาครูผู้สอนจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวครูผู้สอนเองและยังก่อให้เกิดผลดีกับผู้เรียนในด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี
 - 2.1 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจระหว่างก่อนและหลังฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี
 - 2.2 ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

สมมติฐานการวิจัย

ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อวัดผลการทดลองก่อนและหลังการฝึกอบรม (One-Group pretest - post test design) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 287 โรงเรียน เป็นครูผู้สอน จำนวน 1,959 คน ได้แก่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลพบุรี เขต 1 มีครูผู้สอน จำนวน 1,167 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลพบุรี เขต 2 มีครูผู้สอน จำนวน 792 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการ

เลือกแบบเจาะจง โดยเลือกครูที่ปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี และ มีความตั้งใจเข้าร่วมการฝึกอบรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับการฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

2.2 หลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

2.3 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การสำรวจความต้องการของครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี โดยใช้แบบสอบถามความต้องการจำเป็น เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ 1.00

3.2 การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากโดย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.44, S.D. = 0.37) และ ($\bar{x}$ = 4.47, S.D. = 0.35) ตามลำดับ

3.3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบ เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ 0.6 -1.00 เมื่อพิจารณาค่าความยากง่าย (P) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.50 – 0.83 และค่าอำนาจจำแนก (R) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.73 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93 และ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ 0.6 – 1.00 แบบประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.65, S.D. = 0.37) และ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test Dependent Sample)

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

1.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลความต้องการจำเป็นในการใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

1.2 ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและคู่มือการใช้ฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

ระยะที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

2.1 ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยนำหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ไปทดลองใช้กับ กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นครูผู้สอนระดับ ชั้นประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี จำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าโดยใช้การทดลองแบบกลุ่มเดียวมีการวัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group pretest - posttest design)

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการวัดและประเมินความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ก่อนการใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นจากแบบทดสอบ

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีรายละเอียด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการดำเนินการจัดหลักสูตรฝึกอบรมกับกลุ่มตัวอย่างด้วยหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

หน่วยเรียนรู้	เรื่อง	จำนวน (ชั่วโมง)
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ ระบบห้องเรียนออนไลน์ Google classroom	2
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	การใช้ระบบห้องเรียนออนไลน์ Google classroom	4
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	การสร้างเนื้อหาในชั้นเรียน	3
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	การสร้างชิ้นงานผ่าน Google docs sheet และ Slides	3
รวม		12

2.4 ผู้วิจัยดำเนินการวัดและประเมินความรู้ความเข้าใจ หลังการใช้หลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ที่พัฒนาขึ้นจากแบบทดสอบรวมทั้งศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี แบ่งออกเป็น 6 ด้าน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลความต้องการฝึกอบรมของครู เกี่ยวกับ การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนคน n = 64	ร้อยละ
1. ความต้องการของคุณครูในการเข้ารับฝึกอบรม เกี่ยวกับ การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์		
Google meet ภูเก็ต มีท	4	6.25
Google classroom ภูเก็ต คลาสรูม	34	53.12
Microsoft team ไมโครซอฟท์ ทีม	10	15.62
Zoom meeting ชุม มิตติ้ง	12	18.75
Canva แคนวา	2	3.12
Quizz ควิชชี	2	3.12
รวม	64	100.00

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนคน (n = 64)	ร้อยละ
2. สถานที่จัดฝึกอบรม		
โรงเรียน	13	20.31
ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	51	79.68
รวม	64	100.00
3. ระยะเวลาในการฝึกอบรม		

1 วัน	24	37.50
2 วัน	34	53.12
3 วัน	4	6.25
4 วัน	2	3.12
รวม	64	100.00

ผลการศึกษาข้อมูลความต้องการจำเป็นในการใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า ครูระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี มีความต้องการฝึกอบรม Google classroom จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 53.12 รองมาคือ Zoom meetings จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 Microsoft team จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 15.62 Google meet จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 Canva จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 และ Quizz จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 สถานที่จัดการฝึกอบรมส่วนใหญ่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 79.68 และรองลงมาโรงเรียน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 20.31 และระยะเวลาในการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ 2 วัน จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 53.12 รองมาคือ 1 วัน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 3 วัน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25 และ 4 วัน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.12 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการและเหตุผล	4.40	0.54	มาก
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.33	0.47	มาก
3. โครงสร้างเนื้อหา	4.66	0.33	มากที่สุด
4. กิจกรรมการฝึกอบรม	4.33	0.47	มาก
5. สื่อประกอบการฝึกอบรม	4.60	0.41	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผล	4.30	0.44	มาก
ภาพรวมหลักสูตรฝึกอบรมทั้งฉบับ	4.44	0.37	มาก

ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า โครงสร้างเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.33) รองมาได้แก่ สื่อประกอบการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.41) หลักการและเหตุผลในการ

พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D. = 0.54) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และ กิจกรรมการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.47) และ การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการและเหตุผลในการพัฒนาคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม	4.40	0.54	มาก
2. จุดมุ่งหมายของคู่มือการฝึกหลักสูตร	4.33	0.47	มาก
3. โครงสร้างเนื้อหา	4.66	0.33	มากที่สุด
4. กิจกรรมการฝึกอบรม	4.33	0.47	มาก
5. สื่อประกอบการฝึกอบรม	4.60	0.41	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผล	4.30	0.44	มาก
7. การประเมินหน่วยการเรียนรู้	4.49	0.35	มาก
ภาพรวมคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมทั้งฉบับ	4.47	0.35	มาก

ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, S.D = 0.35) เมื่อพิจารณารายการ พบว่า โครงสร้างเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D = 0.44) รองมาได้แก่ สื่อประกอบการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, S.D = 0.41) ประเมินหน่วยการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D = 0.35) หลักการและเหตุผลในการพัฒนาคู่มือการใช้หลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$, S.D = 0.54) จุดมุ่งหมายของคู่มือการใช้หลักสูตร และ กิจกรรมการฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$, S.D = 0.47) และ การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D = 0.44) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ความเข้าใจในการใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี

การฝึกอบรม	n	$\bar{x}$	S.D.	df	t	Sig
ก่อนอบรม	30	11.63	4.73	29	7.053	.000*
หลังอบรม	30	19.27	8.57			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความรู้ความเข้าใจก่อนฝึกอบรมของครู มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 11.63$, S.D. = 4.73) และหลังการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 19.27$, S.D. = 8.57) หลังฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมของครูสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี รายด้าน ดังนี้ ($n = 30$)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านหลักสูตรฝึกอบรม	4.58	0.47	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีฝึกอบรม	4.54	0.49	มากที่สุด
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.67	0.45	มากที่สุด
4. ด้านเวลาและสถานที่	4.63	0.46	มากที่สุด
5. ด้านวิทยากร	4.75	0.41	มากที่สุด
6. ด้านผลที่ได้รับจากการฝึกอบรม	4.71	0.43	มากที่สุด
ภาพรวมความพึงพอใจทั้งฉบับ	4.65	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า มีประเด็นความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านวิทยากร มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$ S.D = 0.41) รองมา คือ ด้านผลที่ได้รับจากการฝึกอบรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$ S.D = 0.43) ด้านการวัดและประเมินผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$ S.D = 0.45) ด้านเวลาและสถานที่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$ S.D = 0.46) และ ด้านหลักสูตรฝึกอบรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$ S.D = 0.47) ส่วนด้าน ที่มี

ความพึงพอใจต่ำที่สุด คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการฝึกอบรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.54 S.D = 0.49) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลความต้องการจำเป็นในการใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า คุณครูผู้สอนมีความต้องการได้รับการฝึกอบรมเรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น Google classroom เพื่อนำมาใช้ในการจัดเรียนรู้และนำไปปรับใช้ในการสอนผ่านสื่อการสอนในห้องเรียนได้ สอดคล้องกับอนุมาศ แสงสว่าง และเฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ (2558) ได้ให้ความเห็นว่า Google classroom เป็นบริการหนึ่งของแอปพลิเคชันในกลุ่ม Google apps for education ซึ่งเป็นโปรแกรมบริหารระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ถูกลิขสิทธิ์ให้โรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือ หน่วยงานด้านการศึกษาใช้งานได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและสามารถจัดการเรียนรู้แบบทำงานร่วมกันได้ทุกที่ทุกเวลาโดยความสามารถของ Google classroom คือ การจัดการผู้เรียนการอัปโหลดเอกสารประกอบการสอน การจัดการบ้าน ข่าว ประกาศ เป็นต้น เป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของสุธาสินี สิทธิชัย และคณะ (2566) ที่ศึกษาเรื่อง พัฒนาศูนย์ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google App for Education โรงเรียนศิริวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการเรียนการสอนโดยใช้ Google App for Education โรงเรียนศิริวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรมสื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากมีกิจกรรมการฝึกอบรม 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นนำ โดยวิทยากรแนะนำตนเองบอกจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร รวมถึงสอบถามความรู้ความเข้าใจผู้เข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นอบรม วิทยากรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ เช่น ระบบห้องเรียนออนไลน์ Google classroom การสร้างชิ้นงานผ่าน Google docs sheet และ slides เป็นต้น ขั้นตอนที่ 3 ขั้นประยุกต์ ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจและสร้างระบบห้องเรียนออนไลน์ Google classroom รวมถึงการสร้างชิ้นงานผ่าน Google docs sheet และ slides ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุปผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี สอดคล้องกับการวิจัยของ ญฐกร หาญประสิทธิ์ (2563) ศึกษาเรื่อง พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การใช้ Google classroom เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดเนื้อหาสาระหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงทำให้หลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีเนื้อหาที่น่าสนใจมีความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรในระดับมาก

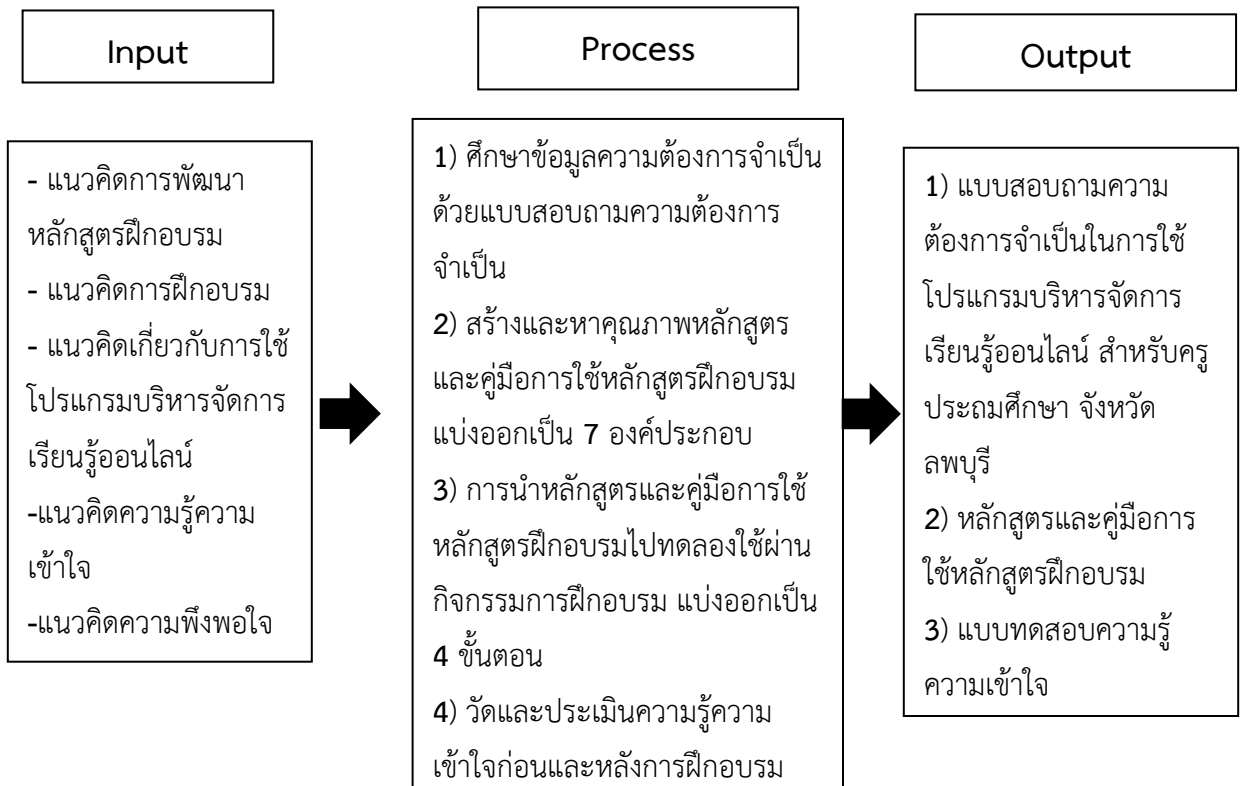
3. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า คะแนนความรู้ความเข้าใจในการใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของครูหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ครูมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากการเข้ารับการฝึกอบรมครูผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจตั้งแต่ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ Google classroom พัฒนาต่อเนื่องไปจนถึงการสร้างชิ้นงานผ่าน Google docs sheet และ slides มีการบรรยายร่วมกับการฝึกทักษะการปฏิบัติตามขั้นตอน และทำแบบฝึกกิจกรรมการเรียนรู้หลังจากฝึกอบรมจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมอยู่กับการฝึกอบรมอยู่ตลอดเวลา สอดคล้องกับผลการวิจัยของภาวิณี เพ็ชรธรรม (2561) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลสกลนคร พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐกร หาญประสิทธิ์ (2563) ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การใช้ Google classroom เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า คุณครูมีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การใช้ Google classroom เพื่อการจัดการเรียนรู้หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของขวัญจิรา โสภณ (2563) ศึกษาเรื่อง พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับครูผู้สอนโรงเรียนบ้านม่วงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการวิจัยของ พชรดา นาคา (2562) ศึกษาเรื่อง พัฒนากิจกรรมฝึกอบรมแบบผสมผสานตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้แอปพลิเคชัน สำหรับการเรียนการสอนของครูวิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ที่สามารถนำความรู้ความเข้าใจและทักษะปฏิบัติที่ได้จากการฝึกอบรมไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ในการใช้โปรแกรมการบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ผ่าน

Google classroom พัฒนาต่อเนื่องไปจนถึงการสร้างชิ้นงานผ่าน Google docs sheet และ slides ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีหน่วยการเรียนรู้ที่สำคัญ 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบห้องเรียนออนไลน์ Google classroom หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การใช้ระบบห้องเรียนออนไลน์ Google classroom หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การสร้างเนื้อหาในชั้นเรียน และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การสร้างชิ้นงานผ่าน Google docs sheet และ slides นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ครูประถมศึกษานำความรู้ความเข้าใจและทักษะปฏิบัติที่ได้จากการฝึกอบรมไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ในการใช้โปรแกรมการบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ผ่าน Google classroom พัฒนาต่อเนื่องไปจนถึงการสร้างชิ้นงานผ่าน Google docs sheet และ slides มีขั้นตอนการฝึกอบรมที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นอบรม ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์ และ ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป ดังแผนภาพโมเดลต่อไปนี้

**การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์
สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี**

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1.1 หลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ สำหรับครูประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.2 คะแนนความรู้ความเข้าใจของครูประถมศึกษาหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 ความพึงพอใจของครูประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การใช้โปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

2.1.1 ผู้ฝึกอบรมควรเตรียมความพร้อมด้านสื่อประกอบการฝึกอบรมที่ใช้ในการฝึกอบรม เพื่อทดสอบความพร้อมก่อนนำไปฝึกอบรมจริง

2.1.2 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาหลักสูตรควรปรับเวลาของเนื้อหาในช่วงการฝึกอบรมให้เหมาะสมในบางหน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ครูผู้สอนได้มีเวลาศึกษาและปฏิบัติตาม และทำแบบฝึกกิจกรรมการฝึกอบรม

2.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยการฝึกอบรมเกี่ยวกับโปรแกรมบริหารจัดการเรียนรู้อื่น เพื่อเป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองต่อไป

2.2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมหลักสูตรที่ส่งเสริมด้านสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของครูผู้สอนในการนำไปใช้พัฒนาการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับครูผู้สอน

2.2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมหลักสูตรที่เสริมสร้างเทคนิคการสอนผ่านสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการพัฒนาครูผู้สอนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ สิงห์สูงเนิน และณมน จีรังสุวรรณ. (2558). Google for Education กับการปฏิรูปการศึกษาไทย. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 28(96), 14-20.

ขวัญจิรา โสภณ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับครูผู้สอนโรงเรียนบ้านม่วงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์หาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ณัฐกร หาญประสิทธิ์. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการใช้ Google Classroom เพื่อการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นรรีชต์ ฝันเชียร. ประโยชน์ของการฝึกอบรมครู (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 21 เมษายน 2563. จาก<https://www.truelookpanya.com>.
- น้องนุช ธาราตรัตนากร และณัฐพล รำไพ. (2563). การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมออนไลน์ ด้วยเทคโนโลยี มัลติมีเดียเชิงปฏิสัมพันธ์ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีของครูประจำการ. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(3), 248-249.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3). พ.ศ.2553. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 22 (19 สิงหาคม)
- พัชรดา นาคา. (2562). การพัฒนากิจกรรมการฝึกอบรมแบบผสมผสานตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้แอปพลิเคชัน สำหรับการเรียนการสอนของครู วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาวิณี เพ็งธรรม. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) สำหรับครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลนครสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มารุต พัฒนาผล. (2567). แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรม หลักสูตรและ การเรียนรู้.
- สุธาสินี สิทธิบุญ และคณะ. (2566). การพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Apps for Education โรงเรียนศิริวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. คลังเอกสารงานวิจัย.
- อนุมาศ แสงสว่าง และเฉลิมชัย วิโรจน์วรรณ. (2558). การประยุกต์ใช้กูเกิล คลาสรูม สำหรับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการวิเคราะห์และออกแบบระบบของนักศึกษาคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- Yahfizham, P. F Kasman, R. & Krismadinata (2017). A Review of Cloud Learning Management System. Padang State University, 18(20), 205-206.

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อ
ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*
THE EFFECTS OF BRAIN-BASED LEARNING APPROACH ON
ENGLISH SPEAKING SKILLS OF GRADE 3 STUDENTS

สุธีรา ฉายชูวงศ์¹, เนติ เฉลยวาเรศ² และ สุวัทธนา สงวนรัตน์³

Suteera Chaychuwong¹, Neti Chaloeeywares² and Suwattana Sanguanrat³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹⁻³Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: maethrylah@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน 2) ศึกษาผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลัง กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลสิงห์บุรี จำนวน 29 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม ซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน แบบทดสอบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกสัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่หลังเรียนตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน อยู่ในระดับมาก

* Received 10 July 2025; Revised 14 July 2025; Accepted 18 July 2025

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน, ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ,ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

Abstract

This research aimed to 1) Compare the English-speaking ability of Grade 3 students before and after the implementation of the brain-based learning approach 2) Evaluate their English-speaking skills after the intervention 3) Examine the students' satisfaction toward the brain-based learning activities. The sample group consisted of 29 Grade 3/1 students from Anuban Singburi School in the first semester of the 2025 academic year. The group was selected using cluster sampling, with the classroom as the unit of selection. Research instruments included: Four brain-based lesson plans, the English-speaking ability test, the English-speaking skill assessment, and a student satisfaction questionnaire. Data were analysed using mean, standard deviation, percentage, and Wilcoxon signed-rank test. The findings were as follows: 1) The English-speaking ability of the students after the implementation of Brain-Based Learning was significantly higher than before at the .05 level. 2) The students' overall English-speaking skills after the intervention were at an excellent level. 3) The students' satisfaction with the Brain-Based Learning approach under the theme Fabulous Food was at a high level. Keywords: Brain-Based Learning Approach, English Speaking Skills, English Speaking Ability.

The findings were as follows: 1) The English-speaking ability of the students after the implementation of Brain-Based Learning was significantly higher than before at the .05 level. 2) The students' overall English-speaking skills after the intervention were at an excellent level. 3) The students' satisfaction with the Brain-Based Learning approach under the theme Fabulous Food was at a high level.

Keywords: Brain-Based Learning Approach, English Speaking Skills, English Speaking Ability.

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและทุกประเทศเชื่อมโยงถึงกัน ภาษาอังกฤษได้กลายเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อสารระหว่างผู้คนหลากหลายชาติทั่วโลก ผู้เรียนในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมสู่สังคมโลกที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศไว้อย่างชัดเจนว่ามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียน “มีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ในระดับประถมศึกษา นั้นหลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการพูดโต้ตอบในบริบทง่าย ๆ ที่ใกล้ตัว เช่น การแนะนำตนเอง การถาม-ตอบเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ตลอดจนการออกเสียงคำศัพท์และประโยคอย่างถูกต้องชัดเจน ครูในระดับประถมศึกษาจึงมีบทบาทในการสร้างสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนได้พูดภาษาอังกฤษอย่างเป็นธรรมชาติและมั่นใจ ซึ่งตอบสนองต่อมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรที่วางไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ภาษาอังกฤษอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา แต่ผลลัพธ์ด้านความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนไทยยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง ผู้เรียนไทยจำนวนมากประสบปัญหาในด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกระดับชั้น โดยเฉพาะทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย (พระมหาบัณฑิต ปณฺธิโต, 2567) สอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) วิชาภาษาอังกฤษพบว่าในปีการศึกษา 2565 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเพียง 25.49% ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศที่ 32.05% อย่างชัดเจน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565) สถิติดังกล่าวยสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะภาษาระดับที่สูงขึ้นต่อไป หนึ่งในปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยคือทักษะการพูด นักเรียนจำนวนไม่น้อยพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ หรือพูดได้ไม่คล่องแคล่วและไม่เป็นธรรมชาติ ในสถานการณ์จริง ผลการศึกษาพบว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคอันดับแรกในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนไทยคือความไม่มั่นใจ เนื่องจากขาดโอกาสในการฝึกสนทนาจริงกับเจ้าของภาษา มีคลังคำศัพท์จำกัด และขาดทักษะพื้นฐานในการเรียบเรียงความคิดเป็นภาษาอังกฤษ (พระมหาบัณฑิต ปณฺธิโต, 2567)

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นจากองค์ความรู้ด้านประสาทวิทยาและวิทยาศาสตร์ โดยมีหลักการสำคัญคือการนำโครงสร้างและกระบวนการทำงานของสมองมาใช้เป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (รัตนวิสาณ งามสม, 2560) กล่าวคือ ครูผู้สอนจะออกแบบการเรียนรู้ที่ไม่ขัดขวางธรรมชาติการทำงานของสมอง แต่ส่งเสริมให้สมองทำงานอย่าง

เต็มศักยภาพตามพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่ามนุษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ หากได้รับการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความพร้อมและกลไกการเรียนรู้ของสมองตนเอง สำหรับผู้เรียนวัยประถมศึกษา แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะสมองของเด็กอยู่ในช่วงพัฒนาการที่รวดเร็ว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรมุ่งกระตุ้นการทำงานของสมองส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ทั้งทางด้านอารมณ์ ด้านความรู้สึก การเคลื่อนไหวและด้านประสาทสัมผัส กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมักดำเนินไปตามขั้นตอนที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของสมองเริ่มต้นจากขั้นอุ่นเครื่อง (Warm-up) เพื่อเตรียมสมองของผู้เรียนให้พร้อมรับการเรียนรู้ ขั้นเรียนรู้ (Presentation) นำเสนอเนื้อหาใหม่เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในบริบท ขั้นฝึกฝน (Practice) ฝึกฝนทักษะให้เกิดความมั่นใจและแม่นยำ ขั้นสรุป (Wrap Up) ผู้เรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ขั้นนำไปใช้ (Production) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้อย่างอิสระ ในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง ในแต่ละขั้นตอนเอื้อต่อการย้ายความรู้เข้าสู่ความทรงจำระยะยาวของผู้เรียน แนวทางดังกล่าวถือว่าเหมาะสมอย่างยิ่งกับผู้เรียนวัยประถมที่ต้องการทั้งการกระตุ้นความสนใจและการฝึกทักษะอย่างต่อเนื่องควบคู่กัน

รัตนวิสาณ งามสม (2560) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีและรู้สึกสนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรินทร์ สีนจะโปะ และเจษฎา กิตติสุนทร (2562) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบใช้สมองเป็นฐานกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ผลปรากฏว่าหลังการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีคะแนนความสามารถในการสื่อสารสูงขึ้นอย่างเด่นชัดคือ ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนประมาณ 25% และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเป็น 71% ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 70% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการสอนแบบแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่ช่วยยกระดับทักษะการฟัง-พูด-อ่าน-เขียนของผู้เรียนได้จริงในห้องเรียนปฏิบัติ เป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของ Jensen (2008) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานยังส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอนด้วยแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน มีความกระตือรือร้นและกล้าแสดงออกทางภาษามากขึ้น ส่งผลถึงความมั่นใจในการพูดที่สูงขึ้นกว่าการสอนแบบปกติ อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของสมองทำให้ผู้เรียนรู้สึกชอบ สนุกกับการเรียน มีความสุขและไม่น่าเบื่อ และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

ภาษาอังกฤษ มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในระดับสูง พัฒนาทักษะได้อย่างรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของสมอง อีกทั้งได้ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ที่ช่วยกระตุ้นความสนใจ ความกล้าแสดงออก และความสามารถในการสื่อสารของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น และนอกจากนี้ ยังเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู นักการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One – Group Pretest - Posttest Design ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

T ₁	X	T ₂

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังเรียน (Posttest)

2. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวน 258 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลสิงห์บุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีจำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 29 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดของการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 แบบทดสอบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 29 คน พบว่า มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.55-0.72 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27-0.73 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.84

3.3 แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบประเมินทักษะการพูดแบบปฏิบัติ (Oral Performance Test) โดยมีหัวข้อเกี่ยวกับรูปภาพให้นักเรียนเลือกจำนวน 4 หัวข้อให้นักเรียนเลือกเพียง 1 หัวข้อ แล้วให้นักเรียนพูดปากเปล่าบรรยายภาพให้ครอบคลุมตามเนื้อหา ซึ่งกำหนดเกณฑ์การประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความถูกต้องของคำศัพท์และประโยค 2) ความคล่องแคล่ว 3) การแสดงท่าทาง/น้ำเสียงประกอบการพูด รวมทั้งสิ้น 20 คะแนน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.73 และเกณฑ์การประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00

3.4 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยใช้รูปแบบมาตราส่วน 5

ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.77

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษที่ได้สร้างขึ้น เรื่อง Fabulous Food เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

4.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน รวมเวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์

4.3 ทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์วิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐานต่อไป

4.4 นำแบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ จำนวน 4 หัวข้อ ไปประเมินทักษะการพูดกับกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล โดยให้นักเรียนแต่ละคนจับสลากเลือกหัวข้อเพียง 1 หัวข้อ โดยผู้วิจัยกับครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน เป็นผู้ประเมินให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.5 ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำคะแนนที่วัดได้จากแบบทดสอบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดความพึงพอใจ มาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำค่าเฉลี่ยทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายระดับของทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

5.2 เปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/1 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน โดยใช้วิธีการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกสัน (The Wilcoxon match pairs signed - ranks test)

5.3 นำผลการตอบแบบวัดความพึงพอใจจากนักเรียนทั้งหมดมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.59 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบการทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน สถิตินอนพารามेटริก (Nonparametric Statistics) ใช้วิธีการทดสอบแบบ The Wilcoxon signed - rank test

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	T^+	T^-	T
ก่อนเรียน	29	4.83	1.56	435	0	0*
หลังเรียน	29	16.55	1.70			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($T_{(0.05,29)} = 140$)

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน มีค่าเท่ากับ ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 1.56) และ ($\bar{X} = 16.55$, S.D. = 1.70) ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

ช่วงคะแนน	จำนวนนักเรียน	แปลผล
ช่วงคะแนน 17 – 20 คะแนน	26 คน	ดีเยี่ยม
ช่วงคะแนน 13 – 16 คะแนน	3 คน	ดี
ช่วงคะแนน 9 – 12 คะแนน	-	พอใช้
ต่ำกว่า 9 คะแนน	-	ปรับปรุง

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยมและระดับ ดี

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน

ที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านครูผู้สอน	4.33	0.59	มาก
2	ด้านเนื้อหา	4.34	0.65	มาก
3	ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.34	0.65	มาก
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.34	0.66	มาก
ภาพรวม		4.34	0.64	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน มีความพึงพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งในด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.59) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.65) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.65) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.66)

อภิปรายผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นอาศัยหลักการจัดการเรียนการสอนแบบใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ของ Jensen (2000) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน คือ การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของสมอง เป็นการเรียนรู้ที่ต้องตอบคำถามที่ว่าอะไรบ้างที่ดีต่อสมอง ดังนั้นความหมายจึงเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานหรือรวบรวมความหลากหลายทักษะความรู้เพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมการทำงานของสมอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของธนาภรณ์ จันทรประดิษฐ์ (2563) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยมและระดับดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนจาก

ง่ายไปหายาก นักเรียนปฏิบัติได้จริง มีขั้นตอนการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษประกอบด้วย ขั้นตอนเครื่อง เป็นขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นบริหารสมอง เตรียมสมองให้พร้อมรับการเรียนรู้ โดยครูทบทวนคำศัพท์ที่เรียนมาแล้ว ใช้เกม เพลง แนะนำเนื้อหา ภาษา คำศัพท์ โครงสร้างประโยค ในบทเรียนใหม่ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ ในขั้นเรียนรู้ เป็นขั้นนำเสนอเนื้อหาใหม่ นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาเช่น การฝึกอ่านออกเสียงตามครู และนักเรียนฝึกอ่านออกเสียงด้วยตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกพูดเป็นโครงสร้างประโยค ได้ฝึกการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกพูดตามสถานการณ์จำลองโดยใช้ภาษาที่เรียนมาให้เกิดความเข้าใจ และความมั่นใจ ในขั้นฝึกเป็นขั้นทำกิจกรรมให้เกิดความมั่นใจและแม่นยำ โดยทำการฝึกซ้ำ ๆ จนเกิดความเข้าใจและความชำนาญ ในขั้นสรุปเป็นขั้นที่ครูกับนักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งได้เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และขั้นการนำไปใช้ เป็นขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำใบงาน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ภาษาจริงในการนำเสนอเพื่อฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของรัตนวิสาณ งามสม (2560) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับมีขั้นตอนเริ่มจากง่ายไปหายาก นักเรียนปฏิบัติได้จริง มีขั้นตอนการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเป็นไปตามขั้นตอนการทำงานของสมอง โดยเริ่มต้นจากการเตรียมสมองให้พร้อมรับการเรียนรู้ โดยครูทบทวนคำศัพท์ที่เรียนมาแล้ว ใช้เกม เพลง แนะนำเนื้อหาภาษา คำศัพท์ โครงสร้างประโยคในบทเรียนใหม่ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาเช่น การฝึกอ่านออกเสียงตามครูและได้ฝึกอ่านออกเสียงด้วยตนเอง ฝึกพูดเป็นโครงสร้างประโยค ฝึกการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ฝึกพูดตามสถานการณ์จำลองโดยใช้ภาษาที่เรียนมาให้เกิดความเข้าใจและความมั่นใจ มีการฝึกซ้ำ ๆ จนเกิดความเข้าใจและความชำนาญ รวมทั้งมีการสรุปสิ่งได้เรียนรู้เพื่อให้เกิดความชัดเจนระหว่างครูกับนักเรียน และเพื่อนกับเพื่อน และมีการประยุกต์ใช้ความรู้ในการทำใบงาน และฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษหน้าชั้นเรียนซึ่งเป็นจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความตื่นเต้น สนุกสนาน ส่งเสริมให้นักเรียนมีความตั้งใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียน ครูสอนใช้คำพูดทางบวก ช่วยลดความกังวลใจของนักเรียน ทำให้สมองทำงานได้ดี ครูมีการใช้สื่อหลากหลายในการสอน เพื่อดึงดูดความสนใจและมีความพร้อมที่จะเรียน ส่งผลให้นักเรียนชอบเรียนภาษาอังกฤษ เป็นวิชาที่เรียนแล้วสนุก ไม่น่าเบื่อและสามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัตนวิ

สาธิต งามสม (2560) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้สมองทั้งสองซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล ผ่านเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับพัฒนาการทางสมองในแต่ละช่วงวัย โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นอุ่นเครื่อง (Warm-up) เพื่อเตรียมสมองของผู้เรียนให้พร้อมรับการเรียนรู้ผ่านการชมวิดีโอเพลงที่สอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรมเกม

ขั้นที่ 2 ขั้นเรียนรู้ (Presentation) นำเสนอเนื้อหาใหม่เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในบริบท โดยแสดงภาพสีสันสวยงามเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน การนำเสนอเนื้อหาที่ชัดเจน

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) ฝึกฝนทักษะให้เกิดความมั่นใจและแม่นยำ

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป (Wrap Up) ผู้เรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน

ขั้นที่ 5 ขั้นนำไปใช้ (Production) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้

อย่างอิสระ ในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษเรื่อง Fabulous Food สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถสรุปผลได้ ดังนี้ 1. ผลการทดสอบวัดความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง Fabulous Food หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ผลการศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม 3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐานอยู่ในระดับมาก **ข้อเสนอแนะทั่วไป** 1. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ควรเตรียมความพร้อมและวางแผนด้านเวลา เพื่อให้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ครบทุกขั้นตอนและควบคุมระยะเวลาในการทำกิจกรรม

2. การพัฒนาความกล้าแสดงออกและการแสดงท่าทาง น้ำเสียงประกอบการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ครูควรเน้นกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักเรียนพูดภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเพื่อให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยในการพูดภาษาอังกฤษและเปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าแสดงออกและได้แสดงท่าทาง น้ำเสียงประกอบการพูดในการฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษบ่อย ๆ ฝึกซ้ำ ๆ **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1. ควรมีการศึกษผลการใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน เพื่อพัฒนาในทักษะทางภาษาอังกฤษด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 2. ควรมีการศึกษผลการใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น วิธีการจัดการเรียนรู้ภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในระดับชั้นอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ธนาภรณ์ จันทรประดิษฐ์. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รัตน์วิสาณ งามสม. (2560). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรินทร์ สีนะโปะ, & เจษฎา กิตติสุนทร. (2562). การศึกษาความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้สมองเป็นฐาน. วารสารชุมชนวิจัย, 13(2), 215-224.
- พระมหาบัณฑิต ปณฺธิโต ครองบัวบาน, พ.บ. (2567). ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21. วารสารธรรมเพื่อชีวิต, 30(1), 43-57.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2565). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ O-NET ป.6 ปีการศึกษา 2565. กรุงเทพมหานคร: สทศ.
- Jensen, E. (2000). Brain-Base Learning. San Diego, CA The Brain Store Publishing.

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้*
DIGITAL-ERA SCHOOL ADMINISTRATORS CHARACTERISTICS
AFFECTING SCHOOL EFFECTIVENESS UNDER THE BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION KRUNGTHON TAI GROUP

ณัฐพล กองทุ่งมน¹, สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ² และ วิเชียร อินทรสมพันธ์³

Nattapol Kongthungmon¹, Supattarasak Khumsamart² and Wichian Intarasompun³

¹⁻²มหาวิทยาลัยธนบุรี, ³มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹⁻²Thonburi University Thailand, ³Bansomdejchaopraya Rajabhat University Thailand³

Corresponding Author's Email: nattaol2539@gmail.com¹, Supattarasak@gmail.com², wichianin@bsru.ac.th³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 340 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportionate Stratified Sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปรับวิสัยทัศน์สิ่งแวดล้อมและพื้นที่ในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านความผูกพันและการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนการสร้างภาพลักษณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

* Received 29 June 2025; Revised 14 July 2025; Accepted 18 July 2025

ที่ระดับ .01 โดย ด้านการสร้างภาพลักษณ์ (X_6) ด้านการสร้างโอกาส (X_7) ด้านการสื่อสาร (X_4) ด้านการประชาสัมพันธ์ (X_5) และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ (X_3) สามารถร่วมกันทำนายคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้ร้อยละ 52.60 ($R^2 = 0.526$)

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล, ประสิทธิภาพของสถานศึกษา, สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

Abstract

The purposes of this research were to: 1) examine the level of digital-era characteristics of school administrators; 2) examine the level of school effectiveness; and 3) investigate how the digital-era characteristics of school administrators influence school effectiveness. The sample consisted of 340 teachers under the Bangkok Metropolitan Administration, Krungthong Tai Group, in the 2024 academic year. The sampling was stratified proportionally according to school size. A questionnaire was used for data collection. Statistical methods included frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings were as follows: 1) Overall, the digital-era characteristics of school administrators were rated at a high level. The highest-rated aspect was "vision adjustment regarding environment and learning spaces," followed by "student engagement and learning," while the lowest was "image building." 2) School effectiveness was also rated at a high level. The highest-rated aspect was "problem-solving ability within the school," followed by "ability to adapt and develop the school to fit the environment," and the lowest was "ability to produce high academic achievement among students." 3) The digital-era characteristics of school administrators had a statistically significant effect on school effectiveness at the .01 level. The most influential predictors were Image Building (X_6) Opportunity Creation (X_7), Communication (X_4), Public Relations (X_5), and Professional Development (X_3). These variables together could predict school effectiveness at 52.60% ($R^2 = 0.526$).

Keywords: Digital-Era School Administrators Characteristics, School Effectiveness, Bangkok Metropolitan Administration Krungthong Tai Group

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้และเศรษฐกิจฐานความรู้ เป็นเครื่องมือการพัฒนาประเทศ และยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีเป้าหมายที่จะเร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นในมิติการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่สังคมไทยต้องเผชิญและเสริมรากฐานของประเทศให้เข้มแข็ง ควบคู่ไปกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 57)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งโดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ต้องแตกต่างไปจากผู้บริหารสถานศึกษาในยุคก่อน ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะพัฒนาคุณลักษณะและทักษะที่สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อจะได้รับมือและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำท่าย และสร้างแรงบันดาลใจ ให้กับครูและผู้เรียน เพื่อให้เกิดการร่วมมือในการเรียนรู้ คิดค้นสร้างสรรค์ และ พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือนวัตกรรมได้ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2562, หน้า 99 ; พิชามณฺษ์ ต่างใจ และคณะ, 2567, หน้า 341.) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1. ความผูกพันและการเรียนรู้ของผู้เรียน 2. การปรับวิสัยทัศน์สิ่งแวดล้อม และพื้นที่ในการเรียนรู้ 3. การพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ 4. การสื่อสาร 5. การประชาสัมพันธ์ 6. การสร้างภาพลักษณ์ 7. การสร้างโอกาส จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่กล่าวมานี้ สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำด้านการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งแสดงออกด้วยการดำเนินงานในสถานศึกษาที่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารโรงเรียนทุก ๆ ด้าน เพื่อให้การจัดการศึกษาสำเร็จได้ตามเป้าหมาย (Eric Sheninger, 2019, pp. 78-79) ประสิทธิภาพเปรียบเป็นหัวใจของระบบที่คอยขับเคลื่อน ผลักดันให้องค์กรดำเนินงานสำเร็จตาม เป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้บริหารและทีมงานดำเนินการกิจกรรมทุกอย่าง ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในการบริหารงานเพื่อผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (กาญจนา นามวงศ์, 2566, หน้า 51) ประสิทธิภาพของสถานศึกษา เป็นการบรรลุความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามวัตถุประสงค์และจุดหมายซึ่งได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย 1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น 2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก 3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม 4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา (Hoy and Miskel, 2001, p. 305) สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นองค์กรที่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการ

ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการปกครองลักษณะพิเศษแบบท้องถิ่น สังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยมีสำนักงานการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบดูแลด้านการศึกษา การจัดการศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ได้สมวัย เพื่อสร้างองค์ความรู้และระดับชั้นให้เหมาะสมพัฒนาได้ตรงเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน แต่จากผลการประเมินความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนและผลการประเมินคุณภาพมาตรฐาน พบว่า การดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามอัตลักษณ์แห่งมหานครยังไม่ได้บรรลุผล คุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของยังไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ควรจะเป็นในเรื่องการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์ การเรียบเรียงความคิดกระบวนการต่าง ๆ ของผู้เรียน พัฒนาการยกระดับประสิทธิภาพจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และประสิทธิภาพการจัดการดิจิทัลเพื่อการศึกษา (สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2567, หน้า 11)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบริบทของพื้นที่การวิจัย ยังไม่มีเรื่องใดที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาที่เป็นการศึกษาเฉพาะเจาะจงในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลด้านใดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดและหลักการและนำไปปฏิบัติ จึงส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้
3. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

สมมติฐานการวิจัย

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่ม

กรุงธนใต้ ปีการศึกษา 2567 โดยใช้เกณฑ์การจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา จากรายงาน สถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ประกอบด้วย ครู จำนวน 2,801 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ปีการศึกษา 2567 ศึกษาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Moragan, 1970, pp. 607-610 อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอูทัย, 2567, หน้า 124) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 340 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอน

ตอนที่1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และชานานของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

2.2 ในการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาพิจารณาความตรงเชิง เนื้อหา(Content Validity) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า มี ค่า IOC มีค่าตั้งแต่ 0.67 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.912

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขออนุญาตจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรี เพื่อขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กับสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ กลุ่มแต่ละแห่งด้วยตนเอง ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลในช่วง เดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

3.4 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืน จึงตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ และจัดลำดับข้อมูล จำนวน 340 ฉบับ ได้กลับคืนจำนวน 340 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.5 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยการคำนวณหาค่าความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยหาค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลความหมายตามเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ย

4.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และแปลความหมายตามเกณฑ์ขอบเขตของค่าเฉลี่ย

4.4 การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม (n=340)

	คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1.	ด้านความผูกพันและการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.38	0.78	มาก	2
2.	ด้านการปรับวิสัยทัศน์สิ่งแวดล้อมและพื้นที่ในการเรียนรู้	4.42	0.78	มาก	1
3.	ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ	4.37	0.79	มาก	3
4.	ด้านการสื่อสาร	4.28	0.79	มาก	5
5.	ด้านการประชาสัมพันธ์	4.28	0.77	มาก	6
6.	ด้านการสร้างภาพลักษณ์	4.26	0.79	มาก	7
7.	ด้านการสร้างโอกาส	4.32	0.79	มาก	4
	รวม	4.38	0.78	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.78)

เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปรับวิสัยทัศน์สิ่งแวดล้อมและพื้นที่ในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.78) รองลงมา ได้แก่ ด้านความผูกพันและการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.78) ส่วนการสร้างภาพลักษณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.79)

2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม (n=340)

	ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1.	ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น	4.24	0.79	มาก	4
2.	ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก	4.27	0.78	มาก	3
3.	ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม	4.29	0.79	มาก	2
4.	ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา	4.34	0.77	มาก	1
	รวม	4.28	0.78	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.78)

เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.77) รองลงมาได้แก่ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.79) ส่วนความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.79)

3. คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ (n=340)

	ตัวแปรทำนาย	b	β	t	p
1.	ด้านการสร้างภาพลักษณ์ (X_6)	0.609	0.287	5.005	0.000**
2.	ด้านการสร้างโอกาส (X_7)	0.654	0.200	4.008	0.000**
3.	ด้านการสื่อสาร (X_4)	0.486	0.156	3.585	0.000**
4.	ด้านการประชาสัมพันธ์ (X_5)	0.319	0.135	2.825	0.005**
5.	ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ (X_3)	0.319	0.146	2.822	0.005**
6.	ค่าคงที่ (Constant)	17.818	-	5.300	0.000
R = 0.725, $R^2 = 0.526$, $R^2_{adj} = 0.519$, F = 7.966					
df1 = 1, df2 = 334, Sig. < 0.005, SE _{est.} = 5.416					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดของงานวิจัย ด้านการสร้างภาพลักษณ์ (X_6) ด้านการสร้างโอกาส (X_7) ด้านการสื่อสาร (X_4) ด้านการประชาสัมพันธ์ (X_5) และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ (X_3) สามารถร่วมกันทำนายตัวแปร ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ได้ ร้อยละ 52.60 ($R^2 = 0.526$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการทำนายสูงสุด คือ ด้านการสร้างภาพลักษณ์ ($\beta = 0.287$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างโอกาส ($\beta = 0.200$) ด้านการสร้างโอกาส ($\beta = 0.200$) ด้านการสื่อสาร ($\beta = 0.156$) ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\beta = 0.135$) และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ($\beta = 0.146$)

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อมีการพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านการปรับวิสัยทัศน์สิ่งแวดล้อมและพื้นที่ในการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ ส่วนด้านการ สื่อสาร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารต้องปรับวิสัยทัศน์สิ่งแวดล้อมและพื้นที่ในการเรียนรู้ พัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพและมีความผูกพันและการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรพงศ์ พูลเพชร (2565, หน้า 55) พบว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัลสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นยังสอดคล้องงานวิจัยของสิรินาถ คงแก้ว (2566, หน้า

70) พบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัย พบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้โดยภาพรวมมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการ แก้ปัญหาภายในสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อม ส่วนด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับ งานวิจัยของยุทธนา วาโยหะ (2563, หน้า 60) พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยศรายุทธ เมืองคา (2563, หน้า 66) พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จังหวัดระยอง ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก รวมถึงงานวิจัยของอารปี ทองศรีนุ่น (2565, หน้า 66) พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัย พบว่าคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งได้แก่ ด้านการสร้างภาพลักษณ์(X_6) ด้านการสร้างโอกาส(X_7) ด้านการประชาสัมพันธ์(X_5) ด้านการสื่อสาร(X_4) และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ(X_3) สามารถพยากรณ์ ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ได้ร้อยละ 52.60 เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวัฒนธรรมในสถานศึกษาที่ช่วยส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความภาคภูมิใจในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มโอกาสในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา และมีการติดตามข้อมูลของสถานศึกษา มาใช้ในการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกันตชาติ กุดนอก (2565, หน้า 171) พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโดยรวม (X_t) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวม (Y_t) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.629 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโดยรวม (X_t) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับงานวิจัยของโรจนศักดิ์ อินทน (2566, หน้า 85) พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการสร้างภาพลักษณ์ ด้านการสร้างโอกาส ด้านการสื่อสาร ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการพัฒนาสู่ความเป็นมืออาชีพ สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ได้ร้อยละ 52.60 ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารให้มีการเสริมสร้างการสร้างภาพลักษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนกลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นของผู้ปกครองและชุมชน

1.2 จากผลการวิจัยประสิทธิภาพของสถานศึกษา ขอเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมุ่งเน้นส่งเสริมให้ ครูในโรงเรียนมีความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนให้มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาคุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ด้านการสร้างภาพลักษณ์ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการสื่อสาร เพื่อส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพของสถานศึกษาสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย

2.1 ควรนำแนวคิด ทฤษฎี คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในแบบอื่น ๆ มาใช้ในงานวิจัยกับการบริหารงานด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ความสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งของความสำเร็จของสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อประสิทธิผล

ของสถานศึกษากับปัจจัยอื่นๆ ปรับประยุกต์ให้เหมาะกับสถานศึกษาแต่ละแห่งและเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กันตชาติ กุดนอก. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กาญจนา นามวงศ์. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2567). วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา (ฉบับปรับปรุง).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น .(พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิชามญช์ ต่างใจ สมชัย ขวลิตธาดา และวิเชียร อินทรสมพันธ์. (2567). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *Journal of Modern Learning Development*, 9(7), 399 – 414.
- ยุทธนา วาโยหะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- โรจนศักดิ์ อินทนน. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วชิรพงศ์ พูลเกษร. (2565). แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์. ใน การค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศรายุทธ เมืองคา. (2562). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 จังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิรินาถ คงแก้ว. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2567). รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ร้านพจนก่ลองกระดาษ.
- สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2567). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2567 สำนักการศึกษา. สำนักการศึกษา: กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). รายงานการวิจัย วิจัยวิทยาการประเมินความสำเร็จของการศึกษาเพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้. เพลินสตูดิโอ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กระทรวงศึกษาธิการ.
- อารปี ทองศรีนุ่น. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Eric Sheninger. (2019). *Digital Leadership: Changing Paradigms For Changing Times* (2th ed.). SAGE Publications Asia-Pacific pte. Ltd.
- Hoy, W.K. & Miskel, C.G. (2001). *Educational administration theory research and practice* (4th ed.). Singapore : McGraw-Hill.

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี
โดยใช้รูปแบบ CIPP Model*
CURRICULUM EVALUATION OF WAT KHLONG MAI SCHOOL,
SARABURI PROVINCE USING THE CIPP MODEL

ศิริณา กลิ่นหอม¹, สุวัทธนา สงวนรัตน์² และ เนติ เฉลยวาเรศ³
Sirinapa Klinhom¹, Suwattana Sanguanrat² and Neti Chaloevware³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹⁻³Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: boweisirinapa@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่จังหวัดสระบุรี ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน และนักเรียน ใช้วิธีเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับฉลาก จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) . แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ชุดดังนี้คือ ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ชุดดังนี้คือ ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

* Received 10 July 2025; Revised 15 July 2025; Accepted 18 July 2025

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านบริบท มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.46) 2. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =4.38$, S.D.=0.68) 3. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านกระบวนการมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.41$, S.D.=0.64) 4. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้าน ผลผลิตมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}= 4.55$, S.D.=0.07) 5. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}= 4.50$, S.D.=0.46)

Abstract

This research aimed to study the results of the evaluation of Wat Khlong Mai School's curriculum in Saraburi Province in terms of context, input, process, and product. The group of informants in this research was selected using purposive sampling, consisting of 1 school administrator, 7 members of the school board of Wat Khlong Mai School, and 3 teachers. As for the students, simple random sampling was used by drawing lots, selecting a total of 15 students. The research instruments were: 1) a questionnaire, which was a five-point Likert scale questionnaire, consisting of 3 sets: Set 1 was for administrators and teachers, with an item-objective congruence (IOC) index between 0.60 - 1.00 and reliability of 0.73; Set 2 was for the school board members, with IOC between 0.60 - 1.00 and reliability of 0.72; Set 3 was for students, with IOC between 0.60 - 1.00 and reliability of 0.73. 2) a structured interview, consisting of 3 sets: Set 1 was for administrators and teachers, with IOC between 0.60 - 1.00 and reliability of 0.81; Set 2 was for the school board members, with IOC between 0.60 - 1.00 and reliability of 0.88; Set 3 was for students, with IOC between 0.60 - 1.00 and reliability of 0.87. Data were analyzed using mean, standard deviation, percentage, and content analysis.

The research results showed that

1. The evaluation results of Wat Khlong Mai School's curriculum in Saraburi Province in terms of context indicated the highest level of

appropriateness ($\bar{x}=4.67$, S.D.=0.46) 2. The evaluation results in terms of input indicated a high level of appropriateness ($\bar{x}=4.38$, S.D.=0.68) 3. The evaluation results in terms of process indicated a high level of appropriateness ($\bar{x}=4.41$, S.D.=0.64) 4. The evaluation results in terms of product indicated the highest level of appropriateness ($\bar{x}=4.55$, S.D.=0.07) 5. The overall evaluation of the school curriculum indicated the highest level of appropriateness ($\bar{x}=4.50$, S.D.=0.46)

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาในเชิงบวก และก่อให้เกิดความสั่นคลอนของความมั่นคงไปพร้อม ๆ กัน ในอนาคตข้างหน้าโลกอาจต้องเจอกับความท้าทายที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อกันอย่างเป็นลูกโซ่ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ เทคโนโลยีใหม่ ๆ และวิกฤติทางเศรษฐกิจ ซึ่งความท้าทายเหล่านี้จะเป็นบททดสอบความสามารถในการปรับตัวของสังคม ประเทศ และระบบระหว่างประเทศอยู่เรื่อย ๆ (จารุพล เรืองสุวรรณ, 2564) การพัฒนาการศึกษาของเยาวชนจึงต้องมีความสอดคล้องกับแนวคิดของโลกในปัจจุบันและอนาคต ที่จะต้องมีทักษะในการใช้ชีวิต ทักษะในการสร้างอาชีพ และทักษะในการบริหารจัดการ การเตรียมความพร้อมให้เด็กในศตวรรษที่ 21 องค์กรปกครอง และหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ คือ การสร้างทักษะชีวิต สำหรับเด็กทุกช่วงวัยได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยมีผู้ปกครอง ครู อาจารย์ คอยเป็นโค้ชช่วยเติมเต็มสิ่งที่ขาดหาย เพราะผลลัพธ์จากห้องเรียนยุคใหม่ไม่ใช่ผลลัพธ์ที่เกิดกับตัวผู้เรียนเพียงประการเดียว แต่หากเป็นผู้สอนหรือโค้ชที่จะได้เรียนรู้นวัตกรรมความคิดที่เกิดขึ้นใหม่ในห้องเรียนนั้นด้วยเช่นกัน จนทำให้เกิดความตื่นตัวในการออกแบบกิจกรรมหลากหลาย และเข้าถึงเด็กยุคใหม่ที่จะเป็นประชากรในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ต่อไป (ทอแสงรัศมี ถิธะแก้ว, 2562) หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาเป็นหัวใจของการศึกษาและเป็นเครื่องมือที่ถ่ายทอดเจตนารมณ์หรือเป้าประสงค์ของการศึกษาสู่การปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลงประสพการณ์แก่ผู้เรียน (ชนัท ธาตุทอง, 2550) หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดอนาคตทางการศึกษาของสังคมนั้นๆ และเป็นเครื่องชี้ทางถึงความเจริญของประเทศ (กมล สุดประเสริฐ, 2560) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนของชาติให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากลสอดคล้องกับประเทศไทย 4.0

และโลกในศตวรรษที่ 21 กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 - 2579 มาใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ขึ้น และโรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) แล้วประกาศใช้หลักสูตร ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพเมื่อนำไปใช้ต้องมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับนำข้อมูลมาแก้ไข ปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นปัจจุบัน การประเมินหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ นั้นจัดเป็นสาระสำคัญส่วนหนึ่งของนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (รุจิราพร รามศิริ และคณะ, 2564) และการประเมินหลักสูตรสถานศึกษายังมีประโยชน์อย่างมากสำหรับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ทราบถึงคุณค่าและคุณภาพของหลักสูตรว่าสามารถนำไปใช้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ สามารถรู้ข้อบกพร่องของหลักสูตรทั้งในด้านเอกสารหลักสูตร กระบวนการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลและประเมินผล สามารถทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนภายหลังการใช้หลักสูตรว่าเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรเพียงไรรวมทั้งมีข้อมูลที่เพียงพอสำหรับใช้ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพในปีการศึกษาถัดไปและครูที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรมีแนวทางสำหรับปรับปรุงการจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้เกิดผลสัมฤทธิ์เพิ่มมากยิ่งขึ้น (จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช, 2536, อ้างถึงใน เฉลิมพล คงจันทร์, 2541, ทิศนา แหมมณี, 2540)

โรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ได้ดำเนินการตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ให้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาความเข้มแข็งทางการศึกษา ให้ผู้เรียนทุกระดับทุกประเภท ซึ่งโรงเรียนวัดคลองใหม่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและใช้หลักสูตรมาเป็นเวลานานตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 จนถึงปัจจุบัน แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ โรงเรียนวัดคลองใหม่จึงได้ให้ความสำคัญกับหลักสูตรสถานศึกษาและการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตอบสนองนโยบายของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ รูปแบบการประเมิน CIPP Model ถือได้ว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามนิยมเป็นรูปแบบการประเมินที่พัฒนามาจากแนวความคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) หลักสำคัญของการประเมินหลักสูตรตามรูปแบบนี้คือมุ่งประเมินสถานการณ์ต่างๆ เป็นรูปแบบที่สามารถประเมินได้ทั้งระบบและต่อเนื่องของหลักสูตร เป็นการประเมินตั้งแต่ด้านบริบท (Context Evaluation : C)

เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมพื้นฐาน ที่จะนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อการจัดหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจในการกำหนดโครงสร้างหรือความเป็นไปได้ของหลักสูตร เช่นเนื้อหา ผู้สอน ผู้เรียน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ อาคารสถานที่ 3) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินการลงมือปฏิบัติหลังจากที่ได้รับอนุมัติเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินการ รวมถึงกระบวนการเรียนการสอนที่จัดให้กับผู้เรียน การใช้สื่อ เทคนิคการสอนและกระบวนการส่งเสริมการใช้หลักสูตร และ 4) ด้านผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยในการตัดสินใจในการสรุปทบทวนการดำเนินการ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของหลักสูตรว่าตรงกับเจตนารมณ์และเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงหรือยกเลิกการใช้หลักสูตร ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบการประเมิน CIPP Model สามารถให้ข้อมูลค่อนข้างละเอียดแก่ผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจทำการเปลี่ยนแปลงหรือดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อไป (พิจิตรา ธงพานิช, 2562)

ผู้วิจัยเห็นว่าหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดคลองใหม่ควรมีการประเมินหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) การประเมินหลักสูตรนั้นเป็นการหาคำตอบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า สนับสนุนและเอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านกระบวนการ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และด้านผลผลิต ผู้เรียนมีคุณภาพตามตัวชี้วัดที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อผู้เรียนจบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการบรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดคลองใหม่หรือไม่เพียงใด ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ครูผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนวัดคลองใหม่จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เพื่อประเมินหลักสูตรสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ของหลักสูตรสถานศึกษาทั้งนี้ เพื่อสะท้อนจุดเด่น จุดด้อยและสภาพปัญหาของหลักสูตรทั้งระบบซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดคลองใหม่ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านบริบท
2. เพื่อศึกษาผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านปัจจัยนำเข้า
3. เพื่อศึกษาผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านกระบวนการ
4. เพื่อศึกษาผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้าน ผลผลิต

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **รูปแบบของงานวิจัย** เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีเป้าหมายหลักคือการตัดสินใจ

คุณค่าของหลักสูตรและให้ข้อมูลเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครู จำนวน 3 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี จำนวน 48 คน รวมทั้งสิ้น จำนวนทั้งสิ้น 59 คน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีจำนวน 26 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จำนวน 7 คน ครูผู้สอน จำนวน 3 คน และนักเรียน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีจับฉลาก จำนวน 15 คน

3. **ตัวแปรที่ศึกษา** ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตัวแปรตามรูปแบบการประเมิน CIPP Model ดังนี้คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต

4. เครื่องมือที่ใช้วิจัย โดยมีรายละเอียดของการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม จำนวน 3 ชุดดังนี้คือ 1) ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอน มี 3 ตอน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 2) ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา มี 3 ตอน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72 3) ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับนักเรียนมี 3 ตอน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73

4.2 แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างจำนวน 3 ชุด ดังนี้คือ

1) ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.81 2) ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 3) ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ โรงเรียนวัดคลองใหม่ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

5.2 ติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนที่ผู้วิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) เครื่องมือคือ โรงเรียนบ้านหัวถนน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2

5.3 ขอจัดทำหนังสือราชการถึงสถานศึกษาจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้ (Try Out) เครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และผู้เชี่ยวชาญ

5.4 นำหนังสือที่ได้รับการอนุมัติแล้วไปให้โรงเรียนบ้านหัวถนน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 พร้อมด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ด้วยตนเองเพื่อขออนุญาตทดลองใช้ (Try Out) เครื่องมือ

5.5 นำหนังสือที่ได้รับการอนุมัติแล้วพร้อมด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ

5.6 นำหนังสือที่ได้รับการอนุมัติแล้วไปให้โรงเรียนวัดคลองใหม่ อำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี พร้อมด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ด้วยตนเองเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

5.6 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม โดยส่งแบบสอบถามไปให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดยใช้เวลาเก็บรวบรวมข้อมูล 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

5.7 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลโดยผู้วิจัย ดำเนินการขออนุญาตสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยขออนุญาตเวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์ และส่งประเด็นการสัมภาษณ์ไปก่อนล่วงหน้า

5.8 ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยดำเนินการเตรียมอุปกรณ์ในการสัมภาษณ์ การบันทึกให้พร้อม

5.9 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์โดยแนะนำตนเอง บอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ และถามคำถามตามข้อความในแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งดำเนินการบันทึกผลการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเสียงและจดบันทึก

5.10 การดำเนินการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ที่ให้สัมภาษณ์ และนำข้อมูลผลจากการสัมภาษณ์ของแบบสัมภาษณ์ในแต่ละชุดมารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

5.11 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกข้อมูลที่สร้างขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี กรอกข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน แล้วผู้วิจัยนำกลับมาประมวลผลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม

1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ
 2) นำแบบสอบถามแต่ละชุดที่เป็นข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3) นำแบบสอบถามแต่ละชุดที่เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

4) นำแบบสอบถามแต่ละชุดที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดมาจัดลำดับหมวดหมู่แต่ละด้าน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในลักษณะของความเรียง

5) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละชุดมาจัดลำดับหมวดหมู่แต่ละด้าน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในลักษณะของความเรียง

6.2 การวิเคราะห์ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีคะแนนเฉลี่ยมีผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี ขึ้นไป

6.3 การวิเคราะห์ระดับการประเมินด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทางการเรียนของนักเรียน นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย โดยนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 มีคะแนนเฉลี่ยผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีขึ้นไป จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินของหลักสูตร

6.4 การวิเคราะห์การอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียน นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย โดยมีผลการประเมินอยู่ในระดับผ่านขึ้นไป มีนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมิน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 100 วุฒิการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 25.00 ครูผู้สอนจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 ประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารและ เป็นครูผู้สอนในช่วงเวลา 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และในช่วงเวลา 4-6 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 คณะกรรมการสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 เพศหญิงจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 มีวุฒิการศึกษาสูงสุดจบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และส่วนใหญ่จบการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ประเภทของคณะกรรมการสถานศึกษามีจำนวน 1 คน เท่ากัน และประกอบอาชีพเป็นข้าราชการจำนวน 2 คน คิดเป็น ร้อยละ 28.57 มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาในช่วงเวลา 1-3 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และในช่วงเวลา 4-6 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 และนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามและที่สัมภาษณ์ พบว่าเป็นเพศหญิง จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ส่วนระดับชั้นที่กำลังศึกษา อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 40.00 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยผู้ให้ข้อมูลในภาพรวม

ผู้ประเมิน	ด้านบริบท			ด้านปัจจัยนำเข้า			ด้านกระบวนการ			ด้านผลผลิต		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
ผู้บริหารและครูผู้สอน	4.84	0.26	มากที่สุด	4.34	0.58	มาก	4.16	0.64	มาก	4.67	0.04	มากที่สุด
คณะกรรมการสถานศึกษา	4.49	0.66	มาก	4.22	0.80	มาก	4.47	0.69	มาก	4.43	0.09	มาก

นักเรียน	-	-	-	4.59	0.65	มากที่สุด	4.59	0.59	มากที่สุด	-	-	-
สรุปผล	4.67	0.46	มากที่สุด	4.38	0.68	มากที่สุด	4.41	0.64	มากที่สุด	4.55	0.07	มากที่สุด
สรุปภาพรวม $\bar{x} = 4.50$ S.D.=0.46 แปลผล มากที่สุด												

จากตารางพบว่าผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ในภาพรวมหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านบริบทมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D.=0.46) และด้านผลผลิตมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D.=0.07) ส่วนด้านปัจจัยนำเข้ามีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.38$, S.D.=0.68) และด้านกระบวนการมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.41$, S.D.=0.64) เมื่อพิจารณาตามผู้ประเมินพบว่า

1. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในด้านบริบทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D.=0.46) มีผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านบริบทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.84$, S.D.=0.26) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$, S.D.=0.00) และคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านบริบทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$, S.D.=0.66) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$, S.D.=0.52)

2. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.38$, S.D.=0.68) มีผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.34$, S.D.=0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ อาคารสถานที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$, S.D.=0.45) และคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.22$, S.D.=0.80) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ อาคารสถานที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D.=0.70) ในส่วนนักเรียนเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, $S.D.=0.65$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ อาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$, $S.D.=0.43$)

3. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, $S.D.=0.64$) มีผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, $S.D.=0.64$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$, $S.D.=0.53$) และคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, $S.D.=0.69$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, $S.D.=0.71$) ในส่วนนักเรียนเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$, $S.D.=0.59$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, $S.D.=0.51$)

4. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในด้านผลผลิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, $S.D.=0.07$) มีผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านผลผลิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, $S.D.=0.04$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นไปตามหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$, $S.D.=0.00$) และคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ประเมินพบว่าหลักสูตรสถานศึกษาในด้านผลผลิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.43$, $S.D.=0.09$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านย่อยพบว่ารายการประเมินในลำดับสูงที่สุดคือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นไปตามหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.86$, $S.D.=0.35$)

ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็น ปัญหาและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. ด้านบริบท พบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป็นไปตามบริบทของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาเสนอแนะควรให้มีการประเมินหลักสูตรทุกปีการศึกษา เพื่อหาข้อบกพร่องปรับปรุงแก้ไข และให้มีการแจ้งให้บุคลากรได้ทราบ ครูผู้สอนอยากให้หลักสูตรมีความมั่นคงแน่นอน

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าครูผู้สอนเสนอแนะให้มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามผลการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ศึกษา

ปฏิบัติจริงครูผู้สอนเสนอแนะเกี่ยวกับงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ จัดแหล่งเรียนรู้ให้นักเรียนได้ศึกษา

3. ด้านกระบวนการ พบว่าผู้บริหารเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับครูควรจะเน้นการสอนที่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์หรือบูรณาการกับวิชาอื่น แนวทางปฏิบัติในการใช้หลักสูตร คณะกรรมการสถานศึกษาได้เสนอแนะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรมีความหลากหลาย โดยเน้นกระบวนการคิดของนักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำสื่อการสอน ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ให้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ ได้อย่างรวดเร็ว มีการสนับสนุนโดยการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมช่วยประสานติดต่อให้ชุมชนร่วมมือกับทางโรงเรียน เกิดการพัฒนา ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4. ด้านผลผลิต พบว่าผู้บริหารเสนอแนะเกี่ยวกับการนำนักเรียนเข้าแข่งขันทางวิชาการ ซึ่งในแต่ละปีการศึกษา ควรส่งเสริมให้มีทักษะความสามารถด้านอื่น ๆ ให้มากยิ่งขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาเสนอแนะเกี่ยวกับความมีชื่อเสียงของโรงเรียนจะต้องรักษาคุณภาพของโรงเรียนให้เพิ่มขึ้น จะได้รับการยอมรับของชุมชน ครูผู้สอนต้องรู้วิธีการสอนให้นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียน ครูควรเน้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้โดยด้านผลผลิตของโรงเรียนเน้นผลสัมฤทธิ์ของเด็กดีขึ้น โรงเรียนได้ขึ้นนำทางที่ถูกต้อง ผลที่ออกมาชุมชนเกิดการพอใจ เด็กมีคุณภาพขึ้น ไม่มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม

ตอนที่ 3 แสดงผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ด้านผลผลิตของนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 11 รายวิชาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน จากแบบบันทึกข้อมูลผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2567 ในภาพรวมพบว่าด้านผลผลิตของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โดยภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 77.27 ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีผลการประเมินระดับคุณภาพดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 98.33 ระดับคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 1.36 โดยรวมสรุปได้ว่านักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านเกณฑ์การประเมินคิดเป็นร้อยละ 100 และด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน มีผลการประเมินระดับดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 47.91 ระดับคุณภาพดี คิดเป็นร้อยละ 35.42 และระดับคุณภาพผ่านคิดเป็นร้อยละ 16.67

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านบริบท มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.67, S.D. = 0.46)

2. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.38, S.D.=0.68)

3. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านกระบวนการมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.41, S.D.=0.64)

4. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านผลผลิตมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.55, S.D.=0.07)

5. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.50, S.D.=0.46)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการประเมินด้านบริบท พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจมีผลเนื่องมาจากการกำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน นโยบายสถานศึกษานโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พันธกิจของหลักสูตรสถานศึกษาได้สะท้อนความคิดและการปฏิบัติของสถานศึกษาและชุมชน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้เรียน สังคมในปัจจุบันนำไปสู่การปฏิบัติได้ มุ่งส่งเสริมให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2560) มีการกำหนดเวลาเรียนกำหนดหน่วยกิตเหมาะสมกับวัยของนักเรียน เนื้อหาของหลักสูตรสถานศึกษาตอบสนองหลักการที่ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเต็มศักยภาพและเน้นให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันสอดคล้องกับงานวิจัยของโชมพัสเตอร์ สมบุญ (2561, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ดินแดง กรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model โดยมีการประเมิน 4 ด้านผลการวิจัยพบว่าความเหมาะสมด้านบริบทของหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิเดช น้อยไม้ (2564, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โปรแกรมอังกฤษ-คณิตศาสตร์ ตามรูปแบบการประเมินแบบซีปปี้ (CIPP Model) พบว่าผลการประเมินด้านบริบท ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาสาระวิชามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน และสอดคล้องงานวิจัยของ Hania M. Al-Shanawani (2019) ได้ประเมินหลักสูตรการเรียนรู้อย่างตนเองสำหรับชั้นอนุบาลโดยใช้แบบจำลอง CIPP ของ Stufflebeam ของโรงเรียนอนุบาลในซาอุดีอาระเบีย ใช้การออกแบบผสมผสานโดยสุ่มเลือกและสำรวจครูและ

ผู้ตรวจโรงเรียนจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรตามการสร้างแบบจำลอง CIPP ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับบริบทในระดับปานกลาง

2. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อาจมีผลเนื่องมาจากผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ มีประสิทธิภาพมีการนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารได้สนับสนุนการ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุง พ.ศ.2560) และมีความรู้ ความสามารถในการ จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเอาใจใส่ต่อการจัดการเรียนรู้ และติดตามผล การเรียนของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนมีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ พร้อมใช้งานและมี แบบเรียนครบถ้วนตามหลักสูตร มีงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียนและ พัฒนาความรู้ความสามารถของครูอย่างเพียงพอ โรงเรียนมีห้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ พร้อมใช้และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแสงสว่างภายในอาคารเรียนและห้องเรียนมีแสง สว่างเพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤติญา กิตติมา (2561, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาระบบสองภาษาโรงเรียนเทศบาล 7 ผังหมื่น จังหวัดเชียงราย โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ผลการวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่าโครงสร้าง ของหลักสูตร ครูผู้สอน นักเรียน งบประมาณ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมิน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา เผือกสวัสดิ์ (2561, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนวัดนอก อำเภอดอนสัก จังหวัดสุ ราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบชิป ผลการวิจัยพบว่าด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวมพบว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก อาจมีผลเนื่องมาจากโรงเรียนมีการบริหารหลักสูตรโดยมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนโดยที่ครูจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่าง เหมาะสม จัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการ คิดวิเคราะห์ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ใช้ เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพ ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย มีการสอน ช่อมเสริม แจ้งผลการประเมินให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ พร้อมทั้งครูมีการนำผลการวัด และประเมินผลมาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพและครูมีการทำ

กิจกรรม PLC ร่วมกัน เพื่อวางแผนและแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของโชมพัสเตอร์ สมบุญ (2561, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดินแดง กรุงเทพมหานครโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ผลการวิจัยสรุปได้ว่าด้านกระบวนการ พบว่าหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริมา กฤตาภรณ์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านป่าถล่ม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการดำเนินงานของหลักสูตรโดยภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมาก ได้แก่ การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา เผือกสวัสดิ์ (2561, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนวัดนอก อำเภอดอนสักจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบชิป ผลการวิจัยพบว่าด้านกระบวนการโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sohail, M., & Noreen, S. (2020) ได้ประเมินผลการปฏิรูปหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยภาครัฐโดยใช้ CIPP Model ของ Daniel Stufflebeam เป็นกรอบงานสำหรับการประเมิน การศึกษานี้ใช้การออกแบบเชิงคุณภาพเป็นหลักและรวบรวมข้อมูลผ่านการวิเคราะห์เอกสาร หลักสูตรและการสัมภาษณ์ผู้พัฒนาหลักสูตร ผลการประเมินชี้ให้เห็นจุดแข็งของหลักสูตรหลาย ประการ มีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการด้านภาษาต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียน ตลอดจนทักษะด้านคำศัพท์และการสื่อสาร

4. ผลการประเมินด้านผลผลิต มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจมีผลเนื่องมาจากโรงเรียนได้กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จในด้านการประเมินคุณภาพ ของผู้เรียน ซึ่งด้านผลสัมฤทธิ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนได้ตั้งค่าเป้าหมายความสำเร็จไว้ในระดับดีขึ้น ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นไปตามหลักสูตร ได้ตั้งค่าเป้าหมาย ความสำเร็จไว้ในระดับดีขึ้น ส่วนด้านการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนของผู้เรียนเป็นไปตาม หลักสูตร โรงเรียนได้ตั้งค่าเป้าหมายความสำเร็จไว้ในระดับผ่านขึ้นไป ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียน มีการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ ครูผู้สอนนำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้ใน ห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการลงมือปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมได้ร่วม คิด ร่วมทำ ร่วมนำเสนอ จึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้ เกิดความสนุก ไม่เครียด ส่งผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามค่าเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของมานพ ชูคง, (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา โดยใช้รูปแบบการประเมินชิปป

(CIPP) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิต ผลการประเมินผ่านเกณฑ์และมีความเหมาะสมในระดับดี และผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการตามหลักสูตร คุณลักษณะผู้เรียนสอดคล้องกับจุดเน้น จุดเด่นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา แต่ยังได้รับการยอมรับจากองค์กรภายนอกน้อย ผลการประเมินผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษา มีคะแนน 3-4 คิดเป็นร้อยละ 57.89 โดยภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งควรมีการปรับปรุงการใช้หลักสูตรเพื่อพัฒนาผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริมา กฤตภรณ์ (2560, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านป่ากลม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้รูปแบบการประเมินซีบีซี (CIPP) ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิตของหลักสูตร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมาก ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ ความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน ซึ่งผลการประเมินเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี โดยใช้รูปแบบ CIPP Model สรุปได้ดังนี้ 1. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านบริบท มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D.=0.46) 2. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$, S.D.=0.68) 3. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านกระบวนการ มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$, S.D.=0.64) 4. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ด้านผลผลิตมีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$, S.D.=0.07) 5. ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดคลองใหม่ จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมหลักสูตรสถานศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$, S.D.=0.46) **ข้อเสนอแนะทั่วไป** 1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรนำผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษามาเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจของหลักสูตรสถานศึกษา จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาและให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ผู้เรียน สังคมในปัจจุบันนำไปสู่การปฏิบัติได้มีประสิทธิภาพ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน 2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในการใช้สื่อเทคโนโลยี และจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการจัดการเรียนการสอน มีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียน เช่น แหล่งเรียนรู้ออนไลน์ต่าง ๆ และระบบอินเทอร์เน็ต 3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนควรดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการให้มากขึ้น 4. ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนควรเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่

ได้รับภายในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1. ควรทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป 2. ควรทำการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในทุกระดับชั้น เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียนซึ่งส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น 3. ในการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาครั้งต่อไป ควรเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้ประเมินจากภายนอกเป็นผู้ที่มีส่วนในการประเมิน เพื่อให้ได้ผลการประเมินในแต่ละมุมมอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กฤติญา กิตติมา. (2561). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาระบบสองภาษาโรงเรียนเทศบาล 7 ฝั่งหมิ่น จังหวัดเชียงราย. การค้นคว้าอิสระ บัณฑิตศึกษาศาสาวิชาหลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โฆมพัสตร์ สมบุญ. (2561). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. (2564). แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง). เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2567 จาก <http://nscr.nesdc.go.th/nesdc.uat>.
- จารุพล เรืองสุวรรณ. (2564). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- จิตรา เผือกสวัสดิ์. (2561). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนวัดนอก อ.ดอนสัก จ.สุราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบซีป. ในการศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ฉันท ชาติทอง. (2550). เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์.
- ทอแสงรัศมี ถิณะแก้ว. (2562). อนาคตเด็กยุคใหม่ไปทางไหนดี. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.kidjapak.com>.

- มานพ ชูคง. (2558). การประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา. ใน วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศิริมา กฤตาภรณ์. (2560). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านป่าถล่ม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน การศึกษา อีสรบัณฑิตศึกษา .มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2564). การประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาโปรแกรมอังกฤษ-คณิตศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 23(3), 390-393.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
กลุ่มกรุงธนใต้*

THE INFLUENCE OF SCHOOL ADMINISTRATORS'
TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP ON SCHOOLS AS LEARNING
ORGANIZATIONS UNDER THE BANGKOK METROPOLITAN
ADMINISTRATION, KRUNGTHON TAI

รัตติย์ ศรีสังข์งาม¹, สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ² และ วิเชียร อินทรสมพันธ์³

Ratsatit Srisang-ngam¹, Supattarasak Khumsamart² and Wichian Intarasompun³

¹⁻³มหาวิทยาลัยธนบุรี และ ³มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹⁻³Thonburi University and ³Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: bamsokool@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ปีการศึกษา 2567 ศึกษาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน ได้จำนวน 340 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเพิ่มอำนาจแก่บุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการความรู้ ส่วนด้านการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3) ภาวะผู้นำ

* Received 6 July 2025; Revised 15 July 2025; Accepted 18 July 2025

การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X_1) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ(X_2) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล(X_4)และด้านการกระตุ้นทางปัญญา(X_3) สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ได้ร้อยละ 42.60

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

Abstract

This research aimed to study (1) the level of transformational leadership among school administrators under the Bangkok Metropolitan Administration, Krungthong Tai Group, (2) the level at which schools under the same administration operate as learning organizations, and (3) the influence of transformational leadership of school administrators on the schools' status as learning organizations. The sample group comprised teachers under the Bangkok Metropolitan Administration, Krungthong Tai Group, for the academic year 2024. The sample size of 340 teachers was determined using Krejcie and Morgan's table and selected through stratified proportional random sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, frequency, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed that: (1) The overall level of transformational leadership among school administrators was high. Among the specific components, idealized influence had the highest mean, followed by inspirational motivation, while intellectual stimulation had the lowest mean. (2) The overall level of schools as learning organizations was also high. The highest-rated aspect was empowerment, followed by knowledge management, while technology application scored the lowest. (3) Transformational leadership of school administrators significantly influenced the development of schools as learning organizations at the .01 level. The predictors, ranked by influence, were idealized influence (X_1), inspirational motivation (X_2), individual consideration (X_4), and intellectual stimulation (X_3). These variables together predicted 42.60%

of the variance in schools becoming learning organizations under the Bangkok Metropolitan Administration, Krungthon Tai Group.

Keywords: Transformational Leadership, Learning Organization, Bangkok Metropolitan Administration Schools, Krungthon Tai Group

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม เป็นกรอบสำคัญของการพัฒนาการศึกษาไทย โดยมุ่งยกระดับคุณภาพประชากรให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล แนวนโยบายดังกล่าวได้เน้นย้ำให้สถานศึกษาทุกระดับมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการแสวงหาความรู้และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร นักเรียน และชุมชน การบรรลุเป้าหมายเหล่านี้จำเป็นต้องมีผู้นำทางการศึกษาที่สามารถปรับตัวเชิงกลยุทธ์และบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะภายใต้บริบทโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

ภาวะผู้นำถือเป็นหัวใจสำคัญในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสถานศึกษา การขับเคลื่อนโรงเรียนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและเติบโตได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นแนวคิดที่บาสและอวลิโอ (Bass and Avolio, 1994) ได้นำเสนอ ให้ความสำคัญกับการสร้างแรงบันดาลใจและการพัฒนาผู้ตาม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกภายในองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถกระตุ้นให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าลงมือทำ และพร้อมปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษาในระยะยาว แนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับตัวและเติบโตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีระบบ โดย มาร์ควาร์ดท์ (Marquardt, 1996) ได้เสนอแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ พลวัตแห่งการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนองค์กร การเพิ่มอำนาจแก่ การจัดการความรู้ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการบริหารจัดการขององค์กร (ธาดา วิภีวรรณ และคณะ, 2567; พิษญา จันทรงาม และคณะ, 2567; พิษามณูชย์ ต่างใจ และคณะ, 2567)

กรุงเทพมหานครตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดในประเทศ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจึงเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับการเข้า

ร่วมโครงการเครือข่ายเมืองแห่งการเรียนรู้ขององค์การยูเนสโก (UNESCO Global Network of Learning Cities – GNLC) ของกรุงเทพมหานคร ซึ่งถือเป็นโอกาสสำคัญในการยกระดับศักยภาพการจัดการศึกษาให้เป็นแบบอย่างทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค (UNESCO, 2023) การมีส่วนร่วมในเครือข่าย GNLC ช่วยให้กรุงเทพมหานครสามารถเข้าถึงแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากเมืองอื่น ๆ ทั่วโลก เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น อีกทั้งยังส่งเสริมการพัฒนานโยบายการศึกษาที่ทันสมัยและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรภายใต้สังกัดกรุงเทพมหานคร จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกยุค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อยู่ในระดับมาก
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อยู่ในระดับมาก
3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,801 คน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรทั้งหมด โดยเทียบกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp. 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 340 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 3 ตอน โดย ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ การทำงาน และตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ในตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 ข้อ และ ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ จำนวน 28 ข้อ โดยทั้ง 2 ตอน มีลักษณะเป็น มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวทางการสร้างเครื่องมือ ของลิเคิร์ท (Likert's five Rating Scale)

2.2 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา โดยหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยข้อคำถามที่เลือกมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67–1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไป ทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีการ คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.983

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรี เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ เพื่อ ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร แต่ละแห่งด้วยตนเอง หรือใช้แบบสอบถามผ่าน Google Forms ในบางแห่งตามความสมัครใจ ของผู้ให้ข้อมูล

3.4 ได้แบบสอบถามกลับคืนร้อยละ 100 และดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม ก่อนนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ โดยการคำนวณหาความถี่ และหาร้อยละนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.35	0.71	มาก	1
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.28	0.75	มาก	2
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.18	0.76	มาก	4
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.28	0.77	มาก	3
รวม	4.27	0.75	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.75)

เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.71) รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.75) ส่วนด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.76)

2. ผลการศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านพลวัตแห่งการเรียนรู้	4.32	0.72	มาก	4
2. ด้านการปรับเปลี่ยนองค์กร	4.37	0.68	มาก	3
3. ด้านการเพิ่มอำนาจแก่บุคคล	4.40	0.68	มาก	1
4. ด้านการจัดการความรู้	4.38	0.69	มาก	2
5. ด้านการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	4.31	0.71	มาก	5
รวม	4.35	0.70	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.70)

เมื่อพิจารณาตามตารางเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเพิ่มอำนาจแก่บุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.68) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการความรู้ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.69) ส่วนด้านการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.71)

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้

ตัวแปรทำนาย	b	β	t	p
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์(X_1)	1.805	0.489	11.333**	.000
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ(X_2)	1.009	0.312	7.240**	.000
3. ค่าคงที่ (Constant)	48.834	-	10.525**	.000
$R = 0.652$, $R^2 = 0.426$, $R^2_{adj} = 0.422$, $F = 124.832$, $df_1 = 2$, $df_2 = 337$, $Sig. < 0.01$, $SE_{est.} = 5.520$, $a = 48.834$				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์(X_1) และ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (X_2) สามารถร่วมกันทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 42.60 ($R^2 = 0.426$)

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อมีการพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมาคือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนด้านการกระตุ้นทางปัญญามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์แสดงพฤติกรรมในการเป็นแบบอย่างที่น่าเคารพ ศรัทธา มีคุณธรรม จริยธรรม และ ยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวม และสามารถสร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ครูมีแรงจูงใจในการทำงานผ่านการสร้างเจตคติที่ดี การคิดในแง่บวก รวมถึงให้ความสำคัญกับความต้องการของครู แต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระกฤตกร อัครภาพเมธ (2557) พบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องงานวิจัยของ กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา (2559) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงงานวิจัยของ ธัญลักษณ์ โพธิ์ช่วย (2561) และอรรธรณ ภัทรดำเนินสุข (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยพบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านการเพิ่มอำนาจแก่บุคคล รองลงมาคือ ด้านการจัดการความรู้ ส่วนด้านการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามอบอำนาจให้ครูโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการจัดเก็บองค์ความรู้ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ครูสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลความรู้ได้อย่างเหมาะสม โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรม ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้าง วัฒนธรรม และกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการสร้างองค์กรที่มีความยืดหยุ่นรองรับการเติบโตและการเรียนรู้ในระยะยาว ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ รักษ์กอก (2560) พบว่า การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ปานเพชร (2560) พบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดดอน

มะนาว โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ที่ระดับมาก นอกจากนี้ยังรวมถึงงานวิจัยของ นครินทร์ จับจิตต์ และ (2562) กชนันท์ ศุขนิคม (2562) ที่พบว่า ผลการศึกษาสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งได้แก่ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์(X_1) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ(X_2) สามารถพยากรณ์ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 42.60 เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ เป็นแบบอย่างที่น่าเคารพ ศรัทธา โดยแสดงออกถึงความมีคุณธรรม จริยธรรม และยึดมั่นในประโยชน์ส่วนรวม ใช้เหตุผลเหนืออารมณ์ หลีกเลี่ยงการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน รวมถึงมีความสามารถในการกระตุ้นให้ครูมีแรงจูงใจในการทำงาน ผ่านการสร้างเจตคติที่ดี สนับสนุนให้ครูเกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ไม่วิจารณ์แนวคิดที่แตกต่าง และส่งเสริมการริเริ่มแนวทางใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติยา จันทรเอียด (2561) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สามารถทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยภาพรวมร้อยละ 96.50 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพันธ์ พันธุ์หินกอง (2561) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเพิ่มอำนาจแก่บุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดการความรู้ ส่วนด้านการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา จัด

กิจกรรมหรือโครงการพัฒนาศักยภาพที่มุ่งเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารให้สามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแท้จริง 2) ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้มีลักษณะของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาองค์กร รวมถึงสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรและนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและยั่งยืน 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรพิจารณาดำเนินมาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาระดับผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างทักษะและแนวคิดที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารให้สามารถนำพาองค์กรให้สามารถปรับตัว เรียนรู้ และเติบโตได้อย่างต่อเนื่องท่ามกลางบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และ **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรนำแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มาใช้ในงานวิจัยกับแนวคิด ทฤษฎีอื่น ๆ หรือภาวะผู้นำด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น 2) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา 3) ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดอื่น ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง อันจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กชนันท์ ศุขนิคม. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. ใน ปริญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จักรพันธ์ พันธุ์หินกอง. (2562). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- ัญญลักษณ์ โพธิ์ช่วย. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธาดา วิภัยวรารณณ์, อุไรรัตน์ แยมชุตติ, และวิเชียร อินทรสมพันธ์. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยธนบุรี.
- นครินทร์ จับจิตต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พระกฤตกร อัครภาพเมธี. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคลองเตย. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชามญชุ์ ต่างใจ สมชัย ขวลิตธาดา และ วิเชียร อินทรสมพันธ์. (2567) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยธนบุรี.
- รัตติยา จันทรเอียด. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. ใน ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- วรารณณ์ ปานเพ็ชร. (2560). องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดดอนมะนาว. ใน การค้นคว้าอิสระ ระดับปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). รายงานสถานภาพการศึกษาไทย ประจำปี 2566. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุชาดา รักอก. (2565). แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย. ใน การค้นคว้าอิสระระดับปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรรวรรณ ภัทรดำเนินสุข. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership. Sage Publications.

- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297–334.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 1–55.
- Marquardt, M. J. (1996), *Building the learning organization*. London: McGraw-Hill.
- UNESCO. (2023). *Global Network of Learning Cities: Members*. Retrieved from <https://www.uil.unesco.org/en/learning-cities/members>

การตลาดดิจิทัลส่งผลต่อประสบการณ์ลูกค้าและความภักดีในการ
ซื้อสินค้าและบริการของร้านอาหารเฉพาะทาง*

THE IMPACT OF DIGITAL MARKETING ON CUSTOMER EXPERIENCE
AND LOYALTY IN PRODUCT AND SERVICE PURCHASING AT
SPECIALTY RESTAURANTS

นภาพรณ เจียมทอง¹ และ ณัฐพันธ์ เผ่าพันธ์²

Napaporn Jimatong¹ and Natthaphan Phaophan²

¹⁻²วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

¹⁻²Graduate College of Management, Thailand

¹Corresponding Author, E-mail tawan.jiam@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการตลาดดิจิทัล ประสบการณ์ของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง 2) วิเคราะห์อิทธิพลของการตลาดดิจิทัลที่มีต่อประสบการณ์ของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง 3) วิเคราะห์อิทธิพลของประสบการณ์ของลูกค้าที่มีต่อความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง และ 4) วิเคราะห์อิทธิพลร่วมของการตลาดดิจิทัลและประสบการณ์ของลูกค้าที่มีต่อความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกค้าร้านอาหารเฉพาะทาง เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 397 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ที่ผ่านการทดสอบคุณภาพ โดยมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับอยู่ที่ 0.93 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbrach' Alpha) อยู่ที่ 0.78 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติเชิงอนุมานเพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับร้านอาหารเฉพาะทางด้านการตลาดดิจิทัล ด้านประสบการณ์ของลูกค้า และด้านความภักดีของลูกค้าใน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) การตลาดดิจิทัลสามารถพยากรณ์ประสบการณ์ลูกค้าได้ร้อยละ 84.0 ($R^2 = 0.84$) 3) ประสบการณ์ของลูกค้าสามารถพยากรณ์ความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทางได้ร้อยละ 81.0 ($R^2 = 0.805$) 4) ปัจจัยการตลาดดิจิทัลและประสบการณ์ลูกค้าสามารถร่วมกันพยากรณ์ความภักดีของลูกค้าได้ 89% ($R^2 = 0.89$)

* Received 24 June 2025; Revised 16 July 2025; Accepted 20 July 2025

การศึกษาสรุปว่า การสร้างประสบการณ์ที่ดีผ่านการตลาดดิจิทัลเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความภักดีลูกค้า ผู้ประกอบการควรใช้กลยุทธ์แบบบูรณาการที่เน้นทั้งการตลาดดิจิทัลและการสร้างประสบการณ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรักษาลูกค้า

คำสำคัญ: การตลาดดิจิทัล, ประสบการณ์ลูกค้า, ความภักดีลูกค้า, ร้านอาหารเฉพาะทาง

Abstracts

This study aimed to: (1) examine digital marketing, customer experience, and customer loyalty in niche restaurants; (2) analyze the influence of digital marketing on customer experience and customer loyalty; (3) analyze the influence of customer experience on customer loyalty; and (4) assess the combined influence of digital marketing and customer experience on customer loyalty in the context of niche restaurants. The sample consisted of 397 customers selected through purposive sampling. The research instrument was a questionnaire, validated for content with an index of item-objective congruence (IOC) of 0.93, and demonstrated reliability with a Cronbach's alpha coefficient of 0.78. Descriptive statistics used included frequency, percentage, mean, and standard deviation, while inferential statistics employed multiple regression analysis to test the research hypotheses.

The findings revealed that: (1) most respondents perceived digital marketing, customer experience, and customer loyalty at a very high level; (2) digital marketing significantly predicted customer experience by 84.0% ($R^2 = 0.84$); (3) customer experience predicted customer loyalty by 81.0% ($R^2 = 0.805$); and (4) digital marketing and customer experience jointly predicted customer loyalty by 89.0% ($R^2 = 0.89$). The study concludes that enhancing customer experience through effective digital marketing is a crucial strategy for fostering customer loyalty. Business operators are advised to implement integrated strategies that focus on both digital marketing and experience management to strengthen customer retention and achieve long-term competitive advantage.

Keywords: Digital marketing, Customer experience, Customer loyalty, Specialty restaurants

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างลึกซึ้งในชีวิตประจำวันของผู้บริโภค การตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมร้านอาหารเฉพาะทาง ซึ่งมีการแข่งขันสูงในการดึงดูดและรักษาลูกค้าให้กลับมาใช้บริการซ้ำ พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วอันเนื่องมาจากการเข้าถึงข้อมูลและการตัดสินใจซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้ธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวและใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า

ในประเทศไทย ปัจจุบันมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตกว่า 52 ล้านคน หรือคิดเป็น 74% ของประชากรทั้งหมด (We Are Social & Hootsuite, 2024) ซึ่งสะท้อนถึงโอกาสในการใช้ช่องทางดิจิทัลเพื่อเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ธุรกิจร้านอาหารเฉพาะทางสามารถใช้กลยุทธ์ดิจิทัล เช่น การสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย การตลาดเฉพาะบุคคล และการใช้แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า และสร้างความภักดีในระยะยาว

รายงานของ McKinsey & Company (2021) ชี้ให้เห็นว่าการปรับแต่งประสบการณ์เฉพาะบุคคล (personalized experience) สามารถเพิ่มรายได้ของธุรกิจได้ถึง 10-15% ขณะที่ Sprout Social (2022) พบว่าลูกค้าร้อยละ 76 มีแนวโน้มที่จะเลือกซื้อสินค้าจากแบรนด์ที่มีการตอบกลับผ่านโซเชียลมีเดียอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับข้อมูลจาก Gartner (2023) ที่ระบุว่าแอปพลิเคชัน Starbucks Rewards สามารถเพิ่มยอดขายได้ถึง 40% ผ่านการใช้กลยุทธ์สะสมคะแนนเพื่อกระตุ้นความภักดีของลูกค้า

แม้ว่าการตลาดดิจิทัลจะมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มยอดขายและขยายฐานลูกค้า แต่ยังมีคำถามที่สำคัญว่า การตลาดดิจิทัลส่งผลต่อประสบการณ์ลูกค้าและความภักดีในธุรกิจร้านอาหารเฉพาะทางอย่างไร และกลไกการมีอิทธิพลของตัวแปรเหล่านี้สัมพันธ์กันในลักษณะใด ความเข้าใจในความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่เพียงแต่จะช่วยในการพัฒนาแนวทางการตลาดที่เหมาะสม แต่ยังส่งผลต่อการออกแบบประสบการณ์ที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่องการตลาดดิจิทัลส่งผลต่อประสบการณ์ลูกค้าและความภักดีในการซื้อสินค้าและบริการของร้านอาหารเฉพาะ เพื่อศึกษาบทบาทของการตลาดดิจิทัลต่อประสบการณ์ของลูกค้า และผลกระทบของประสบการณ์ต่อความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง รวมถึงการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรทั้งสามเพื่อเสนอแนวทางพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตลาดดิจิทัล ประสบการณ์ของลูกค้า และความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง

2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการตลาดดิจิทัลที่มีต่อประสบการณ์ของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง

3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของประสบการณ์ของลูกค้าที่มีต่อความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง

4. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลร่วมของการตลาดดิจิทัลและประสบการณ์ของลูกค้าที่มีต่อความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริโภคที่ติดตามแพลตฟอร์มออนไลน์ของร้านอาหารเฉพาะทางในประเทศไทย โดยอ้างอิงข้อมูลผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากรายงาน We Are Social ปี 2024 ซึ่งระบุว่าผู้ใช้ประมาณ 49.01 ล้านคน โดยประมาณการว่ากลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องคิดเป็น 0.1% ของประชากรออนไลน์ทั้งหมด ทำให้ประชากรที่ใช้ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 49,010 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ได้แก่ ผู้บริโภคที่ติดตามแพลตฟอร์มออนไลน์ของร้านอาหารเฉพาะทางในประเทศไทย จำนวน 426 คน คำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e) = 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนอย่างน้อย 397 คน ซึ่งทำการเก็บข้อมูลจริง 426 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งข้อคำถามออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล จำนวน 15 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสบการณ์ลูกค้า จำนวน 15 ข้อ และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความภักดีลูกค้า จำนวน 15 ข้อ ซึ่งข้อคำถามในตอนที่ 2 – 4 เป็นข้อคำถามแบบ Rating Scale 5 ระดับ รวมจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 51 ข้อ

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ข้อคำถามในแบบสอบถาม สร้างขึ้นภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการตลาดดิจิทัลประสบการณ์ลูกค้า และความภักดีลูกค้าในการซื้อสินค้าและบริการ เมื่อได้ร่างข้อคำถามมาแล้วจึงนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทั้งฉบับที่วิเคราะห์ได้อยู่ที่ 0.93 ทำการปรับปรุงแบบสอบถามตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาในจังหวัดเพชรบุรีที่ติดตามแพลตฟอร์มออนไลน์ของ

ร้านอาหารเฉพาะทางในประเทศไทย จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ได้เท่ากับ 0.78 จากนั้นจึงพัฒนาแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ตลาดนัดที่มีความหลากหลายทางประชากร โดยเลือกเก็บข้อมูลเฉพาะผู้ที่ติดตามแพลตฟอร์มออนไลน์ของร้านอาหารเฉพาะทาง และเคยตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการจากแพลตฟอร์มออนไลน์เหล่านั้น โดยได้มีการชี้แจงเป้าหมายในการเก็บข้อมูล วัตถุประสงค์การวิจัย และขออนุญาตในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทุกคน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงให้กลุ่มตัวอย่างสแกน QR Code ที่เชื่อมโยงไปถึงแบบสอบถามใน Google Form ซึ่งผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนของการให้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทุกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายคุณลักษณะของตัวแปรต่างๆในกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Simple Regression Analysis) และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามวัตถุประสงค์ 4 ข้อ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ศึกษาการตลาดดิจิทัล ประสพการณ์ของลูกค้า และความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล ประสพการณ์ของลูกค้า และความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง

(n = 426)				
ด้าน	หัวข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
การตลาดดิจิทัล	การสื่อสารการตลาดดิจิทัล	4.62	0.589	มากที่สุด
	โปรโมชั่นและกิจกรรมทางการตลาด	4.59	0.634	มากที่สุด

	ประสบการณ์ลูกค้าในช่องทางดิจิทัล	4.66	0.567	มากที่สุด
	ความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือ	4.55	0.675	มากที่สุด
	การสร้างความภักดีของลูกค้า	4.51	0.730	มากที่สุด
รวมความคิดเห็นด้านการตลาดดิจิทัล		4.58	0.583	มากที่สุด
ประสบการณ์ลูกค้า	ความสะดวกในการใช้บริการ	4.60	0.603	มากที่สุด
	ความพึงพอใจต่อคุณภาพสินค้าและบริการ	4.53	0.668	มากที่สุด
	การปรับแต่งบริการให้เหมาะสมกับลูกค้า	4.49	0.747	มากที่สุด
	ความประทับใจในการใช้งานช่องทางดิจิทัล	4.61	0.599	มากที่สุด
	ความไว้วางใจในแบรนด์	4.55	0.663	มากที่สุด
รวมความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสบการณ์ร้านอาหารดิจิทัล		4.55	0.612	มากที่สุด
ความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง	การกลับมาใช้บริการซ้ำ	4.53	0.679	มากที่สุด
	การแนะนำต่อผู้อื่น	4.54	0.669	มากที่สุด
	ความไว้วางใจในร้าน	4.51	0.680	มากที่สุด
	ความพึงพอใจต่อการบริการเสริม	4.54	0.657	มากที่สุด
	ความผูกพันต่อแบรนด์	4.55	0.659	มากที่สุด
รวมความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความภักดีของลูกค้า		4.53	0.635	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล ประสบการณ์ของลูกค้า และความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทางแต่ละหัวข้อค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยความคิดเห็นภาพรวมแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการตลาดดิจิทัล ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.583) ด้านประสบการณ์ร้านอาหารดิจิทัล ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.612) และด้านความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.635)

2. วิเคราะห์อิทธิพลของการตลาดดิจิทัลที่มีต่อประสบการณ์ของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง

ตารางที่ 2 อิทธิพลของการตลาดดิจิทัลที่มีต่อประสบการณ์ของลูกค้า

ค่าคงที่/ตัวแปร	b	SE _b	β	t	p-value
ค่าคงที่	0.142	0.094	0.917	1.506	0.133
การตลาดดิจิทัล	0.963	0.020		47.261	0.000
SE _{est} = ±0.245					
R = 0.917, R ² = 0.840, F = 2233.603, p-value = 0.000					

จากตารางที่ 2 พบว่า ตลาดดิจิทัล (X) มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ลูกค้า (Y) เป็นอย่างมาก โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.917 และสามารถพยากรณ์ประสบการณ์ของลูกค้าได้ร้อยละ 84 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ที่ ±0.245

ตารางที่ 3 อิทธิพลของของตลาดดิจิทัลที่มีต่อความภักดีของลูกค้า

ค่าคงที่/ตัวแปร	b	SE _b	β	t	p-value
ค่าคงที่	0.050	0.108	0897	0.460	0.646
การตลาดดิจิทัล	0.978	0.023		41.848	0.000
SE _{est} = ±0.281					
R = 0.897, R ² = 0.805, F = 1751.235, p-value = 0.000					

จากตารางที่ 3 พบว่า ตลาดดิจิทัล (X) มีความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้า (Y) เป็นอย่างมาก โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.897 และสามารถพยากรณ์ความภักดีของลูกค้าได้ร้อยละ 80.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ที่ ±0.281

3. อิทธิพลของประสบการณ์ของลูกค้าที่มีต่อความภักดีของลูกค้า

ตารางที่ 4 อิทธิพลของของตลาดดิจิทัลที่มีต่อความภักดีของลูกค้า

ค่าคงที่/ตัวแปร	b	SE _b	β	t	p-value
ค่าคงที่	0.50	0.108	0.897	0.460	0.646
การตลาดดิจิทัล	0.978	0.023		41.848	0.000
SE _{est} = ±0.281					
R = 0.897, R ² = 0.805, F = 1751.235, p-value = 0.000					

จากตารางที่ 4 พบว่า ประสบการณ์ของลูกค้า (X) มีความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้า (Y) โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ที่ 0.897 และสามารถพยากรณ์ความภักดีของลูกค้าได้ร้อยละ 80.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ที่ ±0.281

4. อิทธิพลร่วมระหว่างตลาดดิจิทัลที่และประสบการณ์ลูกค้ามีต่อความภักดีของลูกค้า

ตารางที่ 5 อิทธิพลร่วมระหว่างตลาดดิจิทัลที่และประสบการณ์ลูกค้ามีต่อความภักดีของลูกค้า

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	p-value
ตลาดดิจิทัล	0.248	0.044	0.228	5.647	0.000
ประสบการณ์ของลูกค้า	0.758	0.042	0.730	18.099	0.000
ค่าคงที่ = -0.058 SE _{est} = ± 0.211					
R = 0.943, R ² = 0.890, F = 1713.859, p-value = 0.000					

จากตารางที่ 5 พบว่า ทั้งปัจจัยตลาดดิจิทัล (X_1) และประสบการณ์ของลูกค้า (X_2) มีความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้า (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ที่ 0.943 และสามารถร่วมกันพยากรณ์ความภักดีของลูกค้าได้ร้อยละ 89.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ที่ ± 0.211

อภิปรายผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล ประสบการณ์ของลูกค้า และความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทางแต่ละหัวข้อคำถามและในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล ประสบการณ์ของลูกค้า และความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทางอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน อาจเป็นเพราะการตลาดดิจิทัลในปัจจุบันได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ตรงกลุ่ม สร้างการสื่อสารแบบสองทาง และนำเสนอคุณค่าที่ตอบโจทย์เฉพาะบุคคล ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดประสบการณ์เชิงบวกและความรู้สึกผูกพันในระยะยาว ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mirakhimova และ Du (2025) ที่ระบุว่าการตลาดดิจิทัลส่งผลโดยตรงต่อความภักดีของลูกค้าในอุตสาหกรรมร้านอาหาร เนื่องจากสามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมของลูกค้าผ่านสื่อออนไลน์ การส่งโปรโมชั่นเฉพาะบุคคล และการสร้างความน่าเชื่อถือของแบรนด์ในช่องทางดิจิทัล ขณะเดียวกัน Nabila และคณะ (2022) ยังพบว่า “ประสบการณ์ของลูกค้าดิจิทัล” ทำหน้าที่เป็นตัวกลางสำคัญระหว่างการตลาดดิจิทัลกับความภักดี โดยลูกค้าที่ได้รับประสบการณ์ที่ดีจากการใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารจะมีแนวโน้มภักดีต่อแบรนด์มากขึ้น ข้อค้นพบในครั้งนี้จึงตอกย้ำว่าการตลาดดิจิทัลและการออกแบบประสบการณ์ที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความภักดีของลูกค้าในธุรกิจร้านอาหารเฉพาะทาง โดยผู้ประกอบการควรพัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่ผสม

ทั้งการตลาดดิจิทัลและการบริหารประสบการณ์อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันระยะยาว

2. การตลาดดิจิทัลมีผลต่อประสบการณ์ของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง

ผลการวิจัยที่พบว่าการตลาดดิจิทัลมีผลต่อประสบการณ์ของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง อาจเนื่องมาจากการที่กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลสามารถสร้างการมีส่วนร่วมกับลูกค้าได้อย่างใกล้ชิดและเป็นระบบ โดยเฉพาะการใช้เนื้อหาที่ตอบโจทย์ ความสะดวกในการเข้าถึง การสื่อสารแบบทันที และการส่งมอบประสบการณ์ที่เป็นส่วนตัว ล้วนส่งผลต่อการรับรู้เชิงบวกของลูกค้า ซึ่งนำไปสู่ความภักดีในระยะยาว ประเด็นดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ Anber (2022) ที่พบว่า digital content marketing และความสามารถทางดิจิทัลมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของการตลาดดิจิทัล ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความภักดีของลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารออนไลน์ในประเทศจอร์แดน นอกจากนี้งานศึกษาของ Munoz และ Avila (2024) ยังชี้ให้เห็นว่าสมรรถนะดิจิทัลขององค์กร เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์และช่องทางมือถือ ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ของลูกค้าในโลกดิจิทัล ส่งผลต่อความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของลูกค้า ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้จึงตอกย้ำว่า การตลาดดิจิทัลไม่เพียงแต่มีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ลูกค้า แต่ยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำและความภักดีของลูกค้าในธุรกิจร้านอาหารเฉพาะทางอย่างมีนัยสำคัญ

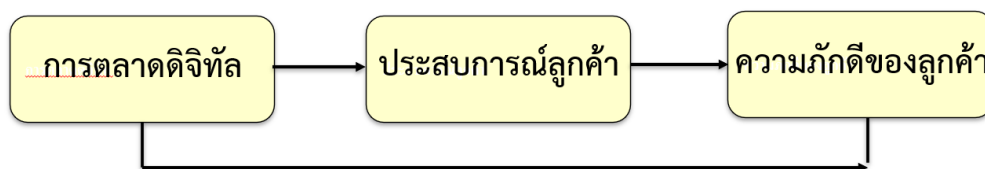
3. อิทธิพลของประสบการณ์ของลูกค้ามีผลต่อความภักดีของลูกค้า

ผลการวิจัยพบว่าอิทธิพลของประสบการณ์ของลูกค้ามีผลต่อความภักดีของลูกค้า เพราะเมื่อประสบการณ์เชิงบวกได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม ลูกค้าจะเกิดความพึงพอใจ เชื่อใจในคุณภาพ และสร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์กับแบรนด์ ส่งผลให้เกิดความจงรักภักดีในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Roza Aulia Abidin และคณะ (2025) ที่พบว่าประสบการณ์โดยตรงของลูกค้า (customer experience) มีผลต่อความภักดีอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งโดยตรงและผ่านกลไก word-of-mouth ในผู้ใช้งาน Spotify Premium และสอดคล้องกับการศึกษาของ Tjiptodjojo, Kurniawati, Setyawan & Nur Saputri (2023) ที่ชี้ว่า user experience มีผลโดยตรงต่อ customer loyalty ในการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัล โดยเฉพาะเมื่อลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ดี พวกเขาจะมีแนวโน้มที่จะรักษาความสัมพันธ์กับแบรนด์ต่อเนื่อง ข้อค้นพบเหล่านี้ตอกย้ำว่าการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้ลูกค้าด้วยกลยุทธ์เชิงดิจิทัลไม่เพียงเพิ่มความพึงพอใจ แต่ยังส่งเสริมให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำและเป็นผู้สนับสนุนแบรนด์อย่างยั่งยืน

4. การตลาดดิจิทัลและประสบการณ์ลูกค้ามีผลต่อความภักดีของลูกค้า

ผลการวิจัยพบว่าการตลาดดิจิทัลและประสบการณ์ลูกค้ามีผลต่อความภักดีของลูกค้า เพราะเมื่อองค์กรปรับใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่ตอบโจทย์ผู้บริโภค เช่น การนำเสนอเนื้อหาที่มีคุณค่า สร้างการมีส่วนร่วมผ่านโซเชียลมีเดีย โปรโมชันเฉพาะบุคคล และช่องทางดิจิทัลที่ใช้งานง่าย จะส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างประสบการณ์เชิงบวกของลูกค้า และเมื่อรวมกับประสบการณ์ที่ดีแล้ว จะช่วยสร้างความรู้สึกรักผูกพันและความเชื่อมั่นที่นำไปสู่ความภักดีในระยะยาว ยกตัวอย่างเช่น Anber (2022) พบว่าความสามารถในการตลาดเชิงดิจิทัลและเนื้อหาดิจิทัลมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการตลาดดิจิทัล ซึ่งสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้า ร้านอาหารออนไลน์ในจอร์แดน ในขณะที่เดียวกัน Wikantari (2023) พบว่าประสบการณ์ลูกค้าและความพึงพอใจทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่เชื่อมระหว่างการตลาดดิจิทัลกับความภักดี โดยประสบการณ์ที่ดีจากแคมเปญออนไลน์และโปรโมชันช่วยเพิ่มความผูกพันของลูกค้าในธุรกิจอาหารในจาการ์ตา ข้อค้นพบของคุณจึงสอดคล้องกับแนวทางที่แสดงให้เห็นว่า การตลาดดิจิทัลที่เน้นสร้างประสบการณ์เชิงบวกเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเสริมสร้างความภักดีของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบของ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างการตลาดดิจิทัล ประสบการณ์ลูกค้า และความภักดีของลูกค้า โมเดล Digital Marketing – Experience – Loyalty Model (DMEL)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง "การตลาดดิจิทัล ประสบการณ์ลูกค้า และความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทางสามารถสรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล ประสบการณ์ของลูกค้า และความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทางแต่ละหัวข้อคำถามและในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ การตลาดดิจิทัลมีผลต่อประสบการณ์ของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง ประสบการณ์ของลูกค้ามีผลต่อความภักดีของลูกค้า และการตลาดดิจิทัลและประสบการณ์ลูกค้ามีผลต่อความภักดีของลูกค้า ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยที่พบว่า การตลาดดิจิทัลและประสบการณ์ของลูกค้ามีอิทธิพลโดยตรงต่อความภักดีของลูกค้าในร้านอาหารเฉพาะทาง ผู้ประกอบการควรนำข้อ

ค้นพบนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดและการบริการลูกค้าอย่างเป็นระบบ โดยควรให้ความสำคัญกับการออกแบบประสบการณ์ลูกค้าผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และโซเชียลมีเดีย เพื่อให้เกิดความประทับใจและความเชื่อมั่นในทุกจุดสัมผัสของลูกค้า (touchpoints) อีกทั้งควรลงทุนในการสร้างเนื้อหาที่มีคุณค่าและน่าสนใจ พร้อมใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อนำเสนอโปรโมชั่นเฉพาะบุคคล (personalized offers) ที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะราย การสร้างช่องทางการสื่อสารแบบสองทางที่รวดเร็ว เช่น การตอบแชตอัตโนมัติ การรีวิว และการแจ้งข่าวสารผ่าน LINE หรือ Facebook ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์เชิงบวก ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการติดตามและดูแลลูกค้าหลังการขายอย่างต่อเนื่อง เพื่อรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าในระยะยาว และเพิ่มโอกาสในการซื้อซ้ำหรือการแนะนำบอกต่อ ทั้งนี้การบูรณาการการตลาดดิจิทัลเข้ากับการบริหารประสบการณ์ลูกค้าอย่างเหมาะสม จะช่วยให้ธุรกิจร้านอาหารเฉพาะทางสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและรักษาฐานลูกค้าได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) ขยายขอบเขตการศึกษาในส่วนของกลุ่มประชากร โดย (1) ศึกษากลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 30 ปีขึ้นไป ที่มีกำลังซื้อสูงกว่า (2) เปรียบเทียบผลระหว่างเพศชายและหญิง หรือ (3) ศึกษาความแตกต่างระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทประเภทธุรกิจ 2) ขยายการศึกษาไปยังธุรกิจประเภทอื่น เช่น ร้านค้าปลีก บริการความงาม หรือการศึกษา 3) เปรียบเทียบผลระหว่างธุรกิจขนาดเล็กและขนาดใหญ่ 4) ศึกษาความแตกต่างระหว่างแบรนด์ไทยและต่างชาติ 5) การพัฒนาระเบียบวิธีวิจัย โดย (1) เพิ่มวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกประกอบข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก จัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) รวมทั้งใช้การสังเกตพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมจริงเพื่อทำความเข้าใจแรงจูงใจของผู้บริโภค และ 6) ศึกษาผลกระทบของเหตุการณ์พิเศษ เช่น การระบาดของโรค หรือวิกฤตเศรษฐกิจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวุฒิ อินทรีย์ศักดิ์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าในร้านกาแฟเฉพาะทางในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ปราณี สัตยารักษ์. (2563). ประสิทธิภาพของช่องทางการสื่อสารดิจิทัลในการสร้างการมีส่วนร่วมของแบรนด์: กรณีศึกษา Facebook, LINE และ Instagram. วารสารนิเทศศาสตร์, 38(2), 45–60.
- พิชญภา วงษ์เจริญ, & อัมพร แซ่ลี. (2564). ประสบการณ์แบบองค์รวมกับความภักดีของลูกค้าในธุรกิจบริการสุขภาพ. วารสารบริหารธุรกิจ, 44(3), 88–101.
- ศุภกาญจน์ วงศ์สมบัติ. (2563). การวิเคราะห์การตอบสนองลูกค้าผ่านสื่อดิจิทัลกับความภักดีของลูกค้าในธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่. วารสารการตลาด, 32(1), 22–39.

- A., Fadillah, A. N., Putri, R. A., & Wiradinata, H. (2022). The role of digital customer experience and relationship quality in food delivery applications. In Proceedings of the International Conference on Industrial Engineering and Operations Management. Istanbul: Turkey.
- Abidin, R. A., Yudistria, Y., & Ramli, A. H. (2025). The effect of customer experience, customer satisfaction and word of mouth on customer loyalty. *Jurnal Ilmiah Manajemen Kesatuan*, 13(2), 685–702.
- Anber, A. H. (2022). The impact of digital marketing success on customer loyalty. Amman, Jordan: ARMG Publishing. Retrieved March, 4, 2025, from https://armgpublishing.com/wp-content/uploads/.../A633-2022-09_Anber.pdf armgpublishing.com.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173–1182.
- Business.Oliver, R. L. (1999). Whence consumer loyalty? *Journal of Marketing*, 63(Special Issue), 33–44.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–340.
- Gartner. (2023). Customer loyalty and engagement. Stamford, CT: Gartner, Inc.
- Gobe, M. (2001). Emotional branding: The new paradigm for connecting brands to people. Allworth Press.
- McKinsey & Company. (2021). Personalization: The new frontier of marketing excellence. Retrieved February, 5, 2025, from <https://www.mckinsey.com>
- Mirakhimova, D. D. K., & Du, C. (2025). The influence of digital marketing on customer loyalty in the restaurant industry in Uzbekistan. *Open Access Library Journal*, 12, e13434. Stamford, CT: Open Access Library. Retrieved March, 4, 2025, from <https://doi.org/10.4236/oalib.1113434>.
- Munoz Leonardo, & Avila, O. (2024). Digital capabilities assessment for supporting the transformation of the customer experience. Madrid, Spain: ScholarWorks. Retrieved March, 4, 2025, from <https://arxiv.org/abs/2408.00954> arxiv.org

- Nugraha, E. R. (2024). Marketing 5.0: Technology for humanity. New York, NY: Harper. Nabila,
- Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1998). Welcome to the experience economy. Harvard Business Review, 76(4), 97–105.
- Sprout Social. (2022). Social media and consumer expectations report. Retrieved February, 3, 2025, from <https://sproutsocial.com>
- Tjiptodjojo, K. I., Kurniawati, K., Setyawan, S., & Nur Saputri, A. (2023). The effect of user experience on customer loyalty mediated by customer satisfaction. Enrichment: Journal of Management, 12(6), 5296–5302.
- We Are Social & Hootsuite. (2024). Digital 2024: Thailand. Retrieved February, 5, 2025, from <https://wearesocial.com/th>.
- Wikantari, M. A. (2023). Analysis of digital marketing determinants on customer loyalty with customer satisfaction, online promotion and customer experience as mediation variables. International Journal of Economics Development Research, 4(5), 2502–2519.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ
เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ*

THE DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM ON 'ELDERLY MEDIA
LITERACY SHIELD' TO ENHANCE MEDIA LITERACY SKILLS
OF OLDER ADULTS

ชัยรัช สมณี¹, สุวัฒนา สงวนรัตน์² และกรวุฒิ แผนพรหม³
Chaitawat Somnuk¹, Suwattana Sanguanrat² and Korawut Phanprom³
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Thepsatri Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author's Email: chaitawat.ae@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย (1) เปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุก่อนและหลังการฝึกอบรม (2) เปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุหลังการฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการฝึกอบรม วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุแบบเจาะจง จำนวน 35 คน และระยะที่ 2 เลือกกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุแบบอาสาสมัคร จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็น, หลักสูตรฝึกอบรม, คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม, แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม, แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม, แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, การทดสอบ Wilcoxon signed rank test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมประกอบด้วย ความสำคัญ, จุดมุ่งหมายของหลักสูตร, โครงสร้างหลักสูตร, การจัดกระบวนการเรียนรู้, สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล แบ่งเป็น 6 หน่วย โดยหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.12) และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) 2) ผู้สูงอายุมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังฝึกอบรมสูงกว่า

* Received 7 July 2025; Revised 16 July 2025; Accepted 20 July 2025

เกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.50)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม, ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ, ผู้สูงอายุ

Abstract

This research aimed to 1) develop and determine the quality of the training curriculum in "Elderly Media Literacy Shield," and 2) study the effects of implementing the training curriculum, consisting of (1) comparing older adults' media literacy skills before and after training, (2) comparing older adults' media literacy skills after training against the 75% criterion, and (3) examining older adults' satisfaction with the training. The research methodology was divided into two phases: Phase 1 selected 35 older adults through purposive sampling, and Phase 2 selected 15 older adults through voluntary sampling. The research instruments included: needs assessment interview forms, training curriculum, curriculum implementation manual, curriculum appropriateness evaluation forms, manual appropriateness evaluation forms, older adults' media literacy skills assessment tools, and older adults' satisfaction questionnaires regarding the training. Data analysis employed mean, standard deviation, Wilcoxon signed rank test, and content analysis.

Research findings revealed that 1) the training curriculum comprised importance, curriculum objectives, curriculum structure, learning process organization, media and learning resources, and measurement and evaluation, divided into 6 units. The training curriculum demonstrated appropriateness at the highest level ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.12), and the curriculum implementation manual showed appropriateness at the highest level ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00). 2) Older adults had significantly higher media literacy skills after training compared to before training at the .05 statistical significance level, and their media literacy skills after training were significantly higher than the 75% criterion at the .05 statistical significance level. 3) Older adults' overall satisfaction with the training was at the highest level ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.50).

Keywords: Training Curriculum Development, Older Adults' Media Literacy Skills, Older Adults

บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aged society) ซึ่งเป็นผลจากนโยบายภาครัฐ การวางแผนด้านประชากร ความก้าวหน้าทางการแพทย์ สาธารณสุข วิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ผนวกกับสภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ถดถอยในปัจจุบัน ทำให้คนรุ่นใหม่มีอัตราการเกิดที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง และคนมีอายุยืนยาวขึ้น จากผลการสำรวจประชากรตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไปในปี พ.ศ. 2564 พบว่าจังหวัดอ่างทองมีประชากรตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 66,174 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 และกำลังเข้าใกล้ร้อยละ 28 ในอีกไม่นานจังหวัดอ่างทองเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged society) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564, หน้า 25) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 54 กล่าวถึงการส่งเสริมให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการในรูปแบบต่าง ๆ เน้นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และครอบครัว เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล อีกทั้งส่งเสริมคุณภาพชีวิต การมีงานทำ และมีกิจกรรมที่เหมาะสมอย่างสร้างสรรค์ ประเทศไทยมีแนวทางการรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยจัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561 ที่ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมของประชากรผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ที่เน้นการจัดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งส่งเสริมการพัฒนาผู้สูงอายุด้านสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วย การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง ส่งเสริมการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัย (แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563, 2564) และนอกจากนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ และรองรับปริมาณผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นเป็น 22.4 ล้านคนในปี พ.ศ. 2583 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นจากเท่าตัวเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2558 โดยเป็น 1 ใน 10 ของประเทศที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในภูมิภาคเอเชีย การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยเพื่อให้เกิดความทัดเทียมและเตรียมพร้อมสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างมีคุณภาพ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565, หน้า 36-39)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อประชาชนในการใช้เป็นเครื่องมือเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศ การติดต่อสื่อสารทั้งสื่อใหม่และสื่อกระแสหลักโดยสื่อใหม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ พฤติกรรม และทัศนคติของคนในสังคมเป็นอย่างมากเนื่องจากไม่ต้องอาศัยสื่อมวลชนก็สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว มากกว่าสื่อกระแสหลัก เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ที่ต้องอาศัยสื่อมวลชนทำหน้าที่ส่งสาร จากสถิติผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พบว่าในปี พ.ศ. 2565 (ไตรมาส 2)

มีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2563 โดยในด้านพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลของประชาชนอายุ 50 ปีขึ้นไป พบว่า ประชาชนอายุ 50 ปีขึ้นไปใช้อุปกรณ์ดิจิทัลร้อยละ 71.0 เมื่อพิจารณาช่องทางการเรียนรู้พบว่า เรียนรู้ด้วยการทดลองใช้งานตนเองมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.3 รองมาคือเรียนรู้จากบุตรหลานหรือครอบครัว ร้อยละ 82.1 และต่ำที่สุดคือการเรียนรู้จากกิจกรรมการสอนทักษะต่าง ๆ ร้อยละ 5.0 นอกจากนี้พบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัล ดังนี้ 1) ไม่เข้าใจคำสั่งหน้าจอที่เป็นภาษาอังกฤษ ร้อยละ 69.6 2) ไม่รู้วิธีการใช้งาน ร้อยละ 54.5 และ 3) ไม่มั่นใจในความปลอดภัยในการใช้งานและภัยออนไลน์ต่าง ๆ ร้อยละ 47.1 รวมทั้งยังมีปัญหาเกี่ยวกับไม่รู้กฎ กติกา มารยาทในโลกออนไลน์ และไม่มีคนให้สอบถามเมื่อมีคำถาม เมื่อพิจารณาภาพรวมการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลของประชาชนอายุ 50 ปีขึ้นไป พบว่า ประชาชนอายุ 50 ปีขึ้นไปที่อยู่ภาคกลาง มีอัตราการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลเป็นอันดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 87.9 รองจากกรุงเทพมหานครฯ และมีการใช้โทรศัพท์มือถือแบบ smart phone คิดเป็นร้อยละ 94.5 ซึ่งเป็นผู้สูงอายุมีโทรศัพท์มือถือคิดเป็นร้อยละ 71.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นสื่อใหม่หรือสื่อกระแสหลักล้วนทำหน้าที่ส่งสารให้แก่ประชาชนที่เป็นผู้รับสาร หากประชาชนขาดความเข้าใจในการบริโภคสื่อแล้วอาจส่งผลกระทบต่อสังคมได้ อาทิ การแสดงความเห็นในลักษณะประทุษวาจา การส่งข้อมูลที่เป็นเท็จหรือจงใจบิดเบือนให้เกิดความเข้าใจผิด การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองให้เกิดความขัดแย้ง การเลือกรับสื่ออย่างหลากหลายโดยสามารถประเมินคุณค่าและความเหมาะสมของสื่อด้วยตนเองได้จะช่วยให้สามารถป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐกาญจน์ สุกกรัตนเมธี และนุชประภา โมกข์ศาสตร์, 2562)

ปัจจุบันในอำเภอแสวงหา มีผู้สูงอายุจำนวน 6,859 คน จำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มติดสังคม จำนวน 6,134 คน กลุ่มติดบ้าน จำนวน 230 คน และกลุ่มติดเตียง จำนวน 56 คน (สาธารณสุขอำเภอแสวงหา, 2567) จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุและคณะกรรมการโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพราน รวมจำนวน 3 คน เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2566 พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่รู้เท่าทันสื่อ ขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการคิดวิเคราะห์ หรือไตร่ตรองสื่อที่มีอยู่อย่างแพร่หลาย ตลอดจนขาดทักษะการประเมินสื่อและสารสนเทศอย่างรอบคอบ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การซื้ออาหารเสริมดูแลสุขภาพโดยไม่มีแหล่งอ้างอิงที่ชัดเจน การส่งต่อข้อมูลสรรพคุณยาที่ไม่ผ่านการศึกษาวิจัย การส่งต่อข้อความลูกโซ่จนเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ถูกแก๊งค์คอลเซ็นเตอร์หลอกให้โอนเงิน การโพสต์รูปหรือข้อความที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้อื่น หลงบริโภคตามโฆษณาชวนเชื่อ หรือการส่งต่อสวีสต์วันต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่ผู้สูงอายุถูกหลอกผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เฟสบุ๊ก และการโทร นอกจากนี้ผู้สูงอายุไม่สามารถตามทันการเปลี่ยนแปลงสื่อและสารสนเทศในยุคดิจิทัลที่มีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน ทักษะการ

รู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุจะช่วยลดพฤติกรรมการเล่นสื่อที่ขาดแหล่งที่มาหรือมีแหล่งที่มาไม่ชัดเจน มีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของวิทยาการอย่างต่อเนื่อง และเกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างปลอดภัยในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งสามารถสื่อสารถ่ายทอดสิ่งที่เป็ประโยชน์ให้แก่บุคคลรอบข้างได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สิรินทร พิบูลภาณุวัฒน์, นันทิยา ดวงกุ่มเมศ และขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, 2563)

ผู้วิจัยในฐานะของครูสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง จึงได้ศึกษาข้อมูลสภาพบริบทของอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ศึกษาความต้องการเรียนรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ และศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการอบรม จึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ โดยหลักสูตรมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่น สามารถปรับใช้กับผู้สูงอายุกลุ่มต่าง ๆ ได้ เน้นการถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย จะช่วยให้ผู้สูงอายุที่ผ่านการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจในการรู้เท่าทันสื่อ ทั้งในด้านการจำแนกสื่อ การวิเคราะห์สื่อประเภทต่าง ๆ การตัดสินใจเกี่ยวกับสื่อ ภัยที่เกิดจากสื่อ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อในปัจจุบัน จนเกิดเป็นทักษะที่สามารถเป็นเกราะป้องกันตนเองจากภัยที่เกิดจากสื่อในปัจจุบัน รวมทั้งเกิดเจตคติที่ดีในการขยายความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อให้กับผู้สูงอายุคนอื่น ๆ ในชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและชุมชนให้ปลอดภัยจากความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงของวิทยาการและเทคโนโลยีได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ประกอบด้วย
 - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ
 - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ กับเกณฑ์ร้อยละ 75
 - 2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ

สมมติฐานการวิจัย

1. ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ

2. ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ 1) ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอ แสวงหา จังหวัดอ่างทอง จำนวน 6,859 คน (สาธารณสุขอำเภอแสวงหา, 2567) 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ระยะที่ 1 ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง จำนวน 35 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และระยะที่ 2 ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบอาสาสมัคร

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ 2) คู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ และ 3) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็น แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม แบบวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการฝึกอบรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ขั้นศึกษาความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ปีพุทธศักราช 2567 จำนวน 35 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิง เนื้อหา นำข้อมูลพื้นฐานมาสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 2 การนำหลักสูตรไปใช้และการ ประเมินหลักสูตร ได้แก่ ขั้นทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่ม ตัวอย่างกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) มาเป็นแบบแผนในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง ปีพุทธศักราช 2567 จำนวน 15 คน และขั้นประเมินหลักสูตรฝึกอบรม โดยเปรียบเทียบผลการวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ และศึกษาผลการประเมินความ พึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการฝึกอบรม ทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูง วัย ใส่ใจสื่อ และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ก่อนนำไปใช้ขยายผล เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon signed rank test และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจ ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

จากการสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสำคัญ 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดผลและประเมินผล เนื้อหาการฝึกอบรมผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อมีทั้งหมด 6 หน่วย ดังนี้ 1) สังคมสูงวัยในยุคดิจิทัล 2) สูงวัยมั่นใจ ปลอดภัยจากสื่อในยุคดิจิทัล 3) เซฟโซเชียล ป้องกันภัยออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุ 4) สื่อดีมีประโยชน์ ป้องกันภาวะซึมเศร้าสำหรับผู้สูงอายุ 5) สูงวัยยุคใหม่ "คลิกสนุก แชร์สุขใจ" และ 6) การวางแผนใช้สื่ออย่างชาญฉลาดสำหรับผู้สูงอายุ โดยผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ดังตาราง 1 และ 2

ตาราง 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ความสำคัญและหลักการของหลักสูตร	4.93	0.13	มากที่สุด
2	จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
3	โครงสร้างของหลักสูตร	4.70	0.44	มากที่สุด
4	กิจกรรมของหลักสูตร	4.93	0.13	มากที่สุด
5	สื่อและแหล่งเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
6	การวัดผลและประเมินผล	5.00	0.00	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ	4.93	0.12	มากที่สุด

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X} = 4.93$, S.D.= 0.12) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า ด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้านสื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดผลและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) รองมาได้แก่ ด้านความสำคัญและหลักการของหลักสูตร และด้านกิจกรรมของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.13) ส่วนด้านโครงสร้างของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.44) ตามลำดับ

ตาราง 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	คำแนะนำในคู่มือการใช้หลักสูตรเป็นประโยชน์ต่อการนำหลักสูตรไปใช้	5.00	0.00	มากที่สุด
2	โครงสร้างหลักสูตรระบุเนื้อหา กิจกรรม และระยะเวลาชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด
3	ระบุขั้นตอนการจัดกิจกรรมเป็นลำดับ เข้าใจง่าย	5.00	0.00	มากที่สุด
4	ระยะเวลาในแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม เพียงพอ	5.00	0.00	มากที่สุด
5	การวัดผลและประเมินผลในคู่มือมีความชัดเจน สามารถปฏิบัติได้	5.00	0.00	มากที่สุด
6	องค์ประกอบในแต่ละแผนการเรียนรู้ของคู่มือหลักสูตร มีความสมบูรณ์ ครบคลุมในประเด็น ดังนี้	5.00	0.00	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ	5.00	0.00	มากที่สุด

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ โดยภาพรวมมีความเหมาะสม เมื่อพิจารณาตามรายการพบว่า ทุกรายการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D.= 0.00)

2. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ปรากฏผลโดยสรุปดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุก่อนและหลังการฝึกอบรม (n = 15)

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	n	$\bar{X}$	S.D.	Z	Asymp Sig. (2-tailed)
ก่อนฝึกอบรม	15	9.53	2.44	-3.426*	.001
หลังฝึกอบรม	15	13.47	1.06		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ กับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุหลังการฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 75 (n = 15)

ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ	n	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 75	$\bar{X}$	S.D.	Z	Asymp Sig. (2-tailed)
หลังฝึกอบรม	15	15	11.25	13.47	1.06	-3.434*	.001

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่เข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ

ตาราง 5 ผลความพึงพอใจในภาพรวมของผู้สูงอายุที่มีต่อการฝึกอบรม (n = 15)

ข้อ	ประเด็นความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านเนื้อหาการฝึกอบรม	4.68	0.52	มากที่สุด
2	ด้านกระบวนการฝึกอบรม	4.43	0.69	มาก
3	ด้านวิทยากร	4.65	0.45	มากที่สุด
4	ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	4.73	0.48	มากที่สุด
5	ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.83	0.38	มากที่สุด
	ความพึงพอใจเฉลี่ยทั้งฉบับ	4.66	0.50	มากที่สุด

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D.= 0.50)

อภิปรายผล

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจ ผู้วิจัย อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ มีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของสังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ จำนวน 35 คน พบว่า ผู้สูงอายุหันมาใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น แต่ยังขาดทักษะการรู้เท่าทันสื่อ ผู้วิจัยได้นำสภาพปัญหาและความต้องการมาพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมผ่านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ความต้องการหลักสูตร 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร 3) กำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมฝึกอบรม 4) การกำหนดมาตรวัดและวิธีการประเมินผล 5) การเลือกประสบการณ์เรียนรู้ 6) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 7) การประเมินผลการใช้หลักสูตร (Taba, 1962; Ornstein & Hunkins, 1993; สงัด อุรณันท์, 2532; สำนักงาน กศน., 2556) ได้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ที่มีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสำคัญ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับขงสิทธิ สิริสูงเนิน (2564) กล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง เนื้อหา เวลา 4) แนวทางการจัดกิจกรรม 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) แนวการวัดและประเมินผล เป็นหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมโดยมีเนื้อหาครอบคลุมทักษะการรู้เท่าทันสื่อ 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการเข้าถึง ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการประเมิน ทักษะการสร้างสรรค์ และทักษะการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 6 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 สังคมสูงวัยในยุคดิจิทัล หน่วยที่ 2 สูงวัยมั่นใจ ปลอดภัยจากสื่อในยุคดิจิทัล หน่วยที่ 3 เซฟโซเชียล ป้องกันภัยออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุ หน่วยที่ 4 สื่อดีมีประโยชน์ ป้องกันภาวะซึมเศร้าสำหรับผู้สูงอายุ หน่วยที่ 5 สูงวัยยุคใหม่ “คลิกสนุก แชร์สุขใจ” และหน่วยที่ 6 การวางแผนใช้สื่ออย่างชาญฉลาดสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งการจัดโครงสร้างหลักสูตรที่ครอบคลุมองค์ความรู้ที่จำเป็นและมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดทักษะการรู้เท่าทันสื่อตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันได้ ผลการประเมินความเหมาะสมร่างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, $S.D. = 0.12$) สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรมีความจำเป็นและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีแนวทางการใช้หลักสูตรที่ชัดเจนในการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล เน้นการมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้สูงอายุ และการเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับชีวิตประจำวัน มีสื่อประกอบการฝึกอบรมที่เหมาะสม รวมทั้งมีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย นอกจากนี้ผู้วิจัยสร้างคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ โดยลำดับเนื้อหาการเรียนรู้ที่ชัดเจน จากเนื้อหาง่ายไปยาก ซึ่งจะเห็นได้จากโครงสร้างหลักสูตรที่เริ่มจากพื้นฐานในหน่วยที่ 1 และพัฒนาต่อเนื่องไปจนถึงหน่วยที่ 6 การจัดเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัณย์ ทับปัญญา (2563) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้สูงอายุควรมีการเชื่อมโยงเนื้อหาที่สัมพันธ์กัน เพื่อให้

ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ พบว่าทุกรายการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) แสดงให้เห็นว่าคำแนะนำและภาษาที่ใช้ในคู่มือมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ถูกต้อง และเป็นรูปธรรมพอที่วิทยากรหรือผู้สอนสามารถนำไปปฏิบัติได้ ระบุขั้นตอนการจัดกิจกรรมเป็นลำดับ ในแต่ละแผนการเรียนรู้มีองค์ประกอบครอบคลุมทั้งในด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผล ประเมินผล

2. ผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ ก่อนและหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ

ผู้สูงอายุมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังการฝึกอบรม ($\bar{X} = 13.47$, S.D. = 1.06) สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม ($\bar{X} = 9.53$, S.D. = 2.44) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($Z = -3.426^*$) ความสำเร็จของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ เกิดจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่คำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการใช้กรณีศึกษาจากสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การวิเคราะห์ข่าวปลอมในแอปพลิเคชันไลน์ การรู้เท่าทันโฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพที่อวดอ้างสรรพคุณเกินจริง และการป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุเห็นประโยชน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง การออกแบบหลักสูตรในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen (2002) ที่กล่าวว่าผู้สูงอายุสามารถพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้ หากได้รับการฝึกอบรมที่ออกแบบอย่างเหมาะสม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล ข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการคือ การลดลงของค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจาก 2.44 เป็น 1.06 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถลดช่องว่างความแตกต่างระหว่างผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ด้านทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่แตกต่างกันได้ รวมทั้งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรในการยกระดับทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุให้ใกล้เคียงกันมากขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rasi, Vuojärvi and Ruokamo (2019) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อสามารถเข้าถึงได้สำหรับทุกช่วงวัย และช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลในสังคมได้ การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในบริบทปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสร้างความตระหนักรู้และปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญ นอกจากนี้ควรมีการติดตามผลในระยะยาวเพื่อประเมินความคงทนของทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่พัฒนาขึ้น Eristi and Erdem (2017) การวัดทักษะการรู้เท่าทันสื่อควรมีการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามพัฒนาการที่เกิดขึ้น

2.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุหลังการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ กับเกณฑ์ร้อยละ 75

ผู้สูงอายุมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อหลังการฝึกอบรม สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุที่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 เกิดจากการออกแบบหลักสูตรที่คำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้สูงอายุโดยเฉพาะ การใช้กรณีศึกษาจากสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน เช่น การวิเคราะห์ข่าวปลอมในแอปพลิเคชันไลน์ การรู้เท่าทันโฆษณาผลิตภัณฑ์สุขภาพที่อวดอ้างสรรพคุณเกินจริง และการป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้สูงอายุเห็นประโยชน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง การออกแบบหลักสูตรในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen (2002) ที่ระบุว่าผู้สูงอายุสามารถพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้หากได้รับการฝึกอบรมที่ออกแบบอย่างเหมาะสม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล การที่ผู้สูงอายุสามารถมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อเกินเกณฑ์ร้อยละ 75 นี้มีความสำคัญในบริบทปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การสร้างความตระหนักรู้และปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็น

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ

ผู้สูงอายุที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ เพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ พบว่า ในภาพรวมผู้สูงอายุมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.50) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ตามแนวคิดของ Taba (1962) ที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับทฤษฎีความพึงพอใจของ Vroom (1967) ที่อธิบายว่าความพึงพอใจเกิดจากการที่บุคคลได้รับการตอบสนองตามความคาดหวัง ด้านที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุดคือด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.38) รองลงมาคือด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.48) ด้านเนื้อหาการฝึกอบรมได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.52) หากหลักสูตรมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทของผู้สูงอายุจะช่วยส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านที่ได้รับความพึงพอใจต่ำสุดคือ ด้านกระบวนการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.69) จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่อำเภอแสวงหาแม้จะมีข้อจำกัดด้านการศึกษา และประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่มีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่ออย่างมาก โดยเฉพาะในประเด็นการแชร์ข่าวปลอมและการหลอกลวงทางออนไลน์ ซึ่งผู้เข้าอบรมหลายรายเคยมีประสบการณ์ตรงและนำมาแลกเปลี่ยนในการอบรม สอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินทร พิบูลานันท์ (2563)

ที่พบว่าผู้สูงอายุสามารถพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้ดีเมื่อได้รับการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและความต้องการของตนเอง อย่างไรก็ตามด้านกระบวนการฝึกอบรมได้รับความพึงพอใจต่ำที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรมีการปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุมากขึ้น โดยเฉพาะการลดความซับซ้อนของกิจกรรม การเพิ่มระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติจริง และการประยุกต์ใช้หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) ตามแนวคิดของ Knowles (1980) ที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ สามารถเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนจากผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ โดยทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมด้วยหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป ประกอบด้วย

1.1 การจัดกิจกรรมกับผู้สูงอายุในชุมชนควรได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์ ประสานงาน และจัดหาพาหนะให้กับผู้สูงอายุ

1.2 ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในการเรียนรู้ทั้งในด้านการมองเห็น การได้ยิน รวมทั้งการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ผู้จัดกิจกรรมควรมีวิทยากรผู้ช่วยในการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุอย่างใกล้ชิดในอัตราส่วนวิทยากรผู้ช่วย 1 คนต่อผู้สูงอายุ 5 คน

1.3 ควรจัดกิจกรรมในช่วงเวลา 9.00 - 12.00 น. ซึ่งเป็นช่วงที่ผู้สูงอายุมีความกระปรี้กระเปร่าและมีสมาธิดีที่สุด กิจกรรมในแต่ละช่วงไม่ควรใช้เวลาเกิน 45 - 60 นาที ควรมีการพักระหว่างกิจกรรมอย่างน้อย 15 - 20 นาที เพื่อให้ผู้สูงอายุได้พักผ่อนและผ่อนคลายความเมื่อยล้า และระยะเวลาการจัดกิจกรรมในแต่ละวันไม่ควรเกิน 3 - 4 ชั่วโมง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง เกราะสูงวัย ใส่ใจสื่อ ไปใช้เสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อกับผู้สูงอายุในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาหรือพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2565) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2563. เรียกใช้เมื่อ 28 มิถุนายน 2566
จาก <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/828>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2580). เรียกใช้เมื่อ 26 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/843>
- จารุพัชร คุรุตาประภา. (2566). การประเมินผลโครงการฝึกอบรมหลักสูตรปฐมนิเทศข้าราชการ พนักงานราชการ และพนักงานส่วนท้องถิ่น ก่อนเริ่มปฏิบัติงานในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน รัฐศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน. (2564). การพัฒนาหลักสูตร Curriculum Development. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธี และนุชประภา โมกข์ศาสตร์. (2562). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- วิลาวัลย์ ทับปัญญา. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่องการดูแลสุขภาพตนเองสำหรับผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เวหา เกษมสุข. (2562). แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ. ใน ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สังต์ อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มิตรสยาม.
- สาธารณสุขอำเภอแสงหา. (2567). สถานการณ์ผู้สูงอายุของอำเภอแสงหา. เอกสารรายงาน ข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุของอำเภอแสงหา เรียกใช้เมื่อ 28 มกราคม 2567
จาก <https://www.sawangha.go.th/news-detail?hd=1&id=15798>
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2556). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรอาชีพเพื่อการมีงานทำ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สิรินทร พิบูลพานุวัฒน์, นันทิยา ดวงมเมศ และขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์. (2563). สูงวัยไม่เสเพลอย่างสุ่มเสี่ยง: การสร้างนักสื่อสารสุขภาวะสูงอายุที่รู้เท่าทันสื่อ. วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการ สื่อสาร, 15(3), 174-191.

- Cohen, H. L. (2002). Developing media literacy skills to challenge television's portrayal of older women. *Educational Gerontology*, 28(7), 599-620.
- Eristi, B., & Erdem, C. (2017). Development of a media literacy skills scale. *contemporary Educational technology*, 8(3), 249-267.
- Knowles, M. S. (1980). *From pedagogy to andragogy*. Religious Education.
- Ornstein, & Hunkins. (1993). *Curriculum: Foundation, Principles and Issue*. 2 th Boston : Allyn and Bacon.
- Rasi, P., Vuojärvi, H., & Ruokamo, H. (2019). Media literacy education for all ages. *Journal of Media Literacy Education*, 11(2), 1-19.
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt Brace & World Inc.
- Vroom, V.H. (1967). *Methods of Organizational Research*. Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press.

การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*

CREATING MOTIVATION FOR THE WORK OF TEACHERS AT THE CENTRAL SPECIAL EDUCATION CENTER UNDER THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION

นิรุทธิ์ ไกลถิ่น¹ และสาลิณี มีเจริญ²

Nirutwit Klaithin¹ and Salinee Meecharoen²

¹⁻²มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

¹⁻²Saint John's University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: bos.lps13@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) เปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ทำงาน 3) ศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยครู 136 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน จากนั้นทำการกำหนดสัดส่วนและสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืนและผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ 5 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มี 2 ตอนเป็นแบบตรวจสอบรายการและเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติเชิงอนุมานใช้ t-test F-test และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในงาน ความสำเร็จในงาน ความสัมพันธ์ในองค์กร ลักษณะของงาน และเงินเดือน สวัสดิการและรางวัล ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ครูที่มีเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แนวทางการสร้างแรงจูงใจ ได้แก่ การวางระบบงานที่ชัดเจน ส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มอบหมายงานตามความถนัด ลดภาระงานที่ไม่

* Received 9 July 2025; Revised 15 July 2025; Accepted 20 July 2025

เกี่ยวข้องกับการสอน สร้างระบบพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและปลอดภัย สนับสนุนการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ และให้ขวัญกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การสร้างแรงจูงใจ, การปฏิบัติงาน, ศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstract

This research aimed to: 1) examine the level of work motivation among teachers at central special education centers under the Office of Special Education Administration, 2) compare work motivation among these teachers categorized by gender, position, workplace, and work experience, and 3) explore approaches to enhance work motivation. The study employed a mixed-methods approach, integrating quantitative and qualitative methods. The quantitative sample included 136 teachers, with the sample size determined using Krejcie and Morgan's table, followed by proportional allocation and simple random sampling through a non-replacement lottery method. Qualitative data were gathered from five key informants through purposive selection. Data collection tools consisted of a structured questionnaire, comprising a checklist and a 5-level rating scale, and a structured interview form. Descriptive statistics used included frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation, while inferential statistics involved t-tests, F-tests, and content analysis.

The findings revealed that the overall work motivation of teachers was high. When examined by aspect, ranked from highest to lowest, the results were: career advancement, sense of achievement, interpersonal relationships within the organization, nature of work performed, and salary, welfare, and rewards. Hypothesis testing indicated significant differences in motivation at the 0.05 level based on gender, position, workplace, and work experience. Proposed approaches to enhance teacher motivation included establishing a clear work system, promoting continuous professional development, assigning tasks aligned with teachers' strengths, reducing non-instructional workload, developing career progression systems, fostering a friendly and safe work environment, supporting interdisciplinary teamwork, and providing moral and emotional support.

Keywords: Motivation enhancement, Work performance, Special education centers

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตและส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของสังคม เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลพัฒนาความคิด ทักษะการใช้ชีวิต และทักษะอาชีพ เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ (ธนวัฒน์ โพธิ์ศรี, 2566) นอกจากนี้ มาตรา 52 ยังเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยนโยบายที่ชัดเจน การวางแผนอย่างเป็นระบบ และการประเมินผลที่มีประสิทธิผล เพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย (พชรวิทย์ จันทศิริศิริ, 2562)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่มีเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ “คน” เป็นทรัพยากรหลักที่ต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการวางแผน การจัดการเรียนการสอน และการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, 2562) อย่างไรก็ตาม การขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560–2579 ยุทธศาสตร์ที่ 6 เน้นการพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลให้มีความเป็นธรรมและสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) หากครูขาดแรงจูงใจ อาจส่งผลให้ผลงานขาดคุณภาพและความพึงพอใจในการทำงานลดลง (อรสา เพชรน้อย, 2560)

ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เผชิญความท้าทายจากภาระงานที่หลากหลาย นอกเหนือจากการสอน เช่น งานสำนักงาน การค้นหาเด็กพิการ และงานให้คำปรึกษา ซึ่งอาจนำไปสู่ความเหนื่อยล้าและขาดแรงจูงใจ โดยเฉพาะครูที่ไม่ได้จบการศึกษาพิเศษโดยตรง อาจขาดความรู้และความพร้อมในการจัดทำสื่อการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง, 2566) การขาดแรงจูงใจยังส่งผลกระทบต่อความสุขในการทำงานและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายของสถานศึกษา

จากปัญหาที่กล่าวมา การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง เพื่อนำผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีความมุ่งมั่น

มีความสุขในการทำงาน และปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงการบริหารงานบุคคล ลดความขัดแย้ง ส่งเสริมความสามัคคี และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายการศึกษาพิเศษ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สมมติฐานการวิจัย

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก
2. ครูที่มีเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) เรื่อง การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2567 (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง, 2566) แบ่งเป็นครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง ดินแดง จำนวน 116 คน หน่วยบริการ 28 คน โรงพยาบาล 26 คน และโรงเรียนเรียนร่วม/เรียนรวม จำนวน 35 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 205 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง ในปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน จากนั้นทำการกำหนดสัดส่วนและสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มี 2 ตอน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยจำนวน 5 ท่าน นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

2.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยจำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ไปสัมภาษณ์ หัวหน้างานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง จำนวน 5 คน

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ส่งแบบสอบถามทั้งด้วยตนเองและออนไลน์ (Google Forms) เก็บคืนภายใน 15 วัน ตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนัดสัมภาษณ์หัวหน้างาน 5 คน ที่จบสาขาบริหารการศึกษาระดับมหาบัณฑิตขึ้นไปและมีประสบการณ์ด้านการศึกษาพิเศษอย่างน้อย 7 ปี บันทึกและสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติบรรยายใช้ความถี่และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษาด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลผลตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 (มากที่สุด), 3.51-4.50 (มาก), 2.51-3.50 (ปานกลาง), 1.51-2.50 (น้อย) และ 1.00-1.50 (น้อยที่สุด)

4.3 เปรียบเทียบแรงจูงใจของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ ใช้ T-test (2 กลุ่ม) และ F-test (มากกว่า 2 กลุ่ม) พร้อมเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe's เมื่อพบความแตกต่าง

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	47	35.60
หญิง	89	64.40
รวม	136	100.00

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
ข้าราชการ	82	60.30
พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง	54	39.70
รวม	136	100.00
สถานที่ปฏิบัติงาน		
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง ดินแดง	77	56.60
ครูที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการ โรงพยาบาล และโรงเรียนเรียนร่วม/เรียนรวม	59	43.40
รวม	136	100.00
ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง		
น้อยกว่า 3 ปี	46	33.80
3 ปี – 6 ปี	53	39.00
7 ปี ขึ้นไป	37	27.20
รวม	136	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 64.40 มีตำแหน่งข้าราชการ มากที่สุด จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 60.30 และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง 3 ปี - 6 ปี มากที่สุด จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00

2. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้อ	แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ ที่
1.	ด้านความสำเร็จในงาน	4.47	0.45	มาก	2
2.	ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.41	0.50	มาก	4
3.	ด้านความก้าวหน้าในงาน	4.51	0.46	มากที่สุด	1
4.	ด้านความสัมพันธ์ในองค์กร	4.42	0.48	มาก	3
5.	ด้านเงินเดือน สวัสดิการและการให้รางวัล	4.38	0.51	มาก	5
รวม		4.44	0.42	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.44$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในงาน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.51$, S.D. = 0.46) อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ทำงาน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ T-test และ F-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ครูที่มีเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ด้านความสำเร็จในงาน ลักษณะของงาน ความก้าวหน้า ความสัมพันธ์ในองค์กร และเงินเดือน สวัสดิการ การให้รางวัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับสมมติฐานทุกด้าน

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากการสัมภาษณ์ได้สังเคราะห์ข้อมูลออกมาแนวทางสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง มีทั้งหมด 5 ด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านความสำเร็จในงาน ผู้บริหารควรวางระบบงานชัดเจน ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง ชมเชยผลงาน

อย่างจริงจัง ช่วยให้ครูเห็นความสำเร็จและมีแรงจูงใจ 2) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ออกแบบงานให้ตรงความถนัด ลดภาระไม่จำเป็น สนับสนุนอิสระและสภาพแวดล้อมที่ดี เสริมคุณค่าและประสิทธิภาพการสอน 3) ด้านความก้าวหน้าในงาน สร้างระบบพัฒนาวิชาชีพอบรม ศึกษาต่อ มีเกณฑ์ประเมินโปร่งใส และชุมชนการเรียนรู้ (PLC) เพื่อความก้าวหน้าที่ยั่งยืน 4) ด้านความสัมพันธ์ในองค์กร ส่งเสริมบรรยากาศเป็นมิตร สื่อสารเปิดกว้าง ทำงานเป็นทีม สร้างความผูกพันและความสุขในการทำงาน และ 5) ด้านเงินเดือน สวัสดิการและการให้รางวัล กำหนดระบบเงินเดือน รางวัล และสวัสดิการที่ยุติธรรม โปร่งใส ตอบสนองความต้องการ เพิ่มขวัญกำลังใจและความมั่นคง

อภิปรายผล

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยด้านความสำเร็จในงาน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนและผลสำเร็จจากนักเรียน สอดคล้องกับทฤษฎีความสำเร็จของ McClelland (1961) และ Herzberg (1959) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก จากอิสระและความหลากหลายในการสอน สอดคล้องกับ Job Characteristics Model ของ Hackman และ Oldham (1976) ด้านความก้าวหน้าในงานอยู่ในระดับมากที่สุด จากการพัฒนาวิชาชีพและการประเมินที่เป็นธรรม สอดคล้องกับทฤษฎี Maslow (1954) ด้านความสัมพันธ์ในองค์กรอยู่ในระดับมาก จากการทำงานเป็นทีม แต่ต้องส่งเสริมความสามัคคีเพิ่มเติม สอดคล้องกับ Herzberg (1959) และ Maslow (1954) ด้านเงินเดือน สวัสดิการ และด้านการให้รางวัลอยู่ในระดับมาก แต่ต้องปรับให้เหมาะสมกับภาระงาน สอดคล้องกับ Herzberg (1959) และ Equity Theory ของ Adams (1963)

2. ครูที่มีเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน

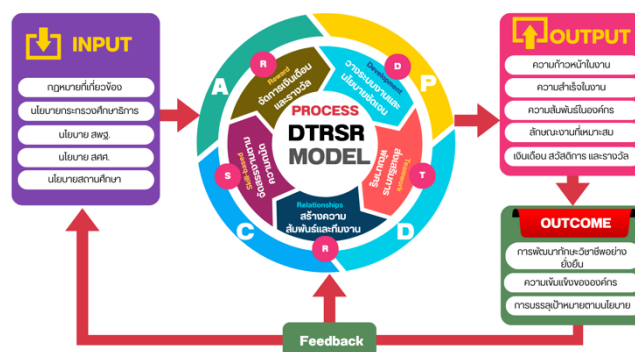
ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แตกต่างกันตามเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ สอดคล้องกับสมมติฐาน ครูชายและหญิงมีแรงจูงใจต่างกัน เนื่องจากบทบาททางสังคม โดยครูหญิงเน้นความสัมพันธ์กับนักเรียน ครูชายเน้นความก้าวหน้า สอดคล้องกับงานวิจัยของชมพูนุช เพ็ชรอินทร์ (2561) และปนัดดา รัตนวงศ์ (2560) ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน เช่น ข้าราชการมีแรงจูงใจจากความรับผิดชอบและผลตอบแทน ขณะที่พนักงานจ้างเน้นพัฒนาการนักเรียน สอดคล้องกับสุกัญญา โพธิ์ศรี (2566) และอรอุมา

จันทนป (2562) สถานที่ปฏิบัติงานที่มีทรัพยากรเพียงพอ เช่น ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง ดินแดง ส่งผลให้แรงจูงใจสูงกว่าพื้นที่จำกัด สอดคล้องกับมนัสนันท์ มีทรัพย์ทอง (2563) ครูที่มีประสบการณ์มากมีความมั่นใจและทักษะสูงกว่า ครูใหม่เผชิญความเครียดในการปรับตัว สอดคล้องกับวารารณ บัวเมือง (2560) และฐานะรัตน์ จินรัตน์ (2561)

3. แนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผลการศึกษาแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ครอบคลุม 5 ด้าน ดังนี้ ด้านความสำเร็จในงาน ผู้บริหารควรวางระบบงานชัดเจน ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง ชมเชยผลงาน และให้ข้อมูลป้อนกลับ สอดคล้องกับทฤษฎีการตั้งเป้าหมายของ Locke และ Latham (1990) และแนวคิด Self-Efficacy ของ Bandura (1997) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ควรออกแบบงานตามความถนัด ลดงานเอกสาร สนับสนุนอิสระและสภาพแวดล้อมที่ดี สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (1959) และ Job Characteristics Model ของ Hackman และ Oldham (1976) ด้านความก้าวหน้าในงาน ควรสนับสนุนการอบรม ผลงานวิชาการ และระบบ PLC พร้อมประเมินผลโปร่งใส สอดคล้องกับทฤษฎี Maslow (1943) และ Herzberg (1959) ด้านความสัมพันธ์ในองค์กร ควรส่งเสริมทีมงานสหวิชาชีพและบรรยากาศที่เป็นมิตร สอดคล้องกับ Herzberg (1959) และแนวคิดการสนับสนุนทางสังคม ด้านเงินเดือน สวัสดิการ และการให้รางวัล ควรกำหนดระบบรางวัลที่ยุติธรรมและโปร่งใส สอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom (1964) และ Herzberg (1959) แนวทางเหล่านี้จะช่วยสร้างแรงจูงใจที่ยั่งยืนให้ครู

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 โมเดล DTRSR การบริหารเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
ของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ

โมเดล DTRSR เป็นกรอบการบริหารเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยเริ่มจาก Input ซึ่งประกอบด้วย นโยบายและทรัพยากรองค์กร กระบวนการบริหาร (Process) เน้น 5 ด้านหลัก ได้แก่ Development (วางระบบงานและนโยบายชัดเจน), Teamwork (ส่งเสริมการพัฒนาครู), Relationships (สร้างความสัมพันธ์ทีมงาน), Skill-based (จัดสรรงานตามความถนัด), และ Reward (จัดการเงินเดือนและรางวัล) ผลลัพธ์ (Output) ที่ได้คือการเพิ่มแรงจูงใจ ประสิทธิภาพการสอน และคุณภาพการศึกษาพิเศษ ส่วน Outcome เป็นผลระยะยาว เช่น การพัฒนาทักษะวิชาชีพ ความเข้มแข็งขององค์กร และการบรรลุเป้าหมายการศึกษาพิเศษ Feedback ทำหน้าที่ประเมินและปรับปรุงผ่านวงจรวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการ ติดตาม และปรับปรุง เพื่อให้โมเดลทำงานอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ครูมีแรงจูงใจในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ผู้บริหารควรส่งเสริมการศึกษาต่อ ผลงานวิชาการ และชุมชนวิชาชีพ (PLC) พร้อมปรับปรุงเงินเดือนและสวัสดิการให้เหมาะสมและยุติธรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจที่สมดุล แรงจูงใจของครูแตกต่างกันตามเพศ ตำแหน่ง สถานที่ปฏิบัติงาน และประสบการณ์ จึงควรออกแบบนโยบายเฉพาะกลุ่ม เช่น สนับสนุนความมั่นคงให้พนักงานจ้าง สร้างโอกาสเติบโตให้ข้าราชการ จัดพี่เลี้ยงให้ครูใหม่ และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานสำหรับครูที่มีประสบการณ์ นอกจากนี้ แนวทางสร้างแรงจูงใจครอบคลุมความสำเร็จ ลักษณะงาน ความก้าวหน้า ความสัมพันธ์ และเงินเดือน สวัสดิการ ควรนำไปปฏิบัติจริงผ่านการวางระบบงานชัดเจน ลดงานไม่จำเป็น มอบงานตามความถนัด สร้างสภาพแวดล้อมที่ดี ส่งเสริมทีมงาน และกำหนดรางวัลที่โปร่งใส พร้อมติดตามผลเพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ยั่งยืน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้บริหารควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมศูนย์ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้ผลการวิจัยนำไปใช้ได้จริงในบริบทที่หลากหลาย นอกจากนี้ ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ครูที่มีประสบการณ์และระดับแรงจูงใจต่างกัน เพื่อค้นหาปัจจัยเชิงลึกที่แบบสอบถามอาจไม่ครอบคลุม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (2545) ฉบับที่ 3 (2553) และฉบับที่ 4 (2562). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ชมพูช เพ็ชรอินทร์ (2561). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ในวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฐานะรัตน์ จินรัตน์ (2561). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ธนวัฒน์ โพธิ์รัชต์ (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงขันธ์.ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปนัดดา รัตนวงศ์ (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนบ้านเขาชก (เบญจศิริราษฎร์วิทยาการ) สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2562). สมรรถนะและการจัดการเชิงกลยุทธ์. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- มนัสนันท์ มีทรัพย์ทอง (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออก. ในวิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มณฑนา ชุมปัญญา (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. ในวิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรารณ บัวเมือง (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาธาระยอง เขต 1.ในวิทยานิพนธ์คณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง .(2564). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2565 – 2566. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก <https://csec.ac.th/csec/sar>.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง (2564). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาSelf-Assessment Report (SAR) 15 กันยายน 2567 จาก <https://csec.ac.th/csec/sar>.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง (2565). ข้อมูลสารสนเทศกลุ่มบริหารงานบุคคล ปีการศึกษา 2567. 20 กันยายน 2567 จาก <https://csec.ac.th/csec/sar>.

- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง (2566). แผนปฏิบัติการปี 2566 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง. 21 กันยายน 2567 จาก <https://csec.ac.th/csec/sar>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2563). คู่มือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กลุ่มพัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563 ของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุกัญญา โพธิ์ศรี (2566). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในกลุ่มโรงเรียนสหวิทยศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 20(1), 143-161.
- อรสา เพชรน้อย (2560). การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน การค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุราษฎร์ธานี.
- อรอุมา จันทนป (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม. ในวิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Adams, J. S. (1963). Toward an understanding of inequity. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 67(5), 422–436.
- Bandura, A. (1997). Self-efficacy: The exercise of control. W. H. Freeman.
- Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1976). Motivation through the design of work: Test of a theory. *Organizational Behavior and Human Performance*, 16(2), 250–279.
- Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work*. 1 John Wiley & Sons.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

- Locke, E. A., & Latham, G. P. (1990). A theory of goal setting & task performance. Prentice-Hall.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
- Maslow, A. H. (1954). *Motivation and personality*. Harper & Row.
- McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. Van Nostrand. New York: McGraw-Hell Book Co.
- Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. John Wiley & Sons.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

THE EFFECTS OF PHENOMENON-BASED LEARNING COMBINED WITH 5W1H QUESTIONING TECHNIQUES ON ACADEMIC ACHIEVEMENT AND SCIENCE PSYCHOLOGY OF GRADE 6 ELEMENTARY STUDENTS.

พงศ์พิพัฒน์ แยมปราศัย¹, สุวทนา สงวนรัตน์² และ บุญยานุช เฉวียงหงส์³

¹Pongpipat Yamprasai, ²Suwattana Sanguanrat and ³Bunyanuch Chawianghong

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹⁻³Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: pongpipat.yamprasai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อพัฒนาจิตวิทยาาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่ากรวด อำเภอลำลูกเกด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2 จำนวน 15 คน วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบวัดจิตวิทยาาสตร์ต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบโดยใช้วิธีการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกสัน (The Wilcoxon match pairs signed - ranks test)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทาง

* Received 7 July 2025; Revised 16 July 2025; Accepted 21 July 2025

สถิติที่ระดับ .05 และ 2) จิตวิทยาาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน , เทคนิคการใช้คำถาม 5W1H , จิตวิทยาาสตร์

Abstract

This research aimed to compare learning achievement through phenomenon-based learning management combined with 5W1H questioning techniques before and after learning, and to develop scientific psychology attitude toward science learning among Grade 6 elementary students who received phenomenon-based learning management combined with 5W1H questioning techniques. The research sample consisted of 15 Grade 6 students from Ban Tha Kruad School, Tha Luang District, Lopburi Primary Educational Service Area Office 2, selected through cluster sampling method. The research instruments included: 1) 5 lesson plans for phenomenon-based learning management combined with 5W1H questioning techniques for Grade 6 students, 2) 1 science achievement test for Grade 6 students consisting of 30 multiple-choice questions with 4 options each, and 3) 10-item scientific psychology attitude scale toward science learning for Grade 6 students. Data were analyzed using mean, standard deviation, and the Wilcoxon matched pairs signed-ranks test.

The research findings revealed that: 1) learning achievement after implementing phenomenon-based learning management combined with 5W1H questioning techniques was significantly higher than before the implementation at the .05 statistical significance level, and 2) scientific psychology attitude developed through phenomenon-based learning management combined with 5W1H questioning techniques was at a high level.

Keywords: Phenomenon-Based Learning, 5W1H Questioning Techniques, Science Psychology

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้ให้ความสำคัญกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มุ่งหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ วิจัย มีทักษะที่สำคัญทั้งทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและหลากหลาย (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560)

แนวทางการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และระบบธรรมชาติ ผู้สอนควรฝึกให้นักเรียนใช้ทักษะการคิดมากกว่าการใช้ความจำ ผู้สอนควรเลิการบรรยายเป็นสำคัญ แต่ควรให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ ผ่านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (ภัสราภรณ์ สหะกิจ, 2564) เห็นได้จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2564, ปีการศึกษา 2565 และปีการศึกษา 2566 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่าปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 47.50 , ปีการศึกษา 2565 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 36.25 และปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 46.25 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50 ในระดับกลุ่มโรงเรียนปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 39.69 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าสาระที่ 3 วิทยาศาสตร์ โลก และอวกาศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่ควรเร่งพัฒนาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างเร่งด่วน (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน, 2566) ดังนั้นจึงต้องเร่งพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงให้มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทผู้สอน รวมถึงความตระหนักถึงปัญหาของมนุษย์ที่หลากหลาย (วิจารณ์ พานิช, 2556) จากการค้นคว้างานวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนใช้ปรากฏการณ์การเรียนรู้เป็นฐาน (Phenomenon - Based Learning: PhenoBL) เป็นการสอนผ่านปรากฏการณ์ที่เป็นจริง นักเรียนได้เรียนรู้ในประเด็นมุมมองที่หลากหลาย นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข (กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562; ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นกุลธรรม, 2563) เป็นรูปแบบการสอนแบบบูรณาการหลายสาระวิชาและส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาหัวข้อหรือหัวเรื่องแบบองค์รวมมากกว่าแบ่งแยกเป็นรายวิชาสร้างวิธีหาคำตอบจากปรากฏการณ์ที่ศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงและสร้างทักษะการเรียนรู้แก่นักเรียน ช่วยให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิด ทฤษฎี องค์ความรู้ใหม่และเข้าใจปรากฏการณ์ในชีวิตจริง (Symeonidis & Schwarz, 2016 ; พงศธร มหาวิจิตร, 2560)

ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจึงเป็นผู้คอยชี้แนะแนวทางให้กับนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง คอยกระตุ้นด้วยการตั้งคำถามก่อนที่จะให้นักเรียนลงมือ ปฏิบัติ มีการมอบหมายงานเพื่อให้นักเรียนได้ไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และส่งเสริมให้นักเรียน ได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มในการสำรวจตรวจสอบ คิดค้นหา คำตอบ (ณพัชร บัวฉุน, นฤมล ยุ ตาคม และพจนารถ สุวรรณรุจิ, 2559) การใช้คำถามที่หลากหลายสามารถจะกระตุ้นให้ นักเรียนมีความพยายามในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดย คำถามจะช่วยให้ผู้สอนได้สำรวจความรู้เดิมและกระตุ้นความสนใจ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2555) ซึ่งแนวทางในการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการคิดระดับสูงตามหลักการของ Bloom's Taxonomy สามารถทำให้เกิดประโยชน์แก่การพัฒนาทักษะของนักเรียนเป็นสำคัญ (ณฐกร ดวงพระเกษ, 2561) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom ได้จัดระดับจุดมุ่งหมายตามระดับความรู้ จากต่ำไปสูงไว้ 6 ระดับ ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นแนวในการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ นักเรียนเกิดการคิดในระดับที่สูงขึ้นไปเรื่อย ๆ (ทิศนา แคมณี, 2562) เทคนิคการใช้คำถาม 5W1H (What, When, Where, Why, Who, How) จึงเป็นเทคนิคหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการ วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและรวบรวมรายละเอียดได้ตรงประเด็น ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ นำไปสู่ข้อมูลที่ชัดเจน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็น ฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถสร้างและหาคำตอบจาก ปรากฏการณ์ที่ศึกษาโดยใช้เทคนิค วิธีการ และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้และพัฒนา ทักษะของนักเรียนร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H จึงเป็นแนวทางการใช้คำถามเพื่อ กระตุ้นการคิดระดับสูงและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้วิจัย จึงให้ ความสำคัญการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H มุ่งเน้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอันจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนรายวิชา วิทยาศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์ เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อศึกษาจิตวิทยาาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการ จัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาจิตวิทยาศาสตร์ในระดับมาก จะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับที่สูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของกลุ่มโรงเรียนท่าหลวงสัมพันธ อำเภوتاหลวง จังหวัดลพบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 จำนวน 219 คน ปีการศึกษา 2567

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านท่ากรวด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 15 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง

2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H จำนวน 5 แผน แผนการจัดการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นแบบวัดประเภทปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ต้องการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H จำนวน 30 ข้อ

2.2.2 แบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H จำนวน 10 ข้อ

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 ติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือโรงเรียนบ้านท่ากรวด อำเภอท่าหลวง จังหวัดลพบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2

3.2 ขอจัดทำหนังสือราชการถึงสถานศึกษาจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้การทดลองการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.3 ชี้แจงนักเรียนให้เข้าใจถึงวิธีการเรียนรู้ บทบาทของนักเรียน เป้าหมายของนักเรียน จุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ และวิธีประเมินผลการเรียนรู้

3.4 นำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ไปทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิทยาศาสตร์ เป็นแบบวัดประเภทปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง และบันทึกผลคะแนนการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

3.5 จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น จำนวน 5 แผน แผนการจัดการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง เวลา 12 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.6 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิทยาศาสตร์ ชุดเดิม ใช้เวลา 1 ชั่วโมง หลังเรียนครบ 5 แผนการจัดการเรียนรู้ แล้วบันทึกผลคะแนนการสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน

3.7 นักเรียนทำแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H

3.8 ตรวจให้คะแนนและนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H รายวิชาวิทยาศาสตร์ ระหว่างก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติ The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test

4.2 ประเมินจิตวิทยาศาสตร์ต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำตอบรายข้อและแปลความหมายของข้อมูลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

การวิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการทดสอบอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับของวิลคอกสัน (The Wilcoxon match pairs signed - ranks test) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ก่อนเรียนและหลังเรียน

		Statistic	p	Mean difference	SE difference
คะแนนหลังเรียนและก่อนเรียน	Wilcoxon W	120	< .001	9.50	0.386

*ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

การศึกษาจิตวิทยาาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์จิตวิทยาาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาจิตวิทยาาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
มีความอยากรู้ อยากเห็น	4.27	0.70	มาก
ความมีเหตุผล	4.33	0.72	มาก
ความใจกว้าง	4.60	0.51	มากที่สุด
ความซื่อสัตย์	4.47	0.64	มาก
ความมุ่งมั่นพยายาม	4.47	0.64	มาก
ความรอบคอบ	4.33	0.62	มาก
ความร่วมมือช่วยเหลือ	4.47	0.52	มาก
ความรับผิดชอบ	4.60	0.51	มากที่สุด

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.40	0.51	มาก
เจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์	4.47	0.64	มาก
รวม	4.44	0.60	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H มีจิตวิทยาศาสตร์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$, S.D.= 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักเรียนมีจิตวิทยาศาสตร์ด้านความใจกว้างและด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.60$, S.D.= 0.51)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}= 23.20$, S.D. = 1.66) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ การที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนนั้นอาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างมุมมองแบบองค์รวมและเข้าถึงโลกแห่งความจริงสอดคล้องกับแนวคิดของพงศธร มหาวิจิตร, (2562) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานช่วยให้นักเรียนสร้างมุมมองแบบองค์รวมและเข้าถึงโลกแห่งความจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การผสมผสานกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญรัตน์ โคตรเพชร, (2562) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการใช้คำถาม 5W1H สามารถพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ อีกทั้งผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระวัฒน์ เชื้อรัมย์ และคณะ, (2564) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคคำถามมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อย่างมีนัยสำคัญ ในทำนองเดียวกันสุชานันท์ วรพัฒนานนท์ และสกนธ์ชัย ชะนูนันท์, (2565) ได้ศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นอาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นการ

บูรณาการความรู้จากหลากหลายวิชาเข้าด้วยกันตามแนวคิดของสุวัทนา สงวนรัตน์ และ ชัยวัฒน์ วารี, (2567) กล่าวว่าการใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียน บูรณาการความรู้สู่ชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ อรพรรณ บุตรกตัญญู, (2561) กล่าวว่าการ ประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเชิงรุกช่วย เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ที่นำมาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในงานวิจัยนี้มีส่วน สำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ดังที่ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, (2561) ได้กล่าว ไว้ว่าเทคนิคการใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการคิด และอาทิตย์ นิลพัฒน์ และ เจษฎา ราชภรณ์นิม, (2565) ศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้ร่วมกับเทคนิค 5W1H มีผลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีนัยสำคัญ

2. จิตวิทยาาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H พบว่าโดยภาพรวมนักเรียนมี จิตวิทยาาสตร์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.60) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญรัตน์ โคตรเพชร, (2562) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับ เทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนมีจิตวิทยาาสตร์ ด้าน "ความใจกว้าง" และ "ความรับผิดชอบ" อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.51) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีความรับผิดชอบในการ เรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นสอดคล้องกับงานวิจัยของสุสิริยา ธิรากุลนันท์ชัย, (2562) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่มีการใช้คำถามระดับสูงช่วยพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ทางวิทยาศาสตร์และส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียน นอกจากนี้ ประเด็น "ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์" มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.51) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระและสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ งานวิจัยของนางลักษณ์ เขียวมณี, (2562) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานช่วย พัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ส่วนประเด็น "มีความอยากรู อยากรู้" มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.70) แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานที่ค่อนข้างสูงแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันในประเด็นนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสนใจในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของรัฐพล ประดับเวทย์, (2560) ที่กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิด อนุกรมวิธานของบลูมควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยสรุปผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H

สามารถส่งเสริมจิตวิทยาศาสตร์ที่ดีต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความใจกว้างและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและจิตวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จิตวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ครูควรเตรียมความพร้อมและวางแผนด้านเวลา เพื่อให้ให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างครบทุกขั้นตอนและควบคุมระยะเวลาในการทำกิจกรรม

2. ครูควรพัฒนาทักษะการตั้งคำถามที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะคำถามที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูง นอกเหนือจากเทคนิค 5W1H อาจผสมผสานกับเทคนิคการตั้งคำถามแบบอื่นๆ เช่น คำถามปลายเปิด คำถามเชิงวิพากษ์ หรือคำถามตามแนวคิด Bloom's Taxonomy

3. ขั้นการเรียนรู้ระบุคำถาม ครูควรใช้สื่อหรือวิธีการที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัย คาดคะเนคำตอบ และควรฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามสำคัญเกี่ยวกับโจทย์ปัญหาที่พบ เพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกอยากเรียน คาดคะเนคำตอบ วางแผนในการแก้ปัญหาในการค้นหาคำตอบ

4. ครูควรขยายการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ไปสู่รายวิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากวิทยาศาสตร์เพื่อให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้และทักษะข้ามศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H ที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหาหรือเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2. ควรมีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินจิตวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น เช่น การประเมินตามสภาพจริง การประเมินโดยเพื่อน หรือการประเมินตนเอง

3. ควรศึกษาการบูรณาการเทคโนโลยีร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานและเทคนิคการใช้คำถาม 5W1H เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กลุ่มพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). รายงานการอบรมหลักสูตร Science Education for Science and Mathematically Gifted Learner The Normal Lyceum of Helsinki, Faculty of Behavioral Sciences in University of Helsinki (รายงานผลการอบรม). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). วิจารณ์หนังสือ : Book Review เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด. วารสารวิชาการธรรมทศน์, 19(4), 308-316.
- ณฐกร ดวงพระเกษ. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคำถามตามแนวทางการคิดในระดับสูงของบลูม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 8(3), 130-138.
- ณพัชร บัวฉน, นฤมล ยุตาคม และพจนารถ สุวรรณรุจิ. (2559). สภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต หมวติวิชาศึกษาทั่วไป. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(2), 97-109.
- ตะวัน ไชยวรรณและกุลธิดา นกุลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน: การเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อส่งเสริมความรู้ของนักเรียนในโลกแห่งความจริง. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 15(2), 252-263.
- ทศนา แหมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ธัญรัตน์ โคตรเพชร. (2562). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยจัดการเรียนรู้แบบบันได 5 ขั้น ร่วมกับเทคนิคการตั้งคำถาม 5W1H. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 5(1), 1-12.
- ธีระวัฒน์ เชิบรมย์, ดวงเดือน สุวรรณจินดา และสุจินต์ วิศวธีรานนท์. (2564). ผลการจัดการ

- เรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคคำถาม R-C-A ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหา ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนไมตรีอุทิศ จังหวัดนนทบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 11(1), 82-97.
- นงลักษณ์ เขียวมณี. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พงศธร มหาวิจิตร. (2562). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการสร้างมุมมองแบบองค์รวม และการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของนักเรียน. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 46(2), 73-90.
- พงศธร มหาวิจิตร. (2560). นวัตกรรมการเรียนรู้จากฟินแลนด์. นิตยสาร สสวท., 45(209), 40-45. ความฉลาดทางสุขภาวะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภัสราภรณ์ สหะกิจ. (2564). ทรรศนะเกี่ยวกับทิศทางการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในหลักสูตรฐานสมรรถนะของประเทศไทย. วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพผู้สอน 1(2), 112-137.
- รัฐพล ประดับเวทย์. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีตามแนวคิดอนุกรมวิธานของ บลูม. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(3), 1051-1065.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตลาดฟ้า พับลิเคชั่น.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2566). ประกาศผลสอบรายโรงเรียน ปีการศึกษา 2566. เรียกใช้เมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/School/ReportSchoolBySchool>.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2565). การใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา ตอนที่ 1. เรียกใช้เมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.scimath.org/article-science/item/12485-1-2>
- สุชานันท์ วรพัฒนานนท์ และ สกนธ์ชัย ชะนูนันท์. (2565). การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็น ฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา เรื่องปรากฏการณ์ของโลกและภัยธรรมชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(1), 136-149.

- สุวิทนา สวงวรรัตน์และชัยวัฒน์ วารี. (2567). บูรณาการสู่ชีวิตจริง : การใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานในกระบวนการเรียนรู้ Integration into Real Life: Applying Phenomenon-based in The Learning Process. วารสารคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(1), 285-303.
- สุสิริยา อีรากุลนันท์ชัย. (2562). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้วงจรการเรียนรู้แบบ 7E ร่วมกับการใช้คำถาม ระดับสูงที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง 2560). กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อาทิตยา นิลพัฒน์ และเจษฎา ราษฎร์นิยม. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ร่วมกับเทคนิค 5W1H และแอปพลิเคชัน Wooclap ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิชาการครุศาสตร์สวนสุนันทา, 6(2), 71-83.
- อรพรรณ บุตรกตัญญู. (2561). การประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับการเรียนแบบเชิงรุก ในรายวิชาการประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์, 42(2), 348-365.
- Symeonidis, V., & Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-Based Teaching and Learning through the Pedagogical Lenses of Phenomenology: The Recent Curriculum Reform in Finland., 28(2), 31-47.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล
ตำบลนายาง อำเภอนายาง จังหวัดอุดรธานี*
PUBLIC PARTICIPATION IN COMMUNITY DEVELOPMENT
IN NA YUANG SUBDISTRICT MUNICIPALITY, NA YUANG DISTRICT,
UDON THANI PROVINCE

ทองหยาด รัตนประเสริฐ¹ และ บุญเหลือ บุษปามาลา²

Thongyad Rattanaprasit And Boonlua Boobpamala ²

¹⁻²วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

Corresponding Author's Email: Thongyad.31012522@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ คือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 377 คน จากสูตร ทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติตค่า และใช้สถิติเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D.= 0.31) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{X}$ = 4.08, S.D.= 0.41) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.02, S.D.= 0.43) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.64, S.D.= 0.66)

2. การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนายาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกัน

* Received 6 July 2025; Revised 18 July 2025; Accepted 23 July 2025

3. ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากทุกกลุ่มในชุมชน

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ประชาชน, เทศบาลตำบล

ABSTRACT

This research aimed to study 1) public participation in community development, 2) compare public participation in community development classified by gender, age, education level and occupation, and 3) propose guidelines for developing public participation in community development. The sample group consisted of 377 people aged 18 years and over using the Taroyamane formula. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for analysis were descriptive statistics, including numbers, percentages, means and standard deviations, and inferential statistics, including T-Test and F-Test.

The research results found that

1. Public participation in community development was at a high level overall ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.31). When considering each aspect, the aspect with the highest mean was Participation in implementation ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.41), followed by participation in decision-making ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.43), and the lowest mean was participation in evaluation ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.66).

2. Comparison of the level of public participation in community development found that overall, people of different genders and ages participated in community development in Na Yang Subdistrict Municipality at a statistically significant level of 0.05. People of different education levels and occupations participated no differently. 3. Suggestions for developing public participation in community development in Na Yang Subdistrict Municipality include establishing a committee with representatives from all groups in the community.

Keywords: Participation, People, Subdistrict Municipality

บทนำ

แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับชาติให้มีการจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ สมัยใหม่ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยมีการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมจากประชาชน การดำเนินนโยบายสาธารณะที่มีส่วนร่วมจากประชาชนจะมีประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองท้องถิ่น รวมถึงความรู้ความสามารถ และความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ประชาชนมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การบริหารงานที่มีคุณธรรม (Good Governance) ถ้าหากชุมชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างสูง นโยบายสาธารณะ และโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดพลังและบรรลุลผลตามที่ตั้งใจ การพัฒนาท้องถิ่นจึงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศชาติรุ่งเรือง และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น (บรรศักดิ์ อูวรรณโณ. 2554)

ในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติก็พบว่าไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้มากนัก จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือ และขาดความสนใจจากประชาชนส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเอง ประสบความล้มเหลวอย่าง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นได้บัญญัติถึงสาระหลักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

เทศบาลตำบลนาเยื้อง อำเภอนาเยื้อง จังหวัดอุดรธานี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 10 หมู่บ้าน โดยมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ที่เทศบาลตำบลต้องทำ ได้แก่ รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การป้องกันและระงับโรคติดต่อ การสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา การรักษาความสะอาดและสุขอนามัย การจัดการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม การส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน การพัฒนาเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ การบำบัดน้ำเสีย การกำจัดขยะ การและจัดระเบียบชุมชน และการใช้พื้นที่สาธารณะ เป็นต้น ส่วนประเด็นปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบล เป็นประเด็นที่หลายพื้นที่ประสบอยู่ และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตโดยรวมของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาแบบยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติมักจะมีปัญหาหลายด้าน เช่น ประชาชนบางส่วนไม่เข้าใจขั้นตอนการมีส่วนร่วม หรือไม่ทราบว่าตนเองสามารถเข้ามามีบทบาทได้อย่างไร ประชาชนจำนวนมากยังไม่เข้าใจสิทธิ หน้าที่ หรือบทบาทของตนเองในการพัฒนาชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่มีภาระการทำงาน เช่น เกษตรกรต้องทำไร่ทำนา ไม่สะดวกเข้าร่วมประชุมหรือกิจกรรมของชุมชนที่จัดใน

เวลาราชการ รวมถึงเทศบาลตำบลนาโยงอาจไม่ได้สื่อสารข้อมูลอย่างทั่วถึง ทำให้ประชาชนบางกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ หรือกลุ่มชายขอบ ไม่ได้รับรู้ข่าวสาร รวมถึงประชาชนขาดความเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐ (เทศบาลตำบลนาโยง, 2568)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี มากน้อยเพียงไร ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนมีอะไรบ้าง ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางหรือข้อเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 6,615 คน (เทศบาลตำบลนาโยง, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยใช้แนวทางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) และการกำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยเป็นแบบสอบถามแบบเช็คลิสต์ (Checklist Questionnaire) ให้เลือกตอบในช่องที่กำหนด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน มากำหนดขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ลักษณะของแบบสอบถามจะมีคำตอบให้เลือกโดยใช้มาตรฐานวัดแบบลิเคิร์ต (Likert – type Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยเป็นแบบคำถามปลายเปิด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี จากนั้นมากำหนดกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยามและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน และตรวจสอบเนื้อหาแบบสอบถามว่า ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่

ปรีกษาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และเสนอผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อหาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) และให้ข้อเสนอแนะ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00

4. การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลโนนทอง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี ซึ่งเป็นเทศบาลตำบลใกล้เคียง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's alpha และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.734

5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยพินิจบัณฑิต ถึงผู้นำชุมชนในแต่ละชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี ทั้ง 10 หมู่บ้าน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพร้อมทั้งชี้แจงเกี่ยวกับการวิจัยประโยชน์ต่าง ๆ ประชาชนตอบแบบสอบถามแล้วเก็บรวบรวมกลับคืนมาในวันเดียวกัน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม สำหรับการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนใน

เขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป สำหรับการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.11 อายุมากกว่า 30 ปี แต่ไม่เกิน 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.52 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 33.16 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 38.46

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.02	0.43	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ	4.08	0.41	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.68	0.54	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล	3.64	0.66	มาก
รวม	3.86	0.31	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D.= 0.31) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.41) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.43) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ($\bar{X} = 3.64$, S.D.= 0.66) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.43) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและแผนปฏิบัติการประจำปีของเทศบาลตำบลนาโยง ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.60) รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่

เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 4.40$, S.D.= 0.73) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอแผนงาน โครงการของชุมชนต่อที่ประชุมประชาคม ($\bar{X} = 3.56$, S.D.= 1.09)

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D.= 0.41) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการสรุปโครงการ ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.80) รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการดำเนินงานตามโครงการ หรือกิจกรรมของเทศบาลตำบลนาโยง ($\bar{X} = 4.14$, S.D.= 0.64) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านมีส่วนร่วมวัดผล ประเมินผลนโยบายของเทศบาลตำบลนาโยง ($\bar{X} = 3.99$, S.D.= 0.83)

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D.= 0.54) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินโครงการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการข้อมูลข่าวสารของราชการ ($\bar{X} = 4.11$, S.D.= 0.76) รองลงมาคือ ท่านได้ร่วมกับเทศบาลตำบลนาโยงจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องอุปโภคบริโภคเครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ ของประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านได้รับผลประโยชน์จากโครงการเกี่ยวกับการเกษตรของภาครัฐ ($\bar{X} = 3.19$, S.D.= 1.00)

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D.= 0.43) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 4.04$, S.D.= 0.84) รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการออกอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนประจำปีของเทศบาลตำบลนาโยง ($\bar{X} = 3.23$, S.D.= 1.06)

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่

1. จัดตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากทุกกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มสตรี ผู้สูงอายุ เยาวชน เกษตรกร เป็นต้น

2. จัดโครงการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในทุกขั้นตอน เช่น โครงการพัฒนาถนนสายรอง/คลอง/สาธารณูปโภค โดยให้ประชาชนมีบทบาทตั้งแต่การวางแผน ลงแรงร่วมบริหารจัดการ และติดตามผล

3. สนับสนุนโครงการชุมชน เช่น โฮมสเตย์ ตลาดนัดชุมชน วิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีรายได้

4. จัดกิจกรรมเวทีประชาคมให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็น เช่น ความพึงพอใจ ผลกระทบ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าคนในพื้นที่มีความเข้าใจว่าการพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ใช่แค่หน้าที่ของหน่วยงานรัฐเพียงอย่างเดียว เทศบาลตำบลนาโยงอาจมีการสื่อสารและประสานงานกับประชาชนอย่างใกล้ชิด เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการพัฒนาต่าง ๆ รวมถึงผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือสมาชิกสภาเทศบาล อาจมีบทบาทในการชักชวนและกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนิต ยืนยง (2561) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายกภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ สอดคล้องกับการวิจัยของภริษาณัฐ สิงห์นิล และบุญเหลือ บุปผามาลา (2564) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ($\bar{X} = 3.68$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.39$) และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ โดยภาพรวม

อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องการผลการศึกษาวิจัยของของศักดิ์ดา เอี่ยมชัย (2566) ที่ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพรหมพิรามจังหวัดพิษณุโลก พบว่าการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ด้านการตัดสินใจในการเลือกตั้ง ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เป็นกรรมการดำเนินการจัดการเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งในการดำเนินการเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นกรรมการนับคะแนนในการดำเนินการเลือกตั้งท้องถิ่น

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

2.1 ประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า เพศชายและเพศหญิงมักมีบทบาททางสังคมที่ต่างกัน เช่น เพศชายอาจมีบทบาทในกิจกรรมภายนอกบ้านมากกว่า เช่น การเข้าร่วมประชุมชุมชน หรือกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น ส่วนเพศหญิงอาจมีภาระในครอบครัวหรือดูแลบุตรหลาน ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน คนในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (20-39 ปี) อาจมีเวลาและพลังในการเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า แต่ในทางกลับกัน กลุ่มวัยสูงอายุอาจมีความผูกพันกับชุมชนมากกว่า และมีแรงจูงใจในการรักษาวิถีชีวิตของชุมชน จึงเข้าร่วมด้วยความตั้งใจ แต่ข้อจำกัดด้านสุขภาพหรือเทคโนโลยีอาจเป็นอุปสรรคได้ แต่ละช่วงวัยอาจมีมุมมองต่อการพัฒนาชุมชนไม่เหมือนกัน เช่น คนรุ่นใหม่อาจมองว่าการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจหรือเทคโนโลยีสำคัญ ขณะที่คนรุ่นเก่าอาจให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมและความเป็นท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปณณทัต บณขุนทด และคณะ (2562) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยวนิดา รุ่งโยธิน (2561) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชน ที่มีเพศ และอายุ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างในชุมชน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่

ในชุมชนที่ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

2.2 ประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ไม่ว่าจะมีการศึกษา หรืออาชีพอย่างไร คนในพื้นที่อาจมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในชุมชน ต้องการเห็นชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงมีความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมโดยไม่คำนึงถึงสถานะทางสังคม เทศบาลอาจมีการประชาสัมพันธ์หรือจัดกิจกรรมที่ครอบคลุมและเข้าถึงทุกกลุ่มอาชีพและระดับการศึกษา ทำให้ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าร่วม รวมถึงผู้นำในระดับท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือสมาชิกสภาเทศบาล อาจมีบทบาทในการเชิญชวนและกระตุ้นให้ทุกกลุ่มคนในชุมชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสิริวิทย์ สิทธินิตย์สุข (2566) วิจัยเรื่องวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบล ห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษา และสถานภาพสมรสรายได้ แตกต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของรัชชานนท์ ลีอนาม และบุญเหลือ บุปผามาลา (2567) วิจัยเรื่องวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน ตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมประชาชนที่มีระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนทุกคนสามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในโครงการ หรือแผนงานพัฒนาตำบลได้อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ยังได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เหมือนกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภา แสงนิล และพิชัยรัฐ หมั่นดวง (2564) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลหนองบัวลำภูอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานของโรงพยาบาลหนองบัวลำภู อำเภอเมือง

หนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยภาพรวมพบว่า ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยีย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยีย ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมประชาชนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยีย ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยีย ได้แก่ จัดตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากทุกกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มสตรี ผู้สูงอายุ เยาวชน เกษตรกร เป็นต้น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ดังนั้นทางเทศบาลตำบลนาเยีย อำเภอนาเยีย จังหวัดอุดรธานี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผล โดยจัดเวทีประชาคมประจำปี หรือเวทีรับฟังความคิดเห็นหลังสิ้นสุดโครงการ เพื่อสะท้อนความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ

1.2 พัฒนาแบบสอบถามหรือแบบสำรวจความคิดเห็นที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับบริบทของชุมชน และจัดทำกลไกการประเมินแบบมีส่วนร่วม เช่น การจัด “กลุ่มระดมสมอง” กับประชาชน, การใช้เทคนิค PRA (Participatory Rural Appraisal)

1.3 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินโครงการที่มีประชาชนร่วมด้วย เช่น ตั้งคณะกรรมการประเมินผลที่มีทั้งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป

1.4 รวบรวมข้อเสนอแนะจากประชาชนมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการในรอบต่อไป แสดงให้เห็นว่าเสียงของประชาชนมีผลต่อการพัฒนาจริง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี

2.2 ควรศึกษาการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนระหว่างเทศบาลตำบลนาโยงกับเทศบาลอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลตำบลนาโยง. (2568). ข้อมูลพื้นฐาน. เทศบาลตำบลนาโยง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี.

เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2568 จาก https://www.nayung.go.th/page_detail.

บรรศักดิ์ อูวรรณโณ และคณะ. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.

ปิ่นนัทธ บนขุนทด และคณะ. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลอิสาน อำเภอมือเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 1(6), 209-222.

ธนิศร ยืนยง. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. วารสาร มหาคุพานาครุศาสตร์, 5(2), 119-135.

ภูริชายู สิงห์นิล และบุญเหลือ บุบผามาลา. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว อำเภอมือเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยธรรมศึกษา, 4(2), 27-38.

วนิดา รุ่งโยธิน. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบล

- บ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134
ตอนที่ 40 ก, หน้า 1 - 94. (6 เมษายน พุทธศักราช 2560).
- ศักดิ์ดา เอี่ยมชัย. (2566). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอ
พรหมพิรามจังหวัดพิษณุโลก.วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์,
6(5),192-202.
- สิริวิทย์ สิทธินิสัยสุข. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาล
ตำบลห้วยกะปิ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี . ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โสภา แสงนิล และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2564) .การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานของ
โรงพยาบาลหนองบัวลำภูอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York:
Harper. & Row.

การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา ที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*

A STUDY OF SELF-CONFIDENCE AND METACOGNITION TOWARDS MATHEMATICAL PROBLEM-SOLVING FOR THE SEVENTH GRADE STUDENTS

อารียา วงศ์สวัสดิ์¹ และ ยุทธพงศ์ ทิพย์ชาติ²

Areeya Wongsawat¹, and Yuthapong Thipchart²

¹⁻²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: arywongsawat@gmail.com¹, E-mail: yuthapong.t@rmu.ac.th²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามความเชื่อมั่นในตนเอง (2) เปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา และ (3) ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม จำนวน 86 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง (2) แบบวัดกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา (3) แบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แบบเขียนตอบ และ (4) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การศึกษารายกรณี แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาระดับสูง สามารถเข้าใจโจทย์ เชื่อมโยงความรู้ วางแผน และ

* Received 6 July 2025; Revised 19 July 2025; Accepted 23 July 2025

อธิบายเหตุผล ระดับปานกลาง ยังขาดความสามารถในการวางแผนและเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสม และระดับต่ำ ไม่สามารถตีความโจทย์ หรืออธิบายวิธีคิดและเหตุผลได้

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่นในตนเอง, กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา, การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

This study aims to: (1) compare the mathematical problem-solving ability of the seventh grade students classified by self-confidence levels. (2) compare the mathematical problem-solving ability of the seventh grade students classified by metacognitive processes, and to (3) study the self-confidence and the metacognitive processes towards solving mathematical problems of the seventh grade students. Research sample were 86 students of the seventh grade students from Thakhon Yang Pittayakhom School in the second master of 2024. Samples were taken from a cluster random sampling. Research tools were a self-confidence test, the test of the metacognitive processes, a mathematical problems-solving test, and the interview form of solving mathematical problems. Research statics were analysis of variance: frequency, mean, percentage, standard deviation, One-Way ANOVA and individual case study analysis. Data were presented through descriptive analysis.

The results of the study were as follow: (1) there were statistically significant differences at the .05 level in solving mathematics problems of the seventh grade students with different levels of self-confidence (2) there were statistically significant differences at the .05 level in solving mathematics problems of the seventh grade students with different levels of metacognitive processes and (3) students with high levels of self-confidence and metacognitive processes can analyze problems correctly, connect prior knowledge with new situations, plan systematically, apply appropriate strategies, and justify their solutions with logical reasoning. Students with medium levels lack the ability to plan and select appropriate solutions to solve mathematics problems. In contrast, students with low levels struggle to analyze problems accurately, lack heuristics, and cannot explain their reasoning clearly.

Keywords: Self-confidence, Metacognitive, Mathematical Problem-Solving

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการคิดอย่างมีเหตุผล มีระบบ และเป็นแบบแผน ซึ่งช่วยให้สามารถวิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานของการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ จึงมีคุณูปการต่อการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 56) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณิตศาสตร์จะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้ แต่ยังพบว่านักเรียนจำนวนไม่น้อยประสบปัญหาในการเรียนวิชานี้ ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นในตนเองโดยตรง พร้อมพรรณ อุดมสิน (2524, น. 47) ชี้ว่า เด็กที่เรียนคณิตศาสตร์ได้ดีตั้งแต่ต้นมักเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง และมีแนวโน้มประสบความสำเร็จต่อเนื่องในระดับที่สูงขึ้น ในขณะที่เด็กที่ขาดความเข้าใจพื้นฐานมักรู้สึกว่าการเรียนคณิตศาสตร์เป็นอุปสรรค ซึ่งบั่นทอนความมั่นใจ และอาจส่งผลต่อเจตคติและแรงจูงใจในการเรียนรู้ระยะยาว

ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพ อารี พันธมณี (2538, น. 58) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองว่า เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งในการนำพาบุคคลไปสู่ความสำเร็จสูงสุดในชีวิต อีกทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษยชาติและโลกโดยรวม บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองคือผู้ที่สามารถดึงพลังงานภายในตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เนื่องจากมนุษย์มีจิตใจที่เปี่ยมด้วยพลังงานและศักยภาพในการสร้างสรรค์อย่างมหาศาล ความเชื่อมั่นในตนเองจึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต และสามารถปลูกฝังให้เกิดขึ้นได้ผ่านการจัดประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนเรียนรู้ เข้าใจและยอมรับตนเอง

อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้และแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์คือ อภิปัญญา (Metacognition) ซึ่งหมายถึงความสามารถในการตระหนักรู้และควบคุมกระบวนการคิดของตนเอง ทั้งในด้านการวางแผน ควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการเรียนรู้ (Flavell, 1979, น. 906–911) ผู้ที่มีอภิปัญญาจะสามารถเลือกวิธีเรียนรู้ได้เหมาะสม เข้าใจและสะท้อนกระบวนการคิดของตนเองได้ลึกซึ้ง พร้อมทั้งปรับปรุงวิธีการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นในอนาคต ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงควรส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาอภิปัญญาเพื่อให้สามารถคิดอย่างมีระบบ รู้เท่าทันความคิดตนเอง และประเมินความคิดได้อย่างต่อเนื่อง (Neil & Abedi, 1996, น. 234–235) อภิปัญญาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้และการแก้ปัญหา ทั้งในห้องเรียนและในชีวิตประจำวัน

จะเห็นได้ว่าตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับอภิปัญญา คือการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (Mathematic Problem-Solving) ซึ่งถือเป็นทักษะที่อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญยิ่ง และเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอนในวิชาคณิตศาสตร์ เนื่องจากการฝึกแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ช่วยพัฒนาศักยภาพด้านการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้

ข้อเท็จจริง ทักษะ ความคิดรวบยอด ตลอดจนหลักการทางคณิตศาสตร์ต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ความสำเร็จในการแก้ปัญหาเหล่านี้ยังส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอีกด้วย (Lester, 1977, p. 1) นอกจากประโยชน์ทางการศึกษาแล้ว การแก้ปัญหายังเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งจะส่งเสริมทักษะอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การสังเกต การออกแบบ การตัดสินใจ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงการคิดสร้างสรรค์และการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ (Fisher, 1987, pp. 2-3) ดังนั้น การฝึกฝนและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในตัวผู้เรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยควรจัดให้มีการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเชื่อมั่นในตนเอง และกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยเพิ่มความมั่นใจในตนเองและส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาของนักเรียนสำหรับส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นตลอดจนเป็นแนวทางให้ครูและผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กนักเรียนและอภิปัญญาในการแก้ปัญหาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามความเชื่อมั่นในตนเอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา
3. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกันจะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในระดับที่ต่างกัน
2. นักเรียนที่มีระดับกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาต่างกันจะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในระดับที่ต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 ห้อง จำนวนนักเรียน 130 คน โดยจัดห้องเรียนแบบตามสายการเรียนที่นักเรียนถนัด (โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 86 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความกล้าแสดงออก ด้านความกล้าตัดสินใจ ด้านความมั่นคงทางจิตใจ และด้านการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์แวดล้อม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อความแบบปิด เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด มีจำนวนทั้งหมด 25 ข้อคำถาม หาค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) มีค่า IOC มากกว่า 0.5

2.2 แบบวัดกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ในอภิปัญญา ด้านประสบการณ์ในอภิปัญญา และด้านความสามารถในการกำกับตนเอง มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามแบบปิด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง มีจำนวนทั้งหมด 25 ข้อคำถาม หาค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) มีค่า IOC มากกว่า 0.5

2.3 แบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แบบเขียนตอบ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ แบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีค่าความยาก ตั้งแต่ 0.372 ถึง 0.642 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.127 ถึง 0.625

2.4 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เกี่ยวกับประเด็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาทางคณิตศาสตร์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือ และความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เป็นต้นสังกัดและโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และกำหนดวันเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ประชุม ชี้แจง กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ และบทบาทหน้าที่ในการร่วมวิจัยครั้งนี้

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลแผนที่วางไว้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.3.1 นำแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แบบวัดกระบวนการเชิงอภิปัญญา และแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 86 คน แล้วตรวจคะแนนตามเกณฑ์ให้คะแนนและเกณฑ์แปลความหมายที่ผู้วิจัยกำหนด

3.3.2 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง กระบวนการเชิงอภิปัญญา และแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามความเชื่อมั่นในตนเอง ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Owo - Way ANOVA) แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Owo - Way ANOVA) แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

4.3 การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามความเชื่อมั่นในตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกเป็นความเชื่อมั่นในตนเองสูง ความเชื่อมั่นในตนเองปานกลาง และความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความเชื่อมั่นในตนเอง	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
สูง	9	7.74	88.00	4.85
ปานกลาง	68	58.48	69.21	5.44
ต่ำ	9	7.74	49.33	6.89

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.74 นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองปานกลาง มีจำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 58.48 และนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.74

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามความเชื่อมั่นในตนเอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	6732.138	2	3366.069	109.600	0.000
ภายในกลุ่ม	2549.118	83	30.712		
รวม	9281.256	85			

จากตารางที่ 2 จากผลการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ต่างกัน มีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดย ความเชื่อมั่นในตนเองที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของระดับการศึกษา

ความเชื่อมั่นในตนเอง	ค่าเฉลี่ย	สูง	กลาง	ต่ำ
		88	69.21	49.33
สูง	88	-	18.79	38.67
ปานกลาง	69.21		-	19.88
ต่ำ	49.33			-

หมายเหตุ.* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ด้วยวิธีการ LSD พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ จะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ต่ำกว่านักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองปานกลางและสูง

2. ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา นำเสนอโดยละเอียดดังนี้

กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกเป็น กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาสูง กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาปานกลาง และกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาต่ำ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
สูง	11	9.46	86.55	5.05
ปานกลาง	65	55.90	71.35	5.21
ต่ำ	10	8.60	53.00	7.66

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่มีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาสูง มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.46 นักเรียนที่มีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาปานกลาง มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 55.90 และนักเรียนที่มีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาต่ำ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	5904.132	2	2952.066	97.169	0.000
ภายในกลุ่ม	2521.589	83	30.381		
รวม	8425.721	85			

จากตารางที่ 5 จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่ต่างกัน มีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของระดับการศึกษา

กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา	ค่าเฉลี่ย	สูง	กลาง	ต่ำ
		86.55	71.35	53.00
สูง	86.55	-	15.20	33.55
ปานกลาง	71.35		-	18.35
ต่ำ	53.00			-

หมายเหตุ.* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 จากวิธีการ LSD พบว่า นักเรียนที่มีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาต่ำ จะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ต่ำกว่านักเรียนที่มีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาปานกลาง และสูง

3. เพื่อศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยสัมภาษณ์นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ จำนวนระดับ

ละ 2 คน รวมทั้งหมด 6 คน (กรณีศึกษา) จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาในระดับสูง จะสามารถแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี สามารถทราบถึงสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และต้องการทราบ สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีเข้ากับสิ่งที่โจทย์ปัญหาต้องการทราบได้ดี มีการวางแผนในการแก้ไขปัญหาและทำตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ได้ รวมถึงสามารถบอกเหตุและผลของคำตอบนั้นๆได้ นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาในระดับปานกลาง ทราบถึงสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และสิ่งที่โจทย์ต้องการถาม แต่ไม่สามารถวางแผนขั้นตอนในการลงมือแก้โจทย์ปัญหาได้ บางโจทย์ปัญหานักเรียนรู้ว่าคำตอบนั้นคืออะไรแต่ไม่สามารถใช้กลยุทธ์ตามที่โจทย์กำหนดให้ได้ ไม่สามารถอธิบายเหตุและผลของคำตอบอย่างชัดเจนได้ หากได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอนก็จะสามารถทำได้ดีขึ้น และนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาในระดับต่ำ นักเรียนไม่สามารถตีความโจทย์ปัญหานั้นได้ นักเรียนไม่ทราบว่าต้องวางแผนขั้นตอนแก้ปัญหาอย่างไรและต้องแก้ปัญหาอย่างไรจึงจะได้คำตอบที่ถูกต้อง และไม่พยายามที่จะทำเข้าใจโจทย์ปัญหา

อภิปรายผล

ในการวิจัย เรื่อง การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นปัจจัยด้านบวกที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะกล้าลองใช้วิธีแก้ปัญหาหลายแบบและไม่ท้อเมื่อต้องเจอปัญหาที่ยาก นักเรียนที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง อาจรู้สึกกลัวคณิตศาสตร์ หลีกเลียงโจทย์ที่ยาก และยอมแพ้ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Goor (1974, pp. 3514 - A) พบว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง

จะมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูง กล้าแสดงออกในความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดีกว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Edy Surya, et.al. (2017, pp.85-94) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมปลายด้วยรูปแบบการเรียนรู้ตามบริบท ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ตามบริบทมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบอธิบาย นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ตามบริบทมีระดับความเชื่อมั่นในตนเองที่สูงกว่านักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบอธิบาย และนักเรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วย

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาเป็นปัจจัยด้านบวกที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้นสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น เมื่อนักเรียนมีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาสูงก็จะสามารถวิเคราะห์โจทย์และสามารถระบุสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบได้ นักเรียนสามารถเลือกข้อมูลที่สำคัญในการแก้โจทย์ปัญหาและนำมาแปลงเป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์หรือตัวแทนความคิดในรูปแบบต่าง ๆ ได้ สามารถเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลที่มีกับคำตอบที่ต้องการหาได้ สามารถวางแผนแก้ปัญหาและลงมือทำตามขั้นตอนที่วางไว้ได้อย่างถูกต้อง สามารถอธิบายและบอกเหตุผลของคำตอบ และสามารถคิดหาวิธีตรวจสอบคำตอบเพื่อตรวจทานว่าตรงกับสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบหรือไม่ สอดคล้องกับจุฑารัตน์ ญาณสถิติ (2555, น. 96-99) พบว่า การใช้อภิปัญญาในการแก้ปัญหาจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน โดยเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่ แล้วเลือกยุทธวิธีในการคิด วางแผน กำกับหรือตรวจสอบและ ประเมินกระบวนการคิด และ อภิภาวดี มูลสุวรรณ (2555, น. 131-134) พบว่า นักเรียนที่มีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาสูง จะแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดีกว่านักเรียนที่มีกระบวนการคิดเชิง อภิปัญญาปานกลางและต่ำ สามารถอธิบายและให้เหตุผลตามขั้นตอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ได้ สามารถใช้ยุทธวิธีที่เหมาะสมและบอกความสมเหตุสมผลของคำตอบได้

3. จากการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาในระดับสูง จะสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี สามารถทราบถึงสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และต้องการทราบ สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีเข้ากับสิ่งที่โจทย์ปัญหาต้องการทราบได้ดี มีการวางแผนในการแก้ไขปัญหาลงมือทำตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ได้ รวมถึงสามารถบอกเหตุและผลของคำตอบนั้นๆได้

นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาในระดับปานกลาง ทราบถึงสิ่งที่โจทย์กำหนดให้และสิ่งที่โจทย์ต้องการถาม แต่ไม่สามารถวางแผนขั้นตอนในการลงมือแก้โจทย์ปัญหาได้ บางโจทย์ปัญหานักเรียนรู้ว่าคำตอบนั้นคืออะไรแต่ไม่สามารถใช้กลยุทธ์ตามที่โจทย์กำหนดให้ได้ ไม่สามารถอธิบายเหตุและผลของคำตอบอย่างชัดเจนได้ หากได้รับคำแนะนำจากครูผู้สอนก็จะสามารถทำได้ดีขึ้น และนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาในระดับต่ำ นักเรียนไม่สามารถตีความโจทย์ปัญหานั้นได้ นักเรียนไม่ทราบว่าต้องวางแผนขั้นตอนแก้ปัญหาอย่างไรและต้องแก้ปัญหาอย่างไรจึงจะได้คำตอบที่ถูกต้อง และไม่พยายามที่จะทำเข้าใจโจทย์ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Syaipul Amri, et.al. (2020,pp.20-26) ซึ่งกล่าวว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถอย่างหนึ่งที่นักเรียนต้องมีการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผลการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า ตัวแปรต่างๆ เช่น ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการรับรู้ตนเอง สถิติปัญญาทางอารมณ์ และความสามารถในการเข้าใจแนวคิด มีผลเชิงบวกโดยตรงต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Amri, Widada, Susanta และ Zamzaili (2020) ที่ศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง มีผลเชิงบวกโดยตรงต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ กล่าวคือ นักเรียนที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีแนวโน้มกล้าเผชิญปัญหาและเลือกใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ ความเชื่อมั่นยังมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าเผชิญความท้าทายและไม่ยอมแพ้ต่อความยากของโจทย์ในขณะเดียวกัน กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผล ก็มีผลสำคัญต่อกระบวนการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยงานวิจัยของ Pho Military Students (2021) ยังสนับสนุนประเด็นนี้เพิ่มเติม โดยระบุว่า ผู้เรียนที่มีทั้งความเชื่อมั่นในตนเองทางคณิตศาสตร์ และความตระหนักรู้ทางอภิปัญญาในระดับสูง จะสามารถวิเคราะห์โจทย์ วางแผนการแก้ปัญหาได้ชัดเจน และควบคุมการคิดของตนเองได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งช่วยให้การแก้โจทย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและแม่นยำมากขึ้น กล่าวโดยสรุป ความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาทำงานส่งเสริมกัน กล่าวคือ ความเชื่อมั่นช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำ ขณะที่กระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาช่วยให้การลงมือทำนั้นเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การส่งเสริมทั้งสองด้านควบคู่กันจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและการคิดเชิงอภิปัญญาในระดับสูงสามารถเข้าใจโจทย์ เชื่อมโยงความรู้เดิม วางแผนแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และอธิบายเหตุผลของคำตอบได้อย่างชัดเจน นักเรียนที่อยู่ในระดับปานกลางเข้าใจสิ่งที่โจทย์ต้องการ แต่ยังขาดความสามารถในการวางแผนและเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสม หากได้รับคำแนะนำจะมีพัฒนาการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น และนักเรียนที่อยู่ในระดับต่ำ ไม่สามารถตีความโจทย์ วางแผนหรืออธิบายวิธีคิดและเหตุผลของคำตอบได้อย่างชัดเจน จากสรุปผลการวิจัยดังกล่าว สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์จะต้องตระหนักถึงความสำคัญของความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้อาจจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองและกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาให้สูงขึ้น

1.2 เพื่อเสริมสร้างและสนับสนุนให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยครูสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองให้อยู่ในระดับสูงซึ่งจะสามารถส่งเสริมการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้สูงควบคู่กันไปยิ่งขึ้น โดยครูสามารถส่งเสริมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ทำให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองสูงขึ้น

1.3 เพื่อเสริมสร้างและสนับสนุนให้นักเรียนมีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยครูสามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาให้อยู่ในระดับสูงซึ่งจะสามารถส่งเสริมการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้สูงควบคู่กันไปยิ่งขึ้น โดยครูสามารถส่งเสริมกิจกรรมในชั้นเรียนที่ทำให้เด็กมีกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญาสูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองในการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ ในลำดับต่อไป

2.2 ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับเชื่อมั่นในตนเองหรือกระบวนการคิดเชิงอภิปัญญา เช่น การรับรู้ตัวเอง ความเข้าใจในคณิตศาสตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

- กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- จุฑารัตน์ ญาณสถิต. (2555). การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธิดาวดี มูลสุวรรณ. (2555). การศึกษากระบวนการคิดและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พร้อมพรรณ อุดมสิน. (2524). คณิตศาสตร์กับชีวิต : ประมวลบทความเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนท่าขอนยางพิทยาคม. (2567). ข้อมูลพื้นฐานนักเรียน ปีการศึกษา 2567. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.spk.ac.th/home/news/admis67banners/>.
- อารี พันธมณี. (2538). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค.
- Amri, S., Widada, W., Susanta, S., & Zamzaili, E. (2020). Metacognitive strategies in Mathematics problem solving: A case study. *Journal of Physics: Conference Series*, 1462(1), 012072.
- Edy Surya, Syahputra, E., & Juniati, D. (2017). Students' errors in solving mathematical problems. *International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR)*, 33(3), 85–94.
- Fisher, R. P., Geiselman, R. E., Raymond, D. S., & Jurkevich, L. M. (1987). Enhancing enhanced eyewitness memory: Refining the cognitive interview. *Journal of Police Science & Administration*.
- Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. *American Psychologist*, 34(10), 906–911.
- Goor, M. B. (1974). The role of self-confidence in solving math problems. (Doctoral dissertation, University of California). *Dissertation Abstracts International*, 3514-A.
- Lester, F.K. (1977). Idea about Problem Solving : A Look at Some Psychological Research. *Arithmetic Teacher*.
- Syaipul Amri, Zamzaili, E., Widada, W., & Susanta, S. (2020). The role of metacognition in mathematics problem solving: A case study in Indonesia. *International Journal of Education and Research*, 8(6), 20–26.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียน
เชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*
THE EFFECTS OF LEARNING MANAGEMENT USING THE RAFT
STRATEGY ON CREATIVE WRITING SKILLS
OF PRATHOMSUKSA 6 STUDENTS.

ณัฐจุฑา ปุณยชัยปริดา¹, สุวัทนา สวงรัตน² และ กรรณิ แพนพรหม³

¹ Nutjutha Punyachaipreeda, ² Suwattana Sanguanrat and ³ Korawut Phanphrom

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

¹⁻³ Thepsatri Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email: nutjutha.ica27@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางพิง และโรงเรียนพิบูลพัฒน์คาม จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง 2) แบบวัดทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.21 - 0.35 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.42 - 0.47 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าทีแบบตัวอย่างไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ผลการจัดการเรียนรู้, กลวิธี RAFT, การเขียนเชิงสร้างสรรค์

* Received 16 July 2025; Revised 21 July 2025; Accepted 27 July 2025

Abstract

This research aimed to: 1) compare the creative writing skills of Prathomsuksa 6 students before and after learning management using the RAFT strategy, and 2) study the satisfaction of Prathomsuksa 6 students toward the learning management using the RAFT strategy. The sample group consisted of 30 Prathomsuksa 6 students from Wat Bang Phueng School and Phibun Patthamakom School in the first semester of the 2025 academic year, selected through purposive sampling. The research instruments included: 1) four learning management plans using the RAFT strategy to enhance creative writing skills, conducted over 12 hours; 2) a subjective test consisting of four items to assess creative writing skills, with difficulty indices ranging from 0.21 - 0.35, discrimination indices ranging from 0.42 - 0.47, and a reliability coefficient of 0.96; and 3) a 10-item satisfaction questionnaire on learning management using the RAFT strategy, with a reliability coefficient of 0.71. Data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent sample t-tests.

The research findings were as follows:

1) The comparison of creative writing skills of Prathomsuksa 6 students after learning management using the RAFT strategy showed significantly higher scores than before at the .05 statistical level. and 2) The overall satisfaction of the students toward the learning management using the RAFT strategy was at the highest level.

Keywords: learning outcomes, RAFT strategy, creative writing

บทนำ

ภาษาไทยเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญ มีความไพเราะ ความงดงาม ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกความเป็นไทยได้อย่างสมบูรณ์แบบ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้ระบุว่าภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาการประกอบอาชีพให้มีความมั่นคงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ (ศิริรัตน์ จิตแสง, 2553) ที่ว่า การจัดการศึกษาของไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนากระบวนการคิดให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ คิดอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยนับว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ย่อมมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ดังพระราชดำรัสในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงเน้นถึงความสำคัญของภาษาว่า “ภาษาเป็น วัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการสื่อสาร และเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต ในสังคมด้านต่าง ๆ” อีกทั้งภาษาไทยเป็นเครื่องมือ ที่จะต้องฝึกฝนให้มีความเชี่ยวชาญ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทยใน 5 สาระคือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษาไทย และวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องใช้ภาษาเพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นทักษะหนึ่งในการสื่อสารจากลายลักษณ์อักษร ในการถ่ายทอดความรู้และความคิดของผู้เขียนไปยังผู้อ่าน สอดคล้องกับแนวคิด จีรวัดน์ เพชรรัตน์ และ อัมพร ทองใบ (2555) ที่ให้ความเห็นว่า การเขียนเป็นทักษะหนึ่งของการใช้ภาษาที่มีความจำเป็นต่อสังคมในปัจจุบัน ถ้าผู้เขียนส่งสารการเขียนไม่ดี อาจส่งผลให้ผู้อ่านหรือผู้รับสารเกิดการเข้าใจผิด หรืออาจทำให้เกิดความผิดพลาด จะเห็นได้ว่าผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะและกระบวนการเขียนที่ดีในการเขียน โดยเฉพาะทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อที่จะช่วยพัฒนาความคิดที่เป็นเหตุและเป็นผลกัน ที่ทำให้เกิดทักษะกระบวนการเขียน การคิด และการสื่อความเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นผล ทศพล ชาอุทัย (2559)

ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับเด็กผู้เรียนทุกระดับ โดยเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษา เพราะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในด้านต่างๆ แม้ว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์จะมีความสำคัญทั้งในระดับหลักสูตรและห้องเรียน แต่จากการศึกษาผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนยังมีทักษะการเขียนไม่เพียงพอ เห็นได้จากผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 2566 และ 2567 ทั้งประเทศ ในมาตรฐาน ท 2.1 การเขียน เฉลี่ยรวมได้ 59.36, 62.51 และ 54.90 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีคะแนนเฉลี่ยที่ลดลง นอกจากนี้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าโรงเรียนในกลุ่มเพชรวงแก้ว ได้แก่ โรงเรียนวัดบางพัง โรงเรียนพิบูลพิทยาคม โรงเรียนอนุบาลบ้านหมี่ โรงเรียนวัดเขาวงกต โรงเรียนวัดห้วยแก้ว โรงเรียนบ้านห้วยบึง โรงเรียนบ้านไผ่ใหญ่ และโรงเรียนบ้านหนองนางาม ในปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมามีคะแนนการเขียนมาตรฐาน ท 2.1 การเขียน เฉลี่ยร้อยละ 53.68, 41.13, 62.63, 66.43, 62.74, 77.68, 59.93 และ 69.20 ตามลำดับ ปีการศึกษา 2566 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 62.26, 61.31, 57.57, 50.63, 65.87, 79.46, 77.68 และ 79.17 ตามลำดับ และ ปีการศึกษา 2567 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.84, 42.50, 45.92, 45.28, 55.76, 58.48, 69.64 และ 58.04 ตามลำดับ ซึ่งจากผลคะแนนแสดงให้เห็นว่ายังไม่ผ่านเกณฑ์ระดับทั้งประเทศ และยังพบว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนยังขาดเทคนิควิธีการทำให้เนื้อหาขาดความชัดเจน ขาดจินตนาการใหม่ๆ รวมไปถึงการเรียบเรียงคำ ซึ่งส่งผลให้การเข้าถึงกระบวนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ยังไม่เป็นตามหลักการ

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการจากเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการเขียน วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT เป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ และน่าจะสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยกลวิธี RAFT เป็นวิธีการสอนการเขียนที่เน้นกระบวนการในขั้นก่อนการลงมือเขียน โดยฝึกฝนให้ผู้เรียนดึงเอาความรู้ ความคิด ประสบการณ์ จินตนาการ ของตนเองมาใช้ เป็นแนวทางในการเขียน จากนั้นจึงฝึกฝนให้ผู้เรียนสร้างเค้าโครงหรือกำหนดขอบเขตการเขียนผ่านคำถาม 4 ข้อ คือ ผู้เขียนสวมบทบาทเป็นใคร ผู้อ่านคือใคร เขียนในรูปแบบใด และ เขียนเรื่องอะไร (Vandeventer, 1979) สอดคล้องกับการวิจัยของศิริศักดิ์ เนียมเจียมตัวและคณะ (2562) ได้ศึกษา การนำเทคนิค RAFT ร่วมกับแบบฝึกทักษะไปใช้ในการแก้ปัญหาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาการเขียนเชิงสร้างสรรค์มีผลการทดสอบความสามารถในการเชิงสร้างสรรค์ ผ่านเกณฑ์

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาเป็นกลวิธีสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในเรื่องการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งอยู่ในมาตรฐาน ท 2.1 การเขียน ให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น อีกทั้งครูผู้สอนต้องหาเทคนิคเพื่อเป็นตัวช่วยในการพัฒนาทักษะการเขียน และการออกแบบเครื่องมือที่เหมาะสมแก่ตัวผู้เรียน และยังเป็นส่งเสริมพัฒนาและต่อยอดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (O-NET) ให้มีพัฒนาการและทักษะการเขียนที่ดียิ่งขึ้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT

สมมติฐานการวิจัย

1. ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนเพชรวงกุ จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 8 โรงเรียน รวม 78 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนเพชรวงกุ จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนวัดบางพิง จำนวน 14 คน และโรงเรียนพิบูลปัทมาคม จำนวน 16 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมจำนวน 12 ชั่วโมง ซึ่งผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด

2.2 แบบวัดทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ ที่มีค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.60 – 1.00 ค่าความยากง่ายมีค่าอยู่ระหว่าง 0.21 - 0.35 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.42 - 0.47 และค่าความเชื่อมั่นจากสูตร KR-20 มีค่า 0.96

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ได้ค่าความเชื่อมั่นจากสูตร KR-20 มีค่า 0.70

3. การรวบรวมข้อมูล

1 เลือกโรงเรียนใน กลุ่มโรงเรียนเพชรวงกุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ซึ่งมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางพิงจำนวน 14 คน และโรงเรียนพิบูลปัทมาคม จำนวน 16 คน ด้วยวิธีการการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2 ติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงเรียนที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือโรงเรียนวัดบางพิงและโรงเรียนพิบูลปัทมาคม อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

3 ติดต่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางพิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4 แจ้งให้นักเรียนทราบและทำความเข้าใจจุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นตอนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน และวิธีการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

5 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (pre-test) โดยใช้แบบวัดทักษะทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 5 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง แล้วบันทึกผลคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเวลา 12 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

7 หลังจากจัดกิจกรรมจนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบวัดทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง แล้วบันทึกผลคะแนนการสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8 วัดความพึงพอใจนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจ แล้วบันทึกผลไว้ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

9 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดทักษะทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการคำนวณ เพื่อทดสอบสมมติฐาน และสรุปผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และและการทดสอบค่าที (t-test Dependent Sample)

ผลการวิจัย

1. ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	n	$\bar{x}$	$S.D.$	t	p
ก่อนเรียน	48	30	28.90	3.86	14.96	.000*
หลังเรียน	48	30	35.57	3.65		

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียน

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT

*ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 28.90

($\bar{x} = 28.90$, $S.D. = 3.86$) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 35.57 ($\bar{x} = 35.57$, $S.D. = 3.65$) สรุปได้ว่า ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยกลวิธี RAFT สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT

รายการ	$\bar{x}$	$S.D.$	Min	Max	ระดับความพึงพอใจ
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.53	0.50	4.47	4.63	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ	4.52	0.50	4.40	4.63	มากที่สุด
ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้	4.60	0.50	4.57	4.63	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.47	0.51	4.40	4.53	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.53	0.50	4.40	4.63	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, $S.D. = 0.50$) โดยนักเรียนมีความพึงพอใจด้านสื่อการจัดการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, $S.D. = 0.50$) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, $S.D. = 0.50$) ด้านกระบวนการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, $S.D. = 0.50$) และ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.47$, $S.D. = 0.51$) ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT เป็นกลวิธีที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์และจัดกระบวนการคิด เพื่อเตรียมการเขียนให้กับผู้เรียน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานด้วยตนเองได้ตามกระบวนการคิดที่แปลกใหม่เชิงสร้างสรรค์ จากการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในขั้นตอนก่อนการเขียนที่เป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบ จากการฝึกฝนให้ผู้เรียนดึงเอาความรู้ ความคิด ประสบการณ์ จินตนาการของตนเองมาใช้ในการเขียน นำไปสู่การที่จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์และจัดกระบวนการคิดเพื่อเตรียมการเขียนให้กับผู้เรียนได้ประกอบไปด้วย กลวิธีดังนี้

1. R - Role (บทบาทของผู้เขียน) คือ นักเรียนต้องกำหนดว่าตนเองเป็นใคร มีบทบาทอย่างไรในการเขียนครั้งนี้

2. A-Audience (บทบาทของผู้อ่าน) คือ นักเรียนต้องกำหนดบทบาทของผู้อ่านหรือผู้รับสาร โดยผู้อ่านอาจเป็นสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ได้

3. F-Form (รูปแบบ) คือ นักเรียนกำหนดรูปแบบของงานเขียนว่าเป็นงานประเภทใด และ

4. T-Topic (หัวข้อ) คือ นักเรียนกำหนดหัวข้อหรือจุดประสงค์ของงานเขียน

อภิปรายผล

การวิจัยมีประเด็นสำคัญอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT มีทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สะท้อนให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธี RAFT ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเขียนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในมิติของความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารความคิด และการเขียนอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดที่ได้ศึกษาจากนักการศึกษาต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับหลักการของ (Santa, 1988) เสนอแนวทาง RAFT (Role, Audience, Format, Topic) ว่าช่วยให้ผู้เรียนสามารถเขียนได้อย่างมีระบบ เข้าใจบทบาทของตนในฐานะผู้เขียน และตระหนักถึงผู้อ่าน เป้าหมาย และรูปแบบการสื่อสารอย่างชัดเจน กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระเบียบความคิด และถ่ายทอดออกมาอย่างสร้างสรรค์ สามารถอธิบายเพิ่มเติมว่า กลวิธี RAFT เป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (ownership of learning) และสร้างแรงจูงใจจากภายในให้นักเรียนมีอิสระในการกำหนดเนื้อหา บทบาท และจุดยืนของตนเองในการเขียน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในงานเขียนของตน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของงานเขียนโดยรวม สอดคล้องกับการวิจัยของ ทวิช อัครตระกูลวงศ์ (2561) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวการสอนแบบเน้นกระบวนการร่วมกับกลวิธี RAFT มีความสามารถในการเขียนความเรียงและเจตคติต่อการเขียนความเรียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นการยืนยันว่า RAFT สามารถใช้ได้มีประสิทธิภาพทั้งในระดับประถมและมัธยมศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดของ (Choi, 2020) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเขียนแบบมีบริบท (contextualized writing) ช่วยให้นักเรียนมีความผูกพันกับเนื้อหา (content engagement) และสามารถดึงความคิดของตนเองออกมาใช้ในการสร้างสรรค์ได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับการเขียนแบบเดิม และยังสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการสร้างนวัตกรรม (Trilling & Fadel, 2009) ซึ่งจำเป็นต่อการเติบโตของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายในงานเขียน จุดประกายความคิดสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมาย ขอบเขต การคิดการเขียนเรื่องได้แปลกใหม่จากแนวเดิมได้ดี ส่งผลให้สร้างงานเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีคุณภาพ

2. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านสื่อการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT สามารถสร้างความสนใจ ความเข้าใจ และความพึงพอใจให้กับผู้เรียนในทุกมิติของการเรียนรู้อย่างแท้จริง กลวิธี RAFT เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างกระตือรือร้น ด้วยการกำหนดบทบาท (Role) ผู้รับสาร (Audience) รูปแบบ (Format) และหัวข้อ (Topic) ที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการเขียนมีความหมายและเกี่ยวข้องกับตนเอง ส่งผลให้เกิดความสนใจและความพึงพอใจสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Tompkins, 2011) ที่ระบุว่า กลวิธี RAFT ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ในการเขียนอย่างชัดเจน สามารถถ่ายทอดแนวคิดได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย และยังสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจสูงสุดในการเข้าใจขั้นตอนการเรียนรู้ และการใช้สื่อที่หลากหลาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน และใช้สื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับแนวคิดของ (Vygotsky, 1978) ที่กล่าวถึง “ระยะพัฒนาการใกล้เคียงที่สุด” (Zone of Proximal Development) ซึ่งผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ดีที่สุดเมื่อได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสมผ่านกิจกรรมและสื่อที่สอดคล้องกับระดับพัฒนาการ การที่นักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรม RAFT สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภัทรา พรหมมา (2560) ที่พบว่า การใช้สื่อและกิจกรรมที่หลากหลายร่วมกับกลวิธี RAFT มีผลต่อการสร้างแรงจูงใจและการพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียนในระดับที่มีนัยสำคัญ ด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนมีความพึงพอใจในเรื่องการได้รับคำแนะนำที่ช่วยให้พัฒนาตนเอง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมความพึงพอใจในการเรียนรู้ในทุกด้าน ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหา กระบวนการ และวัตถุประสงค์ของบทเรียน สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่ และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. ทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรนำกลวิธี RAFT ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมทักษะการใช้ภาษา จินตนาการ และการคิดอย่างมีระบบของผู้เรียน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการใช้ภาษา และส่งเสริมความกล้าแสดงออกของผู้เรียนในการฝึกฝนให้นักเรียนเขียนอย่างมีเป้าหมายและเห็นความสำคัญของผู้อ่าน

2. ควรนำแนวคิดของกลวิธี RAFT ไปประยุกต์ใช้ในบทเรียนที่เน้นการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ หรือการถ่ายทอดความคิดของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลายและพัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อสารอย่างรอบด้าน

3. ควรสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีโอกาสดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี RAFT ผ่านกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนากลวิธี RAFT ในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น การบูรณาการเทคโนโลยีเข้าไปในขั้นตอนการเรียนรู้ หรือการใช้ RAFT ร่วมกับกิจกรรม Active Learning อื่น ๆ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2. ควรศึกษาผลของกลวิธี RAFT กับทักษะอื่น ๆ นอกเหนือจากการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสารทางการเขียน การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อศึกษาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นว่า RAFT มีข้อได้เปรียบหรือข้อจำกัดอย่างไรเมื่อเทียบกับแนวการสอนแบบอื่น

3. ควรมีการบูรณาการกลวิธี RAFT เข้ากับกลยุทธ์การสอนรูปแบบอื่น เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) หรือการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning) เพื่อให้เกิดความหลากหลายและตอบสนองต่อศักยภาพของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ. (2555). *การพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิชาการไทย.

- ทศพล ชาวอุทัย. (2559). การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวิช อัสวตระกูลวงศ์. (2561). ผลของการจัดการเรียนรู้ “โดยใช้แนวการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการร่วมกับกลวิธี RAFT ที่มีต่อความสามารถในการเขียนความเรียงและเจตคติต่อการเขียนความเรียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริรัตน์ จิตแสง. (2553). การพัฒนาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการคิดแบบหมวด 6 สี่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา, 4 (ฉบับพิเศษ), 33-40.
- ศิริศักดิ์ เนียมเจียมตัว, ชิณุพงศ์ อินทรเกษม และ วิภาวรรณ เอกวรรณัง. (2562). การแก้ปัญหาการเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เทคนิค RAFT ร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 โรงเรียนศรีบุญยานนท์. วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา, 3(1), 1-11.
- สุภัทรา พรหมมา. (2560). ผลของการใช้กลวิธี RAFT ที่มีต่อทักษะการเขียนและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. (2567). ข้อมูลโรงเรียนในสังกัดกลุ่มโรงเรียนเพชรบูรณ์. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.huaiyai.ac.th/school-list>.
- Choi, Y. (2020). *The effect of RAFT writing strategy on EFL learners' writing competence and motivation*. Journal of Language Education, 8(2), 55-66.
- Santa, C. M. (1988). *Content reading including study systems*. Boston: Allyn and Bacon.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey Bass.
- Tompkins, G. E. (2011). *Teaching writing: Balancing process and product (6th ed.)*. Pearson.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Vandeventer, N. J. (1979). *RAFT: An information-cuing device for encoding communication*.

การจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา
อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช*
MANAGEMENT OF DON KHA VILLAGE PRODUCTION SAVINGS FUND
PHROM KHIRI DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุวรรณี รุ่งรักษ์¹, เจษฎากร มณีลาภ² และ กนกภักดิ์ บุญสิทธิ์³

Suwande Rungrak¹, Jetsada Maneelap², and Kanokpak Boonsit³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช³

¹⁻³Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: Kanokpak_boon@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา และ 3) ข้อเสนอแนะของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา จำนวน 367 คน โดยใช้สูตรเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบสมมติฐานด้วยใช้สถิติค่าที (T-Test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประสานงาน และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวางแผน

2. ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า สมาชิกที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะ 1) เชิงนโยบาย ควรมีการอบรมสมาชิกเพื่อจัดทำแผนพัฒนากองทุนอย่างเป็นระบบ และ มีการกำหนดโครงสร้าง บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการอย่างชัดเจน 2) เชิงปฏิบัติงาน ควรมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจการบริหารจัดการกองทุนด้วยการศึกษา การอบรมและทัศนศึกษาดูงานให้แก่สมาชิกเพื่อให้มีความรู้กระจ่างชัดนำไปสู่การปฏิบัติงานได้จริง

* Received 3 June 2025; Revised 19 July 2025; Accepted 27 July 2025

คำสำคัญ : การจัดการ, กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต

Abstract

This research aimed to study 1) the level of members' opinions towards the management of Don Kha Village Savings Fund for Production, 2) compare members' opinions towards the management of Don Kha Village Savings Fund for Production, and 3) members' suggestions towards the management of Don Kha Village Savings Fund for Production. The sample group was 367 members of the Ban Don Kha Production Savings Fund using the Krejcie and Morgan formula (Krejcie and Morgan, 1970). The research instrument was a questionnaire. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, and data analysis for hypothesis testing using the T-Test.

The research results found that

1. The members' opinions on the management of the Ban Don Kha Savings Fund for Production were generally at a high level. The aspect with the highest average value was coordination, and the aspect with the lowest average value was planning.

2. The comparative analysis of members' opinions on the management of the Ban Don Kha Production Savings Fund, Phrom Khiri District, Nakhon Si Thammarat Province, classified by personal factors, found that members of different genders had different opinions with statistical significance at the 0.05 level. Age, occupation, education level, and monthly income did not have different opinions.

3. Recommendations 1) Policy-wise, there should be training for members to systematically develop a fund development plan and the structure, roles and responsibilities of the committee should be clearly defined. 2) Operationally, there should be an enhancement of knowledge and understanding of fund management through education, training and field trips for members to gain clear knowledge leading to actual work.

Keywords: Management, Production Savings Fund

บทนำ

ภาครัฐมีนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจน ด้วยการสนับสนุนการดำเนินงานแก้ไขปัญหานี้ในระบบและองค์กรการเงินที่เกี่ยวข้อง การให้ความรู้ การวางแผนการใช้เงิน การออม และการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันการออมในระดับชุมชนเพื่อเป็นเสาหลักทางการเงินให้กับประชาชนในระดับพื้นที่ โดยมี กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน สนับสนุนและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ ในรูปแบบกองทุนของชุมชนในรูปแบบ "กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต" เพื่อช่วยเหลือกันและกันในด้านเงินทุนประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายยามเดือดร้อนจำเป็น โดยการบริหารจัดการของสมาชิกและช่วยเหลือแบ่งปันกันภายในชุมชน และความไว้วางใจในหมู่สมาชิก และมีคณะกรรมการบริหารกองทุนมาจากคนในหมู่บ้านและชุมชนในการบริหารจัดการและพัฒนากองทุนให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากกองทุนชุมชนเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ช่วยเหลือคนในชุมชนให้มีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ การเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนจนสร้างงาน สร้างรายได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและส่งผลให้ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 2526 สืบเนื่องจากบ้านดอนคา เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง นครสวรรค์ประมาณ 38 กิโลเมตร ดังนั้นระยะทาง จึงเป็นปัญหาใหญ่สำหรับประชาชนที่ต้องการออมเพราะไม่สะดวกกับการเดินทาง จึงเป็นที่มาของการตั้งกองทุน กองทุนได้ดำเนินการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทำให้กองทุนเองก็ประสบปัญหา เช่น คณะกรรมการบางคนขาดความรู้ ขาดประสบการณ์ในการงานที่ได้รับมอบหมาย ระเบียบการกู้ยืมขั้นตอนที่ปฏิบัติยุ่งยาก คณะกรรมการบางคนขาดการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิก ไม่ได้มีการวางแผนพัฒนากองทุนอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อจะได้ข้อมูลสู่การพัฒนาการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพหลมคิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพหลมคิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมติฐานการวิจัย

1. สมมติฐานเชิงพรรณนา : ระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพหลมคิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก
2. สมมติฐานเชิงเปรียบเทียบ : สมาชิกที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพหลมคิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกของกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพหลมคิริ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 8,406 คน (ทะเบียนสมาชิกกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกของกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา จำนวน 8,406 คน ใช้สูตรเครชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เท่ากับ 367 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยผู้วิจัยจะใช้วิธีการเทียบสัดส่วนจากจำนวนสมาชิกในแต่ละหมู่บ้านเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งได้ รวบรวมจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลสัมภาษณ์ การสำรวจข้อมูล เบื้องต้นทำให้ได้ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมและนำมาเป็นกรอบในการ สร้างแบบสอบถาม โดยปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดย แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดในรูปแบบตรวจรายการ (Checklist Question) โดยเป็นคำถามหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Questions)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์
เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต
บ้านดอนคา อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้
ดำเนินการสร้างและทดสอบแบบสอบถาม ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการกองทุนจาก
เอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มาปรับปรุงจัดทำร่าง
แบบสอบถาม

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างข้อคำถาม จัดทำ
ร่างแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามที่ต้องการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของการให้ครบถ้วน
และครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การบังคับการ
4) การประสานงาน และ 5) การควบคุมงาน

3.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินสอดคล้องของ
ข้อคำถาม IOC (Index of item-Objective Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญ มีจำนวน 3 ท่าน
นำเครื่องมือที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content Validity)
โดยคำนวณหาค่า IOC โดย คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 เป็นต้นไป เป็นข้อที่นำไปทดลองใช้

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรับปรุงแก้ไขของผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับ
ประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้าน
ในเขียว ตำบลทอนหงส์ อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน

3.5 นำผลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ทองใบ สุด
ซารี, 2549) มีค่าเท่ากับ 0.87

3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่ม
ตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอนหนังสือจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร มหาวิทยลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ถึงคณะกรรมการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่บ้านดอนคา อำเภอพรมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง
ตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย
ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

4.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อ
การวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยใช้
วิธีการประมวลผลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา
รายได้ต่อเดือน สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์
เพื่อการผลิตบ้านดอนคา สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และ
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ
กับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม
สำหรับการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อ
การผลิตบ้านดอนคา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับ
เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป หากพบว่ามีความแตกต่าง
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบ
ของตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method) สำหรับเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของ
สมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ที่จำแนกตาม อายุ อาชีพ
ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย
คิดเป็นร้อยละ 52.0 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.1 อาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็น
ร้อยละ 28.6 มีการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 34.1 และมีรายได้ต่อเดือน
ระหว่าง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.8

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการ
กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา โดยรวมและรายด้าน ดังนี้

ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการจัดการกองทุน ออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
ด้านการวางแผน	4.19	0.46	มาก
ด้านการจัดการองค์การ	4.20	0.43	มาก
ด้านการสั่งการ	4.23	0.75	มาก
ด้านการประสานงาน	4.26	0.85	มาก
ด้านควบคุม	4.20	0.64	มาก
รวม	4.22	0.38	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประสานงาน ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาคือ ด้านสั่งการ ($\bar{X} = 4.23$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 4.19$)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	191	4.32	0.40	5.93	0.000***
หญิง	176	4.10	0.32		

*** $p < 0.001$

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	0.80	0.20	1.40	0.233
ภายในกลุ่ม	362	51.67	0.14		
รวม	366	52.47			

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	5	0.62	0.12	0.87	0.501
ภายในกลุ่ม	361	51.85	0.14		
รวม	366	52.47			

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	0.24	0.06	0.42	0.793
ภายในกลุ่ม	362	52.23	0.14		
รวม	366	52.47			

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4	0.68	0.17	1.18	0.317
ภายในกลุ่ม	362	51.80	0.14		
รวม	366	52.47			

3. จากตารางที่ 2-6 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของสมาชิกที่มีต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ที่จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวม สมาชิกกองทุนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสมาชิกกองทุนที่มี อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และ รายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ได้แก่ 1) ต้องมีการวางแผนทุกระยะคือ สั้น กลาง และยาว 2) ควรมีการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มให้ชัดเจน รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการดำเนินการรูปแบบกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต 3) ควรมีระบบเพื่อกำหนดงานที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบการจัดการข้อผิดพลาดอย่างเหมาะสม 4) ควรส่งเสริมกลยุทธ์หรือวิธีการในการติดต่อสื่อสารระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิกกองทุน และ 5) ควรปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา พบว่า ด้านการบริหารจัดการที่กองทุนฯ ควรเร่งพัฒนา คือ การวางแผน ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนกองทุน เพราะแผนที่ได้กำหนดขึ้นจะเป็นเข็มทิศในการทำงานของกองทุน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยจะนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สมาชิกมีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชรินทร์ จิรัฐธนากุล (2562) วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรีโดยรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา ธัญญเจริญ (2553) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของกลุ่มกองทุนออมทรัพย์ในจังหวัดพังงา ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มกองทุนออมทรัพย์ในจังหวัดพังงามีระดับการปฏิบัติการบริหารจัดการของกลุ่มโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการองค์การ รองลงมาเป็นด้านการบังคับบัญชา ด้านการควบคุม ด้านการประสานงานตามลำดับและอันดับสุดท้ายคือ ด้านการวางแผน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูษณิศา สุวงศ์ (2559) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ การจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา มีวิธีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สมาชิกกองทุนออมทรัพย์เกิดความเชื่อมั่นในการบริหารงาน ส่งผลให้สมาชิกมีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อยู่ในระดับมาก

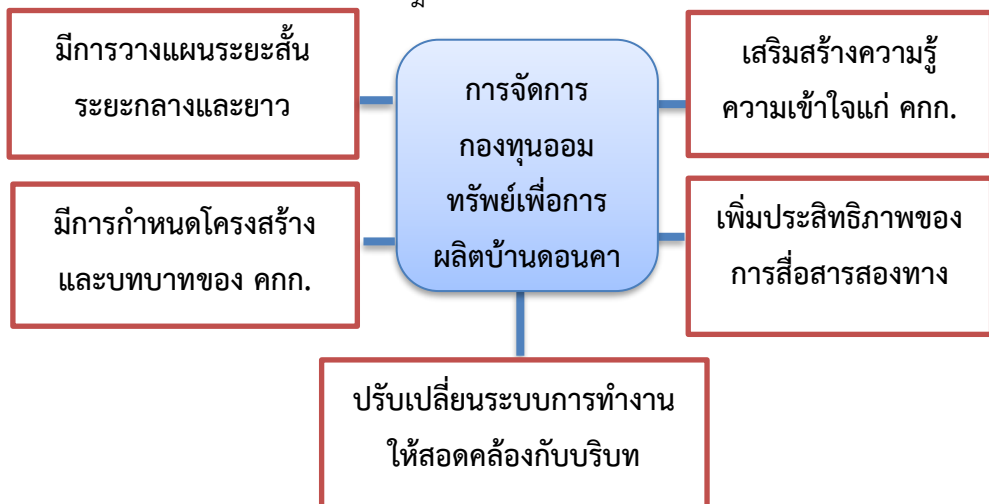
2. สมาชิกที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชรินทร์ จิรัฐธนากุล (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของสมาชิกต่อการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า สมาชิกที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้เพราะ การจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา มีการบริหารจัดการที่ไม่ครอบคลุมทุกเพศ ส่งผลให้สมาชิกที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา แตกต่างกัน ในขณะที่ สมาชิกที่มีอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และ รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน

มีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชร ขวสั้งซ์ และคณะ (2562) วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านไอร์เจียะ ตำบลซากอ อำเภอสรีสาคร จังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้เพราะ การจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา มีการบริหารจัดการที่ดูแลใส่ใจและให้ความสำคัญแก่สมาชิกทุกช่วงอายุ ทุกอาชีพ ทุกระดับการศึกษา และทุกรายได้ต่อเดือน ส่งผลให้สมาชิกที่มีอาชีพ ระดับการศึกษา และ รายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ไม่แตกต่างกัน

3. ด้านการวางแผน ควรเพิ่มการวางแผนระยะกลางและระยะยาวเพื่อให้การดำเนินงานในกลุ่มออมทรัพย์มีรูปแบบการดำเนินงานที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ควรมีการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ด้านการจัดการองค์การ ควรกำหนดโครงสร้างคณะ กรรมการกลุ่มและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจตลอดจนทัศนคติที่ดีในคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ผ่านกระบวนการจัดการอบรม ทัศนศึกษาดูงานในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอื่น ๆ ด้านการสั่งการ ควรมีระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพหรือกระบวนการจัดการข้อผิดพลาดและปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ด้านการประสานงาน ควรปรับ เปลี่ยนแนวทางการพัฒนาผู้นำเพื่อสร้างเสริมให้เกิดผู้นำรุ่นใหม่สืบทอดบทบาทผู้นำองค์กรต่อไป เพิ่มวิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกให้เป็นการสื่อสารแบบเป็นทางการมากขึ้น และด้านควบคุม ควรปรับเปลี่ยนกระบวนการควบคุมการทำงานของสมาชิก การบริหารงบประมาณต้องเป็นระบบเพื่อก่อให้เกิดความคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ โดยมีกระบวนการติดตามและรายงานผลปัญหาหรืออุปสรรคเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบองค์ความรู้ใหม่ที่จะส่งเสริมให้การดำเนินงานกองทุนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน ซึ่งปรากฏดังแผนภาพนี้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัด นครศรีธรรมราช ให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน จำเป็นต้อง 1) การกำหนดโครงสร้างและ บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน รวมถึงที่มาของคณะกรรมการ และจัดทำเป็น เอกสาร 2) มีการวางแผนในการขับเคลื่อนการบริการกลุ่มอย่างเป็นระบบทั้งระยะสั้น กลาง และยาว บนฐานการมีส่วนร่วม 3) มีระบบการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับ คณะกรรมการและสมาชิกโดยเฉพาะหลักการของกลุ่ม รวมถึงประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น นโยบายสนับสนุนจากรัฐบาลหรือกระทรวง 4) การพัฒนาการสื่อสาร ซึ่งปัจจุบันจำเป็น อย่างยิ่งต้องเน้นการสื่อสารสองทางและทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ และ 5) การบริหารกลุ่ม สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง แต่จะต้องไม่ขัดกับหลักการของ กลุ่ม โดยผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการศึกษา พบว่า การวางแผน เป็นกระบวนการบริหารที่สมาชิกให้ ความเห็นมีค่าน้อยที่สุด ซึ่งควรจะเป็นด้านที่มีค่าสูงที่สุด ดังนั้น กองทุนควรมีการวางแผนอย่าง เป็นระบบ มีทั้งการวางแผนระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว รวมถึงควรมีการวิเคราะห์ความ เสี่ยงและความเป็นไปได้ก่อนดำเนินการ ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ของบุคคล เช่น รายได้ ความจำเป็นในชีวิตประจำวันและเป้าหมายทางการเงิน ซึ่งหากกองทุนได้มีการ วางแผนอย่างชัดเจนแล้ว จะส่งผลให้บริหารจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา ประสบความสำเร็จ มีทิศทางเพราะการวางแผนเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการองค์กร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษา ความต้องการของสมาชิกที่มีต่อการจัดสวัสดิการกองทุน ออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 ควรทำการศึกษา เปรียบเทียบการจัดการกองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านดอนคา อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเปรียบเทียบกับ การจัดการของ องค์กรชุมชนกรณีศึกษากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาปรัง อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกิจกรรมเครือข่าย. เรียกใช้ เมื่อ 1 พฤษภาคม 2568 จาก <https://korat.cdd.go.th/กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ.>
- กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา. (2567). ทะเบียนสมาชิก. นครศรีธรรมราช : กองทุนออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านดอนคา.
- คมสัน เจริญวงศ์. (2562). กระบวนการจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อความมั่นคง ของชุมชน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์จร, 7(4), 939-950.

- จันทิมา ธัญญเจริญ. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด พังงา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- จารึก แก้วมณี และ ไมตรี อินทรีย์ยะ. (2564). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กรณีศึกษาบ้านนาปรัง ตำบลคลองขวาง อำเภอนาหว้า จังหวัดสกลา. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 6(1), 80-89.
- ฐานิดาภักดิ์ แสงทอง และคณะ. (2565). ความต้องการและแนวทางการจัดสวัสดิการเพื่อรองรับการ ดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ชุมชนบ้านบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา. วารสาร นวัตกรรมการศึกษา และการวิจัย, 6(1), 46-60.
- ทองใบ สุดซารี. (2549). ภาวะผู้นำ: กลไกขับเคลื่อนองค์การแห่งการเรียนรู้. อุบลราชธานี: คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ.
- บุษรินทร์ จิรัธนากุล. (2562). ความคิดเห็นของสมาชิกต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลบางหัก อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พงษ์นรินทร์ อัครเศรณี. (2541). กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกิจกรรมเครือข่าย กรมการพัฒนาชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 1 พฤษภาคม 2568 จาก http://cddlampang.net/index.php?option=com_content&view=article&id=122
- ภุณิศรา สุวงศ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตชุมชนบ้านโคกเมือง ตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- วัชระ ขาวสังข์, อนุสรุา เพียรทอง, ภูริชาติ พรหมเต็ม และ มุฮัมมัดฮุสนี เบญจสม. (2562). การบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านไอร์เจียะ ตำบลซากอ อำเภอสรีสาคร จังหวัดนราธิวาส. การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ.2562.
- Caganaga, C. (2015). Principals' reflections on effectively managing their schools: Cooperative leadership and its role in schools. Open Access Library Journal, 2(11), 37–55.
- Fayol, Henri. (1949). General and Industrial Management. London: Sir Isaac Pitman & Sons.
- Hersey, P., Blanchard, K.H., & Johnson, D.E. (2001). Management of organizational behavior: Leading human resources.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลนาจ้ว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี*

PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT OF
NANGUA SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION,
NAM SOM DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

วรรณญา พันธผล¹ และ ชานยุท หานชนะ²

Waranya Phanthaphon¹ And Chanyut Hanchana²

¹⁻²วิทยาลัยพิชญบัณฑิต วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

Corresponding Author's Email: nuspong.ggg@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจ้ว ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.834 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าที (t-test) และใช้สถิติเอฟ (f-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจ้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
2. ผลการเปรียบเทียบ โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจ้ว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน
3. ข้อเสนอแนะทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจ้ว ได้แก่ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างข้อบัญญัติเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

* Received 6 July 2025; Revised 21 July 2025; Accepted 28 July 2025

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น

ABSTRACT

This research aimed to study 1) public participation in local development, 2) compare public participation in local development of Nangua Subdistrict Administrative Organization classified by personal factors, and 3) guidelines for developing public participation in local development. The instrument used for collecting data was a questionnaire with a reliability value of 0.834. The statistics used for analysis were number, percentage, mean, standard deviation, and data analysis. Hypothesis testing was done using t-test and f-test.

The research results found that:

1. Overall, public participation in local development of Nangua Subdistrict Administrative Organization was at a high level. When considering each aspect, the aspect with the highest average value was participation in operations, followed by participation in decision-making, and the aspect with the lowest average value was participation in evaluation.

2. The overall comparison results found that people of different genders, ages, education levels, and occupations had no different participation in local development of Nangua Subdistrict Administrative Organization, Nam Som District, Udon Thani Province.

3. Suggestions for guidelines for developing public participation in local development of Nangua Subdistrict Administrative Organization include: Public participation in drafting public policy regulations should be allowed.

Keywords: Participation, People, Local Development

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดหมายในการพัฒนา การกำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินการเพื่อนำไปสู่จุดหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานและโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหา

และความต้องการได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566)

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหลักการสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในหลายประเทศที่มีอารยธรรม ซึ่งทำให้มีความหมายและเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการบริหารในประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตย ในปัจจุบันประเทศไทยมีความตั้งใจในการเน้นย้ำหลักการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาประเทศในหลากหลายด้าน ตั้งแต่การเมืองไปจนถึงสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพื่อผลักดันสู่ระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งร่วมกัน นอกเหนือจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารงานภาครัฐตามแนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วมและหลักการธรรมาภิบาล ที่รัฐจะต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการรับรู้ การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการตรวจสอบผลลัพธ์ร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและพัฒนาคุณภาพการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐให้ดียิ่งขึ้น และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย (จันทร์ทิพย์ ทองโชติ, 2564)

ปัจจุบันปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนางัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี จากรายงานผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ 2567 พบข้อเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ทั้งก่อนการดำเนินโครงการ ระหว่างการดำเนินโครงการ และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ให้มากกว่าปัจจุบัน เพราะประชาชนโดยทั่วไปยังมีส่วนร่วมน้อย โดยหาแนวทางวิธีการให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการดำเนินโครงการ รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ และตรวจสอบการดำเนินโครงการให้มากขึ้น รวมถึงประชาชนบางกลุ่มอาจยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการมีส่วนร่วมกับการบริหารส่วนตำบลนางัว ซึ่งส่งผลให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างจำกัด และประชาชนมักไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลนางัว อย่างทั่วถึง ทำให้ไม่ทราบถึงโอกาสในการเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในการพัฒนา (องค์การบริหารส่วนตำบลนางัว, 2568)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนางัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็นและทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนางัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 หมู่บ้าน จำนวน 4,435 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว, 2568)

จากจำนวนประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี จำนวน 9 หมู่บ้าน จำนวน 4,435 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มประชากรด้วยการใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งได้ รวบรวมจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นทำให้ได้ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมและนำมาเป็นกรอบในการ สร้างแบบสอบถาม โดยปรับปรุงข้อคำถามให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ โดยสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยเป็นแบบปลายปิด (Close ended question) ให้เลือกตอบในช่องที่กำหนด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี เป็นแบบคำถามปลายเปิด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี จากนั้นนำมากำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยกำหนดนิยามและใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบ (Content Validity) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิง เนื้อหา (Content validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวัด (Index of item objective congruence : IOC) เกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.60 ขึ้นไป

4. นำแบบสอบถามไป ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อความถูกต้องของเนื้อหาและความชัดเจนของภาษาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try – out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คือประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำโสม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี เพื่อหาอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.834

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยถึงนำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์ตอบแบบสอบถาม ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา ได้แก่

1.1 จำนวน (n)

1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และสรุปเป็นประเด็นสำคัญสำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี เป็นแบบคำถามปลายเปิด

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

2.1 สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร สำหรับเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ

2.2 สถิติ F-test โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และหากพบว่ามี ความแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) สำหรับการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.49 อายุระหว่าง 20 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.59 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 45.23 และประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 167

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.97	0.54	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.09	0.37	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.96	0.44	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.68	0.70	มาก
รวม	3.93	0.41	มาก

2. จากตารางที่ 1 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D = 0.41) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.09$, S.D = 0.37) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.68$, S.D = 0.70) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.54) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 5. ท่านมีส่วนร่วมในการแสวงหางบประมาณในการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.50$, S.D = 0.60) รองลงมา คือ ข้อ 7. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เช่น แผนพัฒนาสามปี หรือแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ($\bar{X} = 4.40$, S.D = 0.73) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 2. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 3.54$, S.D = 1.08)

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D = 0.37) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8. ท่านมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.22$, S.D = 0.65) รองลงมา คือ ข้อ 11. ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.13$, S.D = 0.71) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 13. ท่านมีส่วนร่วมในการซ่อมแซมหรือก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ เช่น ถนนคอนกรีต ฝายเก็บน้ำ ศาลาประชาคม ($\bar{X} = 4.01$, S.D = 0.79)

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D = 0.44) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 18. ท่านมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.79) รองลงมา คือ ข้อ 17. ท่านได้รับผลประโยชน์ การจัดสรรรายได้หรือเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆในการพัฒนาชุมชน

($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.76) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 23. เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนา เช่น ค่ายอบรม ทักษะศึกษา ($\bar{X} = 3.52$, S.D = 1.08)

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D = 0.70) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 28. ท่านมีส่วนร่วมในการนำผลการประเมินไปปรับปรุงการพัฒนาชุมชนครั้งต่อไป ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.74) รองลงมา คือ ข้อ 29. มีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นหลังสิ้นสุดโครงการ เพื่อสอบถามความพึงพอใจของชาวบ้าน ($\bar{X} = 3.68$, S.D = 1.12) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 24. ท่านมีส่วนร่วมสังเกตการณ์ การทำงานของผู้รับจ้างภายนอกที่มาทำงานพัฒนาในชุมชน ($\bar{X} = 3.53$, S.D = 1.01)

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ปัจจัยส่วนบุคคล	t / F	P-value	สรุปสมมติฐานการวิจัย
เพศ	-0.102	0.919	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
อายุ	1.730	0.143	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
ระดับการศึกษา	1.978	0.097	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
อาชีพ	0.880	0.495	ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. จากตารางที่ 2 พบว่าผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ได้แก่

1. ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างข้อบัญญัติเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
2. กระตุ้นให้ประชาชนสนใจและเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ เพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกกับกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

3. ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลประโยชน์จากการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้น เช่น ติดป้ายประกาศ หรือจัดประชุมร่วมกัน

4. จัดทำแบบสอบถามหลังสิ้นสุดโครงการ (ทั้งแบบออนไลน์และกระดาษ) เพื่อประเมินความพึงพอใจและผลกระทบ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อาจมีการจัดเวทีประชาคมหรือกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าและสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาท้องถิ่นได้ ในพื้นที่ตำบลหรือหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนมักแน่นแฟ้น ซึ่งส่งผลให้การสื่อสารและการชักชวนให้มีส่วนร่วมเป็นไปได้ง่าย มีการใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงประชาชนได้ดี ทำให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาและโครงการต่าง ๆ แพร่กระจายถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมควร จันทร์เทศ และโกศล สอดส่อง (2567) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพัน อำเภอนองวัวขอ จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพัน อำเภอนองวัวขอ จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของวิลาวัลย์ รุยยันต์ (2564) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลโคกม่วง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในตำบลโคกม่วง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดพัทลุง พบว่าโดยภาพรวมและรายด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัฐนิชา พุทธจันทร์ และพิชัยรัฐ หมีนด้วง (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ให้สำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี อาจจัดให้มีเวทีประชาคม กิจกรรม หรือโครงการต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมโดยไม่จำกัดเพศ อายุ หรืออาชีพ ใช้วิธีประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน หรือโซเชียลมีเดีย ทำให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสารในระดับใกล้เคียงกัน ไม่ว่าคนกลุ่มไหน ต่างมีความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่นของตนเอง จึงมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงตำบลนาจัวอาจเป็นชุมชนที่มีโครงสร้างทางสังคมที่ไม่แบ่งแยกมากนัก เช่น ความแตกต่างทางเศรษฐกิจไม่ชัดเจน หรือมีค่านิยมการทำงานร่วมกันสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพน โปธิอาภา (2561) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตำบลสวายปรอเตียลอำเภอสระอ่าว จังหวัดกันตลราชอาณาจักรกัมพูชา พบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในตำบลสวายปรอเตียล อำเภอสระอ่าว จังหวัดกันตลราชอาณาจักรกัมพูชา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในตำบลสวายปรอเตียล อำเภอสระอ่าว จังหวัดกันตลราชอาณาจักรกัมพูชา จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยรัชชานนท์ ลีอนาม และบุญเหลือ บุปผามาลา (2567) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี พบว่าการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยภาพรวมประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนทุกคนสามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นใน

โครงการ หรือแผนงานพัฒนาตำบลได้อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ยังได้มีส่วนร่วมใน การทำกิจกรรมต่าง ๆ เหมือนกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลนาजू อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ บริหารส่วนตำบลนาजू อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วน ร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาजू อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ไม่ แตกต่างกัน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร ส่วนตำบลนาजू อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนั้นองค์การ บริหารส่วนตำบลนาजू อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. ส่งเสริมกลไกการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม (Participatory Evaluation) โดยจัดตั้งคณะกรรมการประเมินผลระดับตำบล ที่ประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชน องค์กร ชุมชน กลุ่มอาชีพ เยาวชน และผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนมีบทบาทร่วมในการกำหนด เกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ

2. จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นและสรุปบทเรียนหลังการดำเนินโครงการ เช่น จัดกิจกรรมเวทีสาธารณะ (Public Hearing) เพื่อให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาजू อำเภอnáโสม จังหวัดอุดรธานี เปิดโอกาสให้ ทุกกลุ่มเข้าถึงข้อมูลการดำเนินงาน เพื่อประเมินได้อย่างมีข้อมูลประกอบ

3. ฝึกอบรมให้ความรู้ประชาชนด้านการประเมินผล โดยการจัดกิจกรรม ฝึกอบรมให้ประชาชนเข้าใจหลักการประเมินผล เช่น การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ ผลกระทบ การใช้ตัวชี้วัด และเสริมสร้างศักยภาพผู้นำชุมชนให้เป็น "ผู้ประเมินภาคประชาชน"

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาजू อำเภอnáโสม จังหวัดอุดรธานี

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาजू อำเภอnáโสม จังหวัดอุดรธานี กับองค์การบริหารส่วน ตำบล อื่น ๆ ในพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2559). ข้อมูลจากระบบสถิติทางการทะเบียน. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://multi.dopa.go.th/justice/news/cate2/view11>
- จันทร์ทิพย์ ทองโชติ. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนาญ อำเภอ นาญ จังหวัดอุดรธานี. วารสารพุทธมัตต์, 8(1), 243–254.
- รัชชานนท์ ลีอนาม และบุญเหลือ บุบผามาลา. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองหัวคู อำเภอบ้านผือ จังหวัด อุดรธานี. วารสารมณี เชษฐาราม วัดจอมมณี, 7(6), 153-167.
- วิลาวัลย์ รุยงค์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลโคกม่วง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง. วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร, 1(2), 11-29.
- ศิริพน โพธิ์อาภา. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตำบลสวายป รือเตียล. อำเภอสะอาง จังหวัดกันดาล ราชอาณาจักรกัมพูชา. วารสารวิชาการ ,12(3),89-98.

- สมควร จันทรเทศ และโกศล สอดส่อง. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำพัน อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(3), 268-283.
- อัฐนิยา พุทธจันทร์ และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 8(1), 447-457.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว. (2568). ข้อมูลพื้นฐาน. องค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.udnangualocal.go.th/index.php/homepage>.
- Yamane, Taro. (1973). Statistics, An Introductory Analysis, 2nd Ed. New York: Harper and Row.

การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี*

HOUSEHOLD WASTE MANAGEMENT OF PEOPLE IN NA KAE
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NA YUNG DISTRICT,
UDON THANI PROVINCE

รัชฎาภรณ์ บำรุงสุข¹ และ โกศล สอดส่อง²

Ratchaporn Bamrungsuk And Koson Sodsong²

¹⁻²วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

Corresponding Author's Email: nuspong.ggg@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน 2) เปรียบเทียบระดับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ และ 3) แนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่าง คือหัวหน้าครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค จำนวน 321 คน ด้วยการใช้สูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.812 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าที (t-test) และใช้สถิติเอฟ (f-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย รองลงมา คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก
2. ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน พบว่าโดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอย ไม่แตกต่างกัน
3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค ได้แก่ รณรงค์ให้ประชาชนลดการใช้วัสดุที่ใช้ครั้งเดียว เช่น

* Received 6 July 2025; Revised 23 July 2025; Accepted 28 July 2025

ถุงพลาสติก หลอดพลาสติก กล่องโฟม โดยสนับสนุนให้ใช้ถุงผ้า แก้วน้ำส่วนตัว หรือภาชนะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

คำสำคัญ : การจัดการขยะมูลฝอย, ครั้วเรือน, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to study 1) household waste management, 2) compare the level of household waste management classified by gender, age, education level and occupation, and 3) guidelines for developing and solving problems related to household waste management. The sample group consisted of 321 household heads in Na Kae Subdistrict Administrative Organization using Yamane's formula. The instrument used for collecting data was a questionnaire with a reliability of 0.812. The statistics used for analysis were number, percentage, mean, standard deviation, and data analysis. Hypothesis testing was done using t-test and f-test.

The research results found that:

1. Overall, household waste management was at a high level. When considering each aspect, the aspect with the highest mean was waste reduction, followed by waste separation, and the aspect with the lowest mean was avoiding materials that are difficult to destroy.

2. The results of comparing household waste management levels showed that overall, household heads with different levels of education managed household waste. There is a statistically significant difference at the 0.05 level. Household heads with different genders, ages, and occupations have no different waste management.

3. Suggestions for developing household waste management in people in Na Kae Subdistrict Administrative Organization include campaigning for people to reduce the use of single-use materials such as plastic bags, plastic straws, and foam boxes by encouraging the use of cloth bags, personal drinking glasses, or reusable containers.

Keywords: Waste management, household, subdistrict administrative organization

บทนำ

ประเทศไทยนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน ในอดีตมนุษย์มีการดำรงชีวิตไม่ซับซ้อน ความเจริญทางวัตถุก็มีไม่มาก ชยะจากบ้านเรือนจึงกลายเป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย แม้จะมีการนำชยะมาเททิ้งนอกบ้าน หรือในแม่น้ำลำคลองก็สามารถย่อยสลายและถูกทำลายได้ไปได้อย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากความเจริญเติบโตของชุมชน การขยายตัวของเมือง การพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านต่าง ได้ก่อให้เกิดปัญหาชยะมูลฝอยซึ่งเริ่มต้นจากครัวเรือน ชุมชน และขยายตัวไปสู่สังคม ชยะที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเราไม่มีความ ต้องการที่จะใช้สิ่งนั้น ๆ อีกต่อไป กอปรกับการกำจัดชยะด้วยวิธีการต่างๆ โดยขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องทำให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆต่อสิ่งแวดล้อม เช่น อากาศเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย ดินเสื่อมคุณภาพ ซึ่งมีผลกระทบ ต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเพราะมีการปนเปื้อนของเชื้อโรคจากชยะ เนื่องมาจากมีการแพร่กระจายของเชื้อโรคไปสู่คนทั้งทางอากาศ ทางน้ำและทางอาหาร (เกียรติกุล ถวิล, 2558)

ปัจจุบันคนไทยกว่า 66 ล้านคน สามารถสร้างชยะได้ถึง 24.98 ล้านตันต่อปี แต่ความสามารถในการจัดเก็บชยะมีไม่ถึงร้อยละ 70 ของชยะที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดปริมาณชยะมูลฝอยตกค้างตามสถานที่ต่างๆ หรือมีการนำไปกำจัดโดยวิธีกองบนพื้น ซึ่งไม่ถูกต้อง ตามหลักสุขาภิบาล ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ อากาศเสีย เกิดจากการเผามูลฝอยกลางแจ้งทำให้เกิดควันและสารมลพิษทางอากาศ น้ำเสียเกิดจากการทิ้งชยะลงในแม่น้ำลำคลอง ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำและน้ำเสียเกิดจากการกองมูลฝอยที่ตกค้างบนพื้น เมื่อฝนตกจะเกิดน้ำเสียซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำทำให้เกิดมลภาวะหรือมลพิษทางน้ำ แหล่งพาหนะนาโรคติดต่อทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เป็นต้น (กรมควบคุมมลพิษ, 2567)

ปัญหาการจัดการและกำจัดชยะมูลฝอย เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งกำลังประสบอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการเก็บขนไม่หมด มูลฝอยตกค้าง วิธีการกำจัดชยะมูลฝอยอย่างไม่ถูกต้อง หรือไม่มีที่ดินสำหรับการกำจัดชยะมูลฝอย ปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาที่สะสมมานาน และมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของปริมาณชยะมูลฝอย ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ทำให้ประชาชนมีการจับจ่ายใช้สอยสินค้ามาใช้มากขึ้น และเพิ่มปริมาณการผลิตมูลฝอย ข้อจำกัดด้านงบประมาณ และบุคลากรของท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงพอต่อการลงทุน และปรับปรุงระบบเก็บขนและกำจัดชยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ (พิริยา วัชรไพบ, 2556)

ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถูกกำหนดเป็นกฎหมายบังคับใช้ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 19 ตอนที่พิเศษ 23 มีผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการจัดการมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล รวมทั้งการจัดการปัญหาชยะมูลฝอย เช่น การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการ ที่อยู่อาศัย การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ของบ้านเมือง เป็นต้น แม้ว่า การกำหนดอำนาจและความรับผิดชอบ ตามพระราชบัญญัติที่กล่าวมา แต่การดำเนินการตามภารกิจในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่ง ตลอดในระยะเวลา ที่ผ่านมานั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ยังติดปัญหาการดำเนินงานในหลายๆ ด้าน การกำจัดขยะให้ได้ผลดีขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ มากมายโดยเฉพาะการคัดแยกวัสดุจากขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำไปกำจัดในขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการกับขยะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดด้วย ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้ที่เกิดจากการนำวัสดุที่แยกออกจาก กันนำไปจำหน่ายได้ด้วย ซึ่งเป็นวิธีการแยกขยะที่มีประสิทธิภาพที่สุด คือ การคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิดของขยะนั่นเอง เพราะทำได้ง่าย ค่าใช้จ่ายน้อยเพียงให้แต่ละบ้านจัดภาชนะรองรับขยะแยกกันไว้แต่ละส่วน ซึ่งนอกจากจะเป็นการกำจัดขยะโดยตรงแล้ว พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนให้เป็นที่เป็นทางอีกด้วย ในการกำจัดขยะนั้นในท้องถิ่นจะใช้วิธีกองทิ้งไว้ให้เน่าเปื่อยผุพังไปเองตามธรรมชาติ มีการจุดไฟเผาบ้างเป็นครั้งคราว สำหรับขยะที่เผาไหม้ได้ ซึ่งทำให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อมอย่างมากมาย เช่น การปนเปื้อนของดิน การปนเปื้อนของแหล่งน้ำและการปนเปื้อนของอากาศ ซึ่งพบเห็นได้โดยทั่วไปเกือบทุกชุมชนทั่วประเทศทำให้พบเห็นความสกปรกและความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองอยู่ทั่วไป สำหรับชุมชนในระดับหมู่บ้านปรากฏว่า หลายแห่งได้พยายามปรับปรุงในด้านการรักษาความสะอาด ทำให้หมู่บ้านสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีขึ้น แต่มักทำกันเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อจะมีการประกวดเพื่อรางวัลจากทางราชการ ส่วนวิธีการกำจัดนั้นก็มีมักจะกระทำการเผากลางแจ้งซึ่งง่ายและสะดวก มีบางแห่งได้พยายามนำขยะไปทำปุ๋ยหมัก ซึ่งบางแห่งก็ใช้มูลสัตว์หมักรวมเข้าไปด้วยกัน แต่ในการหมักก็มักทำแบบกองรวมกันไว้โดยไม่มีการพิกัดจึงทำให้กองปุ๋ยหมักหลายแห่ง กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์พาหะนำโรค (วิวัฒน์ สังข์แย้ม, 2564)

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี แบ่งการปกครองออกเป็น 8 หมู่บ้านได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านนาแค หมู่ที่ 2 บ้านเพิ่ม หมู่ที่ 3 บ้านวังแซ่ หมู่ที่ 4 บ้านศิริงกต หมู่ที่ 5 บ้านวังบง หมู่ที่ 6 บ้านโนนศิลา หมู่ที่ 7 บ้านเพิ่ม และหมู่ที่ 8 บ้านศิริงกต มีจำนวนประชากรทั้งหมด 3,828 คน เป็นพื้นที่ชุมชนที่กำลังมีการขยายตัว และมีประชากรเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี เป็นเหตุให้มีการใช้ทรัพยากรในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น จากข้อมูลเชิงลึก ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะครัวเรือนอย่างถูกต้อง ซึ่งขยะที่สามารถจัดการเองได้ เช่น เศษไม้ ใบไม้ ขวดพลาสติก ขวดแก้ว กล่องกระดาก ไม่ได้ถูกคัดแยกก่อนนำมาทิ้ง ทำให้มีปริมาณขยะประมาณวันละเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นภาระในการจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ทำให้เกิดปัญหาที่ตามมา เช่น มลภาวะทางอากาศเนื่องจากกลิ่นของขยะรบกวน การเผาขยะก่อฝุ่น PM2.5, ปล่องก๊าซเรือนกระจก มีผลต่อสุขภาพผิวและระบบทางเดินหายใจ เช่น ผื่นภูมิแพ้ ควันพิษสะสม ส่งผลต่อมลพิษน้ำใต้ดินและน้ำผิวดิน หากไม่จัดการอย่างถูกสุขลักษณะ การทิ้งขยะลงแหล่งน้ำธรรมชาติ การแอบ

นำขยะไปทิ้งยังพื้นที่รกร้าง ประชาชนยังขาดการความรู้่างอย่างถูกวิธีในการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ อีกทั้งบ่อยครั้งยังเกิดปัญหาการร้องเรียน เรื่องถังขยะ จึงต้องหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการขยะมูลฝอยในอนาคต เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไปจากเหตุผลดังกล่าว (องค์การบริหารส่วนตำบลนาแค, 2568)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลที่ได้มาเสนอรูปแบบต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานกำหนดนโยบาย และวางแผนการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยให้เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการแก้ไขปัญหากระบวนการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ที่ศึกษา และขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. หัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
2. หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
3. หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
4. หัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้าครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี จำนวนทั้งสิ้น 1,598 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลนาแค, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง คือ คือ หัวหน้าครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง (Actual population) โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบค่าประชากรจากสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n) เท่ากับ 321 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย 2) ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย 3) ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ และ 4) ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก ข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีลักษณะคำถามเชิงบวก

ตอนที่ 3 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งสามารถตอบได้อย่างอิสระ เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ ตำรางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง โดยสร้างข้อคำถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น

3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขในด้านความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหา

(Content validity) ด้านรูปแบบ (Format) และภาษา (Wording) ที่ใช้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence : IOC) 0.67 - 1.00

4. นำแบบสอบถามกลับไปปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับหัวหน้าครัวเรือน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.812

6. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากวิทยาลัยพณิชยบัณฑิต ถึงผู้นำในแต่ละชุมชนในเขตพื้นที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากหัวหน้าครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูล ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา ได้แก่

1.1 จำนวน (n) และค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลระดับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี

2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

2.1 สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปร 2 ตัวแปร สำหรับการเปรียบเทียบระดับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ

2.2 สถิติ F-test โดยการทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างรายคู่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาต้องทำการทดสอบต่อไปว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน และแตกต่างกันอย่างไร ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) สำหรับเปรียบเทียบการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.01 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 40 – 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.27 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 41.74 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 45.79

ตารางที่ 1 การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมและรายด้าน

การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย	4.14	0.51	มาก
2. ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย	4.10	0.52	มาก
3. ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่	3.80	0.45	มาก
4. ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก	3.37	0.80	ปานกลาง
รวม	3.87	0.36	มาก

2. การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแคอำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D = 0.36) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 4.14$, S.D = 0.51) รองลงมา คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 4.10$, S.D = 0.52) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก ($\bar{X} = 3.37$, S.D = 0.80) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, $S.D = 0.51$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1. ท่านเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะมากเกินไปจนความจำเป็น ($\bar{X} = 4.33$, $S.D = 0.83$) รองลงมา คือ ข้อ 3. ท่านบอกกล่าวให้สมาชิกภายในบ้านให้ใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, $S.D = 0.80$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5. ท่านให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีในการช่วยลดขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.96$, $S.D = 0.80$)

2.2 ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $S.D = 0.52$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 11. ท่านมีการคัดแยกขยะประเภทแบตเตอรี่โทรศัพท์ก่อนทิ้งลงในถังขยะ ($\bar{X} = 4.25$, $S.D = 0.70$) รองลงมา คือ ข้อ 10. ท่านมีการคัดแยกประเภทหลอดนํ้าดื่มและกระป๋องสเปรย์ก่อนทิ้งลงในถังขยะ ($\bar{X} = 4.24$, $S.D = 0.70$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 14. ท่านเคยได้รับการอบรมหรือข้อมูลเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ($\bar{X} = 3.83$, $S.D = 1.00$)

2.3 ด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, $S.D = 0.45$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 17. ขยะประเภทขวดพลาสติกหรือขวดแก้วท่านนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ($\bar{X} = 4.31$, $S.D = 0.83$) รองลงมา คือ ข้อ 18. ขยะที่เป็นวัสดุประเภทโลหะ ท่านเก็บไว้ขาย ($\bar{X} = 4.11$, $S.D = 0.77$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 22. ท่านใช้กล่องหรือวัสดุเหลือใช้ เช่น กล่องนม กล่องกระดาษ ในการจัดเก็บสิ่งของในบ้าน ($\bar{X} = 3.35$, $S.D = 1.06$)

2.4 ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, $S.D = 0.80$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 26. ครั้วเรือนของท่านหลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโฟม ($\bar{X} = 3.46$, $S.D = 1.10$) รองลงมา คือ ข้อ 30. ท่านใช้ภาชนะส่วนตัว (แก้วน้ำ ข้อนส้อม กล่องข้าว) แทนของใช้แบบใช้ครั้งเดียว ($\bar{X} = 3.40$, $S.D = 1.03$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 28. ครั้วเรือนของท่านหลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติก เพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.27$, $S.D = 1.01$)

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ 1) รมรณรงค์ให้ประชาชน

ลดการใช้วัสดุที่ใช้ครั้งเดียว เช่น ถุงพลาสติก หลอดพลาสติก กล่องโฟม โดยสนับสนุนให้ใช้ถุงผ้า แก้วน้ำส่วนตัว หรือภาชนะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ 2) จัดทำรายงานประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 3) สนับสนุนให้ร้านค้าหรือตลาดชุมชนเปลี่ยนมาใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กล่องกระดาษแทนโฟม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแคอำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย รองลงมา คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนาแคอำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี อาจมีนโยบายหรือโครงการที่ชัดเจนในการบริหารจัดการขยะ เช่น การจัดทำถังขยะประจำครัวเรือน การรณรงค์ให้แยกขยะ การจัดอบรมให้ความรู้แก่ชุมชน หรือจัดบริการจัดเก็บขยะอย่างสม่ำเสมอ คนในพื้นที่อาจมีความเข้าใจถึงผลกระทบของขยะต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม จึงมีพฤติกรรมที่ดีในการคัดแยกขยะ ทั้งขยะอย่างถูกวิธี และลดการใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะ มีการจัดกิจกรรม เช่น วันเก็บขยะชุมชน การประกวดหมู่บ้านสะอาด หรือการตั้งกลุ่มอาสาสมัครด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้คนในชุมชนร่วมมือกันมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปณิศา ศรีหอม และโกศล สอดส่อง (2563) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D.= 0.61) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.48$, S.D.= 0.79) รองลงมาคือด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.36$, S.D.= 0.87) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก ($\bar{X} = 3.33$, S.D.= 0.91) แนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย ได้แก่ ควรจะมีการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย ในด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอย การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย และการนำกลับมาใช้ใหม่ และควรปลูกฝังให้คนในครอบครัว ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจพรพรณ สุวรรณท้าว (2558) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสว่าง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและ

ประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม และด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของ สอดคล้องกับงานวิจัยของปัญหา พิชญามณูชฺ์ แขวงเมือง วิทยา เจริญศิริ ยุภาพร ยุภาศ (2562) วิจัยเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลวังแสง อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือนของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จอมจันทร์ นทีวัฒนา (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชนแม่กา อำเภอมือง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ของชุมชนในการลดขยะตามหลัก 5R ได้แก่ การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำกลับมาใช้ใหม่ การซ่อมแซม การปฏิเสธไม่ใช้ อยู่ในระดับมาก มีทัศนคติและ พฤติกรรมในการลดขยะในการซื้อสิ่งของตามความจำเป็นหลัก 5R และการจัดการขยะ ตามลำดับขั้นการจัดการขยะ อยู่ในระดับเห็นด้วยและระดับมาก

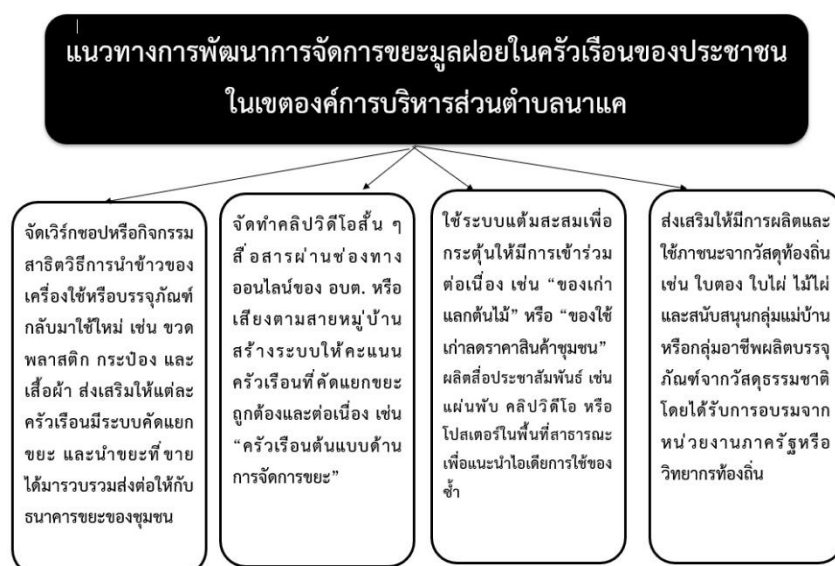
2. การเปรียบเทียบระดับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับ การศึกษา และอาชีพ สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

2.1 หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยใน ครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับ การศึกษาที่สูงกว่ามักสัมพันธ์กับการมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงผลกระทบของ ขยะต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงทำให้มีแนวโน้มที่จะจัดการขยะอย่างถูกวิธี เช่น การแยกขยะ รีไซเคิล หรือกำจัดอย่างเหมาะสม มักเข้าถึงข้อมูลและสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการจัดการขยะ และสิ่งแวดล้อมได้มากกว่า เช่น จากอินเทอร์เน็ต หนังสือ หรือการอบรมต่าง ๆ จึงมีความรู้ใน การจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ ระดับการศึกษาอาจมีผลต่อทัศนคติด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะ เช่น ความตั้งใจในการแยกขยะ หรือลดการ ใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว รวมถึงหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาสูงอาจมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วม กิจกรรมของชุมชน เช่น โครงการจัดการขยะของ อบต. หรือกลุ่มอาสาสมัครด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยให้เกิดพฤติกรรมจัดการขยะที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ และชุลีวรรณ ปราณีธรรม (2564) วิจัยเรื่องพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนตำบล หนองปลิง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่าง ของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน จำแนกการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ของประชาชนที่แตกต่างกัน และยังชี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิดา ศรีหอม และโกศล สอดส่อง (2563) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลจัว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน มี

การจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาจั่ว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน

2.2 หัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาูง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลนาแค อำเภอนาูง จังหวัดอุดรธานี อาจมีนโยบายหรือโครงการรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง ทำให้ไม่ว่าหัวหน้าครัวเรือนจะมีเพศ อายุ หรืออาชีพใด ก็ได้รับข้อมูล ความรู้ และแนวทางในการจัดการขยะในระดับที่ใกล้เคียงกัน ถึงแม้ว่าหัวหน้าครัวเรือนจะมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน แต่พฤติกรรมการจัดการขยะอาจขึ้นอยู่กับพฤติกรรมร่วมกันภายในครัวเรือน เช่น สมาชิกในบ้านช่วยกันแยกขยะหรือกำจัดขยะอย่างมีระบบ ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของหัวหน้าครัวเรือนเพียงคนเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรชนก บัวนิ่ม (2558) วิจัยเรื่องพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหอมศีล อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ และรายได้ต่อครัวเรือนต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน และยังซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปณิดา ศรีหอม และโกศล สอดส่อง (2563) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจั่ว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาจั่ว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย ไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย รองลงมา คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก ผลการเปรียบเทียบระดับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าโดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศ อายุ และอาชีพ ต่างกัน มีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแค ไม่แตกต่างกัน

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแคอำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลนาแคอำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี โดย ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก จัดอบรมให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของวัสดุที่ทำลายยากต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการใช้วัสดุทางเลือก เช่น ถุงผ้า กล่องอาหารที่ใช้ซ้ำได้ หรือบรรจุภัณฑ์จากธรรมชาติ

1.2 ส่งเสริมการใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น สนับสนุนการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ เช่น ถุงพลาสติกชีวภาพ กล่องชานอ้อย ฯลฯ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเลือกซื้อสินค้าที่ไม่มีบรรจุภัณฑ์หรือมีบรรจุภัณฑ์น้อยที่สุด

1.3 ควบคุมการใช้วัสดุที่ย่อยสลายยากในกิจกรรมต่าง ๆ โดยสนับสนุนให้ร้านค้าในพื้นที่งดแจกถุงพลาสติกหรือโฟม เช่น ในตลาดสดหรือร้านขายของชำ รวมถึงจัดทำกฎระเบียบหรือข้อตกลงชุมชนเกี่ยวกับการลดใช้วัสดุที่ย่อยสลายยาก

1.4 จัดตั้งจุดรับวัสดุที่ทำลายยากเพื่อจัดการแยกต่างหาก เช่น ขยะพลาสติกแข็ง ขวดน้ำ กระป๋องอลูมิเนียม เพื่อให้สามารถนำไปรีไซเคิลได้อย่างถูกต้อง และประสานกับหน่วยงานรีไซเคิลเพื่อรับวัสดุเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ต่อ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษางานวิจัยที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาแคอำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ในการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลนาแคอำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี

2.2 ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาแคอำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติกุล ถวิล. (2558). พฤติกรรมการจัดเก็บขยะมูลฝอยในรูปแบบ 3R (Reduce, Reuse, Recycle) ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). คู่มือประชาชน การคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีและเพิ่มมูลค่า. เรียกใช้เมื่อ 7 กันยายน 2567 จาก <https://www.pcd.go.th/publication/3653/>
- กรมควบคุมมลพิษ. (2560). รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.pcd.go.th/publication/3720/>
- จอมจันทร์นทีวัฒนา และวิชัย เทียนถาวร. (2560). ความรู้และทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการลดขยะชุมชนแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 25(2), 316-330.
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ และชุลีวรรณ ปราณีธรรม. 2564. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน ตำบลหนองปลิง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 10(2), 269-280.
- เบญจพรรณ สุวรรณท้าว. (2558). การมีส่วนร่วมขอประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหาร ส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด.
- ปณิดา ศรีหอม และโกศล สอดส่อง. (2563). การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจั่ว อำเภอสังขุม จังหวัดหนองคาย. ใน วิทยานิพนธ์คณะรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. วิทยาลัยพิษณุพนธ์.
- พริยา วัชรทัย. (2556). การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลเมืองแกลง จังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตการจัดการสิ่งแวดล้อม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรชนก บัวนิม. (2558). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหอมศีล อำเภอบางประกง จังหวัดฉะเชิงเทรา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- วิวัฒน์ สังข์แย้ม. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนนทบุรี. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาแค. (2568). สภาพและข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม ด้านการบริการพื้นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 2568 จาก <https://www.nakhae.go.th/>
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis.3rdEd.New York.Harper and Row Publications.

การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1*
ARRANGEMENT OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT BY
EDUCATIONAL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF THE
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA, NAKHON RATCHASIMA
AREA 1

อรรถวิทย์ นิธิวรเกียรติ¹ และ กฤษฎา วัฒนาศักดิ์²

Atthawit Nithiworakiat¹ and Kritsada Wattanasak²

¹⁻²คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา นครราชสีมา

¹⁻²Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, Nakhon Ratchasima, Thailand

Corresponding Author's Email: 6604033202116@nmc.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาและเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ที่จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา และ2.ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 325 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซ์และมอร์แกนและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

* Received 12 May 2025; Revised 21 May 2025; Accepted 22 July 2025

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ดังนี้ ควรส่งเสริมบรรยากาศที่ร่มรื่น อำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยในห้องเรียนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจ ความกระตือรือร้น และความสามารถของผู้เรียน รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรให้มีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีการมอบหมายงานให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับความสามารถ

คำสำคัญ: การจัดสภาพแวดล้อม, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

Abstract

This research aimed to 1. Study and compare the school environment management of administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Ratchasima, classified by position and size of the school, and 2. Study the development guidelines for school environment management of administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Ratchasima. The sample group used in the research was 325 administrators and teachers. The sample size was determined according to the table of Krejci and Morgan. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire with a consistency index between 0.60 - 1.00 and a reliability value of the entire questionnaire of 0.95. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and pairwise differences test using Scheffe's method. The research results found that:

1. The results of the analysis of opinions on school environment management of administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Ratchasima, were at the highest level overall.

2. The results of the analysis of the comparison of opinions on school environment management of administrators Under the Office of the Primary Educational Service Area, Nakhon Ratchasima Area 1, classified by position and size of the educational institution, overall and in each aspect, there is no difference.

3. Guidelines for the development of the management of the educational environment of administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Nakhon Ratchasima Area 1, as follows: should promote a shady atmosphere, provide convenience and maintain appropriate safety in the classroom to promote creativity, create motivation, enthusiasm and abilities of students, including promoting personnel to be helpful and supportive of each other and assigning tasks appropriately according to abilities.

Keywords: Environmental Stewardship, School Administrators, Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

สภาพแวดล้อมสถานศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เวลาและสถานที่เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีสภาพแวดล้อมสถานศึกษามีความสำคัญต่อผู้เรียนและผู้สอน อย่างเช่น สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ พัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน การควบคุมชั้นเรียน เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน ความคิดที่ติดมาจากสิ่งแวดล้อมที่ดีสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นภาวะที่ส่งเสริมให้เกิดความคิด การหยั่งรู้ การแก้ปัญหา ความซาบซึ้ง และจินตนาการ เป็นต้น สิ่งดี ๆ เหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ในภาวะของสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และการจัดกระทำสิ่งแวดล้อมเป็นการสร้างเงื่อนไขของการเรียนรู้ ให้เกิดสิ่งที่ตั้งใจได้เช่นกัน (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2557)

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ดี จะก่อให้เกิดบรรยากาศและ คือความรู้สึกที่ดีจะทำให้ นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจพอใจสบายใจอบอุ่นใจ รู้สึกในความเป็นเจ้าของและอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหิน ว่าเหว่ เฉยเมย และไม่อยากมาโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสามารถจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ 1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุได้แก่ บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สิ่งชี้วัดถึงลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ได้แก่ ความชุ่มชื้น การถูกสุขลักษณะ ความเป็นระเบียบ ความร่มรื่น ความสวยงาม ความสะอาด ความสะอาด 2. สภาพแวดล้อมทางวิชาการ คือ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึง การจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ได้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา น่าเรียนรู้ สอนสนุก เรียนสนุกครูรักเด็ก เด็กรักครู ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว วิตกกังวล ทุกคนอยากมา

โรงเรียน และ 3. สภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ คือ การดำเนินการใด ๆ ภายในโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร ซึ่งสังเกตได้จากการดำเนินงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน รักใคร่กลมเกลียว ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรต่อกันสภาพแวดล้อมของ สถานศึกษาทั้ง 3 ด้านนี้ สถานศึกษาอาจมีการจัดและดำเนินงานในด้านต่าง ๆ จำแนกย่อยออกไปแตกต่างกันทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปรัชญาวิสัยทัศน์ค่านิยมของแต่ละสถานศึกษา (ธนศ ขำเกิด, 2553)

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีจำนวน 142 โรงเรียน มุ่งเน้นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อม สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ได้ประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งพบจากการประเมิน และข้อสรุปของการประชุมเขตของผู้บริหารทั้ง 142 โรงเรียนพบว่า 1. ปัญหาด้านกายภาพ จำนวนอาคารเรียน อาคารประกอบ มีไม่เพียงพอ สภาพห้องเรียนยังไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน 2. ปัญหาด้านวิชาการ ยังขาดการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งใน และนอกห้องเรียนที่ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3. ปัญหาด้านการบริหารและการจัดการ เนื่องจากการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มีระบบและงบประมาณที่ได้รับมีน้อยจึงไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเท่าที่ควรบุคลากรในสถานศึกษาไม่ค่อยมีส่วนร่วมยังขาดความร่วมมือร่วมใจในการจัดทำข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อม (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2566-2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1)

จากสภาพปัญหา และเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 3 ด้านได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ที่จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 แตกต่างกัน

2. บุคลากรที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากับประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,091 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 325 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Kerjcie and Morgan, 1970) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้นโดยใช้ตารางแบ่งชั้น

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน และหัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานทั่วไป จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 325 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1976) จำนวน 45 ข้อ โดยมีความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เกี่ยวกับแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1. กรณีแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากวิทยาลัยนครราชสีมา ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 325 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3.2. กรณีแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้โทรศัพท์ประสานกับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ให้ข้อมูล จากนั้นนัดวันเวลา และสถานที่ เพื่อเตรียมดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่ผู้เชี่ยวชาญสะดวก

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมาถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 1

3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ โดยขออนุญาตบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในภายหลัง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ทั้งโดยภาพรวม รายด้าน และรายข้อโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งโดยใช้ค่า t – test (Independent samples)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

ด้านที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.54	.40	มากที่สุด	3
2	ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ	4.57	.37	มากที่สุด	1
3	ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ	4.55	.46	มากที่สุด	2
ภาพรวม		4.55	.37	มากที่สุด	

พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.37) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.37) รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.46) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.40)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง

ด้านที่	รายการ	ผู้บริหารสถานศึกษา		ครูผู้สอน		t	p-value
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1	ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.52	.41	4.55	.39	-.53	.60
2	ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ	4.55	.38	4.58	.36	-.61	.54
3	ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ	4.53	.48	4.56	.45	-.58	.56
ภาพรวม		4.53	.39	4.56	.37	-.63	.53

พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	.02	2	.01	.06	.94
	ภายในกลุ่ม	51.30	322	.16		
	รวม	51.32	324			
ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	.01	2	.01	.05	.95
	ภายในกลุ่ม	44.00	322	.14		
	รวม	44.02	324			
ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	.03	2	.02	.07	.93
	ภายในกลุ่ม	68.99	322	.21		
	รวม	69.02	324			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.01	2	.00	.03	.97
	ภายในกลุ่ม	45.42	322	.14		
	รวม	45.43	324			

พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรมีการส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนของผู้เรียน และควรมีการส่งเสริมบรรยากาศที่ร่มรื่น เพื่อสร้างแรงจูงใจ และความกระตือรือร้นให้กับนักเรียนในการเรียนการสอน

2. ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ควรมีการดำเนินการรักษาความปลอดภัยในห้องเรียนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ยุคปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และ

ความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล ทำให้เกิดกระบวนการช่วยกันคิดช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ที่จะส่งผลให้บรรยากาศในโรงเรียนที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้

3. ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ ควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และควรมีการมอบหมายงานหรือการสั่งการเป็นไปตามสายการบังคับบัญชา และเหมาะสมกับความสามารถ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ได้ดำเนินงานจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาภายในสถานศึกษา โดยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สถานศึกษามีการดำเนินการในการจัดบริเวณ สภาพพื้นที่ และสถานที่ตั้ง อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และห้องสมุด ให้มีความเหมาะสม ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการ สถานศึกษามีการปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีความพร้อม หรือการดำเนินการใด ๆ ภายในสถานศึกษาที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเดชา อมรเมธี (สืบจันทร์) (2557) ได้วิจัยเรื่องการบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า 1. ความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร ที่มีต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ทั้ง 3 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และวารุณี ยะวะหาบ (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ด้านความปลอดภัย และด้านการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านภูมิทัศน์

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งใด ๆ จะต้องดำเนินงานจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาภายในสถานศึกษาได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมด้านทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการซึ่งสถานศึกษาทุกตำแหน่ง ต้องถือปฏิบัติตามความเหมาะสมของบริบทแต่ละสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา แก่นพุดม (2561) ได้วิจัยเรื่องการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 5. เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขนาดใหญ่ของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และพระมหาเดชา อมรเมธี (สืบจันทร์)(2557) ได้วิจัยเรื่องการบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า 2. ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น ของแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ทั้ง 3 ด้านจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ครูและผู้บริหารที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ จะต้องดำเนินงานจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาภายในสถานศึกษาได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมด้านทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ และด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการซึ่งสถานศึกษาทุกขนาด ต้องถือปฏิบัติตามความเหมาะสมของบริบทแต่ละสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาเดชา อมรเมธี (สืบจันทร์) (2557) ได้วิจัยเรื่องการบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า 2. ผลการวิเคราะห์ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น ของแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ที่มีต่อการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ทั้ง 3 ด้านจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ครูและผู้บริหารที่มีขนาดโรงเรียน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดอ่างทอง ไม่

แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และแพรวฟ้า ไชยสิทธิ์ (2567) ได้วิจัยเรื่องบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 2) ผลการเปรียบเทียบผลเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ตามความพึงพอใจของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมสถานศึกษาของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ดังนี้ ควรส่งเสริมบรรยากาศที่ร่มรื่น อำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยในห้องเรียนที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงจูงใจ ความกระตือรือร้น และความสามารถของผู้เรียน รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรให้ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และมีการมอบหมายงานให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับความสามารถ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรมีการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนของผู้เรียน และควรมีการส่งเสริมบรรยากาศที่ร่มรื่น เพื่อสร้างแรงจูงใจ และความกระตือรือร้นให้กับนักเรียนในการเรียนการสอน

2. ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ควรมีการดำเนินการรักษาความปลอดภัยในห้องเรียนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ยุคปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล ทำให้เกิดกระบวนการช่วยกันคิดช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่จะส่งผลให้บรรยากาศในโรงเรียนที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้อย่างยิ่ง

3. ด้านสภาพแวดล้อมทางการบริหารการจัดการควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และควรมีการมอบหมายงานหรือการสั่งการเป็นไปตามสายการบังคับบัญชาและเหมาะสมกับความสามารถ

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการสภาพแวดล้อมสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการสภาพแวดล้อมสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- ธเนศ ขำเกิด. (2553). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 25(2), 317-330.
- นิตยา แก่นพุ่ม. (2561). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 5(1), 63-75.
- พระมหาเดชา อมรมณี (สืบทันท์). (2557). การบริหารสิ่งแวดล้อมใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอ่างทอง. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แพรวฟ้า ไชยสิทธิ์ (2567). บริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2567 จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วารุณี ยะวะหาบ (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง. ใน วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Dewey, John. (1959). Experience and Education. New York: Macmillan Publishing Company.
- Fisk, R.S. and T.T Russell. (2000). Administration Behavior in Education. 2nd ed. New York: Harper and Row.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement.
- Likert, R. (1993). A Technique for the Measurement of Attitude. Chicago : Rand Mc Nally.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ
ส่วนกลาง สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*
PRATICIPATORY MANAGEMENT AND EFFECTIVENESS OF THE
CENTRAL SPECIAL EDUDATION CENTER OFFICE OF SPECIAL
EDUCATION ADMINISTRATION

ศศิวิมล คำชาติ¹ และ สาลินี มีเจริญ²

Sasiwimon Khamkhat¹ and Salinee Meecharoen²

¹⁻²มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

¹⁻²Saint John's University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: jeawfei.jeawfei2526@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) ประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยรวมแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง - สูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* Received 16 May 2025; Revised 25 May 2025; Accepted 23 July 2025

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ, ความสัมพันธ์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level of participatory management in the Central Special Education Center under the Office of Special Education Administration; 2) to examine the effectiveness of the Central Special Education Center under the Office of Special Education Administration; and 3) to investigate the relationship between participatory management and the effectiveness of the Central Special Education Center under the Office of Special Education Administration. The sample group consisted of 136 teachers from schools under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Offices in the academic year 2024. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using percentage, frequency, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The findings revealed that 1) The overall level of participatory management in the Central Special Education Center was at the highest level. When considering each aspect, all dimensions were also rated at the highest level. 2) The overall effectiveness of the Central Special Education Center was at the highest level. Similarly, all aspects were rated at the highest level. 3) There was a high positive correlation between participatory management and the effectiveness of the Central Special Education Center, with statistical significance at the .01 level. When analyzing the correlation between each dimension of participatory management and the effectiveness of the center, all aspects showed a moderate to high positive correlation, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Participatory management, Effectiveness of the Special Education Center, Correlation

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยมีบทบาทในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมความเท่าเทียมในสังคม และเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างโอกาสทางอาชีพ การพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานทั้งในระดับชาติและสากลจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

เพื่อให้สามารถแข่งขันในเวทีโลกได้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งภายในและภายนอก เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เต็มไปด้วยข้อมูลและความรู้ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สถานศึกษายังคงเผชิญความท้าทายจากความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารจัดการ งบประมาณ คุณภาพบุคลากร และปัจจัยสนับสนุน เช่น ความร่วมมือจากชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (มาหะมะบาคอรี มาซอ, 2564) แม้ว่าสถานศึกษาจะมีอิสระในการพัฒนาหลักสูตรตามบริบทของตนเองตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 แต่คุณภาพการบริหารและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนยังคงแตกต่างกัน การบริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มักยึดติดกับระบบราชการที่มีการรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง ทำให้ขาดความยืดหยุ่นและการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงถูกเสนอเป็นแนวทางที่ช่วยให้บุคลากร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดำเนินการ รับผิดชอบ และประเมินผล เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลมากขึ้น (Cohen & Uphoff, 1977)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เริ่มจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตั้งแต่ปี 2541 โดยมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา รวมถึงให้บริการเด็กพิการในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศมหานคร (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง, 2564) อย่างไรก็ตาม ศูนย์ฯ เผชิญความท้าทาย เช่น การขาดแคลนครูวิทยากร การเข้าถึงการศึกษาที่ยังไม่ทั่วถึง และทัศนคติเชิงลบของสังคมต่อเด็กพิการ โดยข้อมูลจาก The Nation Thailand (2023) ระบุว่า มีเด็กพิการเพียง 10% ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเพียง 1.2% ที่ได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในปี 2564 ซึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่รุนแรง การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นแนวทางที่อาจช่วยแก้ไขปัญหานี้ โดยส่งเสริมให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการบริหารที่มีคุณภาพ ตรวจสอบได้ และเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผลของสถานศึกษาให้สูงขึ้น สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาและผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษอยู่ในระดับมาก
3. การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods research) เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2567 (ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง, 2567) แบ่งเป็นครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง ดินแดง จำนวน 116 คน หน่วยบริการ 28 คน โรงพยาบาล 26 คน และโรงเรียนเรียนร่วม/เรียนรวม จำนวน 35 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 205 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง ในปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน

(Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 136 คน จากนั้นทำการกำหนดสัดส่วนและสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นถึงผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามครู ส่งแบบสอบถามทั้งด้วยตนเองและออนไลน์ (Google Forms) เก็บคืนภายใน 15 วัน ตรวจสอบความสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติบรรยายใช้ความถี่และร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ตัวแปรที่จะศึกษาด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลผลตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 (มากที่สุด), 3.51-4.50 (มาก), 2.51-3.50 (ปานกลาง), 1.51-2.50 (น้อย) และ 1.00-1.50 (น้อยที่สุด)

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ด้วย Multiple Correlation โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	30	22.10
หญิง	106	79.90
รวม	136	100.00

ตำแหน่ง		
ข้าราชการ	85	62.50
พนักงานราชการและครูอัตราจ้าง	51	37.50
รวม	136	100.00
สถานที่ปฏิบัติงาน		
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง	77	56.60
ครูที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการ โรงพยาบาล และโรงเรียนเรียนร่วม/เรียนรวม	59	43.40
รวม	136	100.00

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง		
น้อยกว่า 3 ปี	62	45.60
3 ปี – 6 ปี	53	39.00
7 ปี ขึ้นไป	21	15.40
รวม	136	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 106 คน มีตำแหน่งข้าราชการ มากที่สุด จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 62.50 มีสถานที่ปฏิบัติงานศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง มากที่สุด จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 56.60 และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง น้อยกว่า 3 ปี มากที่สุด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 45.60

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้อ	การบริหารแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1.	ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ	4.55	0.49	มากที่สุด	2
2.	ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ	4.55	0.49	มากที่สุด	2
3.	ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วม รับผลประโยชน์	4.54	0.49	มากที่สุด	4
4.	ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล	4.57	0.50	มากที่สุด	1
รวม		4.55	0.45	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.50) อยู่ในระดับมากที่สุดและส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ข้อ	แรงจูงใจในการมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1.	ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียน ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.65	0.43	มากที่สุด	2
2.	ด้านความสามารถในการพัฒนา นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.66	0.45	มากที่สุด	1
3.	ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาสถานศึกษา	4.56	0.44	มากที่สุด	4
4.	ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ภายในสถานศึกษา	4.65	0.43	มากที่สุด	2
รวม		4.65	0.41	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนา

นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.45) อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.44) อยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์ การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

X&Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	X _{tot}	Y _{tot}
(X ₁)	1.000	.847**	.779**	.768**	.918**	.736**	.708**	.709**	.661**	.746**
(X ₂)	.847**	1.000	.794**	.775**	.924**	.769**	.745**	.661**	.665**	.753**
(X ₃)	.779**	.794**	1.000	.871**	.932**	.778**	.753**	.725**	.734**	.793**
(X ₄)	.768**	.775**	.871**	1.000	.924**	.809**	.791**	.779**	.771**	.835**
(Y ₁)	.736**	.769**	.778**	.809**	1.000	.836**	.811**	.777**	.766**	.846**
(Y ₂)	.708**	.745**	.753**	.791**	.877**	1.000	.877**	.829**	.806**	.931**
(Y ₃)	.709**	.661**	.725**	.779**	.829**	.872**	1.000	.872**	.857**	.957**
(Y ₄)	.661**	.665**	.734**	.771**	.806**	.857**	.875**	1.000	.875**	.948**
(X _{tot})	.918**	.924**	.932**	.924**	.836**	.811**	.777**	.766**	1.000	.937**
(Y _{tot})	.746**	.753**	.793**	.835**	.931**	.957**	.948**	.937**	.846**	1.000

จากตารางที่ 4 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง ($r = .846$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายด้าน เนื่องจากผู้บริหารยุคใหม่ยึดหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ครู ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมวางแผนตัดสินใจ ดำเนินการ และประเมินผล ส่งเสริมความมั่นใจ ความผูกพัน และแรงจูงใจ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เน้นความโปร่งใสและการพัฒนางานต่อเนื่อง ตามด้วยด้านการตัดสินใจและดำเนินการที่มีค่าเฉลี่ยสูงเท่ากัน สะท้อนการระดมความคิดและปฏิบัติงาน

ร่วมกัน ส่วนด้านการรับผิดชอบและรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุด ต้องปรับปรุงผลตอบแทนและบรรยากาศการทำงาน สอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ Likert (1967), Vroom & Yetton (1973), และ Goal-Setting Theory ของ Locke & Latham (1990) รวมถึงงานวิจัยของวิบูลธ นิลพิบูลย์ (2563) และชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563)

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา และด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ตามลำดับ การที่ประสิทธิผลของสถานศึกษาในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง ในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดประสิทธิผลขององค์การ (Organizational Effectiveness) ที่พิจารณาจากความสามารถในการบรรลุเป้าหมาย การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม (Cameron & Whetten, 1983) สอดคล้องกับงานวิจัยของวิบูลธ นิลพิบูลย์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ร่วมกับประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง-สูงมาก กับทุกด้านของประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสนับสนุนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยจำนวนมากที่ชี้ให้เห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ (Hoy & Miskel, 2013) เมื่อบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดำเนินการ รับผิดชอบ และประเมินผล ย่อมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) ความผูกพันต่อองค์การ (Organizational Commitment) และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (Motivation) ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้น ความสัมพันธ์ที่พบ เช่น ระหว่างด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล กับประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวม ชี้ให้เห็นว่า การที่บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างจริงจังและนำผลไปปรับปรุงพัฒนางาน ย่อมส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิผลสูงขึ้น คู่ที่มีความสัมพันธ์สูงมาก เช่น ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กับ

ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวม หรือด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ กับ การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวม สะท้อนถึงความสำคัญขององค์ประกอบเหล่านี้ต่อภาพรวม และ แม้แต่คู่ที่มีความสัมพันธ์น้อยที่สุด เช่น ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ กับด้านความสามารถในการ แก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ก็ยังคงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ซึ่งบ่งชี้ ว่าการเปิดโอกาสให้ร่วมตัดสินใจก็ยังคงมีส่วนช่วยให้การแก้ปัญหาในสถานศึกษาเป็นไปได้ด้วยดี สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมี ส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวก ระดับสูงมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญวัฒน์ ถม กระจำ (2561) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับ ประสิทธิภาพโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สอดคล้องกับ งานวิจัยของวัชรกร ชวดกลางลา (2565) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนกับ ประสิทธิภาพในการบริหารงานโรงเรียน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมและประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ สูงสุดทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่ง มี ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ยังพบจุดที่ควร ปรับปรุงในบางด้าน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการระดมทรัพยากร รวมถึง ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบ มีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) ควรขยาย กลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมศูนย์การศึกษาพิเศษในภูมิภาคอื่น ๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียนเรียนรวม หรือหน่วยบริการในโรงพยาบาล เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้ ในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น 3) ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) โดย ผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการศึกษาแบบ กรณี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับมุมมองของครูและผู้บริหารต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กมล สุตประเสริฐ (2544). รูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระอายุอำนาจ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. กรุงเทพมหานคร.
- ชัยอนันต์ แก้วเงิน (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- นัฐพล พันโน (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด (2556). งานวิจัยเบื้องต้น. บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด. กรุงเทพฯ
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด. กรุงเทพฯ
- ปริญวัฒน์ ถมกระจำน (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของโรงเรียนบางละมุงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มาหะมะบาคอรี มาซอ (2564). การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 3. ใน การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วัชรกร ขวดกลางลา (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิบูลธ นิลพิบูลย์ (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน. ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง (2566). แผนปฏิบัติการปี 2566 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง. เรียกใช้เมื่อ 3 ตุลาคม 2567 จาก <https://csec.ac.th/csec/>
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2563). คู่มือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กลุ่มพัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาสำหรับคน
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร.

- Bandura, A. (1977). Social learning theory. Prentice Hall.
- Cameron, K. S., & Whetten, D. A. (1983). Organizational effectiveness: A comparison of multiple models. Academic Press.
- Cohen, J. and Uphoff. (1977). Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. London: Rural Development Center: Cornell University.
- Global Fund for Children. (2023). Empowering children with disabilities in Thailand. Retrieved from <https://globalfundforchildren.org/story/empowering-children-with-disabilities-in-thailand>.
- Hoy, W.K & Miskel, C.G. (2013). Educational administration: Theory, research, and practice (9th ed.). McGraw-Hill.
- Krejcie,R.V., & D.W. Morgan. (1970).Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607 - 610.
- Likert, R. (1967). The human organization: Its management and value. McGraw-Hill.
- Locke, E. A., & Latham, G. P. (1990). A theory of goal setting & task performance. Prentice Hall.
- Vroom, V. H. (1973). Leadership and decision-making. University of Pittsburgh Press.

กลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มขีด
ความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ
อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี*

PROMOTING STRATEGY OF COMMUNITY EMPOWERMENT
PARTICIPATION TO IMPROVE RETAINING LOCAL IDENTITY OF THE
THAI SONGDAM IN HUIKRACHAO DISTRICT, KANCHANABURI.

รจนารณ์ ศรีช่วงโชติ

Rotjanaporn Srichuangchote

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: p_namploy@kru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพลวัตการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ และ 3) เพื่อนำเสนอกกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่เพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ และผู้รู้หรือตัวแทนชุมชน ซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 367 คน

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในพิธีกรรมและกิจกรรมวัฒนธรรมไทยทรงดำอย่างชัดเจน ทั้งในด้านการเตรียมงาน เช่น การวางแผน การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ และด้านการดำเนินงาน เช่น การเข้าร่วมพิธีกรรม การสืบสานประเพณี การแต่งกายและการทำอาหารพื้นบ้าน นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนมีบทบาทในการเผยแพร่วัฒนธรรมและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างคนรุ่นใหม่และผู้สูงอายุ การวิเคราะห์ SWOT ช่วยระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ โดยจากนั้นได้กำหนดกลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ได้แก่ องค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบในการกำหนดยุทธศาสตร์ วางแผนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สถาบันการศึกษาควรบูรณาการวัฒนธรรมไทยทรงดำในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนหน่วยงานด้าน

* Received 29 June 2025; Revised 22 July 2025; Accepted 25 July 2025

วัฒนธรรมในระดับจังหวัดควรส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ พร้อมประสานงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมนี้อย่างครบวงจร บทบาทของผู้นำชุมชนเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมโดยการแบ่งงานให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมอย่างแท้จริง ในขณะที่ภาคประชาชน โดยเฉพาะผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและเยาวชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ควรมีบทบาทในการรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: กลยุทธ์เสริมสร้างพลัง, การมีส่วนร่วมของชุมชน, อัตลักษณ์ไทยทรงดำ

Abstract

This study aims to 1) examine the dynamics of community participation in preserving the ethnic identity of the Thai Songdam in Huay Krachao District, Kanchanaburi Province; 2) analyze the community's capacity to maintain this ethnic identity; and 3) propose strategies to enhance community empowerment and participation, thereby improving the community's ability to sustain the Thai Songdam ethnic identity for practical application. The study sample consists of 367 participants, including government officials, community leaders, ethnic group representatives, and knowledgeable community members residing in Sar Long Ruea Subdistrict, Huay Krachao District, Kanchanaburi Province.

Research findings reveal that the community actively participates in Thai Song Dam cultural rituals and activities. This includes preparation tasks such as planning, arranging venues and materials, as well as execution activities such as attending ceremonies, preserving traditions, wearing traditional clothing, and preparing local cuisine. Moreover, the community plays a significant role in disseminating cultural knowledge and facilitating intergenerational exchange between the elderly and the youth. A SWOT analysis was used to identify the strengths, weaknesses, opportunities, and threats in preserving ethnic identity. Based on this, strategies were developed to promote inclusive participation from all sectors. Government agencies are responsible for setting strategies, planning, and facilitating activities to foster systematic and sustained collaboration. Educational institutions are encouraged to integrate Thai Song Dam culture into student development activities to instill cultural awareness and pride. Provincial cultural offices should promote knowledge creation and establish local learning

resources while coordinating with public and private sectors to support cultural preservation holistically. Community leaders serve as key facilitators by clearly assigning roles to ensure genuine public participation in planning and implementing cultural activities. Meanwhile, civil society—particularly cultural experts and Thai Song Dam youth—should play a continuous and sustainable role in preserving and transmitting cultural heritage.

Keywords: Empowerment Strategies, Community Participation, Thai Songdam Identity

บทนำ

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีวิถีชีวิตหลากหลาย แตกต่างตามสภาพแวดล้อมและสังคม ส่วนใหญ่ปรับตัวเข้ากับทรัพยากรและภูมิสังคมที่อาศัยอยู่ แต่ยังเผชิญปัญหาความมั่นคงขั้นพื้นฐาน เช่น ความยากจน ขาดความมั่นคงในอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงสังคมรวดเร็ว ทำให้บางกลุ่มปรับตัวไม่ทัน ส่งผลกระทบต่อการรักษาอัตลักษณ์ ภาครัฐจึงมีกฎหมายและนโยบายรองรับ เช่น รัฐธรรมนูญมาตรา 70 ที่คุ้มครองสิทธิในการดำรงชีวิตตามวัฒนธรรม และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ส่งเสริมความหลากหลายทางชาติพันธุ์ สนับสนุนการใช้ประโยชน์ที่ดินตามภูมิสังคม พร้อมรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ และส่งเสริมบทบาทสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ยังสนับสนุนการศึกษาเด็กเยาวชนชาติพันธุ์ และการอนุรักษ์เผยแพร่วัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน (ฉัตรวัฒน์ ชัยธรรมาภรณ์, 2563, น. 149-151)

ไทยทรงดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยธนบุรีถึงรัชกาลที่ 5 โดยมีชื่อเรียกหลากหลาย เช่น ลาวโซ่ง ไทดำ และไทยโซ่ง ชาวไทยทรงดำที่อาศัยในไทยมานานได้ปรับเปลี่ยนความเชื่อดั้งเดิมให้สอดคล้องกับยุคสมัยใหม่ แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ผ่านความสัมพันธ์เครือญาติ ความสามัคคี และบทบาทผู้นำชุมชน(กานต์ทิศา สีหมากสุก และบุญรอด บุญเกิด, 2559, น. 84) ชุมชนไทยทรงดำมีโครงสร้างทางสังคมแบบระบบเครือญาติ ประกอบด้วยญาติทางสายโลหิตที่มีบรรพบุรุษและสกุลเดียวกัน และญาติทางการแต่งงานที่ต้องเป็นญาติผัวเดียวกับฝ่ายชาย ชุมชนจึงเกิดจากหลายครอบครัวที่เป็นเครือญาติกัน แม้จะอพยพไปจังหวัดอื่น การรวมตัวในพิธีกรรมสำคัญยังคงมีเครือญาติมาร่วมเพื่อรำลึกบรรพบุรุษและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีไว้

จังหวัดกาญจนบุรีมีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ นอกจากคนไทยซึ่งเป็นกลุ่มหลัก ยังมีคนไทยเชื้อสายจีน กะเหรี่ยง มอญ และลาว โดยคนไทยเชื้อสายลาว หรือที่รู้จักกันในชื่อ ไทยทรงดำ เป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมและประเพณีใกล้เคียงกับคนไทยทั่วไป กลุ่มนี้ตั้งถิ่นฐานในอำเภอ

พนมทวน ห้วยกระเจา และบ่อพลอย ไทยทรงดำมีความพยายามรักษาอัตลักษณ์และวิถีชีวิตดั้งเดิมเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน แต่กำลังเผชิญผลกระทบจากวิถีชีวิตสมัยใหม่ที่ทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงและเสี่ยงต่อการสูญเสียอัตลักษณ์ดั้งเดิม เป็นความท้าทายในการรักษารากเหง้าและปรับตัวเข้ากับสังคมร่วมสมัย ชุมชนถือเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างเป็นทางการที่เกือบจะเล็กที่สุดของระบบสังคมกว่าได้ (พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, 2563, น. 22) ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสงบสุขเนื่องจากเป็นทุนทางสังคมที่ส่งเสริมความสามัคคี การพึ่งตนเอง และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนที่เข้มแข็งสามารถควบคุมและจัดระเบียบสังคมให้เกิดความสงบ เรียนรู้ร่วมกันและบริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล สอดคล้องกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเหมาะสม (วรวิทย์ อวิรุทธวรกุล และธีระพงษ์ มาลัยทอง, 2550, น. 40-41) โดย วิชิตา นินวน และ ชนิษฐา ชูสุข (2557) ได้กล่าวว่า คนในชุมชนมีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งการร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทุกระบวนการของชุมชน และชุมชนมีกระบวนการจัดการของชุมชนที่ดี มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมกับชุมชนจะมีส่วนสำคัญที่ทำให้มีคุณค่าต่อชุมชนนั้น ๆ และสามารถสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ ทั้งนี้การเสริมพลังจึงเป็นการสร้างโอกาสให้ชุมชนได้ลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง อันจะทำให้พวกเขาได้เรียนรู้จากการลงมือทำ และยิ่งลงมือปฏิบัติก็ยิ่งเสริมพลังให้เพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว

การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชนไทยทรงดำจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ให้คงอยู่แม้ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษากลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นของไทยทรงดำต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพลวัตการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่เพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ดำเนินการในรายละเอียดดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมจากเอกสารต่างๆ ได้แก่เอกสาร ตำรา เอกสารทางราชการ บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ส่วนที่ 2 คือการวิจัยภาคสนาม ดังนี้ วิจัยภาคสนาม ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยจะเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ และผู้รู้หรือตัวแทนชุมชน 2) สันทนากลุ่ม ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ด้วยการเชิญผู้ให้ข้อมูล โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง คือการคัดเลือกผู้รู้ ผู้มีประสบการณ์ และผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ได้มาร่วมพูดคุยสนทนากันอย่างเป็นธรรมชาติ 3) สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้การจดบันทึกจากการลงพื้นที่ภาคสนาม และวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้ เทคนิค SWOT Analysis

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้เน้นการเก็บข้อมูลที่สะท้อนบริบทชุมชนไทยทรงดำในอำเภอห้วยกระเจา ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ผู้นำชุมชนอย่างน้อย 5 คน พร้อมผู้รู้ 2 คน ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ 2 คน และผู้รู้หรือตัวแทนชุมชนอย่างน้อย 20 คน รวมถึงผู้รู้เฉพาะเจาะจง 3 คน โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวและสนทนากลุ่มในรูปแบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลอย่างลึกซึ้งและครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจการมีส่วนร่วมและการรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย 3 ขั้นหลัก ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาบริบทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ และผลงานวิจัย พร้อมสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้วยวิธี SWOT และขั้นที่ 3 ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ข้อมูลเก็บรวบรวมโดยผู้วิจัยเองผ่านการศึกษาจากเอกสารและลงภาคสนาม โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึก สนทนากลุ่ม รวมถึงการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การวิจัยเริ่มด้วยการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย บทความ และตำราที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน จากนั้นลงพื้นที่แนะนำตัวและชี้แจงวัตถุประสงค์กับผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ และผู้รู้หรือตัวแทนชุมชน เพื่อขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการ ต่อมาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการเพื่อสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจ ก่อนสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เชี่ยวชาญด้านการรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัด

กาญจนบุรี สุดท้ายประสานงานจัดการสนทนากลุ่ม โดยนัดวันเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

วิธีการตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องด้วยการตรวจสอบด้านวิธีการ โดยการศึกษาวิจัยผู้วิจัยดำเนินการใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารไปพร้อมกัน หากข้อมูลหนึ่งข้อมูลใดเกิดความแตกต่างหรือมีความขัดแย้ง ผู้วิจัยจะเข้าทำการศึกษาอีกครั้ง เพื่อให้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามีความแม่นยำมากที่สุด การตรวจสอบความเชื่อมั่นการตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อมูลนั้นใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบ คือ การแสวงหาความเชื่อถือได้ของข้อมูลจากแหล่งที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง (Denzin, 1978) คือ การตรวจสอบด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน การตรวจสอบด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์ และการตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้ ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาคัดแยกข้อมูลเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ ศักยภาพของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การเสริมสร้างพลังชุมชน ดำเนินการการวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT analysis) ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี จัดลำดับความสำคัญของข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย นำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยมาวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดของการวิจัย สรุปข้อมูลได้รับจากการศึกษาวิจัยในรูปแบบความเรียง และกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ 2.

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรชาตัพันธ์ไทยทรงดำ ซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลสระลงเรือ อำเภอย้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี มีจำนวนทั้งหมด 7,904 คน (เทศบาลตำบลสระลงเรือ, 2566) ผู้ทำการวิจัยสุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปสำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่างตามวิธีของ (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้มี ทั้งหมด 367 คนโดยการใช้สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ เอกสาร ข้อมูลผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี และผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม 1 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการศึกษา โดยใช้วิธีการ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งคัดเลือกจากประชากรที่มีคุณสมบัติเฉพาะและเกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษา ได้แก่ สมาชิกชุมชนไทยทรงดำในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งและตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับ และได้รับกลับคืนมา 367 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 91.75 ซึ่งสะท้อนถึงความร่วมมือและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการศึกษา ได้แก่การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ ข้อมูลวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี และวิจัยภาคสนาม ผู้ทำการวิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ในลักษณะของตารางโดย ผู้วิจัยใช้การแจกแจงความถี่, คิดเป็นร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การศึกษาพลวัตการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า จากประวัติชุมชนไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เดิมชาวไทยทรงดำในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ก็อาศัยอยู่ที่บริเวณจังหวัดเพชรบุรีเช่นกัน แต่สาเหตุการย้ายถิ่นมาสู่ตำบลสระลงเรือ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรีมาจากหลายสาเหตุอาจเกิดการเพิ่มขึ้นของชาวไทยทรงดำที่จังหวัดเพชรบุรี ความคิดถึงถิ่นกำเนิดความต้องการหาที่ทำกินใหม่ๆ จึงทำให้เกิดมีการอพยพเดินทางขึ้นทางทิศเหนือของจังหวัดเพชรบุรีและหลายครอบครัวก็ได้มาตั้งหลักปักฐาน ณ ที่แห่งใหม่แห่งนี้ ชาวไทยทรงดำ ส่วนใหญ่จะมีความผูกพันอยู่กับความเชื่อในเรื่องผีและขวัญ เป็นอันมากเนื่องจากเชื่อว่าผีนั้นเป็นเทพยดาที่ให้ความคุ้มครองพิทักษ์รักษาหรืออาจให้โทษถึงตายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ผีเรือนประจูดั่งศาลาประจำตน ซึ่งทำในสิ่งไม่ดีจะเป็นการผิดผี ผีเรือนอาจจะลงโทษได้โดยจำแนกประเภทของผีตามลำดับความสำคัญและความเชื่อได้ดังนี้

ผีเถนหรือผีฟ้า ผีบ้านผีเมือง ผีบรรพบุรุษ ผีป่าขวง และผีอื่นๆ ลักษณะที่อยู่อาศัยบ้านไทดำ ลักษณะเป็นบ้านยกพื้นสูงข้างล่างจะเลี้ยงวัวและมีที่สำหรับทอดผ้า ทุกบ้านหลังคามุงด้วยหญ้าคาแบบทรงกระดองเต่า

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี มีความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด ความเชื่อเกี่ยวกับการแต่งงาน ความเชื่อเกี่ยวกับงานศพ ความเชื่อเกี่ยวกับเสนเรื่อน ความเชื่อเกี่ยวกับปีศาจ ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีแปงขวัญ และความเชื่อเกี่ยวกับการละเล่นอันก่อนฟ้อนกัน เครื่องแต่งกายชายกางเกงขาสั้นมี 2 แบบขายาวเรียก “ส้วงขาสี” ขาสั้นเรียก “ส้วงก้อม” ใช้ในงานพิธีสำคัญเช่น งานตาย งานแต่งงาน งานเสน เป็นต้น เครื่องแต่งกายของหญิงชาวไทยทรงดำหญิงจะมีผ้าชิ้นลายแดงโมประกอบผ้า 3 ชิ้นคือตีนขึ้นตัวขึ้นหัวขึ้นหญิงแต่ละวัยนุ่งไม่เหมือนกันดังคำกลอนของชาวไทยทรงดำ ว่า “สาวน้อยขอชอชอยเอื้อมไหล่สาวใหญ่ๆ นุ่งขึ้นต่อหัวสาวมีผ้านุ่งขึ้น 2 ซ้อน” ด้านภาษาและการสื่อสารของไทยทรงดำ มีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน อักษรไทดำ ซึ่งมีอักษรภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและใช้มาจนถึงปัจจุบันในสังคมไทยทรงดำ อักษรภาษาไทยดำประกอบด้วยพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

ภาพ 1 อักษรพยัญชนะและอักษรสระในภาษาไทยทรงดำ

ในส่วนของลักษณะที่อยู่อาศัยบ้านไทยทรงดำนั้น ลักษณะเป็นบ้านยกพื้นสูงข้างล่างจะเลี้ยงวัวและมีที่สำหรับทอดผ้า ทุกบ้านหลังคามุงด้วยหญ้าคาแบบทรงกระดองเต่า

ภาพ 2 กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ

2. การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าจากผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการเตรียมการเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นในกระบวนการพูดคุยเพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 3.66 (S.D. = 1.11) แสดงให้เห็นถึง

ความพร้อมใจและการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมวางรากฐานการดำเนินงานในระดับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน ประชาชนยังให้ความร่วมมืออย่างเต็มกำลังในการช่วยจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับพิธีกรรมไทยทรงดำ ด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.38 (S.D. = 1.19) สะท้อนถึงการรับรู้ถึงความสำคัญขององค์ประกอบพื้นฐานที่ทำให้กิจกรรมทางวัฒนธรรมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

นอกจากนี้ ประชาชนยังแสดงบทบาทในการเสนอแนวทางและความคิดริเริ่มในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.33 (S.D. = 1.51) ซึ่งแสดงถึงความตื่นตัวและความคิดสร้างสรรค์ในชุมชน ขณะที่การมีส่วนร่วมในการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมต่าง ๆ ก็มีคะแนนเฉลี่ย 3.32 (S.D. = 1.19) เช่นเดียวกับการประสานงานติดต่อผู้เกี่ยวข้องที่ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.32 (S.D. = 1.18) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการร่วมแรงร่วมใจในขั้นตอนการจัดการและการสื่อสารระหว่างกลุ่มมีความสำคัญต่อความสำเร็จของกิจกรรม

ในแง่ของการสนับสนุนด้านทรัพยากรและแรงงาน ประชาชนยังคงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.23 (S.D. = 1.19) สะท้อนถึงความเต็มใจและการมีส่วนร่วมในเชิงปฏิบัติ นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมวัฒนธรรมไทยทรงดำในชุมชนได้รับความร่วมมือในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.21 (S.D. = 1.23) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเผยแพร่ข้อมูลยังมีช่องว่างที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึงประชาชนในวงกว้าง

โดยรวมแล้ว ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนอำเภอห้วยกระเจามีการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในขั้นตอนการเตรียมการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำทั้งในด้านการวางแผน การประสานงาน และการสนับสนุนเชิงปฏิบัติ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่การอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมพื้นถิ่นนี้ต่อไปในอนาคต

จากผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ด้านการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของไทยทรงดำมากที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ย 3.44 (S.D. = 1.20) แสดงถึงการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งในพิธีกรรมและความเชื่อที่เป็นรากฐานทางวัฒนธรรม ขณะที่การแต่งกายตามประเพณีไทยทรงดำ มีคะแนนเฉลี่ย 3.34 (S.D. = 1.20) ซึ่งสะท้อนถึงความตระหนักและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบการแต่งกายประจำถิ่น นอกจากนี้ ประชาชนยังแสดงบทบาทในการร่วมทำอาหารพื้นบ้านไทยทรงดำ โดยได้รับคะแนนเฉลี่ย 3.32 (S.D. = 1.24) ซึ่งเป็นการรักษาและถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิตและอาหารประจำถิ่น ขณะที่การอนุรักษ์กิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยทรงดำ มีคะแนนเฉลี่ย 3.27 (S.D. = 1.27) สะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการสืบสานและปกป้องประเพณีพื้นถิ่น

ในด้านการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่วัฒนธรรม พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยทรงดำด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.14 (S.D. = 1.31) และมีการให้ความรู้แก่คนรุ่นใหม่เกี่ยวกับพิธีกรรมไทยทรงดำที่คะแนนเฉลี่ย 3.11 (S.D. = 1.28) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงการตระหนักถึงความสำคัญของการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นต่อไป นอกจากนี้ ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดพิธีกรรมไทยทรงดำด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.11 (S.D. = 1.23) และรับฟังข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมไทยทรงดำที่คะแนนเฉลี่ย 3.06 (S.D. = 1.30) ซึ่งแสดงถึงการเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและสร้างการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการบริหารจัดการวัฒนธรรม

โดยสรุป การดำเนินงานส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำในชุมชนอำเภอห้วยกระเจาได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างต่อเนื่องและมีความหลากหลายในรูปแบบการมีส่วนร่วมทั้งในเชิงปฏิบัติและเชิงความคิด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของวัฒนธรรมพื้นถิ่นต่อไป

ในส่วนของศักยภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี สามารถแสดงข้อมูลดังตารางที่ 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ

จุดแข็ง	จุดอ่อน	โอกาส	อุปสรรค
1) ประชาชนในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี สนับสนุนให้ทุกคนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การติดตามและประเมินผล ในการจัดพิธีกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมของไทยทรงดำ 2) กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี มีบุคคลสำคัญผู้มีความสำคัญในพิธีกรรมไทยทรงดำ" ถือเป็นต้นทุนทางทรัพยากรบุคคลด้านวัฒนธรรม ในการรองรับการรักษา อัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี 3) มีหน่วยงานในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล ให้ความสำคัญกับการรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำของชุมชน 4) มีระบบเครือข่ายที่เข้มแข็ง	1) กระแสทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ เปิดรับกระแสสังคมใหม่ๆ และนำมาปฏิบัติตาม 2) การออกนอกพื้นที่ของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นทำให้คนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความชำนาญในการประกอบพิธีกรรมตามประเพณีไทยทรงดำ	1) มีบุคคลและหน่วย งานต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่นี้ ได้ให้การสนับสนุนเพื่อการสืบสานวัฒนธรรมรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ 2) มีวัดพรหมนิมิต เป็นศูนย์กลางรวมพลังสร้างความสามัคคีของคนในชุมชนภายในงานประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ตามประเพณีและวัฒนธรรมของไทยทรงดำ	1) สภาพเศรษฐกิจในชุมชนที่ไม่เอื้อต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ให้ประกอบอาชีพในพื้นที่หลายครอบครัวมีฐานะยากจน ต้องออกนอกพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพส่งผลให้การรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำในท้องถิ่น ขาดแคลนผู้สืบทอดในการจัดพิธีกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมของไทยทรงดำ 2) บางครั้งยังกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำเกิดความไม่เข้าใจในนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานวัฒนธรรมไทยทรงดำ จึงอาจมองเห็นว่ากิจกรรมบางอย่างไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

3. กลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่เพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำและการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป พบว่า จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) ในการรักษาอัตลักษณ์พื้นถิ่นทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ข้างต้นนั้น สามารถนำเสนอกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป คือ หนึ่งองค์กรภาครัฐ ทำหน้าที่หลักในการกำหนดยุทธศาสตร์และวางแผนกิจกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำของชุมชนที่สามารถให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมได้และทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหรือโครงการทางวัฒนธรรมไทยทรงดำ ทั้งกิจกรรมขนาดเล็ก และทำหน้าที่มีหน้าที่ในการดูแลตรวจสอบในแต่ละกิจกรรมให้เกิดความเรียบร้อย สถาบันการศึกษาทุกระดับในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำควรได้รับการบรรจุในกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยทรงดำ ในส่วนของหน่วยงานที่ปฏิบัติงานในระดับจังหวัดของกระทรวงวัฒนธรรม ทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงวัฒนธรรมไทยทรงดำ และยังทำหน้าที่ประสานกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำ โดยมีทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน สองผู้นำชุมชน ได้แก่ผู้นำชาติพันธุ์ และกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งความใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชนนั้น เมื่อมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยทรงดำ ผู้นำชาติพันธุ์ควรมีการแบ่งงานออกให้แต่ละบุคคล เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมและดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมไทยทรงดำ สามภาคประชาชน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญวัฒนธรรมไทยทรงดำ รวมถึงเยาวชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ควรมาร่วมทำหน้าที่ในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่ศึกษาพลวัตการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ “เพื่อศึกษาพลวัตการมีส่วนร่วมของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ” พบว่าชุมชนมีบทบาทสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านวิถีชีวิต ประเพณี และความเชื่อดั้งเดิม เช่น ความเชื่อเรื่องผีเรือน ผีบ้าน ผีเมือง และผีแถน ซึ่งกำหนดพฤติกรรมและวิถีชีวิตของสมาชิก ชาวไทยทรงดำมีส่วนร่วมในพิธีกรรมสำคัญ เช่น พิธีเกิด แต่งงาน งานศพ แปะขวัญ และปาดตง อย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวัน การแต่งกายแบบดั้งเดิม เช่น ผ้าซิ่นลายแดงไหมของสตรี และ “ส้วงซาฮี” ของบุรุษ รวมถึงการใช้ภาษาและอักษรไทดำ ยังคงได้รับการสืบทอดในชีวิตประจำวัน ที่พักอาศัยแบบยกพื้นสูงมุงหลังคาหญ้าคา และพื้นที่

เลี้ยงสัตว์หรือทอผ้าไต้ถุนบ้าน แสดงถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมที่ยังคงอยู่ พลวัตการมีส่วนร่วมจึงครอบคลุมทั้งการจัดกิจกรรมวัฒนธรรม การอ่านคำนิยาม การใช้ภาษา และการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนจึงเป็นทั้งผู้สืบทอด อนุรักษ์ และสร้างสรรค์วัฒนธรรม ผ่านการรวมกลุ่ม แลกเปลี่ยน และมีส่วนร่วมในระดับครัวเรือนและชุมชนอย่างหลากหลาย

2. จากผลการวิจัยที่วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี" ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นั้น พบว่าชุมชนไทยทรงดำ อำเภอห้วยกระเจา มีศักยภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมวัฒนธรรม ตั้งแต่การวางแผน เตรียมงาน ประสานงาน จนถึงการเข้าร่วมพิธีกรรมสำคัญ ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง แสดงถึงความตื่นตัวในการรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่น นอกจากนี้ ชุมชนยังมีต้นทุนทางสังคมที่แข็งแกร่ง เช่น ระบบเครือญาติ การรวมกลุ่มจัดกิจกรรม และผู้นำวัฒนธรรมที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนหลักในการสืบสานวัฒนธรรม ชุมชนยังมีเครือข่ายร่วมมือกับภาครัฐและภาคประชาสังคม โดยเฉพาะการใช้วัดพรหมนิมิตเป็นศูนย์กลางกิจกรรม อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัด เช่น การย้ายถิ่นของวัยแรงงาน การเปลี่ยนแปลงค่านิยมเยาวชนจากวัฒนธรรมภายนอก ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ลดการมีส่วนร่วมของบางครอบครัว รวมถึงความยากลำบากในการเข้าถึงข้อมูลและงบประมาณภาครัฐ ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกว่ากิจกรรมไม่สอดคล้องกับความต้องการชุมชน

ดังนั้น การส่งเสริมศักยภาพชุมชนควรทำโดยใช้การจัดการแบบมีส่วนร่วม ภาครัฐควรสนับสนุนทรัพยากรและนโยบายที่เหมาะสม ขณะที่ผู้นำชุมชนเชื่อมโยงภูมิปัญญาดั้งเดิมกับการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนและเป็นระบบในระยะยาว

3. ในการนำเสนอกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำและส่งเสริมการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นั้น การพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการภายในชุมชนและระหว่างหน่วยงานภายนอกอย่างบูรณาการ ภาครัฐควรดำเนินการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน รวมถึงจัดตั้งกลไกสนับสนุนและประสานงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน โดยส่งเสริมการสร้างศูนย์เรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ชุมชน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์สืบสานอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำให้กว้างขวางและครอบคลุม

ในระดับชุมชน ควรกำหนดบทบาทและขอบเขตหน้าที่ของผู้นำชาติพันธุ์และผู้นำท้องถิ่นอย่างชัดเจน เพื่อจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการที่มีความหลากหลายตัวแทนจากกลุ่มประชาชนทุกช่วงวัยและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การมอบหมายภารกิจในการวางแผน ดำเนินงาน และประเมินผลกิจกรรม ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในชุมชนและกับองค์กรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนเครื่องมือและทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อเพิ่มขีด

ความสามารถในการจัดการตนเองและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่วัฒนธรรมไทยทรงดำยังเป็นกุญแจสำคัญในการขยายฐานความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อสร้างความยั่งยืนในการรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัยและการเปลี่ยนแปลงภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำในชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ เริ่มจากเทศบาลตำบลห้วยกระเจาในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ วางแผน และอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม รวมถึงการดูแลให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับการศึกษา โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่ควรบูรณาการการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทรงดำในหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อปลูกฝังความรู้และทัศนคติเชิงบวกต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเป็นหน่วยงานระดับจังหวัดที่รับผิดชอบการส่งเสริมและประสานงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ตลอดจนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ เพื่อขับเคลื่อนการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทรงดำ ขณะเดียวกัน ผู้นำชาติพันธุ์ ซึ่งมีสถานะทางสังคมใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชน ทำหน้าที่สำคัญในการจัดกิจกรรมและกระจายภารกิจ เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมทางวัฒนธรรม กำหนดและผู้นำหมู่บ้านทำหน้าที่สนับสนุนผู้นำชาติพันธุ์ ประสานงานกับประชาชนในหมู่บ้านเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วม ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมไทยทรงดำ ทั้งนักวิชาการ ผู้นำชุมชน และปราชญ์ท้องถิ่น ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรม สดุดายเยาวชนชาติพันธุ์ไทยทรงดำถือเป็นกำลังสำคัญในการสืบสานและเผยแพร่วัฒนธรรม ผ่านการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง สร้างความต่อเนื่องของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในระยะยาว

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำเกิดจากความร่วมมือที่แน่นแฟ้นระหว่างภาครัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชน ผ่านกระบวนการใน 4 มิติหลัก ได้แก่ 1)การวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยการระดมความคิดเห็นจากผู้บริหาร ผู้นำชาติพันธุ์ กำหนด ผู้นำหมู่บ้าน และประชาชน รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลประวัติศาสตร์และสถิติ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น พร้อมเปิดประชาคมรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง 2)การดำเนินกิจกรรมและโครงการส่งเสริมวัฒนธรรม ครอบคลุมตั้งแต่พิธีกรรมเล็ก ๆ เช่น พิธีเสนาเฮือน พิธีเสนาผีเรียกขวัญ ไปจนถึงงานประเพณีใหญ่ เช่น เทศกาลประจำปีและพิธีปาดตุงข้าวใหม่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ 3)การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่วัฒนธรรม ผ่านสื่อหลากหลาย เช่น หนังสือ เพจออนไลน์

และวิดีโอ เพื่อส่งเสริมความรู้และสร้างความตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมไทยทรงดำแก่สังคมกว้าง 4) การติดตามและประเมินผล เพื่อสะท้อนเสียงประชาชนโดยใช้ประชาคมแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ นำไปสู่การปรับปรุงกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทยทรงดำในอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการอนุรักษ์วัฒนธรรมมีดังนี้ ควรใช้สื่อประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง ทั้งวิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และเว็บไซต์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมไทยทรงดำสู่สาธารณะอย่างกว้างขวาง ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้เข้าถึงและเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทรงดำอย่างแท้จริง การจัดนิทรรศการและกิจกรรมแสดงวัฒนธรรมในสถานที่สำคัญ เช่น ศูนย์การค้า สถานศึกษา และแหล่งท่องเที่ยว ควรถูกส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้และเสริมสร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชน และควรส่งเสริมให้ชุมชนห้วยกระเจาเป็นต้นแบบในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทรงดำ เพื่อเป็นแบบอย่างและแรงจูงใจแก่ชุมชนอื่นในการรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีที่ได้มอบทุนวิจัยจากงบประมาณรายได้ ประจำปี พ.ศ.2566 ให้แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณประชาชนในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอำเภอห้วยกระเจา จังหวัดกาญจนบุรี ที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลและร่วมกันสนทนากลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ทิศา สีหมากสุก และบุญรอด บุญเกิด. (2559). วิเคราะห์ปัจจัยการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมของไทยทรงดำ: กรณีศึกษาเขตตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. ในปรัชญาดุซงญอ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฉัฐวัฒน์ ชัยณัฐภักดิ์. (2563). ทิศทางภาครัฐกับการบูรณาการกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทย. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 9(3), 144–158.
- พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์. (2563). ชุมชน ท้องถิ่น รัฐ: ความสัมพันธ์ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(8), 16–35.
- มนทิดา อุตมานันท์. (2561). รูปแบบการมีส่วนร่วมและการเสริมสร้างพลังอำนาจเครือข่าย

- สุขภาพพระดับชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานการดูแลระยะยาวสำหรับผู้
 ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล, & อีระพงษ์ มาลัยทอง. (2550). การพัฒนาดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของ
 ชุมชน. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 44(1), 40–41.
- วิจิตา นินวน และชนิษฐา ชุสุข. (2557). ทูทางสังคมและความเข้มแข็งของชุมชนในตำบล
 หนองเร็ด อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 33(5), 110–121.
- สุชาติ มาลีสุวรรณ. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนวัตกรรมชุมชนไฟฟ้า
 พลังงานแสงอาทิตย์แบบพึ่งพาตนเอง: กรณีศึกษา หมู่ที่ 8 บ้านวังวนชลประทาน
 ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน วิทยานิพนธ์รัฐ
 ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development:
 Seeking clarity through specificity. World Developments.
- Denzin, N. (1978). Sociological methods. McGraw-Hill.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
 activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.
- Reeder, W. W. (1974). Some aspects of the informal social participation of farm
 families in New York State (Unpublished doctoral dissertation). Cornell
 University.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของ
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี*
PUBLIC PARTICIPATION IN WASTE MANAGEMENT OF BAN KONG
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, NA YUANG
DISTRICT, UDON THANI PROVINCE

สตรีรัตน์ สุกรีพ¹ และ โกศล สอดส่อง²

Satreerat Sukreep¹ and Koson Sodsong²

¹⁻²วิทยาลัยพินยอบันฑิต

¹⁻²Pitchayabundit College, Thailand.

Corresponding Author's Email: satreerat1989@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง 2) เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ 3) ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง จำนวน 346 คน ด้วยการใช้สูตรของ Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.885 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าที (t-test) และใช้สถิติเอฟ (f-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.73$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.41$)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดย

* Received 16 June 2025; Revised 23 July 2025; Accepted 25 July 2025

ภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ได้แก่ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน เช่น ผู้นำชุมชน ครัวเรือน กลุ่มเยาวชน และผู้สูงอายุ มีส่วนเสนอความคิดเห็นและแนวทางที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ประชาชน, องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to study 1) public participation in waste management of Ban Kong Subdistrict Administrative Organization, 2) compare the level of public participation in waste management of Ban Kong Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, education level and occupation, and 3) provide recommendations and guidelines for developing public participation in waste management of Ban Kong Subdistrict Administrative Organization. The sample consisted of 346 household heads living in the area of Ban Kong Subdistrict Administrative Organization using Yamane's formula. The instrument used for data collection was a questionnaire with a reliability value of 0.885. The statistics used for analysis were number, percentage, mean, standard deviation, and data analysis. Hypothesis testing was done using t-test and f-test.

The research results found that.

1. The public participation in waste management of Ban Kong Subdistrict Administrative Organization is at a high level overall ($\bar{X} = 3.66$). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average value was participation in evaluation ($\bar{X} = 3.80$), followed by participation in operations ($\bar{X} = 3.73$), and the aspect with the lowest average value was participation in decision-making ($\bar{X} = 3.41$).

2. The results of the comparison of the level of public participation in waste management of Ban Kong Subdistrict Administrative Organization classified by gender, age, education level, and occupation. Overall, household heads of different

ages participated in waste management of Ban Kong Subdistrict Administrative Organization, Na Yung District, Udon Thani Province, with statistical significance at the 0.05 level. Household heads of different genders, education levels, and occupations did not participate in waste management of Ban Kong Subdistrict Administrative Organization.

3. Recommendations and guidelines for developing public participation in waste management of Ban Kong Subdistrict Administrative Organization include providing opportunities for all sectors, such as community leaders, households, youth groups, and the elderly, to provide opinions and guidelines appropriate for their local areas.

Keywords: Participation, People, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ปัญหาขยะกำลังเป็นปัญหาสำคัญไม่มากไม่น้อยไปกว่าปัญหาโลกร้อนที่ทุกประเทศกำลังเผชิญและต้องทุ่มทรัพยากรในการจัดการปัญหาดังกล่าว นอกจากกลิ่นเหม็นรบกวนและเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคแล้ว ปัญหาขยะยังก่อให้เกิดปัญหามลพิษด้านอื่นอีก ไม่ว่าจะเป็นปัญหามลพิษทางน้ำ จากน้ำเสียที่รั่วไหลจากแหล่งกองขยะ ขยะที่ถูกฝังกลบอยู่ใต้ดิน ทำให้คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินและใต้ดินแย่ลง นอกจากนี้หากเกิดเพลิงไหม้กองขยะดังเช่นกรณีไฟไหม้กองขยะที่สมุทรปราการก็ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศตามมา โดยเฉพาะเมื่อมีขยะที่มีสารพิษปะปนอยู่เนื่องจากไม่มีการคัดแยกขยะอย่างเหมาะสม ปัญหาขยะนับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การขยายตัวของประชากรและการอยู่อาศัยในเขตเมืองซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ก่อให้เกิดปริมาณขยะมากกว่าการอาศัยอยู่ในชนบท การขยายตัวทางเศรษฐกิจและการแข่งขันในอุตสาหกรรม ทำให้ผู้ผลิตพยายามพัฒนาสินค้ารูปแบบใหม่ ๆ (อนิณ อรุณเรืองสวัสดิ์, 2559)

จากการถ่ายโอนภารกิจและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถูกกำหนดเป็นกฎหมายใช้บังคับ ซึ่งประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนพิเศษ 23 วันที่ 13 มีนาคม 2545 มีผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลได้เข้ามามีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวมทั้งการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย เช่นการบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ การปรับปรุงชุมชนแออัดและการจัดการที่อยู่อาศัยการรักษาความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย เป็นต้น แม้การกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น นั้น

แต่การดำเนินการตามภารกิจการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา มีได้ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเพราะยังติดกับปัญหาในการดำเนินงานหลาย ด้าน เช่น ปัญหาที่เกิดจากความเจริญทางสังคมขยายตัวเข้ามามีการใช้วัสดุที่ผลิตจากสารสังเคราะห์ขึ้นเพื่อตอบสนองความสะดวกสบาย ซึ่งเศษวัสดุเหล่านั้นเมื่อใช้เสร็จก็กลายเป็นของเหลือใช้จะถูกทิ้งในรูปขยะมูลฝอย ที่นับวันจะเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกวิธีก่อให้เกิดมลพิษสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค ปัญหาขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาขาดการจัดการอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม ได้จากการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลทางด้านสาธารณสุขซึ่งไม่เน้นด้านการจัดการขยะแต่เน้นด้านการบริหารทางด้านสุขภาพและสวัสดิการของประชาชน (กรมส่งเสริมปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน จากสถิติจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง มีประชากรทั้งสิ้น 5,198 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 2,622 คน เพศหญิง จำนวน 2,576 คน มีปริมาณขยะมูลฝอยที่เข้าสู่สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง 1 ตัน/วัน จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการจัดการให้ถูกวิธีแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนให้มีความรู้และความเข้าใจในพิษภัยและอันตรายอันเกิดจากขยะมูลฝอยทั้งในด้านการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย การเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมที่ถูกต้องในการคัดแยกการกำจัดขยะ และการจัดเก็บขนส่งที่ถูกวิธีและเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมของชุมชน และเนื่องจากปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ประสบกับปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยจากประชากรมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น มีจำนวนครัวเรือน พื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกปีและมีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ยังไม่เป็นระบบประชาชนยังใช้การจัดการขยะมูลฝอยโดยวิธีการเผาและฝังกลบและทิ้งในบ่อขยะในท้องถิ่นที่ยังไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ปัญหาที่ตามมาคือ ปัญหากลิ่นเหม็นของกองขยะ ปัญหาแมลงวันและสัตว์นำโรคชนิดต่างๆ ปัญหาควันจากการเผาขยะมูลฝอย ปัญหา น้ำเสีย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อ สุขภาพของประชาชนโดยตรง (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง, 2568)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อนำผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและการให้บริการด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษาความสะอาดของบ้านเมืองร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง และเพื่อปรับปรุงการให้บริการด้านการจัดการ จัดเก็บขยะ และสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. หัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
2. หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
3. หัวหน้าครัวเรือนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
4. หัวหน้าครัวเรือนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 13 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านก้อง บ้านห้วยลาด บ้านโนนเมือง บ้านห้วยไฮ บ้านนาตูม บ้านนาคำ บ้านนาคำน้อย บ้านนาชมพู บ้านทุ่งศรีทอง บ้านนาคำน้อย บ้านทุ่งศรีทอง บ้านนาคำ และบ้านคำเจริญ มีประชากรทั้งหมด จำนวนทั้งสิ้น 2,533 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง คือ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี ประชากรทั้งหมด มีจำนวน 2,533 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) จากผลการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี โดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อ โดยสอบถาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยเป็นแบบปลายปิด (Close ended question) ให้เลือกตอบในช่องที่กำหนด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ 1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลักษณะของแบบสอบถาม จะมีคำตอบให้เลือกโดยใช้มาตรฐานวัดแบบลิเคิร์ต (Likert – type Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี โดยเป็นแบบคำถามปลายเปิด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลจากนั้น มากำหนดกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย กำหนดนิยามและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้าง แบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี และตรวจสอบเนื้อหาแบบสอบถามว่า ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมา ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อหาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) และให้ข้อเสนอแนะ และมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามตั้งแต่ 0.66 - 1.00

4. การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแคะ อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นตำบลใกล้เคียง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ Cronbach's alpha

5. วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ ครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่า Reliability ของแบบสอบถาม และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.885

6. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปเก็บรวบรวมกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยถึงนำชุมชนในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ประชาสัมพันธ์ตอบแบบสอบถาม ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งได้จัดเตรียมไว้แล้วนำไปส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองตามที่ได้นัดหมายไว้แล้ว เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัย และกำหนดระยะเวลามารับแบบสอบถามกลับใน 3 วัน โดยแจ้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับทราบ

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล และตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.41	0.80	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.73	0.64	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.65	0.74	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.80	0.51	มาก
รวม	3.66	0.53	มาก

1. จากตารางที่ 1 พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุตรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.80$) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.73$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.41$) และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้ และวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3. ท่านมีส่วนร่วมในการเป็นตัวแทนหมู่บ้านหรือกลุ่มชุมชนร่วมเสนอแนะนโยบาย หรือสะท้อนปัญหาให้หน่วยงานท้องถิ่นทราบ ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมา คือ ข้อ 6. ท่านสามารถเสนอแนะแนวทางใหม่ ๆ หรือให้ข้อคิดเห็นต่อแผนงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ($\bar{X} = 3.62$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 1. ท่านมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขยะ เช่น จุดทิ้งขยะ สถานที่จัดเก็บ หรือความถี่ในการเก็บขยะ ($\bar{X} = 3.24$)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ($\bar{X} = 4.05$) รองลงมา คือ ข้อ 9. ท่านเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการรีไซเคิลขยะ ($\bar{X} = 3.94$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 14. ท่านมีส่วนร่วมในการจ้างหรือสนับสนุนกิจกรรมของผู้เก็บขยะในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.44$)

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 20. เมื่อมีการคัดแยก

ขยะอย่างมีระเบียบ สามารถช่วยลดปริมาณขยะที่ต้องถูกนำไปฝังกลบหรือนำไปเผา ซึ่งจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมา คือ ข้อ 21. ประชาชนได้รับการอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การรีไซเคิล และการจัดการสิ่งแวล้อม ซึ่งเป็น การสร้างทุนมนุษย์ที่เป็นประโยชน์ในระยะยาว ($\bar{X} = 3.91$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 19. มีการนำขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น ขวดแก้ว เศษไม้ หรือกระป๋อง มาใช้ในงานหัตถกรรมหรือทำของใช้ในครัวเรือน ($\bar{X} = 3.40$)

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 27. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ใช้เทคโนโลยีหรือสื่อออนไลน์ในการเปิดช่องทางให้ประชาชนสามารถให้ข้อเสนอแนะหรือติชมเกี่ยวกับการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมา คือ ข้อ 28. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการประเมินการจัดการขยะ เช่น การจัดเก็บขยะที่มีประสิทธิภาพ ความสะดวกในการทิ้งขยะ การเพิ่มขีดความสามารถในการคัดแยกขยะ ($\bar{X} = 4.20$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 25. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมติดตามผลเช่น การจัดประกวดชุมชนสะอาด หรือครัวเรือนต้นแบบ ($\bar{X} = 3.31$)

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี ได้แก่ 1) เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน เช่น ผู้นำชุมชน ครัวเรือน กลุ่มเยาวชน และผู้สูงอายุ มีส่วนเสนอความคิดเห็นและแนวทางที่เหมาะสมกับท้องถิ่น 2) สนับสนุนให้ชุมชนนำวัสดุเหลือใช้มาประดิษฐ์เป็นของใช้หรือของตกแต่ง เช่น กระถางต้นไม้ โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ 3) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะ และช่วยประชาชนขายผลิตภัณฑ์ในตลาดท้องถิ่นหรือออนไลน์ และ 4) ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยกันรอกข้อมูลการประเมินในรูปแบบกลุ่ม เช่น ระดมความคิดเห็นหลังสิ้นสุดโครงการหรือกิจกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น

เพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาโยง จังหวัดอุดรธานี อาจมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การรีไซเคิล และผลกระทบจากขยะต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ประชาชนตระหนักและเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ มีการจัดเตรียมถังขยะให้เพียงพอ การเก็บขนขยะเป็นระบบ หรือมีจุดรับขยะรีไซเคิลและขยะอันตรายที่ชัดเจน ทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ง่ายและสะดวก มีการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ช่วยกันดูแล ส่งเสริม และติดตามการจัดการขยะ รวมถึงการมีเวทีประชาคมหรือการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการเสี่ยงของตนเองมีความหมายและสามารถมีส่วนร่วมได้จริง และอาจเป็นเพราะคนในพื้นที่มีความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม มีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ และเล็งเห็นผลกระทบของปัญหาขยะต่อชุมชนโดยตรง จึงมีแรงจูงใจภายในการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของเมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่ม บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของละอองดาว กองวงศ์ และบุญเหลือ บุปผามาลา (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะชุมชนตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการธนาคารขยะชุมชนตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.13 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการธนาคารขยะชุมชนตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย แต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้ ประชาชน มีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการธนาคารขยะชุมชนตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของปณิตา ศรีหอม และโกศล สอดส่อง (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจั่ว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจั่ว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D.= 0.61) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.48$, S.D.= 0.79) รองลงมาคือด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.36$, S.D.= 0.87) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยาก ($\bar{X} = 3.33$, S.D.= 0.91) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของวิวัฒน์ สังข์แย้ม (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและพฤติกรรมในการจัดการขยะ มูลฝอย ได้แก่ การลด การนำกลับมาใช้ใหม่ การคัดแยก และการรวบรวมและจัดเก็บ มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุด (2) ในภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

บริหารจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีค่ามากที่สุด

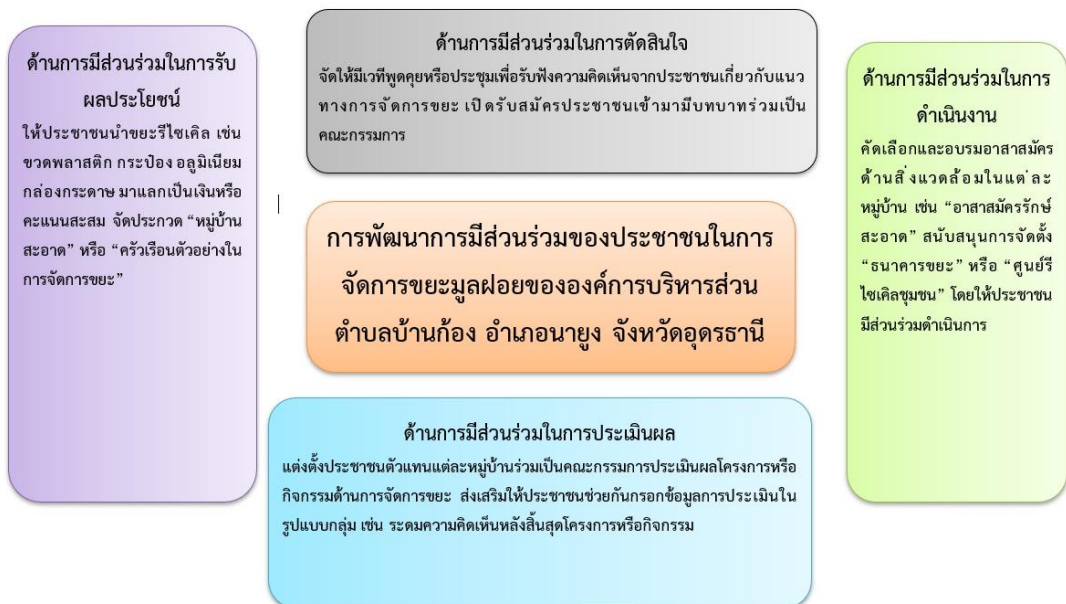
2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อยกว่าอาจมีการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า หรือได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะผ่านสื่อดิจิทัลมากกว่า ทำให้มีส่วนร่วมมากกว่ากลุ่มที่มีอายุมาก คนวัยกลางคนหรือวัยทำงานอาจมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมากกว่า เนื่องจากเข้าใจผลกระทบระยะยาวต่อสุขภาพและชุมชน ขณะที่ผู้สูงอายุอาจยึดติดกับวิถีเดิมหรือมีข้อจำกัดด้านร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของปณิดา ศรีหอม และโกศล สอดส่อง (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจั่ว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจั่ว อำเภอสว่าง จังหวัดหนองคาย ที่จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สิริพรอินทรจุฑกุล และสมจิตชนวงศ์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมอำเภอหนองม่วงไข่จังหวัดแพร่ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่จังหวัดแพร่ โดยจำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 หัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อาจมีการให้ความรู้หรือส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นเพศใด ระดับการศึกษาใด หรือประกอบอาชีพอะไร ทำให้ทุกกลุ่มมีโอกาสเท่าเทียมในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของทุกครัวเรือน โดยไม่จำกัดว่าหัวหน้าครัวเรือนจะมีเพศใด ระดับการศึกษาสูงหรือต่ำ หรือประกอบอาชีพใด ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมอาจขึ้นอยู่กับความรู้สึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ของชุมชนมากกว่าปัจจัยส่วนบุคคล อีกทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีการส่งเสริม สนับสนุน และประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านการจัดการขยะอย่างทั่วถึง ทำให้ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียม ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำตามเพศ การศึกษา หรืออาชีพ จึงไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ

ละอองดาว กองวงศ์ และบุญเหลือ บุษปมาลา (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะชุมชนตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการธนาคารขยะชุมชน ตำบลบ้านด่อน อำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี และคณะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่ง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาเยีย จังหวัดอุตรธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีเพศ

ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง ได้แก่ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน เช่น ผู้นำชุมชน ครุฑเรือน กลุ่มเยาวชน และผู้สูงอายุ มีส่วนเสนอความคิดเห็นและแนวทางที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ควรมีการดำเนินการดังนี้

1.1 จัดเวทีประชาคมหรือการประชุมชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการขยะ และให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหขยะ เช่น การคัดแยกขยะ การตั้งจุดทิ้งขยะ การจัดทำธนาคารขยะ

1.2 จัดตั้งคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อมหรือการจัดการขยะ ที่มีตัวแทนจากประชาชนในแต่ละหมู่บ้านร่วมอยู่ เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มอาสาสมัครในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้านเยาวชน หรือผู้สูงอายุ เข้ามามีบทบาทในการเสนอแนะและตัดสินใจ

1.3 จัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการขยะ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการต่างๆ เพื่อใช้ผลการสำรวจเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ

1.4 การส่งเสริมให้ประชาชนร่วมวางแผนจัดการขยะในระยะยาว โดยจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกับชุมชน เช่น แผนการลดขยะในครัวเรือน แผนการรีไซเคิล และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายท้องถิ่นด้านขยะ เช่น การกำหนดค่าปรับ หรือมาตรการส่งเสริม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสามารถทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้ลึกซึ้ง และตรงประเด็นในปัญหาต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการขยะภายในหมู่บ้านต่อไปในอนาคต

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการในการกำจัดขยะมูลฝอยในหมู่บ้านอื่นหรือองค์กรอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2559). รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ฉะเชิงเทรา: ประสานมิตร.
- ฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี และคณะ. (2565). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่ง จังหวัดปทุมธานี. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บุคพอยท์.
- ปณิตา ศรีหอม และโกศล สอดส่อง. (2563). การจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาจัว อำเภอสว่างคเณ จังหวัดหนองคาย. คณะรัฐศาสตร์ วิทยาลัยพิษณุพนธ์ิต.
- ละองดาว กองวงศ์ และบุญเหลือ บุปผามาลา. (2562). การมีส่วนร่วมในการจัดการธนาคารขยะชุมชนตำบลบ้านดอน อำเภอรัตนาธิ จังหวัดหนองคาย. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์. วิทยาลัยพิษณุพนธ์ิต.
- วิวัฒน์ สังข์แย้ม. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนนทบุรี. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อนิน อรุณเรืองสวัสดิ์. (2559). ขยะกำลังจะล้นโลก ตอนที่ 2. จักระแสะเศรษฐกิจสีเขียว, 2(1), 2-4.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง. (2568). ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านก้อง อำเภอนาญ จังหวัดอุดรธานี.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd Ed). New York: Harper and Row Publications.

**ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1***
**THE TECHNOLOGICAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER NONG KHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

ชนิกา รักษาวัง¹ และ บุญช่วย ศิริเกษ²

Chanika Raksawang¹ and Boonchuay Siriket²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻² Mahamakut Buddhist University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: chanikafang21228@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 กลุ่มตัวอย่างการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครูผู้สอน จำนวน 270 คน รวมเป็น จำนวน 305 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ มีค่าความเชื่อมั่น 0.937 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 โดยรวมและรายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา (1) จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกัน (2) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

* Received 16 June 2025; Revised 23 July 2025; Accepted 25 July 2025

ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านภาวะผู้นำ และวิสัยทัศน์ (2) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน (3) ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน (4) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล (5) ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (6) ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน

คำสำคัญ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aims to achieve the following objectives 1) examine the level of technological leadership among school administrators in schools under the Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1; 2) compare the level of technological leadership of school administrators under the Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1, categorized by position, school size, and teachers' and educational personnel's work experience; and 3) explore ways to develop technological leadership among school administrators under the Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1. The study's sample includes 35 school administrators and 270 teachers, totaling 305 participants, selected through stratified random sampling. The reliability coefficient is 0.937. The statistical methods used for data analysis include percentage, mean, and standard deviation.

The results of the research found that; 1) The overall and aspect-specific level of technological leadership among school administrators under the Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at a high level on average. 2) The results of the comparison of technological leadership among school administrators revealed that; (1) When classified by job position, there were no significant differences overall or in specific aspects. (2) When classified by school size, there was a statistically significant difference at the 0.01 level overall, and significant differences at the 0.05 level in specific aspects. (3) When classified by work experience, there was no significant difference overall, but there were statistically significant differences at the 0.05 level in specific aspects. 3) The guidelines for developing technological leadership among school administrators under the Nong Khai Primary Educational Service Area Office 1 consist of six key areas:

(1) Leadership and vision, (2) Use of technology in administration, (3) Support for the use of technology in teaching and learning, (4) Use of technology in assessment and evaluation, (5) Ethical use of technology, and (6) Support for the use of technology in management."

Keywords: technology leadership, school administrators

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกด้านของชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในสาขาการศึกษา ซึ่งเป็นหนึ่งในโลกสำคัญที่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพของการเรียนรู้และการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ดังนั้นการเตรียมคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมยุคดิจิทัล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะเรียนรู้ ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและในการจัดการศึกษาจึงสำคัญมากขึ้น ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการศึกษา โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้สนับสนุนในระบบการศึกษา ดังนั้นจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้บทบาทการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยมากขึ้น ตามกระแสการเปลี่ยนแปลง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาได้กล่าวถึง การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับ คนทุก ช่วงวัย และระบบสารสนเทศด้านการศึกษาและด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นระบบ เดียวกันทั้งประเทศ ครอบคลุมถูกต้อง สอดคล้องกับกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระยะ พ.ศ. 2554-2563 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) โดยมีทิศทางการพัฒนาคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็น มีภาวะผู้นำก้าวหน้าต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถสนองนโยบายรัฐบาล ครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียน เก่ง ดี มีสุข สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายส่งเสริมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร Information and Communication Technology ICT มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมประสิทธิภาพการบริหาร การจัดการและการจัดการเรียนการสอนสนองต่อนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้มีกรอบแนวทางในการดำเนินงานไปสู่การปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจนคือ การสร้างพลเมืองยุคใหม่ ครูยุคใหม่ สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการบริหารการจัดการใหม่โดยการยกระดับ

เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นนโยบายหลัก การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (แผนพัฒนาการศึกษา 5 ปี, พ.ศ.2560-2564)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 อันจะนำไปสู่การใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาส่งเสริมภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1

วัตถุประสงค์งานวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1
- 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

จิณฉัตร ปะโคทั้ง (2561, น. 81) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของครู นักเรียน ชุมชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยอาศัยกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาครูและการพัฒนานักเรียน

อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช (2561, น. 81) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี หมายถึง เป็นลักษณะของผู้นำที่สามารถใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีไปสนับสนุน ส่งเสริมและบูรณาการในการ จัดการศึกษาที่มีความสามารถในการบริหารสู่ความเป็นสากลมากขึ้น และนำไปใช้ในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วย

สุนันทา สมใจ (2561, น. 351) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี หมายถึง เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา รวมถึงการทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความสามารถในการพัฒนาวิสัยทัศน์ รวมถึงการใช้เทคโนโลยี และการนำเสนอวิสัยทัศน์ รวมถึงสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในด้านการเรียนการสอน มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีที่ดีในการยกระดับการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์สูงสุดของนักเรียน

สกุญญา แซ่ม้อย (2561, น. 120) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการจัดการในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้ดำเนินการส่งเสริมให้ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องนำเทคโนโลยีมาบูรณาการใช้ในการจัดการศึกษา และการทำงานภายในสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบท และความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ครู และผู้บริหารมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี ใช้อย่างมีความรอบรู้ รู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อ และเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

วรรณภา จำเียรพีช (2564 น.20) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี หมายถึง ความสามารถของผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาในการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีพฤติกรรมการนำ และพฤติกรรมการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยใหม่ ที่มีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา ให้ก้าวทันก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยี

ชนิดาภา กลีบทอง (2564 น.19-20) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี คือ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี และมีกระบวนการบริหารที่ต้องปรับบทบาท พฤติกรรมการนำและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมขององค์กรให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน โดยจะต้องส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้และบูรณาการ การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานักเรียนทุกคน ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอและมีการใช้เทคโนโลยีอย่างระมัดระวัง

งานวิจัยต่างประเทศ

Pulley, Sessa, & Malloy, 2002 ให้ความหมายภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีว่าเป็น พฤติกรรมของผู้นำ ในยุคเทคโนโลยีที่ผู้นำ ต้องเปลี่ยนแปลงการนำ ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นเกินกว่าที่บุคลากรและองค์กรจะซึมซับได้

Keen (2003, pp. 4-5) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี สารสนเทศ ว่าเป็น พฤติกรรมและการแสดงออกของผู้นำที่สามารถใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจในยุคพาณิชย์ และอิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ (e-commerce)

Flanagan, & Jacobson, 2003 ให้ความหมาย ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ว่าเป็น พฤติกรรมของผู้นำที่มีการกิจต่อนักเรียน (pupil engagement) เป็นความแน่วแน่มั่นคงต่อภารกิจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยมีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีวิสัยทัศน์ที่กำหนดให้มีการใช้เทคโนโลยีสำหรับการศึกษามีการพัฒนาวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ (effective professional development) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอโดยเน้นการสอนและการเรียนรู้ รวมทั้งจัดให้มีการใช้เทคโนโลยีในโอกาสต่างๆ นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียมกัน

Burke, 2009 กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีไม่แตกต่างจากภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพรูปแบบอื่น เพียงแต่ว่าในภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีทำให้มีทางเลือกที่ดีกว่า ภาวะผู้นำแบบนี้ต้องการภาวะผู้นำ เชิงการเปลี่ยนแปลงเพราะเป็นธรรมชาติการมีส่วนร่วมในระดับสูงของโลกทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างองค์กรทางอิเล็กทรอนิกส์และลูกค้าทางอิเล็กทรอนิกส์ และความเชื่อมโยงระหว่างผู้นำ และผู้ตาม

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการสถานศึกษาบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการใช้เทคโนโลยีอย่างระมัดระวัง ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ พร้อมทั้งมีการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยใหม่ ที่มีวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา ให้ก้าวทันก้าวหน้าด้วยเทคโนโลยี

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 จำนวน 1,476 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 171 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,305 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 152 แห่ง (ข้อมูล จากแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครจซี่เมอร์แกน (Krejcie ; & Morgan,1970, p.608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 305 คน จาก 152 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 35 คน ครูผู้สอน 270 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยมี 2 ชนิด คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ฉบับที่ 1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ครูและบุคลากรทางการศึกษา) ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถาม 3 ประเด็นตามขอบเขตของตัวแปรต้น ได้แก่ 1) ตำแหน่งหน้าที่ 2) ขนาดสถานศึกษา 3) ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 คือ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดเน้นประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ตามขอบเขตตัวแปรตาม 6 ด้านเป็นหลัก ได้แก่

(1) ภาวะผู้นำ และวิสัยทัศน์ (2) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน (3) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน (4) การใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล (5) การมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี (6) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน เพื่อเป็นแนวทางกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ และเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

2.2 การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา ทำการวิเคราะห์โดยอาศัยข้อมูลระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จากผลการวิเคราะห์ข้อ 3.5 (2) โดยแยกวิเคราะห์เป็น 3 ส่วนดังนี้

1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตำแหน่งหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตำแหน่งผู้บริหาร และ ตำแหน่งครูผู้สอน ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) ทำการทดสอบทั้งภาพรวมและรายด้าน นำเสนอผลในรูปแบบตาราง

2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ความแปรปรวนทางเดียว (One- way ANOVA) หรือสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ทำการทดสอบทั้งภาพรวมและรายด้าน กรณีใดที่พบว่ามีความแตกต่าง จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe

3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ความแปรปรวนทางเดียว (One- way ANOVA) หรือสถิติทดสอบเอฟ (F-test) ทำการทดสอบทั้งภาพรวมและรายด้าน กรณีใดที่พบว่ามีความแตกต่าง จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี Scheffe

4.2 การวิเคราะห์แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

การวิเคราะห์เสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยจัดกลุ่มประเด็นคำตอบและยึดความถี่ของประเด็นคำตอบเป็นสำคัญ

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	SD.	ระดับ
ด้านภาวะผู้นำ และวิสัยทัศน์	4.12	0.22	มาก
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน	4.00	0.33	มาก
ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	4.05	0.29	มาก
ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและประเมินผล	4.10	0.32	มาก
ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี	4.16	0.29	มาก
ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน	4.24	0.32	มาก
รวม	4.11	0.22	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, $S.D. = 0.22$)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสภารณการทำงาน ขนาดสถานศึกษา

1) ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ของผู้บริหารสถานศึกษา	ผู้บริหาร(n=35)		ครูผู้สอน(n=270)		t	Sig.
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านภาวะผู้นำ และวิสัยทัศน์	4.16	0.36	4.12	0.19	0.671	0.506
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการ บริหารงาน	4.06	0.46	3.99	0.31	0.875	0.387
3. ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใน การเรียนการสอน	4.14	0.42	4.04	0.27	1.418	0.164
4. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผล และประเมินผล	4.20	0.43	4.09	0.30	1.806	0.072
5. ด้านการมีจริยธรรมในการใช้ เทคโนโลยี	4.21	0.40	4.15	0.27	0.860	0.395
6. ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใน การบริหารงาน	4.22	0.45	4.24	0.30	0.260	0.797
รวม	4.17	0.37	4.11	0.19	0.928	0.360

2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ของผู้บริหารสถานศึกษา	SV	SS	df	MS	F	Sig.
1.ด้านภาวะผู้นำ และ วิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.570 14.732 15.301	2 302 304	0.285 0.049	5.839**	0.003
2.ด้านการใช้เทคโนโลยีใน การบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.095 32.252 33.347	2 302 304	0.547 0.107	5.125**	0.006
3.ด้านการสนับสนุนการใช้ เทคโนโลยีในการเรียนการ สอน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.116 26.719 26.835	2 302 304	0.058 0.088	0.656	0.520
4.ด้านการใช้เทคโนโลยีใน การวัดผลและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.306 31.447 31.753	2 302 304	0.153 0.101	1.468	0.232
5.ด้านการมีจริยธรรมใน การใช้เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.965 25.023 25.989	2 302 304	0.483 0.083	5.825**	0.003
6.ด้านการสนับสนุนการใช้ เทคโนโลยีในการ บริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.715 30.424 31.139	2 302 304	0.358 0.101	3.550*	0.030
รวม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.541 14.382 14.923	2 302 304	0.271 0.048	5.682**	0.004

* < 0.01

** < 0.05

3) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การ
ทำงาน

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของ ผู้บริหารสถานศึกษา	SV	SS	df	MS	F	Sig.
1.ด้านภาวะผู้นำ และวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	0.135	2	0.067	1.342	0.236
	ภายในกลุ่ม	15.166	302	0.050		
	รวม	15.301	304			
2.ด้านการใช้เทคโนโลยีในการ บริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.192	2	0.096	0.872	0.419
	ภายในกลุ่ม	33.155	302	0.110		
	รวม	33.347	304			
3.ด้านการสนับสนุนการใช้ เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.337	2	0.169	1.922	0.148
	ภายในกลุ่ม	26.497	302	0.880		
	รวม	26.835	304			
4.ด้านการใช้เทคโนโลยีในการ วัดผลและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.160	2	0.080	0.766	0.466
	ภายในกลุ่ม	31.592	302	0.105		
	รวม	31.753	304			
5.ด้านการมีจริยธรรมในการใช้ เทคโนโลยี	ระหว่างกลุ่ม	0.573	2	0.287	3.4078	0.034
	ภายในกลุ่ม	25.415	302	0.084	*	
	รวม	25.989	304			
6.ด้านการสนับสนุนการใช้ เทคโนโลยีในการบริหารงาน	ระหว่างกลุ่ม	0.063	2	0.031	0.306	0.737
	ภายในกลุ่ม	31.076	302	0.103		
	รวม	31.139	304			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.172	2	0.086	1.756	0.175
	ภายในกลุ่ม	14.751	302	0.049		
	รวม	14.923	304			

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่ามีแนวคิดและวิธีการที่หลากหลายแต่มีเป้าหมาย การพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนและความก้าวหน้าทางการศึกษาในยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

1. การศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้และสนับสนุนทางเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากผู้นำต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และความท้าทายจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนผันไปอย่างรวดเร็ว โดยผู้นำจะต้องปรับบทบาท พฤติกรรม การนำ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กรให้สอดคล้องกับกระแสในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ผู้นำจะต้องก้าวทันและรู้จักนำมาปรับใช้กับการบริหารงานซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้ร่วมงานและสามารถทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ที่สามารถกระตุ้น จูงใจ และเป็นแบบอย่างให้บุคลากร และนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ได้วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรรจบ บุญจันทร์ (2554: 14) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากผู้นำต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และความท้าทายจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนผันไปอย่างรวดเร็ว โดยผู้นำจะต้องปรับบทบาท พฤติกรรม การนำ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมองค์กรให้สอดคล้องกับกระแสในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ผู้นำจะต้องก้าวทันและรู้จักนำมาปรับใช้กับการบริหารงานซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของผู้ร่วมงานและสามารถทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ที่สามารถกระตุ้น จูงใจ และเป็นแบบอย่างให้บุคลากร และนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จในเป้าหมายที่ได้วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบรรจบ บุญจันทร์ (2554: 14) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่แสดงออกถึงการมีวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสพการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา

1) ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ โดยรวมพบว่า ค่า $t\text{-test} = 0.928$ และค่า $\text{Sig.} = 0.360$ หมายความว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เมื่อจำแนกตามขนาด สถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน และ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จำนวน 3 ด้าน สำหรับด้านที่มีความแตกต่างกัน นั้นได้ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในแต่ละด้านพบว่าแตกต่างกัน โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

3) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ การทำงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และสำหรับด้านที่มีความแตกต่างกันนั้นได้ทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ในแต่ละด้าน พบว่าแตกต่างกัน โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทาง เทคโนโลยีที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน สะท้อนให้เห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญเพื่อ เสริมสร้างการบริหารจัดการและการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล ซึ่งการพัฒนา ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน รวมทั้งสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและการ เรียนการสอนอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อ สร้างความยั่งยืนและความก้าวหน้าทางการศึกษาในยุคดิจิทัล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงานพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งหน้าที่ ปฏิบัติงานสถานศึกษา และที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้อง กับสมมติฐาน

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานภายในสถานศึกษา

2) การพัฒนาระบบนิเทศและติดตาม ที่เน้นการประเมินภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี โดยใช้เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

3) การส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ เพื่อให้เกิดนำมา

ประยุกต์และปรับใช้ตามขนาดสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการทำวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายด้านแล้ว พบว่า ยังมีบางประเด็นที่อยู่ในระดับที่น้อยกว่าทุกด้าน ได้แก่ ด้านการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน และด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงาน และให้ครูผู้สอนมีสมรรถนะในด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

อดิศักดิ์ ดงสิงห์. (2560). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชญญภาภักดิ์ ไยดี. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาทางวารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์. 8(1), 150-164.

สุนันทา สมใจ และวิชุดา กิจธรรม. (2561). การบริหารสถานศึกษาด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 12(1) , 350-363.

ชนิดาภา กลีบทอง (2564) ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของครู. ในวิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

อัษฎา ขาวคง. (2566). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา. ใน สารนิพนธ์. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Frazier M. K. & Bailey F. (2003). *The technology coordinator in K-12 school*

- districts: The research development and validation of a technology leader's guide*. Doctoral dissertation, Kansas State University.
- International Society for Technology in Education: ISTE. (2009). *National educational. technology standards for administrators*. Retrieved September 20, from <http://www.hkedcity.net/article/ec-hot-post/23apr10/>
- Keen P.G. (2003). *IT's agenda for e-leadership*. Massachusetts: Computer world.
- Kozloski K. C. (2006). *Principal leadership for technology integration: A study of principal technology leadership*. Doctoral dissertation, Drexel University.
- Krejcie R. V. & Morgan D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*: Educational and Psychological Measurement.
- Redish T. & Chan T. C. (2006). *Technology leadership: Aspiring administrators' perceptions of their leadership preparation program*. Doctoral dissertation, Kennesaw State University.
- Yee D. L. (2000). *Image of school principals' information and communication technology leadership*. Journal of Information Technology for Teacher Education, 9 (3), 287-302.
- TITLE *School Technology Leadership: Incidence and Impact Teaching Learning and Computing*. Center for Research on Information Technology and Organizations Irvine CA. (2000)

การศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*

THE EFFECTS OF MATHEMATICAL UNDERSTANDING AND SELF-CONFIDENCE ON PROBLEM SOLVING AMONG GRADE 7 STUDENTS

กฤตเมธ กาสินพิลา¹ และ ยุทธพงศ์ ทิพย์ชาติ²

Kittameth Kasinpila¹ and Yutapong Thipchart²

¹⁻²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: kittamethka@gmail.com¹, yuthapong.t@rmu.ac.th²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ต่างกัน 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน และ 3) ศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารคามพิทยาคม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 120 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง แบบทดสอบการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีศึกษาเฉพาะรายกรณี (Case Study) และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่มีระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ต่างกัน ความสามารถในการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน ความสามารถในการแก้ปัญหามทางคณิตศาสตร์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองระดับสูงแสดงออกถึงกระบวนการแก้ปัญหามที่ครบถ้วน วางแผนการแก้ปัญหามได้อย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงความรู้เดิมกับโจทย์ใหม่ได้ดีและอธิบายคำตอบได้อย่างมีเหตุผล นักเรียนที่อยู่ในระดับปานกลาง สามารถแก้โจทย์ปัญหามที่คล้ายกับแบบฝึกหัดได้ แต่ขาดการอธิบายที่ชัดเจน ไม่มั่นใจในการตอบคำถามเมื่อถูกถามให้ขยายความ

* Received 6 July 2025; Revised 26 July 2025; Accepted 28 July 2025

แนวความคิดแก้ปัญหาของตน และนักเรียนที่อยู่ในระดับต่ำ ไม่สามารถตีความโจทย์ปัญหา วางแผน อธิบายแนวคิดและเหตุผลได้

คำสำคัญ : ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์, ความเชื่อมั่นในตนเอง, การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to compare mathematical problem-solving abilities among students with different levels of mathematical understanding, (2) to compare mathematical problem-solving abilities among students with varying levels of self-efficacy, and (3) to examine the influence of mathematical understanding and self-efficacy on mathematical problem-solving. The sample consisted of 120 Mathayom Suksa 1 (Grade 7) students from Sarakham Pittayakhom School, Maha Sarakham Province, selected using cluster random sampling. The research instruments included a mathematical understanding test, a self-efficacy questionnaire, a mathematical problem-solving test, and a semi-structured interview. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA. Qualitative data were analyzed using case study and descriptive analysis.

The results revealed that: 1) students with different levels of mathematical understanding had significantly different problem-solving abilities at the .05 level; 2) students with different levels of self-efficacy also had significantly different problem-solving abilities at the .05 level; and 3) students with high levels of both mathematical understanding and self-efficacy demonstrated complete and systematic problem-solving processes, effectively connecting prior knowledge with new problems and providing well-reasoned explanations. In contrast, students with moderate levels could solve routine problems but lacked confidence and clarity when asked to elaborate on their reasoning, while students with low levels struggled to interpret problems, plan solutions, and explain their ideas and reasoning.

Keywords: mathematical problem-solving, mathematical understanding, self-confidence

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจาก คณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่นๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้า อย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) การส่งเสริมให้ ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ นั่นคือ การเตรียมผู้เรียนให้มี 2 ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การใช้ เทคโนโลยี การสื่อสารและ การร่วมมือ

ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งในโลกปัจจุบัน ซึ่งเต็มไปด้วย การเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนในทุกด้านของชีวิต คณิตศาสตร์มิได้เป็นเพียงศาสตร์ของ ตัวเลขและการคำนวณ แต่ยังหมายถึงการรู้จักและเข้าใจแนวคิดเชิงนามธรรม การมองเห็น ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ปัญหาด้วยเหตุผล และการ เชื่อมโยงองค์ความรู้เข้าด้วยกันอย่างมีตรรกะ บุคคลที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์จะสามารถ มองเห็นปัญหาได้อย่างเป็นระบบ มีทักษะในการตีความสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และ สามารถหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมและรอบคอบ Skemp (1976) ได้ จำแนกความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ออกเป็นสองประเภท ได้แก่ ความเข้าใจเชิงเครื่องมือ ซึ่ง หมายถึงการรู้เพียง ต้องทำอะไร โดยไม่เข้าใจเหตุผลเบื้องหลัง และความเข้าใจเชิงสัมพันธ์ ซึ่ง หมายถึงการรู้ทั้ง ต้องทำอะไร และทำไมต้องทำ โดยอาศัยการสร้างโครงสร้างแนวคิดที่ชัดเจน ความเข้าใจเชิงสัมพันธ์จึงถือเป็นรูปแบบความเข้าใจที่มีความหมายและเอื้อต่อการเรียนรู้ใน ระดับสูงมากกว่า Hiebert and Carpenter (1992) ให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่า ความเข้าใจทาง คณิตศาสตร์เกิดจากกระบวนการที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดใหม่กับความรู้หรือ ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ โดยการเชื่อมโยงดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้แนวคิดใหม่มีความหมายต่อ ผู้เรียน ทั้งนี้ นักเรียนที่มีความเข้าใจในระดับลึกจะสามารถใช้ความรู้อย่างยืดหยุ่นในการ แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และสามารถอธิบายวิธีคิดของตนเองได้อย่างเป็นระบบ ขณะที่ Usiskin (2001) ได้อธิบายว่า ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วยความสามารถในการใช้ คณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ เชื่อมโยงแนวคิดกับสถานการณ์ในชีวิตจริง ตลอดจนสามารถ ถ่ายทอดความคิดทางคณิตศาสตร์ผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น ภาษา สัญลักษณ์ แผนภาพ หรือ

แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ซึ่งถือเป็นทักษะขั้นสูงที่ควรได้รับการส่งเสริมในผู้เรียน (Pirie and Kieren, 1992) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นลำดับจำนวน 8 ระดับ ตั้งแต่ระดับความรู้พื้นฐาน การสร้างมโนภาพ การสังเกตสมบัติ การสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม ไปจนถึงการสร้างมโนทัศน์ใหม่ ซึ่งแบบจำลองนี้แสดงให้เห็นถึงความลุ่มลึกของกระบวนการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ความเชื่อมั่นในตนเองนับเป็นคุณลักษณะเชิงบุคลิกภาพที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (กรมวิชาการ, 2537) อธิบายว่าผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีความกล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และยอมรับผลจากการกระทำด้วยความภาคภูมิใจ สนทนา อ่อนน้อม (2538) เสริมว่าความเชื่อมั่นในตนเองสะท้อนถึงการเห็นคุณค่าในตนเอง ความภาคภูมิใจ และความสามารถในการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข พิมพิภา คงรุ่งเรือง (2542) ระบุว่าผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมักมีทัศนคติที่ดีต่อการคิดและการแก้ปัญหา กล้าตัดสินใจและสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมอย่างมั่นคง ขณะที่ สมจินตนา คุปตสุนทร (2547) ชี้ว่าผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองมีความกล้าที่จะพูด แสดงความคิดเห็น และยอมรับผลจากการกระทำของตนเองด้วยความภาคภูมิใจ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุความสำเร็จทั้งด้านวิชาการและการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบันจำเป็นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เนื่องจากการแก้ปัญหามีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพราะการที่มนุษย์จะประสบความสำเร็จในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นจะต้องพบเจอกับปัญหาและจะต้องหาวิธีแก้ปัญหา เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายนั้นเสมอ จะเห็นได้ว่าทักษะการแก้ปัญหามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาอย่างยิ่ง ดังนั้นครูควรเลือกวิธีการสอนที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะ ในการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการแก้ปัญหา นอกจากจะสอนให้ผู้เรียนสามารถหาคำตอบที่ถูกต้องของปัญหาได้แล้ว ยังเป็นการส่งเสริมและฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักค้นพบวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยผ่านกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การทำความเข้าใจกับสิ่งที่โจทย์ถาม เพื่อค้นหาวิธีการไปสู่คำตอบที่ถูกต้อง (Polya, 1957) ได้เสนอขั้นตอนวิธีสอนแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 วางแผนการแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการแก้ปัญหา และขั้นที่ 4 ตรวจสอบคำตอบ จะเห็นว่าวิธีการสอนแก้ปัญหาของโพลยา มีขั้นตอนที่ชัดเจนที่จะสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและนำไปสู่ทักษะกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อจะได้เป็นข้อเสนอแนะที่เป็นแนวทางในการศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความ

เชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ครูตระหนักถึงความสำคัญของความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่มีระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ต่างกันจะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในระดับที่ต่างกัน
2. นักเรียนที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกันจะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในระดับที่ต่างกัน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 400 คน โดยจัดห้องเรียนแบบความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารคามพิทยาคม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 120 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ 5 ข้อ
- 2.2 แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง 35 ข้อ
- 2.3 แบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 3 ข้อ
- 2.4 แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเกี่ยวกับการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ 4 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำหนังสือขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือ และ ความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เป็นต้นสังกัดและโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และกำหนดวันเวลาในการ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ประชุม ชี้แจง กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ และบทบาทหน้าที่ในการร่วมวิจัยครั้งนี้

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลแผนที่วางไว้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.3.1 นำแบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างแล้วตรวจคะแนน

3.3.2 นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์แบบทดสอบความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ และวิเคราะห์แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจแบบทดสอบแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แบบเขียนตอบ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อดูว่าตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) แล้วใช้วิธีการศึกษาเฉพาะรายกรณี (Case Study Method) และนำเสนอด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ผลการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ต่างกัน ดังนี้

ระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกเป็นความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับสูง ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับปานกลาง และความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับต่ำ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ระดับความ เข้าใจทาง คณิตศาสตร์	<i>n</i>	ร้อยละ	$\bar{X}$	<i>SD</i>
สูง	34	28.33	15.62	2.12
ปานกลาง	58	48.33	10.57	1.08
ต่ำ	28	23.33	6.54	1.91

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับสูง มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 28.33 นักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับปานกลาง มีจำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 48.33 และนักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับต่ำ มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ตามระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1241.314	2	620.657	29.680	0.000
ภายในกลุ่ม	2446.678	117	20.912		
รวม	3687.992	119			

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่ต่างกัน มีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำแนกตามระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ระดับความ เข้าใจทาง คณิตศาสตร์	$\bar{X}$	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
		30.82	25.40	22.07
สูง	30.82	-	5.427*	8.752*
ปานกลาง	25.40		-	3.325*
ต่ำ	22.07			-

หมายเหตุ.* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับสูง จะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สูงกว่านักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับปานกลางและต่ำ

2. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน นำเสนอโดยละเอียดดังนี้

ระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกเป็นความเชื่อมั่นในตนเองระดับสูง ความเชื่อมั่นในตนเองระดับปานกลาง และความเชื่อมั่นในตนเองระดับต่ำ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ระดับความเชื่อมั่นในตนเอง	<i>n</i>	ร้อยละ	<i>X</i>	<i>SD</i>
สูง	27	22.50	132.44	2.64
ปานกลาง	71	59.17	116.30	7.12
ต่ำ	22	18.33	92.02	5.73

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับสูง มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับปานกลาง มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 59.17 และนักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับต่ำ มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 18.33

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ตามระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	1247.089	2	623.545	29.888	.000
ภายในกลุ่ม	2440.903	117	20.862		
รวม	3687.992	119			

จากตารางที่ 5 พบว่า ระดับความเชื่อมั่นในตนเองที่ต่างกัน มีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ระดับความเชื่อมั่นในตนเองที่ต่างกัันมี ความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำแนกตามระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ระดับความ เชื่อมั่นในตนเอง	$\bar{X}$	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
		30.59	26.24	20.45
สูง	30.59	-	4.353*	10.138*
ปานกลาง	26.24		-	5.785*
ต่ำ	20.45			-

หมายเหตุ.* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองระดับสูง จะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สูงกว่านักเรียนที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองปานกลางและต่ำ

3. เพื่อศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยสัมภาษณ์นักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองระดับสูง ปานกลาง และต่ำ จำนวนระดับละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน (กรณีศึกษา) จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองระดับสูง สามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้เป็นอย่างดี สามารถให้คำอธิบายและประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้องและมั่นใจ นักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองระดับปานกลาง มีความเข้าใจในระดับพื้นฐานแต่ยังขาดความชัดเจน สามารถแก้โจทย์ปัญหาที่คล้ายกับแบบฝึกหัดได้ แต่ขาดการอธิบายที่ชัดเจน ไม่มั่นใจในการตอบคำถามที่ซับซ้อนหรือเมื่อถูกถามให้ขยายความแนวความคิดการแก้ปัญหาของตน และนักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองระดับต่ำ มีความสับสนและความเข้าใจผิดในแนวคิดพื้นฐานหลายประการ ไม่สามารถตีความโจทย์ปัญหาได้ ไม่ทราบว่าต้องวางแผนขั้นตอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างไรจึงจะหาคำตอบได้ถูกต้อง ไม่สามารถอธิบายวิธีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการวิเคราะห์โจทย์ วางแผน และอธิบายแนวความคิดการแก้ปัญหามีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Skemp (1976) ที่ว่า ความเข้าใจมี 2 ประเภท ได้แก่ ความเข้าใจเชิงสัมพันธ์ และความเข้าใจเชิงเครื่องมือ โดยผู้ที่มีความเข้าใจเชิงสัมพันธ์จะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ดีกว่า ซึ่ง

สอดคล้องกับลักษณะของนักเรียนที่มีความเข้าใจระดับสูงที่สามารถอธิบายเหตุผลและวางแผนการแก้ปัญหาอย่างมีโครงสร้าง และ Pirie and Kieren (1994) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ว่าเป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้น มีลักษณะซับซ้อน ไม่เป็นเส้นตรง และสามารถย้อนกลับได้ การที่นักเรียนบางคนอยู่ในขั้นการให้เหตุผล และขั้นการพัฒนา ย่อมแสดงศักยภาพในการประมวลผลโจทย์คณิตศาสตร์ที่ซับซ้อน และวางกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Hiebert and Carpenter (1992) ให้ความเห็นว่า ความเข้าใจจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดใหม่กับความรู้เดิมอย่างมีความหมาย ซึ่งนักเรียนที่มีความเข้าใจลึกซึ้งย่อมมีแนวโน้มที่จะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลในโจทย์คณิตศาสตร์ และเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม Usiskin (2001) ที่ว่าความเข้าใจทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานของความคิดสร้างสรรค์ การประยุกต์ใช้ และการพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่พบว่านักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับสูง มีศักยภาพในการเชื่อมโยงความรู้เก่าและใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวัต ศรีบัว (2566) เรื่อง การศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณพหุนามและการหารพหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้ แบบเกมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในระดับที่สามารถ นำเอาความรู้พื้นฐานหรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้ในการตีความ วางแผน จัดกระทำหรือคิดคำนวณ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อนำมาซึ่งผลลัพธ์ และผลคะแนนที่สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภาภรณ์ ขาญญานนท์ (2562) เรื่อง การศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดของ Usiskin เรื่อง การแก้สมการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในระดับสูงสามารถวิเคราะห์โจทย์ วางแผนการแก้ปัญหา และอธิบายแนวคิดได้อย่างมีเหตุผล ในขณะที่นักเรียนที่มีความเข้าใจในระดับต่ำมักเกิดข้อผิดพลาดในการตีความโจทย์และไม่สามารถให้เหตุผลที่ชัดเจนในการหาคำตอบได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูศักดิ์ ชูไธสง (2566) พบว่า นักเรียนที่มีระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์สูงสามารถปฏิบัติตามกระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างครบถ้วน โดยมีลำดับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในขั้นการทำความเข้าใจโจทย์ รองลงมาคือขั้นวางแผน การดำเนินการตามแผน และการตรวจสอบผล นอกจากนี้ นักเรียนกลุ่มนี้ยังมีการแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ที่หลากหลาย ทั้งการใช้สัญลักษณ์และสื่อจริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างการวิเคราะห์เชิงลึกและการอธิบายเหตุผลอย่างมีระบบ ตรงกันข้าม นักเรียนที่มีระดับความเข้าใจต่ำมักพบข้อจำกัดในการวิเคราะห์โจทย์และไม่สามารถอธิบายแนวคิดได้ชัดเจน ผลการศึกษานี้จึงสนับสนุนว่า ความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ที่สูงมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเช่นนี้เพราะว่า ความ

เชื่อมั่นในตนเองเป็นปัจจัยด้านบวกที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีลักษณะของการกล้าเผชิญปัญหา ความมั่นใจในวิธีคิดของตน และความสามารถในการอธิบายคำตอบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ Yoder and Proctor (1988) พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นกลไกทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและการลงมือทำของบุคคล เมื่อผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเอง จะสามารถกล้าเผชิญสถานการณ์ท้าทาย ตลอดจนเพิ่มความพยายามในการทำงานจนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิวัติ วังหนองเสียว (2567) พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงสามารถแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดีอย่างมีลำดับขั้นตอน มีเหตุผลและอธิบายแนวคิดตนเองได้อย่างชัดเจน ซึ่งสนับสนุนข้อเสนอที่ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sholihah, Putra, & Hendriana (2023) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเองกับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมต้นโรงเรียนอิสลาม พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากกับความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ที่ .83 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสามารถในการแก้ปัญหาได้ถึงร้อยละ 69 งานวิจัยดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการแก้ปัญหาได้ชัดเจน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องวิเคราะห์โจทย์ที่ซับซ้อน เช่น การแก้ระบบสมการเชิงเส้นสองตัวแปร ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยทั้งความคิดเชิงตรรกะและความมั่นใจในการตัดสินใจ ผลการวิจัยนี้จึงตอกย้ำว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมิใช่เพียงแรงจูงใจภายในเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการใช้เหตุผล การคิดอย่างมีระบบ และความสำเร็จในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aulia, R., Rohati, & Marlina. (2021) เรื่อง ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนและทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหา พบว่า นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับสูงสามารถแสดงทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ได้ครบทุกด้าน ได้แก่ การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง การเข้าใจโจทย์และตีความหมายได้อย่างลึกซึ้ง การใช้ถ้อยคำหรือการแสดงออกที่เหมาะสมทางสังคม และการวางกลยุทธ์การแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ นักเรียนกลุ่มนี้ยังสามารถอธิบายแนวคิดทางคณิตศาสตร์ผ่านคำพูดหรือการเขียนได้อย่างชัดเจน ในทางกลับกัน นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองในระดับต่ำแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ โดยสามารถทำได้เพียงบางส่วน เช่น การแสดงภาพประกอบหรือการสื่อสารเชิงบริบท แต่ขาดความสามารถในการอธิบายขั้นตอนอย่างเป็นเหตุเป็นผล ใช้สัญลักษณ์ผิดพลาด และไม่สามารถสรุปคำตอบได้อย่างชัดเจน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในกระบวนการคิดระดับสูงที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบ การศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะในด้านการแก้ปัญหา

นักเรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงย่อมมีแรงจูงใจในการเผชิญหน้ากับโจทย์ที่ท้าทาย กล้าที่จะคิด วิเคราะห์ และสื่อสารวิธีการของตนเอง ทั้งในรูปแบบของการพูด การเขียน หรือการแสดงภาพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในระดับที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนจึงควรเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ โดยครูสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสดงออก แสดงความคิดเห็นโดยไม่หวาดกลัวความผิด ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ และสนับสนุนให้นักเรียนกล้าลองผิดลองถูก ซึ่งทั้งหมดนี้จะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน

3. จากการศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่มีทั้งความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ระดับสูงและความเชื่อมั่นในตนเองระดับสูงจะแสดงออกถึงกระบวนการแก้ปัญหาที่ครบถ้วนและเป็นระบบ ทั้งการอ่านโจทย์ วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการแก้ปัญหา และอธิบายเหตุผลอย่างชัดเจน ตรงกันข้ามกับนักเรียนที่มีทั้งสองคุณลักษณะในระดับต่ำซึ่งมีข้อจำกัดในการวิเคราะห์และไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Usiskin (2001) พบว่า การมีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อย่างลึกซึ้งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ และส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Skemp (1976) เน้นย้ำถึงความสำคัญของความเข้าใจเชิงสัมพันธ์ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถอธิบายวิธีคิดของตนได้อย่างมั่นใจ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Hiebert and Carpenter (1992) พบว่า นักเรียนที่สามารถสร้างความหมายจากประสบการณ์เดิมจะมีพื้นฐานในการพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ และสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ความเข้าใจและความเชื่อมั่นในตนเองมีลักษณะส่งเสริมกัน เมื่อนักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเอง จะสามารถแสดงความสามารถในการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Pirie and Kieren (1994) ที่ว่า นักเรียนที่มีความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ในระดับสูงจึงอาจอยู่ในขั้นของ การให้เหตุผล หรือ การพัฒนา ตามโมเดลของ Pirie and Kieren ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างชัดเจน ประเมินแนวคิดต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ และวางกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อความเข้าใจทางคณิตศาสตร์อย่างชัดเจนเหล่านี้เกิดขึ้นควบคู่กับความเชื่อมั่นในตนเอง นักเรียนจะสามารถใช้ความเข้าใจนั้นได้อย่างยืดหยุ่นและมั่นใจมากขึ้นในการจัดการกับสถานการณ์โจทย์ที่หลากหลายและซับซ้อน งานวิจัยของ ภวัต ศรีบัว (2566) และ ยุภาภรณ์ ขาญยานนท์ (2562) ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความเข้าใจลึกซึ้งสามารถดึงประสบการณ์เดิมมาใช้ในการวางแผนและแก้ปัญหาได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล และเมื่อความเข้าใจนั้นควบคู่กับความมั่นใจในตนเองตามที่ ปฎิวัติ วังหนองเสียว (2567) และ Sholihah et al. (2023) รายงานไว้ นักเรียนจะสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสารวิธีคิดของตนเองได้ชัดเจน และยังสามารถจัดการกับโจทย์ที่ซับซ้อนได้อย่างมั่นใจ กล่าวโดยสรุป ความ

เข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองไม่ได้เป็นเพียงสองปัจจัยแยกจากกัน แต่มีลักษณะส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างสำคัญ โดยความเข้าใจเป็นรากฐานทางปัญญา ส่วนความเชื่อมั่นในตนเองเป็นกลไกผลักดันให้ผู้เรียนใช้ความรู้ที่ใช้อย่างมั่นใจและสร้างสรรค์ ส่งผลให้กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง เป็นระบบ และมีคุณภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์จะต้องตระหนักถึงความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนโดยการเพิ่มความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง

1.2 ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเป็นข้อสนเทศในการศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตลอดจนเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาได้นำไปพัฒนาและส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 เป็นข้อสนเทศในการหาแนวทางการยกระดับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ปรับปรุง และพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม พัฒนาผู้เรียนในด้านความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองในระดับมัธยมศึกษาชั้นอื่น ๆ เพื่อให้ครอบคลุมในทุกระดับชั้น

2.2 ควรมีการศึกษาศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ และความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถนำมาพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนต่อไป

2.3 ควรมีการทำงานวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2537). คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง: โครงการวิจัยและพัฒนา
 ระบบงานแนะแนวในและนอกสถานที่ศูนย์แนะแนวการอาชีว (หน้า 1).
 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา

- ชูศักดิ์ ชุบไธสง. (2566). แนวทางในการพัฒนาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์และการแสดงแทนเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาเศษส่วนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารสหวิทยาการวิจัย และวิชาการ, 3(5), 63–80
- ปฏิวดี วังหนองเสียว, และยุทธพงศ์ ทิพย์ชาติ. (2567). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วารสารพัฒนาสังคมและชุมชน, 11(2), 377–392.
- พิมพิภา คงรุ่งเรือง. (2542). การศึกษาลักษณะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแกนแห่งการเรียนรู้ของไฮสโคป. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภวดี ศรีบัว. (2566). การศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การคูณพหุนามและการหารพหุนามของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบเกมเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด. วารสารวิชาการครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 25(1), 112–124.
- ยุภาภรณ์ ชาญญานนท์. (2562). การศึกษาความเข้าใจทางคณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดของ Usiskin เรื่อง การแก้สมการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 , ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
- สนธยา อ่อนน้อม. (2538). ผลของการเสริมแรงในกิจกรรมการเล่าเรื่องที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย .ใน วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมจินตนา คุปตสุนทร. (2547). การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย.ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Aulia, R., Rohati, & Marlina. (2021). Students' self-confidence and their mathematical communication skills in solving problems. Edumatika: Jurnal Riset Pendidikan Matematika, 4(2), 90–103.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. Psychological Review, 84(2), 191–215.
- Child Study Association of America. (1952). Child development: A report of the committee on child development. New York: Child Study Association of America.
- Hiebert, J. and Carpenter, T.P. (1992). Learning and Teaching with Understanding.

- In D.A. Grouws (E.D.), Hand book of Research on Mathematics Teaching and Learning. New York.
- Maslow, Abraham M. (1954). Motivation and Personality. New York : Harper and Row.
- Polya, G. (1957). How to solve it: A new aspect of mathematical method (2nd ed.). Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Pirie, S., & Kieren, T. (1994). Beyond metaphor : Formalising in mathematical understanding within constructivist environments, For the Learning of Mathematics, 14(1), 39-43
- Sholihah, R. M., Putra, H. D., & Hendriana, H. (2023). The relation between self-confidence and mathematical problem solving ability on Islamic junior high school students. Journal of Innovative Mathematics Learning, 6(2), 113–123
- Skemp, R. R. (1976). Relational understanding and instrumental understanding. Mathematics Teaching, 77, 20–26.
- Usiskin, Z. (2001). What does it mean to understand some mathematics? In D. A. Grouws (Ed.), Handbook of research on mathematics teaching and learning (pp. 80–84). Macmillan.
- Yoder, A. A., & Proctor, R. M. (1988). Self-confidence and decision-making in adolescents. Journal of Youth and Adolescence, 17(1), 19–25.

การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของ
นักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่น้ำเงิน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2*

A STUDY OF THE MATHEMATICAL PROBLEM SOLVING ABILITY OF
PRIMARY SCHOOL STUDENTS. CASE STUDY : BANMAINAMNGERN
SCHOOL ON PHAYAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 2

ชญตร์ แสนหวัง¹ และ นวพล นนทา²

Chayot Saenwang¹ and Nawapon Nontapa²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Maha Sarakham Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email : Chayot.rpk28@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่น้ำเงิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้น ป. 1 – 6 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ป.1=4 คน ป.2=3 คน ป.3=2 คน ป.4=2 คน ป.5=2 คน และ ป.6=3 คน เครื่องมือที่ใช้ 1)แบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง 3) แบบวัดการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครอง 4) แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ 5) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากที่สุด คือ ระดับดี ร้อยละ 62.50 รองลงมาคือระดับพอใช้ ร้อยละ 25.00 และระดับดีมาก ร้อยละ 12.50 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับปัจจัย ดังนี้ การรับรู้ความสามารถของตนเองอยู่ระดับเห็นด้วย ($\bar{x}=3.93, S.D.=0.74$) การสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองอยู่ระดับเห็นด้วย ($\bar{x}=3.98, S.D.=0.91$) เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์อยู่ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x}=4.00, S.D.=0.96$) และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{x}=4.30, S.D.=0.74$) การศึกษาระดับความเห็นความสัมพันธ์ของความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับปัจจัยของนักเรียนรายบุคคล กลุ่มคะแนน

* Received 6 July 2025; Revised 26 July 2025; Accepted 28 July 2025

พอใช้มีความเห็นระดับไม่แน่ใจและเห็นด้วย กลุ่มผลคะแนนดีมีความเห็นระดับเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง และกลุ่มคะแนนดีมากมีความเห็นระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งทั้งหมด นั้นหมายถึงความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กันกับปัจจัยที่ศึกษา

คำสำคัญ : ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์, ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ABSTRACT

The purpose of this research was to study and solve mathematical problems of spiritual students. Case study : Banmainamngern school on Phayao primary educational service area office 2. The target group is 16 students in grades 1-6 of the 2024 academic year, Consisting of 4 people in Grade 1, 3 people in Grade 2, 2 people in Grade 3, 2 people in Grade 4, 2 people in Grade 5, and 3 people in Grade 6. The instruments used were: 1) a mathematics problem-solving ability test, 2) a self-efficacy assessment form, 3) a parental academic support assessment form, 4) an attitude assessment form toward mathematics, and 5) a mathematics achievement motivation assessment form. Statistics used in data analysis included percentage, mean, and standard deviation. The research results found that students had the highest ability in solving mathematical problems, at a good level (62.50%), followed by a fair level (25.00%) and a very good level (12.50%). The results of the study of the relationship between the ability to solve mathematical problems and the following factors : Self-efficacy perception was at the level of agreement ($\bar{x}=3.93, S.D.=0.74$), Academic support from parents is at the agreeable level ($\bar{x}=3.98, S.D.=0.91$), Attitude towards mathematics is at the strongly agree level ($\bar{x}=4.00, S.D.=0.96$), And the motivation to achieve success in learning mathematics is at the level of strong agreement ($\bar{x}=4.30, S.D.=0.74$). A study of the relationship between mathematics problem solving ability and individual student factors, The satisfactory score group had opinions at the level of uncertainty and agreement. The good score group had opinions at the level of agree and strongly agree. And the score group is very good, with all opinions at the level of strongly agree. Therefore, the ability to solve mathematical problems is related to the studied factors.

Keywords: Mathematical problem solving ability, Problem solving ability of primary school students.

บทนำ

ความท้าทายด้านการศึกษาศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมความพร้อมของนักเรียนให้พร้อมกับการใช้ชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้น ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตในสังคมอย่างทั่วถึง ครูจึงต้องมีความกระตือรือร้นและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนมีทักษะและความสามารถในการใช้ชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 โดยทักษะที่สำคัญที่สุด คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถและทักษะจำเป็น ซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2560, น.181) มนุษย์ต้องเผชิญปัญหามากมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีทั้งปัญหาที่สามารถแก้ปัญหาโดยใช้เพียงความรู้หรือประสบการณ์เดิมและปัญหาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากจนไม่สามารถแก้ปัญหานั้นได้ในทันที ถ้ามีความรู้หรือมีแหล่งความรู้ที่เพียงพอ มีความเข้าใจในขั้นตอนหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาเลือกเทคนิคหรือกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ตลอดจนมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหามาก่อนก็จะสามารถแก้ปัญหาได้ดีและมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2551 ก, น.6)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มีความจำเป็นจะต้องพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถในการแก้ปัญหานั้นความรู้และทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นสิ่งที่จำเป็นเนื่องจากคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการคิดของบุคคล การคิดทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Thinking) ทำให้บุคคลมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์คิดอย่างมีระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ สามารถแก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การพัฒนาความสามารถในการคิดและการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์จึงเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และช่วยในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ระดับโรงเรียนของทุกประเทศทั่วโลก จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดทางคณิตศาสตร์ผ่านการแก้โจทย์ปัญหาที่มีโครงสร้างหลากหลาย ตั้งแต่ปัญหาที่ง่ายและยากขึ้นตามลำดับของชั้นเรียน ซึ่งประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกแก้โจทย์ปัญหาในชั้นเรียนนี้จะเป็นรากฐานสำคัญ นำไปสู่การพัฒนาวิธีการคิดและสามารถเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตจริงได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2555 ค, น.143) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ซึ่งได้กำหนดให้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นมาตรฐานหนึ่งในทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่นักเรียนควรจะเรียนรู้ฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนและกำหนดคุณภาพของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 1-

4 ที่ควรมี คือใช้วิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหาใช้ความรู้ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551, น.3-5) ดังนั้นความสามารถในการแก้ปัญหาจึงถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนคณิตศาสตร์ ผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาจะเป็นผู้ที่มีการพัฒนาทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ได้ดี เนื่องจากได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในระหว่างการแก้ปัญหา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2556 ข, น.10)

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นความเชื่อมั่นในมโนทัศน์ของบุคคลในการที่จะแสดงความสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างวิธีการคิดแก้ปัญหาพฤติกรรมความพยายาม และความอดทน ซึ่งเป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองว่าจะกระทำพฤติกรรมในสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ (เจนจิรา ศรีหามนต์. 2560, น.24) นอกจากนั้นการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จต้องอาศัยความเอาใจใส่ของผู้ปกครอง คือ บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนของนักเรียน เพราะผู้ปกครองสามารถจัดสภาพแวดล้อมทางบ้านให้เอื้อต่อการเรียนของนักเรียนได้ตลอดจนสามารถสนับสนุนการเรียนรู้และแนะแนวทางต่าง ๆ ให้กับนักเรียน จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น (ชลกร ชุ่มกลาง. 2562, น.40-41) อย่างไรก็ตามความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ยังรวมถึงความสามารถในการใช้ความรู้คณิตศาสตร์ใน การทำความเข้าใจปัญหาและวิเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหา ประเมินกระบวนการแก้ปัญหาที่เข้าใจเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพียงใดและประเมินความ สมเหตุสมผลหรือความถูกต้องของคำตอบที่ได้พิสูจน์และแปลความหมายผลที่ได้จากการแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงปัญหาดั้งเดิมพัฒนาและใช้กลวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลายโดยเน้นปัญหาหลายขั้นตอนและปัญหาที่ไม่คุ้นเคย ปรับเปลี่ยนและขยายความเกี่ยวกับปัญหาใช้แนวคิดในการหาคำตอบและกลวิธี ปัญหา กับปัญหาใหม่บูรณาการกลวิธีแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาทั้งในและนอกห้องเรียนสร้างปัญหาและสถานการณ์จากชีวิตประจำวันทั้งในและนอกห้องเรียนและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเหล่านั้นใช้กระบวนการสร้างแบบจำลอง หรือตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ในชีวิตจริง มีความมั่นใจในการใช้คณิตศาสตร์อย่างมีความหมาย (อัมพร ม้าคะนอง. 2553, น. 39-40) นอกจากนี้ได้มีนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาดังเช่น Masta Hutajulu et al. (2019, p.156) ได้ศึกษาผลของอุปนิสัยเกี่ยวกับการเรียนคณิตศาสตร์และแรงจูงใจในการเรียนรู้ต่อการวิเคราะห์การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ Majumder (2004 : 4077-B) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ กรณิบทบาทของความไต่รตรง (Inhibition) ของนักเรียนเกรด 2 และนาฏยา ชนะเทพา (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างสมการพหุคูณความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จากการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่ผ่านมา พบว่า นักเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา การนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงเนื้อหาคณิตศาสตร์กับสถานการณ์ต่างๆ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ปัญหาเหล่านี้ทำให้นักเรียนไม่สามารถนำความรู้คณิตศาสตร์ไปประยุกต์ในชีวิตประจำวัน และในการศึกษาต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2555, น.1) ซึ่งจะเห็นได้จากผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (National Test : NT) เป็นการทดสอบวัดความรู้และความคิดรวบยอดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบด้านคิดคำนวณ (วิชาคณิตศาสตร์) อยู่ที่ 51.91 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2566, น.1) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียนขั้นพื้นฐาน (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2566 ที่พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ทุกช่วงชั้นอยู่ในระดับต่ำมากไม่ถึงร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพียง 29.96 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2566, น.1) ด้วยเหตุนี้ ผลจากการประเมินชี้ให้เห็นถึงปัญหาของนักเรียนยังไม่ได้มีการปรับปรุงในเรื่องของความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนมีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นการส่งเสริมกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ได้ดี จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประถมศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่บ้านน้ำเงิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะและเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนากระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ให้ดีขึ้นและเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการเรียนรู้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ศึกษาระดับประถมศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่บ้านน้ำเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1.กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านใหม่บ้านน้ำเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 16 คน

ประกอบด้วย ชั้น ป.1 จำนวน 4 คน ชั้น ป.2 จำนวน 3 คน ชั้น ป.3 จำนวน 2 คน ชั้น ป.4 จำนวน 2 คน ชั้น ป.5 จำนวน 2 คน และชั้น ป. 6 จำนวน 3 คน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จำนวน 6 ฉบับ แบ่งตามระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 28 ข้อ

2.2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ

2.3 แบบวัดการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครอง จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ

2.4 แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ

2.5 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ขออนุญาตจากคณะครูศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดวันเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่ น้ำเงิน ตำบลจิม อำเภอบึง จังหวัดพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2 พร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มเป้าหมายนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ปีการศึกษา 2567

3.3 จัดเตรียมแบบทดสอบ กระดาษคำตอบ และแบบวัด ให้พร้อมตามจำนวนนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย ใช้ห้องเรียนปกติของนักเรียนเป็นสถานที่สอบและคุณครูประจำชั้นร่วมดูแล นักเรียน ในการทำแบบทดสอบและแบบวัด

3.4 นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จัดเตรียมไว้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลตาม เวลา ที่ได้นัดหมายไว้ด้วยตนเอง

3.5 อธิบายให้คุณครูประจำชั้นและนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเข้าใจวิธีการตอบ แบบทดสอบและแบบวัด โดยชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์และความสำคัญของการเก็บรวบรวม ข้อมูลในครั้งนี้ พร้อมทั้งชี้แจงการตอบแบบทดสอบและแบบวัดของนักเรียนว่าจะไม่มี ผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใด เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจและเต็มใจใน การทำแบบทดสอบและแบบวัดในครั้งนี้ และขอความร่วมมือจากนักเรียนในการทำ แบบทดสอบและแบบวัดด้วยความตั้งใจและตรงตามเป็นจริงมากที่สุด

3.6 นำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การตรวจที่กำหนดไว้เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การตรวจให้คะแนนในแต่ละข้อเพื่อพิจารณาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทั้ง 4 ขั้นตอน (ขั้นทำความเข้าใจปัญหา ขั้นวางแผนแก้ปัญหา ขั้นดำเนินการตามแผน และขั้นตรวจสอบผล) โดยข้อที่ตอบถูกได้ 1 คะแนน และข้อที่ตอบผิด หรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือกในข้อเดียวกันได้ 0 คะแนน เกณฑ์ การให้คะแนนความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบ เกณฑ์ย่อยซึ่งกำหนดประเด็นการให้ คะแนนเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 0 – 7 คะแนน หมายถึง คะแนนอยู่ในระดับปรับปรุง 8 – 14 คะแนน หมายถึง คะแนนอยู่ในระดับพอใช้ 15 – 21 คะแนน หมายถึง คะแนนอยู่ในระดับดี และ 22 – 28 คะแนน หมายถึง คะแนนอยู่ในระดับดีมาก เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยสำหรับเครื่องมือ ได้แก่ แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง แบบวัดการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครอง แบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ และแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้พิจารณาระดับคะแนนเฉลี่ยจากการตอบแบบวัด โดยจำแนกช่วงค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ 0-5.0 และแปลความหมายตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

3.7 เมื่อได้ข้อมูลคะแนนจากการทำแบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาและแบบวัดทั้ง 4 ชุด จากกลุ่มเป้าหมายครบถ้วนสมบูรณ์ นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีทางสถิติ ซึ่งมีการวิเคราะห์ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่น้ำเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ดำเนินการวิเคราะห์การรับรู้ความสามารถของตนเอง การสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองแบบวัดเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการบรรยายเชิงวิเคราะห์ (Description Analytic)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่น้ำเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 สรุปได้ว่า การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่น้ำเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ แสดงค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 กับตัวแปรที่ศึกษา

นักเรียน	ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์			ตัวแปรที่ศึกษา											
				การรับรู้ความสามารถของตนเอง			การสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครอง			เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์			แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์		
	คะแนนที่ได้	ร้อยละ	แปลผล	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	แปลผล	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	แปลผล	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	แปลผล	$\bar{x}$	<i>S.D.</i>	แปลผล
คนที่ 1	9	32.14	พอใช้	3.27	0.44	เห็นด้วย	2.92	0.76	ไม่แน่ใจ	2.80	0.83	ไม่แน่ใจ	3.19	0.49	เห็นด้วย
คนที่ 2	11	39.29	พอใช้	3.60	0.80	เห็นด้วย	3.58	0.64	เห็นด้วย	2.87	0.88	ไม่แน่ใจ	3.31	0.50	เห็นด้วย
คนที่ 3	16	57.14	ดี	3.47	0.88	เห็นด้วย	3.92	0.86	เห็นด้วย	4.27	0.44	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.00	0.44	เห็นด้วย
คนที่ 4	18	64.29	ดี	4.13	0.88	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.58	0.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.93	0.25	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.63	0.25	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คนที่ 5	14	50.00	พอใช้	3.20	0.75	เห็นด้วย	3.25	1.09	เห็นด้วย	3.00	0.89	เห็นด้วย	3.19	0.49	เห็นด้วย
คนที่ 6	16	57.14	ดี	3.13	0.34	เห็นด้วย	3.92	0.95	เห็นด้วย	3.73	0.68	เห็นด้วย	3.56	0.65	เห็นด้วย
คนที่ 7	19	67.86	ดี	4.13	0.34	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.08	0.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.73	0.44	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.56	0.34	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คนที่ 8	12	42.86	พอใช้	3.33	0.47	เห็นด้วย	3.83	0.90	เห็นด้วย	2.73	0.57	ไม่แน่ใจ	3.25	0.50	เห็นด้วย
คนที่ 9	17	60.71	ดี	4.13	0.34	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.75	0.43	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.33	0.47	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.25	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คนที่ 10	15	53.57	ดี	4.13	0.34	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.92	0.95	เห็นด้วย	4.20	0.75	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.50	0.40	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คนที่ 11	17	60.71	ดี	4.67	0.47	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.33	0.62	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.53	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.50	0.40	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คนที่ 12	21	75.00	ดี	4.13	0.34	เห็นด้วย	4.25	0.60	เห็นด้วย	4.07	0.93	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.13	0.61	เห็นด้วย

นักเรียน	ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์			ตัวแปรที่ศึกษา											
				การรับรู้ความสามารถของตนเอง			การสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครอง			เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์			แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์		
	คะแนนที่ได้	ร้อยละ	แปลผล	$\bar{x}$	$S.D.$	แปลผล	$\bar{x}$	$S.D.$	แปลผล	$\bar{x}$	$S.D.$	แปลผล	$\bar{x}$	$S.D.$	แปลผล
						อย่างยิ่ง			อย่างยิ่ง						อย่างยิ่ง
คนที่ 13	22	78.57	ดีมาก	4.93	0.25	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.83	0.80	เห็นด้วย	4.73	0.44	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.56	0.34	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คนที่ 14	15	53.57	ดี	4.07	0.25	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.75	0.92	เห็นด้วย	4.20	0.54	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.00	0.57	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คนที่ 15	18	64.29	ดี	4.13	0.34	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.25	0.83	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.20	0.40	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.19	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คนที่ 16	23	82.14	ดีมาก	4.47	0.50	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.58	0.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.73	0.44	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.63	0.25	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ภาพรวมของนักเรียน				3.93	0.74	เห็นด้วย	3.98	0.91	เห็นด้วย	4.00	0.96	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.30	0.74	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากที่สุด คือ ระดับดี ร้อยละ 62.50 รองลงมาคือระดับพอใช้ ร้อยละ 25.00 และระดับดีมาก ร้อยละ 12.50 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียน ($\bar{x} = 3.93$, $S.D. = 0.74$) มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์การสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองของนักเรียน ($\bar{x} = 3.98$, $S.D. = 0.91$) มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ($\bar{x} = 4.00$, $S.D. = 0.96$) มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งและผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ($\bar{x} = 4.30$, $S.D. = 0.74$) มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง การศึกษาผลคะแนนแบบทดสอบและแบบวัดปัจจัยที่ศึกษาของนักเรียนรายบุคคล นักเรียน ที่มีผลคะแนนอยู่ในระดับพอใช้จะมีระดับความเห็นของปัจจัยที่ศึกษาอยู่ในระดับไม่แน่ใจและเห็นด้วย นั่นหมายถึง นักเรียนมีความรู้

พื้นฐานไม่เพียงพอ ไม่สามารถรับรู้ความสามารถของตนเองได้เท่าที่ควร นักเรียนได้รับการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองไม่เพียงพอ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ค่อนข้างดี นักเรียนที่มีผลคะแนนอยู่ในระดับดี จะมีระดับความเห็นของปัจจัยที่ศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งนั้นหมายถึง นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองค่อนข้างดี นักเรียนได้รับการสนับสนุน ทางการเรียนจากผู้ปกครองที่เพียงพอ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ดี นักเรียนที่มีผลคะแนนอยู่ในระดับดีมากจะมีระดับความเห็นของปัจจัยที่ศึกษา อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งทั้งหมด นั้นหมายถึง นักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองดีมาก นักเรียนได้รับการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการเรียนรู้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะสนับสนุนการเรียนของนักเรียนให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ผู้ปกครองสามารถช่วยครูส่งเสริมการเรียนการสอนเมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้านได้โดยการจัดสภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ทางบ้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม ส่วนนักเรียนนั้นถ้าหากมีการรับรู้ความสามารถส่วนตนเองจะช่วยให้การตัดสินใจในการแก้ปัญหาว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่เขามีอยู่ รวมไปถึงการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สามารถทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาที่ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่ น้ำเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้ จากการศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่ น้ำเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์มากที่สุด คือ ระดับดี ร้อยละ 62.50 รองลงมาคือระดับพอใช้ ร้อยละ 25.00 และระดับดีมาก ร้อยละ 12.50 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียน ($\bar{x} = 3.93$, $S.D. = 0.74$) มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์การสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองของนักเรียน ($\bar{x} = 3.98$, $S.D. = 0.91$) มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ($\bar{x} = 4.00$, $S.D. = 0.96$) มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งและผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์กับแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน ($\bar{x} = 4.30$, $S.D. = 0.74$) มีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง การศึกษาผลคะแนนแบบทดสอบและแบบวัดปัจจัยที่ศึกษาของนักเรียนรายบุคคล นักเรียนที่มีผล

คะแนนอยู่ในระดับพอใช้จะมีระดับความเห็นของปัจจัยที่ศึกษาอยู่ในระดับไม่แน่ใจและเห็นด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอ ไม่สามารถรับรู้ความสามารถของตนเองได้ เท่าที่ควร นักเรียนได้รับการสนับสนุนทางการเรียน จากผู้ปกครองไม่เพียงพอ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ค่อนข้างดี นักเรียนที่มีผลคะแนนอยู่ในระดับดี จะมีระดับความเห็นของปัจจัยที่ศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองค่อนข้างดี นักเรียนได้รับการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองที่เพียงพอ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ที่ดี นักเรียนที่มีผลคะแนนอยู่ในระดับดีมาก จะมีระดับความเห็นของปัจจัยที่ศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีการรับรู้ความสามารถของตนเองดีมาก นักเรียนได้รับการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองที่เพียงพอ และเหมาะสมต่อการเรียนรู้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะสนับสนุนการเรียนของนักเรียนให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ผู้ปกครองสามารถช่วยครูส่งเสริมการเรียนการสอนเมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้านได้ โดยการจัดสภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ทางบ้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม ส่วนนักเรียนนั้นหากมีการรับรู้ความสามารถส่วนตนเองจะช่วยให้การตัดสินใจในการแก้ปัญหาว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะ ที่เขามีอยู่ รวมไปถึงการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สามารถทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาที่ดียิ่งขึ้น เนื่องมาจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง การที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จะจัดการ ในการแก้ปัญหา และดำเนินการตามระบบขั้นตอนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสถานการณ์ปัญหา ที่บางครั้งอาจมีความคลุมเครือไม่ชัดเจน มีความแปลกใหม่ที่ไม่สามารถทำนายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสภาพการณ์เหล่านี้มักจะทำให้บุคคลเกิดความเครียดได้ การรับรู้ความสามารถของตัวนี้มีได้ขึ้นอยู่กับทักษะที่บุคคลมีอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น หากแต่ยังขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของบุคคลว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยทักษะที่เขามีอยู่ รวมไปถึงการได้รับการสนับสนุนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง บรรยากาศในบ้านมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความพร้อมในการเล่าเรียนของนักเรียนมีส่วนช่วยนักเรียนในด้านการเรียนเป็นอย่างดีเป็นปัจจัยสำคัญ ผู้ปกครองสามารถช่วยครูส่งเสริมการเรียน การสอน เมื่อนักเรียนอยู่ที่บ้านได้โดยการจัดสภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ทางบ้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม เอาใจใส่ในการเรียน และจัดหาวัสดุอุปกรณ์การศึกษา อันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนของนักเรียน ส่งผลให้พวกเขาประสบความสำเร็จ ในการเรียนคณิตศาสตร์สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1986, p.393-395) ที่ให้ความเห็นไว้ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองจะเป็นตัวกำหนดตัวหนึ่งว่าบุคคลจะมีพฤติกรรม แบบแผนการคิด และมีการตอบสนองทางด้านอารมณ์อย่างไร เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ต้องใช้ความสามารถอย่างสูง ดังนั้นการรับรู้ความสามารถของตนเองจึงส่งผลต่อบทบาททาง

จิตวิทยาของบุคคลในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ Schunk (2004, p.112) ที่ว่า การรับรู้ความสามารถของตนเป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนที่จะกระทำพฤติกรรมตามความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งไม่เหมือนกับการที่เรารู้ว่าทำอะไร แต่เป็นการประเมินความสามารถและทักษะของตนออกมาเป็นการกระทำตามระดับความสามารถที่มีอยู่ และ Lindgren (1987, p.150) ให้ความเห็นไว้ว่า การที่ผู้ปกครองให้การใส่ใจเป็นพิเศษกับการเรียนของนักเรียนโดยการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจและพอใจของนักเรียนเอง ส่วนแบบทดสอบความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญที่สะท้อนถึงความก้าวหน้าของนักเรียน ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ดี ไม่เพียงช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ การแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพแต่ยังส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพในระยะยาว นอกจากนี้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ยังเป็นปัจจัยผลักดันที่ทำให้นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจบรรลุเป้าหมายทางการเรียน ผู้ที่มีแรงจูงใจสูงมักแสดงความมุ่งมั่นและมีพัฒนาการด้านคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น อีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ คือเจตคติทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึกรักของนักเรียนที่มีต่อวิชานี้ เจตคติที่ดีจะกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและเต็มใจเรียนรู้ ในขณะที่เจตคติที่เป็นลบอาจทำให้พวกเขาหลีกเลี่ยงหรือไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ คณิตศาสตร์เป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน นักเรียนมักได้ฝึกฝนการคิดคำนวณอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thurston (1967, p.479) ที่ให้ความเห็นว่า เจตคติเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาชนิดหนึ่งที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ง่ายแต่เน้นความโน้มเอียงทางจิตภายใน แสดงให้เห็นได้โดยพฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ ยังกล่าวว่า เจตคติเป็นเรื่องราวของความชอบความไม่ชอบ ความลาเอียงความคิดเห็น ความรู้สึกและความเชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Hermans (1970, p.353) ที่ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความหวังที่จะได้ประสบความสำเร็จจากการลงมือกระทำในสิ่งที่ยากและท้าทายมีความปรารถนาที่จะผ่านปัญหาและชนะอุปสรรค จนถึงเป้าหมายสูงสุดของการเป็นคนเก่งและมีความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เอาชนะการแข่งขัน สร้างตัวตนเพื่อให้คนอื่นยอมรับตนเอง จนถึงเป้าหมายที่จะเป็นอัจฉริยะ เมื่อพิจารณาการจำแนกคะแนนกลุ่มนักเรียนตามแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จะเห็นได้ว่า นักเรียนที่อยู่ในระดับดีและระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยของปัจจัยสองลำดับแรกของ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ส่วนนักเรียนที่อยู่ในระดับพอใช้มีค่าเฉลี่ยของปัจจัยสองลำดับแรกของ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และการสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม ตัวแปรปัจจัยทั้งหมดนั้นมีความสัมพันธ์กันทางบวกต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ นั่นคือ ครูจำเป็นต้องนำไปใช้ต่อยอด ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในระดับที่ดียิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตรีศึกษา : โรงเรียนบ้านใหม่บ้านเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ และเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงการพัฒนาปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ โดยนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จากการศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 เมื่อเปรียบเทียบกับ 4 ปัจจัย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนหรือการวางแผนอื่นๆ และการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนนั้น ควรเน้นปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองมากที่สุดและจะต้องมีความเหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้กระตุ้นศักยภาพให้มากที่สุด เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จะส่งผลให้นักเรียนมีทั้งความรู้และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดีมากยิ่งขึ้น

1.2 ด้านผู้บริหาร จากผลการศึกษาวิจัย ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ผู้บริหารสามารถนำมากำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนและพฤติกรรมที่ดีของนักเรียน รวมไปถึงนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตัวแปรปัจจัยอื่น ๆ ที่จะตอบสนองต่อนโยบายของสถานศึกษาเกิดผลสำเร็จในการเรียนของนักเรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.3 ด้านผู้ปกครอง จากผลการศึกษาวิจัย ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางการเรียน จากผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 เมื่อเปรียบเทียบกับ 4 ปัจจัย มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และปัจจัยด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ การสนับสนุนทางการเรียนจากผู้ปกครองเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยทำให้นักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ คอยให้กำลังใจ เอาใจใส่ และเข้าใจในการเรียนของนักเรียนคอยให้คำปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับการเรียน รวมทั้งดูแลวัสดุอุปกรณ์ด้านการเรียนอย่างเพียงพอตามความเหมาะสม ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อมและความมุ่งมั่นในการเรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ศึกษากลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านใหม่บ้านเงิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 เท่านั้น เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ตั้งในพื้นที่ลักษณะพิเศษ (โรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร) จึงควรมีการศึกษาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์หรือความสามารถด้านอื่น ๆ

โดยใช้กลุ่มเป้าหมายหรือตัวอย่างจากสถาบันการศึกษาอื่น เพื่อดูปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์หรือความสามารถด้านอื่น ๆ ของกลุ่มเป้าหมายหรือตัวอย่างดังกล่าว และหาวิธีการในการส่งเสริมพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เหมาะสม

2.2 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะปัจจัยด้านจิตพิสัยหรือความรู้สึก ปัจจัยด้านสติปัญญา และด้านผู้ปกครอง จึงควรมีการศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยอื่น ๆ เช่น บรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน การสนับสนุนจากเพื่อน แรงบันดาลใจ เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิรา ศรีหานนท์. (2560). *การศึกษาการกำกับตนเอง (Self-Regulation) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 .ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชลกร ชุ่มกลาง. 2562. *การสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการศึกษาระดับพื้นฐาน : การวิเคราะห์เอ็มเอเอสอีเอ็ม .ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นาฏยา ชนะเทพา. (2564). *การสร้างสมการพยากรณ์ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 .ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*.มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). *โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดการเรียนรู้แบบ Phenomenonbased Teaching and learning*. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). *ค่าสถิติพื้นฐานทั่วประเทศ (ทุกระดับ)*. เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม 2568 จาก <https://www.niets.or.th/th/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). *ทักษะ/กระบวนการทางคณิตศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- _____. (2551 ก). *การวัดผลประเมินผลคณิตศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น
- _____. (2555 ค). *ทักษะและการบวนการทางคณิตศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: 3-คิว มีเดีย.
- _____. (2556 ข). *คู่มือครูรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *ระบบบริหารจัดการสอบ (RT/NT)*. เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม 2568 จาก <http://180.180.244.46/NT/ExamWeb/FrLogin.aspx>
- อัมพร ม้าคนอง. (2553). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ : การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bandura, Albert. (1986). *Social Foundations of Thought and Action : A social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.
- Herman, Herbert J. M. *A Questionnaire Measure of Achievement Motivation*. *Journal of Applied Psychology*. 54, 2 (August 1970): 353-363.
- Lindgren, Henry C. (1987). Wiley; & Sons. *ucational Fawsychology in Classroom*. New York: Johnn
- Majumder, Shilpi. (2004). *Factors in Mathematical World Problem Solving: The Role of Inhibition*. *Dissertation Abstracts International*. 64(8): 4077-8; February.
- Masta Hutajulu. (2019). *The Effect of Mathematical Disposition and Learning Motivation on Problem Solving: An Analysis*. Guangxi Normal University.
- Schunk, Dale H. (2004). *Learning Theories An Educational Perspective*. 4th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall.

ความท้าทายต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร
การรถไฟแห่งประเทศไทย*

CHALLENGES TO PERFORMANCE EFFICIENCY OF PERSONNEL
OF THE STATE RAILWAY OF THAILAND

พุทธร โพธิ์เจริญ¹ และ พรพรรณ เหมะพันธุ์²

Puttaporn Phojaroen¹ and Pornphan Hemaphan²

¹⁻²มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹⁻²Kasetsart University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: puttaporn.pho@ku.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่ออธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรฯ และ 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์ในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรฯ ใช้การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (1973) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่ปฏิบัติงานในปี 2567 จำนวน 229 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและอนุมาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, One - Way ANOVA และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า 1) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ และเวลา โดยเฉพาะความตรงต่อเวลาและการจัดลำดับความสำคัญของงานมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ทุกตัวประกอบด้วย เพศ อายุ อายุงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน ไม่มีผลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน 3) สภาพแวดล้อมภายในองค์กรและการรับรู้สถานการณ์ในองค์กรในภาพรวมไม่พบความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ถึงแม้บางด้านพบความสัมพันธ์ในระดับต่ำมากในทิศทางบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น องค์กรควรสนับสนุนสภาพแวดล้อมภายในองค์กรและสร้างการรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์องค์กรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร

* Received 16 July 2025; Revised 29 July 2025; Accepted 30 July 2025

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, สภาพแวดล้อมภายในองค์กร, การรับรู้สถานการณ์ในองค์กร

Abstract

This research has 3 objectives: 1) to describe work efficiency of the personnel of the State Railway of Thailand 2) to compare the differences of personal factors and internal organizational environment with work performance efficiency of the personnel and 3) to examine the relationship between organizational situation awareness and the internal organizational environment with the job performance efficiency of the personnel. The sample size was determined using Taro Yamane's formula and proportional stratified random sampling was employed. The sample consisted of 229 personnel of the State Railway of Thailand who were working in the year 2024. The sample was collected by questionnaires. Descriptive and inferential statistics were utilized for data analysis, namely mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's correlation coefficient.

The findings revealed that: 1) overall performance efficiency was at a high level in terms of quality, quantity, and timeliness, with punctuality and task prioritization showed at the highest average scores; 2) personal factors—gender, age, work tenure, education level, and job position had no statistical difference with work efficiency; 3) The overall internal organizational environment and perception of the organizational situation had no statistically significant association with work efficiency, although some aspects showed very low positive association at a significance level of .05. Therefore, the organization should continuously promote the internal organizational environment as well as create a sense of organizational situation awareness to enhance work efficiency among personnel at large,

Keywords: work efficiency, internal organizational environment, organizational situation awareness

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตประจำวันของผู้คน และส่งผลกระทบต่อในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รัฐถือหุ้นเกินร้อยละ 50 มีบทบาทในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และสนับสนุนการลงทุนของภาคเอกชน ปัจจุบันประเทศไทยมีรัฐวิสาหกิจ 52 แห่ง (กรมบัญชีกลาง, 2542 : 1) จัดตั้งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการ

ปกครอง พ.ศ. 2475 โดยอยู่ภายใต้กฎหมายเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา หรือข้อบังคับของหน่วยงานรัฐ ตลอดเกือบร้อยปีที่ผ่านมา รัฐวิสาหกิจต้องปรับตัวตาม การเปลี่ยนแปลงของนโยบายรัฐบาล และเทคโนโลยี เพื่อความอยู่รอดและเพิ่มประสิทธิภาพ หนึ่งใน รัฐวิสาหกิจสำคัญของไทยคือ การรถไฟแห่งประเทศไทย (ร.ฟ.ท.) ซึ่งก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ การรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494 และอยู่ภายใต้การกำกับของกรมการขนส่งทางราง กระทรวงคมนาคม ร.ฟ.ท. มีพัฒนาการต่อเนื่อง เช่น ในปี 2565 มีการจัดซื้อหัวรถจักร QSY จากจีนเพื่อทดแทนของเดิม การขยายเส้นทางและพัฒนารูปแบบบริการร่วมกับหลายองค์กร เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ไปรษณีย์ไทย และภาคเอกชน การปรับปรุงตู้โดยสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น SRT Royal Blossom ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความพยายามในการปรับตัวของ ร.ฟ.ท. ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน

แม้การรถไฟแห่งประเทศไทย (ร.ฟ.ท.) จะพยายามปรับปรุงและร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน แต่ข้อมูลจากหลายแหล่งยังสะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับแนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น รายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552 : 1) ระบุว่า ร.ฟ.ท. เป็นรัฐวิสาหกิจที่ประสบปัญหาด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานและไม่สามารถแข่งขันกับภาคเอกชนได้ ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ (2561 : 1) ยังชี้ว่า ร.ฟ.ท. เป็นรัฐวิสาหกิจที่ขาดทุนสูงเป็นอันดับ 10 ของประเทศ โดยมีผลขาดทุน 4.16 ล้านบาท สาเหตุสำคัญมาจากข้อจำกัดด้านโครงสร้างการบริหารที่ต้องดำเนินการตามกฎหมายจัดตั้งองค์กร ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการบริหารส่วนใหญ่มาจากภาครัฐ ส่งผลให้ขาดความคล่องตัวและยืดหยุ่นในการตัดสินใจ ทั้งนี้ ภายใต้แรงกดดันจากการเติบโตของอุตสาหกรรมขนส่งสมัยใหม่และเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ร.ฟ.ท. จึงจำเป็นต้องเร่งปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความอยู่รอดในระยะยาว

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึง สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ร.ฟ.ท. เพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันกับภาคเอกชนด้านการขนส่งทางรางอื่น และพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยอย่างสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ “เป็นผู้ให้บริการแพลตฟอร์มการเชื่อมต่อและการขนส่งที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย” จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาความท้าทายด้านประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เพื่อนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เป็นองค์กรที่สามารถแข่งขันกับหน่วยงานอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่ออธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์ในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. เพื่ออธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์ในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ ความสามารถของบุคลากรในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า ทั้งเวลา งบประมาณ และบุคลากร การประเมินจึงต้องครอบคลุมทั้งผลลัพธ์และกระบวนการทำงาน (Petersen & Plowman ,1953 : 443 อ้างถึงในจุฑามาศ อินทร์เอี่ยม, 2566 : 8) ประสิทธิภาพประกอบด้วย 1) คุณภาพงาน 2) ปริมาณงาน และ 3) เวลา โดยต้องพิจารณาทั้ง ความคุ้มค่าทรัพยากร และความสำเร็จของเป้าหมายร่วมกัน

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร คือ ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการทำงานและประสิทธิภาพของบุคลากร เช่น ด้านกายภาพ จิตวิทยา พฤติกรรม และโครงสร้าง แนวคิด 7S ของ McKinsey (1980 : 2-20) เชื่อว่าองค์กรจะมีประสิทธิภาพได้ ต้องมีองค์ประกอบ 7 ด้านที่สอดคล้องกัน ได้แก่ กลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ รูปแบบการบริหาร ทักษะ บุคลากร และค่านิยมร่วม ในการศึกษาครั้งนี้ โดยเน้น 4 ด้านสำคัญ คือ ยุทธศาสตร์ รูปแบบการบริหาร บุคลากร และทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการทำงานอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้สถานการณ์ในองค์กร

การรับรู้สถานการณ์ในองค์กรคือกระบวนการที่บุคลากรตีความและประเมินข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมภายใน โดยอาศัยประสบการณ์ กรอบความคิด และความเชื่อ เพื่อเข้าใจและตอบสนองต่อเหตุการณ์ได้อย่างเหมาะสม ไม่จำกัดเพียงข้อมูลเชิงรูปธรรม แต่ครอบคลุมถึงบรรยากาศการทำงาน ความคาดหวังจากผู้บังคับบัญชา และความรู้สึกร่วมทางสังคม โดยการศึกษาครั้งนี้อิงกรอบแนวคิดของอนงค์ ไตรวัลย์ และนวรรตน์ ชวนะโชติ (2564 : 11) ที่แบ่งการรับรู้ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสังคม 2) ด้านลักษณะงาน และ 3) ด้านเวลา ซึ่งล้วนส่งผลต่อ

พฤติกรรมการทำงาน การปรับตัว และการตัดสินใจ หากองค์กรส่งเสริมการรับรู้สถานการณ์อย่างเหมาะสม จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี เสริมความร่วมมือ และเพิ่มประสิทธิภาพในระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของการรถไฟแห่งประเทศไทย จำนวน 1,065 คน (กองการบุคคล, 2567) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 229 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมี 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน

ส่วนที่ 2 สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์องค์กร ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร และด้านทักษะและความสามารถ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้สถานการณ์ในองค์กร ได้แก่ ด้านสังคม ด้านลักษณะงาน และด้านเวลา

ส่วนที่ 4 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ได้แก่ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา

2.2 แบบสอบถามในส่วนที่ 2-4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามทฤษฎีของลิเคิร์ท (Likert Scale, 1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.3 ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มทดลอง 30 คน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่าทุกด้านมีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ ได้แก่ สภาพแวดล้อมในองค์กร = 0.834 การรับรู้สถานการณ์ = 0.804 ประสิทธิภาพการทำงาน = 0.779 เนื่องจากข้อคำถามด้านประสิทธิภาพการทำงานมีน้อยกว่า 10 ข้อจึงทำให้ค่า Cronbach's Alpha น้อยกว่า .8 และความท้าทายต่อประสิทธิภาพ = 0.867

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการจะศึกษา ตั้งหัวข้องานวิจัยที่ต้องการศึกษา กำหนดวัตถุประสงค์ ตั้งกรอบแนวคิดของงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามซึ่งสร้างจากวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทยโดยการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย ใช้การทดสอบค่า t-test และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA

4.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์ในองค์กรและสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย ใช้ One-Way ANOVA, ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ .05

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร การรถไฟแห่งประเทศไทย มีทั้งหมด 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพงาน 2) ด้านปริมาณงาน และ 3) ด้านเวลา มีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทยต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร ในภาพรวม

ภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านคุณภาพงาน	4.12	0.67	มาก
2. ด้านปริมาณงาน	4.14	0.66	มาก
3. ด้านเวลา	4.29	0.65	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ด้านคุณภาพงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.67) ด้านปริมาณงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.66) ด้านเวลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.65)

2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย

ตาราง 2 การเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปร	t/F	Sig.
เพศ	.624	.715
อายุ	.940	.535
อายุงาน	1.008	.453
ระดับการศึกษา	1.007	.455
ตำแหน่งงาน	1.361	.149

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า บุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทยที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงานต่างกัน มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 3 เปรียบเทียบสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของการรถไฟแห่งประเทศไทย จำแนกตามภาพรวมสภาพแวดล้อมภายในองค์กร

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านยุทธศาสตร์องค์กร	ระหว่างกลุ่ม	1	4.359	4.359	16.810	.000*
	ภายในกลุ่ม	207	53.679	.259		
	รวม	208	58.038			
2. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	1	2.495	2.495	7.723	.006*
	ภายในกลุ่ม	222	71.719	.323		
	รวม	223	74.214			
3. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	1	4.067	4.067	12.285	.001*
	ภายในกลุ่ม	222	73.487	.331		
	รวม	223	77.554			
4. ด้านทักษะและความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	1	2.623	2.623	7.756	.006*
	ภายในกลุ่ม	222	73.487	.331		

	ภายในกลุ่ม	222	75.091	.338		
	รวม	223	77.714			

จากตาราง 3 พบว่า บุคลากรของการรถไฟแห่งประเทศไทยที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยเมื่อแยกวิเคราะห์ในแต่ละด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์องค์กร รูปแบบการบริหารจัดการ บุคลากร และทักษะความสามารถ พบว่า ความแตกต่างในแต่ละด้านส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับเดียวกัน

ตาราง 4 เปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของการรถไฟแห่งประเทศไทย จำแนกตามภาพรวมของการรับรู้สถานการณ์ในองค์กร

การรับรู้สถานการณ์ในองค์กร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
1. ด้านสังคม	ระหว่างกลุ่ม	1	1.485	1.485	24.661	0.000*
	ภายในกลุ่ม	222	13.372	0.060		
	รวม	223	14.857			
2. ด้านลักษณะงาน	ระหว่างกลุ่ม	1	0.366	0.366	1.087	0.299
	ภายในกลุ่ม	186	62.634	0.337		
	รวม	187	63.000			
3. ด้านเวลา	ระหว่างกลุ่ม	1	4.190	4.190	19.083	0.000*
	ภายในกลุ่ม	182	39.962	0.220		
	รวม	183	44.152			

จากตารางที่ 4 พบว่า บุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทยที่มีการรับรู้สถานการณ์ในองค์กร ด้านสังคม และด้านเวลาแตกต่างกัน มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายในองค์กรและการรับรู้สถานการณ์ในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์ในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของการรถไฟแห่งประเทศไทย

ตาราง 5 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สถานการณ์ในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของการรถไฟแห่งประเทศไทย

การรับรู้สถานการณ์ในองค์กร	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน		ระดับความสัมพันธ์	ลำดับความสัมพันธ์
	r	Sig.		
ด้านสังคม	.316	.000*	ระดับต่ำ	2
ด้านลักษณะงาน	.014	.828	ไม่มี ความสัมพันธ์	-
ด้านเวลา	.341	.000*	ระดับต่ำ	1
รวม	.224	.828	ไม่มี ความสัมพันธ์	

* $p < .05$

จากตาราง 5 พบว่า การรับรู้สถานการณ์ในองค์กรโดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ร.ฟ.ท. ($r = .224$, $p < .05$) ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบรายด้าน พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญในระดับต่ำและเป็นไปในทิศทางเดียวกันในด้านสังคม ($r = .316$) และด้านเวลา ($r = .341$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ขณะที่ด้านลักษณะงานไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ($r = .014$) แม้จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย

ตาราง 6 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรของการรถไฟแห่งประเทศไทย

สภาพแวดล้อมภายในองค์กร	ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน		ระดับความสัมพันธ์	ลำดับความสัมพันธ์
	r	Sig.		
ด้านยุทธศาสตร์องค์กร	.132	.047*	ระดับต่ำมาก	3
ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ	.286	.000*	ระดับต่ำมาก	1
ด้านบุคลากร	.111	.092	ระดับต่ำมาก	4
ด้านทักษะและความสามารถ	.225	.001*	ระดับต่ำมาก	2
รวม	.189	.092	ไม่มีความสัมพันธ์	

*p < .05

จากตาราง 6 พบว่า โดยภาพรวมสภาพแวดล้อมภายในองค์กรไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย ($r = .189, p < .05$) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบรายด้าน พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านยุทธศาสตร์องค์กร มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก ($r = .189$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก ($r = .286$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้านบุคลากร ไม่พบความสัมพันธ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทักษะและความสามารถ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก ($r = .225$) และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยผลที่พบส่วนใหญ่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นด้านบุคลากร

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย พบว่า บุคลากรสามารถดำเนินงานได้ตรงตามตัวชี้วัด มีความเข้าใจในหน้าที่ ส่งมอบงานตรงเวลา และบริหารจัดการเวลาได้ดี แสดงถึงความสามารถของระบบการทำงานที่มีมาตรฐาน รวมถึงทักษะและวินัยของบุคลากร ตามแนวคิด 7S ของ McKinsey (1980 : 2-20) อย่างไรก็ตาม การนำนวัตกรรมหรือวิธีการทำงานใหม่ ๆ ยังอยู่ในระดับต่ำ แสดงถึงจุดอ่อนในด้าน Style และ Shared Values ที่ยังไม่ส่งเสริมวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงหรือการเรียนรู้มากเพียงพอ เนื่องจากลักษณะงานของการรถไฟแห่งประเทศไทยยังเน้นด้านปฏิบัติการเดินขบวนรถ ซึ่งเป็นลักษณะงานแบบทำซ้ำเป็นประจำต่อเนื่องทุกวัน จึงเป็นข้อจำกัดในการนำนวัตกรรมหรือนำวิธีการทำงานหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้

2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย พบว่า ไม่พบความแตกต่างของประสิทธิภาพตามเพศ อายุ หรือระดับตำแหน่ง สะท้อน

ให้เห็นว่าการบริหารงานของ ร.ฟ.ท. มีมาตรฐานแน่นอนและไม่เลือกปฏิบัติ ส่งเสริมการพัฒนา ศักยภาพอย่างเท่าเทียมสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญแข แสงดี (2557 : 23) ที่พบว่าตำแหน่งและ เพศไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมภายในองค์กรกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ บุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทย

3.1 สภาพแวดล้อมภายในองค์กร พบว่า โดยรวมไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร อย่างไรก็ตาม รายงานพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการและ ทักษะของบุคลากรมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิด 7S ของ McKinsey (1980 : 2-20) ที่ชี้ว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ควรสอดคล้องกันเพื่อขับเคลื่อนองค์กรอย่างมี ประสิทธิภาพ แม้ผลกระทบจะไม่ชัดเจนในภาพรวม แต่การบริหารที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนา ทักษะบุคลากรยังคงส่งผลเชิงบวกในระดับหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ไทรตระกูล (2564 : 106) ที่ระบุว่าการจัดระบบงานที่ชัดเจนและการสนับสนุนจากหัวหน้างานส่งผลต่อการ ทำงานที่มีคุณภาพและตรงเวลา

3.2 การรับรู้สถานการณ์ในองค์กร พบว่า โดยรวมการรับรู้สถานการณ์ในองค์กร ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิภาพการทำงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็น รายงาน พบว่า ด้านสังคมและด้านเวลา มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำและเป็นไปในทิศทาง เดียวกันกับประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Cummings & Worley (2009 : 175) ที่ระบุว่า การ รับรู้สถานการณ์รอบตัว เช่น ความมั่นคงขององค์กรหรือแรงกดดันด้านเวลา มีผลต่อพฤติกรรม และแรงจูงใจในการทำงาน เช่นเดียวกับ เพ็ญแข แสงดี (2557 : 23) ที่พบว่า การรับรู้ปัญหา ภายในองค์กร เช่น ปัญหาการเงินหรือความไม่มั่นคงในอาชีพ ส่งผลต่อขวัญกำลังใจและ ประสิทธิภาพการทำงานในที่สุด อย่างไรก็ตามการที่ร.ฟ.ท.เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจเป็น ข้อจำกัดเนื่องจากต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ภาครัฐเป็นผู้กำหนดอีกทั้งเป็นรัฐวิสาหกิจที่มีผล ประกอบการที่ขาดทุนส่งผลโดยตรงกับแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ บุคลากรในองค์กร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ บุคลากรที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุ 41 – 50 ปี อายุงาน 20 – 29 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ตำแหน่งงาน ระดับ 1 – 7 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรการรถไฟแห่งประเทศไทยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในองค์กรภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีเพียง ด้านบุคลากรที่อยู่ในระดับปานกลาง การรับรู้สถานการณ์ในองค์กรภาพรวมอยู่ในระดับมาก และข้อเสนอแนะแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และ แนวทางสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรปรับปรุงระบบสื่อสารภายในให้ครอบคลุมทุกระดับ เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายและแผนงานอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะฝ่ายปฏิบัติการและสนับสนุน พร้อมส่งเสริมให้บุคลากรมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวผ่านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎี แนวคิดของ Elmore Petersen ที่เน้น 5 องค์ประกอบของประสิทธิภาพ (คุณภาพ ปริมาณ เวลา วิธีการ และต้นทุน) ควรถูกนำมาปรับใช้ในรัฐวิสาหกิจ โดยผู้บริหารต้องเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวม

1.3 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ควรพัฒนาระบบความก้าวหน้าในสายอาชีพให้ชัดเจนและเป็นธรรม เช่น ให้ค่าตอบแทนที่มากขึ้นแก่บุคลากรที่มีผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่น พร้อมสนับสนุนแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) และการอบรมต่อเนื่องเพื่อเสริมศักยภาพบุคลากรขององค์กรให้มีความสามารถรอบด้าน อีกทั้งเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์แผนพัฒนารายบุคคล (IDP) ผ่านหน้าเว็บไซต์หลักขององค์กร รวมถึงระบบ intranet, hris เพื่อสร้างให้เกิดการรับรู้ภายในองค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยา เช่น ความพึงพอใจ แรงจูงใจ และความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพมากกว่าปัจจัยส่วนบุคคล

2.2 ควรเสริมการวิจัยเชิงปริมาณด้วยวิธีเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือสนทนากลุ่ม เพื่อให้เข้าใจมุมมองของบุคลากรได้ลึกซึ้งขึ้น

2.3 ควรเปรียบเทียบกับรัฐวิสาหกิจอื่นในกลุ่มคมนาคม เช่น ขสมก. หรือการทำเรือฯ เพื่อให้เห็นบริบทเฉพาะของ รฟท. ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.4 ควรแยกศึกษาตามหน่วยงานภายใน เช่น ฝ่ายปฏิบัติการเดินรถ ฝ่ายการช่างกล หรือฝ่ายพัสดุ เพื่อให้ข้อเสนอแนะสอดคล้องกับบริบทงานแต่ละฝ่ายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมบัญชีกลาง สำนักงานรัฐวิสาหกิจและหลักทรัพย์ของรัฐ. (2542). *คู่มือและแนวทางในการปฏิบัติพระราชบัญญัติทุนรัฐวิสาหกิจ*. เรียกใช้เมื่อ 9 กรกฎาคม 2568 จาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/425255>

จุฑามาศ อินทร์เอี่ยม. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานปกครอง (ปลัดอำเภอ) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

นฤมล ไทรตะกุล. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เพ็ญแข แสงดี. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท เซนเตอร์พอยต์ ฮอสพิทอลิตี้ จำกัด. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). *แนวทางการบริหารจัดการรัฐวิสาหกิจ*. เรียกใช้เมื่อ 9 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.soc.go.th/wp-content/uploads//slkupload/52V_151.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. (2561). รายงานประจำปี 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ.
- อนงค์ ไตวัลย์ และนวรรตน์ ขวนะโชติ. (2564). ศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะงานและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อการปรับตัวและผลการดำเนินงานของพนักงาน: กรณีศึกษานาการไทยพาณิชย์ในเขตจังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- Cummings, T. G., & Worley, C. G. (2009). *Organization development and change* (9th ed.). Mason, OH: South-Western Cengage Learning.
- McKinsey & Company. (1980) . The 7S framework. McKinsey & Company. <https://www.mckinsey.com/capabilities/strategy-and-corporate-finance/our-insights/enduring-ideas-the-7-s-framework#>
- Petersen, E. L., & Plowman, E. H. (1953). *Measuring work performance: A practical guide to methods and procedures*. Harper & Brothers.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper and Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3*

THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL ERA LEADERSHIP
OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND ACADEMIC ADMINISTRATION IN
THE EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER
THE NAKHON SAWAN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

ชุลีพร สมบูรณ์ประเสริฐ¹ เยาวเรศ ภักดีจิตร² และ ทินกร ชอัมพงษ์³

Chuleeporn Somboonprasert¹, Yaowares Pakdeejit and Thinnakorn Cha-umpong

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹⁻³Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: somboonprasert.2537@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 234 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน และครูจำนวน 213 คน ใช้วิธีการเปิดตารางเครชีและมอร์แกน โดยการเทียบสัดส่วนและทำการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 43 ข้อ ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการ จำนวน 63 ข้อ ที่มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.67 – 1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.43) 2) ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.33) และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะ

* Received 15 June 2025; Revised 29 July 2025; Accepted 30 July 2025

ผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.86$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study level digital leadership of school administrators 2) examine the level academic administration 3) study the relationship between digital leadership of school administrators and academic administration. The sample consisted of 234 divided into 21 school administrators and 213 teachers administrators and teachers using the table of Krejcie and Morgan by comparing the proportions and multi-stage sampling. The instrument of this research was a questionnaire digital leadership of school administrators total of 43 items, whose validity was between 0.67- 1.00 and whose reliability equal to 0.98 and a questionnaire on the academic administration total of 63 items had a validity between 0.67- 1.00 and whose reliability equal to 0.99. The statistics tools used for analysis included percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The findings of the research are as follows: 1) The level digital leadership of school administrators was overall at high level ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.43). 2) The level of academic administration was overall at the highest level ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.33). and 3) The relationship between digital leadership of school administrators and academic administration were overall there was a rather high level of positive ($r_{xy} = 0.86$) statistically significant at the .01 level.

Keywords: Digital Leadership, Academic Administration, Educational Opportunity Expansion School

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ส่งผลให้ในปัจจุบันนวัตกรรมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลนั้น

เป็นไปอย่างก้าวกระโดด ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน ปัจจุบันในชีวิตประจำวันต้องเผชิญกับเทคโนโลยีดิจิทัลมากมาย ทั้งด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา การเดินทาง การจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติการใช้ข้อมูลข่าวสารในการบริหารและจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงมีส่วนเกี่ยวข้อง กับชีวิตประจำวัน ซึ่งส่งผลให้เยาวชนรุ่นใหม่ ควรรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้รู้เท่าทันและสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อตนเอง สังคมและประเทศต่อไป ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของการศึกษาที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีทักษะและความรู้ในเรื่องที่กล่าวมา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 18)

การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะและทักษะ รวมทั้งภาวะผู้นำที่แตกต่างไปจากยุคอื่นๆ เพื่อให้สามารถรับมือผู้เรียนในยุคดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมายและรวดเร็วเป็นอย่างดี (สุกัญญา แซ่มซ้อย. 2562: 5) และการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญที่สุดในสถานศึกษาผู้บริหารควรใส่ใจในงานวิชาการคำนึงถึงภารกิจหน้าที่ของตนเอง มีความเชี่ยวชาญในงานวิชาการอย่างแท้จริง ส่งเสริมปรับปรุงในงานวิชาการให้มีความก้าวหน้าทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลง และทันต่อการศึกษาในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ต้องได้รับความไว้วางใจจากชุมชน ต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ชุมชนยอมรับนับถือ และไว้วางใจในการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจต่อความสำเร็จในตนเอง (จรูญ แก้วเอียน. 2557: 6)

ซึ่งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีโรงเรียน ในความรับผิดชอบ ทั้งหมด 41 โรงเรียน ซึ่งเปิดโอกาสให้เยาวชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ห่างไกลได้รับความรู้ และมีพื้นฐานทางด้านการศึกษากการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้และทักษะ รวมทั้งภาวะผู้นำที่แตกต่างไปจากยุคอื่น ๆ เพื่อให้สามารถรับมือโดยทุกโรงเรียนต่างก็ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามขอบข่ายภารกิจงาน แต่จากการศึกษาสถิติผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงจำเป็นต้องดำเนินการเร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในด้านผู้เรียนให้สูงขึ้นต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. 2567: 27 - 30)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ปีการศึกษา 2567 ทั้งหมด 41 โรงเรียน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 54 คน และครู จำนวน 541 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 595 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. 2567)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan. 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน ซึ่งจำนวนนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน และครู จำนวน 213 คน โดยการเทียบสัดส่วนและการทำการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ ระดับการศึกษา และวิทยฐานะ และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะของแบบสำรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งหมด 6 ด้าน เป็น

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการ ทั้งหมด 9 ด้าน เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ
ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปร จำนวน 106 ข้อ ประกอบด้วยแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 43 ข้อ และแบบสอบถามตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการ จำนวน 63 ข้อ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านภาษาและด้านวิจัย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปไว้ใช้ มีค่าความสอดคล้อง IOC ระหว่าง 0.67 – 1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่า ความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach โดยได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามตอนที่ 2 ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.98 และตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการ เท่ากับ 0.99 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอรับความเห็นชอบ และ นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลในการวิจัย

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบสำรวจออนไลน์ (Google Form) ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโดยผ่านช่องทาง (Education Area Management Support System : AMSS++) ของโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู
3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนกลับครบทั้งหมด จำนวน 234 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับจากสถานศึกษา จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลแต่ละฉบับ นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ กำหนดรหัส ลงรหัส และนำข้อมูลที่ ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับตำแหน่ง เพศ ระดับการศึกษา วิทยฐานะและประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดย การแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวม รายด้าน และรายข้อ โดยใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนน ซึ่งกำหนดตามแนวทางของ Likert Scale (สายทิพย์ ยะฟู. 2560: 128)

3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวม รายด้าน และรายข้อ โดยใช้สถิติพื้นฐานวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายของคะแนน ซึ่งกำหนดตามแนวทาง Likert Scale (สายทิพย์ ยะฟู. 2560: 128)

4. วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy}) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (สายทิพย์ ยะฟู. 2560: 128)

ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ การพัฒนาวิชาชีพอย่างมืออาชีพด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.47) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

ข้อ	รายการ	ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	การมีวิสัยทัศน์ผู้นำในยุคดิจิทัล	4.45	0.47	มาก	5
2	การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล	4.43	0.47	มาก	6
3	การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	4.59	0.45	มากที่สุด	1
4	การพัฒนาวิชาชีพอย่างมืออาชีพด้านดิจิทัล	4.55	0.50	มากที่สุด	2
5	การมีความสามารถในการสื่อสารดิจิทัล	4.48	0.47	มาก	4
6	การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว	4.49	0.50	มาก	3
	รวมเฉลี่ย	4.50	0.43	มาก	

2. ระดับการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.37) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.39) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.44) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม

ข้อ	รายการ	ระดับการบริหารงานวิชาการ			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.50	0.36	มาก	5
2	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.59	0.39	มากที่สุด	2
3	การแนะแนว	4.51	0.36	มากที่สุด	4
4	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.50	0.37	มาก	6
5	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.48	0.44	มาก	8
6	การนิเทศการศึกษา	4.49	0.41	มาก	7
7	การพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา	4.58	0.37	มากที่สุด	3
8	การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.60	0.37	มากที่สุด	1
9	การประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ	4.47	0.44	มาก	9
	รวมเฉลี่ย	4.52	0.33	มากที่สุด	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ระหว่าง 0.46 – 0.86 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.86$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.81$) และ การแนะแนว อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.81$) และ ด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ การประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนางาน

วิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.55$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ

	x1	x2	x3	x4	x5	x6	X _{all}	y1	y2	y3	y4	y5	y6	y7	y8	y9	Y _{all}
X ₁	1																
X ₂	.90**	1															
X ₃	.71**	.73**	1														
X ₄	.73**	.74**	.78**	1													
X ₅	.77**	.85**	.69**	.80**	1												
X ₆	.70**	.79**	.80**	.78**	.79**	1											
X _{all}	.89**	.93**	.87**	.90**	.91**	.90**	1										
y ₁	.79**	.81**	.72**	.67**	.74**	.64**	.81**	1									
y ₂	.68**	.69**	.60**	.57**	.69**	.56**	.70**	.81**	1								
y ₃	.76**	.76**	.73**	.69**	.74**	.69**	.81**	.85**	.77**	1							
y ₄	.67**	.63**	.81**	.78**	.65**	.70**	.79**	.67**	.58**	.77**	1						
y ₅	.61**	.55**	.63**	.63**	.58**	.53**	.66**	.70**	.74**	.70**	.68**	1					
y ₆	.68**	.67**	.82**	.73**	.59**	.68**	.77**	.70**	.57**	.72**	.82**	.72**	1				
y ₇	.72**	.71**	.61**	.69**	.77**	.55**	.75**	.73**	.75**	.72**	.66**	.73**	.68**	1			
y ₈	.67**	.70**	.73**	.78**	.73**	.64**	.78**	.74**	.77**	.71**	.77**	.82**	.80**	.87**	1		
y ₉	.48**	.48**	.54**	.50**	.50**	.46**	.55**	.55**	.56**	.55**	.50**	.67**	.55**	.58**	.61**	1	
Y _{all}	.78**	.77**	.80**	.78**	.78**	.71**	.86**	.87**	.85**	.88**	.83**	.88**	.85**	.87**	.92**	.73**	1

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่ เป็นผู้ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำในด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพอย่างมืออาชีพด้านดิจิทัล การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว การมีความสามารถในการสื่อสารดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ผู้นำในยุคดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล และเป็นผู้นำในการนำเสนอหรือประชาสัมพันธ์เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในเชิงบวกผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิมพิลา อำนาจ (2566: 211) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งกล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าบริหารงานวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ได้มีการพัฒนาให้เป็นมืออาชีพ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้มีการขับเคลื่อนโดยการดำเนินการจัดอบรม พัฒนาครูและบุคลากร ในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรมีทักษะนำไปสู่การปฏิบัติงานจริง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุพิชา คัดคำ (2566: 185) ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 9 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ

สถานศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด พัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การแนะแนว การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มาลัย แสงสว่าง (2565: 181) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฌาณวัฒน์ สิงห์หา (2567: 59) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งกล่าวว่าเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เพื่อการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเป็นไปตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารศึกษากับการบริหารงานวิชาการ เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการเพราะถือว่าเป็นหัวใจหลักในการบริหารสถานศึกษา โดยดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทุกอย่างในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน และปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จรัส รักษ์อารยะธรรม (2563: 123) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศุภกร ไวยะวัน (2567: 185) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งกล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ด้านวิชาการ กว้างไกลทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลให้บรรลุเป้าหมายมีความสามารถในการวางแผน นโยบาย และอนาคตของสถานศึกษา บริหารจัดการหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงดูแลคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพอยู่เสมอ เปิดโอกาสให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ วิเคราะห์ ตัดสินใจ และการตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี มีทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะและกล้าที่จะพัฒนาให้งานนั้น ๆ สามารถติดต่อสื่อสารและนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา และ

พัฒนาให้ครูนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา ย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารศึกษากับการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การพัฒนาวิชาชีพอย่างมีอาชีพด้านดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล อยู่ในระดับมาก

2. ระดับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับสูง และการแนะแนว อยู่ในระดับสูง และด้านที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ การประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการทำงานและการเรียนรู้ในโลกดิจิทัลอย่างแพร่หลายจนเป็นปกติในองค์กร ส่งเสริมให้ครูทุกคนใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ และใช้เทคนิควิธีการที่ทันสมัย สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ดิจิทัล

2. จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับชุมชน วางแผนงานด้านวิชาการ

ในสถานศึกษาร่วมกับชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือ รวมถึงระดมทรัพยากรและขอความร่วมมือจาก วิทยากรภายนอกในการให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล
2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานที่ส่งเสริมการประสานความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และหน่วยงานภายนอกในการพัฒนางานวิชาการ
3. ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
4. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของงานแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- จรัส รัชการยธรรม. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จรุณี แก้วเอียน. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา : กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ.(พิมพ์ครั้งที่ 2).ยะลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ณณวัฒน์ สิงห์หา. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พิมพ์ลา อำนาง. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มัลย์ แสงสว่าง. (2565). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทาง

การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. ใน
 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราช
 ภัฏนครสวรรค์.

ศุภกร ไวยะวัน. (2567). การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผล
 ต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. วารสารครุศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 21(2), 175-187.

สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยทางการศึกษา.(พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์ :
 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.(พิมพ์ครั้งที่ 2).
 กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพิชา คัดคำ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับประสิทธิภาพ
 การบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 สมุทรปราการ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. (2567). แผนปฏิบัติการ
 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม 2567 จาก
<https://www.nsw3.go.th/blog/downloadita6>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.
 กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research
 Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-
 610.

PROMOTION OF ENGLISH LANGUAGE LEARNING AMONG THAI BUDDHIST MONKS: INTEGRATING THEORY AND PRACTICE*

Phramaha Kriangkrai Sirivaddano (Phetsangkhad)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: kriangkrai.ph@mbu.a.cth

Abstract

English proficiency is vital for effective intercultural communication and the widespread dissemination of Buddhist pedagogy in a globalized world. However, Thai Buddhist monks face special challenges in English acquisition, including limited access to contextually relevant materials, a scarcity of qualified instructors within monastic communities, and competing religious works. This article proposes a holistic framework that integrates three theoretical perspectives: Vygotsky's sociocultural theory (Zone of Proximal Development and the More Knowledgeable Other), Dewey's experiential learning model (authentic experiences and reflection), and Buddhist pedagogical principles (mindfulness practices and ethical motivation). Practical strategies include curated e-learning modules with Buddhist content, mobile applications tailored to monastic routines, virtual classrooms with scaffolded support, temple interaction simulations, peer learning circles, and mindfulness-based study routines, all supported by mentorship programs and institutional incentives, such as internal proficiency certificates, to sustain ongoing engagement. This study assists Thai monks in developing their English proficiency, thereby increasing their capacity for religious outreach, interfaith conversations, and international engagement. It tackles issues concerning infrastructure and timing. By harmonizing theoretical frameworks with monastic principles and practical situations, it offers a viable approach to incorporating language education within monastic studies.

Keywords: English language learning, Thai Buddhist monks, monastic support

* Received 7 June 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 27 June 2025

Introduction

In today's globalized environment, English proficiency is an indispensable skill for effective intercultural communication and the international dissemination of Buddhist teachings. Thai Buddhist monks—who traditionally serve as spiritual mentors, community leaders, and educators—benefit from mastering English to share the Dhamma with diverse audiences, collaborate with global Sangha networks, and participate in interfaith dialogues. However, monastic communities in Thailand face multiple challenges in acquiring English, including limited access to contextually relevant learning materials, a scarcity of qualified instructors within the Sangha, and the demands of religious duties that constrain available study time.

To address these challenges, this article proposes a holistic framework that integrates three complementary theoretical perspectives—Vygotsky's sociocultural theory (Vygotsky, 1978), Dewey's experiential learning model (Dewey, 1938), and foundational principles of Buddhist pedagogy (Rahula, 1978)—to foster English language learning among Thai Buddhist monks. By synthesizing these theories, we identify practical strategies that align with monastic schedules, incorporate religious values, and utilize available resources. The framework aims to create a sustainable pathway for embedding English acquisition into monastic education, thereby enabling monks to strengthen their religious outreach and global engagement.

This article proceeds in four main sections: (1) Theoretical Foundations, which reviews the chosen theories concerning language learning; (2) Practical Applications, which outlines contextually appropriate instructional approaches; (3) Conclusion, which summarizes key insights; and (4) References.

Theoretical Foundations

1 Vygotsky's Sociocultural Theory

Lev Vygotsky (1978) argued that cognitive development, including second-language acquisition, occurs through social interaction and cultural mediation. Two central constructs, the Zone of Proximal Development (ZPD) and the More Knowledgeable Other (MKO), are particularly relevant to language learning. The ZPD is defined as the gap between what a learner can achieve

independently and what they can accomplish with guidance from a more knowledgeable other (MKO). An MKO may be a teacher, a more proficient peer, or any individual possessing greater skill in a given domain (Lantolf & Thorne, 2006).

In monastic settings—characterized by communal living, hierarchical mentorship, and cooperative study—a senior monk or lay practitioner with greater English proficiency can function as an MKO, guiding novice monks through collaborative activities. For example, during group recitation of English-translated sutras, proficient monks model pronunciation and correct peers in real-time, thereby extending novices' ZPD (Swain & Lapkin, 2000). Similarly, "English Learning Circles" within temples—where participants alternate roles of reader and listener—promote peer-mediated scaffolding that accelerates vocabulary acquisition and grammatical awareness (Lee & Chen, 2019).

Although Vygotsky's framework has been extensively applied to formal classroom environments, there is limited research examining its operation among religious practitioners. Lee and Chen's (2019) study of Taiwanese monastic reading circles suggests that communal reading practices, when combined with peer feedback, can significantly improve proficiency. However, the specific cultural and ritualistic dimensions of Thai temples remain underexplored, indicating a need to contextualize Vygotskian principles within Thailand's Buddhist tradition, particularly within the context of the Sangha.

2 Dewey's Experiential Learning Model

John Dewey (1938) emphasized that meaningful learning arises from active engagement in real-world experiences, followed by reflection, abstraction, and subsequent experimentation. This cyclical process—often summarized as Concrete Experience → Reflective Observation → Abstract Conceptualization → Active Experimentation (Kolb, 1984)—ensures that learners internalize new concepts through both practice and critical thought.

In the context of Thai monastic education, Dewey's model can be operationalized through authentic, experiential tasks. For instance, when monks frame an English conversation around guiding a foreign visitor through a meditation hall, they engage in a concrete experience that is both linguistically challenging and spiritually relevant. Following these guided interactions,

reflective debriefing sessions enable participants to analyze successes and challenges, identify linguistic gaps, and develop strategies for improvement.

Similarly, chanting simple English-language dharma verses provides a concrete experiential entry point. Monks recite, reflect on pronunciation and rhythm (reflective observation), infer grammatical or phonetic patterns (abstract conceptualization), and then re-chant with adjustments (active experimentation). This cycle aligns with Dewey's emphasis on the interdependence of action and reflection in learning (Kember & Kwan, 2000).

Despite the promise of experiential learning, empirical studies examining its application in Buddhist monastic contexts are scarce. Matsunaga's (2018) case study of a "Mindful English Day" among Japanese Zen monks reports enhanced fluency and deeper conceptual understanding. Nevertheless, longitudinal and large-scale investigations into Dewey's model within Thai temples have yet to be conducted.

3 Buddhist Pedagogical Principles

Buddhist pedagogy is rooted in intertwining ethical intention, mindfulness (*sati*), and the Four Noble Truths (Rahula, 1978). Unlike purely secular approaches, Buddhist teaching emphasizes personal transformation alongside cognitive growth. Thich Nhat Hanh (2009) argues that mindfulness cultivates sustained attention, reduces mental agitation, and thus enhances the learner's capacity to absorb new information—skills essential for mastering a foreign language.

The Four Noble Truths can be interpreted as follows in the context of language learning:

1. *Dukkha* (Recognition of Difficulty): Acknowledge the intrinsic challenges of acquiring a non-native tongue, especially for monks whose traditional curriculum prioritizes Pāli, Sanskrit, or Thai.
2. *Samudaya* (Origins of Suffering): Identify obstacles to progress—time constraints, limited resources, fear of error—that constitute mental formations (*saṅkhāra*) requiring compassionate understanding.
3. *Nirodha* (Cessation of Suffering): Recognize that deliberate, skillful means—such as community support and mindful practice—can alleviate these barriers.

4. Magga (The Path): Follow a systematic plan that integrates social scaffolding (Vygotsky), experiential engagement (Dewey), and mindfulness to achieve English proficiency.

Empirical investigations into Buddhist pedagogical applications within language education remain limited. Suzuki (2016) documented a "Mindful English Retreat" in Sri Lanka, where monks engaged in daily mindfulness practice followed by language drills. Participants reported reduced speaking anxiety and improved pronunciation. Wongvatana (2017) found that Thai monks who combined short mindfulness sessions with English listening exercises exhibited greater focus and memory retention. Nonetheless, rigorous, large-scale research is needed to explore the long-term impact of Buddhist pedagogy on monastic language learning.

Practical Applications

To ensure these theoretical principles function effectively in Thai temple contexts, this section outlines practical strategies across three main domains: (1) Integration of Digital Technology, (2) Enhancement of Sociocultural Communicative Competence, and (3) Cultivation of Motivation and Support Systems within the Sangha.

1 Integration of Digital Technology

1.1 Curated E-Learning Resources

1. Buddhist-Themed Modules: Develop or curate online courses that embed Buddhist content—such as Pāli sutra translations and dharma talks—into standard English-learning frameworks. For example, a module on "Daily Alms Practice" might introduce relevant vocabulary (e.g., "alms bowl," "lay devotee," "community service") alongside video clips of monks reciting English chants. By situating language input in religiously meaningful contexts, learners can draw on existing cognitive schemas and maintain intrinsic motivation (Dewey, 1938).

2. Microlearning Clips: Produce short (3–5 minute) videos demonstrating typical temple interactions in English—such as greeting foreign visitors or explaining meditation instructions. Each clip should include subtitles, a brief glossary, and a follow-up quiz. Microlearning respects monks' time

constraints by allowing brief, focused study sessions that align with their daily schedules (Kolb, 1984).

1.2 Mobile Applications with Monastic Focus

1. Customized Duolingo Path: Collaborate with language developers to create a Duolingo "Buddhism" path, wherein lessons incorporate terminology used in monastic daily routines. The app's gamified, scaffolded structure aligns with Vygotsky's Zone of Proximal Development (ZPD) concept by providing graduated difficulty levels and immediate corrective feedback (Lantolf & Thorne, 2006).

2. Pronunciation Tools (e.g., ELSA Speak): Equip monks with pronunciation apps that utilize speech recognition technology. Each practice session can focus on reading short English translations of Buddhist verses aloud, with the app providing visual waveform feedback to guide pronunciation. This fosters self-monitoring in line with Dewey's experiential cycle: monks produce a concrete utterance, reflect on automated feedback, abstract phonetic rules, and then re-attempt (Dewey, 1938).

1.3 Virtual Classrooms and Blended Learning

1. Weekly Virtual Dharma Chats: Schedule weekly "Virtual Dharma Chats" where monks meet online with volunteer English tutors or international monastics. Each session should follow a predictable structure: (a) a brief mindful opening exercise (1–2 minutes), (b) a topic introduction (e.g., explaining a meditation technique in English), (c) breakout discussions in small groups, and (d) reflective debrief. The facilitator (MKO) rotates through breakout rooms, offering scaffolded support (Vygotsky, 1978).

2. Asynchronous Discussion Forums: Establish a closed platform (e.g., Google Classroom or a dedicated Telegram group) where monks post short writing assignments—such as a reflective journal entry on a dharma topic in English—and receive peer comments. The asynchronous model enables learners to compose thoughtfully and review feedback at their own pace, thereby reinforcing Dewey's reflective observation stage.

1.4 Resource Infrastructure and Access

1. Language Corners in Temple Libraries: Set up a dedicated space in temple libraries stocked with graded readers (beginner to intermediate) that

feature Buddhist themes. Photocopies or digital PDFs of simplified English translations of familiar chants, suttas, and parables can be provided. By making these materials physically available, monks without reliable internet access can still engage in self-paced study (Patel, 2020).

2. Periodic Technology Workshops: Offer bi-monthly "Digital Literacy" sessions for monks, covering the basics of using smartphones, installing language apps, and troubleshooting connectivity issues. Skilled laity volunteers or university-affiliated IT students can serve as MKOs, ensuring that technology becomes an enabler rather than a barrier.

2 Enhancement of Sociocultural Communicative Competence

2.1 Role-Play Simulations of Temple Scenarios

1. Guiding Foreign Pilgrims: Design scripted role-plays in which one monk acts as a temple host explaining daily routines (e.g., meditation schedule, mealtime practices) to a "foreign pilgrim" (role assigned to another monk or lay volunteer). Scripts should include politely phrased questions and culturally appropriate responses (e.g., "Excuse me, where can I meditate?" "Please follow me to the meditation hall"). After each role-play, the group reflects on linguistic accuracy and cultural nuances, thereby engaging Dewey's experiential cycle (Dewey, 1938).

2. Teaching Basic Dhamma Concepts: Monks practice delivering a three-minute English explanation of a simple Buddhist concept (e.g., the Five Precepts). Peers and mentors observe, take notes on vocabulary usage and pronunciation, and then provide feedback. This exercise not only builds public speaking skills but also reinforces theoretical principles by applying them in a lived context.

2.2 Interfaith and Cross-Cultural Workshops

1. Panel Discussions with International Monastics: Organize bi-annual workshops in which Thai monks and invited foreign monastics (Buddhist or otherwise) present on topics such as "Compassion in Action" or "Mindfulness Across Cultures." Thai monks prepare short presentations in English, engage in question-and-answer sessions, and participate in group reflections. Such intercultural exchanges exemplify Vygotsky's concept of the Zone of Proximal

Development (ZPD)—monks learn advanced language structures and cultural norms from more proficient peers (Vygotsky, 1978).

2. Case Study Analysis of Cultural Misunderstandings: Small groups analyze brief narratives in which foreigners inadvertently violate temple protocol (e.g., entering the meditation hall without permission) and discuss appropriate English phrases for gently correcting, politely refusing, or educating visitors. This activity promotes pragmatic competence (knowing what to say in context) and deepens intercultural awareness.

2.3 Peer Learning Communities ("English Sangha Circles")

1. Formation and Structure: Establish weekly "English Sangha Circles" comprising four to six monks with varying proficiency levels in English. Each session begins with a five-minute guided mindfulness practice to cultivate present-moment focus. A rotating "facilitator monk" selects a theme (e.g., "Compassionate Listening") and leads discussion questions in English, such as "What does compassionate listening mean to you?" Following the discussion, each participant offers constructive feedback on peers' language use.

2. Scaffolding within the ZPD: Novice monks start by listening and contributing single sentences, while more advanced monks model complex structures and registers. Over time, novices are drawn into more elaborate contributions as their confidence and linguistic skills grow. This organic, peer-mediated approach aligns with Lantolf and Thorne's (2006) description of social scaffolding in second-language acquisition.

3 Cultivation of Motivation and Support Systems

3.1 Mindfulness-Based Learning Routines

1. Pre-Lesson Breathing Exercises: Initiate each English lesson with a two-minute "Breath Awareness" exercise to reduce anxiety and increase focus. Empirical studies (Suzuki, 2016; Wongvatana, 2017) suggest that brief mindfulness practice improves working memory and attentional control, which are essential for processing new linguistic input.

2. Reflective Journaling: Encourage monks to keep a brief "English Learning Journal" in which they record their daily experiences—new vocabulary learned, communication challenges faced, and insights gained from reading or

listening. Journaling facilitates Dewey's reflective observation stage and can be conducted in Thai, English, or a combination of both, depending on proficiency.

3.2 Mentorship and Incentive Structures

1. **Senior-Novice Pairings:** Pair less experienced monks with senior monks or lay practitioners who have demonstrated English proficiency (e.g., through international study). Mentors meet monthly with their mentees to review progress, set goals (e.g., "Deliver a five-minute English Dhamma talk by the end of the quarter"), and model effective study habits. This dyadic relationship exemplifies Vygotsky's MKO, extending the mentee's ZPD over time (Vygotsky, 1978).

2. **Certification and Recognition:** Collaborate with temple administration to establish an internal "English Proficiency Certificate" awarded to monks who complete specified milestones, such as 100 hours of guided practice, submission of a reflective essay in English, or successful facilitation of a small English activity. Visible recognition (e.g., a certificate ceremony) taps into intrinsic Buddhist motivation (*karuṇā*—compassion), as language learning is framed as service to the Dhamma and lay communities.

3.3 Institutional Coordination and Scheduling

1. **Integrating with Monastic Timetable:** Collaborate with temple leadership to schedule 30- to 45-minute English sessions two to three times per week at times that do not conflict with chanting, alms rounds, or communal rituals. Consistency helps monks form study habits, while brevity respects their numerous religious obligations.

2. **Resource Allocation:** Advocate for a modest temple budget to purchase low-cost tablets or secondhand laptops dedicated to language learning. Assign responsibility to a "Language Coordinator Monk" who ensures devices are charged, software is updated, and learning spaces are reserved. Institutionalizing these resources signals the Sangha's collective commitment to sustained language development.

Conclusion

Thai Buddhist monks possess a unique combination of communal orientation, disciplined practice, and ethical motivation—qualities that can facilitate robust English language learning when theory and context are aligned. By integrating Vygotsky's sociocultural scaffolding (emphasizing guided peer interaction), Dewey's experiential learning cycle (prioritizing authentic, reflective tasks), and Buddhist pedagogical principles (fostering mindfulness and ethical intention), monastic educators can design programs that resonate both spiritually and cognitively.

Practical applications—such as curated e-learning modules with Buddhist content, mobile apps tailored to monastic routines, role-play simulations of temple scenarios, peer learning circles, and mindfulness-based routines—provide monks with multiple avenues to practice English in meaningful ways. Mentorship programs and internal incentives further sustain engagement, while institutional coordination ensures that sessions fit within monastic schedules and available infrastructure. Although challenges remain—particularly around internet access and time constraints—a concerted, theory-informed approach can gradually transform monastic language education into a dynamic and sustainable endeavor. Ultimately, as monks enhance their English proficiency, they not only expand their horizons but also strengthen Thailand's presence in global Buddhist discourse and interfaith collaboration.

References

- Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Kappa Delta Pi.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice-Hall.
- Kember, D., & Kwan, K.-P. (2000). Lecturers' approaches to teaching and their relationship to conceptions of good teaching. *Instructional Science*, 28(5), 469–490.
- Landolfi, J. P., & Thorne, S. L. (2006). *Sociocultural Theory and the Genesis of Second Language Development*. Oxford University Press.

- Lee, J., & Chen, S. (2019). Sociocultural aspects of language teaching in monastic settings. *Educational Research Review*, 14(1), 101–115.
- Matsunaga, K. (2018). Mindful English retreat: A case study among Zen monks. *Asian Journal of Buddhist Education*, 5(2), 89–102.
- Patel, M. (2020). Digital Learning for Monks: Opportunities and Challenges. *International Journal of Digital Education*, 8(4), 223–239.
- Rahula, W. (1978). *What the Buddha Taught* (Revised ed.). Grove Press.
- Suzuki, T. (2016). Mindfulness in language education: Evidence from a monastic program. *Sri Lankan Journal of Education*, 12(1), 55–71.
- Swain, M., & Lapkin, S. (2000). Task-based second language learning: The uses of the first language in pair work. *Language Teaching Research*, 4(3), 251–274.
- Thich Nhat Hanh. (2009). *The Miracle of Mindfulness: An Introduction to the Practice of Meditation*. Beacon Press.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes* (M. Cole, V. John -Steiner, S. Scribner, & E. Soberman, Eds.). Harvard University Press.
- Wongvatana, S. (2017). Effects of mindfulness on English listening: A pilot study with Thai monks. *Journal of Buddhist Psychology*, 3(1), 45–59.

การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วย
หลักพละ 5 ของผู้บริหารวิทยาลัย สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด
หนองบัวลำภู*

A STUDY OF THE DEVELOPMENTAL COMPONENTS OF HIGHLY
EFFECTIVE HABITS ENHANCED BY THE FIVE SPIRITUAL POWERS
(BALA 5) AMONG ADMINISTRATORS OF VOCATIONAL COLLEGES
UNDER THE OFFICE OF VOCATIONAL EDUCATION COMMISSION IN
NONG BUA LAMPHU PROVINCE

ศิวกร อินภุษา¹, ประจิตร มหาหิง² และ ยิ่งสรค์ หาพา³

Siwakorn Inphusa¹, Prachitr Mahahing² and Yingsak Hapa³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹⁻³Mahachulalongkorn rajavidyalay University, Thailand

Corresponding Author's siwakornin@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สังเคราะห์ และยืนยันองค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงที่เสริมด้วยหลักพละ 5 สำหรับผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษาในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิเคราะห์เอกสารและการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน จากสาขาการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา และการวิจัย เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบประเมิน 5 ระดับ ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้ว กระบวนการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง และ 2) การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยประสิทธิผลสูงประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญที่สามารถบูรณาการกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ อุปนิสัย 7 ประการ ตามแนวคิดของโควี (1989) และหลักพละ 5 ตามหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะองค์ประกอบที่ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมสูงสุดคือ “การกำหนดผลลัพธ์ของการกระทำ” (ค่าเฉลี่ย 4.55) และ “การปล่อยใจให้คมอยู่เสมอ” (ค่าเฉลี่ย 4.52) สำหรับตัวบ่งชี้ย่อยนั้น “การกำหนดวิสัยทัศน์” (ค่าเฉลี่ย 4.60) และ “การพัฒนาด้านสติปัญญา” (ค่าเฉลี่ย 4.55) ได้รับการประเมินในระดับสูงที่สุด ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่

* Received 1 July 2025; Revised 29 July 2025; Accepted 30 July 2025

ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.15-4.45) ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพในการประยุกต์ใช้จริงในการบริหาร การศึกษา การวิจัยนี้ให้องค์ความรู้ใหม่ในการผสมผสานทฤษฎีตะวันตกกับหลักพุทธธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารทั้งด้านสมรรถนะและจริยธรรมอย่างสมดุล สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย

คำสำคัญ: อุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูง, พละ 5, ผู้บริหารวิทยาลัย

Abstract

This study aimed to examine, synthesize, and validate the components for developing highly effective habits enhanced by the Five Spiritual Powers (Bala 5) among administrators of vocational colleges in Nongbualamphu Province. A mixed-methods approach was employed, combining documentary analysis and expert evaluation. The sample consisted of nine experts from higher education, vocational education, and research fields. The research instrument was a validated 5-point rating scale questionnaire. The research process comprised two main phases: 1) analysis of relevant academic documents and 2) expert evaluation of the components' appropriateness. Data were analyzed using descriptive statistics, including means and standard deviations. Findings revealed two key integrated components: Covey's (1989) 7 Habits of Highly Effective People and the Buddhist principle of Bala 5. The most highly rated components were "Begin with the End in Mind" (M=4.55) and "Sharpen the Saw" (M=4.52). Among sub-indicators, "vision setting" (M=4.60) and "intellectual development" (M=4.55) received the highest ratings. Feasibility assessments showed high implementation potential (M=4.15-4.45), indicating practical applicability in educational administration. This research provides novel insights by integrating Western theories with Buddhist principles to holistically develop administrators' competencies and ethics, aligning with Thailand's human resource development strategies.

Keywords: High Effectiveness Habits, Bala 5, College Administrators

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยเฉพาะในภาคการศึกษา องค์การยูเนสโก (UNESCO, 2012) ได้เสนอ แนวคิด “สี่เสาหลักทางการศึกษา” (Four Pillars of Education) ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติ การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเป็นแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะที่หลากหลายให้กับบุคลากร ในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 4 (SDG 4) ที่เน้น “การศึกษา ที่มีคุณภาพสำหรับทุกคน” (United Nations, 2015) ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงาน สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ยังได้กำหนดทิศทางการพัฒนาศักยภาพ คนไทยอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีคุณธรรม ผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้การบริหารจัดการศึกษาที่บูรณา การหลักพุทธธรรมเข้ากับการบริหารเชิงกลยุทธ์

แม้รัฐจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในภาคการศึกษา แต่วิทยาลัยด้านการ อาชีวศึกษายังคงเผชิญปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น การขาดแรงจูงใจของบุคลากร การพัฒนาวิชาชีพที่ไม่ต่อเนื่อง และการบริหารงานบุคลากรที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ., 2565) รายงานว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาเพียงร้อยละ 66 ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามเกณฑ์ขั้นต่ำ ขณะที่อีกร้อยละ 34 ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ สถานการณ์ดังกล่าว สะท้อนช่องว่างในการบริหารจัดการและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ คุณภาพการจัดการศึกษาโดยรวม

กลุ่มผู้บริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ถือเป็น กลุ่มเป้าหมายสำคัญที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน มีการตั้งข้อสังเกตว่าผู้บริหารจำนวนไม่น้อยยังขาดแนวคิด หรือกลยุทธ์ที่เน้นการพัฒนา “อุปนิสัยแห่งประสิทธิผลสูง” ตามแนวคิดของ Covey (1989) ที่มุ่งส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดเชิงรุก มีเป้าหมายชัดเจน และสามารถบริหารจัดการตนเองได้ อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังขาดการบูรณาการหลัก “พละ 5” ซึ่งประกอบด้วย ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ตามแนวทางของพุทธธรรม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมของผู้ว่า (พระธรรมปิฎก, 2542) ดังนั้น การพัฒนาแนวทางหรือ องค์ประกอบที่ผสมผสานหลักทั้งสองจึงเป็นสิ่งจำเป็นในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

จากเหตุผลดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการออกแบบองค์ประกอบ การพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงที่บูรณาการร่วมกับหลักพละ 5 เพื่อส่งเสริมศักยภาพ ของผู้บริหารวิทยาลัยในด้านภาวะผู้นำ คุณธรรม และการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของการจัดการอาชีวศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการยกระดับ

คุณภาพการศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีของประเทศ ผลการวิจัยที่ได้สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานบุคลากรในระดับองค์กร และมีศักยภาพในการขยายผลสู่การกำหนดนโยบายด้านการศึกษาระดับชาติในอนาคต เพื่อสร้างผู้บริหารที่มีอุปนิสัยแห่งความสำเร็จควบคู่กับคุณลักษณะของผู้นำที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักผล 5 ของผู้บริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักผล 5 ของผู้บริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อยืนยันองค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักผล 5 ของผู้บริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทางพุทธนวัตกรรม เป็นกระบวนการที่ผสมผสานวิธีการวิจัยแบบผสมวิธีกับหลักศีลธรรมพุทธที่เข้ากันอย่างลงตัว มุ่งหมายที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยหลากหลายรูปแบบ เพื่ออธิบายความกว้างและความลึกและยืนยันผลการวิจัย (ศิวกกร อินญา, 2567) มีกระบวนการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้เชี่ยวชาญ ที่ใช้ในการยืนยันองค์ประกอบ 9 ท่าน โดยมีคุณสมบัติและประสบการณ์ ดังนี้ เชี่ยวชาญในระดับอุดมศึกษา 4 ท่าน เชี่ยวชาญในระดับอาชีวศึกษา 4 ท่าน เชี่ยวชาญด้านการวิจัยหรือสถิติหรือการวัดผลและประเมินผล 1 ท่าน

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบประเมินระดับ 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบ มีเกณฑ์การให้คะแนน 4.51-5.00: เหมาะสมมากที่สุด, 3.51-4.50: เหมาะสมมาก, 2.51-3.50: เหมาะสมปานกลาง, 1.51-2.50: เหมาะสมน้อย, 1.00-1.50: เหมาะสมน้อยที่สุด การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (IOC) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี วารสารวิชาการ วิทยานิพนธ์หรืองานวิจัย รายงานวิจัย หนังสือหรือตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 60 ขึ้นไป ขั้นตอนที่ 2 การยืนยัน

องค์ประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญ สร้างแบบสอบถามและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ เกณฑ์การยอมรับมีค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป (อยู่ในระดับ “เหมาะสมมาก” ขึ้นไป) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สังเคราะห์องค์ประกอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปองค์ประกอบ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้องค์ประกอบหลักสำคัญดังนี้

1. อุปนิสัยผู้มีประสิทธิภาพสูง 7 ประการ จากการศึกษาแนวคิดของ Adam Grant, 2023; Amy Edmondson, 2024; Angela Duckworth, 2023; Brené Brown, 2023; Cal Newport, 2023; Carol S. Dweck, 2023; Daniel Goleman, 2022; Daniel H. Pink, 2021; Daniel Kahneman, 2021; Daniel Pink, 2022; James Clear, 2022; Jim Collins, 2020; Kim Cameron, 2021; Margaret Heffernan, 2021; Patrick Lencioni, 2022; Simon Sinek, 2019; Stephen R. Covey, 2023; เสียรไชย ยักทะวงษ์, 2564; นวรัตน์ ไชยมภู; วัน เดชพิชัย, 2554; บุษกร วัฒนบุตร, 2567; วรณนิสา หนูวงศ์ และคณะ, 2566; สงกรานต์ จิตสุทธิภากร, 2546; ชนัญญา ไยล่อ, 2560: เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะนิสัยและวิถีชีวิต โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge), ทักษะ (Skill) และ ทศนคติ (Attitude) อุปนิสัยสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่ปรากฏและสามารถพัฒนาได้ผ่านความตั้งใจและการตระหนักรู้ในตนเอง อุปนิสัย 7 ประการ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะและทักษะพื้นฐาน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จและความสุขในชีวิตอย่างยั่งยืน ได้แก่ 1) การคิดเชิงรุก (Be Proactive) ความเชื่อมั่นในตนเองและการกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง 2) การกำหนดผลลัพธ์ของการกระทำ (Begin with the End in Mind) การกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและการมีเป้าหมายในการปฏิบัติงาน 3) การทำสิ่งที่สำคัญก่อน (Put First Things First) การวางแผนปฏิบัติงานและการบริหารเวลา 4) คิดแบบชนะ/ชนะ (Think Win/Win) การสร้างสัมพันธภาพและการยอมรับผลประโยชน์ร่วมกัน 5) เข้าใจผู้อื่น (Seek First to Understand, Then to Be Understood) การรับฟังผู้อื่นอย่างเข้าใจ 6) การผสมผสานพลัง (Synergize) การทำงานเป็นทีม 7) การลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ (Sharpen the Saw) การฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอ

2. หลักพละ 5 จากการศึกษาแนวคิดของ พระไตรปิฎก, 2539; สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2561; พระคันธสาราภังค์, 2552; พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ),

2549 หลักธรรมที่กล่าวถึงพลังภายในที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคง และก้าวหน้า ประกอบด้วยคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ 1) ศรัทธา: ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ รวมถึงความเชื่อมั่นในคุณงามความดี ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้บุคคลปฏิบัติธรรมและพัฒนาตนเอง 2) วิริยะ: ความเพียรพยายามความอดสาหะ ในการทำความดี ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและละเว้นจากสิ่งที่ไม่ดี 3) สติ: การมีสติรู้ตัวอยู่เสมอ ไม่ปล่อยไหล สามารถควบคุมตนเองและพิจารณาสิ่งต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีปัญญา 4) สมาธิ: ความตั้งมั่นของจิต การมีจิตแน่วแน่ ไม่วอกแวก ทำให้สามารถ จดจ่อและดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) ปัญญา: ความรู้แจ้งเห็นจริง สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ผิด เข้าใจในเหตุและผล นำไปสู่การตัดสินใจที่ดีและการพ้นจากความทุกข์

3. องค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักผล 5 ของผู้บริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วย

อุปนิสัยที่ 1 การคิดเชิงรุก: ความเชื่อมั่นในตนเองและการกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีตัวบ่งชี้ 1) การตระหนักรู้และเลือกอย่างมีสติ: การรู้จักพิจารณาและเลือกกระทำสิ่งที่ถูกต้อง เสริมสร้างด้วย สติ, ปัญญา สติทำให้ผู้บริหารตระหนักรู้ในตนเองและสถานการณ์ ปัญญาช่วยแยกแยะและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม 2) การริเริ่มดำเนินการเชิงรุก: ลงมือทำก่อนโดยไม่รอให้ปัญหาเกิด เสริมสร้างด้วย วิริยะ, ศรัทธา วิริยะเป็นแรงผลักดันให้ลงมือกระทำ ศรัทธาในเป้าหมายหรือสิ่งที่ถูกต้องช่วยสร้างความมั่นใจในการเริ่ม 3) การเรียนรู้และปรับตัวต่อเนื่อง: พัฒนาตนเองจากประสบการณ์และสถานการณ์ เสริมสร้างด้วย ปัญญา, วิริยะ ปัญญาทำให้เข้าใจผลจากประสบการณ์ วิริยะช่วยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการเรียนรู้และ 4) ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์: ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งบวกและลบ เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สติ ศรัทธาในความถูกต้องช่วยยึดมั่นในคุณธรรม สติช่วยประเมินตนเองอย่างตรงไปตรงมา

อุปนิสัยที่ 2 การกำหนดผลลัพธ์ของการกระทำ: การกระทำในสิ่งที่ถูกต้องและการมีเป้าหมายในการปฏิบัติงาน มีตัวบ่งชี้ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์: การมองเห็นเป้าหมายในอนาคต และกำหนดทิศทาง เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, ปัญญา ศรัทธาช่วยยึดมั่นในอุดมการณ์ ปัญญาช่วยวิเคราะห์อนาคตเพื่อกำหนดทิศทางที่ถูกต้อง 2) เป้าหมายชัดเจน: มีจุดหมายปลายทางแน่นอนในการทำงาน เสริมสร้างด้วย สมาธิ, ปัญญา สมาธิช่วยให้โฟกัสกับเป้าหมาย ปัญญาทำให้เข้าใจลำดับความสำคัญและผลลัพธ์ที่ต้องการ 3) การวางแผนเชิงกลยุทธ์: การวิเคราะห์และวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เสริมสร้างด้วย ปัญญา, วิริยะ ปัญญาสร้างแผนที่เหมาะสม วิริยะทำให้แผนถูกดำเนินการอย่างต่อเนื่องและ 4) การสร้างแรงจูงใจภายใน: การกระตุ้นตนเองให้มีพลังขับเคลื่อนจากภายใน เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, วิริยะ ศรัทธาเป็นแรงบันดาลใจจากคุณค่าภายใน วิริยะขับเคลื่อนให้ลงมือทำตามเป้าหมายไม่หยุดยั้ง

อุปนิสัยที่ 3 การทำสิ่งที่สำคัญก่อน: การวางแผนปฏิบัติงานและการบริหารเวลา มีตัวบ่งชี้ 1) การจัดลำดับความสำคัญของงาน: เลือกทำงานที่สำคัญก่อนเร่งด่วน เสริมสร้างด้วย ปัญญา, สมาธิ ปัญญาช่วยแยกแยะงานสำคัญ สมาธิทำให้จดจ่อไม่วอกแวก 2) การวางแผนระยะสั้นและระยะยาว: คิดล่วงหน้าและวางแผนอย่างเป็นระบบ เสริมสร้างด้วย ปัญญา, ศรัทธา ปัญญาวิเคราะห์การวางแผน ศรัทธาในเป้าหมายช่วยให้มุ่งมั่น 3) การมุ่งเน้นงานสร้างคุณค่าสูงสุด: ทำงานที่เกิดผลลัพธ์คุ้มค่า เสริมสร้างด้วย วิริยะ, ปัญญา วิริยะขับเคลื่อนให้ลงมือ ปัญญาช่วยประเมินคุณค่าของงานและ 4) วินัยและการปฏิบัติตามแผน: ยึดมั่นในแผนงานด้วยความสม่ำเสมอ เสริมสร้างด้วย สติ, วิริยะ สติควบคุมตนเองไม่ให้ออกนอกแผน วิริยะช่วยให้มีความพยายามต่อเนื่อง

อุปนิสัยที่ 4 คิดแบบชนะ/ชนะ: การสร้างสัมพันธภาพและการยอมรับผลประโยชน์ร่วมกัน มีตัวบ่งชี้ 1) กรอบความคิดแบบร่วมมือ: มองเห็นผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่แข่งขันอย่าง เป็นปฏิปักษ์ เสริมสร้างด้วย ปัญญา, ศรัทธา ปัญญาใช้พิจารณาผลลัพธ์ร่วม ศรัทธาเสริมความเชื่อมั่นในความร่วมมือ 2) คุณลักษณะส่วนบุคคล: เป็นผู้มีวุฒิภาวะเห็นแก่ส่วนรวม เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สติ ศรัทธาในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น สติช่วยควบคุมอารมณ์ 3) การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก: สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เปิดใจรับฟัง เสริมสร้างด้วย สติ, สมาธิ สติช่วยให้รับรู้ผู้อื่น สมาธิช่วยฟังอย่างจดจ่อและ 4) กระบวนการข้อตกลงร่วม: ตกลงร่วมกันอย่างมี เหตุผลและเมตตา เสริมสร้างด้วย ปัญญา, วิริยะ ปัญญาใช้วิเคราะห์ทางเลือก วิริยะในการ ปรคับประคองกระบวนการเจรจา

อุปนิสัยที่ 5 เข้าใจผู้อื่น: การรับฟังผู้อื่นอย่างเข้าใจ มีตัวบ่งชี้ 1) การฟังอย่างเข้าใจ เข้าใจ: การตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้ง โดยไม่ตัดสิน และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เสริมสร้างด้วย สติ, เมตตา (นัยในศรัทธา) สติช่วยให้รับฟังโดยไม่ด่วนตัดสินใจ ศรัทธาในคุณค่าของความเข้าใจและ เคารพในผู้อื่น 2) การแสดงความเห็นอกเห็นใจ: การเข้าใจและรู้สึกถึงความทุกข์หรือความสุข ของผู้อื่น เสริมสร้างด้วย ปัญญา, ศรัทธา ปัญญาช่วยแยกแยะเจตนาและเหตุผลของผู้อื่น ศรัทธาทำให้เห็นคุณค่าของความเมตตา 3) การสร้างความไว้วางใจ: การสร้างความสัมพันธ์ที่ มั่นคง ซื่อสัตย์ และเปิดใจ เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สติ, สมาธิ ศรัทธาในความดีและเจตนาดี สติ ช่วยสื่อสารอย่างรอบคอบ สมาธิส่งเสริมความมั่นคงในพฤติกรรมและคำพูดและ 4) การสื่อสาร สองทาง: การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเปิดใจ รับฟังและสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ เสริมสร้างด้วย สติ, ปัญญา สติควบคุมการตอบสนองอย่างเหมาะสม ปัญญาทำให้เข้าใจบริบท และใช้ถ้อยคำสื่อสารได้ตรงประเด็น

อุปนิสัยที่ 6 การผานพลัง: การทำงานเป็นทีม มีตัวบ่งชี้ 1) การยอมรับความแตกต่าง: การเคารพและเปิดใจรับฟังความคิดเห็น มุมมอง และจุดแข็งที่หลากหลายของผู้อื่น เสริมสร้าง ด้วย ศรัทธา, ปัญญา ศรัทธาช่วยให้ยอมรับคุณค่าของผู้อื่น ปัญญาช่วยแยกแยะและประเมิน ความหลากหลายอย่างสร้างสรรค์ 2) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์: การสื่อสารที่เน้นการ

แลกเปลี่ยนอย่างเข้าใจ เพื่อความร่วมมือที่แท้จริง เสริมสร้างด้วย สติ, ปัญญา สติควบคุมคำพูด ให้นุ่มนวลและเหมาะสม ปัญญาช่วยเลือกวิธีการสื่อสารให้สอดคล้องกับ บริบททีม 3) การสร้างความไว้วางใจในทีม: การเสริมสร้างความมั่นใจและความซื่อสัตย์ระหว่างสมาชิกในทีม เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สมาธิ ศรัทธาในความจริงใจของกันและกัน สมาธิช่วยให้มีความมั่นคง ในการประพฤติตน น่าเชื่อถือและ 4) การบูรณาการจุดแข็งของทีม: การรวมศักยภาพของ สมาชิกแต่ละคนเพื่อสร้างผลลัพธ์ร่วมที่ดีกว่าเดิม เสริมสร้างด้วย วิริยะ, ปัญญา, สมาธิ วิริยะ สร้างความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกัน ปัญญาช่วยมองเห็นจุดแข็ง สมาธิส่งเสริมการโฟกัส ประสานการทำงานร่วม

อุปนิสัยที่ 7 การกลับเลี้ยวให้คมอยู่เสมอ: การฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีตัวบ่งชี้

1) การพัฒนาด้านกายภาพ: การดูแลสุขภาพร่างกาย เช่น การออกกำลังกาย พักผ่อนและ โภชนาการ เสริมสร้างด้วย วิริยะ, สติ วิริยะส่งเสริมความต่อเนื่องในการดูแลสุขภาพ สติช่วยให้ รู้ตัวและระมัดระวังในพฤติกรรมสุขภาพ 2) การพัฒนาด้านจิตวิญญาณ: การสร้างคุณธรรม ความสงบ และการเชื่อมโยงกับสิ่งที่มีความหมายในชีวิต เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สมาธิ ศรัทธา เป็นรากฐานของจิตวิญญาณ สมาธิช่วยให้จิตใจมั่นคงและสงบ 3) การพัฒนาด้านสติปัญญา: การเรียนรู้ ฝึกฝน เพิ่มพูนความรู้และความเข้าใจ เสริมสร้างด้วย ปัญญา, วิริยะ, สมาธิ ปัญญา คือเป้าหมายหลักของการเรียนรู้ วิริยะสร้างความเพียร สมาธิช่วยให้จดจ่อและมีประสิทธิภาพ ในการเรียนรู้และ 4) การพัฒนาด้านสังคมและอารมณ์: การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การควบคุม อารมณ์ และการเข้าใจผู้อื่น เสริมสร้างด้วย สติ, ปัญญา, ศรัทธา สติช่วยควบคุมอารมณ์ ปัญญา ช่วยวิเคราะห์สถานการณ์สังคม ศรัทธาเสริมแรงศรัทธาต่อความดีในผู้อื่น แสดงผลการยืนยัน องค์ประกอบของผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการยืนยันการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบ

ที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	Result	$\bar{X}$	S.D.	Result
1)	การคิดเชิงรุก (Be Proactive)	4.45	0.35	Much	4.30	0.40	Much
1.1)	การตระหนักรู้และเลือกอย่างมีสติ เสริมสร้างด้วย สติ,ปัญญา	4.51	0.30	Most	4.40	0.35	Much
1.2)	การริเริ่มดำเนินการเชิงรุก เสริมสร้างด้วย วิริยะ, ศรัทธา	4.40	0.40	Much	4.25	0.45	Much
1.3)	การเรียนรู้และปรับตัวต่อเนื่อง เสริมสร้าง ด้วย ปัญญา, วิริยะ	4.35	0.35	Much	4.20	0.40	Much
1.4)	ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สติ	4.30	0.40	Much	4.15	0.35	Much
2)	การกำหนดผลลัพธ์ของการกระทำ (Begin with the End in Mind)	4.55	0.25	Most	4.45	0.30	Much

ที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	Result	$\bar{X}$	S.D.	Result
2.1)	การกำหนดวิสัยทัศน์ เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, ปัญญา	4.60	0.20	Most	4.51	0.25	Most
2.2)	เป้าหมายชัดเจน เสริมสร้างด้วย สมาธิ, ปัญญา	4.52	0.30	Most	4.40	0.35	Much
2.3)	การวางแผนเชิงกลยุทธ์ เสริมสร้างด้วย ปัญญา, วิริยะ	4.45	0.35	Much	4.35	0.40	Much
2.4)	การสร้างแรงจูงใจภายใน เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, วิริยะ	4.40	0.40	Much	4.30	0.45	Much
3)	การทำสิ่งที่สำคัญก่อน (Put First Things First)	4.53	0.30	Most	4.40	0.35	Much
3.1)	การจัดลำดับความสำคัญของงาน เสริมสร้างด้วย ปัญญา, สมาธิ	4.55	0.25	Most	4.45	0.30	Much
3.2)	การวางแผนระยะสั้นและระยะยาว เสริมสร้างด้วย ปัญญา, ศรัทธา	4.51	0.30	Most	4.40	0.35	Much
3.3)	การมุ่งเน้นงานสร้างคุณค่าสูงสุด เสริมสร้างด้วย วิริยะ, ปัญญา	4.45	0.35	Much	4.35	0.40	Much
3.4)	วินัยและการปฏิบัติตามแผน เสริมสร้างด้วย สติ, วิริยะ	4.40	0.40	Much	4.30	0.45	Much
4)	คิดแบบชนะ/ชนะ (Think Win/Win)	4.35	0.35	Much	4.25	0.40	Much
4.1)	กรอบความคิดแบบร่วมมือ เสริมสร้างด้วย ปัญญา, ศรัทธา	4.40	0.40	Much	4.30	0.45	Much
4.2)	คุณลักษณะส่วนบุคคล เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สติ	4.35	0.35	Much	4.25	0.40	Much
4.3)	การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก เสริมสร้างด้วย สติ, สมาธิ	4.30	0.40	Much	4.20	0.45	Much
4.4)	กระบวนการข้อตกลงร่วม เสริมสร้างด้วย ปัญญา, วิริยะ	4.25	0.45	Much	4.15	0.50	Much
5)	เข้าใจผู้อื่น (Seek First to Understand, Then to Be Understood)	4.40	0.35	Much	4.30	0.40	Much
5.1)	การฟังอย่างเข้าใจ เข้าใจ เสริมสร้างด้วย สติ, เมตตา (นัยในศรัทธา)	4.45	0.30	Much	4.35	0.35	Much
5.2)	การแสดงความเห็นอกเห็นใจ เสริมสร้างด้วย ปัญญา, ศรัทธา	4.40	0.35	Much	4.30	0.40	Much

ที่	องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		$\bar{X}$	S.D.	Result	$\bar{X}$	S.D.	Result
5.3)	การสร้างควมไว้วางใจ เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สติ, สมาธิ	4.35	0.40	Much	4.25	0.45	Much
5.4)	การสื่อสารสองทาง เสริมสร้างด้วย สติ, ปัญญา	4.30	0.45	Much	4.20	0.50	Much
6)	การผสานพลัง (Synergize)	4.45	0.30	Much	4.35	0.35	Much
6.1)	การยอมรับความแตกต่าง เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, ปัญญา	4.54	0.25	Most	4.40	0.30	Much
6.2)	การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เสริมสร้างด้วย สติ, ปัญญา	4.45	0.30	Much	4.35	0.35	Much
6.3)	การสร้างควมไว้วางใจในทีม เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สมาธิ	4.40	0.35	Much	4.30	0.40	Much
6.4)	การบูรณาการจุดแข็งของทีม เสริมสร้างด้วย วิริยะ, ปัญญา, สมาธิ	4.35	0.40	Much	4.25	0.45	Much
7)	การลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ (Sharpen the Saw)	4.52	0.30	Most	4.40	0.35	Much
7.1)	การพัฒนาด้านกายภาพ เสริมสร้างด้วย วิริยะ, สติ	4.45	0.35	Much	4.35	0.40	Much
7.2)	การพัฒนาด้านจิตวิญญาณ เสริมสร้างด้วย ศรัทธา, สมาธิ	4.53	0.30	Most	4.40	0.35	Much
7.3)	การพัฒนาด้านสติปัญญา เสริมสร้างด้วย ปัญญา, วิริยะ, สมาธิ	4.55	0.25	Most	4.45	0.30	Much
7.4)	การพัฒนาด้านสังคมและอารมณ์ เสริมสร้างด้วย สติ, ปัญญา, ศรัทธา	4.45	0.35	Much	4.35	0.40	Much

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สังเคราะห์ และยืนยันองค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักพละ 5 ของผู้บริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักพละ 5 ของผู้บริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนที่สอดคล้องกัน ส่วนแรกคืออุปนิสัย 7 ประการ: การคิดเชิงรุก การกำหนดผลลัพธ์ของการกระทำ การทำสิ่งสำคัญก่อน การคิดแบบชนะ/ชนะ การเข้าใจผู้อื่น การผสานพลัง และการลับเลื่อยให้คมอยู่เสมอ ส่วนที่สองคือหลักพละ 5: ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิและปัญญา ที่ทำหน้าที่เสริมสร้างอุปนิสัยแต่ละด้าน การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยืนยันว่าองค์ประกอบทั้งสองส่วนสามารถบูรณาการ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารได้อย่างรอบด้าน ทั้งด้านภาวะผู้นำ จริยธรรม และการบริหารองค์กร

2. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักพละ 5 ของผู้บริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 7 อุปนิสัยและหลักพละ 5 พบว่า แต่ละอุปนิสัยมีตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมที่ชัดเจน และสามารถเสริมพลังด้วยหลักพละ 5 ได้อย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น อุปนิสัยที่ 1 การคิดเชิงรุก มีตัวบ่งชี้ เช่น การตระหนักรู้และเลือกอย่างมีสติ ซึ่งสามารถเสริมด้วยสติและปัญญา และการริเริ่มดำเนินการเชิงรุก ซึ่งเสริมด้วยวิริยะและศรัทธา อุปนิสัยที่ 7 การปล่อยใจให้คมอยู่เสมอ มีตัวบ่งชี้ เช่น การพัฒนาด้านสติปัญญา ซึ่งเสริมด้วยปัญญาและวิริยะและการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ ซึ่งเสริมด้วยศรัทธาและสมาธิ การสังเคราะห์ครั้งนี้เน้นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีตะวันตก (อุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูง) กับหลักธรรมตะวันออก (พละ 5) เพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่สมบูรณ์สำหรับการพัฒนาผู้บริหารในบริบทไทย

3. เพื่อยืนยันองค์ประกอบการพัฒนาอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักพละ 5 ของผู้บริหารวิทยาลัยสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน พบว่าทุกองค์ประกอบได้รับการยืนยันว่ามีความเหมาะสมในระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด” โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.30-4.55 โดยเฉพาะการกำหนดผลลัพธ์ของการกระทำ (ค่าเฉลี่ย 4.55) และการปล่อยใจให้คมอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.52) ได้รับการประเมินสูงสุด ส่วนตัวบ่งชี้อย่างน้อย เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ (4.60) และการพัฒนาด้านสติปัญญา (4.55) มีความเหมาะสมในระดับ “มากที่สุด” ในด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ผลการประเมินอยู่ในระดับสูงโดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.15-4.45 ซึ่งแสดงว่าองค์ประกอบนี้สามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในสถานการณ์การบริหารงานอาชีวศึกษา

โดยการวิจัยนี้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้ออย่างครบถ้วน องค์ประกอบที่พัฒนาขึ้นมีฐานทฤษฎีที่แข็งแกร่งจากทั้งแนวคิดสากลและหลักพุทธธรรม การบูรณาการอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักพละ 5 สร้างสมดุลระหว่างสมรรถนะและจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผลการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญเพิ่มความน่าเชื่อถือและแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการขยายผลสู่การฝึกอบรมหรือนโยบายการพัฒนาบุคลากรผู้บริหารในระบบการศึกษาอาชีวศึกษาไทย

อภิปรายผล

การวิจัยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ซึ่งผลการวิจัยสามารถอภิปรายเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและทฤษฎีต่างๆ ดังนี้

1) การเปรียบเทียบผลการวิจัยกับงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง 1.1) อุปนิสัยประสิทธิผลสูง 7 ประการ ผลการศึกษา 7 อุปนิสัยตามแนวคิดของ Covey (1989) สอดคล้องกับงานวิจัยของ

Duckworth (2023) ที่เน้นความสำคัญของความเพียร (Grit) ในการพัฒนาศักยภาพบุคคลและ Dweck (2023) ที่เสนอแนวคิดกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งสองแนวคิดมีความเชื่อมโยงกับอุปนิสัยเชิงรุกและการพัฒนาตนเองในงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ การศึกษาของ Sinek (2019) เรื่องการเริ่มต้นด้วย “ทำไม” (Start with Why) ยังสอดคล้องกับอุปนิสัยที่ 2 ที่เน้นการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน ข้อแตกต่างที่สำคัญคือ งานวิจัยนี้ได้เสริมมิติทางพุทธธรรมผ่านหลักพละ 5 ซึ่งไม่ปรากฏในงานของไควหรือนักวิชาการตะวันตก โดยเฉพาะการบูรณาการ ศรัทธาและสติ เข้ากับการตัดสินใจเชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับงานของพระธรรมปิฎก (2542) ที่เน้นความเชื่อมั่นในหลักธรรมและการมีสติรู้ตัวเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาตนเองและ 1.2) หลักพละ 5 ผลการสังเคราะห์หลักพละ 5 (ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา) สอดคล้องกับงานของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต, 2561) ที่อธิบายว่าพละ 5 เป็นพลังด้านทานกิลเลสและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาจิต และงานของพระธรรมวิสุทธิกวี (2549) ที่เน้นบทบาทของสมาธิและปัญญาในการพัฒนาจิตใจและปัญญา ข้อค้นพบใหม่ที่สำคัญคือการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าหลักพละ 5 สามารถนำไปเสริมสร้างอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงได้อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม เช่น การใช้วิริยะ (ความเพียร) สนับสนุนการริเริ่มดำเนินการเชิงรุก ซึ่งแตกต่างจากงานของ Covey (1989) ที่เน้นเพียงการพัฒนาพฤติกรรมภายนอกโดยไม่ได้ลงลึกถึงการพัฒนาคุณภาพจิตใจ

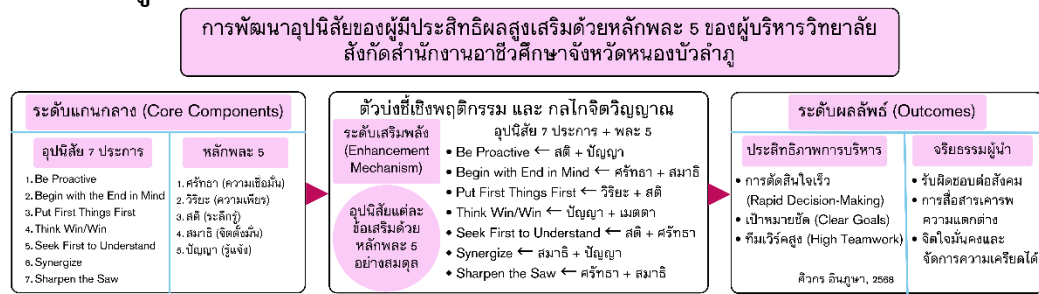
2) การยืนยันองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 9 ท่าน พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ ด้านความเหมาะสมทุกองค์ประกอบได้รับการยืนยันในระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 4.30-4.55) โดยเฉพาะการกำหนดผลลัพธ์ของการกระทำ (4.55) และ การปล่อยใจให้คมอยู่เสมอ (4.52) ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Clear (2021) ที่เน้นการพัฒนานิสัยย่อยอย่างสม่ำเสมอ (Atomic Habits) เพื่อไปสู่ความสำเร็จระยะยาว ด้านความเป็นไปได้ ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.15-4.45) สะท้อนว่าองค์ประกอบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทการบริหารวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Edmondson (2023) เรื่องการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในองค์กร ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ตัวบ่งชี้ย่อย เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ (4.60) ได้รับการยืนยันในระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Collins (2020) ที่เน้นว่าผู้นำที่มีประสิทธิผลต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถถ่ายทอดสู่องค์กรได้

3. การบูรณาการระหว่างทฤษฎีตะวันตกและพุทธธรรม การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการผสมผสานแนวคิดอุปนิสัยของผู้มีประสิทธิผลสูงเสริมด้วยหลักพละ 5 สามารถสร้างสมดุลระหว่างสมรรถนะและจริยธรรม ซึ่งเป็นจุดแข็งที่ไม่พบในงานวิจัยอื่นๆ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคืออุปนิสัยที่ 4 เมื่อเสริมด้วยศรัทธาและปัญญา จะช่วยให้ผู้บริหารมองเห็นผลประโยชน์ร่วมกันบนพื้นฐานของจริยธรรม ซึ่งต่างจากงานของ Grant (2023) ที่เน้นเพียงทักษะการเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์ อุปนิสัยที่ 5 เมื่อเสริมด้วยสติและเมตตา ส่งผลให้การรับฟังและการสื่อสารมี

คุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Goleman (2022) เรื่องความฉลาดทางอารมณ์ แต่เพิ่มมิติทางจิตวิญญาณที่ลึกซึ้งกว่า ข้อเสนอแนะจากการอภิปรายผลคือ ควรมีการศึกษาต่อยอดในเชิงปฏิบัติการ โดยออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมผู้บริหารที่บูรณาการทั้งสองแนวทางเข้าด้วยกัน เพื่อวัดผลลัพธ์เชิงประจักษ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะยาว

ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีและงานศึกษาทั้งในและต่างประเทศ โดยมีจุดเด่นที่ การบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับทฤษฎีสากล ซึ่งตอบโจทย์บริบทสังคมไทยและเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการที่ผ่านมา การพัฒนาผู้บริหารวิทยาลัยโดยใช้กรอบแนวคิดนี้จะช่วยส่งเสริมทั้งประสิทธิภาพการบริหารและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาอุปนิสัยผู้บริหารตามแนวคิดผู้มีประสิทธิผลสูงร่วมกับหลักพระ 5 สามารถส่งเสริมภาวะผู้นำและการจัดการอย่างมีคุณธรรมได้อย่างเป็นระบบ องค์ประกอบที่พัฒนาขึ้นได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้จริง การบูรณาการหลักพุทธธรรมช่วยเสริมความลึกซึ้งทางจริยธรรมให้กับแนวคิดตะวันตกและตอบโจทย์สังคมไทยได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย: ควรออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่นำกรอบแนวคิดนี้ไปใช้จริง โดยเน้นการประยุกต์อุปนิสัย 7 ประการร่วมกับหลักพระ 5 อย่างเป็นระบบ การประเมินผลลัพธ์เชิงประจักษ์ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามประสิทธิผลของการพัฒนาสถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่บูรณาการทั้งสองแนวคิดเข้าด้วยกัน และสร้างกลไกสนับสนุนให้ผู้บริหารสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายการพัฒนาผู้บริหารที่เน้นการบูรณาการภูมิปัญญาไทยกับแนวคิดสากล โดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมเฉพาะทาง ควรมีการปรับปรุงเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดนี้ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในการพัฒนาผู้บริหารตามแนวทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป: ควรขยายผลการวิจัยสู่กลุ่มผู้บริหารในบริบทอื่น เช่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาเอกชน เพื่อประเมินความยืดหยุ่น และประสิทธิภาพของโมเดลในวงกว้าง ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำแนวคิดไปใช้ การวิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลระหว่างวิธีการพัฒนาแบบดั้งเดิมกับแนวคิดใหม่นี้จะให้ข้อมูลที่มีค่าสำหรับการพัฒนาต่อไป ผลการศึกษาจะนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชนัญญา ไยล่อ. (2560). *การบริหารตนเองเพื่อประสิทธิผลสูง*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจียรไชย ยักทะวงษ์. (2564). *การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในองค์กร*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นวรรตน์ ไวชมภู, และ วัน เดชพิชัย. (2554). *การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุษกร วัฒนบุตร. (2567). *ภาวะผู้นำเชิงบวกในองค์กรสมัยใหม่*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระคันธสาราภิวศ์. (2552). *โพธิปักขิยธรรม*. บริษัทบุญศิริการพิมพ์.
- พระธรรมปิฎก. (2542). *พุทธธรรม* (ฉบับปรับปรุง). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). (2549). *การพัฒนาจิต. สร้างสรรค์บุคส์*.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย* (เล่มที่ 14 มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์). มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณนิสา หนูวงศ์, อัญชลี จันทร์แจ่ม, และ ชลิตา วัฒนกรการ. (2566). *บทบาทของภาวะผู้นำต่อความผูกพันในองค์กร*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สงกรานต์ จิตสุทธิภากร. (2546). *ศักยภาพแห่งตน*. สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 31). โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2565). *รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษา*. สำนักงาน.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*. สำนักงาน.
- Brown, B. (2023). *Dare to lead: Brave work, tough conversations, whole hearts*. Random House.
- Cameron, K. (2021). *Positively energizing leadership: Virtuous actions and*

- relationships that create high performance*. Berrett-Koehler Publishers.
- Clear, J. (2021). *Atomic habits: An easy & proven way to build good habits & break bad ones*. Avery.
- Collins, J. (2020). *Good to great: Why some companies make the leap... and others don't*. HarperBusiness.
- Covey, S. R. (1989). *The 7 habits of highly effective people*. Free Press.
- Covey, S. R. (2020). *The 7 habits of highly effective people: 30th anniversary edition*. Simon & Schuster.
- Duckworth, A. (2023). *Grit: The power of passion and perseverance*. Scribner.
- Dweck, C. S. (2023). *Mindset: The new psychology of success*. Ballantine Books.
- Edmondson, A. (2023). *The fearless organization: Creating psychological safety in the workplace for learning, innovation, and growth*. Wiley.
- Edmondson, A. (2024). *Right kind of wrong: The science of failing well*. Atria Books.
- Goleman, D. (2022). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ (25th anniversary ed.)*. Bantam.
- Grant, A. (2023). *Think again: The power of knowing what you don't know*. Viking.
- Heffernan, M. (2021). *Uncharted: How to navigate the future*. Avid Reader Press.
- Kahneman, D., Sibony, O., & Sunstein, C. R. (2021). *Noise: A flaw in human judgment*. Little, Brown Spark.
- Lencioni, P. (2022). *The five dysfunctions of a team: A leadership fable (20th anniversary ed.)*. Jossey-Bass.
- Newport, C. (2023). *Deep work: Rules for focused success in a distracted world*. Grand Central Publishing.
- Pink, D. H. (2021). *Drive: The surprising truth about what motivates us*. Riverhead Books.
- Pink, D. H. (2022). *The power of regret: How looking backward moves us forward*. Riverhead Books.
- Sinek, S. (2019). *Start with why: How great leaders inspire everyone to take action*. Portfolio.
- Sinek, S. (2021). *The infinite game*. Portfolio.

UNESCO. (2012). *Education for sustainable development sourcebook*. UNESCO.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>.

ความคาดหวังและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของประเทศไทย*

PUBLIC EXPECTATIONS AND CONFIDENCE TOWARDS THE SERVICE EFFICIENCY OF STRADDLE MONORAIL TRAIN IN THAILAND

ปัทมา สระแก้ว¹ และ พรพรรณ เหมะพันธุ์²

Patthama Sakaew¹ and Pornphan Hemaphan²

¹⁻²ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹⁻²Department of Political Science and Public Administration Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Corresponding Author's Email: patthama.sak@ku.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของผู้ใช้บริการ สายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) 2) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลืองและสายสีชมพู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และความคาดหวังของผู้ใช้บริการ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการต่อหน่วยงานของรัฐกับประสิทธิภาพการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลืองและสายสีชมพู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลืองและสายสีชมพู จำนวน 200 คนต่อสาย รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบโควต้า เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ .978 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว สายสีเหลืองและสายสีชมพู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลืองและสายสีชมพู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และความคาดหวังของผู้ใช้บริการ พบว่า อาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการให้บริการสายสีเหลืองและสายสีชมพู แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในทำนองเดียวกัน ความคาดหวังของผู้ใช้บริการแตกต่างกัน ประสิทธิภาพการให้บริการสายสีเหลืองและสายสีชมพู แตกต่างกัน และ 3) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการต่อหน่วยงานของรัฐกับประสิทธิภาพการให้บริการสายสีเหลืองและสายสีชมพู พบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงในทิศทางบวก

* Received 6 July 2025; Revised 31 July 2025; Accepted 1 August 2025

คำสำคัญ: ความคาดหวังของประชาชน, ความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐ, ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว

Abstract

This quantitative research aimed to 1) examine the level of service efficiency of the monorail service of the Yellow Line (Lat Phrao-Samrong) and Pink Line (KhaeRai-Min Buri), 2) compare the service efficiency of the Yellow Line and Pink Line Projects, classified by personal factors and public expectations, and 3) study the relationship between public confidence in government agency and the service efficiency of the Yellow Line and Pink Line projects. A sample group of 400 passengers was collected, in which 200 passengers were from each project, using quota sampling method. Data was collected by questionnaire with overall reliability values of .978. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-tests, one-way ANOVA, and Pearson correlation coefficient, were employed.

The results revealed that 1) the overall service efficiency of the Yellow Line and Pink Line projects were at a high level 2) demographic factors of occupation showed statistically significant differences with service efficiency at .05 level of significance. In the meantime, citizen expectation was statistically associated with service efficiency 3) there was a strong positive correlation between public confidence and service efficiency.

Keywords: Public expectation, Public confidence, Service efficiency of the monorail system

บทนำ

กรุงเทพมหานครในฐานะเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นแหล่งใจกลางธุรกิจ เศรษฐกิจการค้า ทำให้มีผู้อยู่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากจนเกิดความหนาแน่น จากสถิติของสำนักวิเคราะห์และประเมินผล กรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย รายงานว่าปี พ.ศ. 2564-2566 ความหนาแน่นประชากรของจังหวัดกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2564 มีจำนวน 3,524 คน/ตารางกิโลเมตร ต่อมาในปี พ.ศ. 2565 จำนวน 3,503 คน/ตารางกิโลเมตร และในปี พ.ศ. 2566 จำนวน 3,488 คน/ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นมากที่สุดใน

ประเทศไทย (สำนักวิเคราะห์และประเมินผล กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.) ดังนั้นจึงส่งผลไปสู่พื้นที่รอบนอก รวมถึงปริมณฑล ผู้คนในกรุงเทพและปริมณฑลต่างมีวิถีชีวิตที่ใช้เวลามากไปกับการเดินทาง ส่งผลให้เกิดสภาพการจราจรติดขัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาเร่งด่วน ทำให้รัฐบาลหรือหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องอื่นๆ จึงได้หันมาพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะให้ดียิ่งขึ้นเพื่อรองรับการเดินทางของคนในเมือง ซึ่งหนึ่งในนั้นคือ ‘รถไฟฟ้า’ โดยรถไฟฟ้าที่ได้มีการเปิดบริการให้ประชาชนได้ใช้บริการสายใหม่ล่าสุดในปี พ.ศ. 2566 คือโครงการรถไฟฟ้ามหานครสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และต่อมาในปี พ.ศ. 2567 คือ โครงการรถไฟฟ้ามหานครสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของ การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) สำหรับโครงการรถไฟฟ้าทั้งสองสายนั้นใช้ระบบรถไฟฟ้าแบบรางเดี่ยว (straddle-monorail) เป็นแบบคล่อมรางขนาดเล็ก หรือเรียกว่า ‘โมโนเรล’ ที่เป็นระบบแบบไร้คนขับ โครงการแรกในประเทศไทย อย่างไรก็ตามภายหลังจากมีการเปิดให้บริการเดินรถในระยะแรกเริ่มของรถไฟฟ้าสายสีเหลืองและสายสีชมพู พบว่ามีปัญหาและความขัดข้องในการให้บริการหลายครั้ง เช่น 1. เหตุการณ์รางจ่ายกระแสไฟฟ้าของโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพูที่เป็นท่อนอลูมิเนียมหล่นร่วงลงมาทับรถของคนทั่วไปที่สัญจรไปมาจนกระทั่งได้รับความเสียหาย (ไทยรัฐออนไลน์, 2566) 2. เหตุการณ์ชิ้นส่วนรางจ่ายรถไฟฟ้าของโครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลืองหล่นลงมาบนพื้นถนนศรีนครินทร์และส่งผลให้รถยนต์ของประชาชนได้รับความเสียหายหลายคัน และรถไฟฟ้าสายสีเหลืองต้องหยุดให้บริการชั่วคราวส่งผลให้ผู้โดยสารรถไฟฟ้ามีความตื่นตระหนกและตกค้างตามสถานีอื่นๆ จำนวนมาก (ไทยรัฐออนไลน์, 2567)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงมาตรการด้านความปลอดภัยของระบบขนส่งมวลชนสาธารณะทำให้ประชาชนเกิดความไม่มั่นใจและมีความกังวลใจที่จะใช้บริการรถไฟฟ้า นอกจากนี้เมื่อได้ศึกษางานวิจัยของ รฟม. เกี่ยวกับรายงานผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้ามหานคร ปี พ.ศ.2566 ซึ่งผลการสำรวจพบว่าผู้ให้บริการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย, 2566) เช่นเดียวกับความคาดหวังซึ่งอยู่ในระดับที่มีความคาดหวังสูงมาก แต่เมื่อพิจารณาตามคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจที่ได้มีคะแนนเฉลี่ยที่ยังต่ำกว่าความคาดหวัง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังและความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของประเทศไทย” เนื่องจากมีปัญหาคิดขึ้นของรถไฟฟ้าสายใหม่ที่เปิดให้บริการ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของผู้ใช้บริการกับความคาดหวังของผู้ใช้บริการและความเชื่อมั่นที่ผู้ใช้บริการมีต่อหน่วยงานของรัฐ (การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย : รฟม.) และเพื่อสามารถนำผลการศึกษาไปปรับปรุงหรือแก้ไขการดำเนินงาน เพราะโครงสร้างพื้นฐานขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพนั้นสะท้อนถึงศักยภาพของรัฐและถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนทุกภาคส่วนของประเทศให้พัฒนาไปข้างหน้าและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของผู้ใช้บริการโครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี)
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และความคาดหวังของผู้ใช้บริการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการ ต่อหน่วยงานของรัฐ กับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี)

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ผู้ใช้บริการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ความคาดหวังของผู้ใช้บริการแตกต่างกัน ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของผู้ใช้บริการ โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐของผู้ใช้บริการมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ผู้ใช้บริการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) ทั้งหมด 30 สถานี และผู้ให้บริการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) ทั้งหมด 23 สถานี เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรผู้ให้บริการรถไฟฟ้าสายสีชมพูและสายสีเหลืองในแต่ละวันที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมด้วยวิธีการของ คอแครน (Cochran, 1977) ซึ่งคำนวณออกมาได้ 385 ตัวอย่าง และได้ปรับขนาดให้เท่ากับ 400 คน แบ่งออกเป็น 200 หน่วยตัวอย่างต่อเส้นทางเดินรถไฟฟ้า และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับโดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน จำนวน 7 ข้อ ลักษณะแบบเลือกตอบปลายปิด

ส่วนที่ 2 ระดับความคาดหวังของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำนวน 16 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำนวน 17 ข้อ

ส่วนที่ 5 ใส่ข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

3. การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและความชัดเจนของถ้อยคำโดยอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการ เพื่อปรับปรุงก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

2) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามที่ออกแบบไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ศึกษา จำนวน 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความน่าเชื่อถือ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยในภาพรวม เท่ากับ .978 และเมื่อพิจารณารายตัวแปร พบว่า ปัจจัยด้านความคาดหวัง (ตัวแปรอิสระ) ได้ .938 ส่วนปัจจัยด้านความเชื่อมั่น (ตัวแปรอิสระ) ได้ .961 และปัจจัยด้านประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว (ตัวแปรตาม) ได้ .948

3) การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม โดยตรวจสอบค่า Corrected Item-Total Correlation พบว่า อยู่ในช่วง 0.479 - 0.893 โดยทุกข้อมีค่าเกินเกณฑ์ 0.20 จึงแสดงถึงอำนาจจำแนกที่ดี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยจัดทำและเตรียมแบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการแจกจ่าย

2) ลงพื้นที่ เพื่อแจกแบบสอบถามในแต่ละสถานีของรถไฟฟ้าสายสีเหลืองและสายสีชมพู โดยแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ และพยายามกระจายจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามให้มีความใกล้เคียงกันในแต่ละสถานี โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้โดยสารรถไฟฟ้า ประมาณ 6-9 คนต่อสถานี เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวม 200 คนต่อสายการเดินรถไฟฟ้า รวมทั้งสิ้น 400 คน จำแนกเป็น สายสีเหลือง จำนวน 23 สถานี และสายสีชมพู จำนวน 30 สถานี

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์และความครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถาม เมื่อได้ตามเป้าหมายที่กำหนดก็นำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีวิธีดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ระดับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของผู้ใช้บริการ สายสีเหลืองและสาย

สีชมพู ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.)

2) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว สายสีเหลืองและสายสีชมพู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และความคาดหวังของผู้ใช้บริการ ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยพิจารณาจากค่า F-test และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Fisher's Least Significant Difference (LSD) สำหรับกรณีที่มีความแตกต่างกันตามนัยสำคัญทางสถิติ

3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการต่อหน่วยงานของรัฐ กับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลืองและสายสีชมพู ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของโครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลือง และสายสีชมพู แยกเป็นรายด้าน

ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว	โครงการรถไฟฟ้า	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความคุ้มค่า	สายสีเหลือง	4.21	.42	มากที่สุด
	สายสีชมพู	4.29	.37	มากที่สุด
2. ด้านการตอบสนองความต้องการ	สายสีเหลือง	4.24	.52	มากที่สุด
	สายสีชมพู	4.29	.40	มากที่สุด
3. ด้านความทั่วถึง	สายสีเหลือง	4.23	.41	มากที่สุด

	สายสีชมพู	4.28	.37	มากที่สุด
4. ด้านความเสมอภาคและความ	สายสีเหลือง	4.22	.51	มากที่สุด
เป็นธรรม	สายสีชมพู	4.27	.44	มากที่สุด
5. ด้านความพร้อมในการให้บริการ	สายสีเหลือง	4.20	.56	มาก
	สายสีชมพู	4.24	.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลือง และสายสีชมพู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการตอบสนองความต้องการ ค่าเฉลี่ย 4.24 (S.D. = .52) รองลงมาคือ ด้านความทั่วถึง ค่าเฉลี่ย 4.23 (S.D. = .41) ด้านความเสมอภาคและความเป็นธรรม ค่าเฉลี่ย 4.22 (S.D. = .51) ด้านความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย 4.21 (S.D. = .42) และด้านความพร้อมในการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D. = .56) นอกจากนี้พบว่า สายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย 4.29 (S.D. = .37) รองลงมาคือ ด้านการตอบสนองความต้องการ ค่าเฉลี่ย 4.29 (S.D. = .40) ด้านความทั่วถึง ค่าเฉลี่ย 4.28 (S.D. = .37) ด้านความเสมอภาคและความเป็นธรรม ค่าเฉลี่ย 4.27 (S.D. = .44) และด้านความพร้อมในการให้บริการ ค่าเฉลี่ย 4.24 (S.D. = .39) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	t-test/F-test	p-value
1. เพศ	0.76	0.447
2. อายุ	1.586	0.177
3. สถานภาพ	0.255	0.775
4. ระดับการศึกษา	1.038	0.355
5. อาชีพ	5.973	0.001*
6. รายได้ต่อเดือน	2.041	0.072
7. ลักษณะที่อยู่อาศัย	0.383	0.682

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ใช้บริการรถไฟฟารางเดี่ยวสายสีเหลือง และสายสีชมพู ที่มีอาชีพแตกต่างกัน ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

วัตถุประสงค์ที่ 2 (ต่อ) เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำแนกตามความคาดหวังของผู้ใช้บริการ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำแนกตามภาพรวมของความคาดหวัง

ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟารางเดี่ยว	F-test	p-value
1. ด้านความสบายและสิ่งอำนวยความสะดวก	32.735	0.00*
2. ด้านการประหยัดค่าใช้จ่าย	23.201	0.00*
3. ด้านกำหนดเวลาที่น่าเชื่อถือ	25.097	0.00*
4. ด้านความปลอดภัยภายในขบวนรถและสถานี	26.085	0.00*

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคาดหวังของผู้ใช้บริการทั้ง 4 ด้าน แตกต่างกัน ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

วัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการ ต่อหน่วยงานของรัฐ กับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐกับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี)

ความเชื่อมั่นต่อ หน่วยงานของรัฐ	ประสิทธิภาพในการให้บริการ รถไฟฟ้ารางเดี่ยว		ระดับ ความสัมพันธ์	ลำดับ ความสัมพันธ์
	r	p-value		
1. ด้านความสามารถ	.418**	.000	ปานกลาง	3
2. ด้านความไว้วางใจ	.503**	.000	ปานกลาง	1
3. ด้านความซื่อสัตย์		.379**	.000	ปานกลาง
5				
4. ด้านการเปิดเผย		.409**	.000	ปานกลาง
4				
5. ด้านการเอาใจใส่	.486**	.000	ปานกลาง	
2				
รวม	.719**	.000	สูง	

r = ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

* $p < .05$

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = .719$) เป็นไปในทิศทางบวก

อภิปรายผล

1. ระดับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลือง และสายสีชมพู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า ผู้ใช้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการตอบสนองความต้องการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการใช้บริการรถไฟฟ้าจะมีเจ้าหน้าที่ให้ ผู้ใช้บริการสามารถซักถามเกี่ยวกับข้อมูลการเดินทางได้ และจะได้รับการชี้แจงข้อมูลจาก เจ้าหน้าที่อย่างทันทั่วทั้งที่ โดยมีช่องทางเปิดโอกาสให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าไปร้องเรียนการดำเนินงานหรือแสดงความคิดเห็นอื่นๆได้ เพื่อที่จะนำข้อร้องเรียนต่างๆไปพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้งเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินต่างๆทางสถานีก็สามารถจัดการแก้ไขปัญหาให้กับผู้บริการได้อย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ และเมื่อเปรียบเทียบจำนวน ผู้ใช้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลืองในแต่ละวันเมื่อเทียบกับสายสีชมพูมีจำนวนน้อยกว่าพอสมควร อาจเป็นส่วนทำให้การให้บริการของรถไฟฟ้าสายสีเหลืองสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดี ส่งผลให้ผู้บริการเกิดความรู้สึกพอใจ สอดคล้องกับผลการศึกษา

ของ นกัสนร นำประดิษฐ์ทรัพย์ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการของสถานีนขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพฯ (บรมราชชนนี) ในมุมมองของผู้ใช้บริการ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการของสถานีนขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพฯ (บรมราชชนนี) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยจะพบว่า ด้านการตอบสนองต่อลูกค้าอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้พบว่า ผู้ใช้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความคุ้มค่า อาจเป็นเพราะผู้ให้บริการรู้สึกได้ถึงความสะดวกคุ้มค่าในการเข้าใช้บริการรถไฟฟ้า ที่มีความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย เมื่อเปรียบเทียบกับการเดินทางด้วยประเภทอื่น เช่น รถยนต์ส่วนบุคคล หรือรถประจำทาง ที่มักจะเกิดปัญหาการจราจรติดขัดทำให้ใช้เวลาค่อนข้างนานกว่าจะถึงจุดหมายปลายทางภายในระยะเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด หากเลือกใช้บริการรถไฟฟ้าจะสามารถช่วยให้ประหยัดเวลาในการเดินทางไปได้พอสมควร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธีระ กลวรวิทย์และคณะ (2566) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านคุณภาพ ความคุ้มค่าของการใช้บริการ และการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของผู้ประกอบการ Social Commerce ในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านคุณภาพและความคุ้มค่าของการใช้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีอาชีพแตกต่างกัน ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลืองและสายสีชมพู แตกต่างกัน เนื่องจาก ความแตกต่างด้านอาชีพมีผลต่อความคิดเห็นของประสิทธิภาพในการให้บริการ อย่างเช่น กลุ่มข้าราชการหรือกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนที่อยู่ในวัยทำงาน อาจได้มีโอกาสใช้บริการรถไฟฟ้าเป็นประจำทุกวันและมีกำลังจ่ายเงินค่าโดยสารได้มากกว่ากลุ่มนักเรียน/นักศึกษาที่ยังไม่มีรายได้ที่แน่นอน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชยและคณะ (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการรถตู้โดยสารประจำทางสายตะวันตก ผลการศึกษาพบว่า อาชีพมีผลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้โดยสารรถตู้ประจำทาง

นอกจากนี้ ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) จำแนกตามความคาดหวังของผู้ใช้บริการ พบว่า ความคาดหวังของผู้ใช้บริการแตกต่างกัน ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยว สายสีเหลืองและสายสีชมพู แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ใช้บริการมักจะมี ความคาดหวังทั้งมากและน้อยว่าจะได้รับการบริการที่ดีมีค่าคุ้มค่ากับเงินที่ต้องจ่ายไป เมื่อได้ใช้บริการแล้วย่อมจะต้อง

เกิดความคิดเห็นที่มีต่อการให้บริการนั้นว่าเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องพัฒนาโครงสร้างรถไฟฟ้าสาธารณะขั้นพื้นฐานและดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการตอบสนองความคาดหวังของผู้ใช้บริการและอยู่เหนือกว่าความคาดหวังที่ผู้ใช้บริการรู้สึกได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สิริวิรัช เอียสกุล (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังคุณภาพการให้บริการ การรับรู้คุณภาพ และความภักดีของลูกค้า ในการใช้บริการรถขนส่งระหว่างประเทศในจังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้ามีความคาดหวังต่อคุณภาพการให้บริการรถขนส่งระหว่างประเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของลูกค้ากับการรับรู้คุณภาพของบริการ พบว่ามีความแตกต่างกันทุกด้าน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการต่อหน่วยงานของรัฐ กับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของผู้ใช้บริการ โครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง (ลาดพร้าว-สำโรง) และโครงการรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย-มีนบุรี) พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = .719$) เป็นไปในทิศทางบวก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐ ด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ รฟม. ถือเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลกิจการทางรถไฟฟ้าสาธารณะที่มีชื่อเสียงมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีการก่อสร้างโครงการรถไฟฟ้าในหลายสาย จะเห็นได้ว่ามีความพยายามพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยที่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้บริการเป็นสิ่งสำคัญ ในกรณีที่รถไฟฟ้าสายสีเหลืองและสายสีชมพูเกิดอุบัติเหตุหลายครั้งจากที่ผ่านมาทางหน่วยงาน รฟม. ก็ไม่ได้มีความนิ่งนอนใจ มีความพยายามปรึกษาหารือเพื่อหาสาเหตุและแนวทางมาตรการความปลอดภัยโดยป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เกิดขึ้นอีก และพยายามเรียกความเชื่อมั่นของประชาชนให้กลับคืนมา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลวรรณ เก่งสาริกิจ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง การรับรู้ประโยชน์ความเชื่อมั่นในคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ ผลการศึกษาพบว่า ความเชื่อมั่นในคุณภาพการบริการด้านความเชื่อถือและไว้วางใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวของผู้ใช้บริการโครงการรถไฟฟ้าสายสีเหลือง และรถไฟฟ้าสายสีชมพู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ผู้ใช้บริการที่มีอาชีพแตกต่างกัน ส่งผลต่อ ความคิดเห็นของประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลืองและสายสีชมพู แตกต่างกัน นอกจากนี้ ความคาดหวังของผู้ใช้บริการแตกต่างกัน ประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ารางเดี่ยวสายสีเหลืองและสาย

สีชมพู แตกต่างกัน และพบว่า ความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐของผู้ใช้บริการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการให้บริการรถไฟฟ้ามหานคร สายสีเหลืองและสายสีชมพู โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง เป็นไปในทิศทางบวก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย มีดังนี้

1. การส่งเสริมความไว้วางใจสาธารณะ ซึ่งการส่งเสริมความไว้วางใจจะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กร ในอีกแง่หนึ่ง การที่ประชาชนมีความไว้วางใจต่อรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ สามารถสะท้อนได้ว่า หน่วยงานรัฐมีความรู้ความสามารถและมีความน่าเชื่อถือที่จะส่งมอบการให้บริการสาธารณะอย่างมีคุณค่าเพื่อประโยชน์สาธารณะ ดังนั้น เมื่อประชาชนเกิดความไว้วางใจจะช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานของรัฐได้รับการยอมรับ อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการให้บริการสาธารณะได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น 1) การเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการต่างๆที่อยู่ในองค์กร เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็น ผ่านการทำผลสำรวจต่อความน่าเชื่อถือหรือความไว้วางใจของหน่วยงานรัฐ ที่ประชาชนคิดว่ามีสิ่งใดบ้างที่ต้องการให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและต้องการให้เกิดขึ้นเพื่อที่จะสามารถเสริมสร้างความไว้วางใจได้ เป็นต้น 2) ส่งเสริมการฝึกอบรมหรือปลูกฝังเกี่ยวกับจริยธรรมการดำเนินงาน ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และการมีความละเอียดรอบคอบอย่างจริงจังให้กับบุคลากรของรัฐอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. ควรมีการส่งเสริมการขายให้กับกลุ่มผู้รับบริการอย่างจำเพาะ เช่น กลุ่มผู้ที่ยังไม่มีรายได้ที่แน่นอนหรือผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ควรจะได้สิทธิค่าโดยสารราคาถูกเป็นพิเศษ เพราะประชาชนบางส่วนมองว่าค่าโดยสารมีราคาค่อนข้างสูง และถ้าจำเป็นต้องเดินทางระยะทางไกล จะยิ่งทำให้ราคาค่าใช้บริการที่ต้องจ่ายมีราคาสูงเพิ่มขึ้นอีก จึงเป็นภาระค่าใช้จ่ายสำหรับกลุ่มคนดังกล่าว ดังนั้น รัฐอาจสนับสนุนให้มีการคิดเป็นราคาแบบเหมาจ่ายต่อเดือนสำหรับกลุ่มนักเรียน/ นักศึกษา ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้สูงอายุ กลุ่มวัยทำงานที่มีรายได้น้อย เป็นต้น เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการรับบริการขนส่งสาธารณะของประชาชนทุกกลุ่มในสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

- 1) ศึกษาปัจจัยตัวแปรอื่นๆที่อาจจะเป็นส่วนสำคัญในการให้บริการ เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการ
- 2) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นแทนการใช้แบบสอบถาม เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงและข้อคิดเห็นอื่นๆที่เป็นเชิงลึก
- 3) ศึกษาปัจจัยตัวแปรอื่นๆที่อาจจะเป็นส่วนสำคัญในการให้บริการ เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ เก่งสารกิจ. (2559). การรับรู้ประโยชน์ความเชื่อมั่นในคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ. ใน การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย. (2566). รายงานผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการรถไฟฟ้ามหานคร ปี พ.ศ.2566 (ครั้งที่ 2). เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.mrta.co.th/th/satisfaction-survey-reports/18151>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2566). เสียชีวิตที่ "สายสีชมพู" ทำรางจ่ายไฟร่วงยาว 3 กม. ทับรถพัง 3 เสาคอนกรีต 1 ต้น (คลิป). เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2750286>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2567). ขึ้นส่วนรถไฟฟ้าร่วง "สีเหลือง-ชมพู" หล่นกระแทกแก๊งอีก คาดโทษบริษัททำซุ่ย (คลิป). เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/2774393>
- ธีระ กุลวรวิทย์, จุไรรัตน์ พุทธรักษ์, และ นิพัฒน์ โพธิ์วิจิตร. (2566). ปัจจัยด้านคุณภาพ ความคุ้มค่าของการใช้บริการ และการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การเลือกใช้บริการขนส่งพัสดุของผู้ประกอบการ Social Commerce ในประเทศไทย. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 15(2), 63-80.
- นภัสสร นำประดิษฐ์ทรัพย์. (2563). ประสิทธิภาพการจัดการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร กรุงเทพฯ (บรมราชชนนี) ในมุมมองของผู้ใช้บริการ. ใน การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย, ชาริสสา หนูเลิศ, และ วรากร ตรงศิริ. (2562). ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการรถตู้โดยสารประจำทางสายตะวันตก. วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 5(2), 101-111.
- สำนักวิเคราะห์และประเมินผล กระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.). สถิติข้อมูลประชากร. เรียกใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2567 จาก <https://office.dpt.go.th/stbd/th/statistic-population-powerbi>
- สิริวงษ์ เอียสกุล. (2564). ความคาดหวังคุณภาพการให้บริการ การรับรู้คุณภาพ และความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการรถขนส่งระหว่างประเทศในจังหวัดหนองคาย. วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ, 8(2), 1-15.
- Cochran, W. G. (1977). Sampling Techniques. (3rd ed.). Newyork: John Wiley & Sons.

แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร*

THE MOBILIZING EDUCATIONAL RESOURCE GUIDELINES FOR
OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER THE OFFICES OF
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA IN SAKON NAKHON
PROVINCE

กัลยลักษณ์ คำโสภา¹ และ พนายุทธ เขยบาล²

Kanyalak Khumsopa¹ and Panayuth Choeybal²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻²Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email : kkanyalak37@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร และ 2) หาแนวทาง โดยการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จำนวน 341 คน มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.891 และแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.956 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนี ความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การหาแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และยืนยันแนวทางโดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มเดิม ผลการวิจัยพบว่า

1. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร มีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น โดยเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านทรัพยากรการเงิน ด้านทรัพยากรบุคคล ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ และ ด้านทรัพยากร การบริหารจัดการ

2. แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร มีทั้งหมด 19 แนวทาง ประกอบด้วย

* Received 24 June 2025; Revised 1 August 2025; Accepted 5 August 2025

ด้านทรัพยากรบุคคล มี 5 แนวทาง ด้านทรัพยากรการเงิน มี 5 แนวทาง ด้านทรัพยากรวัสดุ อุปกรณ์ มี 5 แนวทาง และด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ มี 4 แนวทาง ได้รับการยืนยันว่าใช้ได้ทุกแนวทาง

คำสำคัญ: แนวทาง, การระดมทรัพยากร, โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

This study aimed to: 1) investigate the actual states, expected states, and needs for mobilizing educational resources in expansion opportunity schools under the primary educational service area offices in Sakon Nakhon province, and 2) to find the guidelines.

The research was divided into 2 phases. Phase 1 was to study the actual states, expected states, and needs. The sample group consisted of 341 school administrators and teachers under the office of the primary education area in Sakon Nakhon province. They were obtained through simple random sampling. The research instrument was a five rating-scale questionnaire. The reliability of the actual state was 0.891 and expected was 0.956. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and need index. Phase 2 was to find the guidelines. The informants were 9 experts, who were selected by purposive sampling and data were collected by semi-structured interview. Content analysis was used and verified the guidelines by the same group of informants. The findings of this research were as follows:

1. The actual state of resource mobilization for education in opportunity expansion schools under the primary educational service area offices in Sakon Nakhon province was found to be at a high level, while the expected state was at the highest level. The needs were ranked in the following order, from the first to the last as follows: financial resources, human resources, material and equipment resources, and management resources.

2. The mobilizing educational resource guidelines for opportunity expansion schools under the offices of primary educational service area in Sakon Nakhon province had 19 guidelines in total, consisting of 5 guidelines for human resources, 5 guidelines for financial resources, 5 guidelines for material resources,

and 4 guidelines for management resources. All guidelines have been confirmed to be applicable.

Keywords: Guidelines, Resource mobilization, School expands opportunities

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาให้เด็กทุกคนเป็นเวลา 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า และสนับสนุนค่าใช้จ่าสำหรับผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ตามความถนัดของตน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560: 14) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 วรรคหนึ่ง กำหนดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่า และมาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากรจากหลายแหล่งเพื่อจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2562: 33) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 28/2559 กำหนดแนวทางการดำเนินงานและอัตราค่าใช้จ่าในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี รวมถึงค่าจัดการเรียนการสอน ค่าหนังสือเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเครื่องแบบนักเรียน ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และค่าใช้จ่าอื่น (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564: 2)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากรัฐเป็นผู้รับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากรัฐไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรได้เพียงพอและทั่วถึง จึงต้องมีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐาน รวมถึงการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 9) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลตามแผนงานยุทธศาสตร์สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และโครงการสนับสนุนค่าใช้จ่าในการจัดการศึกษาตั้งแต่เกณฑ์อนุบาลจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567: 4)

จากการศึกษาแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปัจจุบันภายใน ด้านที่ 4 ประสิทธิภาพทางการเงิน จุดอ่อน งบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สพป.สกลนคร เขต 1, 2566: 32) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจนต้องไปทำงานต่างจังหวัดส่งผลให้การดูแลเอาใจใส่ไม่เต็มที่เท่าที่ควร สพป.สกลนคร เขต 2 สพฐ.จัดสรรงบประมาณไม่พอเพียงสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สพป.สกลนคร เขต 2, 2566: 45) สำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และมีอำนาจหน้าที่ ประสานระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สพป.สกลนคร เขต 3, 2566: 2)

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในด้านการส่งเสริม พัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาเกิดประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลส่งผลต่อผู้เรียนและการศึกษาไทยในทิศทางที่ดีและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อหาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู และผู้บริหารสถานศึกษาขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร จำนวน 2,820 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครู และผู้บริหารสถานศึกษาขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร กำหนดขนาดโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้จำนวน 341 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามโรงเรียนต่าง ๆ ในแต่ละเขตพื้นที่ ตามสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, เขต 2, และ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามจำนวน 341 ฉบับถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และ ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามภายใน 2 สัปดาห์

3.3 ผู้วิจัยรับแบบสอบถามทาง Google Forms (แบบสอบถามผ่านระบบอินเทอร์เน็ต) และโทรศัพท์ประสานขอรับแบบสอบถามแล้วตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยได้รับกลับมาจำนวน 341 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์หาสถิติ โดยใช้โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science: SPSS) ในการวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ซึ่งเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส นำมาวิเคราะห์ระดับการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) เพื่อแปลผล ดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ในระดับ มาก

2.51 - 3.50 หมายถึง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสอยู่ในระดับ น้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส
อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ระยะที่ 2 หาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยกำหนดประชากรโดยเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมาจากการที่ผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะ
แบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อเกิด
ความหลากหลายตามบริบทในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จำนวนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้
ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา หรือ ศึกษาธิการ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
Selection) จำนวน 9 คน โดยแบ่งเป็น ผู้บริหารการศึกษา หรือ ศึกษาธิการ จำนวน 3 คน
ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และครู จำนวน 3 คน

2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาที่ได้จากระยะที่ 1 นำไปสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-
structured Interview) จำนวน 9 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดย
การสัมภาษณ์ด้วยคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง และตรวจสอบทิศทางและความแท้จริงของข้อมูล
ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อช่วยให้การวิจัยได้ข้อมูลที่เป็น
ข้อเท็จจริงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยให้มากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)
จำนวน 9 คน โดยการนัดหมายหรือทางโทรศัพท์มือถือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากผู้เชี่ยวชาญ
แล้วผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลและนำข้อมูลดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ตามแนวทาง
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพความแท้จริงของข้อมูล ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า
(Triangulation) เพื่อความมั่นใจในความน่าเชื่อถือ ของผลการวิจัย เนื่องจากเทคนิคนี้จะ
สามารถลดความผิดพลาดในการตีความโดยใช้มุมมองหลายด้าน เพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจน
และยืนยันความถูกต้องในการนำไปใช้ซ้ำได้ โดยการสังเกตหรือการตีความ (Denzin &
Lincoln, 2008: 34) โดยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้ามีข้อตกลงเบื้องต้น (บุษกร เขียวจินดา
กานต์, 2561: 103-118) ดังนี้

4.1 การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulate) เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่มาต่าง ๆ โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ถ้าข้อมูลต่างเวลาจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มักจะไม่ใช้สถิติ แต่จะใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ส่วนใหญ่เป็นข้อความแบบบรรยาย (Descriptive) ผู้วิจัยใช้วิธีการตีความสร้างข้อสรุป เป็นการพัฒนาข้อสรุปที่ได้จากการศึกษากรณีจากข้อสรุปย่อยไปสู่ข้อสรุปใหญ่ ถือเป็นการพัฒนาทฤษฎีจากสภาพเฉพาะ (Particular) ไปสู่ข้อสรุปทั่ว ๆ ไป (Generalization) หรือเรียกได้ว่าเป็นกระบวนการประมวลความคิด อันเกิดจากข้อมูลรูปธรรมสนามไปสู่ข้อมูลนามธรรมทฤษฎี (Grounded Theory) ข้อพึงระวังในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบนี้ คือ ผู้วิจัยจะต้องไม่มีอคติหรือใส่ความรู้สึกของตัวเองเข้าไปพัวพัน ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปมี 3 รูปแบบ ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Inductive) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความให้เหตุผลสร้างเป็นข้อสรุป

4.2.2 การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis) เป็นการจำแนกข้อมูลออกเป็นชนิด ๆ ที่ต่อเนื่องกัน

4.2.3 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) เป็นการใช้วิธีการเปรียบเทียบ โดยนำมาเทียบเป็นปรากฏการณ์ที่เริ่มเป็นนามธรรมมากขึ้น

ผลการวิจัย

1. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร มีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นเรียงตามลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านทรัพยากรการเงิน ลำดับที่ 2 คือ ด้านทรัพยากรบุคคล ลำดับที่ 3 คือ ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ และลำดับที่ 4 คือ ด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ดัชนีความต้องการจำเป็น(PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมและรายด้าน

การระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ดัชนีความ ต้องการ จำเป็น (PNI)	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านทรัพยากรบุคคล	4.12	0.84	มาก	4.44	0.66	มาก	0.077	2
2. ด้านทรัพยากรการเงิน	4.15	0.82	มาก	4.69	0.54	มากที่สุด	0.130	1
3. ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์	4.27	0.71	มาก	4.52	0.64	มากที่สุด	0.057	3
4. ด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ	4.47	0.57	มาก	4.68	0.53	มากที่สุด	0.046	4
โดยรวม	4.25	0.74	มาก	4.58	0.59	มากที่สุด	0.080	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.74) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.47) ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X}$ = 4.27) ด้านทรัพยากรการเงิน ($\bar{X}$ = 4.15) และด้านทรัพยากรบุคคล ($\bar{X}$ = 4.12) ตามลำดับ

2. แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร มีทั้งหมด 19 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรบุคคล มี 5 แนวทาง ด้านทรัพยากรการเงิน มี 5 แนวทาง ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ มี 5 แนวทาง และด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ มี 4 แนวทาง ดังตารางที่ 2

อภิปรายผล

1. ผลศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร มีการอภิปรายผลเป็นดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญกับการวางแผน การประสานงาน การติดตามประเมินผล ความโปร่งใส และความยั่งยืน สอดคล้องกับ ฅรณคฤทธิ์ ประทุมชัย (2565: 46) กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรบริหารจัดการ มีความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงาน การวางแผน

กำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ สนับสนุน การจัดหา การควบคุมตรวจสอบ การติดตามประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข ทำให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนา และดำเนินงานไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับ พรรทิกา วงศรี (2563: 57) กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการที่เป็นระบบบนพื้นฐานการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายสร้างแรงจูงใจและให้ขวัญกำลังใจครูในโรงเรียนสนับสนุนงบประมาณวัสดุครุภัณฑ์ให้เพียงพอ

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ด้านทรัพยากรการเงิน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อาจเป็นเพราะมีการรายงานผลการใช้เงินงบประมาณเงินบริจาค เงินบำรุงการศึกษา และเงินรายได้อื่น ๆ ของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษา สอดคล้องกับที่ กนกพร แสนสุขสม (2562: 59) อธิบายว่าทรัพยากรที่เป็นเงิน เป็นทรัพยากร ที่มีความยืดหยุ่นมากที่สุดสามารถแปรเปลี่ยนเป็นทรัพยากรอื่น ๆ โดยแหล่งที่มาของเงินทุนประกอบด้วย 3 แหล่ง คือ 1) เงินช่วยเหลือ 2) เงินบริจาค 3) เงินที่ได้มาจากการหารายได้ด้วยตนเอง

1.3 ความต้องการจำเป็นของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร เรียงตามลำดับความต้องการจำเป็น ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านทรัพยากรการเงิน ลำดับที่ 2 คือ ด้านทรัพยากรบุคคล ลำดับที่ 3 ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ คือ และลำดับที่ 4 คือ ด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ควรสำรวจความเร่งด่วนของโครงการหรือกิจกรรมที่จำเป็นต้องใช้เงินหรืองบประมาณ แหล่งรายได้อื่นและที่มาของเงินอย่างชัดเจน สอดคล้องกับที่ จันทิมา อักษรสวัสดิ์ (2556: 38) กล่าวไว้ว่า การที่สถานศึกษามีวิธีการบริหารจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งทรัพยากรที่เป็นเงิน และทรัพยากรที่มีใช้เป็นตัวเงิน

2. แนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ได้จากการสัมภาษณ์และผ่านการประเมินแนวทาง การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน อภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านทรัพยากรบุคคล มี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) โรงเรียนมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพ การจัดสรรบุคลากรอย่างเหมาะสม และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากร ทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) โรงเรียนมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและครู โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกันทั้งในด้านการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ

การมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาบุคลากร 3) โรงเรียนมีการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชน ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า และผู้นำชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรมี ความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสามารถตอบสนองต่อบริบทของท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม 4) โรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างหลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ เข้าใจ และซึมซับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจของนักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ และ 5) โรงเรียนให้ความสำคัญกับการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นแหล่งความรู้และภูมิปัญญาที่สำคัญของท้องถิ่นการเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้านช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ และเป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

สอดคล้องกับที่ สุนทร โคตรบรรเทา (2551: 156) ได้กล่าวไว้ว่า ประชาชนหรือบุคคลประเภทต่าง ๆ ที่อยู่ใน ท้องถิ่นนั้นและบุคคลจากท้องถิ่นอื่นที่มาเยี่ยมหรือผู้ที่รับเชิญมาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในบางโอกาส สอดคล้องกับที่ พัทธกฤษฎ์ พวงนิล (2553: 9) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษาด้านบุคลากรที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสามารถและเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่สถานศึกษาได้รับความอนุเคราะห์มาถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ให้กับบุคลากรและนักเรียน

2.2 ด้านทรัพยากรการเงิน มี 5 แนวทางดังนี้ 1) โรงเรียนมีการบริหารจัดการงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับการวางแผน การจัดสรร การใช้จ่าย และความเพียงพอ ของงบประมาณเพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2) โรงเรียนมีการใช้เงินบริจาคที่ชัดเจน โปร่งใส และมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรทางการศึกษาเป็นอย่างดี 3) โรงเรียนมีการระดมทุนที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพโดยมุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน 4) โรงเรียนมีการบริหารจัดการเงินบริจาคที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามระเบียบ โดยมีการตรวจสอบการใช้จ่าย การทำบันทึกการใช้จ่ายการวางแผนการใช้จ่าย และการตรวจสอบติดตามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าเงินบริจาคทุกบาททุกสตางค์ถูกนำไปใช้เพื่อพัฒนาโรงเรียนและประโยชน์ของนักเรียนอย่างแท้จริง และ 5) โรงเรียนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และการดำเนินการที่โปร่งใส เพื่อให้ได้รับการสนับสนุน ทั้งเงินบริจาคและสิ่งของที่จำเป็นต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับที่ กณวรรณ ลาชุมเหล็ก (2564: 32) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย ของทางราชการอย่างครบถ้วนให้เป็นปัจจุบันตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับที่ พิทักษ์ ยะนัน (2566: 42) กล่าวถึง

กระบวนการบริหารด้านงบประมาณว่า ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการสร้าง และโรงเรียนมีการจัดซื้อ จัดจ้าง ตามระบบงบประมาณและเหมาะสม

2.3 ด้านทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ มี 5 แนวทางดังนี้ 1) โรงเรียนมีบริหารจัดการทรัพยากรและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ที่ให้ความสำคัญกับการสำรวจ การจัดหา การพัฒนา และการสร้างเครือข่าย เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนได้รับการเรียนรู้ที่หลากหลายและครบถ้วน 2) โรงเรียนมีการแบ่งปันที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนและการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน 3) โรงเรียนมีการสนับสนุนและแบ่งปันทรัพยากรที่หลากหลายและ เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ทั้งในด้านการช่วยเหลือผู้ที่ขาดแคลน การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและการพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัยยิ่งขึ้น 4) โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายและการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกันที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ ทั้งกับโรงเรียน นักเรียน และชุมชน โดยมุ่งเน้น การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและ มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และ 5) โรงเรียนมีการประเมินผลและปรับปรุงการใช้ทรัพยากรที่ให้ความสำคัญกับการประเมินอย่างรอบด้าน การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการสนับสนุนจากสำนักงานเขต เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน สอดคล้องกับที่ พัทธนิยา หานะพันธ์ (2557: 52) ได้กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการศึกษา ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้ดำเนินการจัดหาส่งเสริมและสนับสนุนการใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้กับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับที่ เบญจภา เบญจธรรมธร (2560: 47) พบว่าทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ ในการจัดการศึกษา ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้ดำเนินการจัดหา ส่งเสริมและสนับสนุน การใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้กับบุคลากรใน สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานซึ่งให้ความสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษา

2.4 ด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ มี 4 แนวทางดังนี้ 1) โรงเรียนมีการทำงาน ที่ให้ความสำคัญ กับการวางแผนอย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น บรรลุตามเป้าหมาย และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนและชุมชน 2) โรงเรียนมีการประสานงานและการมีส่วนร่วมที่ให้ความสำคัญกับการติดต่อสื่อสาร การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม การจัดหาทรัพยากรและการประชาสัมพันธ์เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 3) โรงเรียนมีการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใสมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง 4) โรงเรียน มีการบริหารจัดการและการติดตามประเมินผลที่

ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานตามแผนและระเบียบ การติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การยกย่องและประชาสัมพันธ์ และการสนับสนุน จากสำนักงานเขตเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับที่ สังเวียน มาลาทอง (2556: 40) ทรัพยากรการบริหารจัดการเป็นกระบวนการหรือวิธีการบริหารจัดการที่ผู้บริหารสถานศึกษานำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย เป้าหมายวัตถุประสงค์ การวางแผนงาน การสนับสนุน การควบคุมกำกับติดตามและการนิเทศงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับที่ หวนพิณรุพันธ์ (2549: 17) ได้อธิบายว่า ทรัพยากรด้านการบริหารจัดการ เป็นการกำหนดนโยบาย รวบรวม แสวงหาทรัพยากร การจัดสรรทรัพยากร การใช้ทรัพยากร และการประเมินผลการใช้ทรัพยากร

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย ที่พบว่า สภาพปัจจุบันการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ด้านทรัพยากรบุคคลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นบุคลากรทางการศึกษาควรศึกษาแนวทางการพัฒนาและวิธีการดำเนินงานดังกล่าวที่เหมาะสม

1.2 จากการหาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร พบว่า ทั้ง 19 แนวทางได้รับการยืนยันว่าใช้ได้ทุกแนวทาง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยปฏิบัติการเพื่อนำการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสนี้ไปทดลองใช้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครเพื่อศึกษาความเป็นไปได้

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างและพัฒนาแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาที่มีขนาดต่างกัน เพื่อให้ได้แนวทางการระดมทรัพยากรที่เหมาะสมกับบริบทด้านขนาดของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กนกพร แสนสุขสม สุกัญญา แซ่มซ้อย และ ชีรภัทร กุโลภาส (2562). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดความมีชื่อเสียงขององค์กร ที่ส่งผลต่อการระดมทรัพยากรทางการศึกษา, ใน วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 13(3), 55 - 69.

กณวรรณ ลาชุมเหล็ก. (2564). สภาพและแนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข

เพิ่มเติม 2562. เรียกใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 2567, จาก <https://www.moe.go.th>

กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย และกลุ่มงานการพิมพ์. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ.

กลุ่มนโยบายและแผน. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สกนนคร:

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.

กลุ่มนโยบายและแผน. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สกนนคร:

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.

กลุ่มนโยบายและแผน. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สกนนคร:

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3.

จันทิมา อัสชะสวัสดิ์. (2556). การระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน

ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณรงค์ฤทธิ์ ประทุมชัย. (2565). แนวทางการพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารจัด

การศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เบญจภา เบญจธรรมธ. (2562). การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยาย

โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3.

วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 6(2), 47-66.

พรทิภา วงศรี. (2563). กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดชลบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏราชนครินทร์.

พัชรกฤษฎี พวงนิล. (2553). กลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พัชนียา หานะพันธ์. (2557). การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา การบริหาร

ทรัพยากรทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 13 และผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด

- นครรราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พิทักษ์ ยะนันและสายฝน แสนใจพรม. (2566). สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนบ้านยางครก อำเภอมวก้อย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 17(1), 42-58.
- สังเวียน มาลาทอง. (2556). การศึกษาสภาพการระดมทรัพยากรเพื่อการบริหารการศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และแก้ไขเพิ่มเติม 2562. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2567, จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0042.PDF
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2551). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- หวน พินธุพันธ์. (2549). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: พินธุพันธ์การพิมพ์.

การเชื่อมโยงความในบันทึกการเดินทาง ของ นีวกลม*

COHESION IN NIW KLOM'S TRAVELOGUES

ดาราพร ศรีม่วง¹ และ รัตนชัย ปรีชาพงศ์กิจ²

Daraporn Srimuang¹ and Rattanachai Preechapongkij²

¹⁻²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹⁻²Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University,
Phranakhon Si Ayutthaya

²Corresponding Author's Email: prattanachai@aru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบันทึกการเดินทาง ของ นีวกลม เป็นการวิจัยเอกสาร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือบันทึกการเดินทางของนีวกลม จำนวน 9 เล่ม ได้แก่ โตเกียวไม่มีขา กัมพูชาพริบตาเดียว เนปาล ประมาณสะดือ สมองไหวในฮ่องกง นังรตไฟไปตู้เย็น ลอนดอนไดอารี่ ความฝันที่มันสุดท้าย หิมาลัยไม่มีจริง และ แห่งใดหรือคือบ้าน โดยประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความของฮัลลidayและฮะซาน (Halliday and Hasan) และ เดอ โบกรองด์ และเดรสเลอร์ (de Beaugrande and Dressler) และหลักการวิเคราะห์ข้อความของจันทิมา อังคพนิชกิจ

ผลการวิจัยพบว่า บันทึกการเดินทางของนีวกลมใช้กลวิธีการเชื่อมโยงความ 5 ประเภท คือ การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง คิดเป็นร้อยละ 42.50 การเชื่อมโยงความด้วยการละ คิดเป็นร้อยละ 6.21 การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำ คิดเป็นร้อยละ 36.88 การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์ คิดเป็นร้อยละ 5.71 และการเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อม คิดเป็นร้อยละ 8.70

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ข้อความ, การเชื่อมโยงความ, บันทึกการเดินทาง

Abstract

This study aims to analyze cohesion in Niw Klom's Travelogues. This study is documentary research. The source consists of 9 travelogues, namely: Tokyo Maimi Kha, Kamphucha Phrib Ta Diew, Nepal Praman Sadue, Samong Wai Nai Hongkong, Nang Rot Fai Pai Too Yen, London Diary, Khwam Fun Tee Man Sud

* Received 22 May 2025; Revised 4 August 2025; Accepted 5 August 2025

Thay, Himalay Maimi Jing, and Haeng Dai Rue Khue Ban. This study analyzes the data by applying the cohesion theory of Halliday & Hasan and de Beaugrande & Dressler and discourse analysis of Jantima Angkanichkit.

The results of the study show that Niw Klom's Travelogues use 5 kinds of cohesion: 1) reference (42.50%) 2) ellipsis (6.21%) 3) repetition (36.88%) 4) lexical cohesion (5.71%) and 5) conjunction (8.70%).

Keywords: Discourse analysis, Cohesion, Travelogue

บทนำ

การสื่อสารด้วยภาษาในปัจจุบันทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เป็นการสื่อสารมากกว่าประโยคเดียว ๆ ประโยคเดียว แต่เป็นการสื่อสารในลักษณะประโยคหลายประโยคต่อเนื่องกัน ซึ่งผู้ใช้ภาษาจะเข้าใจสารดังกล่าวได้ก็ต้องอาศัยรายละเอียดจากความต่อเนื่องของประโยคเหล่านี้ ภาษาที่อยู่เหนือระดับประโยคนี้เรียกว่า ภาษาระดับข้อความหรือสัมพันธสาร (Discourse) ซึ่งมีหลายประเภท เช่น การสนทนาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ข่าวสารในสื่อทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และออนไลน์ การสัมภาษณ์ เรื่องเล่าหรือวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เป็นต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองเจตนาของผู้ส่งสารในการบรรยายรายละเอียด การให้ปฏิบัติตาม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ตลอดจนเพื่อแสดงความรู้สึก (ดิยุ ศรีนราวัฒน์ และคณะ, 2563) การที่ข้อความเหล่านั้นจะสื่อสารได้ชัดเจนเป็นเอกภาพต้องอาศัยการเชื่อมโยงความเพื่อให้ข้อความสอดคล้องกัน การเชื่อมโยงความ (Cohesion) คือ การเกาะเกี่ยว ผูกโยงทางความหมายของรูปประโยคต่าง ๆ ในข้อความเข้าด้วยกัน เป็นกลวิธีที่ทำให้เนื้อความในข้อความเป็นเอกภาพหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (จันทิมา อังคพนิจกิจ, 2562)

สารคดีท่องเที่ยว เป็นวรรณกรรมประเภทสารคดีในลักษณะของงานเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ ที่มุ่งให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์การเดินทางของผู้เขียน มีลีลาการเขียนที่ใช้ศิลปะเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสุขไปพร้อมกับได้รับความรู้ ซึ่งการเรียบเรียงเนื้อหาต้องลำดับความให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ไม่สับสน และมีการเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ อีกทั้งการใช้ภาษาต้องมีความชัดเจน กระชับรัดกุม และสละสลวยชวนให้น่าติดตาม (สายทิพย์ นุกูลกิจ, 2543) ดังนั้น ภาษาระดับข้อความในการเขียนบันทึกการเดินทางจึงย่อมประกอบไปด้วยกระบวนการเชื่อมโยงความในลักษณะต่าง ๆ เพื่อร้อยเรียงเนื้อความให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างชัดเจน และในปัจจุบันพบว่าสารคดีท่องเที่ยวได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางทั้งจากผู้อ่านและผู้เขียนมาอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากที่มีสารคดีประเภทนี้ในวารสารหรือนิตยสารเป็นจำนวนมาก (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2556) ตลอดจนการตีพิมพ์สารคดีท่องเที่ยวเป็นหนังสือเล่ม หรือวรรณกรรมบันทึกการเดินทาง ก็ได้รับความนิยมจากผู้เขียนเช่นกัน

“นิวกลม” เป็นนามปากกาของ สราวุธ เอ็งสวัสดิ์ นักเขียนที่มีผลงานการเขียนหลากหลายประเภท คือ บันทึกการเดินทาง ความเรียง บทความ บทกวี นวนิยาย และปกิณกะถาม – ตอบ ซึ่งผลงานประเภทบันทึกการเดินทาง ของ “นิวกลม” เป็นสารคดีท่องเที่ยวที่ได้รับคามนิยมจากผู้อ่านอย่างกว้างขวาง สังเกตได้จากจำนวนครั้งในการตีพิมพ์ เช่น โตเกียวไม่มีซา ซึ่ง ณ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2568) มีการตีพิมพ์ถึงครั้งที่ 19 (ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2547) และมีผลงานประเภtnี้ออกมาอย่างต่อเนื่อง จากบันทึกการเดินทางเล่มแรกในปี พ.ศ. 2547 ถึงเล่มปัจจุบันในปี พ.ศ. 2567 มีจำนวน 9 เล่ม นอกจากใช้ภาษาที่อ่านง่ายและมีลูกเล่นทางภาษาแล้ว ยังพบว่ามีการร้อยเรียงเนื้อหาได้อย่างเข้าใจง่าย ชัดเจน และเป็นเอกภาพ ดังนั้น จึงน่าสนใจที่จะนำวรรณกรรมประเภทบันทึกการเดินทาง ของ นิวกลม มาศึกษาในประเด็นการใช้กลวิธีการเชื่อมโยงความ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลวิธีการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในวรรณกรรมบันทึกการเดินทางของนิวกลม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยเรื่อง ลักษณะการเชื่อมโยงความในการรายงานข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ: การศึกษาภาษาระดับข้อความ (นิത്യสุตา อภินันทาภรณ์, 2534) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงข้อความโดยการอ้างถึงนามวลี และการเชื่อมโยงข้อความโดยการใช้คำเชื่อม ผลการศึกษาพบการอ้างถึงนามวลี 6 ประเภท คือ ชื่อเฉพาะ คำนามทั่วไป คำสรรพนามบอกบุรุษ คำเรียกญาติ ฉายานาม และคำแสดงสถานภาพทางสังคม ในขณะที่การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม พบว่าหน้าที่ของคำเชื่อมที่ใช้จะใช้เชื่อมโยงความภายในย่อหน้าและเชื่อมระหว่างย่อหน้า

2. งานวิจัยเรื่อง ลักษณะการเชื่อมโยงความในกลอนนิราศของสุนทรภู่ (อัจฉรากร กัลยาจิตโกศล, 2543) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกทางภาษาที่ใช้เชื่อมโยงความในกลอนนิราศของสุนทรภู่ ผลการศึกษาพบว่ากลอนนิราศของสุนทรภู่มีการใช้การเชื่อมโยงความ 5 ประเภท คือ 1) การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง ประกอบด้วยการอ้างถึงด้วยสรรพนาม การชี้เฉพาะ และการเปรียบเทียบ 2) การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำ ประกอบด้วยการซ้ำเสียงและการซ้ำคำ 3) การเชื่อมโยงความด้วยการละ คือ การละหน่วยนาม 4) การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อม ประกอบด้วย คำเชื่อมคล้ายตาม คำเชื่อมขยายความ คำเชื่อมแสดงความเป็นเหตุ คำเชื่อมแสดงความเป็นผล คำเชื่อมแสดงลำดับเหตุการณ์ คำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข และคำเชื่อมเพื่อแสดงข้อมูลเพิ่มเติม และ 5) การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์

ประกอบด้วยการใช้คำพ้องความหมาย การใช้คำลูกกลุ่มของคำจากลุ่มเดียวกัน และการใช้คำตรงข้าม

3. งานวิจัยเรื่อง การเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย (วิยะดา ตานี, 2544) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในภาษาระดับข้อความในศิลาจารึกสุโขทัย โดยศึกษาจากคำอ่านศิลาจารึกสุโขทัยที่ปริวรรตแล้ว จำนวน 50 หลัก ผลการศึกษาพบว่า มีกลไกการเชื่อมโยงความ 5 ประเภท คือ 1) การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง 2) การเชื่อมโยงความโดยการละ 3) การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ 4) การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมผัสกัน และ 5) การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม

4. งานวิจัยเรื่อง การเชื่อมโยงความในหมายรับสั่งสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัชกาลที่ 1 (พรศิริ ตันติจิตจาร์, 2548) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในหมายรับสั่งสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัชกาลที่ 1 ที่มีการรวบรวมตีพิมพ์เป็นเล่มแล้ว จำนวน 47 หมาย ผลการศึกษาพบว่าการเชื่อมโยงความ 6 ประเภท คือ 1) การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง 2) การเชื่อมโยงความโดยการแทนที่ 3) การเชื่อมโยงความโดยการละ 4) การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ 5) การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม และ 6) การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์

5. งานวิจัยเรื่อง ลักษณะการเชื่อมโยงความในจดหมายจางวางหรั (กันติพัทธ์ การเจริญ, 2552) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความในจดหมายจางวางหรั 4 ประเภท ผลการศึกษาพบว่าการเชื่อมโยงความดังนี้ 1) การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง ประกอบด้วย การอ้างถึงด้วยบุรุษสรรพนาม คำบ่งชี้ และคำนามและส่วนขยาย 2) การเชื่อมโยงความด้วยการละ ประกอบด้วย การละหน่วยนาม และการละหน่วยกริยา 3) การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม พบการใช้คำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์หลายประเภท เช่น ความสัมพันธ์แบบคล้ายตาม ความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง ความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ความสัมพันธ์แบบขยายความ ความสัมพันธ์แบบตัดตอนหรือแยกส่วน ความสัมพันธ์แบบแสดงลำดับขั้นตอน เป็นต้น และ 4) การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำ ประกอบด้วย การซ้ำรูป การซ้ำความ และการซ้ำโครงสร้าง

6. งานวิจัยเรื่อง การเชื่อมโยงความระหว่างพาดหัวข่าวกับความคิดเห็นของผู้อ่านในเพจเฟซบุ๊ก “เรื่องเล่าเช้านี้” (นิโลบล ศิริยุทธ, 2560) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการเชื่อมโยงความระหว่างพาดหัวข่าวกับความคิดเห็นของผู้อ่าน และศึกษากลวิธีการเชื่อมโยงความระหว่างความคิดเห็นของผู้อ่านที่แสดงหรือตอบกลับไปยังความคิดเห็นก่อนหน้านี้ในเพจ “เรื่องเล่าเช้านี้” โดยเก็บข้อมูลจากการพาดหัวข่าวและความคิดเห็นของผู้อ่าน โดยใช้หลักเกณฑ์การแบ่งประเภทการเชื่อมโยงความของอัลลีย์และฮาซาน และสมทรง บุรุษพัฒน์ มาประยุกต์ใช้ ผลการวิจัยพบว่า มีการเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง การแทนที่ การละ การซ้ำ การใช้คำเชื่อม และการใช้กลไกนอกเหนือรูปภาษา อีกทั้งยังพบว่าการเชื่อมโยงความด้วยการ

ใช้ข้อความแสดงอารมณ์ความรู้สึกและสัญลักษณ์ (emoticon/sticker) เพื่อเชื่อมโยงความไปยังพาดหัวข่าวหรือตอบกลับไปยังความคิดเห็นก่อนหน้านี้

จากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมพบว่ามีการศึกษาการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมหลากหลายประเภท เช่น ข่าวในสื่อสิ่งพิมพ์ ข่าวในสื่อออนไลน์ วรรณกรรมท้องถิ่น วรรณคดีโบราณ ตลอดจนเอกสารทางประวัติศาสตร์ แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการนำไปศึกษาวรรณกรรมไทยปัจจุบันมากนัก อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับงานบันทึกการเดินทางของนักเดินทาง ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ โดยจะศึกษาการเชื่อมโยงความใน 5 ประเภท คือ การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างอิง การเชื่อมโยงความด้วยการละ การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำ การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์ และการเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ วรรณกรรมประเภทบันทึกการเดินทาง ของ นักเดินทาง เป็นกลุ่มงานที่เนื้อหาเกี่ยวกับการเดินทาง การท่องเที่ยว โดยมุ่งให้ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับประสบการณ์จากการเดินทาง มีการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะ ลำดับความและเชื่อมโยงเรื่องราวได้อย่างสละสลวย ชัดเจน และน่าติดตาม ซึ่งวรรณกรรมประเภทบันทึกการเดินทางนี้ตีพิมพ์มาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2567)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลจากวรรณกรรมบันทึกการเดินทาง ของ นักเดินทาง ซึ่งตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2567 จำนวน 9 เล่ม ดังนี้

1. โตเกียวไม่มีชา (ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2547)
2. กัมพูชาพริบตาเดียว (ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2548)
3. เนปาลประมาณสะตือ (ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2549)
4. สมองไหวในฮ่องกง (ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2550)
5. นั่งรถไฟไปตุ๋เยิน (ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2551)
6. ลอนดอนไดอารี่ (ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2551)
7. ความฝันที่มันสุดท้าย (ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2556)
8. หิมาลัยไม่มีจริง (ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2560)
9. แห่งใดหรือคือบ้าน (ตีพิมพ์ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2567)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมเอกสารและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อความและการเชื่อมโยงความ

2. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์การเชื่อมโยงความในวรรณกรรม
3. เก็บข้อมูลวรรณกรรมบันทึกการเดินทาง ของ นั้วกลม ทุกเล่ม จำนวน 9 เล่ม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) เป็นกลุ่มงานที่ผู้เขียนได้เขียนมาอย่างต่อเนื่อง และเป็นประเภทวรรณกรรมที่ได้รับ ความนิยมจากผู้อ่านโดยทั่วไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการเชื่อมโยงความของฮัลลidayและฮะซาน (Halliday and Hasan) และ เดอ โบกรองด์ และเดรสเลอร์ (de Beaugrande and Dressler) และหลักการวิเคราะห์ข้อความของจันทิมา อังคพนิชกิจ โดยศึกษาการเชื่อมโยงความ 5 ประเภท คือ การอ้างถึง การละ การซ้ำ การใช้คำศัพท์ และการใช้คำเชื่อม วิเคราะห์กลุ่มข้อมูลทั้ง 9 เล่ม ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในวรรณกรรมบันทึกการเดินทาง ของ นั้วกลม ผลการวิจัยพบว่าการใช้กลวิธีการเชื่อมโยงความ 5 ประเภท ดังนี้

1. การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง (Reference) คือ ความสัมพันธ์ของรูปภาษาหนึ่งกับรูปภาษาหนึ่งทีรูปภาษาหนึ่งไม่มีความชัดเจนในตัวเอง แต่ต้องอาศัยการตีความจากการอ้างถึงรูปภาษาอื่น การอ้างถึงจึงช่วยให้ผู้อ่านติดตามสารได้โดยไม่หลง (จันทิมา อังคพนิชกิจ, 2562) การอ้างถึงที่พบในบันทึกการเดินทางของนั้วกลม มี 2 ประเภท คือ การอ้างถึงด้วยรูปแทนบุคคล และ การอ้างถึงด้วยรูปบ่งชี้

1.1 การอ้างถึงด้วยรูปแทนบุคคล (Personal Reference) ในที่นี้หมายถึงรวมถึงสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ด้วย การอ้างถึงสิ่งที่มีชีวิตส่วนใหญ่มักใช้คำสรรพนาม รวมไปถึงการใช้รูปแทนนาม (Proforms) ซึ่งทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม ใช้แทนรูปภาษาอื่น (ดิยู ศรีนราวัฒน์ และคณะ, 2563) การใช้รูปแทนบุคคลที่ปรากฏ เช่น การใช้บุรุษสรรพนาม การใช้คำเรียกญาติ การใช้คำบอกอาชีพ การใช้คำเกี่ยวกับจำนวน เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วรรณเล่าต่อว่า โอโตซึ่งสามารถทำอาหารหนึ่งจานโดยใช้เวลาเป็นชั่วโมง โดยไม่สนใจว่าลูกค้าจะรอไหวหรือไม่ เขาไม่สนใจว่าใครจะรีบ รู้เพียงแต่ว่าอาหารทุกจานของเขาต้องรสชาติดีที่สุด (โตเกียวไม่มีชา หน้า 334) (นั้วกลม, 2551)

จากตัวอย่างมีการใช้การอ้างถึงด้วยสรรพนามบุรุษที่ 3 คือคำว่า “เขา” ใช้
อ้างถึง โอโตซัง

ขณะที่เดินเข้าไปในแถวตรวจคนเข้าเมือง (ฝั่งเขมร) มีฝรั่งหัวทองสามคน
ยืนอยู่ข้างหน้าผม **สองคน**เป็นหญิง ส่วน**อีกหนึ่ง**หนุ่มนั่นหล่อระดับจู้ต ลอร์ ต้อง
ยกมือไหว้ (กัมพูชาปริบตาเดียว หน้า 65) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่างมีการใช้การอ้างถึงด้วยคำเกี่ยวกับจำนวน คือ “สองคน” และ
“อีกหนึ่ง” ใช้อ้างถึงฝรั่งหัวทองสามคน

1.2 การอ้างถึงด้วยรูปบ่งชี้ (Demonstrative Reference) คือ การใช้คำที่
แสดงความชี้เฉพาะเจาะจง เช่น **นี้** **นั่น** **โน้น** **ตอนนี้** **ตอนนั้น** เป็นต้น (จันทิมา อังคพณิชกิจ,
2562) รวมถึงการใช้คำประกอบร่วมกับคำที่แสดงความชี้เฉพาะเจาะจง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไฮด์พาร์กมีอะไรพิเศษ ผมก็**ไม่รู้เหมือนกัน** สวนลุมพินีก็มีอะไรคล้าย ๆ กันกับ**ที่นี่**
มีเวลา มีความสุข (ลอนดอนไดอารี หน้า 202) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่างมีการอ้างถึงด้วยคำว่า “**ที่นี่**” เป็นคำประกอบร่วมกับคำแสดง
ความชี้เฉพาะ ใช้อ้างถึงสถานที่ คือ ไฮด์พาร์ก

2. การเชื่อมโยงความด้วยการละ (Ellipsis) การละ หรือ สูญรูป (Ø) คือ การไม่
ปรากฏรูปภาษาเพื่อแสดงถึงความสัมพันธ์กับรูปภาษาที่นำมาก่อนหรือกำลังจะกล่าวถึงตามมา
จะเข้าใจความหมายได้ด้วย การพิจารณาจากบริบททางภาษาหรือสถานการณ์ประกอบ
กัน สามารถปรากฏการละได้ทั้งในระดับคำ วลี ประโยค และข้อความ (ติญ ศรีนราวัฒน์ และ
คณะ, 2563) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาระหว่างทางล้วนกระทบความรู้สึก และหลุดจากกับผมมากกว่า
ภาวะทั่วไปในชีวิตประจำวัน (สมองไหวในฮ่องกง หน้า 18) (นิวกลม, 2550)

จากตัวอย่าง Ø คือการละวลีว่า ทุกอย่างที่ผ่านมาจะระหว่างทาง จาก
ประโยคที่ว่า ...ทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาระหว่างทางหลุดจากกับผมมากกว่าภาวะทั่วไปใน
ชีวิตประจำวัน

3. การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำ (Repetition) คือ การกล่าววรูภาษาเดิมซ้ำกัน อาจเป็นการกล่าวด้วยรูภาษาเดิมทั้งหมดหรือปรับเปลี่ยนรูภาษาไปบางส่วนก็ได้ การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำมีบทบาทช่วยย้ำเรื่องที่ผู้ส่งสารต้องการกล่าวถึง และช่วยให้ผู้รับสารรับรู้ได้ว่าเป็นเรื่องเดียวกัน มักใช้เชื่อมโยงความในข้อความที่เป็นการบรรยายหรือสั่งสอน (จันทิมา อังคพณิกิจ, 2562) ลักษณะการซ้ำที่ปรากฏในบันทึก การเดินทางของนิวกลม มี 4 ประเภท คือ การซ้ำทุกส่วน การซ้ำบางส่วน การซ้ำโครงสร้าง และการซ้ำความ

3.1 การซ้ำทุกส่วน (Complete Repetition) เป็นการกล่าวซ้ำด้วยรูภาษาเดิมทั้งหมดอีกครั้ง (ติญู ศรีนราวัฒน์ และคณะ, 2563) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ถ้าหากต้องเลือกจริง ๆ เราเลือกการมีความสุขกับระหว่างทาง เพราะเราใช้เวลา กับจุดหมายไม่นานนัก เมื่อถึงจุดหมายที่ไร เราก็มักจะมองหาจุดหมายใหม่ที่ไกลออกไปเสมอ แต่เราหายใจอยู่กับชีวิตระหว่างทางทุกเมื่อเชิ้อวัน ถ้าเรามีความสุขกับมันทุกวัน นั่นอาจจะเป็นจุดหมายจริง ๆ ของการมีชีวิตก็เป็นได้ ใครจะไปรู้ บางทีจุดหมายกับวิถีก็เป็นสิ่งเดียวกัน **จุดหมายอยู่ในวิถีทาง** (นั่งรถไฟไปตู้เย็น หน้า 215) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่าง มีการซ้ำคำว่า “จุดหมาย” เป็นการเชื่อมโยงความว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับจุดหมายและเน้นย้ำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเรื่องจุดหมายนั้นเป็นเรื่องสำคัญ

3.2 การซ้ำบางส่วน (Partial Repetition) เป็นการกล่าวซ้ำโดยใช้คำคนละประเภทกัน หรือใช้รูภาษาที่มีรูปหรือองค์ประกอบพื้นฐานเหมือนกันบางส่วน (ติญู ศรีนราวัฒน์ และคณะ, 2563) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“**เคำบิบแตร**กันวันนึ่งมากกว่าที่กูซับรมมาสามปีอีกนะเนี่ยะ” น้ำบอกกับผม **นิสัยบิบแตร**ของคนที่นี่คล้ายกับอินเดีย เมื่อไปถึงวันแรกอาจแสบแก้วหู แต่พออยู่ ๆ ไปก็จะชินและเริ่ม ‘ได้ยิน’ มันน้อยลง จนในที่สุด**เสียงแตร**ก็จะกลืนกับลมหายใจเข้าออกไปโดยไม่รู้ตัว (เนปาลประมาณสะดือ หน้า 75) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่าง มีการกล่าวซ้ำ คือ “บิบแตร” “นิสัยบิบแตร” และ “เสียงแตร” เพื่อเป็นการเชื่อมโยงความและเน้นย้ำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับแตร

3.3 การซ้ำโครงสร้าง (Parallel Structure) คือ การกล่าวซ้ำด้วยรูปแบบโครงสร้างภาษาเหมือนกันแต่ใช้รูปภาษาแตกต่างกัน มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่บรรจุในโครงสร้างนั้น (ติญ ศรีนราวัฒน์ และคณะ, 2563) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สองตานั้นน้อยเกินไปสำหรับการขึ้นชมลอนดอน สองขานนั้นน้อยเกินไปสำหรับการ
เที่ยวท่องให้ถ้วนทั่ว ใจสี่ห้องนั้นน้อยเกินไปสำหรับการบรรจุความหลากหลาย จะให้
ดีควรขยายให้ใหญ่ขึ้นไปอีก (ลอนดอนไดอารี หน้า 63) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้โครงสร้างประโยคเหมือนกัน คือ “...นั้นน้อยเกินไปสำหรับ...” โดยเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่บรรจุตอนต้นและตอนท้ายของโครงสร้างนี้

3.4 การซ้ำความหมาย (Paraphrase) หรือ การพ้องความ คือ การกล่าวซ้ำเนื้อหาหรือข้อความด้วยรูปภาษาที่แตกต่างไปจากเดิม (ติญ ศรีนราวัฒน์ และคณะ, 2563) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ไฟดับ ลูกของพี่สองคนกระโดดขึ้นเอาจรวดขึงกลางกันหน้าตาตื่น” พี่หนึ่งเล่า
สถานการณ์วันเกิดเหตุ จากนั้นโลกก็เขย่ารุนแรงเหมือนยักษ์พิโรธ ดึกที่แข็งแรงโยก
คลอน ดึกที่เปราะบางพังครืน แม้แผ่นดินไหวสิ้นสุดลงแล้ว แต่ผู้คนยังคงตื่นกลัว
กังวล ไม่มีใครกล้าเข้าไบนอนในบ้าน เพราะไม่รู้ว่าคุณสมบัติของพระแม่ธรณี
สิ้นสุดลงหมดจดหรือยัง “จากนั้นยังมีอาฟเตอร์ช็อกอีกหลายครั้งและยังมี
แผ่นดินไหวอีกหน” นับเดือนกว่าทุกคนจะไว้วางใจว่าอารมณ์โกรธของพระแม่ธรณี
สงบแล้ว (หิมาลัยไม่มีจริง หน้า 61) (นิวกลม, 2560)

จากตัวอย่าง มีการกล่าวซ้ำความหมายโดยใช้รูปภาษาว่า “โลกก็เขย่ารุนแรงเหมือนยักษ์พิโรธ” “แผ่นดินไหว” “ความโกรธของพระแม่ธรณี” และ “อารมณ์โกรธของพระแม่ธรณี” เพื่อสื่อความหมายเดียวกันว่าแผ่นดินไหว

4. การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์ (Lexical Cohesion) คือ การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งคำเดี่ยว กลุ่มคำ หรือวลี เพื่อให้ข้อความนั้นต่อเนื่องกันไปเป็นต้วบทเดียวกัน (จันทิมา อังคพณชกิจ, 2562) การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์ที่ปรากฏในบันทึก การเดินทางของนิวกลม มี 5 ประเภท คือ การพ้องความหมาย การแย้งความหมาย การเป็นส่วนย่อยของส่วนใหญ่ การเป็นส่วนใหญ่ของส่วนย่อย และการปรากฏร่วมกลุ่มศัพท์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การพ้องความหมาย (Synonymy) คือ การใช้คำที่มีความหมายคล้ายกันหรือเหมือนกันโดยส่วนใหญ่ อาจมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันแต่สื่อความหมายถึงสิ่งเดียวกัน (จันทิมา อังคพนิชกิจ, 2562) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพวาดทั้งสามไม่เหมาะกับคำว่า ‘สวย’ ก็จริงอยู่ แต่สำหรับผม, มันควรได้คำชมว่า ‘งาม’ เป็นอย่างยิ่ง อะไรที่ให้กับด้วยใจบริสุทธิ์นั้นงดงามตามธรรมชาติ (กัมพูชา ปริปดาเดียว หน้า 244) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่างมีการใช้คำพ้องความหมาย คือ คำว่า “สวย” “งาม” และ “งดงาม” เพื่อสื่อความหมายถึงความสวยงามของภาพวาด

4.2 การแย้งความหมาย (Antonymy) คือ การใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกันหรือขัดแย้งกันเพื่อแสดงความแตกต่างของสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง (จันทิมา อังคพนิชกิจ, 2562) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไม่มีใครอยู่คำฟ้าได้ตลอดไป แต่ก็ไม่มีใครสมควรจากไปเพราะความเกลียดชัง เป็นไปได้ว่าโลกใบนี้มีความรักไม่มากพอ ไม่มากพอที่จะเบียดเบียนความเกลียดชังทั้งหลายให้กระเด็นตกขอบไป (ลอนดอนไดอารี่ หน้า 165) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำตรงข้ามกัน คือ คำว่า “ความเกลียดชัง” และ “ความรัก”

4.3 การเป็นส่วนย่อยของส่วนใหญ่ (Hyponymy) คือ การใช้คำศัพท์ที่คำหนึ่งเป็นส่วนย่อย หรือเป็นประเภทย่อยของอีกคำหนึ่ง (จันทิมา อังคพนิชกิจ, 2562) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เมื่อเข้าไปก็พบแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ ในนั้นมีมาม่าราคา 20 ซอง 8 ปอนด์ มีซอสซีอิ๊ว น้ำปลา น้ำตาล ข้าวสาร อาหารแห้ง ซึ่งถึงแม้จะแพงกว่าบ้านเรา แต่หากลองเขย่าขยำขย่มให้เป็นอาหารขึ้นมาก็คงจะราคาถูกกว่าการกินข้าวนอกบ้านมาก (ลอนดอนไดอารี่ หน้า 282) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำศัพท์ที่เป็นส่วนย่อย คือ “มาม่า” “ซอส” “ซีอิ๊ว” “น้ำปลา” “น้ำตาล” “ข้าวสาร” แสดงถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่เรียกว่าอาหารแห้ง

4.4 การเป็นส่วนใหญ่ของส่วนย่อย (Meronymy) คือ การใช้คำศัพท์ที่คำหนึ่งเป็นคำที่แสดงประเภทย่อยของคำศัพท์อื่น ๆ (จันทิมา อังคณชกิจ, 2562) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บ้านของมัมແຕັດທີ່ເທອາເນາຂາດກະທັຣັດ ແປລນເຣີຍບ່າຍເປັນສີ່ເສຍມື້ນຜ້າຍາວ
ຫ້ມດ້ວຍຫຼັງຄາຈັ້ວທອດຍາວໄປຕາມຕົວບ້ານ ເປີດປະຕູເຂົ້າໄປເຈດຮຽງເລັກ ໆ ໂຕະກິນຂ້າວ
ຊຶ່ງເປັນພື້ນທີ່ເຊື່ອມຕໍ່ກັບຫ້ອງນັ່ງເລ່ນ ເພດານເຕັຍ້ໃຫ້ຄວາມຮູ້ສຶກອບອຸ່ນຊຶ່ງຕຽງຂ້າມກັບ
ຄວາມໂອ້ອ່າ (ແຫ່ງໃດຫຼືຄືບ້ານ ຫຼ້າ 177) (ນິວລຸມ, 2567)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำศัพท์ว่า “บ้าน” เป็นคำศัพท์ใหญ่ที่กินความคำศัพท์ย่อยที่เป็นส่วนประกอบ คือ “หลังคา” “ครัว” “ห้องนั่งเล่น” “เพดาน”

4.5 การปรากฏร่วมกลุ่มศัพท์ (Collocation) คือ การใช้คำศัพท์ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและปรากฏร่วมเป็นชุดเดียวกัน (ดิฐุ ศรีนราวัฒน์ และคณะ, 2563) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ຍິ່ງສູງຍິ່ງສວຍອາກາດຍິ່ງດີ ຫມອກເຂົ້າໄຮລວນປນກັບນ້ຳເອື້ອຍໃນລຳຮາຣເລັກ ໆ ທີ່ເຂາະລຸມມາ
ຕາມໄຮລ່ເຂາ ຫິນລຸມມນສີເທາຫຍອກເຍ້າກັບຕະໂຄຣ່ນ້ຳສີເຂີຍວນ່າຫມັ້ນໄສ້ ເສີຍນກແທຣກ
ເຂົ້າມາໃນທ່ວງທ່ານອຸ່ງເຟລງທິເບຕ ຫາກກະໂດດອອກມາມອນອກຣຸ ຣຸບັສຕັນນີ້ຈິ່ງເລັກລຸງ
ແລະກຳລັງຖືກຮຸຣຸມຊາຕິໂອບກອດໄວ້ຣາວກັບລູກຫາຣກອັນເປັນທີ່ຣັກ (ເນປາລປຣະມາຣສະຕິໂອ
ຫຼ້າ 199) (ນິວລຸມ, 2551)

จากตัวอย่าง เป็นข้อความที่กล่าวบรรยายความสวยงามของธรรมชาติ มีการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ คือคำว่า “หมอก” “น้ำ” “ลำธาร” “ไหลเขา” “หิน” “ตะไคร่น้ำ” “เสียงนก”

5. การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อม (Conjunction) คือ การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์เชื่อมโยงข้อความเพื่อให้ตัวบทความต่อเนื่องและเป็นเรื่องราวเดียวกัน (ดิฐุ ศรีนราวัฒน์ และคณะ, 2563) การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์ที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนิวกุล ได้แก่ คำเชื่อมข้อความตัวอย่าง คำเชื่อมข้อความขัดแย้ง คำเชื่อมข้อความคล้ายตามหรือกล่าวเสริม คำเชื่อมข้อความเรียงลำดับ คำเชื่อมข้อความแสดงผล คำเชื่อมข้อความแสดงเงื่อนไข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ด้วยอารามตกใจ เรารีบกอบโกยสัมภาระ หรืออีกนัยหนึ่งคือ ‘เก็บที่นอน’ แต่โดยไว
พร้อมจะลุกจากไปในทันทีถ้าคุณพี่ที่ก้าวเท้าออกมาออกปากไล่ **ตรงกันข้าม** เขาพูด
ด้วยมือแทนความหมายว่า “นอนไปเหอะ นอนได้ แต่เว้นทางไว้ให้เข้าออกนิดนึง”
ด้วยใบหน้าอันนิ่งเรียบ... (โตเกียวไม่มีชา หน้า 84) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง คือคำว่า “ตรงกันข้าม”

ผู้ที่เดินขึ้นเขานำไปเป็นคนแรกคือคุณโจ้วผู้แข็งแรง ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เขาเดินขึ้นไป
อย่างกระฉับกระเฉง ฝ่ากรอยเท้าไว้กับพื้นหิมะให้พวกเราได้ก้าวเท้าตามขึ้นไป นั่น
ทำให้อะไร ๆ ง่ายขึ้น **เพราะ**ตรงไหนที่ลื่นเขาก็หลบ ตรงไหนที่เดินยากเขาก็เบี่ยงไป
เดินในทางที่ง่ายกว่า พวกเราแค่ค่อย ๆ ก้าวเท้าเดินตามขึ้นไปตามรอยเท้าของเขาใน
ฐานะของผู้ตามที่ดี (นั่งรถไฟไปตุ๋เย็น หน้า 283) (นิวกลม, 2551)

จากตัวอย่าง มีการใช้คำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์แสดงเหตุผล คือคำว่า “เพราะ”

อภิปรายผล

กลวิธีการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนิวกลมทั้ง 5 ประเภท
สามารถวิเคราะห์และแสดงผลการปรากฏได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 การปรากฏกลวิธีการเชื่อมโยงความในบันทึกการเดินทาง ของ นิวกลม

ประเภท	กลวิธีการเชื่อมโยงความ						รวม
การอ้างอิง	1. รูปแทน บุคคล ร้อยละ 27.73	2. รูปง้าง ร้อยละ 14.77					ร้อยละ 42.50
การละ	1. ละคำ ร้อยละ 4.58	2. ละวลี ร้อยละ 1.13	3. ละประโยค ร้อยละ 0.41	4. ละ ข้อความ ร้อยละ 0.09			ร้อยละ 6.21
การซ้ำ	1. การซ้ำทุก ส่วน ร้อยละ 7.88	2. การซ้ำ บางส่วน ร้อยละ 18.40	3. การซ้ำ โครงสร้าง ร้อยละ 3.90	4. การซ้ำ ความหมาย ร้อยละ 6.70			ร้อยละ 36.88
การใช้ คำศัพท์	1. คำพ้อง ความหมาย ร้อยละ 0.41	2. คำแย้ง ความหมาย ร้อยละ 0.82	3. ส่วนย่อย ของส่วนใหญ่ ร้อยละ 0.72	4. ส่วนใหญ่ ของส่วนย่อย ร้อยละ 2.17	5. การ ปรากฏร่วม กลุ่มศัพท์ ร้อยละ 1.59		ร้อยละ 5.71
การใช้ คำเชื่อม	1. ตัวอย่าง ร้อยละ 0.82	2. ขัดแย้ง ร้อยละ 2.45	3. คล้อยตาม/ กล่าวเสริม ร้อยละ 0.95	4. เรียงลำดับ ร้อยละ 0.27	5. เหตุผล ร้อยละ 3.53	6. เงื่อนไข ร้อยละ 0.68	ร้อยละ 8.70

จากผลการวิจัยและตารางการปรากฏกลวิธีการเชื่อมโยงความในบันทึกการเดินทางของ นีวกลม นั้นพบว่าสอดคล้องและเป็นไปตามทฤษฎีการเชื่อมโยงความของฮัลลidayและฮะซาน (Halliday and Hasan) และ เดอ โบกรอนด์ และเดรสเลอร์ (de Beaugrande and Dressler) ซึ่งปรากฏในหลักการวิเคราะห์ข้อความของจันทิมา อังคพนิกิจ (จันทิมา อังคพนิกิจ, 2562) นอกจากนี้ยังมีข้ออภิปราย 3 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 การเชื่อมโยงความที่พบมากที่สุด คือ การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง และรองลงมาคือการเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำ ซึ่งการเชื่อมโยงความทั้งสองประเภทนี้มีบทบาทต่อการนำเสนอสารในวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่าจากประสบการณ์ค่อนข้างมาก กล่าวคือ วรรณกรรมประเภทเรื่องเล่าจากประสบการณ์ โดยเฉพาะบันทึกการเดินทาง เป็นงานเขียนที่เน้นการบรรยายเรื่องราว ให้ข้อมูลทั้งการเดินทางและการแสดงความคิดเห็น การเชื่อมโยงความด้วยกลวิธีการอ้างถึงและการซ้ำจะช่วยให้ผู้อ่านติดตามเรื่องราวที่เป็นข้อมูลได้อย่างชัดเจน ไม่หลงประเด็น จากการกล่าวอ้างถึงเนื้อความก่อนหน้า และการกล่าวเนื้อความซ้ำกันในรูปแบบต่าง ๆ

นอกจากนั้น การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำ ไม่เพียงแต่จะช่วยเน้นย้ำเนื้อความที่ต้องการจะสื่อให้มีความเป็นเอกภาพ แต่ยังทำให้เห็นถึงลีลาการใช้ภาษาของผู้เขียนที่เป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำโครงสร้าง และการซ้ำความหมาย ที่เป็นช่องทางให้ผู้เขียนได้ใส่ลูกเล่นทางภาษา ด้วยการสรว้อยคำมาสื่อความอย่างหลากหลาย และการสร้างสีสันทางภาษาให้กับงานเขียน

ประเด็นที่ 2 การเชื่อมโยงความด้วยการละที่ปรากฏในบันทึกการเดินทางของนีวกลม ส่วนใหญ่มักปรากฏในข้อความที่เป็นบทสนทนาซึ่งแทรกอยู่ในเรื่องเล่า ซึ่งเป็นการจำลองการใช้ภาษาจริงในการสื่อสารด้วยถ้อยคำภาษาพูด มักจะละส่วนใดส่วนหนึ่งของถ้อยคำ การจะเข้าใจความหมายได้ถูกต้องจึงต้องอาศัยบริบทแวดล้อมมาช่วยในการตีความ บทสนทนาที่ปรากฏในเรื่องเล่าก็เช่นเดียวกัน

ประเด็นที่ 3 การเชื่อมโยงความในบันทึกการเดินทางพบว่าบางครั้งมีการใช้กลวิธีหลายประเภทประกอบกัน เช่น การใช้การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำร่วมกับคำเชื่อม การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึงร่วมกับการซ้ำ เป็นต้น การใช้กลวิธีหลายประเภทประกอบกันทำให้การสื่อความในข้อความนั้นชัดเจน ตรงประเด็น และเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเชื่อมโยงความในบันทึกการเดินทาง ของ นีวกลม ได้ผลการวิจัยว่าพบการเชื่อมโยงความในบันทึกการเดินทาง 5 ประเภท คือ 1. การเชื่อมโยงความด้วยการอ้างถึง ได้แก่ การอ้างถึงด้วยรูปแทนบุคคล และการอ้างถึงด้วยรูปบ่งชี้ 2. การเชื่อมโยงความด้วย

การละ ได้แก่ การละคำ การละวลี การละประโยค และการละข้อความ 3. การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำ ได้แก่ การซ้ำทุกส่วน การซ้ำบางส่วน การซ้ำโครงสร้าง และการซ้ำความหมาย 4. การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำศัพท์ ได้แก่ การพ้องความหมาย การแย้งความหมาย การเป็นส่วนย่อยของส่วนใหญ่ การเป็นส่วนใหญ่ของส่วนย่อย และการปรากฏร่วมกลุ่มศัพท์ 5. การเชื่อมโยงความด้วยการใช้คำเชื่อม ได้แก่ คำเชื่อมข้อความตัวอย่าง คำเชื่อมข้อความขัดแย้ง คำเชื่อมข้อความคล้ายตามหรือกล่าวเสริม คำเชื่อมข้อความเรียงลำดับ คำเชื่อมข้อความแสดงเหตุผล และคำเชื่อมข้อความแสดงเงื่อนไข

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. การเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวกับวรรณกรรมไทยปัจจุบัน สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบการสร้างวรรณกรรมประเภทสารคดีท่องเที่ยวแนวบันทึการเดินทาง ในด้านการใช้ภาษาและวรรณศิลป์ของงานเขียน

2. การเรียนการสอนในรายวิชาการวิจัยทางภาษาและวรรณกรรมไทย สามารถเป็นแนวทางและตัวอย่างของประเด็นวิจัยที่เป็นการประยุกต์นำทฤษฎีทางภาษาศาสตร์มาใช้ศึกษาข้อมูลทางวรรณกรรม

3. เป็นแนวทางสำหรับการเขียนวรรณกรรมประเภทสารคดีท่องเที่ยว โดยนำวิธีการเชื่อมโยงความรูปแบบต่าง ๆ ไปใช้ในการเขียนเพื่อร้อยเรียงเนื้อหาในสารคดีให้เป็นเอกภาพและมีสัมพันธภาพ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งการเรียนการสอนในรายวิชาการเขียนสารคดีและสำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจการเขียนสารคดีท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมประเภทอื่นของ นีวกลม เช่น งานประเภทความเรียง

2. ศึกษาการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมประเภทเรื่องเล่าจากประสบการณ์ หรืองานประเภทบันทึการเดินทาง งานสารคดีท่องเที่ยวของนักเขียนร่วมสมัยคนอื่น เนื่องจากเป็นกลุ่มงานที่ได้รับความนิยมและมีเป็นจำนวนมาก

เอกสารอ้างอิง

- กันติตัด การเจริญ. (2552). ลักษณะการเชื่อมโยงความในจดหมายจางวางหรง้า. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทิมา อังคณชกิจ. (2562). การวิเคราะห์ข้อความ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดิยุ ศรีนราวัฒน์ และคณะ. (2563). ภาษาและภาษาศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธัญญา สังขพันธานนท์. (2556) การเขียนสารคดีภาคปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สำนักพิมพ์อินทนิล.

นิโลบล ศิริยุทธ. (2560) การเชื่อมโยงความระหว่างพาดหัวข่าวกับความคิดเห็นของผู้อ่านในเพจเฟซบุ๊ก “เรื่องเล่าเช้านี้”. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยนเรศวร

นิตยสุตา อภินันทาภรณ์. (2534). ลักษณะการเชื่อมโยงความในการรายงานข่าวอาชญากรรมของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ: การศึกษาภาษาระดับข้อความ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิวกลม (นามแฝง). (2550). สมอไหในฮ่องกง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สุดสัปดาห์สำนักพิมพ์.

_____. (2551). กัมพูชาพริบตาเดียว. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อะบุ๊ก.

_____. (2551). โตเกียวไม่มีขา. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: อะบุ๊ก.

_____. (2551). นักรถไฟไปตุ๋น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: อะบุ๊ก.

_____. (2551). เนปาลประมาณสะดือ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: อะบุ๊ก.

_____. (2551). ลอนดอนไดอารี่. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อะบุ๊ก.

_____. (2560). หิมาลัยไม่มีจริง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คู่บ.

_____. (2567). แห่งใดหรือคือบ้าน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คู่บ.

พรศิริ ตันติจิตจารุ. (2548). การเชื่อมโยงความในหมายรับสั่งสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัชกาลที่ 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิยะดา ตานี. (2544). การเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543). วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.

อัจฉรากร กัลยาจิตโกศล. (2543). ลักษณะการเชื่อมโยงความในกลอนนิราศของสุนทรภู่. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในเพจเฟซบุ๊ก “จะเที่ยวไปไหน”*

ANALYZE LANGUAGE USAGE STRATEGIES ON “JATIEWPAINAI” FACEBOOK PAGES.

ประภัสสร ห่อทอง

Prapatsara Hothong

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Faculty of Humanities and Social Sciences, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Thailand.

Corresponding Author's Email: full_nui32@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาษาในการนำเสนอการท่องเที่ยวในเพจเฟซบุ๊ก “จะเที่ยวไปไหน” โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร และการวิเคราะห์เนื้อหา รวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหาจากโพสต์ในเพจ “จะเที่ยวไปไหน” จำนวน 20 โพสต์ ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 ถึงพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 รวมทั้งใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำเสนอผลในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า กลวิธีการใช้ภาษาสามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) กลวิธีการใช้คำ จำนวน 18 ลักษณะ เช่น การใช้คำทับศัพท์ คำอุทาน คำภาษาปาก ศัพท์วัยรุ่น และคำคล้องจอง 2) กลวิธีการใช้โวหาร จำนวน 3 ลักษณะ ได้แก่ การอธิบายโวหาร การบรรยายโวหาร และการพรรณนาโวหาร และ 3) กลวิธีการใช้ภาพพจน์ จำนวน 6 ลักษณะ เช่น การเปรียบเทียบเชิงอุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน และสัญลักษณ์ โดยกลวิธีที่พบมากที่สุดคือ การใช้คำทับศัพท์ การเปรียบเทียบเชิงอุปมา และการใช้ศัพท์วัยรุ่น ตามลำดับ จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าเพจ “จะเที่ยวไปไหน” ใช้ภาษาที่หลากหลายและสร้างสรรค์ในการสื่อสารเพื่อดึงดูดความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มการใช้ภาษาของคนรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ กลวิธีทางภาษาดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการสร้างอารมณ์ส กระตุ้นจินตนาการ และโน้มน้าวให้ผู้อ่านรู้สึกมีส่วนร่วม และเกิดแรงบันดาลใจอยากออกเดินทางท่องเที่ยวตามเนื้อหาที่น่าสนใจ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์กลวิธี, การใช้ภาษาเพจเฟซบุ๊ก, เพจเฟซบุ๊กจะเที่ยวไปไหน

* Received 18 May 2025; Revised 5 August 2025; Accepted 7 August 2025

Abstract

This research aims to study the linguistic strategies used in presenting tourism on the Facebook page “Jatiewpainai”. The study employs documentary research and content analysis methods. Data were collected and analyzed from 20 posts on the “Jatiewpainai” page between July 2019 and November 2020. The results were presented in a descriptive-analytical manner.

The findings revealed that linguistic strategies can be categorized into three areas: 1) Lexical strategies, consisting of 18 forms, such as the use of loanwords, interjections, colloquial language, slang, and rhyming words. 2) Rhetorical strategies, consisting of three forms: explanatory rhetoric, descriptive rhetoric, and narrative rhetoric. 3) Figurative language strategies, consisting of six forms, such as metaphor, simile, personification, and symbolism. The most frequently used strategies were the use of loanwords, metaphorical comparison, and youth slang. The research concludes that the “Jatiewpainai” page uses a variety of creative language techniques to communicate and engage its target audience, especially among young people. This reflects the language trends of the digital age and plays an important role in creating a vivid and engaging experience, stimulating imagination, and motivating readers to feel involved and inspired to travel based on the content presented.

Keywords: Linguistic strategy analysis, language use on Facebook pages, “Jatiewpainai” Facebook page.

บทนำ

บทบาทของสื่อเทคโนโลยีในสังคมไทยในปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเฟซบุ๊กซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้คนที่ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในหลายด้าน เช่น การเผยแพร่ข่าวสาร เรื่องราวจากคนรอบข้าง เพื่อนฝูง และครอบครัว โดยสามารถติดตามข้อมูลเหล่านี้ได้ผ่านหน้าไทม์ไลน์ในแอปพลิเคชันเดียวกัน นอกจากนี้ เฟซบุ๊กยังเป็นช่องทางในการเข้าถึงสาระ ความรู้ ความบันเทิง รวมถึงเปิดโลกทัศน์ใหม่ให้แก่ผู้ใช้ผ่านการติดตามเพจต่าง ๆ ที่มีความสนใจ บทบาทของสื่อในสังคมร่วมสมัยนี้สะท้อนให้เห็นการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการสร้างการรับรู้และปฏิสัมพันธ์ระหว่างสื่อและผู้รับสาร ตัวอย่างเช่น การใช้เพจเฟซบุ๊กเพื่อขยายวงกว้างของการรับรู้และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชม โดยการใช้ภาษาที่

น่าสนใจและการสร้างภาพลักษณ์ที่ดึงดูด ซึ่งทำให้เกิดการดึงดูดที่ยั่งยืนและสะท้อนถึงกลยุทธ์ในการใช้สื่อเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับผู้รับสาร (McQuail, 2010)

ในปัจจุบัน โลกโซเชียลมีการเติบโตของเพจต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะเพจที่เกี่ยวข้องกับไลฟ์สไตล์และกิจกรรมนอกบ้าน เช่น เพจการท่องเที่ยว ซึ่งมักดึงดูดผู้ติดตามด้วยการใช้ภาษาหรือรูปภาพที่น่าสนใจ เช่น เพจ “จะเที่ยวไปไหน” ที่มีผู้ติดตามถึง 1.6 ล้านคน การนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศผ่านการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ตรงของเจ้าของเพจ การใช้ภาษาที่ชวนอ่าน การบรรยายความรู้สึกในการเดินทาง การใช้คำคมและบทเพลงที่คุ้นหู รวมถึงการใช้คำศัพท์ที่ตรงกับกลุ่มวัยรุ่นและการโฆษณาสินค้าที่เนียนไปกับเนื้อหา ทั้งหมดนี้ทำให้เพจ “จะเที่ยวไปไหน” เป็นที่น่าสนใจและมีผู้ติดตามจำนวนมาก ภาษาที่ใช้ในการนำเสนอเช่นนี้ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้สัมผัสสถานที่ท่องเที่ยวจริง ๆ ผ่านตัวหนังสือและภาพถ่าย ซึ่งสะท้อนถึงอิทธิพลของเพจที่กระตุ้นให้ผู้อ่านอยากสัมผัสบรรยากาศการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง (Katz, Blumler, & Gurevitch, 1973)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเฟซบุ๊กแฟนเพจจำนวนมาก เช่น สรณันท์ มะปรางทอง (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับบล็อกเกอร์เพจท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จบนสื่อสังคมออนไลน์, รุ่งรัศมี สมมาตย์ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณาของเพจพรีพาย และภานุรุจ ปวีดาภา (2558) ที่ศึกษาการโพสต์ใน Facebook Fanpage และพฤติกรรมของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในเพจ “จะเที่ยวไปไหน”

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเพจ “จะเที่ยวไปไหน” ด้านกลวิธีการใช้ภาษาในการนำเสนอการท่องเที่ยวที่มีการใช้ภาษาหลากหลายในการนำเสนอ เพื่อศึกษาว่าเพจนี้จึงเป็นที่นิยมและมีชาวโซเชียลให้ความสนใจจำนวนมาก ดังนั้นการศึกษากลวิธีการใช้ภาษาที่มีในเพจนี้จะช่วยเปิดเผยถึงวิธีการนำเสนอที่มีประสิทธิภาพและสามารถดึงดูดผู้ติดตามได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

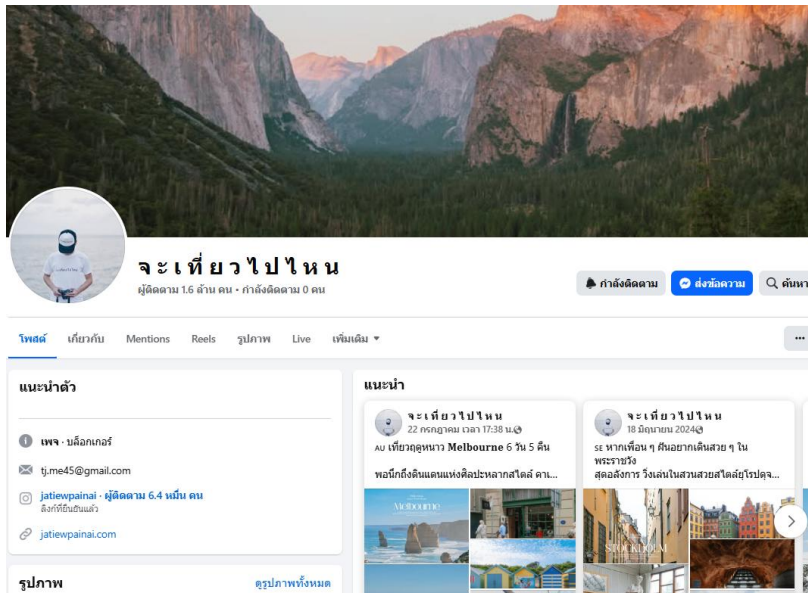
เพื่อศึกษากลวิธีการใช้ภาษาในการนำเสนอการท่องเที่ยวในเพจ “จะเที่ยวไปไหน”

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเพจเฟซบุ๊ก “จะเที่ยวไปไหน” โดยนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล

เพจเฟซบุ๊ก “จะเที่ยวไปไหน” จำนวน 20 โฟสต์ ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 ถึงพฤศจิกายน พ.ศ. 2563

ภาพที่ 1 เพจเฟซบุ๊ก “จะเที่ยวไปไหน”

(ที่มา : https://www.facebook.com/jatiewpainai/?locale=th_TH)

2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จากเพจเฟซบุ๊ก “จะเที่ยวไปไหน” จำนวน 20 โฟสต์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (<https://web.facebook.com/jatiewpainai>)

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การใช้ภาษาที่จะวิเคราะห์ 3 ด้าน ได้แก่

1) กลวิธีการใช้คำ ประกอบด้วย ประกอบด้วยกลวิธีการใช้คำอุทาน คำภาษาปาก ภาษาถิ่น ศัพท์วัยรุ่น คำทับศัพท์ คำคล้องจอง การเล่นซ้ำคำ การเล่นซ้ำพยัญชนะตัวสะกด การเล่นซ้ำเสียงพยัญชนะ การเล่นเสียงวรรณยุกต์ คำคม คำไวพจน์ คำถามเชิงวาทศิลป์ วลีฮิต เนื้อเพลง การตัดคำ การกล่าวอ้างถึง และการใช้สำนวน

2) กลวิธีการใช้โวหาร ประกอบด้วย บรรยายโวหาร พรรณนาโวหาร เทศนา โวหาร สาธกโวหาร และอุปมาโวหาร

3) ภาพพจน์ คือ กลวิธีการนำเสนอสารโดยการพลิกแพลงภาษาที่ใช้พูด หรือเขียนให้แปลกออกไปจากภาษาตามตัวอักษรทำให้อ่านเกิดภาพในใจ เกิดความประทับใจ เกิดความรู้สึกสะท้อนใจ เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นภาพอย่างชัดเจน ภาพพจน์ ประกอบด้วย อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ บุคลาธิษฐาน อธิพจน์ สัพพจน์ นามนัย และปรพากย์

2.4 นำเสนอผลการศึกษารูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาในเพลงเพชบุรี “จะเที่ยวไปไหน” จำนวน 20 โพสต์ โดยใช้พฤติกรรมการใช้ภาษา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการใช้คำ ด้านพฤติกรรมการใช้ไวยากรณ์ และด้านพฤติกรรมการใช้ภาษาพจน์ ได้ผลการศึกษา ดังนี้

1. ด้านพฤติกรรมการใช้คำ พบ มีพฤติกรรมการใช้คำทั้งหมด 18 ลักษณะ โดยยกตัวอย่าง 5 ลักษณะที่พบมากที่สุดเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้

1.1 การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นการถอดอักษร หรือแปลงข้อความจากระบบการเขียนหรือภาษาหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่งอย่างมีหลักการ เพื่อให้สามารถเขียนคำในภาษาต่างประเทศด้วยภาษาและอักษรในภาษานั้น ๆ ได้สะดวก ดังปรากฏ

“ทุกคนแต่งตัวแบบสบาย ๆ สไตร์มินิมอลบ้าง ชัมเมอร์บ้าง เป็นทางการบ้าง แต่ที่ทุกคนมี เหมือนกันคือ ถ้วยกาแฟในมือ รีแอคชั่นของแต่ละคน ณ สภากาแฟแห่งนี้ ที่ทำให้ร้านดูมีชีวิตชีวาขึ้นจริงๆ”

(รีวิวลิตเซอร์แลนด์ : A Trip to Paradise on Earth Switzerland)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในประโยคนี้ เช่น “สไตร์มินิมอล”, “ชัมเมอร์” และ “รีแอคชั่น” เป็นการนำคำจากภาษาอังกฤษมาใช้ในภาษาไทยเพื่อความหมายตรงกับคำที่ผู้คนคุ้นเคยหรือเข้าใจได้ง่ายและทันสมัย คำเหล่านี้เป็นคำที่ไม่ได้แปลเป็นภาษาไทยอย่างตรงตัว แต่ถูกใช้ในรูปแบบทับศัพท์เพื่อสะท้อนถึงวัฒนธรรมที่เป็นสากลและสร้างความรู้สึกลึกซึ้งทันสมัยและเป็นกันเอง พฤติกรรมนี้ช่วยให้ประโยคมีความน่าสนใจและเข้าถึงกลุ่มคนที่มีความคุ้นเคยกับคำศัพท์จากภาษาอังกฤษได้มากขึ้น

1.2 การใช้ศัพท์วัยรุ่น ภาษาสแลง คำสแลง คำคะนอง คือ ถ้อยคำ สำนวน หรือภาษาพูดที่ใช้สร้างความเข้าใจเฉพาะกลุ่มซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยหนุ่มสาว เป็นภาษาที่สร้างขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ ภาษาไม่สุภาพ เป็นภาษาไม่เป็นแบบแผน แต่ไม่ใช่คำหยาบหรือ คำต่ำ แต่เป็นคำ พิเศษที่สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดคำแปลกผิดไปจากปกติทั้งด้านเสียง รูป คำ และความหมายเป็นภาษาที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรม ดังปรากฏ

“บ้านต้นไม้สุดคุลที่เหมาะสมจะมาพักกับแก๊งค์เพื่อนและครอบครัว”

(รีวิวเขาใหญ่ : Rode Trip Stories “Khao Yai”)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้ภาษาที่เป็นสแลงหรือศัพท์ที่ได้รับความนิยมในหมู่วัยรุ่น เช่น “สุดคุล” และ “แก๊งค์” ซึ่งเป็นคำที่ใช้เพื่อสร้างความรู้สึกลึกซึ้งทันสมัย ทำให้ประโยคดูไม่เป็นทางการและเข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นได้มากขึ้น พฤติกรรมการใช้ภาษาแบบนี้ช่วยให้ผู้พูดสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และทำให้ภาษาดูสนุกสนานและทันสมัย

1.3 การใช้คำภาษาปาก คือ ภาษาที่ใช้สื่อสารกับบุคคลที่สนิทคุ้นเคย เป็นกันเอง จึงไม่จำเป็นต้องใช้ให้ ถูกต้องตามแบบแผนมากนัก ภาษาปากเหล่านี้ได้แก่ คำพูดระหว่างบุคคลในชีวิตประจำวัน ดังปรากฏ

“กรรมวิธีการซึ่งเป็นแบบออริจินัลเจแปนสไตล์เลยจะพื้จำ ใช้กันไม่ไผ่ซี่ ๆ”

(รีวิวกาญจนบุรี :: “The Floathouse River Kwai”)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำภาษาที่เป็นกันเองและไม่เป็นทางการ โดยการใช้คำว่า “จะพื้จำ” เป็นการสื่อสารที่แสดงถึงความสนิทสนมและความเป็นมิตร กลวิธีนี้ช่วยให้ผู้พูดรู้สึกใกล้ชิดกับผู้ฟังมากขึ้นและเพิ่มความอบอุ่นในการพูดคุย

1.4 การใช้คำคล้องจอง การใช้คำที่ใช้สระหรือพยัญชนะเสียงเดียวกัน และถ้ามีตัวสะกดจะต้องมีตัวสะกดในมาตราเดียวกัน ดังปรากฏ

“ศาลาพระอรหันต์ เป็นจุดที่ถ่ายรูปสวยมาก ย้าว่ามากจริงจัง เรียกได้ว่าสวยงาม ตะลึงพริ้งเพริดเลอเลิศพิศมัยไม่ว่าจะมองมุมซ้าย หรือมุมขวาก็ดีทุกมุมจริง ๆ”

(รีวิวก สมุทรปราการ : One day in The Ancient City เมืองโบราณ สมุทรปราการ)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำคล้องจองในประโยคนี้ เช่น “สวยงาม ตะลึง พริ้งเพริด เลอเลิศพิศมัย” เป็นการใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะและสระที่คล้ายกันเพื่อสร้างจังหวะและความสวยงามในการฟัง คำเหล่านี้ทำให้ประโยคมีความน่าสนใจและสามารถเน้นความหมายได้อย่างชัดเจน โดยการใช้คำคล้องจองจะเพิ่มความหนักแน่น และความเพลิดเพลินในการอ่านหรือฟัง ทำให้ผู้พูดสามารถถ่ายทอดความรู้สึกที่ตื่นเต้นหรือประทับใจได้ดียิ่งขึ้น กลวิธีนี้ช่วยเพิ่มสีสันและเสน่ห์ให้กับการใช้ภาษา

1.5 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ เป็นการใช้ภาษาในการตั้งคำถามแต่ไม่ได้หวังคำตอบ หรือ ถ้ามีคำตอบก็เป็นคำตอบที่ทั้งผู้ถามและผู้ตอบรู้ดีอยู่แล้ว นักเขียนจะใช้คำถามเชิงวาทศิลป์เพื่อเร้าอารมณ์ผู้อ่าน หรือสื่อความหมายและข้อคิดที่ต้องการ ดังปรากฏ

“ดูจากชื่อคนคงเดากันว่าเป็นสวนของชาวจีน อาถูของใครคนไหนหรือเปล่า”

(รีวิวเชียงใหม่ : Weekend in Chiang Mai With Vivo V20 Pro)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ในประโยคนี้ เช่น “อาถูของใครคนไหนหรือเปล่า” เป็นการตั้งคำถามที่ไม่จำเป็นต้องถามจากผู้ฟังหรือผู้อ่าน แต่มีจุดประสงค์เพื่อเร้าอารมณ์หรือกระตุ้นความคิดของผู้อ่าน โดยการตั้งคำถามนี้ช่วยให้เกิดการตั้งข้อสงสัยในใจของผู้อ่าน หรือทำให้ผู้อ่านคิดถึงความสัมพันธ์และบริบทที่เกี่ยวข้องกับคำถามนั้น ๆ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ยังเป็นการสร้างความน่าสนใจในเนื้อหาของเรื่องและทำให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการตีความหรือคิดตามข้อความที่ถูกละทิ้ง

2. ด้านกลวิธีการใช้โวหาร พบ มีกลวิธีการใช้โวหาร ทั้งหมด 3 ลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้

2.1 การใช้การอธิบายโวหาร เป็นลักษณะโวหารที่ทำให้ความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งกระจ่างชัดเจขึ้น มักใช้ในงานเขียนทางวิชาการ และตำรับตำราต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์จะนำประเด็นที่สงสัยมาอธิบายให้เข้าใจแจ่มแจ้ง อธิบายโวหารนี้มักใช้ในการอธิบายกระบวนการ

การวิเคราะห์หรือจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเภท หรือเป็นพวก และการอธิบายความหมายของคำ ดังที่ปรากฏ

“Amatara Wellness Resort ตั้งอยู่บนเนินไหล่เขาของแหลมพันวาที่สามารถมองเห็นวิว ทะเลในมุมสูงได้สวยงามมาก เพราะไม่ได้เพียงแค่อยูริมทะเลฝั่งตะวันออกของเกาะภูเก็ตเท่านั้น แต่ยังมีเกาะต่าง ๆ ที่ตั้งซ้อนเหลื่อมกันในทะเลทำให้เป็นวิวที่สวยงามเหมือนภาพวาดยามเช้าเลยละ ในส่วนของห้องพักเค้าก็มีให้เลือกถึง 105 ห้อง แบ่งเป็น Bay View Suite, Ocean Pavilion, Sea View Suites, Pool Pavilion, Bay View Pool Villa และ Ocean View Pool Villa ซึ่งทุกห้องทุกหลังสามารถชมวิวทะเล”

(รีวิวกูเกิ้ล : Live a Dream in Amatara Wellness Resort Phuket)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นการอธิบายรายละเอียดและข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ “Amatara Wellness Resort” อย่างชัดเจนและครบถ้วน เช่น การอธิบายถึงทำเลที่ตั้ง วิวทิวทัศน์ และรายละเอียดของห้องพัก การใช้การอธิบายโวหารในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจข้อมูลและสามารถจินตนาการถึงสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างชัดเจน กลวิธีนี้ทำให้เนื้อหามีความกระชับและเข้าใจง่าย นอกจากนี้ยังทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนเกี่ยวกับรีสอร์ทแห่งนี้

2.2 การใช้การบรรยายโวหาร เป็นลักษณะการเขียนด้วยวิธีเล่าเรื่องราวให้ผู้อ่านเข้าใจและติดตามเรื่องราวได้โดยตลอด สิ่งที่ยกมาอาจเป็นเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภาพของบ้านเมือง ผู้คน ความเป็นมาหรือประวัติของบุคคลสถานที่ และเหตุการณ์ เป็นต้น

“บ้านโคกใครเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ริมคลองมะรุ่ย ในตำบลมะรุ่ย อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา ยึดหลักวิถีการผลิตที่พึ่งพาและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพประมงพื้นบ้านและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ”

(รีวิชมชนบ้านโคกใคร: ท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกใคร จังหวัดพังงา)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้การบรรยายโวหารในลักษณะการเล่าเรื่องที่ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจบริบทของหมู่บ้านโคกใครได้ชัดเจน โดยการบรรยายมีการระบุสถานที่ ลักษณะของวิถีชีวิตในชุมชน อาชีพของชาวบ้าน ทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงบรรยากาศในหมู่บ้านนั้นและเข้าใจวิถีชีวิตของผู้คนได้ดีขึ้น กลวิธีนี้ช่วยให้ข้อมูลมีความเชื่อมโยงและต่อเนื่อง ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนอยู่ในสถานที่และสามารถติดตามเรื่องราวได้อย่างราบรื่น

2.3 การใช้การพรรณนาโวหาร เป็นโวหารที่ใช้กล่าวถึงเรื่องราว สถานที่ บุคคล สิ่งของ หรืออารมณ์อย่างละเอียด สอดแทรกอารมณ์ ความรู้สึกลงไปเพื่อโน้มน้าวใจ ให้ผู้รับสารเกิดภาพพจน์ เกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย ใช้ในการพูดโน้มน้าว อารมณ์ของผู้ฟัง หรือเขียนสละสลวย ชมเมือง ชมความงามของบุคคล สถานที่และแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ดังปรากฏ

“ร้านก็ให้ความรู้สึกยิ่งใหญ่อลังการด้วยปราสาทสีขาว และหอคอยสูงใหญ่ พอก้าวเข้าไปด้านใน ก็ยังประทับใจกับการตกแต่งอย่างพิถีพิถันใส่ใจในทุกรายละเอียด แม้แต่โต๊ะเก้าอี้ เฟอร์นิเจอร์ทุกชิ้นก็ใช้ไม้ท่อนสืบบ่อน้ำตาลเข้มที่ดูขรึมแต่น่าค้นหา”

(รีวิวเขาใหญ่ : Rode Trip Stories “Khao Yai”)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้การพรรณนาโวหารเพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังสามารถจินตนาการถึงบรรยากาศและความงามของร้านได้ เช่น “ยิ่งใหญ่อลังการด้วยปราสาทสีขาว” และ “หอคอยสูงใหญ่” ทำให้ผู้อ่านรู้สึกถึงความตระการตาของสถานที่นั้น ขณะเดียวกันการใช้คำอธิบายเชิงพรรณนาอย่าง “ประทับใจกับการตกแต่งอย่างพิถีพิถัน” และ “ใส่ใจในทุกรายละเอียด” เน้นความพิถีพิถันและความใส่ใจในทุกส่วนของการตกแต่ง ซึ่งช่วยสร้างอารมณ์คล้อยตามและทำให้ผู้อ่านรู้สึกเชื่อมโยงกับสถานที่นั้นมากขึ้น กลวิธีนี้ช่วยให้ข้อความมีความชัดเจนและสร้างอารมณ์ในเชิงบวกกับสถานที่หรือสิ่งที่ถูกบรรยาย

ในขณะที่ไม่พบการใช้เทศนาโวหาร และการใช้สาธกโวหาร

3. ด้านกลวิธีการใช้ภาพพจน์ พบ มีกลวิธีการใช้ภาพพจน์ ทั้งหมด 6 ลักษณะ เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้

3.1 การใช้การเปรียบเทียบเชิงอุปมา เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่โดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่น ร่วมกันและใช้คำที่มีความหมายว่าเหมือนหรือคล้ายเป็นคำแสดงการเปรียบเทียบเพื่อบ่งชี้ให้เห็นจริงๆ เหมือนอย่างไร ในลักษณะใด ได้แก่ว่า เหมือน เสมือน ดัง ดัง คล้าย ดูราว ดูจ ประดุจ ประหนึ่ง เสมอ ปาน เพียง ราว ราวกับ ฯลฯ เป็นการกล่าว การเปรียบเทียบสิ่งๆ ที่เหมือนกันหรือต่างกันใช้คู่กับ อุปมา อุปไมย อุปมา คือ สิ่งหรือข้อความที่ยกมากล่าวมาเปรียบ อุปไมย คือ สิ่งหรือข้อความที่พึงเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นเพื่อให้เข้าใจแจ่มแจ้ง ดังปรากฏ

“เมื่อเอาสีเหล่านี้มาแต่งเติมให้เป็นภาพ ภาพน่าในใจเราก็คงจะละมุนดังสายฝนที่ตกกระทบบนยอดไม้ด้วยความปรารถนาให้ผืนดินมีแต่ความสุข”

(เที่ยวหน้าฝน : “N A N” Green Season)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้การเปรียบเทียบเชิงอุปมา เช่น ละมุนดังสายฝนที่ตกกระทบบนยอดไม้ เป็นการเปรียบเทียบที่ช่วยสร้างภาพพจน์และเพิ่มความลึกซึ้งให้กับอารมณ์ที่ต้องการสื่อ การใช้คำว่า “ดัง” ในที่นี้ทำหน้าที่เชื่อมโยงสิ่งที่แตกต่างกัน สีที่แต่งเติมและสายฝนโดยการแสดงถึงความอ่อนโยนและความสงบจากสายฝนที่ตกกระทบบนยอดไม้ ซึ่งทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงความละเอียดอ่อนของภาพในใจได้ การเปรียบเทียบเชิงอุปมานี้ช่วยให้คำอธิบายมีความชัดเจนและมีอารมณ์ที่นุ่มนวล สร้างความเชื่อมโยงทางอารมณ์และเพิ่มความประทับใจในการรับสาร

3.2 การใช้การเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเป็นการเปรียบเทียบที่ไม่กล่าวตรง ๆ ใช้การกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอง เป็น

การเปรียบเทียบโดยนำเอาลักษณะสำคัญของสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบ มาเปรียบเทียบกันที่ โดยไม่ต้องมีคำเชื่อมโยง ไม่ต้องใช้คำแสดงการเปรียบเทียบ ไม่มีคำแสดงความหมายว่า เหมือน ปรากฏอยู่ หรือถ้าจำเป็นต้องใช้ก็ใช้คำว่า “เป็น” หรือ “คือ” ดังปรากฏ

“การพาตัวเองมาเปลี่ยนธรรมชาติของชีวิต เปลี่ยนจากยอดดึกสูงเป็นยอดดอย เปลี่ยนจากแสงไฟ เป็นแสงดาว เปลี่ยนจากหมอกควันเป็นหมอกเมฆ ที่เมืองเชียงรายได้ทำให้เราได้ เปลี่ยนจากความเหนื่อยล้าเป็นความสุข เหมือนกับที่ Sunsilk Natural Aloe vera & mint”

(A Slow Weekend in Chiang Rai : เที่ยวเชียงราย 3 วัน 2 คืน)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้การเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ในประโยคนี้ เช่น “จากยอดดึกสูงเป็นยอดดอย” “จากแสงไฟเป็นแสงดาว” และ “จากหมอกควันเป็นหมอกเมฆ” เป็นการเปรียบเทียบที่ทำให้สิ่งหนึ่งกลายเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยตรง โดยไม่ใช้คำเชื่อม การใช้การเปรียบเทียบเช่นนี้ช่วยให้ผู้อ่านรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมายลึกซึ้งและมีอารมณ์เชื่อมโยงไปกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ เช่น การเปลี่ยนจากความเหนื่อยล้าเป็นความสุข การใช้วิธีการเปรียบเทียบเชิงอุปลักษณ์ทำให้ข้อความมีความเด่นชัดและช่วยให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงอารมณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น กลวิธีนี้สร้างความเข้าใจในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงและความรู้สึกที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีพลัง

3.3 การใช้บุคลาธิษฐาน เป็นการกล่าวถึงสิ่งต่างๆ ที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด ไม่มีวิญญาณ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ อิฐ ปูน หรือสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น ต้นไม้ สัตว์ โดยให้สิ่งต่างๆ เหล่านี้แสดงกิริยาอาการและความรู้สึกได้เหมือนมนุษย์ (บุคลาธิษฐาน มาจากคำว่า บุคคล + อธิษฐาน หมายถึง อธิษฐานให้กลายเป็นบุคคล) ดังปรากฏ

“กลิ่นหอมของกาแฟก็ลอยมาเตะจมูก”

(รีวิวนิปปุ่น : Sightseeing Spot Along the EIZAN Railway, Kyoto, Japan)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้บุคลาธิษฐานในประโยคนี้ เช่น “กลิ่นหอมของกาแฟก็ลอยมาเตะจมูก” เป็นการทำให้สิ่งที่ไม่มีชีวิต (กลิ่นกาแฟ) มีการกระทำเหมือนมนุษย์ โดยการใช้คำว่า “เตะจมูก” ซึ่งเป็นการให้กิริยาของมนุษย์แก่สิ่งที่ไม่มีชีวิต การใช้บุคลาธิษฐานช่วยทำให้การบรรยายมีชีวิตชีวาและเพิ่มความน่าสนใจให้กับผู้อ่าน โดยการสร้างภาพที่สามารถสัมผัสได้ด้วยอารมณ์และประสาทสัมผัส กลวิธีนี้ทำให้การเล่าเรื่องหรือการบรรยายมีสีสันและให้ความรู้สึกเหมือนกับการสื่อสารกับมนุษย์จริง ๆ

3.4 การใช้การเปรียบเทียบเชิงสหพจน์ เป็นภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงสัตว์ เสียงคลื่น เสียงลม เสียงฝนตก เสียงน้ำไหล ฯลฯ การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้จะทำให้เหมือนได้ยินเสียงนั้นจริง ๆ ดังปรากฏ

“กับความสดไสสไต้เมดิเตอร์เรเนียนที่ทำให้เรารู้สึกชุ่มซ่าไปกับสีสัน”

(รีวิวลางพระบาง : Quick Guide to Luang Prabang)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้การเปรียบเทียบเชิงสัทพจน์ในประโยคนี้ เช่น “ซูซ่า” เป็นการใช้เสียงที่เลียนแบบธรรมชาติหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ เช่น ความสดใสของสโตร์เมดิเตอร์เรเนียน การใช้คำว่า “ซูซ่า” ซึ่งเป็นเสียงที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกถึงความสดชื่นและพลังได้ทันที ทำให้คำนี้มีความหมายเชิงภาพพจน์ที่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนกำลังสัมผัสประสบการณ์นั้นอยู่จริง ๆ การใช้สัทพจน์ในลักษณะนี้ช่วยเพิ่มมิติให้กับการบรรยาย ทำให้ข้อความมีชีวิตชีวาและสามารถกระตุ้นความรู้สึกในรูปแบบที่สัมผัสได้ผ่านเสียง

3.5 การใช้สัญลักษณ์ (Symbol) โดยพื้นฐาน หมายถึง สิ่งที่ใช้แทนความหมายของอีกสิ่งหนึ่ง หรือถ้าจะกล่าวให้ลึกลงไปอีก สัญลักษณ์ หมายถึง วัตถุ อักษร รูปร่าง หรือสีสันท ซึ่งใช้ในการสื่อความหมายหรือแนวความคิดให้มนุษย์เข้าใจไปในทางเดียวกัน ดังปรากฏ

“ ท่านผู้โดยสารโปรดทราบ !!! 3 วัน 2 คืนต่อจากนี้ ขอเชิญพบกับทริปฮอตฉ่าทุกองศาของ เหล่าเพื่อนสาว”

(รีวิตรัง :: ตะลุยกะลอนพักผ่อนกับแก๊งค์เพื่อน “ตรัง 3 วัน 2 คืน”)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้สัญลักษณ์ในประโยคนี้ เช่น “ทริปฮอตฉ่าทุกองศา” เป็นการใช้คำหรือภาพที่แทนความหมายเฉพาะ โดย “ฮอตฉ่า” และ “ทุกองศา” เป็นคำที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ในการบ่งบอกถึงความสนุกสนานและความร้อนแรงหรือความตื่นเต้นของกิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น การใช้คำเหล่านี้ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่มีความคึกคักและน่าตื่นเต้น โดยผู้อ่านหรือผู้ฟังจะสามารถเชื่อมโยงคำเหล่านี้กับประสบการณ์ที่มีความสนุกและร้อนแรงได้ง่าย กลวิธีนี้ใช้สัญลักษณ์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงแนวความคิดหรืออารมณ์ที่ต้องการสื่อ โดยไม่จำเป็นต้องอธิบายรายละเอียดทั้งหมด

3.6 การเปรียบเทียบเชิงปฏิพจน์ เป็นการใช้คำที่ไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งมารวมไว้ด้วยกัน เพื่อให้มีความหมายที่ให้ความรู้สึกขัดแย้ง หรือเพิ่มน้ำหนักให้แก่ความหมายของคำแรก ภาพพจน์ชนิดนี้มักใช้เป็นชื่อเรื่องเพื่อเรียกร้องความสนใจของผู้อ่าน ดังปรากฏ “มีทั้งบอร์ดีหนัก-เบา เพื่อนมาก-น้อย กรรมวิธีการชงเป็นแบบออริจินัลเจแปนสไตล์”

(รีวิเวียงใหม่ : Weekend in Chiang Mai With Vivo V20 Pro)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการใช้การเปรียบเทียบเชิงปฏิพจน์ ซึ่งเป็นการใช้คำที่ขัดแย้งกันเพื่อเพิ่มความหมายและสร้างภาพที่มีความตึงเครียดหรือความแตกต่างอย่างชัดเจน การนำคำที่ขัดแย้งมาใช้คู่กันในลักษณะนี้ช่วยเน้นย้ำถึงลักษณะหรือคุณสมบัติที่หลากหลายและแตกต่างของสิ่งที่ถูกพูดถึง ตัวอย่างเช่น “บอร์ดีหนัก-เบา” แสดงถึงความหลากหลายของประสบการณ์ที่ผู้ดื่มจะได้รับ และ “เพื่อนมาก-น้อย” แสดงถึงความแตกต่างในการรสชาติ การใช้การเปรียบเทียบเชิงปฏิพจน์ช่วยเพิ่มความสนใจและทำให้ข้อความน่าสนใจมากขึ้นโดยการเล่นกับความขัดแย้งในคำสองคำ

อภิปรายผล

การศึกษาทฤษฎีการใช้ภาษาในการนำเสนอเนื้อหาบนเพจท่องเที่ยว "จะเที่ยวไปไหน" พบว่า มีการใช้กลวิธีหลายรูปแบบที่หลากหลายเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ติดตาม โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น เช่น การบรรยายโวหาร การอธิบายโวหาร การพรรณนาโวหาร การใช้คำทับศัพท์ ภาษาอังกฤษ การใช้การเปรียบเทียบเชิงอุปมาและเชิงอุปลักษณ์ การใช้คำศัพท์วัยรุ่น การใช้คำปาก การเล่นคำซ้ำ และการใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ซึ่งกลวิธีเหล่านี้ช่วยสร้างเอกลักษณ์ให้กับงานเขียนบนเพจและทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจ มีชีวิตชีวา และเป็นที่ชื่นชอบในกลุ่มผู้อ่าน โดยเฉพาะวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก

ทฤษฎีการใช้ภาษาที่มีความหลากหลายนี้สะท้อนถึงแนวคิดของวรวรรณ สุขใส (2551) ที่อธิบายว่า การใช้กลวิธีหลายรูปแบบในงานเขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นความสนใจและโน้มน้าวผู้อ่านให้เกิดความรู้สึกต้องการไปสัมผัสสิ่งที่ผู้เขียนบรรยาย โดยการใช้ภาษาที่เห็นภาพและเชื่อมโยงกับอารมณ์ความรู้สึก การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์และการใช้ภาษาที่เป็นกันเอง เช่น การใช้คำศัพท์วัยรุ่นและคำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ยังทำให้เนื้อหาของเพจ “จะเที่ยวไปไหน” มีความเชื่อมโยงกับเทรนด์ปัจจุบันและสามารถสื่อสารได้ดีต่อกลุ่มผู้ติดตามที่มีความสนใจในความบันเทิงและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการท่องเที่ยว

การใช้ภาษาของเพจนี้ยังตรงกับวิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (2564) ที่อธิบายถึงการใช้สำนวนที่ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่น ข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน ภาพยนตร์ โฆษณา และเพลง ซึ่งมีผลต่อการใช้สำนวนและคำสแลงที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่น ในกรณีของเพจ “จะเที่ยวไปไหน” การใช้สำนวนที่เหมาะสมกับบริบทและความสนใจของกลุ่มวัยรุ่นไม่เพียงแต่เพิ่มความน่าสนใจให้กับเนื้อหา แต่ยังช่วยให้การสื่อสารมีความสะดวกและเข้าใจง่าย ซึ่งตรงกับการใช้ภาษาระดับสนทนาในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การใช้คำศัพท์ที่เป็นคำสแลงหรือคำที่สะท้อนถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่กลุ่มวัยรุ่นสนใจ

จากการศึกษาของสรนันท์ มะปรางทอง (2562) ที่ศึกษาบล็อกเกอร์เพจท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จบนสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า บล็อกเกอร์ที่ประสบความสำเร็จมักจะใช้การสร้างเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรง และการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้สำหรับเพจ “จะเที่ยวไปไหน” การใช้กลวิธีการใช้ภาษาที่มีความหลากหลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เพจนี้ประสบความสำเร็จในการดึงดูดผู้ติดตาม โดยเฉพาะผู้ติดตามที่มีความสนใจในการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ผลการศึกษาของรุ่งรงค์มี สมมาตย์ (2564) เกี่ยวกับกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณาของเพจพรีพาย ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษานี้ได้ เนื่องจากทั้งสองเพจมีการใช้กลวิธีที่คล้ายกันในการดึงดูดความสนใจของกลุ่มผู้ติดตามผ่านการใช้ภาษาที่น่าสนใจและสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ การใช้สำนวนที่แสดงอารมณ์และความรู้สึกของผู้เขียน เช่น การใช้คำคม คำถามเชิงวาทศิลป์ หรือการเปรียบเทียบต่าง ๆ ช่วย

ทำให้ผู้ติดตามเกิดความรู้สึกเชื่อมโยงกับเนื้อหาของเพจและมีส่วนร่วมในการสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ

การศึกษาในครั้งนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับงานของภานุรุจ ปวีตภา (2558) ที่ศึกษาเนื้อหาการโพสต์ใน Facebook Fanpage และพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งพบว่า การเลือกใช้กลวิธีภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มการมีส่วนร่วมและความสนใจจากผู้ติดตามเพจ “จะเที่ยวไปไหน” ใช้การบรรยายและการพรรณนาอย่างละเอียดเพื่อสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวให้แก่ผู้ติดตามซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการเดินทาง

ดังนั้น การใช้กลวิธีการใช้ภาษาหลายหลายรูปแบบในเพจ “จะเที่ยวไปไหน” เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่มีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงผู้ติดตามกับเนื้อหาการท่องเที่ยวและการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างผู้ติดตามและเพจ ซึ่งเป็นการใช้ภาษาที่มีความเข้าใจง่ายและสามารถสะท้อนถึงความสนใจและอารมณ์ของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการใช้ภาษาในเพจเฟซบุ๊ก “จะเที่ยวไปไหน” มีกลวิธีการใช้ภาษาทั้งหมด 27 ลักษณะ แบ่งได้เป็นกลวิธีการใช้คำ 18 ลักษณะ กลวิธีการใช้โวหาร 3 ลักษณะ และกลวิธีการใช้ภาพพจน์ 6 ลักษณะ โดยกลวิธีใช้ภาษาที่พบมากที่สุดสามลำดับ คือ การใช้คำทับศัพท์ พบมากที่สุด เนื่องจากการเขียนเพจเขียนขึ้นในแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กที่เป็นแอปพลิเคชันที่ส่วนมากคนยุคใหม่จะนิยมใช้กัน จึงมีการใช้คำทับศัพท์มากที่สุดเพื่อให้เนื้อความทันต่อยุคสมัยและสถานการณ์ และน่าสนใจ ภาษาที่พบมากเป็นลำดับที่สอง คือ การเปรียบเทียบเชิงอุปมา เนื่องจากการนำเสนอเพจท่องเที่ยวต้องมีภาษาที่สละสลวย ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการตาม การใช้การเปรียบเทียบเชิงอุปมาจึงเป็นการสร้างภาพจินตนาการให้แก่ผู้อ่านเพื่อเพิ่มอรรถรสในการอ่านมากยิ่งขึ้น และภาษาที่มีการใช้เป็นลำดับสาม คือ การใช้ศัพท์วัยรุ่น จากที่กล่าวมาว่าการเขียนเพจในแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กผู้ที่นิยมใช้ส่วนใหญ่เป็นคนยุคใหม่หรือวัยรุ่น จึงมีการใช้ภาษาที่เป็นศัพท์วัยรุ่นจำนวนมากเพื่อดึงดูดความสนใจ ทำให้อ่านง่ายเข้าใจง่ายและงานเขียนดูมีความแปลกใหม่ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 1.1 ด้านการเผยแพร่งานวิจัย ควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชา “การเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์” และ “ประดิษฐ์ทางภาษา” 1.2 นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในเพจเฟซบุ๊ก “จะเที่ยวไปไหน” เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะแนวทางการใช้ภาษาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดกำแพงเพชร **2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** ควรศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาในช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- จะเที่ยวไปไหน. (2562). รีวิวสวิตเซอร์แลนด์. A Trip to Paradise on Earth Switzerland. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567 จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=728799271943545&set=pcb.728830381940434>.
- จะเที่ยวไปไหน. (2563). รีวิวญี่ปุ่น. Sightseeing Spot Along the EIZAN Railway, Kyoto, Japan. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567. จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3314619405323472&set=pcb.3314622898656456>.
- จะเที่ยวไปไหน. (2563). รีวิวภูเก็ต. Live a Dream in Amatara Wellness Resort Phuket. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567. จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3260340854084661&set=pcb.3260347070750706>
- จะเที่ยวไปไหน. (2563). รีวิวชุมชนบ้านโคกไคร : ท่องเที่ยวชุมชนบ้านโคกไคร จังหวัดพังงา (One day trip). เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567. จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3193292600789487&set=pcb.3193296267455787>
- จะเที่ยวไปไหน. (2562). รีวิวเขาใหญ่. Rode Trip Stories Khao Yai. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567 . จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2437093073076114&set=pcb.2437098286408926>
- จะเที่ยวไปไหน. (2562). A Slow Weekend in Chiang Rai. เที่ยวเชียงราย 3 วัน 2 คืน. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567 จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2346617452123677&set=pcb.2346622465456509>.
- จะเที่ยวไปไหน. (2563). รีวิวตรัง. ตะลุยตะลอนพักผ่อนกับแก๊งค์เพื่อน ตรัง 3 วัน 2 คืน. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567. จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3071443309641084&set=pcb.3071435592975189>.
- จะเที่ยวไปไหน. (2563). รีวิวสมุทรปราการ. One day in The Ancient City. เมืองโบราณสมุทรปราการ. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567. จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3057864374332311&set=pcb.3057872797664802>.
- จะเที่ยวไปไหน. (2563). รีวิวกาญจนบุรี. The Floathouse River Kwai Naturally Luxurious River Kwai Floating Hotel in Kanchanaburi เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567 . จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3395712547214157&set=pcb.3395719870546758>.
- จะเที่ยวไปไหน. (2563). เที่ยวหน้าฝน. N A N Green Season. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567. จาก <https://www.facebook.com/>

- photo/?fbid=3358886904230055&set=pcb.3358896527562426.
จะเที่ยวไปไหน. (2563). รีวิวเชียงใหม่. Weekend in Chiang Mai With Vivo V20 Pro.
เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567. จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3384554718329940&set=pcb.3384557728329639>.
จะเที่ยวไปไหน. (2562). รีวิวหลวงพระบาง. Quick Guide to Luang Prabang.
เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567. จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2435631403222281&set=pcb.2435640236554731>.
ภานุรุจ ปวีตภา. (2558). เนื้อหาการโพสต์ใน Facebook Fanpage และพฤติกรรมผู้บริโภค.
ใน การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
รุ่งรัศมี สมมาตย์. (2564). กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณาของเพจพิมรี่พาย.
ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
วรวรรณ สุขใส. (2551). ลักษณะเด่นของงานเขียนนำเที่ยวต่างประเทศในนิตยสารท่องเที่ยว
ภาษาไทย พ.ศ. 2549. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
คณะอักษรศาสตร์.
วิรัช วงศ์กัณท์วัฒนา. (2564). ภาษากับการสื่อสารมวลชน. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.
สรานันท์ มะปรางทอง. (2562). บล็อกเกอร์เพจท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จบนสื่อสังคม
ออนไลน์. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม,
คณะนิเทศศาสตร์.
Jatiewpainai. (ม.ป.ป.). Jatiewpainai. เรียกใช้เมื่อ 9 มกราคม 2567 .จาก
https://www.facebook.com/jatiewpainai/?locale=th_TH
Katz, E., Blumler, J. G., & Gurevitch, M. (1973). Uses and gratifications research.
Public Opinion Quarterly, 37(4), 509–523.
McQuail, D. (2010). McQuail's Mass Communication Theory (6th ed.). London:
Sage Publications.

การพัฒนาโปรแกรมการประเมินความรู้ด้านภาษาไทย ตามแนวข้อสอบ
National Test (NT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ในจังหวัดศรีสะเกษ*

DEVELOPMENT OF A THAI LANGUAGE PROFICIENCY ASSESSMENT
PROGRAM BASED ON THE NATIONAL TEST (NT) FOR STUDENTS IN
GRADE 3 IN SI SA KET PROVINCE.

กীরติกร แพงอก¹, เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์² และ สมประสงค์ เสนารัตน์³

Keeratikorn Paengak¹, Benjamaporn Senarat² and Somprasong Senarat³

¹⁻³ คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹⁻³ Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University

¹Corresponding Author's Email: chanapornbee6@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาค้างข้อสอบวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวข้อสอบ NT โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2565 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบทดสอบจำนวน 312 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหาสาระการอ่าน 153 ข้อ, หลักการใช้ภาษาไทย 94 ข้อ, วรรณคดีและวรรณกรรม 36 ข้อ, การเขียน 27 ข้อ และการฟัง การดู และการพูด 24 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) และค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ ด้วยโปรแกรมภาษา R รวมถึงการปรับเทียบค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Heabra Method

ผลการวิจัยพบว่า ค้างข้อสอบที่พัฒนาขึ้นสามารถจัดการผ่านเว็บเบราว์เซอร์ต่าง ๆ และรองรับทั้งรูปภาพและข้อความ สามารถใช้งานได้บนหลายระบบปฏิบัติการ คุณภาพของข้อสอบทั้ง 312 ข้อได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี นอกจากนี้ข้อสอบยังมีคุณภาพทางจิตวิทยาการวัดที่ดี ทั้งค่าความยาก (Difficulty Index), ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Index) และค่าการเดา (Guessing Parameter) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค้างข้อสอบนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ (CAT) ได้อย่างเหมาะสม

* Received 16 July 2025; Revised 9 August 2025; Accepted 10 August 2025

คำสำคัญ: การประเมินความรู้ด้านภาษาไทย, ข้อสอบ National test, คลังข้อสอบ

Abstract

The objective of this research was to develop a Thai language test item bank for third-grade students based on the NT test framework, utilizing the 3-parameter item response theory. The sample consisted of third-grade students in Sisaket Province during the 2022 academic year, selected through simple random sampling. The research instrument was a 312-item test covering the following content areas. Reading 153 items Thai Language Principles 94 items

Literature 36 items Writing 27 items Listening, Viewing, and Speaking 24 items Data analysis involved examining the Index of Content Validity (IOC) from experts and various item parameters using the R programming language. The parameters were also calibrated to a consistent standard using the Heabra Method.

From the development results table, a total of 312 test items were developed. It can be concluded that the developed test bank can be managed through various web browsers and supports both images and text. It is usable on multiple operating systems. The quality of all 312 test items has been evaluated by experts, and it was found to have content validity with an IOC value ranging from 0.60 to 1.00, which falls within a good range. Furthermore, the test items also exhibit good psychometric quality, including difficulty index, discrimination index, and guessing parameter, which indicates that this test bank can be appropriately used to develop a computer-adaptive testing (CAT) program.

Keywords: Thai language knowledge assessment, National Test items, Item bank

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน และการคำนวณ (3Rs)

รวมถึงทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน (4Cs) ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้การศึกษาภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ และได้จัดการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐาน (National Test: NT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษาและนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

จากผลการทดสอบ NT ด้านภาษาไทยในระดับประเทศและโดยเฉพาะในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าคะแนนเฉลี่ยในช่วงปีการศึกษา 2562-2564 ยังอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วงและไม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมาย การประเมินผลอย่างเป็นระบบจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สอนและผู้เรียนที่ผ่านมา การประเมินผลมักใช้ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical Test Theory: CTT) ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น คุณภาพของข้อสอบขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้สอบ และขาดการจัดการข้อสอบที่เป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถนำข้อสอบกลับมาใช้ซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือการนำทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory: IRT) มาใช้ในการพัฒนาค้างข้อสอบที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นแนวทางที่เน้นการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบในแต่ละรายการอย่างละเอียด ทั้งค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าการเดา เพื่อให้ได้คลังข้อสอบมาตรฐานที่สามารถรองรับการพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ (Computerized Adaptive Testing: CAT) ซึ่งจะช่วยให้การประเมินผลมีความรวดเร็ว แม่นยำ และสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการประเมินความรู้ภาษาไทยตามแนวข้อสอบ NT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์ เพื่อพัฒนาค้างข้อสอบที่มีคุณภาพและเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและพัฒนาตนเองของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเพื่อพัฒนาค้างข้อสอบความรู้ด้านภาษาไทยตามแนว ข้อสอบ NT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงพัฒนา มีวิธีดำเนินงานวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2565 มีจำนวนทั้งหมด 11,760 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3,500 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) โดยใช้สูตรสูตรของ Krejcie and Morgan

การพัฒนาค้างข้อสอบ

ขั้นตอนการพัฒนาค้างข้อสอบมีวิธีดำเนินการ ดังภาพ 1

ภาพ 1 ลำดับขั้นตอนการพัฒนาค้างข้อสอบ

จากภาพ 1 การพัฒนาค้างข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีวิธีการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หรือวิธีการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งฐานข้อมูลต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับแนวข้อสอบ NT

2. สร้างแบบข้อสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item) 4 ตัวเลือก ด้านภาษาไทยตามแนวข้อสอบ NT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยเนื้อหาในการออกข้อสอบ 5 สารการเรียนรู้ คือ สารการอ่าน สารการฟัง การดูและการพูด สารหลักการใช้ภาษาไทย สารวรรณคดีและวรรณกรรม โดยสร้างข้อสอบได้ข้อสอบทั้งสิ้น 312 ข้อ
3. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
4. การหาคุณภาพของข้อสอบ โดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยจำนวน 4 คน และด้านการวัดและ ประเมินผล การศึกษา จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมระหว่างข้อสอบกับนิยามเนื้อหาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ได้ข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวนทั้งสิ้น 312 ข้อ
5. นำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 312 ข้อ มาจัดแบ่งเป็น 7 ฉบับ ฉบับละ 55 ข้อ โดยมีข้อสอบรวม จำนวน 15 ข้อ จัดทำเป็นแบบทดสอบแบบใช้กระดาษ
6. นำไปทดสอบกับนักเรียน จำนวน 3,500 คน โดยใช้เวลาในการทดสอบ จำนวนทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง
7. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบนักเรียน จำนวน 3,500 คน มาคำนวณหาค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบเป็นรายข้อ คือ ค่าอำนาจจำแนก (a) และจุดตัดของค่าความยาก (b) ส่วนค่าโอกาสการเดา (c) ด้วยโปรแกรมภาษา R Package mirt
8. ปรับเทียบค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบด้วยวิธีโค้งลักษณะข้อสอบ (Characteristic Curve Method) ของ Heabara Method โดยเขียนโปรแกรมการคำนวณเพื่อปรับเทียบพารามิเตอร์ของข้อสอบด้วย ด้วยโปรแกรมภาษา R Package equate
9. คัดเลือกข้อสอบเพื่อเตรียมเข้าคลังข้อสอบ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก 1.00 ขึ้นไป ความยากอยู่ระหว่าง -2.50 ถึง +2.50 และค่าโอกาสการเดา มีค่าไม่เกิน 0.30
10. สร้างโครงสร้างฐานข้อมูลคลังข้อสอบโดยเลือกใช้ภาษา PHP และใช้โปรแกรม PhpMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล MySQL ดังตาราง 1
11. นำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าคลังข้อสอบต่อไป

ตารางที่ 1 รายละเอียดโครงสร้างฐานข้อมูลคลังข้อสอบด้านคณิตศาสตร์ ตามแนวข้อสอบ NT

ชื่อตาราง (Table Name)	ชื่อเขตข้อมูล (Field Name)	ชนิดข้อมูล (Data Type)	คำอธิบาย (Description)
Test	Item	Number	รหัสภาพข้อสอบ
	Difficulty	Decimal	ค่าความยาก
	Discrimination	Decimal	ค่าอำนาจจำแนก
	Guessvalue	Decimal	ค่าการเดา
	Answer	Text	เฉลย

3.เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

แบบทดสอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแบบทดสอบฉบับต่างกันในห้องเรียน โดยผู้วิจัยได้ชี้แจงวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการทั้งด้วยวาจาและลายลักษณ์อักษรให้กับผู้สอนที่กำลังทำการทดสอบ เพื่อให้ผู้สอนชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจก่อนเริ่มการทดสอบ ซึ่งดำเนินการตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ และจัดเตรียมผลการทดสอบที่ได้เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์คุณภาพของคลังข้อสอบวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC): พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (Index of Consistency) ตามแนวคิดของเบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์ (2560, น. 125)วิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์: ใช้โปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ Mirt (Chalmers RP, 2012, pp. 1-29) เพื่อวิเคราะห์ค่าความยาก (b), ค่าอำนาจจำแนก (a) และค่าการเดา (c) เปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์: เปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์ให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันด้วยวิธีไค้ของข้อสอบของ Heabra Method โดยใช้โปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ Equate (Albano AD, 2016, pp. 1-36)

ผลการวิจัย

ตารางสรุปผลการพัฒนาคลังข้อสอบวิชาภาษาไทย

สาระการเรียนรู้	จำนวนข้อสอบ (ข้อ)	คุณภาพข้อสอบ (IOC)	หมายเหตุ
การอ่าน	153	0.60 - 1.00	เกณฑ์ดี
หลักการใช้ภาษาไทย	94	0.60 - 1.00	เกณฑ์ดี
วรรณคดีและวรรณกรรม	36	0.60 - 1.00	เกณฑ์ดี
การเขียน	27	0.60 - 1.00	เกณฑ์ดี
การฟัง การดู และการพูด	24	0.60 - 1.00	เกณฑ์ดี
รวม	312	-	-

จากตารางผลการพัฒนาคลังข้อสอบข้อสอบที่พัฒนาขึ้นมีจำนวนทั้งสิ้น 312 ข้อ จึงสรุปผลได้ว่าคลังข้อสอบที่พัฒนาขึ้นสามารถจัดการผ่านเว็บเบราว์เซอร์ต่าง ๆ และรองรับทั้งรูปภาพและข้อความ สามารถใช้งานได้บนหลายระบบปฏิบัติการ คุณภาพของข้อสอบทั้ง 312 ข้อได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ดี นอกจากนี้ ข้อสอบยังมีคุณภาพทางจิตวิทยาการวัดที่ดี ทั้งค่าความยาก (Difficulty Index), ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Index) และค่าการเดา (Guessing Parameter) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคลังข้อสอบนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ (CAT) ได้อย่างเหมาะสม

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายประเด็นสำคัญได้ดังนี้การพัฒนาคลังข้อสอบวิชาภาษาไทยตามแนวข้อสอบ NT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประสบความสำเร็จในการสร้างคลังข้อสอบที่มีคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและด้านจิตวิทยาการวัด ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในด้านคุณภาพเชิงเนื้อหา (Content Validity) พบว่าข้อสอบทั้ง 312 ข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) อยู่ในเกณฑ์ดี (0.60 - 1.00) ผลลัพธ์นี้ยืนยันว่าข้อสอบมีความครอบคลุมในเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัดอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญสำหรับแบบทดสอบที่มีมาตรฐานและสามารถใช้เป็นเครื่องมือประเมินผลได้อย่างเที่ยงตรงและมีประสิทธิภาพในด้านคุณภาพทางจิตวิทยาการวัด (Psychometric Quality) เมื่อวิเคราะห์ข้อสอบด้วยทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบสามพารามิเตอร์ (3PL Model) พบว่าข้อสอบมีค่าพารามิเตอร์ทั้งในด้านความยาก (b), อำนาจจำแนก (a) และค่าการเดา (c) อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยเฉพาะค่าความยากของข้อสอบที่มีการกระจายตัวอย่างสมดุล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คลังข้อสอบมีความพร้อมและสามารถนำไปใช้ในระบบการ

ทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ (Computerized Adaptive Testing: CAT) ได้อย่างเหมาะสมได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Han, et al. (2014) ที่พัฒนาค้างข้อสอบคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และพบว่าข้อสอบที่มีคุณภาพทางจิตวิทยาการวัดที่ดีสามารถนำไปใช้ในการประเมินผลได้อย่างแม่นยำและงานวิจัยของ Wainer et al. (2000) ที่ระบุว่า การพัฒนาค้างข้อสอบสำหรับ CAT นั้น จำเป็นต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพข้อสอบอย่างเข้มงวด ทั้งด้านเนื้อหาและด้านจิตวิทยาการวัด เพื่อให้ผลการทดสอบมีความน่าเชื่อถือและแม่นยำ ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ทำตามขั้นตอนดังกล่าวอย่างครบถ้วน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าคลังข้อสอบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพสูง สอดคล้องกับแนวคิดเชิงทฤษฎี และเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยการพัฒนาคลังข้อสอบวิชาภาษาไทยตามแนวข้อสอบ National Test (NT) สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหา โครงสร้าง และคุณภาพทางจิตวิทยาการวัด โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและการวิเคราะห์ด้วยโมเดลการตอบสนองข้อสอบแบบสามพารามิเตอร์ (3PL) ซึ่งพบว่าข้อสอบมีค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าการเดาอยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการวัดผลและสามารถนำไปใช้ในระบบการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ (Computerized Adaptive Testing: CAT) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: ควรส่งเสริมการนำคลังข้อสอบที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วม: ควรจัดให้ครู ผู้บริหาร และหน่วยงานต้นสังกัดมีส่วนร่วมในการปรับปรุง พัฒนา และใช้งานคลังข้อสอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับการวัดผลรูปแบบใหม่
3. ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาบุคลากร: ควรจัดอบรมให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการใช้คลังข้อสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลผลสอบ และการนำผลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำคลังข้อสอบไปใช้จริงในรูปแบบการสอบออนไลน์ และเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างข้อสอบแบบดั้งเดิมกับข้อสอบแบบ Computerized Adaptive Testing (CAT)
2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม เช่น ความพร้อมของครูในการใช้เครื่องมือใหม่ ความคิดเห็นของผู้เรียน และความสามารถในการนำผลสอบไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- จรินทร์ ตั้งวัฒนพร. (2554). การวัดและประเมินผลการศึกษา. สำนักพิมพ์แม็ค.
- ทิตนา แก้วขาว. (2555). การวิจัยพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- พัชร ตั้งเกียรติพชร. (2561). การพัฒนาแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ตามแนวทางการประเมินระดับชาติ. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 33(2), 77–88.
- ระพี สาคริก. (2559). ภาษาไทยเพื่อการศึกษา. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). ผลการประเมินระดับชาติ (NT) ปีการศึกษา 2562. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุชาติ ชาคิม. (2559). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน. วารสารการวิจัยทางการศึกษา, 29(2), 11–20.
- สุพัตรา ตรีบุรุษ. (2561). การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(1), 94–105.
- อนุชา กิตยานุรักษ์. (2560). การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 18(2), 23–33.
- นิสาชล ธรรมโคตร. (2561). การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. วารสารวิจัยทางการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 21(1), 45–60.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. Allyn & Bacon.

- Lord, F. M. (1980). Applications of item response theory to practical testing problems. Routledge.
- Nitko, A. J., & Brookhart, S. M. (2014). Educational assessment of students (7th ed.). Pearson.

การพัฒนาค้างข้อสอบด้านคณิตศาสตร์ ตามแนวข้อสอบ National Test (NT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดศรีสะเกษ*

DEVELOPMENT OF A BANK OF MATHEMATICS EXAM QUESTIONS ACCORDING TO THE NATIONAL TEST (NT) FORMAT FOR GRADE 3 STUDENTS IN SISAKET PROVINCE.

ชนาพร ไชยสุวรรณ¹, เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์² และ สมประสงค์ เสนารัตน์³

Chanaporn Chaisuwan¹, Benjamaporn Senarat² and Somprasong Senarat³

¹⁻³คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

¹⁻³Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: chanapornbee6@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาค้างข้อสอบด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แนวข้อสอบ NT และทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3,500 คนในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบคณิตศาสตร์แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือกตามแนวข้อสอบ NT มีการวิเคราะห์พารามิเตอร์ข้อสอบด้วยโมเดลการตอบสนองข้อสอบที่ให้คะแนนรายข้อแบบสองค่า โดยใช้โปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ MIRT

ผลการวิจัยพบว่า ข้อสอบที่สร้างขึ้น 210 ข้อ ผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 180 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ข้อสอบถูกแบ่งเป็น 6 ฉบับๆ ละ 30 ข้อ และมีข้อสอบรวม 10 ข้อ เมื่อนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างและเปรียบเทียบด้วยโปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ Equate โดยใช้วิธีโค้งลักษณะข้อสอบของ Haebera Method พบว่ามีข้อสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ 100 ข้อ ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบที่ได้ ได้แก่ ค่าความยาก 0.86 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างยาก ค่าอำนาจจำแนก 0.94 และค่าการเดา 0.12 ค้างข้อสอบนี้สร้างขึ้นโดยใช้โปรแกรม PhpMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูลซึ่งประกอบด้วยรูปภาพ ตัวเลข และตัวอักษร ค้างข้อสอบที่สร้างขึ้นนี้มีคุณภาพและเหมาะสมที่จะนำไปพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเหมาะด้วยคอมพิวเตอร์ต่อไป

คำสำคัญ: ข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์, คณิตศาสตร์, การพัฒนาค้างข้อสอบ, ข้อสอบ National test, ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ

* Received 16 July 2025; Revised 9 August 2025; Accepted 10 August 2025

Abstract

The objective of this research was to develop a mathematics item bank aligned with the National Test (NT) format for Grade 3 students, using Item Response Theory (IRT). The sample group consisted of 3,500 Grade 3 students in Sisaket Province, selected through multi-stage sampling. The research instrument was a multiple-choice mathematics test based on the NT format, with four answer choices per item. Item parameters were analyzed using a dichotomous IRT model with the MIRT package in R programming language.

The results showed that out of 210 constructed items, 180 passed content validity evaluation by experts, with a CVI ranging from 0.80 to 1.00. The items were divided into six test forms, each with 30 items and 10 shared anchor items. After being administered to the sample and equated using the Haebera Method in the R package Equate, 100 items met the quality criteria. The average difficulty parameter was 0.86 (indicating moderate to moderately high difficulty), the discrimination parameter was 0.94, and the guessing parameter was 0.12. The final item bank was implemented using PhpMyAdmin to manage a database containing images, numerals, and text. The developed item bank is of high quality and is suitable for future development of a computerized adaptive testing system.

Keywords: Three-parameter test, Mathematics, Item bank development, National test, Item response theory.

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้เรียนเป็นหลัก ระบบการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมสำหรับทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยทักษะสำคัญ เช่น การอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ และการร่วมมือ (3Rs 4Cs) นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงพหุปัญญาของผู้เรียนแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในโลกแห่งการแข่งขันได้อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (อ้างอิง: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 13, สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2564: 1)

ผลการทดสอบระดับชาติ (National Test: NT) ด้านภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดศรีสะเกษย้อนหลัง 3 ปี (2562-2564) พบว่าคะแนนเฉลี่ยส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในระดับพอใช้ แสดงให้เห็นว่าผลการทดสอบยังไม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา (อ้างอิง: สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2565: ออนไลน์) และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แบบดั้งเดิม (Classical Test Theory: CTT) มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้สอบ และข้อสอบที่ใช้แล้วมักถูกทำลายทิ้ง ทำให้ขาดคลังข้อสอบที่มีคุณภาพและเป็นมาตรฐาน ส่งผลให้การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างล่าช้า แนวทางการแก้ปัญหานี้คือการนำทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory: IRT) มาใช้ในการสร้างและวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบเป็นรายข้อ และพัฒนาคลังข้อสอบในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้สามารถนำข้อสอบที่มีคุณภาพมาใช้ซ้ำและให้นักเรียนสามารถฝึกฝนได้ตลอดเวลา (อ้างอิง: ศิริชัย กาญจนวาสี. 2563: 115-118; สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2563)

จากเหตุผลและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการประเมินความรู้ภาษาไทยตามแนวข้อสอบ National Test สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ครูและผู้บริหารสามารถนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนการสอนและการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยส่งเสริมการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาคลังข้อสอบด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แนวข้อสอบ NT และทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงพัฒนา มีวิธีดำเนินงานวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนต่างๆของจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 11,760 คน

1.2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3,500 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) โดยใช้สูตรสูตรของ Krejcie and Morgan

การพัฒนาคลังข้อสอบ

ขั้นตอนการพัฒนาคลังข้อสอบมีวิธีดำเนินการ ดังภาพ 1

จากภาพ 1 การพัฒนาคลังข้อสอบด้านคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวข้อสอบ NT มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี หรือวิธีการ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งฐานข้อมูลต่าง ๆ ในอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับด้านคณิตศาสตร์ ตามแนวข้อสอบ NT

2. สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย (Multiple Choice Item) 4 ตัวเลือก ด้านคณิตศาสตร์ตามแนวข้อสอบ NT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยเนื้อหาในการออกข้อสอบ 3 สารการเรียนรู้ คือ จำนวนและพีชคณิต การวัดและเรขาคณิต สถิติและความน่าจะเป็น โดยสร้างข้อสอบทั้งสิ้น จำนวน 250 ข้อ

3. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์ จำนวน 4 คน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมระหว่างข้อสอบกับนิยามเนื้อหาด้านคณิตศาสตร์ โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกข้อสอบกำหนดให้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

4. นำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 210 ข้อ มาจัดแบ่งเป็น 6 ฉบับ ฉบับละ 30 ข้อ โดยมีข้อสอบรวม จำนวน 10 ข้อ จัดทำเป็นแบบทดสอบแบบใช้กระดาษ

5. นำไปทดสอบกับนักเรียน จำนวน 3,500 คน โดยใช้เวลาในการทดสอบจำนวนทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง

6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบนักเรียน จำนวน 3,500 คน มาคำนวณหาค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบเป็นรายข้อ คือ ค่าอำนาจจำแนก (a) และจุดตัดของค่าความยาก (b) ส่วนค่าโอกาสการเดา (c) ด้วยโปรแกรมภาษา R Package mirt

7. เปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบด้วยวิธีโค้งลักษณะข้อสอบ (Characteristic Curve Method) ของ Heabara Method โดยเขียนโปรแกรมการคำนวณเพื่อเปรียบเทียบพารามิเตอร์ของข้อสอบด้วย ด้วยโปรแกรมภาษา R Package equate

8. คัดเลือกข้อสอบเพื่อเตรียมเข้าคลังข้อสอบ โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก 1.00 ขึ้นไป ความยากอยู่ระหว่าง -2.50 ถึง +2.50 และค่าโอกาสการเดา มีค่าไม่เกิน

0.30

9. สร้างโครงสร้างฐานข้อมูลคลังข้อสอบโดยเลือกใช้ภาษา PHP และใช้โปรแกรม PhpMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล MySQL ดังตาราง 1

10. นำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าคลังข้อสอบต่อไป

ตารางที่ 1 รายละเอียดโครงสร้างฐานข้อมูลคลังข้อสอบด้านคณิตศาสตร์ ตามแนวข้อสอบ NT

ชื่อตาราง (Table Name)	ชื่อเขตข้อมูล (Field Name)	ชนิดข้อมูล (Data Type)	คำอธิบาย (Description)
Test	Item	Number	รหัสภาพข้อสอบ
	Difficulty	Decimal	ค่าความยาก
	Discrimination	Decimal	ค่าอำนาจจำแนก
	Guessvalue	Decimal	ค่าการเดา
	Answer	Text	เฉลย

2. เครื่องมือที่ใช้จัดเก็บข้อมูล

ข้อสอบโดยใช้ภาษา PHP และใช้โปรแกรม PhpMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล MySQL

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมการ (ระยะเวลา 1 สัปดาห์ก่อนวันทดสอบ)

กิจกรรม

- ผู้วิจัยจัดเตรียมชุดแบบทดสอบฉบับต่างๆ สำหรับนักเรียนแต่ละคน รวมถึงเอกสารที่แจ้งวิธีการดำเนินการทดสอบสำหรับผู้สอน
- ผู้วิจัยจะเข้าชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้สอนที่ทำหน้าที่กำกับการทดสอบในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้อง โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้กำกับห้องสอบตามคำแนะนำของผู้วิจัย

2. ขั้นตอนการทดสอบ (ระยะเวลา 1 วัน ตามกำหนดการ)

กิจกรรม

- ผู้สอนชี้แจงรายละเอียดและวิธีการทำแบบทดสอบให้แก่นักเรียนก่อนเริ่มการทดสอบ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบ
- นักเรียนทำแบบทดสอบแบบกระดาษในห้องเรียนตามวันและเวลาที่กำหนด โดยผู้สอนทำหน้าที่กำกับดูแลให้การทดสอบเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและถูกต้อง
- เมื่อหมดเวลาทดสอบ ผู้สอนทำการรวบรวมแบบทดสอบทั้งหมดจากนักเรียนเพื่อส่งคืนให้กับผู้วิจัย

3. ขั้นตอนการเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ (ระยะเวลา 3-5 วันหลังวันทดสอบ)

กิจกรรม

- ผู้วิจัยทำการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบที่รวบรวมได้
- ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้มาบันทึกลงในฐานข้อมูลหรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์คุณภาพของคลังข้อสอบ ดังนี้

1. วิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง ของผู้เชี่ยวชาญ (Index of Consistency) (เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์, 2560 น. 125)
2. วิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ โดยใช้โปรแกรม ภาษา R แพ็กเกจ Mirt (Chalmers RP, 2012, p. 1-29) ได้แก่ ค่าความยาก (b) ค่าอำนาจจำแนก (a) และค่าการเดา (c)
3. เปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์ให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันของข้อสอบด้วยวิธีไค้ของข้อสอบของ Heabra Method ด้วยโปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ Equate (Albano AD, 2016, p.1-36)

ผลการวิจัย

ตารางสรุปผลการพัฒนาคลังข้อสอบ

รายการ	จำนวน/ ค่าที่ได้	ผลการประเมิน/รายละเอียด
จำนวนข้อสอบที่สร้างขึ้น	210 ข้อ	
ข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหา	180 ข้อ	ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 (เกณฑ์ดี)
ข้อสอบที่มีคุณภาพทางจิตวิทยาการวัด	100 ข้อ	ผ่านเกณฑ์หลังการปรับเทียบด้วยวิธี Haebera Method
การแบ่งฉบับแบบทดสอบ	6 ฉบับ	ฉบับละ 30 ข้อ มีข้อสอบรวม (Anchor Test) 10 ข้อ
ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบ		
ค่าความยาก (Difficulty)	0.86	ระดับปานกลางถึงค่อนข้างยาก
ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)	0.94	-
ค่าการเดา (Guessing)	0.12	-
เทคโนโลยีที่ใช้		โปรแกรม PhpMyAdmin ในการจัดการฐานข้อมูล
ฐานข้อมูลรองรับ		รูปภาพ, ตัวเลข, ตัวอักษร

จากตารางข้อสอบสรุปผลการพัฒนาคลังข้อสอบที่สร้างขึ้น 210 ข้อ สรุปได้ว่า ผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 180 ข้อ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ข้อสอบถูกแบ่งเป็น 6 ฉบับๆ ละ 30 ข้อ และมีข้อสอบรวม 10 ข้อ เมื่อนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างและปรับเทียบด้วยโปรแกรมภาษา R แพ็กเกจ Equate โดยใช้วิธี

โคล้งลักษณะข้อสอบของ **Haebera Method** พบว่ามีข้อสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ 100 ข้อ ค่าพารามิเตอร์ของข้อสอบที่ได้ ได้แก่ ค่าความยาก 0.86 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างยาก ค่าอำนาจจำแนก 0.94 และค่าการเดา 0.12 คล้งข้อสอบนี้สร้างขึ้นโดยใช้โปรแกรม **PhpMyAdmin** ในการจัดการฐานข้อมูลซึ่งประกอบด้วยรูปภาพ ตัวเลข และตัวอักษร คล้งข้อสอบที่สร้างขึ้นนี้มีคุณภาพและเหมาะสมที่จะนำไปพัฒนาโปรแกรมการทดสอบแบบปรับเปลี่ยนด้วยคอมพิวเตอร์ต่อไป

อภิปรายผล

การพัฒนาคล้งข้อสอบคณิตศาสตร์ตามแนวข้อสอบ NT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (IRT) แบบ 3 พารามิเตอร์ ได้ผลการวิจัยที่น่าพอใจ โดยสามารถอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

ประการแรก คล้งข้อสอบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่ยอมรับได้ โดยจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่ามีข้อสอบจำนวน 180 ข้อ จากทั้งหมด 210 ข้อ ที่มีความสอดคล้องกับนิยามเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 78 ซึ่งเป็นจำนวนที่มากเพียงพอและครอบคลุมเนื้อหาตามหลักสูตร ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการสร้างเครื่องมืออย่างเป็นระบบ โดยการกำหนดจำนวนข้อสอบให้มากกว่าที่ต้องการ และสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามเนื้อหาที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ และสมประสงค์ เสนารัตน์ (2561: 95) ที่กล่าวว่า แบบทดสอบที่ดีควรมีจำนวนข้อสอบที่มากพอและครอบคลุมเนื้อหาสำคัญ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ชัย จันทะแสง (2562: 122) ที่พบว่า การสร้างคล้งข้อสอบเพื่อการทดสอบแบบปรับเปลี่ยนนั้นจำเป็นต้องมีจำนวนข้อสอบที่มากเพียงพอและกระจายครอบคลุมทุกระดับความสามารถของผู้สอบ

ประการที่สอง ผลการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบด้วยทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์ โดยใช้โปรแกรมภาษา R และเปรียบเทียบค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Haebera Method พบว่าข้อสอบมีค่าพารามิเตอร์ต่างๆ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าความยาก (b) เฉลี่ยเท่ากับ 0.86 ค่าอำนาจจำแนก (a) เท่ากับ 0.94 และค่าการเดา (c) เท่ากับ 0.12 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าข้อสอบมีความยากง่ายที่หลากหลายและสามารถจำแนกความสามารถของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีโอกาสในการเดาคำตอบต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ยอมรับได้ (ไม่เกิน 0.30) ตามแนวคิดของ Hambleton และ Swaminathan (1985) ซึ่งไม่พบอ้างอิงตอนท้าย และ จารุจิตร สิทธิปฐุ (2558) และ จิราพร ยายรัมย์ (2563) ซึ่งพบว่าการวิเคราะห์พารามิเตอร์ ความยาก อำนาจจำแนก และการเดาที่ได้จากทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทำให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้องแม่นยำที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล กฤษศยาสา และ สุวิมล ติรภานันท์

(2560) และ จิราภรณ์ มีสง่า (2564) ซึ่งได้วิเคราะห์ค่าพารามิเตอร์ข้อสอบด้วยทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์เช่นเดียวกัน

ประการสุดท้าย คลังข้อสอบที่พัฒนาขึ้นเป็นระบบดิจิทัลที่สามารถบริหารจัดการได้ง่ายและมีประสิทธิภาพ โดยใช้ภาษา PHP ในการพัฒนาและใช้โปรแกรม PhpMyAdmin จัดการฐานข้อมูล MySQL ทำให้สามารถบันทึก แก้ไข เพิ่ม และแสดงข้อมูลข้อสอบได้อย่างสะดวกผ่านเว็บเบราว์เซอร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ (2558, น. 75) ที่พบว่าการใช้ PhpMyAdmin กับภาษา PHP ช่วยในการบริหารจัดการฐานข้อมูลได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกกร พวงสมบัติ (2560, น.118-119) ที่ใช้โปรแกรมเดียวกันในการพัฒนาค้างข้อสอบและพบว่าสามารถใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาค้างข้อสอบด้านคณิตศาสตร์ตามแนวข้อสอบ National Test (NT) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบ 3 พารามิเตอร์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คลังข้อสอบที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพในระดับสูงทั้งในด้านความตรงเชิงเนื้อหา ค่าพารามิเตอร์ข้อสอบ (ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และค่าการเดา) และประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูลที่ใช้ในการจัดเก็บและบริหารจัดการข้อสอบ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการวัดและประเมินผลการศึกษาได้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรผลักดันให้มีการนำคลังข้อสอบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในระดับนโยบายการศึกษา โดยเฉพาะในกระบวนการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (National Test: NT) และควรพัฒนาให้คลังข้อสอบสามารถรองรับการสอบออนไลน์แบบปรับเหมาะ (Computerized Adaptive Testing: CAT) เพื่อสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 14 | Journal of Mani Chettha Ram Wat Chommani Vol.1 No.1 (January - February 2023)

1.2 ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนา ปรับปรุง และใช้งานคลังข้อสอบร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการวัดและประเมินผลที่ทันสมัย และส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา

1.3 ข้อเสนอแนะด้านการเรียนรู้ ควรจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ คลังข้อสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสอบ และการใช้ผลสอบในการวางแผนพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม ควรปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการสอบอย่างซื่อสัตย์ ยุติธรรม และตระหนักถึงคุณค่าของ การประเมินผล เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่ โปร่งใส และใช้คลังข้อสอบเป็นเครื่องมือ เสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบการวัดผลของประเทศ 1.5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ 'กำกับ ดูแล และติดตามการใช้คลังข้อสอบอย่างเป็น ระบบ ตรวจสอบได้ และมีความโปร่งใส เพื่อให้ระบบการวัดผลในระดับชาติได้รับความเชื่อถือ และยอมรับทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการนำคลังข้อสอบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริงในการสอบออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น CAT และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างการใช้ข้อสอบแบบดั้งเดิมกับข้อสอบแบบปรับเหมาะ รวมถึงควรศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม ได้แก่ ความพร้อมของครูในการใช้ข้อสอบแบบใหม่ ทักษะของผู้เรียนที่มีต่อการสอบ และการใช้ผลสอบในการปรับปรุงการเรียนการสอนในระดับชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- นกกกร พวงสมบัติ. (2560). การพัฒนาค้างข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จารุจิตร สิทธิประ. (2558). การวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบแบบเลือกตอบโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- จิราภรณ์ มีสง่า. (2564). การพัฒนาแบบวัดทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบสามพารามิเตอร์. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 16(1), 51–65.
- จิราพร ยายรัมย์. (2563). การวิเคราะห์ข้อสอบคณิตศาสตร์โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพารามิเตอร์เดียว. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 13(2), 85–96.
- เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์. (2558). การพัฒนาเครื่องมือประเมินความสามารถทางการวิจัย การศึกษาของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์, & สมประสงค์ เสนารัตน์. (2560). แนวทางการพัฒนาข้อสอบมาตรฐานด้านคณิตศาสตร์. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 10(1), 121–135
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2563). รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (National Test: NT).
- สำนักทดสอบการศึกษา. (2565). ข้อมูลคะแนนเฉลี่ยรายจังหวัด รายปีการศึกษา. [ออนไลน์]

- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2564). รายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- ศักดิ์ชัย จันทะแสง. (2562). การพัฒนาวิธีการจัดคลังข้อสอบตามค่าอำนาจจำแนกแบบเป็นช่วงของแต่ละระดับชั้นร่วมกับการจัดสมดุลเนื้อหา. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2563). การวัดและประเมินผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุวิมล กฤษณวาสี, & สุวิมล ติรกันันท์. (2560). การวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบสามพารามิเตอร์. วารสารวิชาการครุศาสตร์, 11(2), 25–39
- Albano, A. D. (2016). Equating with the R package equate. Retrieved from <https://cran.r-project.org/web/packages/equate/equate.pdf>
- Chalmers, R. P. (2012). mirt: A multidimensional item response theory package for the R environment. Journal of Statistical Software, 48(6), 1–29. <https://doi.org/10.18637/jss.v048.i06>
- Thomas, R. M., Nelson, J. K., & Silverman, S. J. (2004). Research methods in physical activity (5th ed.). Human Kinetics.

การศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มี
ต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*

THE STUDY OF CRITICAL THINKING ABILITIES AND MATHEMATICS
SELF-EFFICACY TOWARD MATHEMATICS PROBLEM-SOLVING FOR
THE EIGHTH GRADE STUDENTS

ปรัชญาพร ศรีสุทัศน์¹ และ ยุทธพงศ์ ทิพย์ชาติ²

Pruchayapohn Srisutat¹ and Yuthapong Thipchat²

¹⁻²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹⁻²Faculty of Education, Rajabhat Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: srisutat0803@gmail.com¹, yuthapong.t@rmu.ac.th²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (2) เปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามระดับการรับรู้ความสามารถของตนเอง และ (3) ศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารคามพิทยาคม จำนวน 105 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (2) แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง (3) แบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ (4) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ใช้การศึกษาเฉพาะรายกรณี แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) นักเรียนที่มี การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับสูงจะสามารถเข้าใจ

* Received 25 July 2025; Revised 10 August 2025; Accepted 12 August 2025

โจทย์ วางแผนอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงความรู้เดิมได้ดี ขณะที่นักเรียนระดับปานกลางและต่ำยังขาดทักษะในการวางแผนและไม่มั่นใจในคำตอบ

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ , การรับรู้ความสามารถของตนเอง , การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

ABSTRACT

This study aimed to: (1) compare the mathematical problem-solving ability of eighth-grade students classified by critical thinking levels. (2) compare the mathematical problem-solving ability of eighth-grade students classified by self-efficacy, and to (3) investigate the influence of critical thinking and self-efficacy on the mathematical problem-solving of eighth-grade students. The research sample comprised 105 eighth-grade students from Sarakham Pittayakom School. Samples were taken from a cluster random sampling. Research instruments included a critical thinking ability test, a mathematics self-efficacy test, a mathematical problem-solving test, and an interview form of solving mathematical problems. Research statics were analysis of variance: frequency, mean, percentage, standard deviation, One-Way ANOVA and individual case study analysis. Data were presented through task analysis.

The results of the study were as follow: (1) there were statistically significant differences at the .05 level in the mathematical problem-solving ability of eighth-grade students across different levels of critical thinking; (2) similarly, statistically significant differences were observed at the .05 level in the mathematical problem-solving ability of eighth-grade students with varying levels of self-efficacy; and (3) students demonstrating high levels of critical thinking and self-efficacy effectively understood problem requirements, could connect prior knowledge, and systematically planned their problem-solving approaches. Conversely, students at medium and low levels, while able to comprehend problems, often lacked the ability to plan appropriate solutions and displayed uncertainty in their answers, even when attempting to tackle complex problems and interpret them.

Keywords: Critical Thinking Abilities, Mathematics Self-Efficacy, Mathematics Problem-Solving

บทนำ

ปัญหาทางคณิตศาสตร์หมายถึงสถานการณ์ที่ผู้เรียนไม่สามารถระบุวิธีการหรือขั้นตอนในการหาคำตอบได้ทันที ซึ่งแตกต่างจากการทำแบบฝึกหัดทั่วไปที่มีวิธีแก้หรือคำตอบที่ชัดเจน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555) กล่าวคือ หากผู้เรียนทราบวิธีแก้ปัญหาหรือหาคำตอบได้ทันที สถานการณ์นั้นจะไม่ถือเป็นปัญหาอีกต่อไป ความยากง่ายของปัญหาทางคณิตศาสตร์จึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์และพื้นฐานความรู้ของแต่ละบุคคล การแก้ปัญหามathematics เป็นกระบวนการคิดที่ซับซ้อน ซึ่งผู้เรียนจะต้องประยุกต์ใช้ทั้งความรู้ทางคณิตศาสตร์ ขั้นตอนการแก้ปัญหา ยุทธวิธี และประสบการณ์ที่มีอยู่ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบอย่างมีเหตุผล (Fisher, 1987) กระบวนการดังกล่าวมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน (ปรีชา เนาว์เย็น, 2554) ด้วยเหตุนี้ การแก้ปัญหามathematics จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ ที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไม่เพียงทักษะทางวิชาการ แต่ยังรวมถึงคุณลักษณะนิสัย เช่น ความอดทน ความรอบคอบ และความคิดสร้างสรรค์อีกด้วย

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการคิดขั้นสูงที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลที่มีอยู่ โดยใช้เหตุผลตามหลักตรรกศาสตร์เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล (Bono, 1976) ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่าง ๆ และสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มยุรี หรุ่นขำ (2544) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในการแก้ปัญหามathematics ซึ่งมักมีความซับซ้อนและต้องอาศัยความเข้าใจที่รอบด้าน ผู้เรียนที่มีความสามารถด้านนี้มักสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิม วิเคราะห์โจทย์ วางแผน และแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้น การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ยุคใหม่ ที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูง เพื่อให้นักเรียนสามารถเผชิญกับปัญหาในโลกแห่งความจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถของตนในการกระทำให้สำเร็จ ซึ่งมีผลต่อความคิด ความรู้สึก การตั้งใจ และพฤติกรรม (Bandura, 1977, น. 191-215) ความสามารถในการรับรู้ตนเองนี้นับเป็นตัวแปรทางจิตวิทยาที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาคณิตศาสตร์ซึ่งผู้เรียนจำนวนมากมักมีทัศนคติลบและความกังวลใจ (Zakaria & Nordin, 2008, น. 27-30) พบว่านักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำมักมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเรียนคณิตศาสตร์ ไม่กล้าเผชิญปัญหาและรู้สึกไม่มั่นใจเมื่อทำแบบฝึกหัดหรือตอบคำถามในชั้นเรียน ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหาลดลงอย่างชัดเจน (Tanner & Jones, 2003) อธิบายว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์เป็นการประเมินตนเองเฉพาะในบริบทของ

ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งส่งผลต่อความพยายาม ความทุ่มเท และความอดทนในการหาคำตอบ (Jaafar & Ayuba, 2010, น. 519-524) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองของผู้เรียน

จากความสำเร็จที่ได้กล่าวมาข้างต้น ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้รับอิทธิพลจากทั้งการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งปัจจัยทั้งสองมีบทบาทเกื้อหนุนกันในการส่งเสริมทักษะการวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการลงมือปฏิบัติในการหาคำตอบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยหวังว่า ผลการศึกษานี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามระดับการรับรู้ความสามารถของตนเอง
3. เพื่อศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่มีระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่างกันจะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในระดับที่ต่างกัน
2. นักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองต่างกันจะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในระดับที่ต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ห้องเรียนปกติ) โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 ห้อง

จำนวนนักเรียน 396 คน (โรงเรียนสารคามพิทยาคม, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา

2567 จำนวน 3 ห้อง จำนวนนักเรียน 105 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง การให้เหตุผลทางเรขาคณิต แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีจำนวนทั้งหมด 20 ข้อ แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.82 ค่าความยากตั้งแต่ 0.20-0.77 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.21-0.89

2.2 แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัญหาทางคณิตศาสตร์ ด้านการทำงานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ และด้านเนื้อหา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามแบบปิด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด มีจำนวนทั้งหมด 30 ข้อคำถาม ได้ค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.66-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.95 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27-0.8976

2.3 แบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แบบเขียนตอบ เรื่อง การให้เหตุผลทางเรขาคณิต เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ แบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ค่าดัชนีสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.92 ค่าความยากตั้งแต่ 0.60-0.74 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.33-0.69

2.4 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เกี่ยวกับประเด็นข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ส่งไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนสารคามพิทยาคมเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและกำหนดวันในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3.2 ติดต่อประสานงานกับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และครูประจำชั้นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย บทบาทหน้าที่ในการทำวิจัย กำหนดวันเวลาที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยวันที่หนึ่ง ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองและแบบทดสอบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จากนั้นทำการแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์ระดับสูง กลุ่มที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์ระดับปานกลาง และกลุ่มที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์

ระดับต่ำ แล้วเลือกนักเรียนในแต่ละกลุ่มมาเป็นกรณีศึกษา กลุ่มละ 2 คน รวมทั้งหมด 6 คน (กรณีศึกษา) นำมาสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในแต่ละกลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำแนกตามการรับรู้ความสามารถของตนเอง ด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

4.3 การวิเคราะห์การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามระดับการคิด

อย่างมีวิจารณญาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกเป็นการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูง การคิดอย่างมีวิจารณญาณปานกลาง และการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2				
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
สูง	27	23.1	23.00	2.63
ปานกลาง	48	41.0	12.54	3.43
ต่ำ	30	25.6	4.00	1.44

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูง มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 25.71 นักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณปานกลาง มีจำนวน 48 คน คิดเป็น

ร้อยละ 45.71 และนักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำ มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตาม

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	4798.545	19	252.555	18.983	.000
ภายในกลุ่ม	1130.845	85	13.304		
รวม	5929.390	104			

จากตารางที่ 2 จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ต่างกัน มีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของระดับการศึกษา

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	ค่าเฉลี่ย	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
		23.00	12.54	4.00
สูง	23.00	-	10.46	19.00
ปานกลาง	12.54		-	8.54
ต่ำ	4.00			-

หมายเหตุ.*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ด้วยวิธีการ LSD พบว่า นักเรียนที่ระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำ จะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ต่ากว่านักเรียนที่การคิดอย่างมีวิจารณญาณปานกลางและสูง

2. เพื่อเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามระดับการรับรู้ความสามารถของตนเอง นำเสนอโดยละเอียดดังนี้

การรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกเป็นการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง การรับรู้ความสามารถของตนเองปานกลาง และการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามระดับการรับรู้ความสามารถของ

ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การรับรู้ความสามารถของตนเอง	จำนวน	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.
ระดับสูง	24	16.2	22.79	2.74
ระดับปานกลาง	50	44.4	12.58	3.49
ระดับต่ำ	31	29.1	3.97	1.44

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองปานกลาง มีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 และนักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตาม

การรับรู้ความสามารถของตนเอง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3925.260	19	206.593	13.436	.000
ภายในกลุ่ม	1306.988	85	15.376		
รวม	5232.248	104			

จากตารางที่ 5 จากผลการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองที่ต่างกันมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ การรับรู้ความสามารถของตนเองที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ LSD ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของระดับการศึกษา

การรับรู้ความสามารถของตนเอง	ค่าเฉลี่ย	สูง	ปานกลาง	ต่ำ
		22.79	12.58	3.97
สูง	22.79	-	10.21	18.82
ปานกลาง	12.58		-	8.61
ต่ำ	3.97			-

หมายเหตุ.*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 จากวิธีการ LSD พบว่า นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ จะมีการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ต่ำกว่านักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองปานกลางและสูง

3. เพื่อศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นำเสนอโดยละเอียดดังนี้

ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยสัมภาษณ์นักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองระดับสูง ปานกลาง และต่ำ จำนวนระดับละ 2 คน รวมทั้งหมด 6 คน (กรณีศึกษา) จากการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองระดับสูงสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดีเยี่ยม ชอบโจทย์ปัญหาที่ซับซ้อนและท้าทาย สามารถตีความโจทย์วางแผน และเลือกใช้ยุทธวิธีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา รวมถึงตรวจสอบความสมเหตุสมผลของคำตอบได้ดี และรู้สึกสนุก ภาคภูมิใจเมื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้สำเร็จ นักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองระดับปานกลาง ไม่ชอบโจทย์ที่ยาวหรือมีตัวเลขเยอะ รู้สึกไม่ค่อยมั่นใจในตนเอง และมักไม่สามารถตีความโจทย์ได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามหากได้รับการแนะนำจากครูหรือปรึกษาเพื่อน จะสามารถแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ และนักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองระดับต่ำ มักจะมองข้ามโจทย์ที่ยาวมากไปทันที ขาดความมั่นใจ ไม่กล้าแสดงร่องรอยการคิด และไม่พยายามแก้โจทย์ปัญหา ทำให้แก้โจทย์ได้ไม่เต็มที่ ไม่สามารถตีความและทำความเข้าใจปัญหาที่ซับซ้อนได้ รู้สึกอึดอัด ไม่สบายใจขณะทำโจทย์ปัญหา

อภิปรายผล

ในการวิจัย เรื่อง การศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การที่นักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงสามารถวิเคราะห์โจทย์ได้อย่างเป็นระบบ แสดงให้เห็นถึงการใช้ทักษะการตีความข้อมูลในโจทย์ การเลือกใช้วิธีแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม และการประเมินความถูกต้องของวิธีการและคำตอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Paul (1985, pp.36-39) ที่มองว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่มีคุณภาพในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณต่ำมักประสบปัญหาในการทำความเข้าใจโจทย์ ซึ่งแสดงถึงข้อจำกัดในการตีความและเชื่อมโยงข้อมูล อีกทั้งยังไม่สามารถวางแผน

แผนการแก้ปัญหาได้ชัดเจน และไม่สามารถตรวจสอบคำตอบได้อย่างมีระบบ สะท้อนถึงการขาดทักษะในการประเมินและไตร่ตรอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Facione (1990) การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีอิทธิพลโดยตรงต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ กล่าวคือ นักเรียนที่สามารถคิดอย่างมีระบบ มีเหตุผล และมองโจทย์อย่างรอบด้าน จะสามารถวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง มักมีแนวโน้มที่จะพยายามมากกว่าอดทนต่อความยากของปัญหา และมีความมั่นใจในการเผชิญกับโจทย์คณิตศาสตร์ ซึ่งทำให้พวกเขามีโอกาสสำเร็จมากกว่า ทั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Schunk (1985) ที่พบว่านักเรียนที่มีเป้าหมายที่ชัดเจนและรับรู้ว่าจะตนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bandura (1986) ที่ระบุว่า ความเชื่อในความสามารถของตนเองส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจ ความพากเพียร ความอดทน และการเลือกกลยุทธ์ในการเผชิญกับปัญหา ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ มักหลีกเลี่ยงการเผชิญกับปัญหาที่ยาก ไม่มั่นใจในการตัดสินใจ หรือไม่กล้าลองวิธีใหม่ ๆ ซึ่งทำให้พวกเขาไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างเต็มศักยภาพ สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Zakaria & Nordin, 2008, pp. 27-30) ที่กล่าวว่า นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำจะมีความวิตกกังวลและพฤติกรรมหลีกเลี่ยงมากกว่า

3. จากการศึกษาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถในระดับสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้ดีกว่านักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถระดับปานกลางและต่ำ ซึ่งสามารถอธิบายได้จากสองปัจจัยสำคัญ คือ กระบวนการคิดและความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมกันในการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน การคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยให้นักเรียนสามารถ ตีความ วิเคราะห์ ประเมิน และอนุมานข้อมูลจากโจทย์ปัญหา ได้อย่างมีระบบ ตามแนวคิดของ Ennis (1985) ที่กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะทางปัญญาที่สำคัญต่อการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะในบริบทที่ไม่มีคำตอบชัดเจนหรือสูตรที่สามารถนำมาใช้ได้ทันที เช่น ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ขณะเดียวกัน การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) ตามแนวคิดของ Bandura (1986) เป็นแรงขับเคลื่อนที่มีอิทธิพลต่อ แรงจูงใจ ความพยายาม ความอดทน และการเลือกใช้กลยุทธ์ในการเผชิญปัญหา นักเรียนที่เชื่อว่าตนเอง

มีความสามารถ จะกล้าเผชิญปัญหาที่ยาก ไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ และพยายามจนกว่าจะได้คำตอบ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์ ดังนั้น เมื่อทั้งสองปัจจัยนี้มีอยู่ร่วมกันในระดับสูง นักเรียนจะมีทั้งเครื่องมือทางความคิดและแรงจูงใจภายใน ที่ช่วยให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pajares (1996, pp. 543-578) ที่กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นตัวทำนายที่สำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาคณิตศาสตร์ที่ต้องอาศัยความมั่นใจในการคิดวิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติ ส่วนนักเรียนที่มีระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองในระดับปานกลางและต่ำ มักประสบปัญหาในทุกขั้นตอนของการแก้ปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการทำความเข้าใจโจทย์ การวางแผน การดำเนินการ หรือการตรวจสอบคำตอบ ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดในการวิเคราะห์ข้อมูล การขาดความสามารถในการประเมินความถูกต้องของคำตอบ และการขาดความเชื่อมั่นในตนเองในการลองใช้วิธีใหม่ ๆ หรือเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Tanner & Jones, 2003) และ (Zakaria & Nordin, 2008, pp. 27-30) นักเรียนที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำจะมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงความท้าทายทางคณิตศาสตร์ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และมักประสบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง กล่าวโดยสรุป การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อกันและส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการเรียนรู้ความสามารถในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ควบคู่กับแรงผลักดันภายในที่มั่นใจในศักยภาพของตนเอง จะส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเผชิญและจัดการกับปัญหาทางคณิตศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่ไปกับการส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง จะช่วยสร้างผู้เรียนที่ไม่เพียงสามารถวิเคราะห์และวางแผนได้อย่างมีเหตุผล แต่ยังกล้าที่จะลงมือแก้ปัญหาอย่างมั่นใจและอดทน ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถเผชิญกับความท้าทายในโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการรับรู้ความสามารถของตนเองต่างกัน การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ นักเรียนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการรับรู้ความสามารถของตนเองระดับสูง เข้าใจสิ่งที่โจทย์ต้องการ สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิม วางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นักเรียนที่อยู่ในระดับปานกลางและต่ำ สามารถเข้าใจโจทย์ แต่ยังไม่สามารถ

วางแผนแก้ปัญหาที่เหมาะสมและมีความไม่แน่ใจในคำตอบ แม้จะพยายามแก้ปัญหาที่ซับซ้อนและตีความโจทย์ได้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมคิดอย่างมีคิด วิเคราะห์ และอธิบายวิธีคิดของตนเอง เช่น การตั้งคำถามปลายเปิด หรือการอภิปรายโจทย์ที่มีหลายวิธีแก้ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและความมั่นใจของนักเรียน โดยเน้นให้ความสำคัญกับกระบวนการคิด เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1.2 ในการพัฒนาและเสริมสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองทางคณิตศาสตร์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีโอกาสดำเนินการที่เน้นกระบวนการคิดมากกว่าคำตอบ เช่น จัดอบรม หรือส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีระหว่างครู รวมถึงการประเมินผลที่คำนึงถึงกระบวนการ เช่น การให้คะแนนจากการอธิบายแนวคิด การทำงานกลุ่ม หรือการนำเสนอวิธีแก้ปัญหา เพื่อให้ นักเรียนพัฒนาได้ทั้งด้านความคิดและความมั่นใจ

1.3 ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการนำไปพิจารณาประกอบการจัดทำหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์และความมั่นใจในตนเอง รวมถึงสนับสนุนโครงการหรือสื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นการคิด เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์อย่างรอบด้าน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในบริบทของนักเรียนระดับชั้นอื่น เพื่อขยายขอบเขตความรู้และนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เหมาะสมกับนักเรียนในทุกระดับชั้น

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยพิจารณาความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ และความวิตกกังวลในการเรียนคณิตศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนคณิตศาสตร์อย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา เนาว์เย็น. (2554). หน่วยที่ 9 การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์. ใน ประมวลสาระชุดวิชา
สาระและวิทยาวิธีทางคณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มยุรี หุ่นขำ. (2544). ผลการใช้รูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อความสามารถ
ในการคิดแก้ปัญหาในบริบทของชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). การวัดผลประเมินผล
คณิตศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change.
Psychological Review, 84(4), 191-215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive
theory. Prentice-Hall.
- Bono, D. (1976). Teaching Thinking. London: Temple Smith.
- Ennis, R. H. (1985). *Critical thinking and the curriculum*. Paper presented at the
National Forum
- Facione, P. A. (1990). The California Critical Thinking Skills Test--College Level.
Technical Report# #1 -- Experimental Validation and Content Validity.
- Fisher, A. (1987). Critical thinking: An introduction. Cambridge University Press.
- Jaafar, W. M. W., & Ayub, A. F. M. (2010). Mathematics self-efficacy and
metacognition among University student. Procardia--Social and
Behavioral Sciences, 8(3), 519-524.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. Review of
Educational Research, 66(4), 543-578.
<https://doi.org/10.3102/00346543066004543>
- Paul, R. (1985). Bloom's Taxonomy and Critical Thinking Instruction. Educational
Leadership. 42 (May 1985): 36-39.
- Tanner, H., & Jones, S. (2003). Self-efficacy in mathematics and students' use of
self-regulated Learning strategies during assessment events. Paper
presented at the 25th international Group for the Psychology of
Mathematics Education Conference Held Jointly with the 25th PME-NA
Conference.

- Schunk, D. H. (1985). Self-efficacy and classroom learning. Prentice-Hall.
- Zakaria, E., & Nordin, M. N. (2008). The effects of mathematics anxiety on matriculation students as related to motivation and achievement. Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education, 4(1), 27–30

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของประชาชน ในการดำเนินชีวิตใน ศตวรรษที่ 21*

APPLICATION OF THE FOUR BASES OF POWER OF THE PEOPLE IN LIVING IN THE 21ST CENTURY

พระปรกณ สมจาโร (นุชม่วง), พระครูสมุห์ศุภชัย สุภธมโม (ไชยชาญยุทธ),
และ พระครูบวรชัยวัฒน์

PhraPakorn Smajarlo (Nuchmuang), Phrasamu supphachai suphathammo,
and Phrakru Bowonchaiwat

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช
Mahamakut Buddhist University Srithammassokkaraj Campus, Thailand
Corresponding Author's Email: pakornnuchmuang@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษา
การนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์
หลักอิทธิบาท 4 ในการดำเนินชีวิต การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการ
สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างประชาชน จำนวน 15 คน เครื่องมือ
ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและได้นำมาเรียบเรียง
พรรณนา

ผลวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วย
ความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เพื่อรับมือกับความท้าทาย
เหล่านี้ต้องมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ(ความพอใจ) คือ มีความรักในสิ่งที่ทำ
และมีความสุขกับสิ่งที่ทำ 2) วิริยะ(ความเพียร) คือ ความสม่ำเสมอ ไม่ท้อถอยในการทำงาน 3)
จิตตะ(ความเอาใจใส่) คือ การให้ความสำคัญกับทุกสิ่งที่กำลังกระทำ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
และลดความขัดแย้งในสังคม และ 4) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) คือ การประเมินประสิทธิภาพ
ของกิจกรรมที่จัดขึ้น และปรับเปลี่ยนการทำงานให้เหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21 โดย
ยึดมั่นในพระธรรมวินัยเป็นหลัก เพื่อให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนและเป็น
ประโยชน์ต่อทุกคน สรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของประชาชนในการดำเนินชีวิต
ในศตวรรษที่ 21 คือ การมีความ "มุ่งมั่นตั้งใจ เพียรพยายาม และใช้ปัญญาไตร่ตรอง" โดยการ
ปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยใหม่และใช้เครื่องมือที่ทันสมัยอย่างชาญฉลาด และรักษาพระธรรม
วินัยอย่างมีเหตุผล

* Received 25 July 2025; Revised 10 August 2025; Accepted 12 August 2025

คำสำคัญ : หลักอริบาท 4, การดำเนินชีวิต, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aims to 1) study Buddhist principles; 2) examine the application of these principles to life in the 21st century; and 3) analyze the application of the Four Bases of Iddhipada to people's lives. This qualitative research utilized in-depth interviews with a sample of 15 people. The data collection tool used in-depth interviews, which were compiled to describe the application of the Four Bases of Iddhipada to people in the 21st century, amidst technological, social, cultural, and economic changes, to effectively address these challenges.

These principles include: 1) Chanda (Satisfaction), which refers to loving and enjoying what one does; 2) Viriya (Effort), which refers to being consistent and persistent in one's work; 3) Citta (Attention), which refers to giving importance to everything one is doing to reduce inequality and conflict in society; and 4) Vimansa (Contemplation), which refers to evaluating the effectiveness of organized activities. and adapting work practices to suit the context of the 21st century, adhering to the Dhamma-Vinaya as a core principle, so that Buddhism can survive sustainably and benefit everyone. In summary, the application of the Four Bases of Power for people to live in the 21st century is to be "determined, diligent, and thoughtful" by adapting to the modern era, using modern tools intelligently, and maintaining the Dhamma-Vinaya rationally.

Keywords: The Four Bases of Power, Living, 21st Century

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นมากกว่าศาสนา แต่ยังเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิต ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทุกมิติของชีวิต เพื่อให้เกิดความสงบสุข ความเข้าใจ และการพัฒนาตนเอง อย่างยั่งยืนด้วยหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ อีกทั้งหลักคำสอนไม่ได้เป็นเพียงข้อห้ามหรือข้อปฏิบัติ อย่างเดียว แต่เป็นเครื่องมือในการฝึกฝนจิตใจและปัญญาของผู้ปฏิบัติตาม เพื่อรับมือกับความท้าทายในโลกปัจจุบัน พระพุทธศาสนายังมีส่วนข้องในการทำงานในสังคมปัจจุบัน หากมองย้อนไปในระยะเวลา 20 ปี ให้หลัง (หรือมากกว่านั้น) คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้เป็นคือความจริงทุกสิ่งอย่างที่นำไปตามธรรมชาติ คือการการขึ้น ตั้งอยู่ และดับ

ไป การที่จะนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์หรือปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างถึงที่นั้น ผู้ปฏิบัติควรที่จะมองให้เห็นก่อนว่า หลักธรรมคำสอนไม่ได้เป็นเรื่องที่ไกลตัวแต่อย่างใด โดยที่แก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและความเข้าใจในธรรมชาติของชีวิตพระพุทธศาสนามีได้เริ่มต้นจากการประกาศตนเป็นศาสนา แต่เป็นการค้นพบความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิตและจักรวาลของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การตรัสรู้ของพระองค์ไม่ได้เป็นการเปิดเผยจากอำนาจภายนอก แต่เป็นการหยั่งรู้ด้วยพระปัญญาอันบริสุทธิ์ถึง อริยสัจ 4 ซึ่งเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา **อริยสัจ 4** (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย) ประกอบด้วย **ทุกข์ (Dukkha)** ความจริงว่าด้วยความไม่สบายกายไม่สบายใจ ความบีบคั้น ความไม่สมบูรณ์ การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องเผชิญไม่ว่าจะเป็นการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ความพลัดพรากจากสิ่งที่รัก หรือการประสบกับสิ่งที่ไม่ปรารถนา ทุกข์ในพระพุทธศาสนาไม่ได้หมายถึงเพียงความเศร้าโศกเสียใจเท่านั้น แต่รวมถึงสภาวะที่จิตใจไม่เป็นอิสระจากกิเลส **สมุทัย (Samudaya)** ความจริงว่าด้วยเหตุแห่งทุกข์ นั่นคือ ตัณหา ซึ่งหมายถึงความอยาก ความทะยานอยากในสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกามตัณหา (ความอยากในกามคุณ) ภวตัณหา (ความอยากมี อยากเป็น) หรือวิภวตัณหา (ความอยากไม่มี ไม่อยากเป็น) ตัณหานี้เป็นรากฐานของความยึดมั่นถือมั่น ซึ่งนำไปสู่การปรุงแต่งจิตและก่อให้เกิดทุกข์ **นิโรธ (Nirodha)** ความจริงว่าด้วยการดับทุกข์ นั่นคือสภาวะที่ตัณหาถูกดับสิ้นไป จิตใจเป็นอิสระจากกิเลสทั้งปวง เข้าสู่ภาวะแห่งความสงบสูงสุด หรือ พระนิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา **มรรค (Maggā)** ความจริงว่าด้วยหนทางแห่งการดับทุกข์ นั่นคือ อริยมรรคมีองค์ 8 อันเป็นทางสายกลางที่นำไปสู่การดับทุกข์ ประกอบด้วย สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (การกระทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (การเลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (ความเพียรชอบ) สัมมาสติ (ความระลึกชอบ) และสัมมาสมาธิ (ความตั้งมั่นชอบ) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2551) อริยมรรคมีองค์ 8 นี้เป็นหลักปฏิบัติที่เป็นองค์รวม ครอบคลุมทั้งด้านปัญญา ศีล และสมาธิ การทำความเข้าใจอริยสัจ 4 คือการมองเห็นความจริงของชีวิตตามที่เป็นจริง โดยไม่หลอกตัวเอง ไม่หลีกเลี่ยง และไม่จมปลักกับอารมณ์ แต่ใช้ปัญญาพิจารณาหาสาเหตุและหนทางแก้ไข นี่คือจุดเริ่มต้นของการประยุกต์ใช้พระพุทธศาสนาในชีวิตประจำวัน เพราะเมื่อเราเข้าใจธรรมชาติของทุกข์ เราจะเริ่มมองหาทางออก และนั่นคือการเปิดประตูสู่การพัฒนาตนเอง พระพุทธศาสนากับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (คุณ โทษณ์, 2537) หลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาไม่ใช่เพียงข้อห้ามหรือข้อปฏิบัติที่ตายตัว แต่เป็นเครื่องมือที่ยืดหยุ่น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกบริบทของชีวิต ตั้งแต่เรื่องส่วนตัวไปจนถึงความสัมพันธ์กับผู้อื่น และการทำงานในสังคมได้อย่างดี

ในสังคมปัจจุบัน พระพุทธศาสนาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการปฏิบัติส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานและสร้างสังคมที่ดีขึ้นได้ โดยเฉพาะในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา แนวคิดเรื่อง การมีคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน ได้รับความสนใจมากขึ้น ซึ่ง

สอดคล้องกับ (พระครูสิทธิธรรมการณ, 2563) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า พระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมที่สำคัญของสังคมไทยและได้หล่อหลอมหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาสู่สังคมไทยมายาวนาน เมื่อสังคมโลกและสังคมไทยก้าวเข้าไปสู่สังคมในศตวรรษที่ 21 หรือ ยุคโลกไร้พรมแดน (Border-less world) ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลายๆ ด้านเพิ่มมากขึ้นเช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคมและปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น การศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 สิ่งที่ต้องปรับปรุง 2 ส่วน คือ 1) ทักษะการสอนพระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ในด้านพฤติกรรมพัฒนาได้ด้วยศีล ด้านจิตใจพัฒนาได้ด้วยสมาธิ ให้เข้าใจง่ายจดจำง่ายและสามารถนำไปใช้ได้จริง และ 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาพระพุทธศาสนา การเผยแพร่ให้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภครัฐและพุทธจักรจำเป็นต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหา และสนับสนุนการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาเผยแพร่ให้ประชาชนสามารถเข้าใจง่าย สามารถประยุกต์เข้ากับการดำเนินชีวิตชีวิต ควบคู่กับการสร้างคุณภาพชีวิต พระพุทธศาสนาจึงไม่ใช่การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอย่างสิ้นเชิง แต่เป็นการ ปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมอง ในการมองโลกและชีวิต การตระหนักรู้ถึงความจริงของธรรมชาติ และการนำหลักธรรมมาเป็นเข็มทิศนำทางในการตัดสินใจและการกระทำในทุก ๆ วัน เมื่อเราเข้าใจว่าหลักธรรมไม่ได้เป็นเรื่องไกลตัว เราจะพบว่าพระพุทธศาสนาเป็นปรัชญาที่ลึกซึ้งและให้คุณค่าต่อการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง ในช่วงศตวรรษที่ 21 ที่เป็นช่วงระยะเวลาที่มีความน่าตื่นเต้นเพราะเป็นช่วงที่ทุกคนเข้าถึงเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สอดคล้องกับ (พระมหากัลยวรรธน มีชัย และ พระชยพล บุญถาวร, 2564) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารการจัดการความรู้ตามแบบพุทธวิธีในยุคศตวรรษที่ 21 พบว่า การจัดการความรู้ตามแบบพุทธวิธีในยุคศตวรรษที่ 21 จะต้องเชื่อมโยงกับกระบวนการทางสังคม ระบบเศรษฐกิจที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านที่เป็นไปอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง ระบบการศึกษาแบบเดิมที่เน้นความรู้ไม่อาจพัฒนาคนให้มีคุณภาพโดยรอบด้านได้ บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ 2) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการความรู้ 3) กลยุทธ์ในการบริหารจัดการความรู้แบบพุทธวิธีในศตวรรษที่ 21 แนวทางพระพุทธศาสนาอาศัย 2 ส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ ผู้เรียน ต้องเป็นผู้ประกอบด้วยหลักธรรมอิทธิบาท 4 คือ 1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา ส่วนที่ 2 คือ ผู้สอน เป็นผู้ประกอบด้วยคุณธรรมในการสอน ถ่ายทอดความรู้ คือ ผู้บริหารการศึกษา ครูอาจารย์ อยู่ในฐานะที่เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน นักศึกษา เมื่อสังคมเข้าสู่ยุคแห่งความเจริญ การเข้าถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาก็ต้องการปรับเปลี่ยนด้วยเช่นกัน แต่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงมีหนึ่งอย่างที่สำคัญคือการใช้

ชีวิตอย่างปกติสุขและปลอดภัย แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะเป็นปรัชญาที่ลึกซึ้งและสามารถประยุกต์ใช้ได้ในทุกมิติของชีวิต แต่ในยุคปัจจุบันก็ยังคงมีปัญหาและความท้าทายหลายประการในการนำหลักธรรมคำสอนมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โดย (พระครูปลัดเฉลิมพร อภิโร, 2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การดำเนินชีวิตสมัยใหม่สู่ความสำเร็จในการทำงานโดยใช้หลักอริยาบท 4 ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีใช้เกิดขึ้นแค่เพียงวันใดวันหนึ่ง แต่ทุกคนอยากมีความสุขและรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตในทุก ๆ วัน และในทุกด้านของชีวิตอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องครอบครัวเรื่องการทำงาน เรื่องการเงินหรือเรื่องธุรกิจต่าง ๆ ดังนั้น การที่จะเอาหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความมั่นคงในแต่ละด้านที่ตนเองต้องการนั้น ควรต้องเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้ให้เกิดประโยชน์การจะหาสมดุลระหว่างการดำเนินชีวิตทางโลกกับการปฏิบัติธรรมให้เหมาะสมเป็นเรื่องที่ท้าทายการนำหลักอริยาบท 4 มาประยุกต์ใช้ในช่วงศตวรรษที่ 21 โดย (สุภัทสร วัฒนมาตย์ และ พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฒโน, 2566) ได้วิจัยเกี่ยวกับ SUPAT Model : รูปการณ์เรียนรู้สู่การพัฒนาคนวัดกรรมผู้เรียนร่วมกับหลักอริยาบท 4 ในศตวรรษที่ 21 พบว่าการคิดค้นพัฒนาคนวัดกรรมของตนเองขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทักษะในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ประกอบด้วย 3 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 3) ทักษะด้านชีวิตและการทำงานและในการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาคนวัดกรรมผู้เรียนนั้นจะต้องสอดแทรกหลักอริยาบท 4 ในทุก ๆ ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยรูปแบบ SUPAT Model จึงจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จ และได้มาซึ่งนวัตกรรมของผู้เรียน เป็นเรื่องที่สร้างความท้าทายต่อผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการนำหลักอริยาบท 4 มาประยุกต์ใช้ในศตวรรษที่ 21 ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาการนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์หลักอริยาบท 4 ในการดำเนินชีวิต

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท 4 ของประชาชนในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ กลุ่มประชาชน จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

- กลุ่มประชาชนผู้ที่มีความสนใจในพระพุทธศาสนา
จำนวน 5 คน
- กลุ่มประชาชนที่มีความรู้และความเข้าใจในหลักธรรม
จำนวน 5 คน
- กลุ่มประชาชนที่มีความเข้าใจในประเด็นของการประยุกต์หลักธรรม
จำนวน 5 คน

รวมจำนวน 15 คน และ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 3 ใน 5 คน/ คำถามของคำถามแต่ละตอน มาในรูปแบบของความเรียง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งออกเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ท่านสามารถยกตัวอย่างสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น การทำงาน การเรียนรู้ การพัฒนาตนเอง หรือการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ท่านได้ **ตั้งใจ** อย่างแน่วแน่ แม้จะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงหรือข้อมูลที่ล้าหลังไหลเข้ามาอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 ได้หรือไม่อย่างไร?

ตอนที่ 3 ในยุคที่เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ท่านได้นำหลัก **ความเพียรพยายาม** มาใช้ในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ หรือปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างไรบ้าง?

ตอนที่ 4 ท่านมีวิธีการหรือแนวคิดในการ **จัดจ่อ** และใช้สมาธิกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ในปัจจุบันอย่างไร เพื่อให้งานหรือภารกิจที่สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ท่ามกลางสิ่งรบกวนจากภายนอกหรือความหลากหลายของข้อมูลในศตวรรษที่ 21?

ตอนที่ 5 ท่านได้นำหลัก **การพิจารณาทบทวน** การประเมินผลการกระทำ การตัดสินใจหรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของท่านอย่างไร เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในยุคที่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว?

ตอนที่ 6 ในความคิดเห็นของท่าน **หลักอิทธิบาท 4** มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตประจำวันของท่านในยุคปัจจุบัน (ศตวรรษที่ 21) อย่างไรบ้าง?

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาจากตำราและทฤษฎีต่าง ๆ เป็นคำถามที่มีความครอบคลุมตามขอบเขตของการวิจัย

และนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยต้องมีค่า (CVI : Content Validity Index) มากกว่า 0.80 หรือเท่ากับ 1.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ของประชาชน ในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบข้อมูล แยกประเภทข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยเรียงลำดับเป็นประเด็นสำคัญประกอบการพรรณนาวิเคราะห์ และสรุปออกมาเป็นเรียงความในด้านต่าง ๆ วัตถุประสงค์ เพื่อความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน เช่น

1. ด้านการเรียนรู้และการศึกษา ในโลกที่ข้อมูลข่าวสารมีมากมายและเข้าถึงได้ง่าย การเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนอีกต่อไป แต่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต อิทธิบาท 4 จะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงสุด ฉันทะ (ความพอใจใฝ่รัก) เริ่มต้นจากการค้นหาสิ่งที่น่าสนใจและรักที่จะเรียนรู้จริง ๆ เช่น ถ้าคุณชอบเรื่องศิลปะ การเรียนประวัติศาสตร์ศิลปะหรือการฝึกวาดภาพจะกลายเป็นเรื่องสนุก ไม่ใช่ภาระ ความพอใจนี้จะสร้างแรงขับเคลื่อนให้คุณอยากศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง วิริยะ (ความเพียรพยายาม) การเรียนรู้ก็มีอุปสรรค ไม่ว่าจะ เป็นเนื้อหาที่ยาก ความเบื่อหน่าย หรือความท้อแท้เมื่อทำผิดพลาด วิริยะ จะเป็นเกราะป้องกันให้คุณไม่ยอมแพ้ เช่น การจัดตารางเวลาอ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ การแก้โจทย์ยาก ๆ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า หรือการพยายามฝึกทักษะจนกว่าจะชำนาญ จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ) ในยุคที่เต็มไปด้วยสิ่งรบกวนจากโซเชียลมีเดีย การมีสมาธิจดจ่อเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง จิตตะ ช่วยให้เรามีสติอยู่กับสิ่งที่กำลังทำ เช่น การปิดแจ้งเตือนโทรศัพท์ขณะเรียน การตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน หรือการจดบันทึกประเด็นสำคัญอย่างตั้งใจ ทำให้การเรียนรู้มีคุณภาพมากขึ้นวิมังสา (การไตร่ตรอง) เมื่อเรียนรู้แล้ว ไม่ควรจำเพียงอย่างเดียว แต่ต้องใช้ปัญญาพิจารณาว่าสิ่งที่เรารู้รู้นั้นถูกต้องหรือไม่ มีจุดไหนที่ต้องปรับปรุงบ้าง เช่น การทบทวนบทเรียนหลังเลิกเรียน การทำแบบฝึกหัดเพื่อทดสอบความเข้าใจ และการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการสอบเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

2. ด้านการทำงานและการประกอบอาชีพ ในโลกของการทำงานที่มีการแข่งขันสูง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และรูปแบบการทำงานที่หลากหลาย อิทธิบาท 4 ช่วยให้คุณเป็นพนักงานที่มีคุณค่าและเติบโตในสายอาชีพได้อย่างยั่งยืน ฉันทะ (ความพอใจใฝ่รัก) การได้ทำงานที่ชอบย่อมเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิต แต่ถ้าไม่สามารถทำอย่างนั้นได้ ฉันทะ ก็หมายถึงการสร้าง ความพอใจในสิ่งที่ทำ โดยการมองเห็นคุณค่าของงานที่รับผิดชอบ เช่น การมองว่างานที่ทำมีส่วนช่วยให้องค์กรเติบโต หรือการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ จากงานที่ทำอยู่ วิริยะ (ความเพียรพยายาม) การทำงานต้องอาศัยความอดทนและความพยายามอย่างต่อเนื่อง วิริยะ คือการไม่ย่อท้อต่อปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การทำงานล่วงเวลาเพื่อส่งงานให้ทันกำหนด การเรียนรู้โปรแกรม หรือทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่องาน หรือการเผชิญหน้ากับความท้าทายทางธุรกิจด้วยความมุ่งมั่น

จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ) การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยสมาธิและสติ จิตตะ ช่วยให้คุณไม่หลงลืมรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ และทำงานได้อย่างรอบคอบ เช่น การจดจ่อกับการประชุมเพื่อไม่ให้พลาดข้อมูลสำคัญ การตรวจสอบเอกสารก่อนส่งให้ลูกค้า หรือการมีสมาธิกับการเขียนโค้ดเพื่อลดข้อผิดพลาด วิมังสา (การไตร่ตรอง) การทำงานให้ดีขึ้นได้ต้องมีการประเมินผลและปรับปรุงอยู่เสมอ วิมังสา คือการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล เช่น การทบทวนผลงานที่ผ่านมาเพื่อหาจุดที่ต้องแก้ไข การขอคำแนะนำจากหัวหน้าหรือเพื่อนร่วมงานเพื่อพัฒนาตนเองหรือการศึกษาแนวโน้มนำใหม่ ๆ

3. ด้านการพัฒนาตนเองและชีวิตส่วนตัว หลักอภิยาบท 4 ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การเรียนรู้หรือการทำงานเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองในทุกมิติของชีวิต ฉันทะ (ความพอใจใฝ่รัก) การพัฒนาตนเองจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคุณมีแรงบันดาลใจและความสุขในการทำสิ่งนั้น ๆ เช่น การอยากมีสุขภาพดีทำให้คุณมี ฉันทะ ในการออกกำลังกาย การอยากพัฒนาทักษะการพูดต่อหน้าสาธารณะ ทำให้คุณสนุกกับการฝึกฝน วิริยะ (ความเพียรพยายาม) การพัฒนาตัวเองต้องใช้เวลาและความสม่ำเสมอ วิริยะ คือการทำอย่างต่อเนื่องแม้ในวันที่ไม่มีแรงบันดาลใจ เช่น การตื่นเช้ามาออกกำลังกายทุกวัน การฝึกสมาธิอย่างสม่ำเสมอ หรือการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศวันละ 10 นาที จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ) การมีสมาธิจะช่วยให้การพัฒนาตนเองมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การจดจ่อกับการฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาจิตใจ การตั้งใจฟังพอดแคสต์เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ หรือการอ่านหนังสือโดยไม่ถูกรบกวน วิมังสา (การไตร่ตรอง) การพัฒนาตนเองต้องมีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ วิมังสา คือการมองย้อนกลับไปว่าสิ่งที่ทำได้ผลหรือไม่ เช่น การจดบันทึกความก้าวหน้าของการออกกำลังกาย การประเมินว่าการฝึกสมาธิช่วยให้จิตใจสงบขึ้นหรือไม่ หรือการทบทวนว่าทักษะที่ฝึกฝนมาสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัย

จากวิธีการดำเนินงานวิจัย เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอภิยาบท 4 ของประชาชนในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัย ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เช่น - กลุ่มประชาชนผู้ที่มีความสนใจในพระพุทธศาสนา - กลุ่มประชาชนที่มีความรู้และความเข้าใจในหลักธรรม - กลุ่มประชาชนที่มีความเข้าใจในประเด็นของการประยุกต์หลักธรรม ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

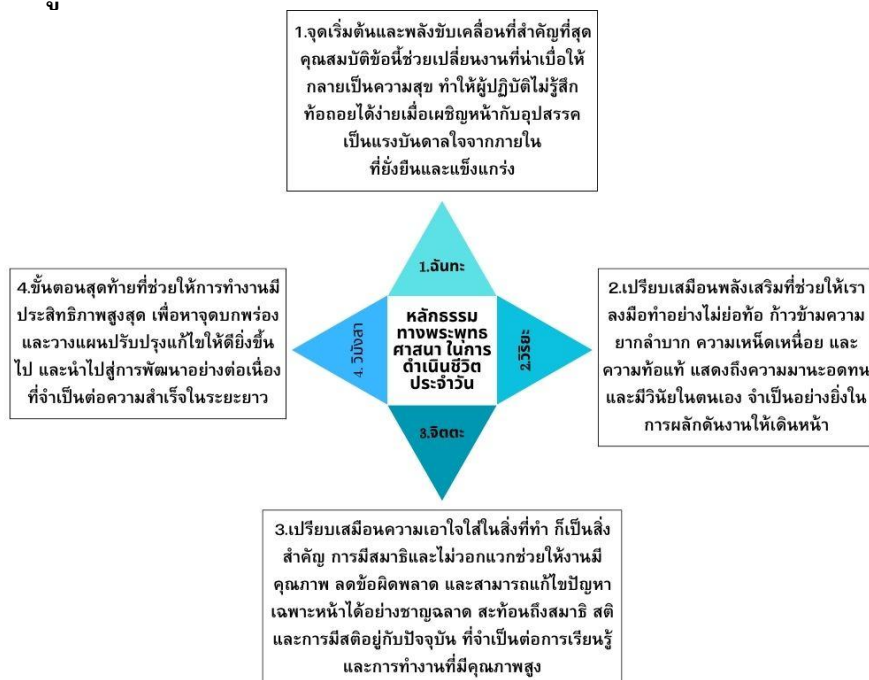
1. ผลการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา พบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นรากฐานของความดีงาม ที่สามารถนำไปประยุกต์และใช้ได้ในทุกยุคและทุกสมัย เป็นการนำหลักธรรมเพื่อการพัฒนาจิตในแลพัฒนาปัญญา สามารถเข้าใจความจริงของชีวิตที่ต้องเผชิญได้อย่างมีสติ

2. ผลการศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 พบว่า ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี หลักธรรมทางพระพุทธศาสนายังคงมีความสำคัญและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลายด้าน เช่น ด้านการจัดการความเครียดและการจัดการความวิตกกังวล ด้านการสร้างสัมพันธ์ที่ดี ด้านการพัฒนาตนเองและการพัฒนาการทำงาน

3. ผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักอริยบท 4 ในการดำเนินชีวิต พบว่า หลักอริยบท 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในทุกด้านของชีวิต รวมถึงธุรกิจ เศรษฐกิจ และในยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การนำหลักธรรมเหล่านี้มาช่วยให้ประชาชน บุคลากร องค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ สามารถบรรลุเป้าหมายและประสบผลความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

สรุปได้ว่า หลักอริยบท 4 ได้แก่ ฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ, และวิมังสา เป็นระบบแนวคิดที่สมบูรณ์แบบในการนำพาชีวิตไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเรียน การทำงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน ในยุคที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตและสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืน เนื่องจากหลักธรรมเหล่านี้ได้ทำงานร่วมกันเป็นระบบ ช่วยให้ผู้นับถือสามารถรับมือกับความท้าทายที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

อภิปรายผล

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย บทสรุปและเนื้อหาเพิ่มเติมสำหรับการอภิปรายผลทั้ง 3 ข้อ มีดังนี้

1. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รากฐานของความดีงามและสติปัญญา หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นมากกว่าเพียงแค่ชุดคำสอนทางศาสนา แต่เป็น แนวทางปฏิบัติเพื่อพัฒนาจิตและปัญญา ที่ช่วยให้เราเข้าใจความจริงของชีวิตได้อย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความทุกข์ ความสุข หรือการเปลี่ยนแปลง การศึกษาหลักธรรมช่วยให้เรามีเครื่องมือในการจัดการกับความรู้สึกลึกซึ้งภายในของตนเอง เช่น การฝึก สติ เพื่อให้เท่าทันอารมณ์ และการฝึก สมาธิ เพื่อสร้างความสงบและความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ อย่างมีสติและปัญญา การพัฒนาจิตเหล่านี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในวัดวาอาราม แต่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เพื่อให้เราสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีสติและไม่หวั่นไหวไปกับสิ่งเร้ารอบตัว

2. การประยุกต์ใช้หลักธรรมในศตวรรษที่ 21 การจัดการความเครียดและการพัฒนาตนเองในยุคดิจิทัลที่ชีวิตดำเนินไปอย่างรวดเร็วและเต็มไปด้วยความเครียด หลักธรรมทางพุทธศาสนาได้กลายเป็น เครื่องมือสำคัญในการเยียวยาจิตใจ และพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน การจัดการความเครียดและความวิตกกังวล สอนให้เราเข้าใจต้นเหตุของความทุกข์และหนทางดับทุกข์ ซึ่งช่วยให้เรามองปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่จมอยู่กับอารมณ์ และหาวิธีแก้ไขที่ต้นเหตุ แทนการแก้ที่ปลายเหตุ นอกจากนี้ การฝึกสติและสมาธิยังช่วยลดความฟุ้งซ่าน ทำให้จิตใจสงบ และสามารถจัดการกับความเครียดได้ดีขึ้น

3. การวิเคราะห์การประยุกต์หลักอริยบท 4 กุญแจสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน อริยบท 4 หรือ หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) เป็นหลักการที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ในทุกแวดวง ไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล องค์กร หรือแม้แต่ในบริบททางธุรกิจและเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูง ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) คือการมีใจรักในสิ่งที่ทำ มีเป้าหมายที่ชัดเจน และมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ ในยุคที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงนี้ การมีฉันทะจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและพลังขับเคลื่อนในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ โดยไม่รู้สึกลำบากหรือท้อถอยไปเสียก่อน วิริยะ (ความพากเพียร) คือความมุ่งมั่นและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค หลักการนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่มีการแข่งขันสูง การลงมือทำอย่างสม่ำเสมอและมีความอดทนเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ช่วยให้เราก้าวข้ามความล้มเหลวและไปถึงเป้าหมายได้ในที่สุด จิตตะ (ความเอาใจใส่) คือการมีสมาธิจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง การทำสิ่งต่าง ๆ โดยมีจิตตะจะช่วยให้เราทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและรอบคอบ ลดความผิดพลาด และเพิ่มคุณภาพของผลงานให้ดียิ่งขึ้น วิมังสา (การไตร่ตรอง) คือการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองผลที่ได้รับจากการกระทำ การทบทวนและปรับปรุงสิ่งที่เราทำอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เราสามารถเรียนรู้จาก

ข้อผิดพลาด ปรับปรุงกระบวนการทำงาน และนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนในระยะยาว

ในศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลง ความท้าทาย และโอกาสใหม่ๆ การมีหลักยึดเหนี่ยวในการดำเนินชีวิตเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง "อิทธิบาท 4" ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระวิศิษฐ์ โชติโก, พระราชนทร์ วิจารณ์, และ บุญส่ง สิ้นธนู, 2563) ได้วิจัยเกี่ยวกับ “ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองเล็ง อำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ” พบว่า แนวคิดในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาทที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทความหมายของอิทธิบาท 4 หมายถึงหลักธรรมนำไปสู่ความสำเร็จ คือฉันทะความพอใจ, มีใจรักในงานที่ทำด้วยใจรักวิริยะความพากเพียรอดทนต่อความลำบากบากบั่นไม่ย่อท้อจะเป็นอาชีพใด ๆ ก็ตามขอให้ทำอย่างสุจริตจิตใจดี ผักใฝ่ฝายใจรักด้วยความพยายามด้วยเอาจิตพยายามอาชีพนั้น ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ วิมังสาใช้ปัญญาสอบสวนในงานที่ทำ ติดตามหาเหตุผลและปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะประสบผลสำเร็จให้ได้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป การนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในทุกมิติของชีวิตจึงเป็นกุญแจสำคัญสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนและการพัฒนาตนเองอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยในชีวิตประจำวันไปจนถึงเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ในอาชีพการงาน ล้วนต้องอาศัยคุณธรรมทั้งสี่ประการนี้เป็นรากฐานในการก้าวเดินไปข้างหน้า เราสามารถพัฒนาตนเอง ประสบความสำเร็จ และมีความสุขในยุคปัจจุบันได้อย่างยั่งยืน อิทธิบาท 4 ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ได้แก่

1) ฉันทะ (Chanda) ความพอใจ, ความรักในสิ่งที่ทำ คือ ความใฝ่ใจ รักใคร่ที่จะทำสิ่งนั้น ๆ ด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่การถูกบังคับหรือทำเพราะหน้าที่เพียงอย่างเดียว เป็นแรงขับเคลื่อนเบื้องต้นที่ทำให้เกิดความปรารถนาที่จะลงมือทำและทำให้สำเร็จ การประยุกต์ใช้ในศตวรรษที่ 21 การเลือกอาชีพ/สายงาน ในยุคที่ข้อมูลข่าวสารเข้าถึงได้ง่ายและมีทางเลือกมากมาย การค้นหาสิ่งที่เรามีความชอบ ความถนัด และความหลงใหลอย่างแท้จริง จะช่วยให้เรามีพลังในการเรียนรู้ พัฒนา และเผชิญกับความท้าทายในสายงานนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ศตวรรษที่ 21 ต้องการทักษะใหม่ ๆ ตลอดเวลา การมีฉันทะในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาษา เทคโนโลยี หรือทักษะเฉพาะทาง จะทำให้เราไม่ตกยุคและสามารถปรับตัวได้เร็ว การทำธุรกิจส่วนตัว/สตาร์ทอัพ ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมักเริ่มต้นจากความหลงใหลในสิ่งที่พวกเขาทำ สิ่งนี้จะช่วยให้พวกเขามีแรงผลักดันที่จะฟันฝ่าอุปสรรคและสร้างสรรค์นวัตกรรม การสร้างแรงจูงใจภายใน แทนที่จะรอให้คนอื่นมาจูงใจ เราควรฝึกสร้างแรงจูงใจจากภายในตนเอง โดยการค้นหาสิ่งที่เราสนใจและลงมือทำด้วยความรัก อุปสรรคที่พบบ่อย การทำในสิ่งที่ตนเองไม่รัก การทำเพราะถูกบังคับ หรือทำตามกระแสสังคมโดยไม่คำนึงถึงความสุขส่วนตัว ซึ่งนำไปสู่ความเบื่อหน่ายและประสิทธิภาพที่ลดลง

2) วิริยะ (Viriya) ความเพียร, ความพยายาม คือ ความพากเพียรพยายามทำสิ่งนั้น ๆ อย่างต่อเนื่องไม่ท้อถอยเมื่อเผชิญกับอุปสรรค อุปสรรคคือบททดสอบความตั้งใจ ไม่ใช่เหตุผลให้หยุด การประยุกต์ใช้ในศตวรรษที่ 21 โดยการพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะด้านดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็น การเรียนรู้ coding, data analysis, AI หรือ machine learning ต้องอาศัยความพยายามอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เรียนรู้แค่ผิวเผิน การเผชิญหน้ากับความล้มเหลว ในยุคที่ความล้มเหลวเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และสร้างสรรค์ (Fail Fast, Learn Faster) วิริยะจะช่วยให้เราสามารถลุกขึ้นใหม่จากความผิดพลาด วิเคราะห์ข้อบกพร่อง และพยายามต่อไป การสร้างวินัยในตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการออกกำลังกาย การควบคุมอาหาร การอ่านหนังสือ หรือการทำงานจากที่บ้าน ล้วนต้องอาศัยวิริยะในการสร้างวินัยให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ การตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย การมีเป้าหมายที่ใหญ่ขึ้นและท้าทายขึ้น จะกระตุ้นให้เราต้องใช้ความพยายามมากขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านั้น อุปสรรคที่พบบ่อย คือ ความขี้เกียจ การผลัดวันประกันพรุ่ง การยอมแพ้ง่าย ๆ เมื่อเจอปัญหา หรือการขาดความอดทน 3) จิตตะ (Citta) ความเอาใจใส่, ความจดจ่อ คือการเอาใจใส่โฟกัส คิดค้นพิจารณาในสิ่งที่ทำนั้น ไม่ปล่อยปละละเลย มีสติอยู่กับสิ่งที่ทำอย่างเต็มที่ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด การประยุกต์ใช้ในศตวรรษที่ 21 การทำงานแบบ Deep Work ในยุคที่มีสิ่งรบกวนมากมาย โฆษณาลมเดียว การฝึกจิตตะเพื่อจดจ่อกับการทำงานแบบลึกซึ้ง (Deep Work) จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของงานได้อย่างมหาศาล การเรียนรู้ในยุคข้อมูลท่วมท้น การมีจิตตะช่วยให้เราสามารถคัดกรองข้อมูลที่สำคัญ เลือกรับรู้ และจดจ่อกับเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ ไม่ถูกข้อมูลที่ไม่จำเป็นครอบงำ การแก้ไขปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เมื่อเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนการมีจิตตะในการวิเคราะห์เจาะลึก และคิดหาทางออกอย่างรอบด้าน จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ยั่งยืน การพัฒนาสติและความคิด การฝึกสติ (Mindfulness) เพื่อให้จิตใจอยู่กับปัจจุบันขณะ ไม่ฟุ้งซ่าน เป็นพื้นฐานสำคัญของการมีจิตตะในการดำเนินชีวิตและทำงาน อุปสรรคที่พบบ่อย การถูกรบกวนง่าย ขาดสมาธิทำงานหลายอย่างพร้อมกัน (Multitasking) จนไม่มีชิ้นไหนดีจริง การคิดฟุ้งซ่าน หรือการปล่อยใจให้ไหลไปตามอารมณ์

4) วิมังสา (Vimamsa) การพิจารณา, การไตร่ตรอง, การตรวจสอบ คือ การใช้ปัญญาพิจารณา ตรวจสอบ ค้นคว้า ทดลอง ใคร่ครวญ หาเหตุผลในสิ่งที่ทำและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไป การประยุกต์ใช้ในศตวรรษที่ 21 การประเมินผลและปรับปรุง (Iterative Process) ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การทำโครงการ หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ การมี วิมังสา ในการ ประเมิน ผลลัพธ์ ที่ได้ การหาจุดแข็งจุดอ่อน และปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ในยุคที่ข่าวปลอม (Fake News) และข้อมูลบิดเบือนมีอยู่มากมาย วิมังสาช่วยให้เราสามารถไตร่ตรอง ตรวจสอบแหล่งที่มา และไม่หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Learning from Experience) การรู้จักบททวนความสำเร็จและความ

ล้มเหลวของตนเอง ว่าอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เป็นเช่นนั้น และจะอย่างไรให้ดีขึ้นในอนาคต และสามารถปรับกลยุทธ์ตามผลตอบรับได้ ซึ่งเป็นกระบวนการของวิมังสา คือ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) การไม่หยุดนิ่งที่จะเรียนรู้และพัฒนา ไม่คิดและไม่ยึดติดกับวิธีเก่า ๆ เท่านั้นก็จะประสบผลสำเร็จได้อย่างแน่นอน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

อิทธิบาท 4 หรือ "หนทางสู่ความสำเร็จ" เป็นธรรมะอันล้ำค่าที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ ไม่ได้เป็นเพียงหลักปฏิบัติทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นเสมือนแผนที่นำทางชีวิตที่ทรงพลังและ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อนำพาชีวิตไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนในยุคที่เต็มไปด้วยความผันผวนและความท้าทายในปัจจุบันหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ยังคงเป็นหัวใจสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อนำพาชีวิตให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในยุคที่ผู้คนต้องเผชิญกับตัวเลือกมากมาย การค้นหาและสร้าง ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่) หรือความหลงใหลในสิ่งที่ทำอย่างแท้จริงจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การมีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีแรงบันดาลใจจากภายในจะช่วยสร้างพลังขับเคลื่อนให้เราก้าวเดินต่อไปได้ แม้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคหรือความท้าทายต่าง ๆ เราควรค้นหาสิ่งที่เราสนใจและถนัดอย่างแท้จริง ทั้งในด้านการทำงาน การศึกษา และการดำเนินชีวิต เพื่อให้เรามีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ควบคู่ไปกับฉันทะ คือ วิริยะ (ความพากเพียร) ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การลงมือทำอย่างเต็มที่ มีวินัย และไม่ยอมแพ้ต่อความล้มเหลวเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในยุคที่มีการแข่งขันสูงนี้ การมีวิริยะช่วยให้เราก้าวข้ามความท้อแท้และไปถึงเป้าหมายได้ในที่สุด นอกจากนี้ การมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่ทำอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง หรือ จิตตะ (ความเอาใจใส่) ก็เป็นเรื่องที่ท้าทายแต่สำคัญอย่างยิ่งในโลกที่เต็มไปด้วยสิ่งรบกวนจากเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย การมีสมาธิจะช่วยให้เราทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ และลดความผิดพลาดในการทำงาน ท้ายที่สุด วิมังสา (การไตร่ตรอง) คือการใช้ปัญญาพิจารณาและทบทวนผลที่ได้รับจากการกระทำอยู่เสมอ การเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้เราพัฒนาตนเองได้อย่างไม่หยุดยั้ง และนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนในระยะยาว

ดังนั้น การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 จึงเป็นมากกว่าการทำตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนา แต่เป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมที่ช่วยให้เราสามารถรับมือกับความท้าทายต่างๆ ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่ความสำเร็จที่แท้จริงในทุกมิติของชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- คุณ โทชนันท์. (2537). พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ .
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสิทธิธรรมาภรณ์, พระราชปรีชามุนี, พวงเพชร พลวิเศษ และ พิทยพล กองพงษ์. (2563). การศึกษาพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(11), 440-451.
- พระวิศิษฐ์ โชติโก, พระราเชนทร์ วิสารโท, และ บุญส่ง สิ้นธุ์นอก. (2563). ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 การบริหารงานของผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหนองเล็ง อำเภอมือเมือง จังหวัดบึงกาฬ. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 3(1), 8-14.
- พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร. (2564). การดำเนินชีวิตสมัยใหม่สู่ความสำเร็จในการทำงานโดยใช้หลักอริยบท 4. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(5), 18-26.
- พระมหากัลยวรรธน์ มีชัย, และ พระชัยพล บุญถาวร. (2564). การบริหารจัดการความรู้ตามแบบพุทธวิธีใน ยุคศตวรรษที่ 21. วารสาร มจร.พุทธโสธรปริทรรศน์, 1(2), 94-107.
- สุภัทสร วัฒมายุ และพระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน. (2566). SUPAT Model: รูปแบบการเรียนรู้สู่การพัฒนาบัณฑิตกรรมผู้เรียนร่วมกับหลักอริยบท 4 ในศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 10(2), 519-528

**การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6***
**THE DEVELOPMENT OF ENGLISH VOCABULARY LEARNING BY USING
VOCABULARY GAMES FOR GRADE 6 STUDENTS**

วิรดา มาเบา¹ และ เตชาเมธ เพียรชนะ²

Wirada Mabao¹ and Techameth Pianchana²

¹⁻²มหาวิทยาลัยรังสิต

¹⁻²Rangsit University, Thailand

Corresponding Author's Email: Wirada.m63@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการด้านการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 9 คน (เพศชาย 5 คน/เพศหญิง 4 คน) มีอายุระหว่าง 10-12 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ จำนวน 4 แผน ใช้เวลาเรียนรวม 4 สัปดาห์, สัปดาห์ละ 2 คาบ, คาบละ 60 นาที 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เพื่อวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน 3) แบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 12 ข้อ เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยเกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา นำเสนอเป็นค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพัฒนาการด้านการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์มีคะแนนพัฒนาการในระดับสูง คือ ร้อยละ 62.01 โดยมีคะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง 51-75 คะแนน 2) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้คำศัพท์อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 14.22 (S.D.= 0.44)

* Received 2 July 2025; Revised 15 August 2025; Accepted 20 August 2025

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์, การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์, ระดับความพึงพอใจของนักเรียน

Abstract

This research aimed to study the level of English vocabulary learning development and the satisfaction of sixth-grade students with learning management using English vocabulary games. The target group consisted of nine sixth-grade students (5 males, 4 females), aged 10-12, who were studying in the second semester of the 2024 academic year at a primary school under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 2. The research instruments included: 1) Four English vocabulary lesson plans using vocabulary games, with a total duration of 4 weeks, 2 periods per week, and 60 minutes per period; 2) A 20-item multiple-choice achievement test to measure students' English vocabulary learning ability; and 3) A 12-item satisfaction assessment form to evaluate student satisfaction with learning through English vocabulary games. The data were analyzed using descriptive statistics, presented as frequency, percentage, mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D.).

The research findings revealed that, 1) The level of English vocabulary learning development of the sixth-grade students who received instruction using vocabulary games was **high**, with a gain score percentage of 62.01. Their scores were in the range of 51-75. Additionally. 2) The sixth-grade students' satisfaction with the vocabulary game-based learning management was at the **highest level**, with an average score of 14.22 (S.D. = 0.44).

keywords: Learning management using vocabulary games, Vocabulary learning development, Student satisfaction level

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีบทบาทสำคัญในสังคมโลกปัจจุบัน ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมและความหลากหลายของประชาคมโลก รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถ

เข้าใจตนเองและผู้อื่น มีเจตคติที่ดีต่อภาษา และสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ระดับสากลได้อย่างกว้างขวาง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

เพื่อให้สอดคล้องกับความสำคัญของภาษาอังกฤษในบริบทดังกล่าว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านภาษาที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้กิจกรรมหลากหลายที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

แม้จะมีนโยบายสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง แต่การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษายังคงเผชิญกับปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะการขาดทักษะในทั้งสี่ด้าน ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งมีสาเหตุหลักจากความรู้คำศัพท์ที่จำกัด ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจหรือจดจำคำศัพท์ได้อย่างยั่งยืน นำไปสู่ความไม่มั่นใจและหมดกำลังใจในการเรียนรู้ (ประไพศรี ให้อยอง, 2560; อธิวรรดา ปลาตะเพียนทอง, 2562)

ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ งานวิจัยจำนวนมากชี้ให้เห็นว่า การใช้เกมสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีลักษณะการเรียนรู้เน้นการเคลื่อนไหว การมีส่วนร่วม และไม่ชอบการเรียนรู้แบบซ้ำซาก (จริยาพร ศรีพิทักษ์ และรุ่งทิพย์ คำจำ, 2551; อรุณา จารเครือ และสมพงษ์ พันธุ์รัตน์, 2562) เกมยังช่วยสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นการคิด และส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

จากการสำรวจในกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ความรู้คำศัพท์ที่ไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในภาพรวม (สุชาติ อินทผวิ, 2562) คำศัพท์จึงถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ภาษา ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะคำศัพท์ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสม โดยเฉพาะเกมคำศัพท์ ซึ่งมีคุณลักษณะส่งเสริมการเรียนรู้เชิงบวก มีความสนุกสนาน และช่วยลดความเครียดในการเรียนรู้ (Raham & Angerni, 2020; สุนัขชา ศรีนาม, 2564) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ในรูปแบบดิจิทัล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะด้านคำศัพท์ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และสร้างแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับครูผู้สอน ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการด้านการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์

2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์

สมมติฐานการวิจัย

ระดับพัฒนาการด้านการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์มีคะแนนพัฒนาการอยู่ในระดับสูงขึ้นไป (มีคะแนนตั้งแต่ 51-100 คะแนน)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design)

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 9 คน (เพศชาย 5 คน/เพศหญิง 4 คน) มีอายุระหว่าง 10-12 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือหลัก 3 ชนิด ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์: จำนวน 4 แผน ใช้เวลาเรียนรวม 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 60 นาที โดยเน้นคำศัพท์ประเภทต่างๆ ดังนี้

แผนที่ 1 คำนาม (Noun)

แผนที่ 2 คำบุพบท (Preposition)

แผนที่ 3 คำกริยา (Verb)

แผนที่ 4 คำคุณศัพท์ (Adjective)

แผนการสอนนี้ได้บูรณาการเกมคำศัพท์ยอดนิยมอย่าง "เกมบิงโก (Vocabulary Bingo)" และ "บอร์ดเกม (Vocabulary Board Game)" เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนานและมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นนำเสนอเกม ขั้นปฏิบัติกิจกรรม ขั้นอภิปรายผลการปฏิบัติ และขั้นประเมินผลการเรียนรู้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เพื่อวัดความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน

3. แบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 12 ข้อ เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือทุกรายการได้มีการพัฒนาที่ผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษามาตรฐานหลักสูตร วิเคราะห์ตัวชี้วัด สร้างแผนการสอน และประยุกต์ใช้เกมที่เหมาะสม โดยนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC เท่ากับ 0.93) ก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขจนสมบูรณ์

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ผ่านการศึกษาแนวทางการสร้าง กำหนดจุดประสงค์ สร้างตารางวิเคราะห์ และสร้างแบบทดสอบปรนัย 40 ข้อ ก่อนจะนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและโครงสร้าง (ค่า IOC เท่ากับ 0.92) จากนั้นได้ทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่น วิเคราะห์หาค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนก (เลือก 20 ข้อ ที่มีค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.20-0.80 และอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป) และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตร KR-20 ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

3. แบบประเมินความพึงพอใจ สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ ครอบคลุม 4 ด้าน (การทำงานร่วมกับผู้อื่น, การจัดการเรียนการสอน, เนื้อหาสาระ, สื่อการเรียนการสอน) โดยผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ (ค่า IOC เท่ากับ 0.95) และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 พร้อมกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระดับความพึงพอใจ

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Design) มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ 1. ประเมินทัศนคติและชี้แจงวัตถุประสงค์ 2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน 3. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยแผนการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์เป็นเวลา 4 สัปดาห์ 4. เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (ฉบับเดียวกับก่อนเรียน) และทำแบบประเมินความพึงพอใจ และ 5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้การคำนวณหาคะแนนระดับพัฒนาการสัมพัทธ์ของนักเรียนด้วยสูตรของศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี ซึ่งแบ่งระดับพัฒนาการเป็น ต่ำ (0-25), กลาง (26-50), สูง (51-75) และสูงมาก (76-100) โดยมีสูตรการคำนวณหาคะแนนพัฒนาการ (Gain Score) ดังนี้

สูตร: คะแนนพัฒนาการ=คะแนนหลังเรียน-คะแนนก่อนเรียน

2. การหาระดับความพึงพอใจ โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจ ดังนี้

12.01 - 15.00	หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
9.01 - 12.00	หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
6.01 - 9.00	หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
3.01 - 6.00	หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

0.01 – 3.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับพัฒนาการด้านการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ มีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 19 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 14 คะแนน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.56 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 16.89 โดยนักเรียนแต่ละคนมีระดับพัฒนาการอยู่ในระดับสูงถึงสูงมาก และมีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยรวมอยู่ที่ร้อยละ 62.01 ซึ่งอยู่ในระดับสูง รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนพัฒนาการเฉลี่ยด้านการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการพัฒนา จำแนกตามรายบุคคล (N = 9)

คนที่	Pre-test	Post-test	ความต่างของคะแนน	GS (%)	ระดับพัฒนาการ
1	10	18	8	80.00	ระดับสูงมาก
2	9	16	7	63.64	ระดับสูง
3	11	19	8	87.50	ระดับสูงมาก
4	6	14	8	57.14	ระดับสูง
5	9	18	9	81.82	ระดับสูงมาก
6	8	15	7	58.33	ระดับสูง
7	12	18	6	75.00	ระดับสูงมาก
8	13	19	7	85.71	ระดับสูงมาก
9	8	15	7	58.33	ระดับสูง
$\bar{X}$	9.56	16.89	7.44	62.01	ระดับสูง
S.D.	2.19	1.90	0.88	12.56	

2. การศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาความพึงพอใจตามรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 14.22 (S.D.= 0.44) รองลงมาคือด้านสื่อการเรียนการสอนคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.89 (S.D.= 0.78) ด้านเนื้อหาสาระ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.89 (S.D. = 0.60) และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีคะแนน

เฉลี่ยเท่ากับ 13.44 (S.D. = 1.01) ตามลำดับ ในส่วนของรายข้อพบว่าทุกข้อคำถามมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อคำถาม รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อกิจกรรม

การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ จำแนกตามรายด้าน (N = 9)

รายการประเมินความพึงพอใจ จำแนกตามรายด้าน	คะแนน เฉลี่ย	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1. ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น	13.44	1.01	มากที่สุด
1.1 การวางแผนในการทำงานกับสมาชิกในกลุ่ม	4.56	.53	มากที่สุด
1.2 ขั้นตอนหรือกระบวนการทำงานในกลุ่มของตนเอง	4.56	.53	มากที่สุด
1.3 การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน	4.33	.50	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	14.22	.44	มากที่สุด
2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน	4.78	.44	มากที่สุด
2.2 มีกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับผู้เรียน	4.78	.44	มากที่สุด
2.3 กิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจและอยากเรียนรู้	4.67	.50	มากที่สุด
3. ด้านเนื้อหาสาระ	13.89	.60	มากที่สุด
3.1 เนื้อหามีลำดับความยากง่าย ละเอียดและชัดเจน	4.78	.44	มากที่สุด
3.2 เนื้อหาเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	4.56	.53	มากที่สุด
3.3 เนื้อหาช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ดีขึ้น	4.56	.53	มากที่สุด
4. ด้านสื่อการเรียนการสอน	13.89	.78	มากที่สุด
4.1 สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับระดับของนักเรียน	4.56	.53	มากที่สุด
4.2 สื่อการเรียนการสอนมีความน่าสนใจช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น	4.67	.50	มากที่สุด
4.3 สื่อมีความหลากหลายช่วยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และนำไปต่อยอดความคิดได้	4.78	.44	มากที่สุด

หมายเหตุ คะแนนรวมรายด้าน เท่ากับ 15 คะแนน

อภิปรายผล

1. การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 9.56 (S.D.=2.19) และหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 16.89 (S.D.=1.90) คิดเป็นคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยร้อยละ 62.01 ซึ่งอยู่ใน "ระดับสูง" ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดพัฒนาการครั้งนี้คือ เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นำมาใช้การพัฒนาการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น สนุกสนาน และเป็นแรงจูงใจที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้อย่างมาก เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษยังช่วยกระตุ้นความจำและส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง การออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ รวมถึงการส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาหลายชิ้น อาทิ ชฎาพร ยางเงิน (2562) ที่พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษช่วยให้ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และศุภาพิชญ์ สิงห์ลอ (2565) ที่ยืนยันว่าการใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษสามารถพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน โดยคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน

2. ระดับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ นักเรียนยังมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้งในระดับภาพรวมรายด้านและรายข้อ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 14.22 รองลงมาคือ ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านเนื้อหาสาระ ที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันที่ 13.89 และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้คะแนนเฉลี่ย 13.44 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกด้าน เหตุผลที่นักเรียนมีความพึงพอใจสูงเช่นนี้ อาจเป็นเพราะเกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นมีบรรยากาศที่น่าตื่นเต้นและกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจบทเรียน กระตุ้นความจำ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม ช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง ฝึกคิดและตัดสินใจ นอกจากนี้ยังส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อวิชาภาษาอังกฤษ ทำให้จดจำคำศัพท์และเข้าใจเนื้อหาได้มากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การต่อยอดองค์ความรู้ได้ในอนาคต ผลการประเมินความพึงพอใจนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสรรค์ กาญจนสาร (2560) ที่พบว่าความพึงพอใจในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า "เกมคำศัพท์" เป็นมากกว่ากิจกรรมเสริมความสนุก แต่เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

1. ใช้เกมเป็นกลไกหลักในการเรียนรู้เชิงรุก โดยเปลี่ยนจากการสอนแบบท่องจำมาเป็นการใช้เกมคำศัพท์เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของบทเรียน การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน เช่น "วันนี้เราจะเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ทะเลผ่านเกม Bingo" สร้างบรรยากาศที่นักเรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในการเล่น ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจและความอยากรู้อยากเห็น

2. พัฒนาทักษะรอบด้านผ่านการเล่นเกม บูรณาการเกมคำศัพท์เพื่อส่งเสริมทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสื่อสาร ยกตัวอย่างเช่น การใช้เกมบอร์ดเกมคำศัพท์ ที่ให้นักเรียนทำงานเป็นทีมเพื่อไขปริศนา จะช่วยฝึกฝนทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการสื่อสาร การจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างเกมคำศัพท์ของตนเอง ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และการนำเสนอ การสร้างความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ เกมคำศัพท์เป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนา "สมรรถนะ" ของผู้เรียนในหลากหลายมิติ ไม่ใช่แค่เพียง "ความรู้" เชิงเนื้อหาเท่านั้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมคำศัพท์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1. ผลการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้น ป.6 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.56 และหลังเรียนเท่ากับ 16.89 จากคะแนนเต็ม 19 คะแนน แสดงให้เห็นว่ามีพัฒนาการที่ดีขึ้น โดยมีคะแนนพัฒนาการเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 62.01% ซึ่งอยู่ในระดับ สูงถึงสูงมาก และ 2) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยเกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษ นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดในทุกด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน: ค่าเฉลี่ย 14.22 2) ด้านสื่อการเรียนการสอน: ค่าเฉลี่ย 13.89 3) ด้านเนื้อหาสาระ: ค่าเฉลี่ย 13.89 และ 4) ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น: ค่าเฉลี่ย 13.44 โดยทุกข้อคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจได้รับคะแนนในระดับมากที่สุดทั้งหมด ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ 1) สำหรับครูผู้สอน ควรพิจารณานำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมคำศัพท์ที่พัฒนาขึ้นไปปรับใช้ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา ควรเน้นการบูรณาการ เกมบิงโกและบอร์ดเกม หรือเกมอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน 2) การอบรมและพัฒนาครู หน่วยงานทางการศึกษาหรือโรงเรียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูผู้สอน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ

และทักษะในการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้เกมคำศัพท์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพ 3) **จัดทำสื่อการเรียนรู้** ควรส่งเสริมการจัดทำชุดเกมคำศัพท์สำเร็จรูป หรือคู่มือการประยุกต์ใช้เกมคำศัพท์ที่หลากหลาย เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ได้ง่าย และสะดวกยิ่งขึ้น และ **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ หรือในโรงเรียนที่หลากหลาย เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุม และสามารถสรุปอ้างอิงได้กว้างขวางมากขึ้น และ 2) ควรมีการวิจัยติดตามผลในระยะยาว เพื่อประเมินว่าการเรียนรู้คำศัพท์ด้วยเกมยังคงส่งผลดีต่อการจดจำคำศัพท์และทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนในอนาคตหรือไม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีจากการสนับสนุนอันล้ำค่าจากอาจารย์ ดร.เตชาเมธ เพียรชนะ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ให้คำแนะนำและกำลังใจอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังได้รับความอนุเคราะห์จากคณะกรรมการสอบ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ คณาจารย์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต ผู้บริหารโรงเรียนวัดนิเทศน์ ตลอดจนบิดามารดาญาติพี่น้อง และเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยขอขอบคุณค่าของวิทยานิพนธ์นี้แต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.moe.go.th>
- จริยาพร ศรีพิทักษ์ และรุ่งทิพย์ ดำจ่าง. (2551). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนโดยใช้เกมประกอบ และ สอนโดยคู่มือครู. ใน การศึกษาด้วยตนเองศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชฎาพร ยางเงิน. (2562). การพัฒนานักกิจกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรวิภา ปลายตะเพียนทอง. (2562). การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวคิดสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.

- ประไพศรี ให้อยอง. (2560). การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม.
- รังสรรค์ กาญจนสาร. (2560). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความพึงพอใจในการเรียน คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เกมการสอนกับการสอนแบบปกติ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภาพิชญ์ สิงห์ลอ. (2565). การใช้เกมคำศัพท์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดแหลมพระธาตุ จังหวัดพิษณุโลก. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุขาดา อินทะผิว. (2562). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านน้ำแคม โรงเรียนบ้านปากยาง และโรงเรียนบ้านห้วยด้าย ตำบลน้ำแคม อำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย. วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์. 5(2), 49–60.
- สุนัชชา ศรีนาม. (2564). การใช้เกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 4 บ้านภูบ่อบิด. วารสารวิจัยศรีล้านช้าง, 1(2), 23–28.
- อรอุมา จารเครือ และสมพงษ์ พันธุ์รัตน์. (2562). การศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษตาม แนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้เกม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทุ่งใหญ่นเรศวรศึกษา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Raham, A. A. & Angerni, A. (2020). Empowering Learners with Role-Playing Game for Vocabulary Mastery. *Journal of Language Teaching and Learning*. 15(1), 60-73.

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในโรงเรียน
เครือข่ายชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุรินทร์ เขต 2*

ACADEMIC ADMINISTRATION OF ADMINISTRATORS IN THE DIGITAL
ERA IN CHUMPHONBURI 1 SCHOOL NETWORK UNDER SURIN
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

กาจพน เจริญรอย¹ สุรางคนา มัณยานนท์² และ สมหมาย สร้อยนาคพงษ์³

Kadpon Charoenroy¹ Surangkana Manyanon² and Sommai Soinakpong³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชธานี

¹⁻³Ratchathani University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: kadpon1111@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายชุมพลบุรี 1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .954 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 พบว่า (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ผู้บริหารควรวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง สภาพแวดล้อม ความต้องการของชุมชน ให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง (2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อประยุกต์ใช้กับชีวิตได้จริงในยุคดิจิทัล (3) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการนิเทศเพื่อสะท้อนและปรับปรุงการทำงานให้มี

* Received 22 July 2025; Revised 18 August 2025; Accepted 22 August 2025

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่otechnoโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรจัดทำงบประมาณ จัดหาสื่otechnoโลยีที่ทันสมัย มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ยุคดิจิทัล

Abstract

This research aimed to 1) study the academic administration level of school administrators in the digital era 2) explore guidelines for developing academic administration of school administrators in the digital era within the Chumphonburi 1 school network under the Office of Surin Primary Educational Service Area 2. The sample consisted of teachers from the Chumphonburi 1 school network. The sample size 125 was determined using Krejcie and Morgan's stable. It is quantitative and qualitative. Research instruments included a questionnaire with a reliability value of .954. The statistics used to analyze data included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were: 1) School administrators' overall and individualspects of academic administration in the digital era were rated at a high level. 2) Guidelines for developing academic administration consist of; (1) Curriculum Development: Administrators should analyze the core curriculum, environmental factors, and community needs to ensure appropriateness and responsiveness to changes, (2) Instructional Process Development: Administrators should encourage teachers to create conducive learning environments and organize activities that allow learners to apply knowledge to real-life situations in the digital age, (3) Educational Supervision: Administrators should conduct continuous supervision, promote reflection and adjustment for greater work efficiency, (4) Development and Use of Educational Technology: Administrators should allocate budgets and provide modern technological resources to adequately support teaching and learning.

Keywords: Academic Administration, Digital era

บทนำ

ประเทศจะเจริญก้าวหน้าขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องเริ่มจากการพัฒนาคนเสียก่อน การพัฒนาคนนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ แต่แนวทางที่สำคัญที่สุดคือการให้การศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องประกอบด้วยหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ครูและบุคลากรทางการศึกษาและระบบการบริหาร การจัดการซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ งานวิชาการเป็นงานที่ต้องพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีกว้างขวาง ครอบคลุม ทันสมัย คุณภาพมาตรฐานโลก มีเนื้อหาครบถ้วนต่อการเรียนรู้โลกปัจจุบันและอนาคต รวมถึงการเปิดโอกาสให้บุคคลและหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตรให้หลากหลายสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ที่เป็นจริงของชุมชนหรือสังคม การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติที่ต้องการ มีการวัดประเมินผลที่หลากหลาย และการนิเทศการศึกษา การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายการศึกษา กระบวนการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจึงถือว่าเป็นเรื่องที่ทำลายต่อความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างยิ่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ยุคดิจิทัลเทคโนโลยีไม่เพียงแต่มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต แต่ยังมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เรียนในสถานศึกษาแบบองค์รวม ไม่ว่าจะเป็นสมาร์ทโฟน (Smartphone) แท็บเล็ต (Tablet) คอมพิวเตอร์พกพา (Notebook) เมื่อนำอุปกรณ์เหล่านี้เชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่มีขีดจำกัดทั้งด้านเวลา สถานที่และปริมาณของความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้จากทั่วทุกมุมโลก ซึ่งวิวัฒนาการของเทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ต่อผู้เรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อทิศทางของยุคสมัยและจะต้องมีความเข้าใจบริบทของสถานศึกษาเป็นอย่างดี และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน ผู้บริหารจะต้องทำการวิเคราะห์สถานศึกษาทั้งระบบเพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่สถานศึกษากำลังเผชิญอยู่และนำไปวางแผน เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาให้สถานศึกษาเกิดความก้าวหน้าและสอดคล้องต่อทิศทางการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561)

อย่างไรก็ตามการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ รวม 18 โรงเรียน พบว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนครูบางคนใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ไม่ปรับเปลี่ยนเทคนิคการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษามีโครงสร้างเวลาเรียนที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมไม่สอดคล้องกับสภาพนัดและความสนใจของผู้เรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล จัดทำเอกสารซ้ำซ้อนเพิ่มภาระให้กับครูผู้สอน ส่วน

ในด้านการนิเทศการศึกษาบุคลากรที่ทำกรนิเทศ ไม่มีเวลาในการนิเทศ นิเทศไม่ต่อเนื่อง ขาดการยอมรับซึ่งกันและกัน ขาดสื่อและเครื่องมือในการประเมินผลการนิเทศ นอกจากนี้ด้านการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ พบว่าแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนไม่เพียงพอ ไม่ตรงกับความสามารถของผู้เรียนและบางส่วนอยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน นอกจากนี้ยังพบแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย ครูขาดความรู้และเทคนิควิธีการเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม และขาดความชำนาญในการสร้างเครื่องมือ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านการบริหารจัดการ โดยสะท้อนผ่านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จากคะแนนผลการทดสอบ O-net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 และปีการศึกษา 2565 เทียบกับระดับเขตและระดับประเทศ วิชาภาษาไทยในระดับเขตและระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยที่ลดลง 2.72 และ 3.51 ตามลำดับ วิชาคณิตศาสตร์ในระดับเขตและระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยที่ลดลง 0.96 และ 2.51 ตามลำดับ วิชาวิทยาศาสตร์ในระดับเขตและระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น 5.22 และ 6.25 ตามลำดับ วิชาภาษาอังกฤษในระดับเขตและระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น 2.52 และ 1.60 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2, 2566)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายชุมพลบุรี 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 18 โรงเรียน จำนวน 172 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2, 2566)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายชุมพลบุรี 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 18 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง (Krejcie and Morgan) (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามโรงเรียน และการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์กับข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ด้วยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) โดยใช้เทคนิค Item-Total Correlation และหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach พบว่า ข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (r) อยู่ระหว่าง .255 ถึง .851 และได้ค่าความเชื่อมั่น .954

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชธานีโดยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถามเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในกลุ่มเครือข่ายชุมพลบุรี 1

3.2 รวมแบบสอบถาม จำนวน 125 ฉบับ ด้วยตนเอง และขอรับกลับคืนด้วยตนเองซึ่งแบบสอบถามได้รับคืนมา จำนวน 125 ฉบับ พบว่า แบบสอบถาม มีความสมบูรณ์จำนวน 119 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.20 และทำการบันทึกคะแนน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จทางคอมพิวเตอร์

3.3 ระยะเวลาที่ศึกษา คือ ปีการศึกษา 2567

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตรวจสอบความถูกต้องแบบสอบถาม ที่ได้รับคืน

4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ วิเคราะห์โดยการหา ค่าความถี่และร้อยละ

4.3 วิเคราะห์แบบสอบถามรายชื่อโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นภาพรวมและรายด้าน

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาเพื่อบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในรูปแบบตาราง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 รายด้าน

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	อันดับที่
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	4.40	0.72	มาก	4
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.46	0.68	มาก	1
3. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.42	0.70	มาก	3
4. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.44	0.69	มาก	2
รวม	4.43	0.70	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = .70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .68) รองลงมา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .69) และด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .72)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	n = 125		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผู้บริหารกับผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง สภาพแวดล้อม ความต้องการของชุมชน เพื่อจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล	4.37	0.75	มาก	4
2. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำ หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล	4.46	0.71	มาก	2
3. ผู้บริหารมุ่งเน้นให้ครูยึดหลักสูตรในการจัดการเรียน การสอน	4.49	0.70	มาก	1
4. ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลในการนำ หลักสูตรไปใช้	4.33	0.71	มาก	5
5. ผู้บริหารมีการทบทวน ปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคดิจิทัล	4.39	0.74	มาก	3
รวม	4.40	0.72	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .72) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารมุ่งเน้นให้ครูยึดหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .70) รองลงมา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .71) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการนิเทศ ติดตามและ ประเมินผลในการนำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .71)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	n = 125		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผู้บริหารมุ่งเน้นการจัดเนื้อหาสาระวิชา กิจกรรมให้ สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.52	0.62	มากที่สุด	1
2. ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ จัดการเรียนการสอนเข้ากับบรรยากาศในยุคดิจิทัล	4.48	0.68	มาก	2

3. ผู้บริหารสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติในแนว Active Learning	4.47	0.68	มาก	3
4. ผู้บริหารเน้นให้ครูปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียนเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล	4.42	0.70	มาก	4
5. ผู้บริหารประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อทราบข้อมูลและพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ	4.39	0.71	มาก	5
รวม	4.46	0.68	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริหารมุ่งเน้นการจัดเนื้อหาสาระวิชา กิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการ ความถนัดโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .62) รองลงมา ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนเข้ากับบรรยากาศในยุคดิจิทัล ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .68) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อทราบข้อมูลและพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .71)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการนิเทศการศึกษา

ด้านการนิเทศการศึกษา	n = 125		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้กับครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.39	0.72	มาก	3
2. ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้ครูและผู้เกี่ยวข้องว่าการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารเพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่าปฏิบัติถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน	4.47	0.68	มาก	2
3. ผู้บริหารสร้างความตระหนักว่าการนิเทศเป็นการทำงานร่วมกัน การปรับปรุงพัฒนาการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีประสิทธิภาพ	4.52	0.64	มาก	1
4. ผู้บริหารจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องในแนวทางของยุคดิจิทัล	4.37	0.75	มาก	4

5. ผู้บริหารจัดการระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับการนิเทศจากภายนอก	4.34	0.74	มาก	5
รวม	4.42	0.70	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = .70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริหารสร้างความตระหนักว่าการนิเทศเป็นการทำงานร่วมกัน การปรับปรุงพัฒนาการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = .64) รองลงมา ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้ครูและผู้เกี่ยวข้องว่าการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารเพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่าปฏิบัติถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .68) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารจัดการระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับการนิเทศจากภายนอก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = .74)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	n = 125		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ผู้บริหารวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	4.49	0.66	มาก	1
2. ผู้บริหารสนับสนุน จัดหาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	4.46	0.67	มาก	2
3. ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้ผลิตสื่อ พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน	4.45	0.67	มาก	3
4. ผู้บริหารประสานกับหน่วยงานอื่นๆเพื่อขอความร่วมมือในการจัดหา สนับสนุนสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี	4.40	0.72	มาก	4
5. ผู้บริหารนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน	4.39	0.71	มาก	5
รวม	4.44	0.68	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = .68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บริหารวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .66) รองลงมา ผู้บริหารสนับสนุน จัดหาสื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = .67)

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .71)

ตารางที่ 6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คน)
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	1.1 ต้องวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง สภาพแวดล้อม ความต้องการของชุมชน ให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล	23
	1.2 มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเท่าทันการเปลี่ยนแปลง	12
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	2.1 ส่งเสริมให้ครูจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล	38
	2.2 สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อประยุกต์ใช้กับชีวิตได้จริงในยุคดิจิทัล	16
3. ด้านการนิเทศการศึกษา	3.1 ดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง - ส่งเสริมการนิเทศเพื่อสะท้อนและปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	27
	3.2 ดำเนินการนิเทศโดยใช้เหตุผล	8
4. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมทางการศึกษา	4.1 จัดหางบประมาณในการพัฒนา จัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อยุคดิจิทัล มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	33
	4.2 ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน	13

จากตารางที่ 6 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 มีดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารต้องวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง สภาพแวดล้อม ความต้องการของชุมชน ให้เหมาะสมและเท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล (ความถี่ 23) และมีการพัฒนาหลักสูตรให้ครอบคลุมนักเรียนทั้งหมด พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ความถี่ 12)

2. **ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้** คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดสภาพแวดล้อมให้อะไรการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล (ความถี่ 38) สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อประยุกต์ใช้กับชีวิตได้จริงในยุคดิจิทัล (ความถี่ 16)

3. **ด้านการนิเทศการศึกษา** คือ ผู้บริหารดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการนิเทศเพื่อสะท้อนและปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ความถี่ 27) ผู้บริหารดำเนินการนิเทศโดยใช้เหตุผล (ความถี่ 8)

4. **ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา** คือ ผู้บริหารจัดหางบประมาณในการพัฒนา จัดหาสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อยุคดิจิทัล มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน (ความถี่ 33) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้สื่อที่ทันสมัยในการจัดการเรียนการสอน (ความถี่ 13)

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่สมควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยการช่วยส่งเสริมให้ครูมีโอกาสคิดนอกกรอบและนำแนวคิดใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานและพัฒนาการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชญ์พิชา จันทา (2563) ทำการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารต้องส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้ โดยการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายเหมาะสม และเพียงพอ ให้ครูผู้สอนได้เลือกใช้และพัฒนาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างได้ผล และสื่อเทคโนโลยีควรเน้นตั้งแต่การจัดทำ จัดหาจากท้องถิ่นจนถึงสื่อที่ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของของนุรไลลา หลังปุเต๊ะ (2565) ทำการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายทุ่งยางแดงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานีเขต 3 ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารต้องใช้การนิเทศการศึกษาเป็นหนึ่งในพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่อาศัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับนิเทศ โดยใช้หลักเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพของผู้เรียนในทุกๆด้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิรญา กองพิธิและกิจพิณฐ อุสาโห (2566) ทำการศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านก้องนา

แค สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ผู้บริหารการต้องมีวิเคราะห้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความพร้อม บริบทโรงเรียนและชุมชน รวมถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อจัดทำแผนให้แก่ผู้เรียนและสถานศึกษานำไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด มีการติดตามการใช้หลักสูตรเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงอยู่เสมอ สอดคล้องกับ ยุพา พรหมแย้ม (2562) ที่ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในอำเภอบางบัวทองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษา จำเป็นต้องพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยมีการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาการนิเทศการศึกษาและการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาให้ครบทุกด้าน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่นักเรียน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย มีดังต่อไปนี้ **1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** ประกอบด้วย 1. โรงเรียนในเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 ควรกำหนดขอบข่ายงานบริหารงานวิชาการให้ชัดเจน ควรมีระบบการให้ความรู้และกระบวนการบริหารงานวิชาการแก่ครูผู้สอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม และ 2. โรงเรียน ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาในเครือข่ายชุมพลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 2 **2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** ประกอบด้วย 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลในการนำหลักสูตรไปใช้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีการกำกับนิเทศ ติดตามและประเมินผลในการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อทราบข้อมูลและพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อทราบข้อมูลและพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 3. ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับการนิเทศจากภายนอก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับการนิเทศจากภายนอก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด 4. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทาง ผู้บริหารนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้

เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ3.ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย 1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 2. ควรเน้นศึกษาปัจจัยที่ยังส่งผลกระทบต่อการบริหารวิชาการ เช่น ด้านพัฒนาแหล่งเรียนรู้ พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการ พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- นุรโสภา หลังปุเต๊ะ. (2565). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายทุ่งยางแดงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานีเขต 3. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- พัชญ์พิชา จันทา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พริญา กองพิธิและกิจพิณฐ์ อุสาโห. (2566). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบ้านก้องนาแค สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต4. วารสารการบริหาร การจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืนปี 1(2). 253-269
- ยุพา พรหมแย้ม. (2562). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในอำเภอบางบัวทองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก*

GUIDELINES FOR ACADEMIC MANAGEMENT TO ELEVATE THE
LEARNING OUTCOMES OF SCHOOLS IN THE SI BURAPHA
EDUCATIONAL COOPERATIVE UNDER THE SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE PRACHINBURI NAKHON NAYOK

ศิวันนท์ อธิจันทรรัตน์¹ และ ปณต นามะวิโรจน์²

Sivanan Atijantararat¹ and Panot Namawiroj²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

¹⁻²Rajapruk University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: thestral1412@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบุรพา 2) เปรียบเทียบการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน และ 3) ศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 235 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง .67 – 1.00 และค่าความเที่ยงเท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ LSD และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ ด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้และตำแหน่ง มีความแตกต่างกันอย่างมี

* Received 25 May 2025; Revised 19 August 2025; Accepted 25 August 2025

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ด้านการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ และด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the academic management to elevate the learning outcomes of schools in the Si Burapha Educational Cooperative, 2) compare the academic management to elevate the learning outcomes of schools in the Si Burapha Educational Cooperative classified by subject group, education level, position, work experience and school size, and 3) guidelines for academic management to elevate the learning outcomes of schools in the Si Burapha Educational Cooperative under The Secondary Education Service Area Office Prachinburi Nakhon Nayok. The sample consisted 5 experts and 235 school administrators and teachers. The research instrument were interview form and questionnaire with content validity, IOC values between .67-1.00, and a reliability value of .93. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA with LSD and content analysis.

The research results were as follows 1) the academic management to elevate the learning outcomes of schools in the Si Burapha Educational Cooperative was a high level, ranking from the highest to the lowest mean: Educational supervision, Curriculum development and academic planning, Assessment and educational quality improvement, Media and innovation development and Instructional management, 2) compare the teacher's opinions of academic management to elevate the learning outcomes of schools in the Si Burapha Educational Cooperative classified by subject group and position were statistically significant at the level of .05 in overall, while the differential education level, work experience and school size, and 3) guidelines for academic management to elevate the learning outcomes of schools in the Si Burapha Educational Cooperative under The Secondary Education Service Area Office Prachinburi Nakhon Nayok have 5 components; curriculum development and academic planning, instructional management, media and

innovation development, Educational supervision and assessment and educational quality improvement.

Keywords: academic administration, atudent achievement, Secondary school

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมาย การพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง ดี และมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา รวมถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้วางกรอบ ทิศทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษาของประเทศให้มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และการพัฒนาประเทศ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับการพัฒนาเยาวชนไทยแห่งยุคศตวรรษที่ 21 คือ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาถือว่าเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภา, 2560)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญเพราะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของสถานศึกษา ซึ่งพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ผู้เรียน ดังนั้นคุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านวิชาการของสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้น สิ่งสำคัญ คือ การเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณธรรมในการบริหารจัดการ (อัศนีย์ สุกิจใจ, 2560) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลลัพธ์ที่สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการศักยภาพของผู้บริหารด้านความเป็นเลิศทางวิชาการและการสร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นคุณลักษณะรวมทั้งความรู้ และความสามารถด้านต่างๆ ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน โดยมีการวัดและประเมินผลครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสามารถสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ, 2560) จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี นครนายก ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีเพียงวิชาภาษาไทยที่มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 และไม่มีวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก ปีการศึกษา 2565 ในส่วนคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า วิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ย 40.78 วิชาสังคมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 33.09 วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 26.19 วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 19.96

และวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 29.09 มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าร้อยละ 50 ทุกวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก เพื่อนำผลการวิจัย ไปเป็นข้อมูล และแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก จำนวน 275 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970, p. 607-610) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 235 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก ผู้วิจัยได้พิจารณาจากกรอบแนวคิดและตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม ลักษณะโครงสร้างแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ, 2562)

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล เอกสาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล กำหนดขอบเขตของเนื้อหาเพื่อดำเนินการ สร้างเครื่องมือ

3.3 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) นำแบบสอบถามที่ได้เสนอ ผู้เชี่ยวชาญ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC)

3.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไป ทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการวิจัย จำนวน 30 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ความ เชื่อย (Reliability)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน โรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์โรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา จัดส่งแบบสอบถามพร้อม หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ผ่านระบบสารสนเทศสารบัญัติอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 235 คน และได้รับกลับคืนร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติการวิจัย ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D.)

5.2 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติทดสอบที่แบบเป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และการทดสอบรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

5.3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถแสดงผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก ในภาพรวม

ด้าน	การบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ	4.43	.67	มาก
2	ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	4.35	.52	มาก
3	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	4.37	.72	มาก
4	ด้านการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	4.44	.71	มาก
5	ด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.41	.72	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.40	.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40$, $S.D.=.62$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ระดับมาก คือ ด้านการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X}=4.44$, $S.D.=.71$) รองลงมาอยู่ระดับมาก คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ ด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ และด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

การบริหารวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p- value
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการวางแผนงานวิชาการ	ระหว่าง กลุ่ม	6.96	7	.99	2.29 *	.03
	ภายในกลุ่ม	98.55	227	.43		
	รวม	105.51	234			
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	ระหว่าง กลุ่ม	9.72	7	1.39	5.95* *	.00
	ภายในกลุ่ม	53.04	227	.23		
	รวม	62.77	234			
3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	ระหว่าง กลุ่ม	7.02	7	1.00	2.01	.06
	ภายในกลุ่ม	113.30	227	.50		
	รวม	120.32	234			
4. ด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	ระหว่าง กลุ่ม	6.94	7	.99	2.04 *	.05
	ภายในกลุ่ม	110.41	227	.49		
	รวม	117.35	234			
5. ด้านการวัด ประเมินผล และพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	ระหว่าง กลุ่ม	6.77	7	.97	1.90	.07
	ภายในกลุ่ม	115.67	227	.51		
	ภายในกลุ่ม	122.44	234			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	6.96	7	.99	2.71**	.01
	ภายในกลุ่ม	83.42	227	.37		
	รวม	90.38	234			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่างกัน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ และด้านการนิเทศ

การศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	วุฒิการศึกษา				t	P- value
	ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการ วางแผนงานวิชาการ	4.42	.68	4.43	.65	-.07	.94
2. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับ ผลสัมฤทธิ์	4.30	.54	4.44	.46	-2.14*	.03
3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	4.37	.72	4.39	.72	-.20	.84
4. ด้านการนิเทศการศึกษาเพื่อ ยกระดับผลสัมฤทธิ์	4.42	.72	4.48	.69	-.62	.53
5. ด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนา คุณภาพการศึกษา	4.40	.73	4.43	.71	-.31	.76
รวม	4.38	.63	4.44	.61	-.61	.54

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก จำแนกตามตำแหน่งงานปัจจุบัน

การบริหารวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ตำแหน่งงานปัจจุบัน				t	P- value
	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ครูผู้สอน			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ	4.64	.36	4.41	.68	1.18	.24
2. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	4.35	.27	4.35	.53	.02	.98
3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	4.59	.36	4.36	.73	2.09 *	.05
4. ด้านการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	4.65	.38	4.43	.72	1.96	.07
5. ด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.68	.36	4.40	.74	2.58 *	.02
รวม	4.58	.30	4.39	.63	2.09 *	.05

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา จำแนกตามตำแหน่งงานปัจจุบัน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ และด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2.66	4	.67	1.49	.21
	ภายในกลุ่ม	102.84	230	.45		
	รวม	105.51	234			
2. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	ระหว่างกลุ่ม	2.33	4	.58	2.22	.07
	ภายในกลุ่ม	60.44	230	.26		
	รวม	62.77	234			

3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	ระหว่างกลุ่ม	1.47	4	.37	.71	.59
	ภายในกลุ่ม	118.85	230	.52		
	รวม	120.32	234			
4. ด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	ระหว่างกลุ่ม	2.44	4	.61	1.22	.30
	ภายในกลุ่ม	114.90	230	.50		
	รวม	117.35	234			
5. ด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.39	4	.60	1.14	.34
	ภายในกลุ่ม	120.05	230	.52		
	ภายในกลุ่ม	122.44	234			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.93	4	.48	1.26	.29
	ภายในกลุ่ม	88.45	230	.38		
	รวม	90.38	234			

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบุรพา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบุรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก จำแนกตามขนาดโรงเรียน

การบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	.00	2	.00	.00	1.00
	ภายในกลุ่ม	105.51	232	.45		
	รวม	105.51	234			
2. ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	ระหว่างกลุ่ม	.91	2	.45	1.70	.19
	ภายในกลุ่ม	61.86	232	.27		
	รวม	62.77	234			

3. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	ระหว่างกลุ่ม	.03	2	.02	.03	.97
	ภายในกลุ่ม	120.29	232	.52		
	รวม	120.32	234			
4. ด้านการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์	ระหว่างกลุ่ม	.02	2	.01	.02	.98
	ภายในกลุ่ม	117.33	232	.51		
	รวม	117.35	234			
5. ด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.02	2	.01	.02	.98
	ภายในกลุ่ม	122.42	232	.53		
	ภายในกลุ่ม	122.44	234			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.01	2	.01	.02	.98
	ภายในกลุ่ม	90.37	232	.39		
	รวม	90.38	234			

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบุรพา จำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน พบว่า พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบุรพาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายกผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรดำเนินการวางแผน และกำหนดวิธีการดำเนินงานด้านวิชาการเกี่ยวกับการประเมินผล โดยจัดทำคู่มือระเบียบการวัดผล ประเมินผล เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายมีเกณฑ์ในการปฏิบัติ และเป็นไปในแนวเดียวกัน

ด้านที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการสอนโดยให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะกระบวนการคิดและเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ด้านที่ 3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสื่อ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณในการสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน

ด้านที่ 4 ด้านการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดระบบการนิเทศภายในให้เป็นระบบ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกัน การจัดกิจกรรมที่ปรับทัศนคติให้เป็นผู้ที่มีกระบวนการคิดเชิงบวก

ด้านที่ 5 ด้านการวัด ประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้สอนและนักเรียนต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนผู้เรียนให้คิดบนฐานข้อมูลและเหตุผล

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้านการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์เป็นกระบวนการให้การส่งเสริมและสนับสนุนที่เกี่ยวกับการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เกตกนก สวยคำขาว (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชินีบูรณะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน ในภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ และตำแหน่งงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและทักษะการทำงานที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ณพรชรรณ์ ชัยพรม (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร โดยจำแนกตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร อยู่ในระดับมาก

3. ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก สรุป

ประเด็นรายด้านได้ ดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวางแผนงานวิชาการ ควรดำเนินการวางแผน และกำหนดวิธีการดำเนินงานด้านวิชาการเกี่ยวกับการประเมินผล โดยจัดทำคู่มือระเบียบการวัดผล ประเมินผล เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายมีเกณฑ์ในการปฏิบัติ และเป็นไปในแนวเดียวกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ชนพัทธ์ รัตนพันธ์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัยตรัง พบว่า ปัจจัยนำเข้าของการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านคุณลักษณะนักเรียน ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้สอน ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้บริหาร ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านอาคารสถานที่

3.2 ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการสอนโดยให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะกระบวนการคิด และเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สนิธิ สถาพร (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 พบว่า การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

3.3 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ควรมีการส่งเสริมให้วิเคราะห์แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสื่อ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณในการสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีให้กับครูผู้สอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ เสาวภา นิสกโหมล (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี

3.4 ด้านส่งเสริมและสนับสนุนนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ ควรจัดระบบการนิเทศภายในให้เป็นระบบ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกัน การจัดกิจกรรมที่ปรับทัศนคติให้เป็นผู้ที่มีกระบวนการคิดเชิงบวก ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จีรวัดน์ ภูอาบทอง และคณะ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ

3.5 ด้านการวัดประเมินผลและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยผู้สอนและผู้เรียนต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่ง

วิทยาการประเภทต่างๆ เพื่อปรับเปลี่ยนผู้เรียนให้คิดบนฐานข้อมูลและเหตุผล ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ปิยพันธ์ ศิริรักษ์ และคณะ. (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ความเป็นเลิศมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายกสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำผลการศึกษานโยบายการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา ไปใช้ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านการจัดการเรียนรู้
2. ควรนำผลการศึกษานโยบายการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสหวิทยาเขตศรีบูรพา ไปใช้ในการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกสารอ้างอิง

- เกตุกนก สวยคำข้าว. (2561). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนพัทธ์ รัตนพันธ์. (2562). การบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัยตราง. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- ปิยพันธ์ ศิริรักษ์และคณะ. (2563). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬารามราชวิทยาลัย. 7(2), 314-325.
- ณพพรชกรณ ชัยพรม. (2565). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และคณะ. (2562). สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS. (ปรับปรุงครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

- สนธิ สถาพร. (2559). การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 8(1), 362-377.
- สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2560). *รายงานประจำปี 2560*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- เสาวภา นิสม์โกมล. (2558). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก. (2566). *รายงานการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566*. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 프리หวานกราฟฟิค จำกัด.
- อัศนีย์ สุกิจใจ. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถิพุทธในจังหวัดนครสวรรค์. *ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), p. 607 – 610.

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
MOTIVATION FOR WORK OF VILLAGE HEADMEN AND SUB-DISTRICT
HEADMEN OF BANG PA-IN DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA
PROVINCE

มนัสพร กลิ่นเจริญ¹ และ กมลวรรณ วรณธัญ²
Manussaporn Klincharoen¹ and Kamonwan Wanthanang²
¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
¹⁻²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
²Corresponding Author's Email: wkamonwan@aru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้การยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้การยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานแตกต่างกัน และกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านการได้การยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

* Received 16 July 2025; Revised 31 July 2025; Accepted 2 August 2025

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติการ, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน, อำเภอบางปะอิน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the work motivation of village headmen and sub-district headmen of Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 2) to compare the work motivation of village headmen and sub-district headmen of Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This was quantitative research. The population included 148 village headmens and sub-district headmens of Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Data collection tool was questionnaire with alpha reliability coefficient 0.95. The statistical tools used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test and One-Way ANOVA.

The results of the research were as follows: 1) the work motivation of village headmen and sub-district headmen overall was at a high level, and 2) the village headmens and sub-district headmens with different gender had different work motivation in aspect of achievement, recognition, work itself, advancement, work conditions, and compensation, the village headmens and sub-district headmens with different age, education level, and status had different work motivation in aspect of achievement, recognition, work itself, advancement, and work conditions, and the village headmens and sub-district headmens with different work tenure had different work motivation in aspect of recognition, advancement, and work conditions at statistical significance of .05.

Keywords: Work Motivation, Village Headmen, Sub-District Headmen, Bang Pa-in District

บทนำ

กำนันและผู้ใหญ่บ้านนับเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารราชการแผ่นดินในระดับพื้นที่ โดยมีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตั้งแต่เกิดจนถึงเสียชีวิต อีกทั้งยังเป็นผู้ประสานและนำนโยบาย แผนงาน และโครงการจากหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ ทั้งกระทรวง ทบวง กรม ไปสู่การปฏิบัติในระดับตำบลและหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของรัฐ ด้วยบทบาทดังกล่าว กำนันและผู้ใหญ่บ้านในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองจึงถือเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ได้รับความไว้วางใจจากทางราชการ และได้รับการยอมรับจากชาวบ้านให้เป็นผู้นำชุมชน มีหน้าที่สร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยต้องปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติของทางราชการอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 (และฉบับแก้ไข

เพิ่มเติม) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านไว้อย่างชัดเจน แบ่งออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ (1) การใช้อำนาจหน้าที่ในการปกครองราษฎร (2) การรายงานต่อทางราชการ (3) การนำข้อราชการไปแจ้งแก่ประชาชน (4) การจัดทำทะเบียนต่าง ๆ (5) กิจการสาธารณประโยชน์ (6) การป้องกันโรคติดต่อ (7) การจัดระเบียบหมู่บ้าน (8) หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอาญา เมื่อพิจารณาถึงขอบเขตของภารกิจดังกล่าว พบว่าบทบาทหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านครอบคลุมหลากหลายด้าน ทั้งในเชิงนิติบัญญัติและพลิตินัย ผู้ดำรงตำแหน่งจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของนักปกครองที่ดี ได้แก่ ความอดทน เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต และยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ รวมถึงต้องมีความตั้งใจ อุทิศตน และทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2553)

ในบริบทของอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 149 หมู่บ้าน ปัจจุบันมีกำนันจำนวน 18 คน และผู้ใหญ่บ้านจำนวน 131 คน ทั้งสองกลุ่มต่างมีหน้าที่รับผิดชอบตามอำนาจที่กฎหมายกำหนด รวมถึงปฏิบัติงานภายใต้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และปลัดฝ่ายปกครอง อีกทั้งยังต้องบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานระดับภูมิภาคด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข และความมั่นคง เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนในพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2553)

แรงจูงใจในการทำงานเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้นให้บุคลากรแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำในการปฏิบัติงานนั้น ๆ สามารถทำให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่น เต็มใจทำงาน ตั้งใจในการทำงานและมีการกระตือรือร้นสนใจในการทำงานเต็มที่ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ประกอบไปด้วย ปัจจัยทั้งหมด 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยจูงใจ หมายถึง ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นการทำงานและเสริมสร้างทัศนคติในแง่บวก เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลต่อความพอใจโดยทางตรงในการทำงาน สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรได้ รวมถึงสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้เพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ ได้แก่ ความสำเร็จในด้านการปฏิบัติงาน การได้รับการยอมรับในความสามารถ อีกทั้งด้านความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และ 2) ปัจจัยค้ำจุน หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่มีความเกี่ยวข้องในด้านการปฏิบัติงาน ปัจจัยค้ำจุนเป็นข้อกำหนดเบื้องต้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้ ได้แก่ นโยบายในด้านการบริหารขององค์กร ด้านการบริหารจัดการ ด้านบังคับบัญชา ด้านสภาพการทำงาน และด้านความมั่นคงในงาน (วรินทร์ วรรณอารีย์, 2562)

เนื่องด้วยประเด็นด้านความสำเร็จของงาน ด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็แรงจูงใจที่ผลักดันให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านปฏิบัติงาน ในภารกิจหน้าที่ของตนได้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบางปะอิน

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งผลการศึกษานำมาพัฒนา และปรับปรุงสภาพการทำงาน ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานเพื่อการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 149 คน ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 (ที่ทำการปกครองอำเภอบางปะอิน, 2567) โดยการวิจัยครั้งนี้ทำการคัดเลือกกลุ่มประชากรทุกคนที่ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1) ตำบลบางกระสั้น จำนวน 17 คน 2) ตำบลบ้านเลน จำนวน 12 คน 3) ตำบลเชียงรากน้อย จำนวน 12 คน (หมายเหตุ: มีเพียง 11 คน เนื่องจากว่าง 1 ตำแหน่ง) 4) ตำบลบ้านกรด จำนวน 11 คน 5) ตำบลบางประแดง จำนวน 9 คน 6) ตำบลบ้านโพ จำนวน 9 คน 7) ตำบลคลองจิก จำนวน 9 คน 8) ตำบลสามเรือน จำนวน 8 คน 9) ตำบลตลาดเกรียบ จำนวน 8 คน 10) ตำบลวัดยม จำนวน 8 คน 11) ตำบลบ้านสร้าง จำนวน 8 คน 12) ตำบลเกาะเกิด จำนวน 7 คน 13) ตำบลบ้านหว้า จำนวน 7 คน 14) ตำบลตลิ่งชัน จำนวน 6 คน 15) ตำบลคู้กลาน จำนวน 5 คน 16) ตำบลขนอนหลวง จำนวน 5 คน 17) ตำบลบ้านพลับ จำนวน 5 คน และ 18) ตำบลบ้านแปง จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด จำนวน 148 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's scale) 5 ระดับ ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1-30 พฤษภาคม พ.ศ. 2568 โดยมีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ผู้วิจัยทำการนำส่งแบบสอบถามให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พร้อมทั้งชี้แจงวิธีการตอบแบบสอบถาม โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด 2) จัดเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง 3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม และ 4) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

โดยเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีดังนี้
 ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยสุด

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมและรายด้าน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	μ	σ	การแปลผล
1. ด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล	4.07	0.52	มาก
2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	3.91	0.56	มาก
3. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	3.90	0.79	มาก
4. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	3.82	0.69	มาก
5. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.96	0.66	มาก
6. ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน	3.54	0.75	มาก
ภาพรวม	3.87	0.50	มาก

จากตาราง 1 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.87$, $\sigma = 0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ($\mu = 4.07$, $\sigma = 0.52$) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\mu = 3.96$, $\sigma = 0.66$) และด้านค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน ($\mu = 3.54$, $\sigma = 0.75$)

2. ผลเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยแรงจูงใจ ในการ ปฏิบัติงาน	เพศ		อายุ		ระดับ การศึกษา		สถานภาพ		ระยะเวลา ในการดำรง ตำแหน่ง	
	t	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.	F	Sig.
1. ด้าน ความสำเร็จใน งานที่ทำของ บุคคล	3.768	.000*	4.189	.003*	6.818	.001*	6.243	.003*	2.209	.090
2. ด้านการได้ การยอมรับนับ ถือ	3.822	.000*	6.240	.000*	10.341	.000*	9.255	.000*	7.044	.000*
3. ด้านลักษณะ ของงานที่ ปฏิบัติ	3.032	.003*	3.496	.009*	5.743	.004*	3.870	.023*	2.462	.065
4. ด้าน ความก้าวหน้าใน หน้าที่การงาน	3.184	.002*	6.004	.000*	6.156	.003*	6.289	.002*	4.504	.005*
5. ด้าน สภาพแวดล้อมใน การทำงาน	2.409	.017*	3.517	.009*	4.431	.014*	4.295	.015*	2.865	.039*
6. ด้าน ผลตอบแทนใน การปฏิบัติงาน	2.249	.026*	2.267	.065	2.992	.053	1.253	.289	2.494	.062

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 นอกจากนี้ พบว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บังคับบัญชามีความไว้วางใจกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติงานอย่างเสมอมา ทำให้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวความคิดในการปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น รวมถึงสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชญาณิชฐ์ สมพันธ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระประยุทธ อริยวิโส (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอยะลา จังหวัดสุรินทร์ พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

1) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นเพศชาย มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับ

นับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน สูงกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นเพศหญิง/เพศทางเลือก LGBTQ เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่มีเพศต่างกันซึ่งอาจจะอยู่ต่างตำบลทำให้ภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบมีมากน้อยต่างกันจึงทำให้มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในแต่ละด้านแตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระประยุทธ อริยวิโส (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

2) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 31 - 40 ปี อายุ 41 - 45 ปี และอายุ 46 - 50 ปี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน สูงกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุน้อยยังมีความกระตือรือร้น และความทะเยอทะยานในหน้าที่การงาน จึงมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่สูงกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุมากสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมา รอดศรี (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลพูกวาง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พบว่า บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระประยุทธ อริยวิโส (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

3) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน น้อยกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีนั้นมีแรงกระตุ้นทางด้านความคิด ความรู้สึกรู้ถึงความต้องการแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ที่น้อยกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมา รอดศรี (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลพูกวาง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระประยุทธ

อริยวิโส (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

4) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้การยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพสมรส มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้การยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน สูงกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพหย่า/ หม้าย เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพสมรสให้ความสำคัญกับเรื่องของการได้รับความไว้วางใจจากผู้บังคับบัญชา สามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน ที่มากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีสถานภาพหย่า/ หม้าย มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในแต่ละด้านต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัทมา รอดศรี (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลพูกวาง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

5) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการได้การยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 1 ปี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการได้การยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน สูงกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 ปีขึ้นไป เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งไม่เกิน 1 ปี เพิ่งจะดำรงตำแหน่งงานได้ไม่นาน มักจะมองหาสิ่งที่เป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง 3 ปีขึ้นไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระประยูทธ อริยวิโส (2562) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล รองลงมา

คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน และ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 นอกจากนี้ พบว่า กลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1 ด้านความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล ควรอบรมให้กลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ว่ามีส่วนในการสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม 1.2 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ควรมีการจัดทำระเบียบเกี่ยวกับขอบเขตการรับผิดชอบงานให้มีความเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละพื้นที่ของอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 1.3 ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ควรมีการจัดทำโครงการฝึกอบรม และพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน และ 1.4 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ควรจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ให้แก่มูลนิธิ ผู้ใหญ่บ้าน ที่พร้อมใช้ และเพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ 2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อได้ทราบข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ และ 2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านในอำเภออื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่ม ผู้ใหญ่บ้านในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

ชญาธิษฐ์ สมพิน. (2566). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ใน งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสนศาสตร. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ที่ทำการปกครองอำเภอบางปะอิน. (2567). ข้อมูลจำนวนประชากรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอ
บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567. พระนครศรีอยุธยา:
ที่ทำการปกครองอำเภอบางปะอิน.
- พระประยุทธ อริยวิโส. (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในอำเภอ
ชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ, 2(1), 44-53.
- ปัทมา รอดศรี. (2565). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร เทศบาลตำบลพุ่มพร้าว อำเภอ
พุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). ใน การค้นคว้า
อิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา.
- วรินทร์ วรรณอารีย์. (2562). ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของ
เจ้าหน้าที่ธุรการ สำนักงานอัยการในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน การค้นคว้า
อิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553). พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457
และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตอนที่ 2 หน้าที่ 3-9. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกา.

AI ETHICS: จริยธรรมปัญญาประดิษฐ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*

AI ETHICS: ARTIFICIAL INTELLIGENCE ETHICS FOR SCHOOL

ADMINISTRATORS

นวรรตน์ ไชยมภู

Navarat Waichompu¹

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Hat Yai University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: navarat.wa@hu.ac.th

บทคัดย่อ

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภาคการศึกษา ทั้งในด้านการเรียนการสอน การประเมินผล และการบริหารจัดการข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อประเด็นจริยธรรมของ AI เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิ ความไม่เป็นธรรม และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา บทความนี้นำเสนอกรอบแนวคิด “AI Ethics” ตามแนวปฏิบัติของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ที่ประกอบด้วยหลักจริยธรรม 7 ประการ ได้แก่ ความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย ความไว้วางใจ ความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง พร้อมทั้งจำแนกระดับความเสี่ยงของ AI ออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ความเสี่ยงที่ไม่สามารถยอมรับได้ ความเสี่ยงสูง ความเสี่ยงจำกัด และความเสี่ยงต่ำ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถประเมินระบบ AI ก่อนนำมาใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ บทความยังนำเสนอแนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมเทคโนโลยี การอบรมบุคลากร การพัฒนาเกณฑ์วิเคราะห์ความเสี่ยง และการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงข้อเสนอเชิงนโยบายระดับชาติ เพื่อให้การนำ AI มาใช้ในภาคการศึกษาไทยเป็นไปอย่างมีจริยธรรม โปร่งใส และยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์; ผู้บริหารสถานศึกษา; จริยธรรมปัญญาประดิษฐ์

Abstract

In the era where Artificial Intelligence (AI) plays a vital role in driving the education sector ranging from teaching and learning, assessment, to data management. school administrators must possess a deep understanding of AI

* Received 19 May 2025; Revised 27 June 2025; Accepted 30 June 2025

ethics to prevent rights violations, injustice, and unintended consequences for students and educational personnel. This article presents the conceptual framework of “AI Ethics” based on the guidelines of the National Science and Technology Development Agency, which comprises seven key principles: privacy, security, reliability, fairness, transparency, accountability, and human-centricity. It also outlines four levels of AI risk: unacceptable risk, high risk, limited risk, and minimal risk, which assist administrators in evaluating AI systems before implementation in educational institutions.

In addition, the article provides practical recommendations for school administrators, such as establishing an institutional ethics committee on technology, organizing professional development programs, developing AI risk assessment tools, and promoting transparent communication with stakeholders. It concludes with national policy recommendations to ensure that the use of AI in Thai education is ethical, transparent, and sustainable in the long term.

Keywords: Artificial Intelligence; School Administrators; AI Ethics

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้แทรกซึมเข้าสู่ทุกมิติของการดำเนินชีวิต หน่วยงานการศึกษาเองก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจาก AI ได้ ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ ระบบประเมินผล การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน การบริหารทรัพยากรบุคคล ไปจนถึงการวางแผนนโยบายการศึกษาระดับชาติ การใช้งาน AI ในบริบทการศึกษานั้นมีศักยภาพสูงในการเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำในการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีเหล่านี้โดยปราศจากกรอบทางจริยธรรมที่รัดกุม ย่อมเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การเลือกปฏิบัติ หรือการสร้างความปลอดภัยอย่างไม่ตั้งใจในระบบการศึกษา (European Commission, 2019) ยุคของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล เทคโนโลยี AI ได้เข้ามามีบทบาทในแทบทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในภาคการศึกษา ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การบริหารข้อมูลนักเรียน ไปจนถึงการวิเคราะห์นโยบายการศึกษา AI มีศักยภาพสูงในการเพิ่มประสิทธิภาพ แต่หากขาดกรอบจริยธรรมที่เหมาะสม อาจส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิ การเลือกปฏิบัติ หรือการพึ่งพาเทคโนโลยีอย่างไม่สมดุล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้กำหนดทิศทางนโยบายและวัฒนธรรมองค์กร จึงต้องให้ความสำคัญต่อ “จริยธรรมของ AI” อย่างเร่งด่วน

ด้วยเหตุนี้ “จริยธรรมของปัญญาประดิษฐ์” (AI Ethics) จึงกลายเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมี ไม่เพียงเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล

ส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่ยิ่งเพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ใช้เทคโนโลยีอย่างรับผิดชอบ มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง และคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมในระยะยาว แนวปฏิบัติจริยธรรมด้านปัญญาประดิษฐ์ของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช., 2565) ได้เสนอหลักการ 7 ประการที่เป็นแนวทางสากลในการประยุกต์ใช้ AI อย่างปลอดภัย โปร่งใส และยั่งยืน ได้แก่ 1) ความเป็นส่วนตัว (Privacy) ปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนและครู 2) ความมั่นคงและปลอดภัย (Security and Safety) ป้องกันการละเมิดสิทธิหรือการใช้ AI ในทางที่ผิด 3) ความไว้วางใจ (Reliability) สร้างระบบที่แม่นยำ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ 4) ความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ (Fairness and Non-discrimination) AI ต้องไม่แสดงอคติหรือเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง 5) ความโปร่งใสและอธิบายได้ (Transparency and Explainability) การตัดสินใจของ AI ต้องสามารถตรวจสอบและอธิบายได้ 6) ความรับผิดชอบ (Accountability) ต้องสามารถระบุผู้รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของ AI ได้ และ 7) มนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human Oversight and Agency) มนุษย์ต้องสามารถควบคุม AI ได้เสมอ

AI ที่เชื่อถือได้มีองค์ประกอบ 3 ประการซึ่งควรปฏิบัติตาม ได้แก่ 1) จะต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 2) ต้องมีจริยธรรม โดยต้องยึดมั่นในหลักการและค่านิยมทางจริยธรรม และ 3) ต้องมีความแข็งแกร่งทั้งในมุมมองด้านเทคนิคและสังคม เนื่องจากแม้ว่าจะมีความตั้งใจดี ระบบ AI ก็สามารถก่อให้เกิดอันตรายที่ไม่ได้ตั้งใจได้ (European Commission, 2019) ดังนั้น ความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาความตระหนักรู้เรื่องจริยธรรม AI สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายในระดับองค์กรและระบบการศึกษาโดยรวม เพื่อให้การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีคุณธรรม ความยั่งยืน และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (UNESCO, 2021)

ความหมายและการพัฒนาของ AI

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หมายถึง ความสามารถของเครื่องจักรหรือระบบคอมพิวเตอร์ในการเลียนแบบพฤติกรรมทางปัญญาของมนุษย์ เช่น การเรียนรู้ (learning) การให้เหตุผล (reasoning) การตัดสินใจ (decision-making) และการแก้ปัญหา (problem solving) โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เครื่องจักรสามารถทำงานได้อย่างอัตโนมัติและชาญฉลาดใกล้เคียงกับมนุษย์ (Russell & Norvig, 2021) AI มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงกลางศตวรรษที่ 20 โดยเริ่มจากการเขียนโปรแกรมง่าย ๆ เพื่อแก้โจทย์ทางตรรกะ ไปจนถึงระบบอัจฉริยะที่สามารถเรียนรู้และตัดสินใจได้จากข้อมูลจำนวนมาก (machine learning และ deep learning) โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา เทคโนโลยี AI ได้พัฒนาอย่างก้าวกระโดดจากการสนับสนุนของ big data พลังการประมวลผลที่สูงขึ้น และอัลกอริทึม AI ที่ซับซ้อนขึ้น ในเชิงแนวคิด AI สามารถจำแนกออกเป็น 3 ระดับหลัก ได้แก่

1. Artificial Narrow Intelligence (ANI) – เป็น AI ที่ทำงานเฉพาะด้าน เช่น แชทบอท ระบบแนะนำสินค้า หรือโปรแกรมตรวจคำผิด
2. Artificial General Intelligence (AGI) – เป็น AI ที่มีความสามารถใกล้เคียงกับมนุษย์ในหลากหลายด้าน ยังอยู่ในขั้นการวิจัย
3. Artificial Super Intelligence (ASI) – เป็น AI ที่เหนือกว่าความสามารถของมนุษย์ในแทบทุกด้าน ซึ่งยังเป็นเพียงแนวคิดในอนาคต

โดย AI ในปัจจุบันที่ใช้งานจริงในภาคการศึกษา ส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับ ANI เช่น ระบบประเมินผลอัตโนมัติ ระบบแนะนำการเรียนรู้ หรือการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในวงการศึกษาอย่างแพร่หลาย ย่อมมาพร้อมกับคำถามด้านจริยธรรม ความยุติธรรม และผลกระทบต่อความเป็นมนุษย์ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบด้านควบคู่กับการพัฒนาเทคโนโลยี

ประเภทของความเสี่ยงด้านจริยธรรมใน AI

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช., 2565) แบ่งความเสี่ยงออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ความเสี่ยงที่ไม่สามารถยอมรับได้ (Unacceptable Risk) เช่น AI ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน
 2. ความเสี่ยงสูง (High Risk) เช่น AI ในการให้คะแนนนักเรียน หรือคัดเลือกบุคลากร
 3. ความเสี่ยงจำกัด (Limited Risk) เช่น แชทบอททั่วไป
 4. ความเสี่ยงต่ำ (Minimal Risk) เช่น เกมการศึกษา
- ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างความเสี่ยงทั้ง 4 ประเภท

ระดับความเสี่ยง	คำอธิบาย	ตัวอย่าง
1. ความเสี่ยงที่ไม่สามารถยอมรับได้ (Unacceptable Risk)	ระบบ AI ที่มีศักยภาพในการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือคุกคามเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างรุนแรง เช่น ระบบที่มีเป้าหมายชัดเจนในการควบคุม คัดกรอง หรือลิดรอนสิทธิเสรีภาพ	- ระบบจำแนกกลุ่มบุคคลตามเชื้อชาติ/ศาสนา - ระบบเฝ้าระวังมวลชนแบบไม่มีข้อจำกัด
2. ความเสี่ยงสูง (High Risk)	ระบบ AI ที่แม้ไม่ละเมิดสิทธิโดยตรง แต่มีอิทธิพลต่อชีวิต	- ระบบให้คะแนนนักเรียน

ระดับความเสี่ยง	คำอธิบาย	ตัวอย่าง
	โอกาส หรือความเป็นอยู่ของประชาชนในระดับสำคัญ จึงจำเป็นต้องถูกควบคุม ตรวจสอบ และรับรองคุณภาพอย่างเข้มงวด	- ระบบคัดเลือกผู้สมัครเรียน - ระบบวิเคราะห์เครดิตการเงิน - ระบบวินิจฉัยทางการแพทย์
3. ความเสี่ยงจำกัด (Limited Risk)	ระบบ AI ที่มีผลกระทบต่อผู้ใช้ในระดับต่ำ ถึงปานกลาง มักใช้ในการสื่อสารหรือโต้ตอบ และควรมีมาตรการด้านความปลอดภัย	- แชทบอทตอบคำถามทั่วไป - ผู้ช่วยอัตโนมัติในเว็บไซต์
4. ความเสี่ยงต่ำ (Minimal Risk)	ระบบที่มีผลกระทบต่อผู้น้อยมาก ไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิหรือโอกาสของบุคคล มีลักษณะเป็นระบบเสริมเพื่อความสะดวกหรือความบันเทิง	- เกมการศึกษา - โปรแกรมแนะนำการเรียน

เห็นได้ว่า การจำแนกความเสี่ยงช่วยให้ผู้พัฒนาและผู้บริหารสามารถกำหนดมาตรการกำกับดูแลที่เหมาะสมกับแต่ละระบบ สามารถวางแผนการนำ AI มาใช้ในโรงเรียน/มหาวิทยาลัยอย่างรอบคอบ และนี่ก็ออกแบบเครื่องมือ AI มีความรับผิดชอบและเพิ่มความปลอดภัยยิ่งขึ้น

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทจริยธรรม AI

ในยุคที่เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เข้ามามีบทบาทสำคัญในภาคการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงไม่ได้มีหน้าที่เพียงแค่บริหารจัดการเชิงโครงสร้างเท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้นำทางจริยธรรม (ethical leadership) ที่สามารถกำกับ ทบทวน และส่งเสริมการใช้ AI อย่างมีความรับผิดชอบ โปร่งใส และเป็นธรรม โดยมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้เรื่องจริยธรรม AI แก่บุคลากร
2. กำกับการใช้ AI ให้เป็นไปตามกฎหมาย PDPA และแนวปฏิบัติ สวทช.
3. จัดให้มีการประเมินผลกระทบ AI ต่อความเป็นธรรมทางการศึกษา
4. ร่วมมือกับผู้พัฒนาเทคโนโลยีและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษา

ตัวอย่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทจริยธรรม AI

1. กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติด้านจริยธรรม

ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายในการใช้ AI อย่างชัดเจน โดยอิงตามกรอบจริยธรรม เช่น แนวปฏิบัติของ สวทช. (2565) เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้เรียนและบุคลากร

ตัวอย่าง: โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งจัดตั้ง “คณะกรรมการเทคโนโลยีดิจิทัลและจริยธรรม” โดยมีผู้บริหารร่วมกำหนดนโยบายให้การใช้ AI ทุกระบบ เช่น โปรแกรมเช็คเวลาเข้าเรียนอัตโนมัติ ต้องแจ้งนักเรียนและผู้ปกครองล่วงหน้า พร้อมทั้งมีการอนุญาตอย่างเป็นทางการ

2. คัดเลือกเทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ

ก่อนนำระบบ AI เข้ามาใช้ ผู้บริหารควรประเมินระดับความเสี่ยง เช่น High Risk หรือ Limited Risk และพิจารณาว่าเทคโนโลยีนั้นสอดคล้องกับหลักการด้านความเป็นส่วนตัว ความยุติธรรม และความรับผิดชอบหรือไม่

ตัวอย่าง: มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งพิจารณาไม่ใช้ระบบ AI ให้คะแนนบทความภาษาไทยของนักศึกษา เนื่องจากยังไม่มีหลักฐานว่า AI สามารถวิเคราะห์บริบทภาษาไทยได้แม่นยำ และอาจสร้างอคติ

3. เสริมสร้างความรู้และจิตสำนึกด้านจริยธรรม

ผู้บริหารควรจัดอบรม สื่อสาร และสร้างความตระหนักรู้แก่ครู อาจารย์ และบุคลากรให้เข้าใจถึงความเสี่ยงและข้อจำกัดของ AI

ตัวอย่าง: ผู้อำนวยการโรงเรียนจัดเวิร์กช็อปหัวข้อ “AI ใช้อย่างไรไม่ละเมิดนักเรียน” ให้ครูและบุคลากร เข้าใจว่าแม้แชทบอทจะช่วยตอบคำถามได้รวดเร็ว แต่ก็ไม่ควรเก็บข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนลงในระบบโดยไม่ระมัดระวัง

4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส

ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ครู และผู้ปกครองร่วมแสดงความคิดเห็นหรือทบทวนผลกระทบจากการใช้ AI รวมถึงชี้แจงว่าระบบใดใช้ AI และใช้เพื่ออะไร

ตัวอย่าง: ก่อนติดตั้งกล้องวิเคราะห์พฤติกรรมผู้เรียน ผู้บริหารจัดประชุมหารือกับผู้ปกครอง โดยอธิบายกลไกการทำงาน และเปิดให้เสนอแนะแนวทางการใช้งานอย่างโปร่งใส

5. เฝ้าระวังและประเมินผลกระทบ

ผู้บริหารต้องติดตามการใช้ AI อย่างต่อเนื่อง และมีระบบรับข้อร้องเรียนหากเกิดปัญหา โดยควรมีการประเมินผลกระทบทั้งในเชิงคุณภาพและจริยธรรม

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุค AI ต้องไม่เพียงเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี แต่ต้องเป็นผู้นำด้านคุณธรรม โดยสามารถประยุกต์ใช้กรอบจริยธรรม AI เพื่อสร้างระบบการศึกษาที่ปลอดภัย เป็นธรรม และตอบสนองต่ออนาคตอย่างมีจริยธรรม

แนวปฏิบัติสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารควรนำแนวปฏิบัติไปใช้ในรูปแบบ “นโยบายองค์กร” ดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมเทคโนโลยีในสถานศึกษาองค์กรควรมีคณะกรรมการเฉพาะกิจซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครู บุคลากรด้านเทคโนโลยีและผู้แทนนักเรียน/ผู้ปกครอง เพื่อทำหน้าที่กำกับ ติดตาม และให้ข้อเสนอแนะต่อการใช้เทคโนโลยี AI ในสถานศึกษา รวมถึงการพิจารณาความเหมาะสมของระบบที่นำมาใช้

ตัวอย่าง: โรงเรียนขนาดใหญ่ตั้งคณะกรรมการ “Ethical Tech Board” เพื่อประเมินผลกระทบของการติดตั้งระบบวิเคราะห์พฤติกรรมด้วยกล้อง AI

2. บรรจุหัวข้อ “จริยธรรม AI” ในการอบรมครูและบุคลากรควรจัดกิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ด้านจริยธรรมของ AI แก่ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยง สิทธิส่วนบุคคล การป้องกันอคติ และแนวทางการใช้งาน AI ที่ปลอดภัยในบริบทการเรียนการสอน

ตัวอย่าง: วิทยาลัยเทคโนโลยีจัดอบรมภาคบังคับเรื่อง “AI กับสิทธิมนุษยชนของผู้เรียน” ให้ครูทุกคนก่อนเริ่มปีการศึกษา

3. พัฒนาเกณฑ์วิเคราะห์ความเสี่ยงจากการใช้ AI ก่อนใช้ระบบ AI ใด ๆ ในสถานศึกษา ควรมีแนวทางหรือเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงตามแนวทางของ สวทช. (2565) เช่น การพิจารณาว่าระบบจัดอยู่ในประเภท “High Risk” หรือ “Limited Risk” และมีมาตรการรองรับความเสี่ยงอย่างเหมาะสม

ตัวอย่าง: โรงเรียนมัธยมสร้าง checklist ตรวจสอบ AI ที่จะใช้ในระบบคัดเลือกทุนการศึกษา ว่ามีอคติหรือไม่ และสามารถอธิบายกระบวนการได้หรือไม่

4. สร้างแนวทางการสื่อสารกับผู้เรียนเกี่ยวกับการใช้ AI ในระบบผู้บริหารควรจัดให้มีการแก่นักเรียนและผู้ปกครองล่วงหน้าอย่างโปร่งใสทุกครั้งที่มีการใช้ AI ในระบบที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล หรือส่งผลกระทบต่อประเมินผลหรือโอกาสทางการศึกษา พร้อมให้สิทธิในการตั้งคำถามหรือขอปฏิเสธการใช้

ตัวอย่าง: โรงเรียนแก่นักเรียนทุกคนผ่านจดหมายข่าวและเว็บไซต์ก่อนใช้งานระบบตรวจจับการลอกเลียนแบบด้วย AI พร้อมแบบฟอร์มยินยอม (consent form)

ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดทำนโยบาย AI เป็นลายลักษณ์อักษร (AI Code of Conduct) พัฒนาแนวทางรับเรื่องร้องเรียนจากการใช้เทคโนโลยี ร่วมกับส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเรื่อง “Digital Rights & AI”

กรณีศึกษาในบริบทการศึกษา

กรณีที่ 1: การใช้ AI ให้คะแนนการบ้านโดยอัตโนมัติ

ข้อดี: ลดภาระครู

ความเสี่ยง: อคติจากข้อมูลฝึกอบรม หรือขาดคำอธิบายชัดเจน

แนวทาง: ต้องมีการตรวจสอบซ้ำโดยมนุษย์ (human-in-the-loop)

กรณีที่ 2: การใช้ระบบแนะนำหลักสูตรด้วย AI

ความเสี่ยง: อาจเลือกหลักสูตรโดยไม่คำนึงถึงบริบทของนักเรียน

แนวทาง: เปิดเผยอัลกอริธึม AI ที่ใช้และปรับแต่งตามสภาพจริง

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการควรจัดทำแนวทาง AI Ethics เฉพาะด้านการศึกษาแม้จะมีแนวปฏิบัติจริยธรรม AI จากหน่วยงานวิทยาศาสตร์ เช่น สวทช. แต่ยังไม่มีแนวทางเฉพาะที่ตอบโจทย์สภาพแวดล้อมทางการศึกษาโดยตรง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ เช่น ความสัมพันธ์ครู-นักเรียน ความเปราะบางของผู้เรียน การเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ฯลฯ

ข้อเสนอ

1.1 กระทรวงศึกษาธิการควรร่วมกับ สวทช., UNESCO, และสภาวิชาชีพทางการศึกษาจัดทำ "แนวปฏิบัติการใช้ AI อย่างมีจริยธรรมในสถานศึกษา"

1.2 แนวทางควรครอบคลุมการบริหาร การสอน การประเมินผล และการวิจัยในสถานศึกษา

1.3 ควรบรรจุไว้ในมาตรฐานของสถานศึกษาดิจิทัลในอนาคต

2. ควรมีการประเมินผลกระทบทางจริยธรรมก่อนใช้งาน AI บางประเภท เช่น ระบบคัดเลือกรักเรียน ระบบให้คะแนนอัตโนมัติ หรือการวิเคราะห์ พฤติกรรม อาจส่งผลกระทบเชิงจริยธรรมที่ลึกซึ้ง หากไม่มีการประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนหรือความยุติธรรม

ข้อเสนอ

2.1 จัดให้มีการพัฒนา "Ethical Impact Assessment Tool" สำหรับ AI ที่ใช้ในสถานศึกษา

2.2 ให้สถานศึกษารายงานการใช้ AI ที่มีความเสี่ยงสูงต่อหน่วยกำกับดูแล

2.3 ส่งเสริมการอบรมครูและผู้บริหารให้สามารถประเมินผลกระทบทางจริยธรรมเบื้องต้นได้

3. สถานศึกษาควรสร้างพื้นที่สื่อสารเรื่อง AI กับนักเรียนและผู้ปกครองหลายครั้ง ผู้เรียนและผู้ปกครองไม่ทราบว่า AI เข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจที่ส่งผลต่ออนาคตของผู้เรียน เช่น การแนะนำหลักสูตร การประเมินผล หรือการติดตามพฤติกรรม

ข้อเสนอ

- 3.1 สถานศึกษาควรจัดเวทีสื่อสาร เช่น “AI Open House” หรือ “AI Transparency Report” ประจำปี
- 3.2 พัฒนาแนวทางแจ้งให้ทราบล่วงหน้า (prior notice) และแบบฟอร์มยินยอม (consent) เมื่อมีการใช้ AI ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล
- 3.3 ส่งเสริมการให้ข้อมูลแบบเป็นมิตรและเข้าใจง่าย โดยเฉพาะสำหรับเยาวชน
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักวิชาการด้าน AI จริยธรรม และผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาการพัฒนาแนวนโยบายจริยธรรม AI ที่เหมาะสม จำเป็นต้องอาศัยมุมมองหลากหลายทั้งจากนักพัฒนาเทคโนโลยี นักจริยศาสตร์ นักการศึกษา และผู้ปฏิบัติงานจริง

ข้อเสนอ

- 4.1 ตั้งคณะทำงานระหว่างวิชาชีพ (interdisciplinary working group) เพื่อออกแบบแนวปฏิบัติที่ใช้ได้จริงในบริบทไทย
- 4.2 สนับสนุนทุนวิจัยและเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างนักวิจัย AI กับครูและผู้บริหาร
- 4.3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามาร่วมออกแบบนโยบายในฐานะ “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” ข้อเสนอเชิงนโยบายเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า การใช้ AI อย่างมีจริยธรรมในระบบการศึกษานั้น ไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างระมัดระวัง แต่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ การประเมินผลกระทบอย่างรอบด้าน และการสื่อสารอย่างโปร่งใส เพื่อให้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่ขับเคลื่อนความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาได้อย่างแท้จริง

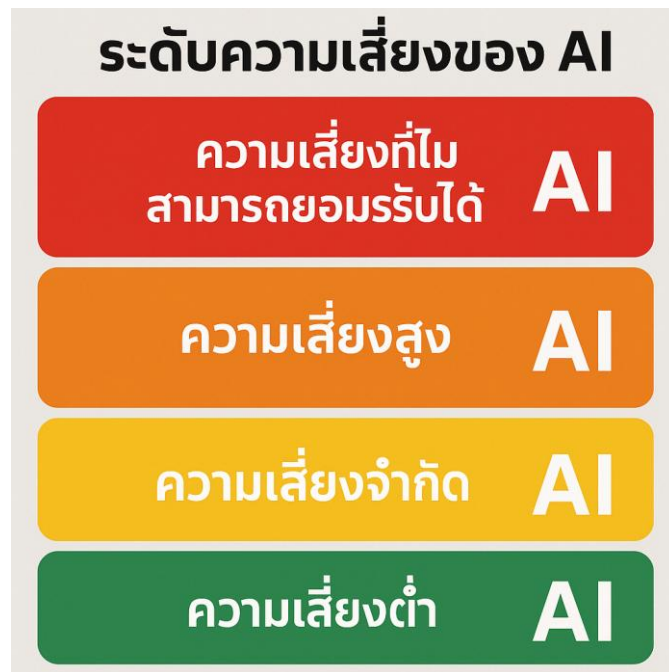
องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากบทความวิชาการนี้ คือ ความสำคัญของกรอบจริยธรรม AI 7 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นส่วนตัว (Privacy) 2) ความมั่นคงปลอดภัย (Security) 3) ความไว้วางใจ (Reliability) 4) ความเป็นธรรม (Fairness) 5) ความโปร่งใส (Transparency) 6) ความรับผิดชอบ (Accountability) 7) การมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Human-centricity) โดยกรอบนี้ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษานำ AI มาใช้อย่างมีจริยธรรมและยั่งยืน (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบจริยธรรม AI 7 ประการ

รวมทั้งการจำแนกระดับความเสี่ยงของ AI 4 ระดับ ได้แก่ 1) ความเสี่ยงที่ไม่สามารถยอมรับได้ 2) ความเสี่ยงสูง 3) ความเสี่ยงจำกัด 4) ความเสี่ยงต่ำ ซึ่งการจำแนกนี้ช่วยให้ผู้บริหารประเมินและเลือกใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมกับบริบทการศึกษา (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 การจำแนกระดับความเสี่ยงของ AI 4 ระดับ

ในด้านบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้นำทางจริยธรรม โดยมีบทบาทหลัก เช่น กำหนดนโยบายการใช้ AI ที่ชัดเจน การคัดเลือกเทคโนโลยีด้วยการวิเคราะห์ความเสี่ยง การสร้างความตระหนักรู้ด้านจริยธรรม AI ให้บุคลากร และส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สุดท้ายแนวปฏิบัติเชิงนโยบาย โดยการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมเทคโนโลยีในสถานศึกษา พัฒนาเครื่องมือประเมินผลกระทบทางจริยธรรม (Ethical Impact Assessment) สื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองอย่างโปร่งใสเกี่ยวกับการใช้ AI สนับสนุนการวิจัยและความร่วมมือระหว่างนักเทคโนโลยี นักการศึกษา และนักจริยศาสตร์

สรุป

บทความนี้เน้นความสำคัญของการใช้ AI ในภาคการศึกษาอย่างมีจริยธรรม โดยเสนอกรอบแนวคิดและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อป้องกันผลกระทบทางลบ เช่น การละเมิดสิทธิหรือความไม่เป็นธรรม ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำกรอบเหล่านี้ไปปฏิบัติจริง เพื่อให้เทคโนโลยี AI เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและความเสมอภาคอย่างยั่งยืน AI คือพลังใหม่ของการศึกษา แต่หากใช้โดยปราศจากกรอบจริยธรรมที่ชัดเจน อาจกลายเป็นภัยเงียบ ผู้บริหารสถานศึกษาคือด่านหน้าที่จะช่วยกำกับ ดูแล และส่งเสริมการใช้ AI อย่าง

รับผิดชอบ บทความนี้เสนอแนวทางตามกรอบจริยธรรม AI ของ สวทช. เพื่อให้เกิดการบริหาร
การศึกษาที่ปลอดภัย เป็นธรรม และยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2565). *แนวปฏิบัติจริยธรรมด้าน*

ปัญญาประดิษฐ์. ปทุมธานี: สวทช.

UNESCO. (2021). *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. Paris:

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

European Commission. (2019). *Ethics Guidelines for Trustworthy AI*. Retrieved

From <https://digital-strategy.ec.europa.eu>

Russell, S., & Norvig, P. (2021). *Artificial Intelligence: A Modern Approach*

(4th ed.). Pearson.

สัญลักษณ์แทนลักษณะเฉพาะของเศรษฐกิจบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสี*

SYMBOLIC REPRESENTATIONS OF DISTINCTIVE CHARACTERISTICS IN MULTI-COLORED ECONOMIC PARADIGMS

ธีรวุฒิ แสงมณีเดช¹, กุลยา อนุโลก², วรลักษณ์ ทองประยูร³ และ รัชนิดา รอดอิ้ว⁴

Thirawut Saengmaneedech¹, Kulaya Anulok², Worluk Thongprayoon³ and Rachanida Rod-iw⁴

¹⁻⁴คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

¹⁻⁴Faculty of Management Science Muban Chombueng Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: thirawut.article@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัญลักษณ์แทนลักษณะเฉพาะของระบบเศรษฐกิจบนฐานแนวคิด “เศรษฐกิจหลากหลายสี” ซึ่งสะท้อนพลวัตของเศรษฐกิจยุคใหม่ที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยงหลากหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ปัญหาสำคัญ คือ กรอบการวิเคราะห์เศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไม่สามารถอธิบายลักษณะเศรษฐกิจนอกระบบ เศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างครอบคลุม แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสีจึงเป็นการเปิดมุมมองใหม่ผ่านการใช้สี เช่น สีเขียวแทนเศรษฐกิจยั่งยืน สีส้มแทนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สีชมพูสะท้อนเศรษฐกิจกลุ่มความหลากหลายทางเพศ สีน้ำตาลที่สะท้อนเศรษฐกิจนอกระบบและใต้ดิน ไปจนถึงสีเทา สีดำ ซึ่งจากการสังเคราะห์ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นว่าบทบาทเชิงสัญลักษณ์ของสีต่างๆสามารถใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์เชิงบูรณาการที่ตอบสนองต่อเป้าหมายความยั่งยืน ความเป็นธรรม และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในสังคมไทย โดยเฉพาะในบริบทโลกหลังโควิด 19 อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหลากสียังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง ความเข้าใจของสาธารณชน และกลไกสนับสนุนที่ยังไม่เพียงพอ บทความนี้จึงเสนอให้นำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายเพื่อออกแบบระบบเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและยืดหยุ่นยิ่งขึ้นต่อความท้าทายของโลกยุคใหม่

คำสำคัญ : สัญลักษณ์ ; ลักษณะเฉพาะ ; เศรษฐกิจหลากหลายสี

Abstract

This academic article aims to examine symbolic representations that characterize distinct features of economic systems through the conceptual lens

* Received 16 May 2025; Revised 12 June 2025; Accepted 15 June 2025

of the “multi-colored economy.” This approach reflects the dynamic and complex nature of the modern economy, which is interconnected across various dimensions—economic, social, cultural, and environmental. A core issue addressed in this study is the inadequacy of traditional economic frameworks to fully explain phenomena such as the informal economy, cultural economy, and environmental economy. The concept of the multi-colored economy introduces a novel analytical perspective by using colors as symbolic representations of different economic dimensions. For example, green symbolizes sustainable economy, orange represents the creative industry, pink reflects the LGBTQ+ inclusive economy, brown signifies the informal and underground economy, while gray and black denote other less visible or unregulated sectors. Through a synthesis of relevant theories, previous research, and literature reviews, this study demonstrates that the symbolic use of colors can serve as an integrative analytical framework that aligns with the goals of sustainability, equity, and participatory development in Thai society—particularly within the post-COVID-19 global context. Nevertheless, the transition toward a multi-colored economy continues to face significant challenges, including structural limitations, lack of public awareness, and insufficient policy support mechanisms. Consequently, this article proposes the application of the multi-colored economy framework in policy design, with the aim of fostering a more inclusive and adaptive economic system capable of addressing the evolving challenges of the contemporary world.

Keyword : Symbolic ; Distinctive Characteristics ; Multi-Colored Economic

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น มักคุ้นเคย คำว่า ระบบเศรษฐกิจแบบเป็นทางการ กล่าวคือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ได้รับรองตามกฎหมาย รวมถึงภาพรวมของธุรกิจ การจ้างงาน การจัดเก็บภาษี ส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ซึ่งแตกต่างจากระบบเศรษฐกิจอีกแบบหนึ่งที่เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ การทำความเข้าใจเศรษฐกิจที่เป็นทางการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์การพัฒนาเศรษฐกิจ เนื่องจากส่งเสริมเสถียรภาพในการทำงาน สวัสดิการของสังคม และรายได้ของรัฐบาล นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์เริ่มให้ความสนใจกับปรากฏการณ์ที่เรียกว่า

เศรษฐกิจหลากหลาย เป็นมุมมองที่สะท้อนถึงภาพความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น การดำรงอยู่ร่วมกันทั้งระบบเศรษฐกิจทางการ เศรษฐกิจนอกระบบ เศรษฐกิจใต้ดิน และเศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจสีเทา หรือเศรษฐกิจสีดำ ซึ่งต่างมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของผู้คนและการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม (Schneider, 2012; Williams & Windebank, 2020) เศรษฐกิจหลากหลายไม่ใช่แนวคิดเชิงนามธรรม แต่เป็นพลวัตทางเศรษฐกิจที่ปรากฏจริงในทุกระดับของสังคม โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย เป็นต้น และ ประเทศที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจแบบผสม ซึ่งมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำนวนมากไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างเป็นทางการ เช่น การค้าขายหาบเร่ริมทาง การจ้างงานรายวัน หรือรายสัปดาห์โดยไม่มีสัญญาและเอกสารประกอบ การแลกเปลี่ยนสินค้าในชุมชน และการค้าพาณิชย์ที่ไม่มีการจดทะเบียนการค้าหรือนิติบุคคลทำให้การตรวจสอบเป็นไปได้ยาก เป็นต้น โดยทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายใต้แรงกดดันของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ และนโยบายรัฐที่ไม่ทั่วถึง (ILO, 2018) ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไร้พรมแดนในปัจจุบัน แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจสีต่างๆ ได้กลายเป็นกรอบความคิดที่สำคัญในการอธิบายปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อนและหลากหลาย เศรษฐกิจหลากหลาย (Multi-color Economy) เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีเป้าหมาย คุณค่า และแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกัน โดยแต่ละ สี ได้สะท้อนมิติเฉพาะของระบบเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นคุณค่าและเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดผลกระทบทางลบต่อระบบนิเวศ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในพลังงานสะอาด และการพัฒนาเทคโนโลยีสีเขียว เศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การประมงที่ยั่งยืน และการพัฒนาเทคโนโลยีทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสีม่วง (Purple Economy) เน้นการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและการเสริมพลังของผู้หญิงในทุกภาคส่วนของเศรษฐกิจ ตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของผู้หญิงในการขับเคลื่อนการพัฒนา เศรษฐกิจสีเงิน (Silver Economy) มุ่งเน้นการตอบสนองต่อความต้องการและศักยภาพของประชากรสูงอายุ ส่งเสริมผลิตภัณฑ์และบริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจจากประสบการณ์และความรู้ของผู้สูงอายุ เศรษฐกิจสีทอง (Gold Economy) ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสินทางปัญญา นวัตกรรม และเทคโนโลยีขั้นสูงในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมการแข่งขันในระดับสากล เศรษฐกิจสีส้ม (Orange Economy) มุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เช่น ศิลปะ การออกแบบ สื่อ และเทคโนโลยี เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจสีแดง (Red Economy) ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การสร้างความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ และการดูแลกลุ่มเปราะบางในสังคม เศรษฐกิจสีชมพู

(Pink Economy) กิจกรรมเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับเพศ เพศภาวะ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น เศรษฐกิจความงามหรือ LGBTQ+ เศรษฐกิจสีเทา (Grey Economy) เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบและกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญแต่ไม่ถูกควบคุมโดยรัฐ และ เศรษฐกิจสีขาว (White Economy) มุ่งเน้นการพัฒนาด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพ การลงทุนในระบบสาธารณสุข และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน (Satell, 2022) นอกจากนี้ยังมี สี อื่นๆ ที่อาจถูกนำมาใช้เพื่อเน้นมิติเฉพาะอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจสีดำ (Black Economy) ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการทุจริตและอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อีกทั้ง เศรษฐกิจสีน้ำตาล (Brown Economy) หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง สรุปเศรษฐกิจหลากหลายสีเป็นกรอบแนวคิดที่บูรณาการเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน โดยใช้เครื่องมือและแนวทางการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสที่แตกต่างกันไปในแต่ละบริบท การทำความเข้าใจ สี ต่างๆ และความเชื่อมโยงระหว่างสีเหล่านี้จะช่วยให้สามารถออกแบบและดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและยั่งยืนมากขึ้น ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โลกเผชิญกับวิกฤตการณ์หลายด้านพร้อมกัน ทั้งปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม และล่าสุดคือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจโลก วิกฤตเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยละเลยมิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Jackson, 2023) แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสีได้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อข้อจำกัดดังกล่าว โดยพยายามสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และความเป็นธรรมทางสังคม อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับพลวัตและความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจสีต่างๆ ยังมีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การกำหนดนโยบายและการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหลากหลายสียังขาดความเข้าใจที่ชัดเจนและครอบคลุม นอกจากนี้ การเปลี่ยนผ่านจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมไปสู่เศรษฐกิจหลากหลายสียังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งในเชิงแนวคิด เชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติ (Peng et al., 2024) การทำความเข้าใจ พลวัตทางเศรษฐกิจหลากหลายสี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง แนวคิดนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการเติบโตทางผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) หรือตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมนั้น (World Bank, 2006) แต่ยังครอบคลุมถึงมิติทางสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการเมือง ซึ่งล้วนมีปฏิสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชากรและความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจในระยะยาว การมองเศรษฐกิจในมุมมองที่หลากหลายนี้ ช่วยให้เราเห็นถึงศักยภาพที่ซ่อนอยู่ ความเปราะบางที่ต้องได้รับการแก้ไข และโอกาสในการสร้างการเติบโตที่ครอบคลุมและยั่งยืนอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหลากหลายสีไม่ได้ราบรื่น การเผชิญปัญหาและความท้าทายที่สำคัญยังคงปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ประการแรก ความไม่สมดุลในการ

กระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจยังคงเป็นปัญหาเรื้อรัง ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน ขยายตัว ความเหลื่อมล้ำทางโอกาสยังคงมีอยู่ ซึ่งบั่นทอนศักยภาพทางเศรษฐกิจโดยรวม (Piketty, T. ,2014 & Milanovic, B. ,2016) ประการที่สอง ผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมยังคงเป็นภัยคุกคามต่อความยั่งยืนในระยะยาว การใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง มลพิษทางอากาศและน้ำ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ล้วนเป็นผลกระทบที่ต้องได้รับการจัดการอย่างเร่งด่วน (Intergovernmental Panel on Climate Change ,2021) ประการที่สาม ความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเปิดรับความหลากหลาย จำเป็นต้องมีกลไกการจัดการและบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (Sen, A. ,2006 & Putnam, R. D. ,2007) ดังนั้น การศึกษาพลวัตของเศรษฐกิจหลากหลายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโลกยุคหลังโควิด-19 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันในหลายด้าน บทความนี้เพื่อศึกษาสัญลักษณ์แทนลักษณะเฉพาะของเศรษฐกิจฐานแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายในสังคมไทย

สรุปได้ว่าเศรษฐกิจหลากหลายจึงไม่ใช่เพียงเรื่องของตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เท่านั้นแต่ยังเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ความยั่งยืน และศักยภาพทางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง (World Bank, 2006) การออกแบบนโยบายเศรษฐกิจในยุคใหม่จึงควรพิจารณาถึงมิติที่หลากหลายและเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างการเติบโตที่ครอบคลุมและเป็นธรรมอย่างแท้จริง ในบริบทของสังคมไทย เศรษฐกิจหลากหลายสื่อกลายเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการเข้าใจโครงสร้างเศรษฐกิจที่เปราะบาง ซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้การออกแบบนโยบายที่ตอบสนองต่อความเป็นจริงของผู้คนในทุกระดับ ได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน ผู้เขียนได้ให้คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์ของคำว่า สัญลักษณ์ คือ เครื่องมือที่แทนความหมายที่คนในสังคมให้คำนิยามหรือกำหนดความหมายตีความร่วมกัน หรือเป็นสิ่งที่ใช้แทนความหมายบางอย่าง ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ สี เสียง หรือ วัตถุ ที่คนในสังคมเข้าใจร่วมกันว่าแทนสิ่งหนึ่งสิ่งใด สัญลักษณ์จึงไม่ได้มีความหมายในตัวเอง แต่ถูกตีความความหมายจากการรับรู้และการตกลงร่วมกันของคนในสังคม ลักษณะเฉพาะ คือ สิ่งที่เป็นคุณลักษณะที่โดดเด่น มีความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นสิ่งที่แตกต่างจากสิ่งอื่น ซึ่งสามารถใช้จำแนก แยกแยะ หรืออธิบายสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน มีลักษณะเฉพาะอาจเป็นรูปแบบพฤติกรรม โครงสร้าง หรือแนวคิดที่บ่งบอกถึงความแตกต่างจากกลุ่มอื่นหรือบริบทอื่น

สัญลักษณ์ “ สี “ แทนลักษณะเฉพาะของเศรษฐกิจบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลาย

เศรษฐกิจยุคใหม่ต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตสิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำทางสังคม และความไม่แน่นอนทางการเมือง แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายจึงกลายมาเป็นกรอบความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ช่วยอธิบายแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่แตกต่างกันโดยใช้สีต่างๆ เป็นสัญลักษณ์แทนลักษณะเฉพาะของระบบเศรษฐกิจนั้นๆ เช่น เศรษฐกิจสีเขียว ที่เน้นความยั่งยืน เศรษฐกิจสีฟ้า ที่เน้นการใช้ทรัพยากรทางทะเล หรือเศรษฐกิจสีเทา ที่สะท้อนระบบเศรษฐกิจเงา ภาพรวมของแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลาย โดยเน้นความหมาย คุณลักษณะสำคัญ การเปรียบเทียบความแตกต่าง และตัวอย่างการประยุกต์ใช้ในบริบทของโลกและประเทศไทย แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลาย เป็นกรอบการวิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจที่ใช้สีเป็นตัวแทนของลักษณะเฉพาะหรือคุณลักษณะทางเศรษฐกิจบางประการ ซึ่งสะท้อนแนวโน้มและปัญหาที่แตกต่างกันในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน แนวคิดนี้มีได้เป็นเพียงตัวแทนทางสัญลักษณ์ แต่ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือเพื่อแยกประเภทของเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในเชิงนโยบายและการจัดการ (Zhou & Yang, 2020) เศรษฐกิจหลากหลายเกิดขึ้นจากการพยายามจำแนกแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละมิติ โดยใช้ สี เป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงเป้าหมาย แนวทาง หรือผลกระทบของเศรษฐกิจในลักษณะต่างๆ (UNEP, 2011) ตัวอย่างสีที่ได้รับการกล่าวถึง เศรษฐกิจแต่ละสีมีลักษณะเฉพาะและความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน การถูกตีความ การกำหนดของสี การให้สัญลักษณ์ที่ใช้สีแทนในระบบเศรษฐกิจสอดคล้องกับสภาพการณ์ของธุรกิจ ดังนี้

เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่เน้นความยั่งยืน ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แนวคิดนี้ได้รับความนิยมในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะภายใต้กรอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ (UNEP, 2011) ประเทศต่าง ๆ เช่น เยอรมนี จีน และเกาหลีใต้ ต่างลงทุนในเทคโนโลยีพลังงานสะอาดและนโยบายสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังตัวอย่างในภาคธุรกิจ (PTT Global Chemical Public Company Limited , 2023) ได้แก่ บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทชั้นนำด้านปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ของประเทศไทยที่มีแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างของกิจกรรมในกรอบเศรษฐกิจสีเขียว ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ Green Chemicals เช่น พลาสติกชีวภาพที่ย่อยสลายได้ในธรรมชาติ และการตั้งเป้าหมายลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และลงทุนในเทคโนโลยีหมุนเวียน เช่น การรีไซเคิลพลาสติกกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงการร่วมมือกับชุมชนในการส่งเสริมวิถีชีวิตที่ยั่งยืนผ่านโครงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีเขียว บริษัทฯ สนับสนุนการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจสีเขียวผ่านการใช้ทรัพยากรอย่างมี

ประสิทธิภาพ การลดมลพิษ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตามหลัก Bio-Circular-Green Economy (BCG Model) และ บริษัท แพน นาโนเทค จำกัด (Pan Nanotech Co., Ltd.) เป็นผู้ผลิตนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดและฆ่าเชื้อที่ใช้เทคโนโลยีนาโนซิลเวอร์ ซึ่งสามารถย่อยสลายได้ในธรรมชาติ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และไม่ทิ้งสารเคมีตกค้าง เช่น สเปรย์ฆ่าเชื้อและน้ำยาทำความสะอาดที่ปราศจากแอลกอฮอล์และสารเคมีอันตราย ผลิตภัณฑ์ดูแลพืชที่ใช้สารสกัดธรรมชาติร่วมกับเทคโนโลยีนาโนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ โดยไม่ทำลายดินหรือน้ำ ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีเขียว ธุรกิจนี้ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ทางเลือกที่ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีและลดการปล่อยมลพิษทางน้ำและดิน จึงถือเป็นหนึ่งในกลุ่มธุรกิจนวัตกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2022)

เศรษฐกิจสีน้ำเงิน (Blue Economy) เกิดขึ้นจากแนวคิดในการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการประมง การท่องเที่ยวทางทะเล และพลังงานทดแทนจากมหาสมุทร แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนโดยธนาคารโลกและองค์การสหประชาชาติ โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ ความหลากหลายทางชีวภาพ และความมั่นคงทางอาหาร (World Bank, 2017) จากรายงาน Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2021) พบว่า บริษัท Ocean Harvest Technology เป็นบริษัทในประเทศไทยที่ดำเนินธุรกิจเพาะเลี้ยงและแปรรูปสาหร่ายทะเล โดยนำสาหร่ายมาใช้ผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง ธุรกิจนี้ใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน โดยไม่ทำลายระบบนิเวศ และยังช่วยดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ในทะเล ซึ่งช่วยลดภาวะโลกร้อน ถือเป็นตัวอย่างของการใช้ทรัพยากรทะเลให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีน้ำเงิน ธุรกิจนี้สะท้อนแนวคิดของเศรษฐกิจสีน้ำเงินที่ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างรายได้และรักษาสีน้ำเงินไปพร้อมกัน

เศรษฐกิจสีเทา (Grey Economy) ระบบเศรษฐกิจนอกระบบหรือเศรษฐกิจที่ไม่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ เช่น การค้าขายเร่แผงลอย ร้านค้าริมทาง แรงงานไม่มีประกันสังคม แรงงานนอกระบบ ซึ่งแม้จะไม่ผิดกฎหมายโดยตรง แต่ก็อยู่นอกขอบเขตของการเก็บภาษีหรือการคุ้มครองแรงงาน (ILO, 2018) เศรษฐกิจลักษณะนี้มีสัดส่วนสูงในประเทศกำลังพัฒนารวมถึงประเทศไทย โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานภาคบริการและเกษตรกรรม สำหรับในประเทศไทย มีลักษณะอยู่กึ่งกลางระหว่าง เศรษฐกิจถูกกฎหมาย กับ เศรษฐกิจใต้ดิน โดยมีข้อกำหนดบางประการที่ยังคลุมเครือไม่ชัดเจนหรือไม่ได้บังคับใช้อย่างเข้มงวด ดังเช่น ตามรายงาน BBC Thai. (2022) เรื่อง การเปิดโปง บ่อนฝาย และความเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่รัฐในไทย รายงานว่าสถานบันเทิงยามค่ำคืน เช่น ฝ้าย บาร์ คาราโอเกะ และสถานบริการนวดบางประเภท มักมีรายได้จำนวนมากจากนักท่องเที่ยวและคนท้องถิ่น โดยบางส่วนมีการจ่ายค่าคุ้มครองให้

เจ้าหน้าที่รัฐ เปิดให้บริการเกินเวลาที่กฎหมายกำหนด มีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และบางแห่งแฝงกิจกรรมทางเพศหรือยาเสพติด โดยทั้งหมดนี้อาจอยู่ในรูปแบบที่ไม่สามารถตรวจสอบได้จากหน่วยงานภาครัฐอย่างชัดเจน ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีเทา แม้สถาบันบางแห่งจะจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย แต่กิจกรรมเบื้องหลังจำนวนมากดำเนินการในลักษณะที่ผิดกฎหมาย หรือไม่อยู่ในการควบคุมอย่างเป็นทางการ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากโดยไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย และอาจก่อให้เกิดอาชญากรรมอื่น ๆ

เศรษฐกิจสีดำ (Black Economy) เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น การค้ายาเสพติด การค้าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย การลักลอบนำเข้าสินค้า ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม (Zhou & Yang, 2020) จากรายงาน (United Nations Office on Drugs and Crime, 2022) กรณีศึกษา สามเหลี่ยมทองคำ ตั้งอยู่ในบริเวณชายแดนไทย ลาว และเมียนมา เป็นพื้นที่ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในฐานะศูนย์กลางการผลิตและลักลอบขนส่งยาเสพติด โดยเฉพาะเฮโรอีนและยาบ้า จากข้อมูลของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) พบว่า เครือข่ายยาเสพติดในภูมิภาคนี้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจหลายพันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ดำเนินอยู่นอกระบบเศรษฐกิจที่เป็นทางการ และเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน การค้ำหนุน และความรุนแรงในท้องถิ่น ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีดำนี้อยู่นอกกฎหมาย ไม่เสียภาษี และสร้างผลกระทบทางลบต่อสังคมและเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เช่น การทุจริต การคอร์รัปชัน และความไม่มั่นคงทางสังคม

เศรษฐกิจสีส้ม (Orange Economy) เป็นแนวคิดที่เน้นการสร้างรายได้ผ่านองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี งานออกแบบ วรรณกรรม รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา เศรษฐกิจสีส้มถือเป็นทางเลือกที่สำคัญในการส่งเสริมมูลค่าเพิ่มและอัตลักษณ์ท้องถิ่น (UNCTAD, 2022) ตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งหนึ่งกำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ คือ ตลาดน้ำอ้อยเป็นตลาดชุมชนเชิงวัฒนธรรมหรือตลาดวิถีชีวิต ตั้งอยู่ริมแม่น้ำภาชี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยชุมชนชาวกะเหรี่ยงและชาวบ้านในพื้นที่ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมวัฒนธรรม เช่น การใส่บาตรพระริมแพไม้ การแสดงพื้นบ้าน การแต่งกายแบบชาติพันธุ์ และการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นบ้าน ความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีส้ม มีการสร้างรายได้จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ส่งเสริมธุรกิจสร้างสรรค์ในชุมชน เช่น ผ้าทอ เครื่องจักสาน อาหารท้องถิ่น และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ที่ผสมผสาน ศิลปะ วัฒนธรรม และ ธรรมชาติ เป็นต้น

เศรษฐกิจสีทอง (Gold Economy) เน้นการใช้ ผู้สูงอายุ เป็นแรงขับเคลื่อนหลักในระบบเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งก่อให้เกิดโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจในหลายมิติ เช่น ธุรกิจดูแลสุขภาพ อาหารปลอดภัย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เทคโนโลยีเพื่อผู้สูงอายุ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์คุณภาพ

ชีวิตของผู้สูงอายุ เศรษฐกิจสีทองจึงเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มผ่านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และยังสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง (UNESCAP, 2022; สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ในประเทศไทยโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น ที่จังหวัดเชียงใหม่และประจวบคีรีขันธ์ มุ่งส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่ตอบโจทย์กลุ่มผู้สูงอายุ เช่น สปา สมุนไพร โปรแกรมฟื้นฟูสุขภาพ และสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสะดวกปลอดภัย ส่งผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนในพื้นที่และการจ้างงานในท้องถิ่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) ความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจสีทอง การสร้างงานใหม่ เป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น สุขภาพ โภชนาการ เทคโนโลยี และการออกแบบที่อยู่อาศัย เกิดเป็นกลุ่มอาชีพใหม่ที่มีความต้องการแรงงานเฉพาะทาง และการขับเคลื่อนนวัตกรรม เป็นการออกแบบเทคโนโลยีที่ช่วยผู้สูงอายุ เช่น IoT, Smart Home, AI ในการตรวจสอบสุขภาพซึ่งเป็นกระตุ้นการวิจัยและพัฒนาที่ก่อให้เกิดเศรษฐกิจฐานความรู้

เศรษฐกิจสีแดง (Red Economy) เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ อุตสาหกรรมทหาร และกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความขัดแย้ง เช่น ประเทศไทยมีหน่วยงานรัฐ เช่น สถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (DTI) และ องค์การอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ (สอ.ปค.) ซึ่งมีบทบาทในการวิจัย พัฒนา และผลิตยุทโธปกรณ์ภายในประเทศ เช่น ปืน ปืนกล และรถยนต์หุ้มเกราะสำหรับใช้ในการกิจของกองทัพ ถือเป็นความพยายามในการสร้างอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของตนเอง ซึ่งมีผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการจ้างงาน ความสามารถด้านเทคโนโลยี และการลดการพึ่งพาการนำเข้า (DTI, 2023) ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ รัฐบาลมีแนวโน้มใช้นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเพื่อผลักดันการลงทุนในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยมองว่าความมั่นคงคือรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว และการจัดซื้อยุทโธปกรณ์จากต่างประเทศมาพร้อมกับเงื่อนไขการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างทักษะภายในประเทศในด้านวิศวกรรม ความปลอดภัยไซเบอร์ และเทคโนโลยีขั้นสูงอื่น ๆ

เศรษฐกิจสีชมพู (Pink Economy) เป็นเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการบริโภคและกำลังซื้อของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ+) โดยกลุ่มนี้มีกำลังซื้อสูง มีพฤติกรรมบริโภคเฉพาะกลุ่ม และนิยมใช้สินค้าหรือบริการที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง รวมถึงนิยมสนับสนุนแบรนด์ที่มีนโยบายเปิดรับความหลากหลายและมีจุดยืนด้านสิทธิมนุษยชน (Flores et al., 2020) มีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจหลากสีอื่น ๆ เช่น เศรษฐกิจสีม่วง (Purple Economy) เน้นการใช้วัฒนธรรมเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ กลุ่ม LGBTQ+ มีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ศิลปะ แฟชั่น ดนตรี และสื่อบันเทิง ซึ่งช่วยผลักดันเศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรม เช่น แบรนด์ระดับโลก เช่น Apple, Levi's, และ IKEA มีแคมเปญที่สนับสนุน LGBTQ+ เช่น การออกสินค้ารุ่นพิเศษช่วง Pride Month หรือการจ้างงานและสนับสนุนสวัสดิการสำหรับพนักงาน LGBTQ+ นอกจากนี้ยังมีธุรกิจขนาดเล็กที่ออกแบบสินค้าแฟชั่น

เครื่องประดับ หรือบริการความงามเฉพาะกลุ่ม เช่น แบรินด์ที่ผลิตเสื้อผ้าไร้เพศ (gender-neutral fashion) ซึ่งตอบโจทย์กลุ่มผู้บริโภคในเศรษฐกิจสีชมพู (Witeck, 2014)

เศรษฐกิจสีขาว (White Economy) เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยกิจกรรมหรือธุรกิจที่มุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรม ความโปร่งใส และกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต สุขภาพ ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมของประชาชนอย่างยั่งยืน ธุรกิจ เศรษฐกิจสีขาวจะให้ความสำคัญกับจริยธรรมทางธุรกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน เช่น ธุรกิจด้านสุขภาพ การศึกษา อาหารปลอดภัย ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก และเทคโนโลยีสะอาด เช่น การทำเกษตรอินทรีย์เป็นอีกหนึ่งรูปแบบของเศรษฐกิจสีขาวที่สนับสนุนการผลิตอาหารปลอดภัย โดยไม่ใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลง ซึ่งนอกจากจะลดผลกระทบต่อสุขภาพของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่เกษตรกร เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาคุณ จังหวัดสกลนคร ที่ผลิตข้าวอินทรีย์ส่งออกไปยังยุโรปและญี่ปุ่น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563) มีความเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจในชุมชนเพื่อผลิตสินค้าที่มีคุณธรรมและจริยธรรม เช่น ผลิตภัณฑ์สุขภาพ สมุนไพร หรืออาหารปลอดภัยซึ่งเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก

เศรษฐกิจสีน้ำตาล (Brown Economy) เป็นเศรษฐกิจที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ การใช้พลังงานจากฟอสซิล และกระบวนการผลิตที่ก่อให้เกิดมลภาวะหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ (UNEP, 2011) เศรษฐกิจสีน้ำตาลมีความเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศที่เน้นการผลิตและการเติบโตโดยไม่ใส่ใจต่อผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม ระบบเศรษฐกิจที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างเข้มข้นและมุ่งเน้นกำไรระยะสั้น อาจช่วยกระตุ้น GDP ในระยะสั้น แต่ก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพจากมลพิษ การเสื่อมโทรมของดิน น้ำ และอากาศ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบกลับต่อเศรษฐกิจอีกทอดหนึ่ง เช่น ภัยแล้งที่กระทบต่อการเกษตร หรืออุทกภัยที่ทำลายโครงสร้างพื้นฐาน ตัวอย่าง การใช้รถยนต์เครื่องยนต์สันดาปภายใน (ICE Vehicles) การพึ่งพาการคมนาคมที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น น้ำมันเบนซินหรือดีเซล เป็นแหล่งมลพิษทางอากาศในเมืองใหญ่ และปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างมหาศาล ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของเศรษฐกิจสีน้ำตาล เช่น กรุงเทพมหานคร มีปัญหาฝุ่น PM2.5 ส่วนหนึ่งเกิดจากการคมนาคมแบบดั้งเดิม

เศรษฐกิจสีม่วง (Purple Economy) เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่เน้นการบูรณาการระหว่างวัฒนธรรม ศิลปะ และเศรษฐกิจ โดยตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมทั้งในเชิงสัญลักษณ์และเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้และความยั่งยืนให้กับชุมชน สังคม และประเทศชาติ แนวคิดนี้เน้นว่าศิลปวัฒนธรรมไม่ใช่เพียงแค่เรื่องอัตลักษณ์หรือความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานหัตถกรรม อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ สินค้า GI (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) และการส่งออกสินค้า

วัฒนธรรมได้อีกด้วย (UNESCO, 2011) แนวคิดนี้จึงมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) และ ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจควบคู่กับการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเศรษฐกิจสีม่วงมีความเชื่อมโยงในหลายมิติ ได้แก่ มิติทางวัฒนธรรม เป็นฐานของการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการ โดยเน้นการนำอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่ม มิติทางสังคม เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น มิติทางเศรษฐกิจเพื่อช่วยสร้างรายได้ กระจายความมั่งคั่ง และพัฒนาอุตสาหกรรมท้องถิ่นในรูปแบบที่ยั่งยืน และวัฒนธรรมสามารถเป็นพลังอ่อนละมุน (soft power) ที่ส่งออกไปยังระดับนานาชาติ เช่น อาหารไทย มวยไทย หรือศิลปะไทย เป็นต้น

เศรษฐกิจสีเงิน (Silver Economy) เป็นแนวคิดทางเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ หรือพัฒนาส่งเสริมสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของประชากรสูงวัย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่องในหลายประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ เช่น ญี่ปุ่น เยอรมนี และไทย กล่าวคือ กลุ่มประชากรสูงวัยมักมีรายได้ที่มั่นคงจากเงินบำนาญหรือทรัพย์สินสะสม และมีเวลาว่างมากกว่ากลุ่มวัยทำงาน จึงเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการบริโภคสินค้าและบริการเฉพาะทาง เช่น การแพทย์ สุขภาพ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงบริการทางการเงิน เช่น การวางแผนมรดก หรือประกันสุขภาพ ธุรกิจประเภทหนึ่งที่ได้รับคามนิยมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก คือ ธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ หรือ "เนิร์สซิงโฮม" ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในสังคมไทย เนื่องจากครอบครัวในเมืองใหญ่มีขนาดเล็กและไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างใกล้ชิด บริการที่จัดสรรมาเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น อาหารเฉพาะทาง กิจกรรมกายภาพบำบัด และการดูแลทางการแพทย์ ช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจสีเงินและสร้างงานในภาคบริการสุขภาพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) ความต้องการในกลุ่มผู้สูงอายุเป็นแรงผลักดันให้เกิดการลงทุนในภาคสุขภาพ เทคโนโลยี และการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (health tourism)

การศึกษาทางเศรษฐศาสตร์ร่วมสมัยชี้ให้เห็นว่า แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสีมีความเชื่อมโยงแบบบูรณาการ เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจสีส้มสามารถอยู่ภายใต้กรอบของเศรษฐกิจสีเขียวได้ หากกิจกรรมสร้างสรรค์เหล่านั้นส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Chuenchoksan & Nakornthab, 2020) นอกจากนี้ บางกิจกรรมทางเศรษฐกิจอาจมีคุณลักษณะหลายสีในเวลาเดียวกัน เช่น ตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีองค์ประกอบของทั้งเศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจสีส้ม และเศรษฐกิจสีเทาได้ ผู้เขียนได้สรุปตามตารางที่ 1 เพื่อให้เห็นภาพรวมของเศรษฐกิจหลากหลายสีมีรายละเอียด คุณลักษณะ ตัวอย่าง เป้าหมาย และความเสี่ยง เพื่อแสดงภาพของความหลากหลายทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 1 ตารางสรุปเปรียบเทียบแต่ละสี่เศรษฐกิจ

สี่เศรษฐกิจ	คุณลักษณะ	ตัวอย่าง	เป้าหมาย	ความเสี่ยง
สีเขียว	เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	พลังงานแสงอาทิตย์ / ฟาร์มออร์แกนิก	ลดการปล่อยคาร์บอน / สนับสนุน BCG Economy	ต้นทุนเริ่มต้นสูง / ความรู้ด้านเทคนิคจำกัด
สีน้ำเงิน	ใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ทั้งอาหาร พลังงาน และการท่องเที่ยว	เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ / อาหารทะเล	สร้างรายได้จากทะเล โดยไม่ทำลายระบบนิเวศ	ความเสี่ยงโรคมะเร็งของทะเล / การจัดการร่วมหลายฝ่าย
สีเทา	เศรษฐกิจนอกระบบราชการ กำกับหรือคุ้มครองแรงงาน	ตลาดนัด / แรงงานรับจ้างทั่วไป	เพิ่มรายได้ประชาชนในระบบไม่เป็นทางการ	ขาดหลักประกันสังคม / การเสี่ยงภาษี
สีดำ	กิจกรรมเศรษฐกิจผิดกฎหมาย ที่หลีกเลี่ยงการตรวจสอบ	ค้ายา ฟอกเงิน ค้ามนุษย์	ผลประโยชน์ส่วนตัว ผิดกฎหมาย	ทำลายสังคมและศีลธรรม / บั่นทอนความมั่นคง
สีส้ม	เศรษฐกิจสร้างสรรค์และวัฒนธรรม มูลค่าจากงานศิลปะ การแสดง และเอกลักษณ์ท้องถิ่น	ภาพยนตร์ไทย / ผ้าไทย / ตลาดโอ๊ะป่อย	สร้างมูลค่าเพิ่มจากความคิดสร้างสรรค์	การละเมิดลิขสิทธิ์ / ขาดแหล่งทุนและแพลตฟอร์มสนับสนุน
สีทอง	มุ่งเน้นการรองรับสังคมสูงวัย เช่น ธุรกิจดูแลผู้สูงอายุ สุขภาพ อาหารเสริม	ศูนย์ฟื้นฟู / เทคโนโลยี Smart Health	สร้างระบบรองรับ Aging Society	งบประมาณสูง / ขาดแรงงานวัยหนุ่มสาว
สีแดง	อุตสาหกรรมด้านความมั่นคง และกลาโหม	เทคโนโลยีความปลอดภัย/อาวุธ	เพิ่มขีดความสามารถด้านความมั่นคง	ข้อจำกัดเชิงจริยธรรม / งบประมาณสูง
สีชมพู	ขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ตอบโจทย์ LGBTQ+ มุ่งสร้างความหลากหลายและครอบคลุม	ธุรกิจแฟชั่น / งานอีเวนต์ / คอนเทนต์ LGBTQ+	สร้างตลาดเฉพาะกลุ่ม / เพิ่มความเท่าเทียม	การตีตรา / กีดกันทางสังคม
สีขาว	เศรษฐกิจคุณธรรม เน้นความโปร่งใส จริยธรรม และธรรมาภิบาล	ธุรกิจ ESG / การจัดซื้อจัดจ้างโปร่งใส	สร้างองค์กรคุณธรรม ลดคอร์รัปชัน	แรงจูงใจต่ำในระบบทุนนิยม / ทำลายการเปลี่ยนพฤติกรรม
สีน้ำตาล	อุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรสูง สร้างมลพิษสูง	ถ่านหิน / เหมืองแร่ / โรงงานเคมี	ขยายเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว	ทำลายสิ่งแวดล้อม / เสี่ยงสุขภาพ
สีม่วง	การศึกษา ความรู้ วิจัย นวัตกรรม	R&D / AI / สถาบันการศึกษา	สร้างทุนมนุษย์	ภาวะสมองไหล
สีเงิน	การเงินดิจิทัล / เทคโนโลยีทางการเงิน	e-Wallet / Blockchain / FinTech	การเข้าถึงทางการเงิน	ความเสี่ยงด้านไซเบอร์ / ทางธุรกรรมการเงิน

สรุปได้ว่า แนวคิดเศรษฐกิจหลากสีเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคใหม่ โดยเปิดทางให้การวางนโยบายทางเศรษฐกิจมีความยืดหยุ่นมากขึ้น และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายหลายมิติทั้งสี่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างครอบคลุม แนวคิดเหล่านี้ช่วยให้เราเข้าใจโลกเศรษฐกิจแบบองค์รวม เห็นทั้งโอกาสและความท้าทายในแต่ละภาคส่วน และชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจไม่ได้เป็นเพียงเรื่อง

ตัวเลขหรือผลกำไร แต่เป็นเรื่องของชีวิตผู้คน ทรัพยากรโลก และอนาคตของสังคมโดยรวม ในโลกยุคปัจจุบัน เศรษฐกิจไม่ได้มีเพียงแค่คำว่าการผลิตหรือการบริโภคเท่านั้น แต่ยังสะท้อนมิติทางสังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และจริยธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถอธิบายผ่าน "เศรษฐกิจหลากหลายสี" โดยแต่ละสีเป็นตัวแทนของประเด็นหรือกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันออกไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารที่เกี่ยวข้อง และ แนวคิดทางเศรษฐกิจหลากหลายสี ผู้เขียนสังเคราะห์องค์ความรู้ประเด็นสำคัญ ดังนี้.

1) เป็นกรอบแนวความคิดใหม่เพื่ออธิบายเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน กล่าวคือ แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสี (Multi-colored Economy) เป็นการขยายกรอบความเข้าใจระบบเศรษฐกิจที่ไม่จำกัดอยู่เพียงเศรษฐกิจแบบเป็นทางการ (formal economy) หรือเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวเท่านั้น แต่ครอบคลุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกประเภท ทั้งเศรษฐกิจนอกระบบ ใต้ดิน และเชิงสังคม-สิ่งแวดล้อม โดยใช้ "สี" ต่างๆ แทนมิติหรือเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น สีเขียวแทนความยั่งยืน สีเทาแทนกิจกรรมที่อยู่นอกกฎหมาย สีส้มแทนอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น แนวคิดนี้ช่วยให้สามารถเข้าใจภาพรวมเศรษฐกิจที่ซับซ้อน และวางนโยบายที่ยืดหยุ่นต่อบริบทต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น เช่น ในจังหวัดเชียงราย มีการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนกาแฟอินทรีย์ ที่ไม่เพียงแค่นำการผลิตปลอดสาร (เศรษฐกิจสีเขียว) แต่ยังใช้เรื่องราวของชนเผ่าอาข่าและกระบวนการค้าเมล็ดแบบดั้งเดิม (เศรษฐกิจสีขาวและสีส้ม) เข้ามาเป็นจุดขายในเชิงวัฒนธรรมและสุขภาพ ทำให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงกว่ากาแฟเชิงพาณิชย์ทั่วไป นอกจากนี้ ในช่วงแรกกลุ่มวิสาหกิจยังไม่สามารถจดทะเบียนได้อย่างเป็นทางการ (เศรษฐกิจสีเทา) แต่ภาครัฐได้เข้ามาช่วยสนับสนุนให้เข้าสู่ระบบโดยไม่ตัดทอนศักยภาพที่แท้จริง (วิฑูรย์ & ชูเกียรติ, 2565)

2) เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งเศรษฐกิจหลากหลายสีไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญแค่เรื่อง ผลผลิต หรือ ผลิภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประเด็นทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น เศรษฐกิจสีแสดมุ่งลดความเหลื่อมล้ำ เศรษฐกิจสีม่วงและสีส้มเน้นการใช้วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ขณะที่เศรษฐกิจสีเงินและสีทองรองรับการเปลี่ยนแปลงเชิงประชากร โดยเฉพาะสังคมผู้สูงอายุ กรอบความคิดนี้สะท้อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เชื่อมโยงมนุษย์ ธรรมชาติ และทุนวัฒนธรรมอย่างกลมกลืน เศรษฐกิจแต่ละสีไม่ได้แยกขาดจากกัน แต่สามารถเชื่อมโยงและซ้อนทับกันได้ เช่น ตลาดท่องเที่ยวโดยชุมชน อาจเป็นทั้งเศรษฐกิจสีเขียว (เน้นความยั่งยืน), เศรษฐกิจสีส้ม (ใช้ทุนทางวัฒนธรรม), และเศรษฐกิจสีเทา (ไม่จดทะเบียนทางการค้าอย่างเป็นทางการ) ทำให้เกิดความจำเป็นในการทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงระบบ และจัดการเศรษฐกิจแบบบูรณาการมากขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมและตอบโจทย์ได้ทุกด้าน เช่น ตลาดโอ๊ะป่อย

จังหวัดราชบุรี คือพื้นที่ที่สะท้อนแนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายอย่างชัดเจน โดยเป็นตลาดวัฒนธรรมที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน ซึ่งมีการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรม เช่น พิธีทำบุญยามเช้า (เศรษฐกิจสีม่วง) การแสดงพื้นบ้าน (เศรษฐกิจสีส้ม) และการจำหน่ายอาหารปลอดสาร (เศรษฐกิจสีเขียว) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

3) การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายในประเทศไทย กล่าวคือ ประเทศไทยมีลักษณะของเศรษฐกิจหลากหลาย เช่น การค้าขายริมทาง (เศรษฐกิจสีเทา), ตลาดท่องเที่ยววัฒนธรรม (เศรษฐกิจสีส้มและม่วง), การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ (สีเขียวและขาว) หรือกิจกรรมของกลุ่ม LGBTQ+ (สีชมพู) แต่ยังคงขาดนโยบายที่บูรณาการอย่างเป็นระบบ แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายจึงสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการออกแบบนโยบายที่ตอบสนองความหลากหลายทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น เช่น โครงการ ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว LGBTQ+ ในกรุงเทพฯ เช่น งาน “บางกอกไพรด์” ได้รับการยอมรับว่าเป็นกิจกรรมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีชมพู โดยไม่เพียงเน้นการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม แต่ยังสร้างพื้นที่ความเข้าใจทางสังคมและสิทธิมนุษยชน ซึ่งเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจสีแดง (ลดความเหลื่อมล้ำ) โครงการเช่นนี้จึงสะท้อนว่า นโยบายไม่ควรมองเพียงผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจในเชิงตัวเลข แต่ควรมองคุณค่าเชิงสังคมและวัฒนธรรมร่วมด้วย (UNDP, 2020)

4) ความท้าทายของการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหลากหลาย แม้เศรษฐกิจหลากหลายจะเป็นแนวคิดที่ทันสมัยและครอบคลุม แต่การเปลี่ยนผ่านจากระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมยังเผชิญอุปสรรคหลายด้าน เช่น ความไม่สมดุลในการกระจายรายได้ การขาดกลไกสนับสนุนที่ชัดเจน ปัญหาสิ่งแวดล้อม และความไม่เข้าใจของภาคนโยบาย ความเข้าใจพลวัตของเศรษฐกิจแต่ละสีจึงมีความสำคัญต่อการออกแบบนโยบายที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในโลกยุคหลังโควิด-19 ที่มีการเปลี่ยนแปลงเร็วและรุนแรง เช่น ในพื้นที่รอยต่อชายแดนภาคใต้ เช่น อำเภอสุไหงโก-ลก มีผู้ค้ารายย่อยจำนวนมากประกอบกิจการแบบไม่จดทะเบียน (เศรษฐกิจสีเทา) และเป็นกิจกรรมที่มีมิติทางวัฒนธรรมอิสลามอย่างชัดเจน (เศรษฐกิจสีม่วง) แต่การจัดการยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของระบบราชการและความไม่เข้าใจเรื่องมิติหลากหลายของเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดปัญหาในการกำหนดนโยบาย เช่น การบังคับใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งอาจนำไปสู่การต่อต้านหรือความไม่ร่วมมือจากชุมชน แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายจึงเสนอทางเลือกที่ “มองเห็น” ระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการอย่างมีคุณค่า ไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมายเพียงอย่างเดียว (ธนวรรณ, 2563)

สรุป

การใช้แนวคิดเศรษฐกิจหลากหลายสามารถเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการกำหนดทิศทางเศรษฐกิจระดับประเทศ โดยเฉพาะการออกแบบนโยบายแบบ “บูรณาการ” ที่ไม่จำกัดอยู่ในกรอบเศรษฐกิจแบบที่วัดเป็นตัวเลข หรือ พิจารณาจากผลิตภัณฑ์มวลรวมใน

ประเทศเท่านั้น ทั้งนี้ผู้เขียนได้เสนอแนวทางในเชิงกลยุทธ์ที่ให้ภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการ 4 แนวทางสำคัญ ได้แก่ 1.ควรจัดให้มีการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจหลากหลายในสังคมไทย โดยเฉพาะกลุ่มผู้กำหนดนโยบาย นักธุรกิจ ประชาชนทั่วไป ผ่านสื่อสถาบันการศึกษา และสื่อสังคมออนไลน์ 2.เสนอให้มีการจัดทำฐานข้อมูลเศรษฐกิจหลากหลายที่สามารถระบุขนาด บทบาท และความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจแต่ละประเภทเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย 3.ควรการปรับกลไกสนับสนุนเศรษฐกิจใหม่ เช่น การจัดระบบประมาณแบบบูรณาการข้ามกระทรวง หรือการสร้างแพลตฟอร์มกลางเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและทุนวัฒนธรรม และ 4.ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่จะใช้เศรษฐกิจหลากหลายเป็นกรอบในการพัฒนาแต่ละท้องถิ่น เช่น พื้นที่ชายแดนที่มีเศรษฐกิจเทาและวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นหรือเขตเมืองที่มีศักยภาพเศรษฐกิจสีส้มและชมพู เป็นต้น ดังนั้น เศรษฐกิจหลากหลายเป็นมากกว่ากรอบแนวคิดทางสัญลักษณ์ แต่เป็น "เครื่องมือทางนโยบาย" ที่ช่วยทำให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มีความครอบคลุม ความยืดหยุ่น และความยั่งยืนในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและไร้พรมแดน ทั้งยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มที่มักถูกมองข้ามในระบบเศรษฐกิจเดิม โดยหากนำไปใช้จริงในเชิงนโยบายจะทำให้ประเทศไทยสามารถออกแบบอนาคตทางเศรษฐกิจที่ตอบโจทย์ความเป็นธรรมและคุณค่าร่วมของสังคมได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). รายงานสถิตินักท่องเที่ยวและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ธนวรรณ พลวิชัย. (2563). เศรษฐกิจนอกระบบไทย: ขนาด ผลกระทบ และนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเศรษฐกิจการคลัง.
- วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ & ชูเกียรติ โอภาสวงศ์. (2565). เศรษฐกิจสีเขียว: แนวทางใหม่สู่ความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2566). ตลาดโอ๊ะป่อย: ต้นแบบตลาดวัฒนธรรมสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.cea.or.th>
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2022). ฐานข้อมูลธุรกิจนวัตกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.nia.or.th>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สถิติประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2563). การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่เศรษฐกิจฐานราก. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.oae.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานการพัฒนาเศรษฐกิจ

- ฐานราก: กรณีตลาดโอ๊ะป่อย จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ: สศช.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *รายงานสถานการณ์สังคมไทย ไตรมาสที่ 1 ปี 2566*. กรุงเทพฯ: สศช.
- BBC Thai. (2022, August 5). *เปิดโปงข้อ-พับเกี่ยวกับความเชื่อมโยงเจ้าหน้าที่รัฐ*. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-62435981>
- Chuenchoksan, S., & Nakornthab, D. (2020). *Thailand's post-COVID-19 economic strategy*. Puey Ungphakorn Institute for Economic Research Discussion Paper, 141.
- Defense Technology Institute. (2023). *Defense Technology Institute annual report 2023*. Ministry of Defense.
- Flores, A. R., Brown, T. N. T., & Gates, G. J. (2020). *LGBT purchasing power and Economic impact*. Williams Institute, UCLA School of Law.
- ILO. (2018). *Women and men in the informal economy: A statistical picture* (3rd ed.). International Labour Office.
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2021). *Climate change 2021: The Physical science basis*. Cambridge University Press. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.ipcc.ch>
- Jackson, T. (2023). *Post growth: Life after capitalism*. Polity Press.
- Milanovic, B. (2016). *Global inequality: A new approach for the age of globalization*. Harvard University Press.
- Pan Nanotech Co., Ltd. (2022). About us. เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.pannanotech.com>
- Peng, Z., Liu, Y., & Wu, Y. (2024). *Rethinking economic transition through color economies*. *Journal of Socio-Economic Studies*, 47(1), 12–31. เรียกใช้เมื่อ 23 พฤษภาคม 2568 จาก <https://doi.org/10.1016/j.soec.2024.01.005>
- Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century*. Harvard University Press.
- PTT Global Chemical Public Company Limited. (2023). *Sustainability report 2023*. เรียกใช้เมื่อ 30 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.pttgcgroup.com/en/sustainability/download-center>
- Putnam, R. D. (2007). *E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century*. *Scandinavian Political Studies*, 30(2), 137–174.
- Satell, G. (2022). *What is the white economy?* Forbes. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2568

- จาก <https://www.forbes.com/sites/gregsatell/2022/01/12/what-is-the-white-economy>
- Schneider, F. (2012). *The shadow economy and work in the shadow: What do we (not) know?* IZA Discussion Paper No. 6423.
- Sen, A. (2006). *Identity and violence: The illusion of destiny*. W. W. Norton & Company.
- UNCTAD. (2022). *Creative economy outlook 2022*. United Nations Conference on Trade and Development.
- United Nations Development Programme (UNDP). (2020). *Tolerance but not inclusion: A national survey on experiences of discrimination and social attitudes towards LGBT people in Thailand*. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.th.undp.org/>
- UNEP. (2011). *Towards a green economy: Pathways to sustainable development and poverty eradication*. United Nations Environment Programme.
- UNESCO. (2011). *The power of culture for development*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- UNESCAP. (2022). *Unlocking the potential of the silver economy in Asia-Pacific*. United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2022). *The golden triangle Methamphetamine trade and regional security*. UNODC Regional Office for Southeast Asia and the Pacific.
- Williams, C. C., & Windebank, J. (2020). *Informal employment in developed and Developing economies*. Routledge.
- Witeck, B. (2014). *LGBT purchasing power: The \$884 billion opportunity*. Forbes. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.forbes.com/sites/witeck/2014/10/21/lgbt-purchasing-power>
- World Bank. (2006). *Measuring the informal economy*. World Bank.
- World Bank. (2017). *The potential of the blue economy: Increasing long-term benefits of the sustainable use of marine resources for small island developing states and coastal least developed countries*. World Bank.
- Zhou, Y., & Yang, L. (2020). *Color-coded economics: Understanding development Through economic “colors.”* Asian Economic Review, 62(3), 245–266.

ห้องน้ำในฐานะพื้นที่ทางเศรษฐศาสตร์การเมือง: วิชาวิธีของการเข้าถึง ทรัพยากรสาธารณะกับอัตลักษณ์ทางเพศ*

RESTROOMS AS POLITICO-ECONOMIC SPACES: A DIALECTIC OF PUBLIC RESOURCE ACCESS AND GENDER IDENTITY

¹ชาวลิต สมพงษ์เจริญ, ²ธีรวุฒิ แสงมณีเดช, ³วิราวรรณ สมพงษ์เจริญ และ ⁴สมชาติ เกตุพันธ์

¹Chaowalit Sompongjaroen, ²Thirawut Saengmaneedech, ³Wirawan Sompongjaroen & ⁴Somchart Ketpan

^{1, 4}สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Program in Law, Faculty of Humanities and Social Sciences, Muban Chombueng Rajabhat University, Thailand

²สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Program in General Management, Faculty of Management Science, Muban Chombueng Rajabhat University, Thailand

³สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Program in History, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

*Corresponding Author's Email: Dr.somchart2021@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้วิเคราะห์ "ห้องน้ำ" ในฐานะพื้นที่ที่เศรษฐศาสตร์การเมืองและอัตลักษณ์ทางเพศมาบรรจบกัน โดยสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะกับการนิยามและควบคุมอัตลักษณ์ทางเพศ พร้อมเปรียบเทียบกรอบกฎหมายสากลกับบริบทไทย การวิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เอกสารและแนวคิดจาก Foucault, Butler รวมถึงทฤษฎีสตรีนิยมทางกฎหมาย

ผลการศึกษาชี้ว่าห้องน้ำเป็นพื้นที่ที่สะท้อนพลวัตอำนาจและความไม่เท่าเทียมทางสังคม การแบ่งแยกห้องน้ำตามเพศกำเนิดตอกย้ำโครงสร้างอำนาจที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะกลุ่มข้ามเพศและนอนไบนารี ทั้งด้านสุขภาพและสังคม กฎหมายระหว่างประเทศมีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนกว่าไทยในการรับรองสิทธิบุคคลข้ามเพศ และ *juridical subjectivity*

บทความจึงเสนอแนวคิด "รีโอโครงสร้าง" ความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับห้องน้ำ เพื่อสร้าง "พื้นที่แห่งการยอมรับ" ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการก่อร่างสังคมที่ยุติธรรม การเปลี่ยนผ่านสู่ห้องน้ำที่เท่าเทียมไม่ใช่เพียงแค่การออกแบบ แต่คือการช่วงชิงความหมายและอำนาจในการกำหนดตัวตนในพื้นที่สาธารณะ รวมถึงการก่อร่าง *normative force* ของสิทธิมนุษยชน

* Received 15 June 2025; Revised 21 June 2025; Accepted 25 June 2025

คำสำคัญ : ห้องน้ำสาธารณะ, เศรษฐศาสตร์การเมือง, อัตลักษณ์ทางเพศ, กฎหมายเปรียบเทียบ, ทฤษฎีวิพากษ์

Abstract

This article analyzes the **"restroom"** as a space where political economy and gender identity converge. It explores the relationship between the allocation of public resources and the definition and control of gender identity, while comparing international legal frameworks with the Thai context. The research employs documentary analysis and draws on concepts from Foucault, Butler, and feminist legal theories.

The findings indicate that restrooms are spaces reflecting power dynamics and social inequality. The binary segregation of restrooms by birth-assigned sex reinforces an unjust power structure, negatively impacting LGBTQ+ individuals, particularly transgender and non-binary people, in terms of health and social participation. International law is clearly more progressive than Thai law in recognizing the rights and **juridical subjectivity** of transgender individuals.

The article therefore proposes **"deconstructing"** conventional understandings of the restroom to create a **"space of acceptance,"** a crucial foundation for building a just society. The shift toward equitable restrooms is not merely a design issue; it is a contestation over meaning and the power to define oneself in public spaces, and the forging of human rights' **normative force**.

Keyword : Public Restrooms, Political Economy, Gender Identity, Comparative Law, Critical Theory

บทนำ

แม้ห้องน้ำจะเป็นเพียงองค์ประกอบเล็ก ๆ ในพื้นที่สาธารณะ ทว่ากลับสะท้อนความขัดแย้งเชิงโครงสร้างสังคมอย่างชัดเจน หากมองผ่านเลนส์เศรษฐศาสตร์การเมือง และทฤษฎีอัตลักษณ์ ห้องน้ำมิใช่เพียงสถานที่ปลดทุกข์ หากกลายเป็นพื้นที่แห่งการต่อรองทางอำนาจ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเพศสภาพ (Foucault, 1977; Fraser, 2003; Soja, 2010) ความท้าทายเกี่ยวกับการเข้าถึง ออกแบบ และควบคุมห้องน้ำสาธารณะได้กลายเป็นประเด็นถกเถียงระดับโลก โดยเฉพาะเมื่อเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ทางเพศที่ตั้งคำถามต่อระเบียบแบบแผนทวิลักษณ์ (gender binary) (Butler, 1990; Hatzenbuehler, 2009)

ในมิติเศรษฐศาสตร์การเมือง ห้องน้ำสาธารณะจึงถูกวิเคราะห์ในฐานะ “ทรัพยากรกึ่งสาธารณะ” ที่สะท้อนการจัดสรรอำนาจ และทรัพยากรในสังคมอย่างลึกซึ้ง (Hardin, 1968; Ostrom, 1990)

คำถามสำคัญไม่ได้อยู่ที่ว่าห้องน้ำควรถูกสร้าง "ตรงไหน" แต่คือใครสามารถ "เข้าถึง" ได้ ใคร "ถูกกันออกไป" และใครต้องแบกรับต้นทุน (Soja, 2010) การจำกัดการเข้าถึงของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ย่อมส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (United Nations Human Rights Office of the High Commissioner for Human Rights, n.d.) ยิ่งไปกว่านั้น ระบบเพศแบบทวิลักษณ์ที่แบ่งแยกห้องน้ำตามเพศกำเนิด กลับกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อบุคคลข้ามเพศ บุคคลนอนไบนารี และผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลาย (Herman, 2013; Seelman, 2016) หลายคนเผชิญความไม่ปลอดภัย ความอับอาย และความรุนแรง ซึ่งกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต และการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีนัยสำคัญ (James et al., 2016)

ในบางประเทศ มีการผลักดันสิทธิการใช้ห้องน้ำที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศทั้งในระดับกฎหมาย และนโยบาย (Grant et al., 2011; Human Rights Watch, 2016) การเปรียบเทียบบริบทเหล่านี้กับประเทศไทยจะช่วยให้เข้าใจพลวัตของปัญหา และเป็นการเปิดพื้นที่แก่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่มองเห็นว่าทุกคนเป็นมนุษย์มากกว่าการมองเพศกำเนิดเพียงชายหรือหญิง

ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ "ห้องน้ำ" ในฐานะ "พื้นที่การเมืองของเพศ" ที่สะท้อนอำนาจ การควบคุม และการต่อสู้เพื่อความเสมอภาค โดยใช้กรอบแนวคิดวิภาษวิธี และทฤษฎีวิพากษ์ ควบคู่กับการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมาย และนโยบายระหว่างประเทศ เพื่อเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยที่แท้จริง

ห้องน้ำในฐานะทรัพยากรสาธารณะ: มุมมองทางเศรษฐศาสตร์การเมืองและประวัติศาสตร์กฎหมาย

การทำความเข้าใจ "ห้องน้ำ" ในฐานะที่เป็นเพียงมากกว่าสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนบุคคล จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพิจารณาสถานะในทางเศรษฐศาสตร์การเมือง และบริบททางประวัติศาสตร์กฎหมายที่หล่อหลอมการรับรู้ และการจัดการทรัพยากรเหล่านี้ ส่วนนี้จึงสำรวจตรวจสอบแนวคิดดังกล่าวเพื่อสร้างรากฐานความเข้าใจสำหรับการวิเคราะห์ประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศในส่วนต่อไป ดังนี้

1. ห้องน้ำ: ทรัพยากรกึ่งสาธารณะที่รัฐต้องใส่ใจ การมองห้องน้ำผ่านมิติเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยเฉพาะแนวคิด "ทรัพยากรสาธารณะ" และ "ทรัพยากรส่วนรวม" ของ Hardin (1968) และ Ostrom (1990) เผยให้เห็นว่า แม้ทรัพยากรเหล่านี้จะไม่บริสุทธิ์เท่าอากาศ แต่ห้องน้ำสาธารณะเป็น "club goods" หรือ "quasi-public goods" ซึ่งมีการจำกัด

ผู้ใช้ และจะแออัดเมื่อใช้พร้อมกันมากเกินไป (Cornes & Sandler, 1996; Samuelson, 1954) หากไร้การจัดการที่ดี จะเกิด "โศกนาฏกรรมของทรัพยากรส่วนรวม" ที่ Hardin (1968) ชี้ไว้ว่า ย่อมนำไปสู่ความเสื่อมทราม ความไม่ปลอดภัย และกลายเป็น "จุดอ่อน" ด้านสุขภาพ และศักดิ์ศรีของเมือง ดังนั้น ภาครัฐจึงควรมีบทบาทสำคัญในการจัดหาและการกำกับดูแล เพื่อป้องกันการขาดแคลน หรือการกีดกันกลุ่มที่มีอัตลักษณ์ทางเพศที่เปราะบาง

2. รัฐและตลาด: ใครคือผู้ดูแลสิทธิในการเข้าถึง? รัฐมีบทบาทสำคัญในการ "ประกันสิทธิในการเข้าถึงห้องน้ำ" ผ่านกฎหมายและมาตรฐานสุขอนามัย (เช่น กฎหมายสาธารณสุข) ส่วนกลไกตลาดแม้มีส่วนร่วมในการจัดทำบริการห้องน้ำ แต่ทว่ามักจำกัดเฉพาะ "ลูกค้า" ที่เข้าใช้บริการเท่านั้น (Le Grand, 1991) ดังนั้น การพึ่งพากลไกตลาดมากเกินไปอาจกีดกันกลุ่มคนบางกลุ่ม อาทิ คนไร้บ้าน หรือผู้มีรายได้น้อย ให้ออกจากห้องน้ำซึ่งเป็นทรัพยากรพื้นฐานนี้โดยไม่ได้รับบริการ ห้องน้ำจึงมีใช้เพียง "สิ่งปลูกสร้าง" แต่เป็นเครื่องมือสะท้อนนโยบายของรัฐว่ารัฐยึดมั่นในความเสมอภาคนี้ หรือปล่อยให้ตลาดเป็นผู้ชี้หน้า ซึ่งผู้เขียนเชื่อว่ารัฐต้องมีบทบาทหลักในการวางแผน กำกับดูแล และลงทุนโดยตรง เพื่อให้การเข้าถึงห้องน้ำสาธารณะอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานโดยเสมอภาคสำหรับทุกคน

3. ประวัติศาสตร์ห้องน้ำ: จากสุขาภิบาลสู่กลไกควบคุมอำนาจ ห้องน้ำสาธารณะมักถูกถกเถียงเข้ากับประวัติศาสตร์การเมือง ระบบสุขาภิบาล และการจัดระเบียบสังคมอย่างลึกซึ้ง (Hamlin, 1990) การปฏิรูประบบสุขาภิบาลในศตวรรษที่ 19 แม้จะเกิดจากความห่วงใยสุขภาพของประชาชนในรัฐ แต่ Foucault (1977) กลับชี้ว่าเป็นการใช้ "กลไกควบคุม" อำนาจอันแยบยลและซับซ้อน ห้องน้ำจึงกลายเป็นเครื่องมือหนึ่งในการกำกับพฤติกรรมของผู้คน การกำหนดบทบาททางเพศ และสร้าง "ความปกติ" ให้สังคมผ่าน "ชีวอำนาจ" (biopower) ส่วนในประเทศไทย การจัดการสุขาภิบาลที่เริ่มในรัชสมัยรัชกาลที่ 5 แต่แนวคิด "สิทธิในการเข้าถึงห้องน้ำ" เพิ่งถูกหยิบยกขึ้นมาอย่างจริงจังในภายหลัง การแบ่งห้องน้ำจึงเป็นเรื่องเพียง "ชาย" และ "หญิง" ที่เริ่มชัดเจนในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 โดยมีรากฐานจากอุดมการณ์เกี่ยวกับบทบาททางเพศที่ฝังแน่นในสังคมที่รับรู้การแสดงออกเพียงสองเพศ

4. ต้นทุน-ผลประโยชน์: การประเมินที่เหนือกว่าเศรษฐกิจ การลงทุนสร้างห้องน้ำสาธารณะมิได้เป็นตัวชี้วัดแค่ "ต้นทุนทางเศรษฐกิจ" แต่ต้องพิจารณา "ต้นทุนทางสังคม" ด้วย เช่น ความเสื่อมเสียศักดิ์ศรี หรือคุณภาพชีวิตของผู้คนที่ถูกกีดกัน (Sen, 1999) คำถามสำคัญคือ **ใครได้ใช้ห้องน้ำสะอาดปลอดภัย? ใครถูกละเลย?** ดังนั้น การออกแบบที่ไม่คำนึงถึงความต้องการของกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ สตรีมีครรภ์ ผู้มีอัตลักษณ์ทางเพศ เท่ากับการกีดกันพวกเขาจากทรัพยากรสาธารณะ ดังนั้น "universal design" หรือการออกแบบสถาปัตยกรรมเสมอภาค จึงถูกเสนอเป็นแนวคิดใหม่ เพื่อให้ห้องน้ำสาธารณะเป็นพื้นที่ที่ทุกคนเข้าถึง และใช้งานได้อย่างสะดวกสบายและมีศักดิ์ศรี

5. กฎหมายและมาตรฐาน: ความท้าทายในการบังคับใช้เพื่อทุกคน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับห้องน้ำสาธารณะของไทย (เช่น พ.ร.บ. สาธารณสุข พ.ศ. 2535) มักเน้นไปที่สุขอนามัยเป็นสำคัญ ในขณะที่ต่างประเทศ อาทิ ในสหรัฐอเมริกา หลายรัฐและเมืองมีกฎหมาย หรือแนวปฏิบัติที่บังคับให้ห้องน้ำเดียวในอาคารสาธารณะต้องเป็นห้องน้ำไม่กำหนดเพศ (gender-neutral) และมีมาตรฐานเข้มงวดด้านการเข้าถึงสำหรับคนพิการตาม ADA (Milrose Insights, 2022; ADA Central, 2022; U.S. Access Board, n.d.)

ทว่าในบริบทของไทย การบังคับใช้ และการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยเพื่อตอบสนองอัตลักษณ์ และความหลากหลายทางเพศของมีอัตลักษณ์ทางเพศยังเป็นเรื่องท้าทายที่ยิ่งใหญ่ รวมไปถึงกลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์อื่น เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ สตรีมีครรภ์ ยังคงถูกมองข้ามอย่างเป็นระบบในกฎหมายที่มีอยู่ ซึ่งมักเน้นมิติทางกายภาพสำหรับคนทั่วไป และสุขอนามัยพื้นฐาน แต่ละเลยมิติทางสังคม วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของผู้คน การเข้าใจภูมิหลังเหล่านี้จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญอย่างยิ่ง ก่อนจะก้าวสู่การวิเคราะห์มิติอัตลักษณ์ทางเพศอย่างลึกซึ้งในบทความต่อไป

อัตลักษณ์ทางเพศและการต่อสู้เพื่อการเข้าถึงห้องน้ำ: มิติทางกฎหมายและสังคม

หลังจากพิจารณาห้องน้ำในฐานะทรัพยากรสาธารณะภายใต้กรอบเศรษฐศาสตร์การเมือง และประวัติศาสตร์กฎหมายแล้ว ส่วนนี้จะเจาะลึกความสัมพันธ์อันซับซ้อนระหว่างพื้นที่ห้องน้ำกับอัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของบทความนี้ การแบ่งแยกห้องน้ำตามเพศกำเนิดได้กลายเป็นบรรทัดฐานที่ฝังลึก ทว่าการตื่นตัวเรื่องความหลากหลายทางเพศนี้ได้นำมาซึ่งการท้าทาย และการตั้งคำถามต่อความชอบธรรมของระบบดังกล่าวอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ดังนี้

1. เพศ เพศสภาพ อัตลักษณ์ทางเพศ: รากฐานแห่งความเข้าใจที่ซับซ้อน เพื่อคลี่คลายข้อขัดแย้งเรื่องการเข้าถึงห้องน้ำ การทำความเข้าใจ "เพศ" (sex หรือ ลักษณะทางชีววิทยา) "เพศสภาพ" (gender หรือ บทบาททางสังคม) และ "อัตลักษณ์ทางเพศ" (gender identity หรือ ความรู้สึกส่วนตัวเกี่ยวกับเพศ) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (WHO, 2022; Butler, 1990; Connell, 2005; American Psychological Association [APA], 2015) โดยกรอบแนวคิดของ Butler (1990) ได้ปฏิวัติความเข้าใจเรื่องเพศ โดยเสนอว่าเพศมิใช่สิ่งที่เรามี หากเป็นสิ่งที่เรา "ทำซ้ำ" ผ่านการแสดงออก การแบ่งแยกห้องน้ำตามเพศกำเนิดจึงมิใช่เรื่อง "ธรรมชาติ" หากแต่กลับเป็นการตอกย้ำเพศแบบทวิลักษณ์ในชีวิตประจำวัน ห้องน้ำจึงกลายเป็นพื้นที่ที่ "เพศถูกสร้างและควบคุม" ในกรณีนี้ ผู้เขียนเห็นว่าการขาดความเข้าใจถึงความแตกต่างเหล่านี้เป็นรากฐานของอคติ และการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะการยึดติด "เพศกำเนิด" โดยละเลย "อัตลักษณ์ทางเพศ" ซึ่งเป็นการสร้างความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น

2. **ห้องน้ำแยกเพศ: จาก "ความปกติ" สู่ "การควบคุม"** ระบบห้องน้ำแยกเพศถือกำเนิดในยุโรปและอเมริกาเหนือช่วงปลายศตวรรษที่ 19 พร้อมกับการปฏิวัติอุตสาหกรรม และ **"พื้นที่สาธารณะแบบใหม่"** (Laqueur, 1990) แม้จะอ้างเหตุผลด้านความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย และความแตกต่างทางสรีระ (Molotch, 2003; Westbrook & Schilt, 2014) แต่แนวคิดสตรีนิยมกลับตั้งคำถามว่าเหตุผลเหล่านี้ คือ "การควบคุม" มากกว่า "การปกป้อง" (MacKinnon, 1987) การแบ่งแยกห้องน้ำจึงกลายเป็นการสถาปนา **"อาณาเขตของเพศ"** เพื่อขับไล่ผู้ไม่เข้ากับระบบเพศวิลักษณ์ นักวิชาการสายวิพากษ์และสตรีนิยมอย่าง Pateman (1988) ชี้ว่าข้ออ้างเหล่านี้มักถูกใช้ตอกย้ำความไม่เท่าเทียมทางเพศ และอุดมการณ์ปิตาธิปไตย โดยเฉพาะแนวคิด **"ความเป็นส่วนตัว"** ของผู้หญิงที่มักเชื่อมโยงกับการจำกัดบทบาทในพื้นที่ส่วนตัว (Spain, 1992) นอกจากนี้ ข้ออ้างเรื่องความปลอดภัยที่มุ่งเป้าไปยังการกีดกันบุคคลข้ามเพศที่อาจก่อความไม่ปลอดภัยในห้องน้ำก็ไร้หลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ (National Center for Transgender Equality, n.d.)

3. **สมรภูมิห้องน้ำ: การต่อสู้เพื่อสิทธิและศักดิ์ศรี** ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การเรียกร้องสิทธิในการใช้ห้องน้ำที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของตนเองได้กลายเป็นวาระสำคัญ และเข้มข้นในหมู่กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือ LGBTQ+ โดยเฉพาะประเด็น **"bathroom bills"** ซึ่งแปรสภาพเป็นสมรภูมิทางการเมืองที่ดุเดือดในสหรัฐอเมริกา (Hatzenbuehler, 2009; Grant et al., 2011) การบังคับบุคคลข้ามเพศใช้ห้องน้ำที่ไม่ตรงกับเพศสภาพตามที่พวกเขาระบุ ก่อให้เกิดความอับอาย ความรุนแรง และความรู้สึก **"ไม่เป็นที่ยอมรับ"** อย่างลึกซึ้ง ผลสำรวจโดย James et al. (2016) เผยว่า 59% ของบุคคลข้ามเพศในสหรัฐฯ เลือกเลี่ยงการใช้ห้องน้ำสาธารณะ และ 8% เคยเผชิญการทำร้ายร่างกายในพื้นที่ดังกล่าว

เสียงเรียกร้องของพวกเขาจึงมิใช่การอ้อนวอนขอสิทธิพิเศษแต่ประการใด หากเป็นการยืนยันสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในการ **"เข้าถึงห้องน้ำอย่างปลอดภัย"** ซึ่งผู้เขียนเห็นพ้องด้วยว่าการต่อสู้เพื่อสิทธิเข้าถึงห้องน้ำของกลุ่ม LGBTQ+ มิได้เป็นเพียงประเด็นเกี่ยวกับความสะดวกสบายเท่านั้น แต่กลับเป็นก้าวสำคัญในการยืนยันการยอมรับในตัวตน และการดำรงอยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียม การปฏิเสธสิทธิพื้นฐานเช่นนี้ย่อมส่งสารโดยนัยว่าพวกเขามีสถานะพลเมืองชั้นสอง ซึ่งขัดแย้งสิ้นเชิงกับหลักการสิทธิมนุษยชนสากล และเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่รับรองความเสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติอย่างชัดเจน

4. **ผลกระทบ: เมื่อห้องน้ำกระทบสิทธิมนุษยชน** ผลกระทบจากการถูกจำกัดการเข้าถึงห้องน้ำไม่ได้หยุดแค่เรื่อง "สุขอนามัย" แต่ขยายไปถึง **"สิทธิมนุษยชน"** อย่างรุนแรง ได้แก่ สุขภาพจิต อันนำมาซึ่งความเครียดเรื้อรัง ซึมเศร้า และความโดดเดี่ยว (Seelman, 2016) ในส่วนของสุขภาพกาย กล่าวคือ การอั้นปัสสาวะบ่อยครั้ง ซึ่งเสี่ยงภาวะติดเชื้อในทางเดินปัสสาวะ หรือกระเพาะปัสสาวะอักเสบ และทำให้บุคคลเหล่านี้การถูกกีดกันออกจากสังคม จนมี

ความเสี่ยงทางสุขภาพกาย เสี่ยงต่อการถูกทำร้าย หรือถูกคุกคาม และกลายเป็นปัญหาสุขภาพจิตในภายหลัง เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความทนทุกข์ทรมาน (Murchison et al., 2019) โดยเฉพาะนักเรียนข้ามเพศบางคนถึงกับต้องลาออกจากโรงเรียน เพียงเพราะไม่มีห้องน้ำที่ปลอดภัยให้ใช้ (GLSEN, 2020)

การศึกษาของ Hatzenbuehler (2009) ชี้ชัดว่า การถูกบังคับให้ใช้ห้องน้ำที่ไม่ตรงกับเพศสภาพคือรูปแบบหนึ่งของ "การควบคุมทางเพศในที่สาธารณะ" (public sex control) ซึ่งสร้างความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัสและจำกัดการใช้ชีวิตของบุคคลข้ามเพศ รวมถึงผู้ที่เพศสภาพไม่เป็นไปตามบรรทัดฐาน นี่คือการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างรุนแรงที่ไม่อาจยอมรับได้

5. การเปรียบเทียบแนวทางกฎหมายว่าด้วยเพศ เพศสภาพ และอัตลักษณ์ทางเพศ: ความแตกต่างระหว่างนานาชาติกับประเทศไทย แนวทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพ และอัตลักษณ์ทางเพศทั่วโลกมีความหลากหลายและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจากบริบทของประเทศไทย โดยสะท้อนระดับความก้าวหน้าและการยอมรับความหลากหลายที่ต่างกัน

ในระดับสากล หลายประเทศได้บัญญัติกฎหมายที่ก้าวหน้าเพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิของบุคคลบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ทางเพศอย่างชัดเจน เช่น **แคนาดา** เป็นตัวอย่างสำคัญ โดยผ่านกฎหมาย Bill C-16 ซึ่งผนวก "อัตลักษณ์ทางเพศ" เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นทางการ ทำให้บุคคลได้รับการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานนี้อย่างปราศจากข้อกังขา (Canadian Human Rights Commission, 2017)

ใน **สหรัฐอเมริกา** แม้ไร้กฎหมายกลางที่ครอบคลุม แต่แต่ละมลรัฐมีนโยบายหลากหลาย บางรัฐสนับสนุนการใช้ห้องน้ำตามเพศสภาพที่ระบุ ขณะที่หลายรัฐออกกฎหมายจำกัดอย่างเข้มงวด แสดงถึงการถกเถียงและการต่อสู้ทางกฎหมายที่เข้มข้น เพื่อแยกแยะ "เพศกำเนิด" กับ "เพศสภาพ" หรือ "อัตลักษณ์ทางเพศ" ในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะ (Lambda Legal, 2016)

อาร์เจนตินา ถือเป็นผู้นำด้านกฎหมายอัตลักษณ์ทางเพศ อนุญาตให้บุคคลแก้ไขการระบุเพศในเอกสารราชการได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการผ่าตัดยืนยันเพศ สะท้อนการยอมรับอัตลักษณ์ทางเพศตามการตัดสินใจส่วนบุคคลอย่างสมบูรณ์ (Corrales, 2015)

ทว่า **ประเทศไทย** ยังคงประสบความล่าช้าทางกฎหมายในประเด็นนี้อย่างมีนัยสำคัญ แม้รัฐธรรมนูญ ฉบับ 2560 มาตรา 27 รับรองเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ และห้ามเลือกปฏิบัติจากปัจจัยเรื่องเพศ แต่ยังขาดความชัดเจนว่าครอบคลุมถึง "อัตลักษณ์ทางเพศ" ด้วยหรือไม่ ซึ่งแตกต่างจากแนวทางของนานาชาติที่ระบุขอบเขตการคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน (UNDP, 2018) การตีความกฎหมายในไทยจึงมักยึดโยงกับ "เพศกำเนิด" ตามชีววิทยา หรือ "เพศสภาพ" ตามบทบาททางสังคมที่กำหนดไว้แต่เดิม มากกว่าการรับรอง "อัตลักษณ์ทางเพศ" ที่เป็น

ความรู้สึกภายในของบุคคล ความไม่ชัดเจนนี้จึงก่อให้เกิดช่องว่างทางกฎหมายอันเป็นความท้าทายสำคัญต่อการสร้างสังคมที่เท่าเทียม และครอบคลุมความหลากหลายทางเพศ

6. สถานการณ์ในไทย: ห้องน้ำ ด้านหน้าแห่งการต่อสู้เพื่ออัตลักษณ์ การผ่านร่าง พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567) ส่งผลให้ไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่รับรองสิทธิสมรสเท่าเทียมแก่ทุกคน โดยกฎหมายนี้มีผลใช้บังคับอย่างเป็นทางการในวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2568 (BBC News ไทย, 2568) แต่ทว่าบุคคลข้ามเพศยังเผชิญอุปสรรคสำคัญจากการขาดการรับรองเพศสภาพทางกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่การเลือกปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แม้ภาพลักษณ์ไทยจะดูก้าวหน้ากว่าประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน แต่องค์กรสิทธิมนุษยชนยังเรียกร้องปฏิรูปเพื่อขจัดความไม่เท่าเทียมเชิงระบบ (CIVICUS LENS, 2024; Pousadela, 2024) ในส่วนการต่อสู้เรื่องห้องน้ำไม่แบ่งแยกเพศนี้ Saengmaneedech et al. (2024) ได้เสนอประเด็นสำคัญทางสัณนิเวศของห้องน้ำไม่แบ่งเพศ โดยชี้ว่าภาษาสัญลักษณ์มีผลต่อการรับรู้ของผู้ใช้ในฐานะ "ผู้มีสิทธิ" หรือ "ผู้ถูกกีดกัน" แม้ห้องสุขา และโถปัสสาวะที่มีผนังกันมิติดชิดจะเป็นทางเลือกที่คุ้มค่า แต่ก็ยังไม่เป็นมาตรฐานทั่วไป สังคมไทยยังคงเผชิญความท้าทายจากความเสี่ยงการล่วงละเมิดทางเพศ และทัศนคติของผู้ใช้บริการที่อาจยังไม่เปิดกว้าง จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวทางลดความเสี่ยง และปลูกฝังทัศนคติเชิงบวกเพื่อส่งเสริมการใช้ห้องน้ำไม่แบ่งเพศอย่างแพร่หลาย

ผู้เขียนมีประสบการณ์ตรงจากการพูดคุยกับนักศึกษา และนักกิจกรรมข้ามเพศในประเทศไทย ซึ่งเล่าถึงความอึดอัด ความเผชิญหน้ากับความหวาดกลัวการถูกจับจ้อง หรือแม้กระทั่งถูกไล่ออกจากห้องน้ำที่ไม่ตรงกับเพศกำเนิด ทั้งที่การแสดงออกทางเพศของพวกเขาสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของตนอย่างชัดเจน สิ่งเหล่านี้สะท้อนว่ากฎหมายที่ไม่ชัดเจนผนวกกับอคติทางสังคมยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการใช้ชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีของพวกเขา การรณรงค์สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องควบคู่ไปกับการผลักดันกฎหมายจึงจำเป็นอย่างยิ่งยวด

วิชาวิธีของการเข้าถึงทรัพยากรสาธารณะกับอัตลักษณ์ทางเพศ: บทวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบและข้อเสนอแนะ

หลังจากได้สำรวจมิติทางเศรษฐศาสตร์การเมือง ประวัติศาสตร์กฎหมาย และสังคมวัฒนธรรมของห้องน้ำสาธารณะ รวมถึงความท้าทายจากประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ ส่วนนี้จะนำเสนอการวิเคราะห์เชิง "วิชาวิธี" เพื่อทำความเข้าใจความขัดแย้งระหว่างกระบวนการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากรกับสิทธิและการยอมรับอัตลักษณ์ที่หลากหลาย (Hegel, 1977/1807) ดังนี้

1. ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง: เสรีภาพ ปังเจก และการควบคุมทางเพศ การเข้าถึงห้องน้ำสำหรับบุคคลข้ามเพศและผู้มีอัตลักษณ์หลากหลายคือ "สนามต่อสู้" เชิงวิชาวิธีระหว่างเสรีภาพในการแสดงออกทางอัตลักษณ์ กับอำนาจที่พยายามนิยามความ "เหมาะสม"

และ "ปลอดภัย" ภายใต้กรอบแนวความคิดของ Foucault (1977) เสนอว่า เพศและห้องน้ำเป็นพื้นที่ที่รัฐใช้ "ชีวอำนาจ" ในการควบคุมร่างกายพลเมืองให้สอดคล้องบรรทัดฐานที่ต้องการ ขณะที่ Butler (1990) มองว่าเพศคือการแสดงที่สังคมบังคับให้ทำซ้ำ และห้องน้ำคือเวทีที่บุคคลถูกบีบให้ "แสดง" เพศตามความคาดหวัง ห้องน้ำจึงไม่ใช่แค่พื้นที่ส่วนตัว แต่คือพื้นที่ที่รัฐและสังคม "บงการ" การปฏิบัติต่อร่างกายอย่างเข้มข้น

ภายใต้กรอบทฤษฎีสตรีนิยมทางกฎหมาย (Rhode, 1989; MacKinnon, 1987) การแบ่งแยกห้องน้ำเป็นเครื่องมือตอกย้ำความไม่เท่าเทียมทางเพศ การอ้าง "ความปลอดภัยของผู้หญิง" เพื่อกีดกันบุคคลข้ามเพศเป็นการเบี่ยงเบนจากต้นเหตุแท้จริงของความรุนแรงทางเพศ (ซึ่งมักมาจากผู้ชายซิสเจนเดอร์) นอกจากนี้ การออกแบบห้องน้ำที่มักจัดสรรสัดส่วนของโถปัสสาวะของชายมากกว่าห้องน้ำหญิง (Anthony & Dufresne, 2007) ซึ่งสะท้อนอคติทางเพศในสถาปัตยกรรม ดังนั้น การวิเคราะห์ห้องน้ำผ่านกรอบสตรีนิยมจึงเผยให้เห็นว่าปัญหานี้เป็นการต่อสู้กับโครงสร้างอำนาจที่ซ่อนอยู่ในสิ่งธรรมดา และเป็นการช่วงชิงความหมายของคำว่า "เพศ" ในบริบททางกฎหมายและวัฒนธรรม

2. กฎหมายกับการนิยามเพศ: ปัญหาของระบบเพศแบบปิด ในหลายประเทศรวมถึงไทย การนิยาม "เพศ" ในกฎหมายยังคงยึดตาม "เพศกำเนิด" เป็นสำคัญ ส่งผลให้บุคคลข้ามเพศไม่สามารถเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อ หรือเข้าห้องน้ำที่ตรงกับอัตลักษณ์ของตนได้ (UNDP, 2018) ปัญหานี้กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็น และการดำรงชีวิตของผู้คนจำนวนมาก โดยเฉพาะการที่กฎหมาย แพทย์ และเอกสารราชการ ใช้อำนาจกำหนดว่า "ใครคือหญิง" หรือ "ใครคือชาย" แทนบุคคล ยิ่งทำให้การปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้แตกต่างออกไป (Westbrook & Schilt, 2014) ส่วนแนวคิด "determining gender" นี้ชี้ว่าเพศไม่ใช่สิ่งที่แต่ละคนประกาศได้เอง แต่ต้อง "ผ่านการรับรอง" จากสถาบันของรัฐ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าแม้กระบวนการนี้เคยมีเจตนาที่ดี แต่ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่คับแคบเรื่องเพศ โดยมองข้ามความหลากหลายของอัตลักษณ์ ซึ่งนำไปสู่การกีดกันและไม่เป็นธรรม

3. ห้องน้ำไม่แบ่งเพศ: ข้อถกเถียงและทางออกแบบใหม่ ห้องน้ำไม่แบ่งเพศ (gender-neutral bathrooms) คือทางออกที่เริ่มได้รับความสนใจเพื่อเคารพความหลากหลายทางเพศ และลดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม (Bender-Baird, 2011) ทว่าแนวคิดนี้ยังคงเผชิญข้อถกเถียงที่สำคัญ เช่น ผู้หญิงบางคนอาจรู้สึกไม่ปลอดภัยหากต้องใช้ห้องน้ำร่วมกับบุรุษ (Molotch, 2003) ดังนั้น การออกแบบห้องน้ำให้ปลอดภัยสำหรับทุกคนจึงต้องคำนึงถึงพื้นที่การระบายอากาศ การจัดแสง และระบบล็อกที่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงนี้มีได้จบแค่เพียงการรื้อกำแพง แต่ต้องมาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ห้องน้ำไม่แบ่งเพศจึงเป็น "จุดเริ่มต้น" ที่สำคัญต่อการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่ตอบสนองต่อความหลากหลายอย่างแท้จริง

4. ข้อเสนอเชิงนโยบาย: ความยืดหยุ่นที่ยึดโยงสิทธิมนุษยชน ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เคารพศักดิ์ศรีและสิทธิมนุษยชนควรตั้งอยู่บนหลักการสำคัญ กล่าวคือ การสร้างทางเลือก (ห้องน้ำแยกเพศ และไม่แบ่งเพศ) การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) ที่ไม่กีดกันผู้พิการ ผู้หลากหลายทางเพศ หรือผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย (รองรับอัตลักษณ์ทางเพศ มีมาตรการต่อต้านการเลือกปฏิบัติ) และการสร้างความตระหนักรู้ (อบรมบุคลากรในสถานที่ต่าง ๆ) แนวทางเหล่านี้กำลังถูกนำไปใช้ในหลายประเทศ เช่น แคนาดา เยอรมนี ญี่ปุ่น และไต้หวัน โดยมุ่งเน้นการสร้าง **"พื้นที่ปลอดภัย"** และ **"พื้นที่ยืดหยุ่น"** ให้กับผู้ใช้ทุกกลุ่ม (UNESCO, 2019; Lambda Legal, 2016) นี่คือนโยบายสู่สังคมที่เปิดกว้างและเท่าเทียม

5. ภาษาวិธีเชิงเปรียบเทียบ: อำนาจกับเสรีภาพในพื้นที่จำกัด ท้ายที่สุด ภาษาวิธีของการ **"เข้าถึงห้องน้ำ"** กับ **"อัตลักษณ์ทางเพศ"** คือความตึงเครียดระหว่าง **"อำนาจในการควบคุม"** กับ **"สิทธิในการดำรงตน"** เราไม่อาจตัดสินใจเชิงออกแบบ หรือนโยบายโดยไม่มองถึงอำนาจที่กระทำต่อร่างกาย และตัวตนของผู้ใช้ได้ ห้องน้ำจึงเป็นภาพสะท้อนขนาดย่อส่วนของการต่อสู้ทางการเมืองเรื่องเพศที่ดำเนินอยู่ในทุกสังคม ทางออกจึงไม่ใช่แค่ **"การสร้างห้องน้ำเพิ่ม"** แต่คือ **"การรื้อโครงสร้างความเป็นธรรม"** ที่ฝังแน่นในห้องน้ำแต่ละห้อง ผู้เขียนเชื่อว่าการแก้ไขปัญหานี้คือการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ทางความคิด และโครงสร้างอำนาจในสังคม เพื่อสร้างสังคมที่โอบรับความหลากหลาย และการเห็นคุณค่าของมนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียม ดังนั้น การดำเนินการตามแนวทางสังเคราะห์ที่เสนอ แม้จะมีความท้าทาย แต่สุดท้ายคือหนทางสู่สังคมที่ยุติธรรม และเคารพสิทธิมนุษยชน การเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศเป็นเพียงแค่จุดเริ่มต้น ทว่าการปรับใช้ให้เข้ากับบริบทไทยยังคงต้องพิจารณาอย่างรอบคอบโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งผู้เขียนได้นำเสนอภาพประกอบเชิงสัญลักษณ์จากบทความวิชาการเรื่องการจัดการความเท่าเทียมระหว่างเพศ: ความหมายเชิงสัญลักษณ์ของห้องน้ำไม่แบ่งเพศ (Saengmaneedech et al., 2024) เพื่อเสริมความเข้าใจเชิงรูปธรรม ดังนี้

ประเภทห้องน้ำ	สัญลักษณ์	รูปสัญลักษณ์	ความหมายโดยบรรทัด	ความหมายโดยนัย
ห้องน้ำสาธารณะชาย	- ตัวอักษรสะกด "Men" - ตัวอักษรย่อ "M"		ห้องน้ำสาธารณะที่จำกัดแก่ผู้ใช้บริการเพศชาย	การจำกัดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้บริการเพศชายจากพื้นที่กายภาพที่คับแคบ และใกล้ปลั๊วที่ติดตั้งอยู่ในพื้นที่ส่วนกลาง
ห้องน้ำสาธารณะหญิง	- ตัวอักษรสะกด "Women" - ตัวอักษรย่อ "W"		ห้องน้ำสาธารณะที่จำกัดแก่ผู้ใช้บริการเพศหญิง	การจำกัดสิทธิในการเข้าถึงบริการของผู้ใช้บริการเพศหญิงเนื่องจากต้องต่อคิวและความเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อของการทำร้ายร่างกาย การข่มขืน หรือการปล้นชิงทรัพย์
ห้องน้ำไม่แบ่งเพศ	ตัวอักษร "All Gender"		ห้องน้ำสาธารณะที่ไม่จำกัดกลุ่มเพศผู้ใช้บริการ	การเปิดโอกาสให้บุคคลทุกเพศกลุ่มเข้าถึงสิทธิในการใช้บริการอย่างเท่าเทียมโดยไม่แบ่งพื้นที่ส่วนตัวและส่วนกลางอย่างเหมาะสม

รูปที่ 1 ความหมายของห้องน้ำเพศชาย หญิง และห้องน้ำไม่แบ่งเพศ

ที่มา: Saengmaneedech et al. (2024) ดัดแปลงจาก Kogan (2017) และ Browne (2019)

การสังเคราะห์และการท้าทายกระบวนทัศน์เดิม: ห้องน้ำในฐานะดัชนีชี้วัดความยุติธรรมทางสังคม

จากการวิเคราะห์อย่างละเอียดในส่วนที่ผ่านมา ตั้งแต่การพิจารณาห้องน้ำในฐานะทรัพยากรสาธารณะภายใต้กรอบเศรษฐศาสตร์การเมืองและประวัติศาสตร์กฎหมาย (ส่วนที่ 2) การตรวจสอบมิติของอัตลักษณ์ทางเพศและการต่อสู้เพื่อการเข้าถึง (ส่วนที่ 3) ไปจนถึงการใช้วิภาษวิธีเพื่อแสวงหาแนวทางสังเคราะห์ที่ก้าวข้ามความขัดแย้ง (ส่วนที่ 4) บัดนี้ ถึงเวลาแล้วที่จะสังเคราะห์องค์ความรู้เหล่านี้เข้าด้วยกัน และท้าทายกระบวนทัศน์เดิมที่มีมุมมองข้ามความสำคัญเชิงโครงสร้างของพื้นที่เล็ก ๆ ที่เรียกว่า "ห้องน้ำ" มีประเด็นที่น่าศึกษา ดังนี้

1. กฎหมายไทยกับอัตลักษณ์ทางเพศ: เส้นขอบที่ยังพราวนเวียน แม้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2560 มาตรา 27 จะห้ามการเลือกปฏิบัติ "เพราะเหตุแห่งเพศ" แต่กฎหมายไทยยังขาดคำนิยาม "อัตลักษณ์ทางเพศ" หรือ "เพศสภาพ" ที่ชัดเจน ทำให้สิทธิของบุคคลข้ามเพศยังคงขึ้นอยู่กับ "ดุลพินิจ" ของเจ้าหน้าที่ (UNDP, 2018) บุคคลข้ามเพศยังไม่สามารถเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อได้แม้ผ่าตัดแล้ว ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงบริการพื้นฐาน รวมถึงห้องน้ำในสถานศึกษาและสถานที่ราชการ (UNDP, 2019)

2. การออกแบบห้องน้ำสถานศึกษาไทย: บรรทัดฐานที่ยังคงทวีลักษณะ จากรายงานชี้ว่า ห้องน้ำในโรงเรียนไทยยังคงถูกออกแบบตามบรรทัดฐานทวิลักษณ์อย่างชัดเจน แม้มีข้อเสนอห้องน้ำเพศทางเลือก แต่การนำไปปฏิบัติจริงยังจำกัดอยู่เฉพาะโรงเรียนที่มีความตระหนักรู้และผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ บางโรงเรียนเลือกใช้ "ห้องน้ำพิเศษ" ซึ่งกลับทำให้

ผู้ใช้งานรู้สึกแปลกแยก หรือถูกตีตรามากกว่าได้รับการยอมรับ (Human Rights Watch, 2021)

3. ห้องน้ำไม่แบ่งเพศในไทย: ความพยายามที่ยังไม่แพร่หลาย ปัจจุบัน มีเพียงบางหน่วยงานที่ริเริ่ม "ห้องน้ำไม่แบ่งเพศ" โดยใช้สัญลักษณ์ "unisex" หรือ "all gender restroom" แต่โครงการเหล่านี้ยังจำกัดอยู่ในเมืองใหญ่ ไม่ได้ขยายสู่พื้นที่ชนบท หรือทุกหน่วยงานราชการ (Khayankij & Thanapet, 2024) การสัมภาษณ์บุคคลข้ามเพศเผยว่า ห้องน้ำสาธารณะในท้องถิ่นมักไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากห้องน้ำชายหรือหญิง ผู้ใช้ต้อง "เลือก" โดยยอมรับความเสี่ยงที่จะถูกล้อเลียน หรือทำร้าย (Leonard, 2018)

4. บทเรียนจากต่างประเทศ: สู่การออกแบบพื้นที่ที่มองเห็นทุกคน หลายประเทศได้นำหน้าไทยไปแล้ว เช่น แคนาดา ได้ผ่านกฎหมาย Bill C-16 รับรองสิทธิบุคคลหลากหลายทางเพศอย่างชัดเจน โดยบังคับให้สถานที่สาธารณะรวมถึงห้องน้ำที่ต้องปรับเปลี่ยนไปตามอัตลักษณ์ทางเพศ (Canadian Human Rights Commission, 2017) ไต้หวัน เป็นประเทศแรกในเอเชียที่รับรองการสมรสเพศเดียวกัน และจัดทำแนวทางการออกแบบห้องน้ำที่คำนึงถึงความหลากหลายและความปลอดภัย (Lee & Lin, 2020) เยอรมนี ได้มีนโยบายออกแบบห้องน้ำไม่แบ่งเพศในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศเชิงโครงสร้าง (European Union Agency for Fundamental Rights, 2020) ทั้งนี้ ประเทศเหล่านี้มิได้เปลี่ยนแค่กฎหมาย แต่เปลี่ยน "วัฒนธรรมของการออกแบบพื้นที่" ที่มองเห็นทุกคนอย่างเท่าเทียม

5. ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย: รื้อโครงสร้างสู่ "พื้นที่แห่งการยอมรับ" บทความนี้เสนอ 4 มาตรการหลักเพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ "พื้นที่แห่งการยอมรับ" ด้านอัตลักษณ์ทางเพศ โดยมีผู้เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน ดังนี้

5.1 การรับรองทางกฎหมายอย่างครอบคลุม โดยรัฐสภา และหน่วยงานภาครัฐควรแก้ไขหรือออกกฎหมายเฉพาะ เช่น กฎหมายรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ หรือผนวก "อัตลักษณ์ทางเพศ" เป็นคุณลักษณะที่ได้รับการคุ้มครองในกฎหมายบริการสาธารณะ เพื่อสร้างหลักประกันทางกฎหมายที่ชัดเจนแก่ทุกคน

5.2 การกำหนดมาตรฐานการออกแบบอาคารที่เปิดกว้าง โดยกรมโยธาธิการฯ และผู้ประกอบการควรบังคับใช้มาตรฐานห้องน้ำไม่แบ่งเพศ (All-Gender Restrooms) ในกฎหมายควบคุมอาคาร สำหรับสถานศึกษา หน่วยงานราชการ และอาคารสาธารณะ โดยเน้นการออกแบบที่คำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย

5.3 การฝึกอบรมและเสริมสร้างความเข้าใจบุคลากร โดยกระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันพัฒนาบุคลากรควรจัดฝึกอบรมต่อเนื่องแก่ครู เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ดูแลอาคาร เพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกและการรับมือกับความหลากหลายทางเพศอย่างเหมาะสม

5.4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งานอย่างแท้จริง โดยองค์กรภาคประชาสังคมและหน่วยงานภาครัฐควรสร้างกลไกให้บุคคลหลากหลายทางเพศเข้ามามีส่วนร่วม

โดยตรงในการออกแบบและกำหนดนโยบายเกี่ยวกับห้องน้ำ เพื่อให้มั่นใจว่าห้องน้ำไม่เพียง "สะดวกใช้" แต่ยัง "ปลอดภัย" และ "เคารพตัวตน" ของผู้ใช้จริง

ผู้เขียนเชื่อว่า ข้อเสนอเหล่านี้มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างสู่สังคมที่ยุติธรรมและเคารพในความหลากหลายอย่างแท้จริง ห้องน้ำจึงมิใช่เพียงพื้นที่ส่วนตัว แต่หากคือภาพสะท้อนของอำนาจ ความไม่เท่าเทียม และความหวังในความยุติธรรมทางสังคม การออกแบบ และจัดสรรห้องน้ำที่ครอบคลุมทุกอัตลักษณ์ คือบททดสอบความศิวิไลซ์ของรัฐและสังคม การเปลี่ยนแปลงจึงต้องไม่หยุดแค่การรื้อผนังทลายกำแพง แต่ต้องรื้อกรอบคิดแบบทวิลักษณ์ทางเพศ สู่การสร้าง "พื้นที่แห่งการยอมรับ" ที่ทุกคนดำรงอยู่ได้อย่างปลอดภัย มีศักดิ์ศรี และได้รับการมองเห็นในความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม การเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศเป็นเพียงจุดเริ่มต้น แต่การปรับใช้ให้เข้ากับบริบทไทยต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

บทสรุป และองค์ความรู้หรือข้อค้นพบใหม่: สู่ "นิติเศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่องเพศสภาพของพื้นที่ห้องน้ำ" และข้อเสนอเชิงปฏิรูป

บทความวิชาการนี้ได้นำพาผู้อ่านวิเคราะห์ "ห้องน้ำ" อย่างลุ่มลึก ตั้งแต่การเป็นทรัพยากรสาธารณะในมิติเศรษฐศาสตร์การเมืองและประวัติศาสตร์กฎหมาย สมรภูมิแห่งการต่อสู้เพื่ออัตลักษณ์ทางเพศ การประยุกต์ใช้ภาษาวิธีเพื่อก้าวข้ามความขัดแย้ง ไปจนถึงการทำลายกระบวนทัศน์ที่มองห้องน้ำเพียงเรื่องสุขอนามัย สู่การเป็นดัชนีชี้วัดความยุติธรรมทางสังคม บัดนี้ เราจะสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งหมด พร้อมนำเสนอข้อค้นพบใหม่และข้อเสนอแนะเชิงเปลี่ยนแปลงสำหรับประเทศไทยและวงวิชาการ ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยเน้นการวิเคราะห์เอกสารเป็นหลัก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครอบคลุมและน่าเชื่อถือ กระบวนการคัดเลือกเอกสารดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการระบุคำสำคัญทั้งภาษาไทยและอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับ "ห้องน้ำ" "เพศสภาพ" "อัตลักษณ์ทางเพศ" "สิทธิมนุษยชน" "เศรษฐศาสตร์การเมือง" "กฎหมาย" และ "นโยบายสาธารณะ" จากนั้นจึงค้นหาเอกสารจากฐานข้อมูลวิชาการที่น่าเชื่อถือ (Scopus, Web of Science, ThaiJO, Google Scholar) รวมถึงรายงานจากองค์กรระหว่างประเทศ (เช่น UNDP) และงานเขียนจากภาคประชาสังคมด้าน LGBTQ+ นอกจากนี้ยังพิจารณาเอกสารทางกฎหมายสำคัญทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ เพื่อให้ได้บริบททางกฎหมายที่ครบถ้วน

เอกสารที่ถูกคัดเลือกครอบคลุมบทความวิชาการ หนังสือ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย นโยบาย กฎหมาย และข่าวสารจากสื่อที่ได้รับการยอมรับ โดยเน้นเอกสารที่ตีพิมพ์ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา เพื่อสะท้อนพลวัตล่าสุดของประเด็น ยกเว้นงานคลาสสิกที่มีอิทธิพลทางทฤษฎี (อาทิ Foucault, Butler, Hardin, Ostrom) ซึ่งถูกรวบรวมไว้เพื่อสร้างฐานแนวคิดที่

แข็งแกร่ง ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงเปรียบเทียบ เพื่อพิจารณาความเหมือนและความต่างของแนวคิด นโยบาย และผลกระทบในบริบททางสังคมและกฎหมายที่หลากหลาย **สุดท้ายใช้การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์** เพื่อถอดรื้อและวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจอุดมการณ์ และผลกระทบที่ซ่อนอยู่ในวาทกรรมและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับห้องน้ำ โดยมุ่งทำความเข้าใจว่าห้องน้ำถูกใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม และกำหนดอัตลักษณ์ทางเพศอย่างไร ระเบียบวิธีวิจัยที่เข้มงวดนี้ช่วยเสริมความน่าเชื่อถือและความลุ่มลึกของการวิเคราะห์เชิงทฤษฎี และข้อค้นพบที่น่าเสนอในบทความ ดังนี้

ข้อค้นพบ และการสังเคราะห์องค์ความรู้ ดังนี้

1. **ห้องน้ำไม่ใช่เรื่องส่วนตัว: คือการเมืองของร่างกาย** ตลอดบทความนี้ เราได้สำรวจ "ห้องน้ำ" ผ่านมุมมองที่ต่างจากทั่วไป ซึ่งไม่ใช่แค่พื้นที่ปลดทุกข์ แต่เป็น **"สนามต่อสู้ทางสัญลักษณ์"** ระหว่างอำนาจรัฐ วัฒนธรรมเพศ และสิทธิพลเมือง ดังที่ Foucault (1977) อธิบายไว้ว่า "ร่างกายมนุษย์คือพื้นที่ที่อำนาจสถิตอยู่" และห้องน้ำคือพื้นที่แห่งอำนาจที่ถูกลงมือทำจริง จากแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองที่มองห้องน้ำเป็นทรัพยากรสาธารณะที่รัฐต้องจัดสรรอย่างเป็นธรรม (Hardin, 1968; Ostrom, 1990) ไปจนถึงการวิพากษ์ของ Butler (1990) ที่ชี้ว่าเพศเป็นการแสดงออกที่สังคมคาดหวัง บทความนี้จึงได้ท้าทายทุกสมมติฐานเดิมเกี่ยวกับ **"ความเป็นปกติ"** ในเรื่องเพศและพื้นที่

2. **กระบวนทัศน์ใหม่: จากการแยกเพศสู่การออกแบบเพื่อทุกคน** สิ่งที่สังคมต้องการไม่ใช่เพียง "ห้องน้ำอีกแบบหนึ่ง" แต่คือ **"วิธีคิดอีกแบบหนึ่ง"** เกี่ยวกับเพศ พื้นที่ และสิทธิในการดำรงตนอย่างมนุษย์ แนวคิด "universal design" จึงไม่ได้เป็นแค่ทำให้ห้องน้ำใช้ได้กับทุกคน หากเป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่ใส่ใจทุกคนอย่างเท่าเทียม (Imrie & Hall, 2001) ในกระบวนทัศน์ใหม่นี้ ความหลากหลายทางเพศจึงไม่ใช่สิ่งแปลกปลอมที่ต้อง "รองรับ" อย่างแตกแยกออกไป หากแต่เป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการออกแบบกฎหมาย และนโยบายที่ดี ตั้งแต่โครงสร้างอาคาร ไปจนถึงโครงสร้างของกฎหมาย และรัฐธรรมนูญ

3. **ห้องน้ำในฐานะ "ตัวอย่างย่อส่วนของประชาธิปไตย"** ห้องน้ำอาจเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก แต่ปัญหาในนั้นกลับสะท้อนโครงสร้างสังคมขนาดใหญ่ เราจึงอาจกล่าวได้ว่า **"ความเท่าเทียมในห้องน้ำ"** คือเงาสสะท้อนของประชาธิปไตยที่แท้จริง กล่าวคือ ถ้าห้องน้ำยังแยกเพศโดยไม่ให้คนบางกลุ่มเข้า เท่ากับว่า สังคมนั้นก็ยังไม่เท่าเทียม ถ้าห้องน้ำยังต้องเลือกเพศด้วยค่านำหน้าชื่อ เท่ากับว่า สังคมนั้นยังไม่เปิดรับตัวตนของมนุษย์ ถ้าห้องน้ำยังทำให้ใครบางคนรู้สึกหวาดกลัว เท่ากับว่า สังคมนั้นยังไม่ปลอดภัยพอสำหรับทุกคน

4. **ข้อท้าทายและความหวัง** แน่นอนว่า เส้นทางสู่ห้องน้ำที่ไม่แบ่งเพศในเชิงกฎหมาย วัฒนธรรม และสถาปัตยกรรม ยังคงเต็มไปด้วยอุปสรรค ทั้งจากกลุ่มอนุรักษ์นิยม และความไม่เข้าใจของผู้มีอำนาจเชิงนโยบาย (UNDP, 2018; Hatzenbuehler, 2009) แต่ในขณะเดียวกัน ความหวังก็เริ่มงอกงามในรูปของการเคลื่อนไหวทางสังคม นโยบายระดับท้องถิ่น และเสียงของ

ผู้ใช้ที่เริ่มได้รับการได้ยินอย่างชัดเจนขึ้นทุกที ดังที่ Haraway (1988) ได้เคยเขียนไว้ว่า **"We are not separate from the world we critique."** ในประเด็นนี้ ผู้เขียนเชื่อว่า การสร้างห้องน้ำที่มีความยุติธรรมทางเพศไม่ใช่เป้าหมายปลายทาง แต่คือกระบวนการของการสร้างสังคมที่เห็นมนุษย์เป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

โดยสรุป การเดินทางของ "ห้องน้ำ" จากพื้นที่ส่วนตัวสู่ประเด็นสาธารณะ และจากเรื่องสุขอนามัยสู่ดัชนีชี้วัดความยุติธรรมทางสังคม สะท้อนพัฒนาการของความเข้าใจในสิทธิมนุษยชนและความหลากหลายในสังคม การนำเสนอ **"ทฤษฎีนิตีเศรษฐศาสตร์การเมืองเรื่องเพศสภาพของพื้นที่ห้องน้ำ"** และการวิเคราะห์ **"ห้องน้ำในฐานะสัญญาแห่งการเปลี่ยนผ่านทางสังคม"** ล้วนเป็นความพยายามของผู้เขียนในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่หวังเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ และผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในสังคมไทย การสร้างสังคมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงทรัพยากรสาธารณะได้อย่างเท่าเทียมและมีศักดิ์ศรี ไม่ว่าพวกเขาจะมีอัตลักษณ์ทางเพศเป็นเช่นไร คือเป้าหมายสูงสุดที่บทความนี้มุ่งหวังจะไปให้ถึง แม้หนทางจะยังอีกยาวไกล แต่การเริ่มต้นตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบอย่างจริงจัง คือก้าวแรกที่สำคัญที่สุด

สรุป

บทความวิชาการฉบับนี้พลิกมุมมองต่อ "ห้องน้ำ" อย่างสิ้นเชิง โดยวิเคราะห์ให้เห็นว่าห้องน้ำมิใช่เพียงสิ่งอำนวยความสะดวก หากเป็นพื้นที่ทางเศรษฐศาสตร์การเมืองที่สะท้อนและผลิตซ้ำโครงสร้างอำนาจในสังคม ผ่านการจัดสรรทรัพยากร และการกำกับอัตลักษณ์ทางเพศ ผลวิจัยชี้ชัดว่า การแบ่งแยกห้องน้ำตามเพศกำเนิดแบบทวิลักษณ์ไม่เพียงละเลยความหลากหลายทางเพศ แต่ยังเป็นกลไกอำนาจที่กีดกันบุคคลข้ามเพศและบุคคลนอนไบนารีในมิติทางกฎหมาย สุขภาพ และการมีส่วนร่วมทางสังคม

ข้อค้นพบสำคัญคือ ห้องน้ำสาธารณะเป็นทรัพยากรกึ่งสาธารณะที่ต้องการการจัดการอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งการออกแบบที่โอบรับความหลากหลาย การบังคับใช้กฎหมายที่สอดคล้องกับความเป็นจริง และการสร้างความเข้าใจทางวัฒนธรรมที่เปิดกว้าง บทความย้ำชัดว่าการจัดการห้องน้ำที่ดีไม่อาจพึ่งกลไกตลาดได้เพียงลำพัง รัฐจึงจำเป็นต้องมีบทบาทเชิงรุกในการกำหนดนโยบายที่อ่อนไหวต่อประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ

นอกจากนี้ บทความนี้ยังนำเสนอประเด็นใหม่โดยใช้กรอบวิภาษวิธี และทฤษฎีวิพากษ์ของ Foucault และ Butler รวมถึงแนวคิดสตรีนิยมทางกฎหมาย เพื่อชี้ให้เห็นว่าห้องน้ำคือจุดบรรจบของอำนาจทางเพศ สังคม และกฎหมาย การออกแบบพื้นที่นี้จึงต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเหนือสุขอนามัย บทความจึงนำเสนอทิศทางใหม่ทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงนโยบาย เพื่อสร้างความยุติธรรมในพื้นที่สาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- American Psychological Association. (2015). Guidelines for psychological practice with transgender and gender nonconforming people. *American Psychologist*, 70(9), 832–864. <https://doi.org/10.1037/a0039906>
- Anthony, K. H. (2007). The ideology of easy access: Simplistic fixes to the complex problems of school toilet design. *Planning Theory & Practice*, 8(2), 169–174.
- BBC News ไทย. (2568). กฎหมายสมรสเท่าเทียมมีผลใช้บังคับวันแรก. เรียกใช้เมื่อ 23 มกราคม 2568 จาก <https://www.bbc.com/thai/articles/c1kmv4rr4xzo>
- Bender-Baird, K. (2011). Transgender employment experiences: Gendered perceptions and the law. *Gender, Work & Organization*, 18(6), 597–619. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0432.2010.00543.x>
- Browne, E. (2019). *Gender norms, LGBTQI issues and development: A topic guide. Align Platform*. https://www.alignplatform.org/sites/default/files/2019-02/gender_norms_and_lgbtqi_issues_0.pdf
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Routledge.
- Canadian Human Rights Commission. (2017). *What does Bill C-16 mean?* <https://www.chrc-ccdp.gc.ca/en/what-does-bill-c-16-mean>
- CIVICUS LENS. (2024, June 27). *Thailand's LGBTQI+ rights breakthrough*. CIVICUS. <https://lens.civicus.org/thailands-lgbtqi-rights-breakthrough/>
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2nd ed.). University of California Press.
- Cornes, R., & Sandler, T. (1996). *The theory of externalities, public goods, and club goods*. Cambridge University Press.
- Corrales, J. (2015). The politics of LGBT rights in Latin America. *Journal of Democracy*, 26(3), 33–44. <https://doi.org/10.1353/jod.2015.0046>
- European Union Agency for Fundamental Rights. (2020). *A long way to go for LGBTI equality*. Publications Office of the European Union. <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/eu-lgbti-survey-results>
- Foucault, M. (1977). *Discipline and punish: The birth of the prison*. Pantheon Books.

- Fraser, N. (2003). Social justice in the age of identity politics. In *Redistribution or recognition?* (pp. 7–109). Verso.
- GLSEN. (2020). *The 2019 National School Climate Survey*. Gay, Lesbian & Straight Education Network. <https://www.glsen.org/research/school-climate-survey>
- Grant, J. M., Mottet, L. A., & Tanis, J. (2011). *Injustice at every turn: A report of the National Transgender Discrimination Survey*. National Center for Transgender Equality. https://transequality.org/sites/default/files/docs/resources/NTDS_Report.pdf
- Hamlin, C. (1990). A science of impurity: Water analysis in nineteenth century Britain. *Social Studies of Science*, 20(4), 635–672. <https://doi.org/10.1177/030631290020004002>
- Haraway, D. (1988). Situated knowledges: The science question in feminism and the privilege of partial perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575–599. <https://doi.org/10.2307/3178066>
- Hardin, G. (1968). The tragedy of the commons. *Science*, 162(3859), 1243–1248. <https://doi.org/10.1126/science.162.3859.1243>
- Hatzenbuehler, M. L. (2009). How does sexual minority stigma “get under the skin”? A psychological mediation framework. *Psychological Bulletin*, 135(5), 707–730. <https://doi.org/10.1037/a0016441>
- Hegel, G. W. F. (1977). *Phenomenology of spirit* (A. V. Miller, Trans.). Oxford University Press. (Original work published 1807)
- Human Rights Watch. (2016, September 15). *Shut out: Restrictions on bathroom and locker room access for transgender youth in US schools*. <https://www.hrw.org/report/2016/09/15/shut-out/restrictions-bathroom-and-locker-room-access-transgender-youth-us>
- Human Rights Watch. (2021). *People Can't Be Fit into Boxes : Thailand's need for legal gender recognition*. <https://www.hrw.org/report/2021/12/15/people-cant-be-fit-boxes/thailands-need-legal-gender-recognition>
- Imrie, R., & Hall, P. (2001). *Inclusive design: Designing and developing accessible environments*. Spon Press.

- James, S. E., Herman, J. L., Rankin, S., Keisling, M., Mottet, L., & Anafi, M. (2016). *The report of the 2015 U.S. Transgender Survey*. National Center for Transgender Equality. <https://www.ustranssurvey.org/reports>
- Kogan, T. S. (2017). Public restrooms and the distorting of transgender identity. *North Carolina Law Review*, 95(4), 1205–1240.
- Lambda Legal. (2016). *Transgender rights toolkit: A legal guide for trans people and their advocates*. <https://legacy.lambdalegal.org/publications/trans-toolkit>
- Laqueur, T. (1990). *Making sex: Body and gender from the Greeks to Freud*. Harvard University Press.
- Lee, Y., & Lin, C. (2020). Inclusive restroom design in Taiwan. *Journal of Urban Design*, 25(4), 456–472. <https://doi.org/10.1080/13574809.2020.1738053>
- Le Grand, J. (1991). *Equity and choice: An essay in economics and applied philosophy*. Harper Collins.
- Leonard, R. (2018). Thailand’s Gender Equality Act: A solution for the United States’ transgender bathroom debate. *Wisconsin International Law Journal*, 35(3), 670–696.
- MacKinnon, C. (1987). *Feminism unmodified: Discourses on life and law*. Harvard University Press.
- Molotch, H. (2003). Where stuff comes from: How toasters, toilets, cars, computers, and many other things come to be as they are. Routledge.
- Murchison, G. R., Agénor, M., Reisner, S. L., & Watson, R. J. (2019). School restroom and locker room restrictions and sexual assault risk among transgender youth. *Pediatrics*, 143(6), e20182902. <https://doi.org/10.1542/peds.2018-2902>
- National Center for Transgender Equality. (n.d.). *The facts about transgender people and restrooms*. <https://transequality.org/issues/resources/transgender-people-restrooms-factsheet>
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press.
- Pateman, C. (1988). *The sexual contract*. Stanford University Press.

- Khayankij, S., & Thanapet, K. (2024). Urban design for inclusive learning space: The design of urban space for people with special needs in Bangkok Metropolis. *Built Environment Inquiry Journal*, 23(3), 195–211.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/arch-kku/article/download/275953/178784/1117552>
- Pousadela, I. M. (2024, June 27). *Thailand's LGBTQI+ Rights Breakthrough*. Inter Press Service.
<https://www.globalissues.org/news/2024/06/27/37067>
- Rhode, D. L. (1989). *Justice and gender: Sex discrimination and the law*. Harvard University Press.
- Samuelson, P. A. (1954). The pure theory of public expenditure. *The Review of Economics and Statistics*, 36(4), 387–389.
<https://doi.org/10.2307/1925895>
- Saengmaneedech, D., Sompongcharoen, D., Thammawimutti, D., Chinachot, D., Pemchart, D., & Khamlert, A. (2024, October 8). Management of gender equality: Semiotics of all-gender restrooms. *GS KKU Human Sciences*, 12(2), 1–14. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/gskkuhs/article/view/272164>
- Spain, D. (1992). *Gendered spaces*. University of North Carolina Press.
- Seelman, K. L. (2016). Transgender adults' access to college restrooms and housing and the relationship to suicidality. *Journal of Homosexuality*, 63(10), 1378–1399. <https://doi.org/10.1080/00918369.2016.1157998>
- Leonard, R. (2018). Thailand's Gender Equality Act: A solution for the United States' transgender bathroom debate. *Wisconsin International Law Journal*, 35(3), 670–696.
- UNDP. (2018). *Legal Gender Recognition in Thailand: A Legal and Policy Review*. United Nations Development Programme.
<https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/th/legal-gender-recognition-in-thailand-2018.pdf>
- UNDP. (2019). *Tolerance but not inclusion: Social attitudes and public policy towards the LGBT population in Thailand*. United Nations Development Programme.

- <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/th/UNDP-TH-2019-LGBT-Tolerance-but-not-Inclusion.pdf>
- UNESCO. (2019). *Out in the open: Education sector responses to violence based on sexual orientation and gender identity/expression*.
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000234597>
- United Nations Human Rights Office of the High Commissioner for Human Rights. (n.d.). *The Human Right to Water and Sanitation*.
<https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet35en.pdf>
- U.S. Access Board. (n.d.). *Chapter 6: Toilet rooms*. <https://www.access-board.gov/ada/guides/chapter-6-toilet-rooms/>
- U.S. Access Board. (n.d.). *Toilet rooms*. <https://www.access-board.gov/files/ada/guides/toilet-rooms.pdf>
- U.S. Department of Justice. (2010). *2010 ADA Standards for Accessible Design*.
<https://www.ada.gov/law-and-regs/design-standards/1991-design-standards/>
- Westbrook, L., & Schilt, K. (2014). Doing gender, determining gender. *Gender & Society*, 28(1), 32–57. <https://doi.org/10.1177/0891243213503203>
- WHO. (2022). *Gender and health*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/gender-and-health>

การจัดการเชิงพุทธกับงานบัญชีของวัด : แนวทางพุทธบัญชี เพื่อความโปร่งใสและยั่งยืน*

BUDDHIST MANAGEMENT AND TEMPLE ACCOUNTING : A BUDDHIST ACCOUNTING FRAMEWORK FOR ENSURING TRANSPARENCY AND SUSTAINABILITY

พระปลัดณพงษ์กร กนตวณโณ (ปิ่นทอง)¹ และ พระสมุห์อาคม อาคมธีโร (กุญแจนาค)²

Phra Palad Napongsakorn Kantavano (Pinthong)

วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phetchaburi Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: Saokum.sai@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

วัดในพระพุทธศาสนาเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้น กิจการและทรัพย์สินของนิติบุคคล ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองดูแล ก็คือ เจ้าอาวาสจะต้องดำเนินการจัดให้ไวยว้จกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายเงินของวัด และเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไป โดยเรียบร้อยและถูกต้อง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งยังขาดระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐานและชัดเจน พระภิกษุขาดความรู้ด้านการบัญชีและการบริหารจัดการ ขาดบุคลากรสนับสนุนที่มีความเชี่ยวชาญ และขาดการมีส่วนร่วมของญาติโยมในการตรวจสอบ จึงเป็นปัจจัยที่ต้องนำหลัก “พุทธบัญชี” เข้ามาช่วยบริหารจัดการ โดยการพัฒนาคุณธรรมและความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน สร้างความร่วมมือและบรรยากาศที่ดีในการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการทำงาน เน้นความรักในงาน ความขยันเอาใจใส่ และการใช้ปัญญาวิเคราะห์งานอย่างรอบคอบ เพื่อรักษาคุณภาพและความโปร่งใสของข้อมูลบัญชี การบริหารงานที่สมดุลทั้งด้านคุณธรรมและประสิทธิภาพการน้อมนำหลักธรรมทั้งสามมาช่วยให้การจัดการบัญชีวัดเป็นระบบ มีธรรมาภิบาล โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนในระยะยาว ดังนั้นด้วยแนวทางที่กล่าวมาจึงนำมาสู่ผลลัพธ์ของการทำบัญชีเชิงพุทธ งานบัญชีที่ยั่งยืนสร้างความไว้วางใจในชุมชน เสริมสร้างความน่าเชื่อถือของวัด และสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

คำสำคัญ: การจัดการเชิงพุทธ, งานบัญชีของวัด, ความโปร่งใสและยั่งยืน

* Received 21 June 2025; Revised 27 June 2025; Accepted 30 June 2025

Abstract

In Buddhism, temples are recognized as legal entities under the law. Therefore, the operations and assets of such legal entities must be governed responsibly. The abbot is responsible for overseeing and appointing the temple steward or the person in charge of managing the temple's benefits to keep records of the temple's income and expenses. At the end of each calendar year, accounts of income, expenses, and balances must be prepared. The abbot must supervise and ensure that these processes are conducted properly and accurately. However, recurring problems include the lack of a standardized and clear accounting system, insufficient knowledge of accounting and management among monks, a shortage of qualified support personnel, and limited participation of laypeople in auditing. These factors highlight the need to apply the principles of "Buddhist Accounting" to assist in management. This involves developing the morality and capabilities of personnel, fostering cooperation and a positive working atmosphere, and cultivating good attitudes towards work. Emphasis is placed on love for the work, diligence, careful attention, and using wisdom to analyze tasks thoroughly in order to maintain the quality and transparency of accounting data. Management should be balanced in terms of morality and efficiency by integrating the threefold principles of Buddhism to help create a systematic, ethical, transparent, and auditable accounting system for temples. This is a critical factor for long-term sustainability. Therefore, the aforementioned approach leads to the outcome of Buddhist accounting: sustainable accounting work that builds trust within the community, enhances the credibility of the temple, and supports effective and equitable resource management.

Keywords: Buddhist Management, Temple Accounting, Ensuring Transparency and Sustainability

บทนำ

การจัดการเชิงพุทธกับงานบัญชีของวัด เป็นกระบวนการจัดการด้านการเงิน การบัญชี และทรัพย์สินของวัด โดยอิงหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยเน้นความซื่อสัตย์ โปร่งใส มีจริยธรรม และรับผิดชอบต่อสาธารณชน งานบัญชีในที่นี้จึงไม่ใช่เพียงการจัดทำ

รายรับรายจ่ายตามระบบบัญชีเท่านั้น แต่รวมถึงการดำเนินการให้สอดคล้องกับคุณธรรมเพื่อความยั่งยืนของวัด และการสร้างความเชื่อมั่นของญาติโยมที่มีส่วนร่วมในการบริจาคและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของวัด หากกล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเชิงพุทธกับงานบัญชีของวัดมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการวัด กล่าวคือ

1) สร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ การจัดทำบัญชีวัดตามแนวทางพุทธบัญชี ช่วยให้ข้อมูลทางการเงินของวัดถูกต้อง เปิดเผย และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความคาดหวังของญาติโยมและสังคมในการบริหารจัดการเงินทานอย่างเหมาะสม

2) เสริมสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรสงฆ์ แนวทางพุทธบัญชีช่วยส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในวัด โดยเฉพาะในด้านความโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบ (Accountability) และความร่วมมือมีส่วนร่วม (Participation) 3) ส่งเสริมจริยธรรมทางการเงินในพระพุทธศาสนา การใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการบัญชี ช่วยให้พระภิกษุและผู้ที่เกี่ยวข้องมีจิตสำนึกในความถูกต้องและเป็นธรรม ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากทรัพย์สินของวัด

4) วางรากฐานเพื่อความยั่งยืนของวัด การจัดการบัญชีที่ดีทำให้วัดสามารถวางแผนใช้จ่ายและพัฒนากิจกรรมต่างๆ ได้อย่างยั่งยืน ลดการพึ่งพาการบริจาคแบบไม่เป็นระบบ และสามารถจัดการทรัพยากรเพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง

5) เป็นต้นแบบให้แก่ชุมชนและองค์กรอื่น วัดที่มีระบบบัญชีที่โปร่งใสและยึดหลักธรรม สามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ชุมชนหรือองค์กรอื่นในด้านการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล (พระปลัดบรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง), 2566)

แม้ว่าการจัดการเชิงพุทธกับงานบัญชีของวัดจะมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและความยั่งยืนในการบริหารจัดการทรัพยากรของวัด แต่ในทางปฏิบัติยังคงพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่เป็นข้อจำกัดต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1) ขาดระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐานและชัดเจน โดยวัดส่วนใหญ่ไม่มีแนวทางหรือรูปแบบบัญชีที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้การบันทึกรายรับรายจ่ายแตกต่างกันไปตามแต่ความเข้าใจของพระหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง บางวัดอาจใช้วิธีการบันทึกแบบง่ายๆ ขาดความครบถ้วน และไม่สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้

2) พระภิกษุขาดความรู้ด้านการบัญชีและการบริหารจัดการ ซึ่งพระภิกษุจำนวนมากไม่ได้รับการอบรมด้านการจัดการเชิงระบบหรือความรู้ทางบัญชี ทำให้ขาดทักษะในการวางแผน งบประมาณ การจัดทำรายงานทางการเงิน และการใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการ

3) ขาดบุคลากรสนับสนุนที่มีความเชี่ยวชาญ ทั้งนี้วัดบางแห่งไม่มีบุคลากรฝ่ายฆราวาสที่มีความรู้ด้านบัญชีมาช่วยเหลือ และมักต้องพึ่งพาพระภิกษุผู้จำพรรษาเป็นหลัก ทำให้เกิดภาระงานเกินความสามารถ และเสี่ยงต่อความไม่ถูกต้องของข้อมูล

4) ขาดการมีส่วนร่วมของญาติโยมในการตรวจสอบ แม้ญาติโยมจะเป็นผู้มีส่วนในการสนับสนุนทรัพยากรของวัด แต่กลับมีบทบาทน้อยในกระบวนการตรวจสอบหรือกำกับดูแลบัญชีวัด ขาดกลไกการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบ ทำให้ความโปร่งใสไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

5) ระบบการจัดการของวัดยังยึดติดกับแนวทางดั้งเดิม โดยวัดหลายแห่งยังคงบริหารจัดการด้วยระบบจารีตประเพณีเดิมที่ไม่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือแนวคิดสมัยใหม่ เช่น การจัดเก็บข้อมูลด้วยมือ การไม่ใช้ซอฟต์แวร์บัญชี และไม่มีระบบติดตามผล เป็นต้น ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์หรือวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) ขาดการบูรณาการหลักธรรมกับการจัดการทางโลก แม้จะมีการกล่าวถึง “พุทธบัญชี” แต่ในทางปฏิบัติมักแยกหลักธรรมออกจากการจัดการทางบัญชี ไม่สามารถนำหลักธรรมมาเชื่อมโยงกับวิธีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้ (จารุณี สิงหกุล และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2563)

จึงสรุปได้ว่า การจัดการเชิงพุทธกับงานบัญชีของวัด หมายถึง การบริหารจัดการด้านการเงินและทรัพย์สินของวัดโดยยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นแนวทาง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส มีจริยธรรม และความรับผิดชอบ โดยไม่เน้นเพียงการบันทึกรายรับรายจ่ายตามระบบบัญชี แต่รวมถึงการดำเนินการอย่างมีคุณธรรมเพื่อความยั่งยืนของวัดและความเชื่อมั่นของสาธารณชน มีความสำคัญเพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการบริหารทรัพยากรวัด ส่งเสริมธรรมาภิบาลในองค์กรสงฆ์ เช่น ความรับผิดชอบและความมีส่วนร่วม พัฒนาจริยธรรมทางการเงินในกิจการคณะสงฆ์ สนับสนุนความยั่งยืนของวัดในระยะยาวทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม และที่ผ่านมายังพบปัญหาในหลายมิติ คือขาดระบบบัญชีที่มีมาตรฐานเดียวกันในระดับวัด พระภิกษุขาดความรู้และทักษะด้านบัญชีและการบริหาร ไม่มีบุคลากรหรือผู้ช่วยที่มีความเชี่ยวชาญด้านบัญชี ขาดกลไกการมีส่วนร่วมและตรวจสอบจากญาติโยม

นิยามของการจัดการเชิงพุทธในบริบทของการบัญชี

การบริหารจัดการแนวพุทธเป็นความพยายามในการนำเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์กับวิชาสมัยใหม่ ทั้งนี้ เพราะพุทธธรรมเป็นนามธรรมสูงกว่าความรู้สมัยใหม่ใดๆ พุทธธรรมจึงสามารถครอบคลุมทั้งวิทยาศาสตร์และ สังคมศาสตร์ได้ทั้งหมด ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงหลักธรรมที่นำมาพัฒนาคนที่ทำหน้าที่การเงิน คณะที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ต้องมีหลักในการบริหารตนเองเสียก่อน ซึ่งสิ่งที่สำคัญ ประการหนึ่งคือหลักคุณธรรม ได้แก่ ปาปณิกธรรม 3 (อง.ตัก. 20/459/146) กล่าวคือ 1) จักขุมา หมายถึง ปัญญาองการไกล ผู้ทำบัญชีวัดต้องมีวิสัยทัศน์

มองเห็นผลระยะยาวของการจัดการการเงิน เช่น การวางแผนรายรับรายจ่าย การเตรียมการเพื่อการบูรณะวัด การจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ไม่มองเพียงระยะสั้นหรือปัจจุบันเท่านั้น 2) วิธูโร หมายถึง จัดการธุระได้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในงานบัญชีอย่างถูกต้อง เช่น การลงบัญชีรับ-จ่าย การจัดทำรายงานทางการเงิน การปฏิบัติตามระเบียบของทางการ หรือองค์การศาสนาได้อย่างถูกต้องและเป็นมืออาชีพ และ 3) นิสสัยสัมปันโน หมายถึง พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ผู้ทำบัญชีวัดต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถประสานงานกับพระภิกษุ เจ้าหน้าทีวัด ญาติโยม หรือหน่วยงานราชการได้อย่างราบรื่น มีความน่าเชื่อถือ และสามารถร่วมมือกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

2. การบริหารงานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านการเงินและบัญชี มุ่งเน้น คำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าในเรื่องของหลักการสงเคราะห์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน หลักการยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นนั้น คือ สังคหัตถุธรรม มีอยู่ 4 ประการ (ที.ปา. 11/140/167) ได้แก่ 1) ทาน คือ การมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้ข้อมูล การให้ความช่วยเหลือกันในงานบัญชีโดยไม่ปิดบัง การเสียสละเวลาและแรงเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของวัด ไม่ยึดติดหน้าที่แยกฝ่ายจนเกินไป 2) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ในกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับเงินและเอกสาร ซึ่งอาจมีความเห็นต่างหรือความเข้าใจไม่ตรงกัน การพูดอย่างสุภาพ ฟังกันด้วยเหตุผล และหลีกเลี่ยงการตำหนิรุนแรง จะช่วยให้บรรยากาศการทำงานร่วมกันดีขึ้น และลดความขัดแย้ง 3) อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินิสัยที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นให้ การลงมือทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ช่วยกันตรวจสอบเอกสารบัญชี ช่วยเสนอแนะทางพัฒนาระบบงานบัญชี หรือแบ่งเบาภาระของผู้อื่นเมื่อมีเวลาหรือความสามารถ ไม่ทำเฉพาะหน้าที่ของตนเองเท่านั้น และ 4) สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ การไม่ถือตัว ไม่แบ่งชนชั้น ไม่เลือกปฏิบัติ และทำตนให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี ไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุ เจ้าหน้าที หรือญาติโยมต่างก็มีส่วนร่วมในงานด้วยความเคารพและเท่าเทียมกัน ทำให้การทำงานบัญชีเป็นไปอย่างราบรื่น โปร่งใส และร่วมมือกันได้อย่างยั่งยืน

3. การทำงานให้มีประสิทธิภาพตามหลักอิทธิบาท กล่าวคือ หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จ หรือทางสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบ 4 ประการ (ที.ปา. 11/231/233) คือ 1) ฉันทะ คือ มีใจรัก ผู้ทำบัญชีวัดควรมีใจรักในหน้าที่ของตน ไม่มองว่างานบัญชีเป็นเพียงภาระ แต่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการทำบัญชีให้โปร่งใส เป็นระเบียบ ซึ่งจะส่งผลให้ตั้งใจทำงานด้วยความสมัครใจ และทำด้วยความเต็มใจเสมอ 2) วิริยะ คือ พากเพียรทำ แม้งานบัญชีจะต้องทำซ้ำ ๆ หรือต้องละเอียดรอบคอบมาก ผู้รับผิดชอบต้องมีความพากเพียร ไม่ทอดทิ้ง ขยันตรวจสอบข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และพร้อมเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับระบบบัญชีหรือข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) จิตตะ คือ จดจำจ่อจิต การทำบัญชีต้องอาศัยความ

ระมัดระวังสูง จึงต้องใช้สมาธิและความจดจ่อในการทำงาน การลงรายการ การจัดทำรายงาน หรือการเก็บรักษาเอกสาร ต้องทำด้วยความตั้งใจ ไม่สะเพร่า เพื่อป้องกันข้อผิดพลาด และ 4) วิมังสา คือ วินิจวิจัยการใช้ปัญญาในการตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ความถูกต้องของรายการ บัญชี การหาสาเหตุเมื่อยอดไม่ตรง การปรับปรุงวิธีการทำงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาระบบบัญชีให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใсыิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปการจัดการงานบัญชีวัดอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส สามารถอาศัย หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทาง ได้แก่ ปาปนิชธรรม เพื่อพัฒนาตนให้มีวิสัยทัศน์ ความเชี่ยวชาญ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี, สังคหวัตถุธรรม เพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่น ด้วยน้ำใจ วาจาสุภาพ การช่วยเหลือ และความเสมอภาค และ อิทธิบาท 4 เพื่อปลูกฝังใจรักในงาน มีความเพียร ใส่ใจ และวิเคราะห์งานอย่างรอบคอบ หลักธรรมเหล่านี้ช่วยส่งเสริมให้งาน บัญชีวัดเป็นระบบ โปร่งใส และยั่งยืน

ลักษณะงานบัญชีของวัด

“งานบัญชีของวัด” เป็นการรับและการเก็บรักษาเงินของวัดและการทำบัญชี เป็นงานการศาสนสมบัติของวัดงานหนึ่ง ซึ่งอยู่ในความดูแลและจัดการของเจ้าอาวาส ในกฎกระทรวง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด พ.ศ. 2564 ออกตามความในพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ข้อ 5-6 ได้ระบุไว้โดยชัดเจน ผู้เขียนจึงขอเรียนวิธีปฏิบัติเป็น 3 วิธี (เสาร์คำ ใส่แก้ว และภัสรินทร์ พ่วงเถื่อน, 2563) คือ

1. วิธีรับและเก็บรักษาเงินของวัด โดยแบ่งเป็น ประการที่หนึ่ง วิธีรับเงินของวัด การรับเงินผลประโยชน์ไม่ว่ากรณีใด ๆ วัดจะต้องออกใบเสร็จรับเงิน แสดงการรับทุกครั้ง แล้วจึงนำยอดเงินตามใบเสร็จนั้นเข้าบัญชีรับและลงเลขที่ใบเสร็จไว้ในบัญชีรับอีกครั้ง แม้การรับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารเข้าบัญชีรับ ก็ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน สำหรับอนุโมทนาบัตรจะมีหรือไม่ก็ได้ ส่วนการรับเงินการกุศล ควรออกอนุโมทนาบัตรแล้วลงบัญชีรับและอ้างเลขที่อนุโมทนาบัตรในบัญชีรับอีกครั้งหนึ่ง ประการที่สอง วิธีเก็บรักษาเงินของวัด วัดจะเก็บรักษาเงินผลประโยชน์ของวัดเองได้เพียง 3,000 บาท ส่วนที่เกิน 3,000 บาทให้นำฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ ธนาการ หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ ทางปฏิบัตินั้น ควรฝากธนาคารโดยระบุชื่อบัญชีว่า “วัดอะไร” หรือว่า “เงินของวัดอะไร” อย่าฝากเป็นชื่อเจ้าอาวาส หรือใคร ๆ การเบิกเงินจากธนาคาร ควรกำหนดเงื่อนไขให้ลงนามร่วมกัน 3 คน คือ เจ้าอาวาส 1 ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ 1 ผู้ที่เจ้าอาวาสเห็นควร 1 จึงถอนได้ หรือเมื่อฝากลงนามร่วมกัน 3 คน เมื่อจะถอนลงนาม 2 ใน 3 มีเจ้าอาวาสเป็นหลัก ส่วนเงินการกุศล ให้เก็บรักษาตามความประสงค์ของผู้บริจาค ถ้าผู้บริจาคมิได้แจ้งความประสงค์ไว้ ควรอนุโลมตามการเก็บรักษาเงินผลประโยชน์ของวัด

2. วิธีทำบัญชีรับจ่าย ให้เจ้าอาวาสมอบให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด จัดทำบัญชีรับจ่ายประจำเดือน โดยใช้แบบกรมการศาสนา ทุกเมื่อสิ้นเดือน ให้รวบรวมยอดรับจ่ายหักยอดคงเหลือและยอดยกไปเดือนต่อไป ผู้ทำบัญชีลงนามรับ รองแล้ว เสนอเจ้าอาวาสตรวจและควรให้ตรวจทุกเดือน วัดใหญ่ ๆ มีรายรับรายจ่ายมากอาจมีบัญชีรับจ่ายหลายเล่มตามประเภทแรงงาน หรืออาจใช้บัญชีรับจ่ายแบบทั่วไป เพื่อให้ความสะดวกในการจัดทำบัญชีก็ได้

3. วิธีทำบัญชีงบประมาณ เจ้าอาวาสต้องตั้งให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด จัดทำบัญชีงบประมาณแบบ ศบว.6 ตัดยอดวันที่ 31 ธันวาคม โดยปฏิบัติต่อไปนี้ ประการที่หนึ่ง แยกรายรับทั้งปีออกเป็นประเภท เช่น ยอดเงินยกมาจากปีเก่า, เงินค่าเช่า, เงินค่าบำรุง, เงินค่าดอกเบี้ย, เงินการกุศลต่าง ๆ และรายรับอื่น ๆ แต่ละประเภทเป็นเงินเท่าใดและรวมทุกประเภทเป็นเงินเท่าใด ประการที่สอง แยกรายจ่ายทั้งปีออกเป็นประเภท เช่น ค่าก่อสร้างและบูรณะ, ค่าตอบแทน, ค่าภาษี, ค่าน้ำประปา-ไฟฟ้า-โทรศัพท์, ค่าคนงานวัด และรายจ่ายอื่น ๆ แต่ละประเภทเป็นเงินเท่าใด และรวมทุกประเภทเป็นเงินเท่าใด ประการที่สาม เมื่อหักแล้ว คงเหลือเงินเท่าใด และประการสุดท้าย เงินที่เหลือ เป็นเงินสดเท่าใด ผากระทบการไหน เท่าใด เมื่อจัดลงรายการในบัญชีงบประมาณเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้จัดทำบัญชีลงนามรับรอง แล้วเสนอเจ้าอาวาสลงนาม และเก็บไว้ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงการจัดทำบัญชีวัด จึงมีคำถามต่อว่า เงินประเภทใดบ้างที่ต้องนำมาเข้าบัญชีวัด โดยคณะกรรมการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร (2564) กล่าวถึง “การจัดทำบัญชีวัด” วัดจะต้องแยกเงินของวัดออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรก เงินผลประโยชน์ ได้แก่ เงินที่ได้มาจากการจัดประโยชน์ของวัด เช่น เงินค่าเช่า ค่าผาติกรรม ดอกเบี้ย ส่วนลด เงินค่าบำรุง เงินค่าขายสิ่งของ เงินค่าชดเชยและเงินค่าปรับ และเงินใด ๆ ที่เป็นส่วนที่กองงนขึ้นจากศาสนสมบัติของวัด ประเภทที่สอง เงินการกุศล ได้แก่ เงินที่มีผู้บริจาคเจาะจงการกุศลอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น บริจาคเป็นค่าภัตตาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าก่อสร้างถาวรวัตถุของเจ้าภาพ เงินบำรุงพระอาพาธ และเงินอื่น ๆ ในลักษณะเช่นนี้

ส่วนเงินบดที่มีผู้บริจาคให้แก่วัด เพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหา ประโยชน์จากวัดจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ต้องนับว่าเป็นเงินผลประโยชน์ของวัด ทั้งสิ้นและผู้ใดจะอ้างเอาจำนวนเงินที่ตนบริจาคทำบุญกับวัดมาเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน หรือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแลกเปลี่ยน เพื่อให้ตนได้มาซึ่งสิทธิในการแสวงหาผลประโยชน์จากวัดหาได้ไม่ และการรับเงินการกุศล วัดจะต้องออกใบอนุโมทนาบัตรให้แก่ผู้บริจาค ส่วนการรับ เงินผลประโยชน์ วัดจะต้องออกใบเสร็จรับเงินทุกครั้ง ทุกรายการ เมื่อออกใบเสร็จรับเงิน ให้แก่ผู้ชำระเงินแล้ว วัดจะออกใบอนุโมทนาบัตรต่างหากหรือไม่ก็แล้วแต่ทางวัดจะเห็นสมควร ใบเสร็จรับเงินให้ใช้แบบที่กำหนดไว้ตามกฎหมายกระทรวงฯ

กล่าวโดยสรุป ลักษณะงานบัญชีของวัดเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกรายรับรายจ่าย การจัดทำรายงานทางการเงิน และการเก็บรักษาหลักฐานทางบัญชีอย่างเป็นระบบ

เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับหลักธรรมวินัย งานบุญวัดต้องอาศัย ความซื่อสัตย์ รอบคอบ และความรู้ความเข้าใจด้านการเงิน การประสานงานกับหลายฝ่ายอย่าง สุภาพและมีธรรมาภิบาลก็เป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความไว้วางใจของญาติโยม และ เสริมสร้างความน่าเชื่อถือของวัดในฐานะศูนย์กลางแห่งศรัทธาและคุณธรรม

ความโปร่งใสของงานบุญ

คำว่า “ความโปร่งใส” หรือภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า “Transparency” ถือเป็น 1 ในองค์ประกอบทั้ง 6 ของหลักธรรมาภิบาล โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พุทธศักราช 2542 ได้เสนอเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลที่ ทุกส่วนราชการต้องยึดถือปฏิบัติ มี 6 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2544) คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักความโปร่งใส 3) หลักความรับผิดชอบ 4) หลักความคุ้มค่า 5) หลักการมีส่วนร่วม และ 6) หลักคุณธรรม โดยมีนักวิชาการให้ความหมายของ คำว่า “ความ โปร่งใส” ไว้มากมาย กล่าวคือ เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดย ปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกระบบให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็น ประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่าง สะดวก มีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ และยิ่งกล่าวอีกว่า เป็น การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่อง กล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการมี ความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อ สาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2544) ยังมีนักวิชาการกล่าวว่า “ความโปร่งใส” เป็นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงาน การ ตัดสินใจ ผลการดำเนินงาน เป็นต้น (จรัส สุวรรณมาลา, 2546) ในขณะที่สำนักวิชาการทาง ต่างประเทศอย่าง United Nations Development Programmer (UNDP) ได้ให้ความหมาย คำว่า “ความโปร่งใส” หมายถึง กระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์ กติกาต่าง ๆ มีความเปิดเผย ตรงไปตรงมาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ สามารถถ่ายโอนได้อย่างอิสระ ประชาชนสามารถเข้าถึงและ รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะของทางราชการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2561) สำหรับเกณฑ์การวัดความโปร่งใส สถาบันพระปกเกล้า (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2545) ได้เสนอไว้ประกอบด้วย 4 หลักการ ดังต่อไปนี้

1. ความโปร่งใสด้านโครงสร้าง ประกอบด้วย การตรวจสอบภายในที่เข้มแข็ง เช่น มีคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการสอบสวน เป็นต้น โปร่งใสเห็นระบบงานทั้งหมด ได้อย่างชัดเจน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รับรู้การทำงาน มีเจ้าหน้าที่มาด้วยระบบคุณธรรมมี ความสามารถสูงมาอยู่ใหม่มากขึ้น มีการตั้งกรรมการหรือหน่วยงานตรวจสอบขึ้นมาใหม่ และมี ฝ่ายบัญชีที่เข้มแข็ง

2. ความโปร่งใสด้านให้คุณ ประกอบด้วยการมีค่าตอบแทนพิเศษในการปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จ มีค่าตอบแทนเพิ่มสำหรับการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ มีค่าตอบแทนพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่ที่ซื่อสัตย์ มีมาตรฐานเงินเดือนสูงพอเพียงกับค่าใช้จ่าย

3. ความโปร่งใสด้านการให้โทษ ประกอบด้วยการมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ มีวิธีการพิจารณาโทษผู้ทำผิดอย่างยุติธรรม มีการลงโทษจริงจัง หนักเบาตามเหตุแห่งการกระทำผิด มีระบบการฟ้องร้องผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ หัวหน้างานลงโทษผู้ทุจริตอย่างจริงจัง มีการปรามผู้ส่อทุจริตให้เลิกความพยายามทุจริต มีกระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว และ

4. ความโปร่งใสด้านการเปิดเผย ประกอบด้วยการที่ประชาชนได้เข้ามารับรู้การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ ประชาชนและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดหา การให้สัมปทานการออกกฎระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ประชาชน สื่อมวลชน และองค์กรพัฒนาเอกชน ได้มีโอกาสควบคุมฝ่ายบริหารโดยวิธีการต่าง ๆ มากขึ้น มีการใช้กลุ่มวิชาชีพภายนอก เข้ามาร่วมตรวจสอบ

ทั้งนี้ ความโปร่งใส ในบริบทของงานบัญชี จึงเป็นการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอย่างตรงไปตรงมา ครบถ้วน ถูกต้อง และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในบริบทของวัด ความโปร่งใสของงานบัญชีมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ 1) การบันทึกข้อมูลทางบัญชีอย่างถูกต้องและเป็นระบบ รายรับ รายจ่ายของวัดต้องมีการบันทึกอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ และใช้หลักการบัญชีที่เป็นที่ยอมรับ เช่น การใช้สมุดบัญชีแยกประเภท การลงบัญชีตามวันที่ และมีเอกสารประกอบชัดเจน 2) การเปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณชนวัดควรเปิดเผยรายงานทางการเงินให้ญาติโยมและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ หรือรายงานผลการใช้จ่ายในกิจกรรมสำคัญของวัด 3) สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลาข้อมูลทางบัญชีต้องมีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ มีเอกสารหลักฐานครบถ้วน และเปิดโอกาสให้คณะกรรมการหรือผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบได้เมื่อมีความจำเป็น 4) มีระบบควบคุมภายในที่ชัดเจนวัดควรมีกฎการควบคุม เช่น การมอบหมายหน้าที่แยกจากกันระหว่างผู้รับเงิน ผู้บันทึกบัญชี และผู้ตรวจสอบ เป็นต้น เพื่อป้องกันการทุจริตหรือความผิดพลาดโดยเจตนา 5) มีส่วนร่วมของคณะกรรมการวัดและญาติโยม การจัดทำบัญชีควรมีคณะกรรมการหรือผู้แทนจากญาติโยมเข้าร่วมตรวจสอบหรือให้ข้อคิดเห็น เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจจากสาธารณชน และ 6) รายงานผลอย่างสม่ำเสมอและตรงต่อเวลา การจัดทำรายงานทางการเงินประจำเดือนหรือประจำปี และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลอย่างตรงต่อเวลา เป็นลักษณะที่สะท้อนความโปร่งใสของวัดในเชิงการจัดการ (ศศิพร ขาญศิลป์, 2564)

กล่าวโดยสรุป ความโปร่งใสของงานบัญชี หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของวัดอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้เกี่ยวข้อง โดยมีลักษณะสำคัญคือ บันทึกข้อมูลอย่างถูกต้องและเป็นระบบ เปิดเผยข้อมูลแก่สาธารณชนอย่าง

ชัดเจน สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ตลอดเวลา มีกลไกควบคุมภายในป้องกันความผิดพลาดและทุจริต มีส่วนร่วมของคณะกรรมการวัดและญาติโยมในการตรวจสอบ และ รายงานผลอย่างสม่ำเสมอและตรงเวลา ลักษณะเช่นนี้ จึงช่วยให้การบริหารงานบัญชีของวัดดำเนินไปด้วยความเป็นธรรม มีธรรมาภิบาล และยั่งยืนในระยะยาว

แนวทางพุทธบัญชีเพื่อความโปร่งใสและยั่งยืน

ในปัจจุบัน งานบัญชีของวัดมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพย์สินและงบประมาณที่ได้รับจากศรัทธาญาติโยมและหน่วยงานต่าง ๆ การจัดทำบัญชีอย่างถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ จึงเป็นหัวใจสำคัญที่สะท้อนถึงความรับผิดชอบและธรรมาภิบาลของวัด ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของเทคนิคทางบัญชีเท่านั้น หากแต่ควรดำเนินไปบนพื้นฐานของหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งด้านคุณธรรมและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการน้อมนำหลัก ปาปนิกรธรรม, สังคหวัตถุธรรม และ อิทธิบาท 4 มาเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบัญชีของวัด อันจะนำไปสู่ความโปร่งใสและความยั่งยืนอย่างแท้จริง ซึ่งผู้เขียนสามารถสังเคราะห์ได้เป็น 3 แนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก พุทธบัญชีเพื่อความโปร่งใสและยั่งยืนตามหลักปาปนิกรธรรม การนำหลักปาปนิกรธรรมมาใช้ในการจัดการงานบัญชีของวัด เป็นแนวทางที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานให้มีความพร้อมทั้งด้านความคิด ทักษะ และจริยธรรม เพื่อให้งานบัญชีเป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใส และน่าเชื่อถือ (อง.ตัก. 20/459/146) กล่าวคือ 1) จักขุมา ผู้ทำบัญชีต้องสามารถวางแผนการเงินในระยะยาว เห็นความเชื่อมโยงระหว่างรายรับ-รายจ่ายกับพันธกิจของวัด เพื่อการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 2) วิรูโร ต้องมีความรู้ด้านบัญชีอย่างถูกต้อง เข้าใจกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเงินของวัด รวมถึงสามารถจัดทำรายงานและตรวจสอบเอกสารได้อย่างมีอาชีพ และ 3) นิสสยสัมปันโน สามารถประสานงานกับคณะสงฆ์ เจ้าหน้าที่วัด ญาติโยม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างราบรื่น ด้วยความสุภาพจริงใจ และน่าไว้วางใจ

แนวทางที่สอง พุทธบัญชีเพื่อความโปร่งใสและยั่งยืนตามหลักสังคหวัตถุธรรม แนวทางที่ส่งเสริมความสามัคคีและความร่วมมือระหว่างบุคคลในงานบัญชีวัด โดยเฉพาะเมื่อมีหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำบัญชี ซึ่งช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่น โปร่งใส และยั่งยืน (ที.ปา. 11/140/167) กล่าวคือ 1) ทาน ผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำบัญชีวัดควรมีน้ำใจพร้อมแบ่งปันข้อมูลและช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ โดยไม่ปิดบังหรือกักเก็บข้อมูลที่สำคัญ เพื่อสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจในระบบบัญชี 2) ปิยวาจา การสื่อสารระหว่างทีมงานบัญชีต้องใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน และให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน ลดความขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงาน 3) อัตถจริยา ทุกฝ่ายต้องลงมือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา และช่วยกัน

พัฒนาระบบบัญชีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ 4) สมานัตตา การปฏิบัติงานบัญชีต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียม ไม่มีการเลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยกฝ่าย ให้ทุกคนได้รับความเคารพและมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม เพื่อสร้างความยั่งยืนในความร่วมมือ

แนวทางที่สาม พุทธบัญชีเพื่อความโปร่งใสและยั่งยืนตามหลักอริยสัจธรรม เสริมสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่ดีในการปฏิบัติงาน ทำให้งานบัญชีมีคุณภาพและไม่น่าเชื่อถือ (ที.ปา. 11/231/233) กล่าวคือ 1) ฉันทะ ผู้ทำบัญชีวัดควรมีใจรักในหน้าที่ เห็นคุณค่าของการจัดการเงินและข้อมูลทางบัญชี เพื่อสร้างความตั้งใจและความมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มที่ 2) วิริยะ ต้องขยันหมั่นเพียรในการทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง แม้จะต้องเผชิญกับความท้าทายหรือรายละเอียดซับซ้อน ก็ไม่ท้อถอยและพร้อมพัฒนาตนเองเสมอ 3) จิตตะ การทำบัญชีต้องใช้สมาธิและความตั้งใจสูงในการตรวจสอบและบันทึกรายการ เพื่อป้องกันข้อผิดพลาด และรักษาความถูกต้องของข้อมูล และ 4) วิมังสา ใช้ปัญญาในการวิเคราะห์ ตรวจสอบ และปรับปรุงกระบวนการบัญชีอยู่เสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการทำงาน

กล่าวโดยสรุป แนวทางพุทธบัญชีเพื่อความโปร่งใสและยั่งยืน ประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 แนวทาง ได้แก่ ปาปนิกรธรรม เน้นการพัฒนาคุณลักษณะผู้ทำบัญชีให้มีวิสัยทัศน์ ความชำนาญเฉพาะด้าน และมนุษยสัมพันธ์ดี เพื่อสร้างความรับผิดชอบและความน่าเชื่อถือในการจัดการบัญชีวัด สังคหัตถุธรรม ส่งเสริมความร่วมมือในทีมงานด้วยน้ำใจ การสื่อสารสุภาพ การช่วยเหลือกันอย่างจริงใจ และความเสมอภาค เพื่อให้การทำงานเป็นระบบและราบรื่น และหลักอริยสัจธรรม ปลุกฝังใจรักงาน ความขยัน เอาใจใส่ และใช้ปัญญาวิเคราะห์ตรวจสอบงานบัญชีอย่างรอบคอบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความโปร่งใส การผสมผสานหลักธรรมทั้งสามนี้จะช่วยให้งานบัญชีวัดดำเนินไปอย่างโปร่งใส มีคุณภาพ และยั่งยืน สร้างความไว้วางใจแก่ชุมชนและญาติโยมอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ

จากการศึกษาค้นคว้าการจัดการเชิงพุทธกับงานบัญชีของวัด จึงนำมาขมวดสู่คำที่ว่า “พุทธบัญชี” การผสมผสานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบริหารจัดการบัญชีวัดอย่างครบถ้วนและสมดุล โดยองค์ความรู้สำคัญประกอบด้วย 1) การพัฒนาคุณธรรมและความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ผู้ทำบัญชีต้องมีวิสัยทัศน์ มุ่งมั่นพัฒนาทักษะเฉพาะทาง และมีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งส่งเสริมความรับผิดชอบและความน่าเชื่อถือในงานบัญชี 2) การสร้างความร่วมมือและบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ส่งเสริมการให้ การพูดจาสุภาพ การช่วยเหลือ และความเสมอภาคในทีมงาน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน 3) การปลุกฝังทัศนคติที่ดีในการทำงาน เน้นความรักในงาน ความขยันเอาใจใส่ และการใช้ปัญญาวิเคราะห์งานอย่างรอบคอบ เพื่อรักษาคุณภาพและความโปร่งใสของข้อมูลบัญชี 4) การบริหารงานที่สมดุลทั้งด้านคุณธรรมและประสิทธิภาพการน้อมนำหลักธรรมทั้งสามมาช่วยให้

การจัดการบัญชีวัดเป็นระบบ มีธรรมาภิบาล โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนในระยะยาว ดังนั้นผลลัพธ์ของการทำบัญชีเชิงพุทธ ที่อาจเกิดขึ้น คือ งานบัญชีที่ยั่งยืนสร้างความไว้วางใจในชุมชน เสริมสร้างความน่าเชื่อถือของวัด และสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

บทสรุป

การจัดการเชิงพุทธในบริบทของการบัญชี เป็นการนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงานบัญชีของวัด เพื่อให้เกิดความโปร่งใส สัจจิด และยั่งยืน ทั้งในแง่การเก็บรวบรวมข้อมูล การบันทึกบัญชี และการตรวจสอบการใช้จ่ายทรัพย์สินของวัด งานบัญชีของวัดจึงมีลักษณะเฉพาะที่ต้องคำนึงถึงธรรมเนียมปฏิบัติทางศาสนาและความไว้วางใจจากชุมชน โดยงานบัญชีต้องสะท้อนการใช้จ่ายที่ถูกต้อง ชัดเจน และตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น พระภิกษุ สามเณร และญาติโยม สิ่งที่สำคัญคือ ความโปร่งใสของงานบัญชีเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการวัด โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลบัญชีอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นธรรม เพื่อป้องกันการทุจริตและสร้างความเชื่อมั่น นอกจากนี้ การจัดทำรายงานบัญชีอย่างสม่ำเสมอและการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนยังช่วยส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบในงานบัญชี แนวทางพุทธบัญชีเพื่อความโปร่งใสและยั่งยืน จึงเป็นการผสมผสานหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้ากับระบบบัญชีที่มีมาตรฐาน การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาบริหารผู้ทำ คณะจัดทำ และหน่วยงาน ให้เป็นเป็นแนวทางการบริหารจัดการและตรวจสอบ ตลอดจนการยึดมั่นในปาณิกรรมเพื่อรักษาศีลธรรมในการทำงาน ทั้งนี้เพื่อสร้างระบบบัญชีที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของวัดและชุมชนได้อย่างยั่งยืนและน่าเชื่อถือ

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2561). การพัฒนาประชาคมเมืองเพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่. *รัฐสภาวารสาร*, 24(9). 1-14.
- คณะกรรมการวิชาการการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สถาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 25. (2564). *คู่มือการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2546). *ระบบงบประมาณและการจัดการแบบมุ่งผลสำเร็จในภาครัฐ : ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพลเมืองยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: ธนัวิชาการพิมพ์.
- จารุณี สิงห์กุล และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2563). การพัฒนาการบริหารจัดการด้านการเงินของวัดไทยตามหลักสันติธรรมาภิบาล ศึกษากรณีวัดท่าคอยนาง อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์*, 8(5), 1664-1679.

- ถวิลวดี บุรีกุลและคณะ. (2545). *โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาศูนย์วัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- พระปลัด บรรจง วิสารโท (บุญเพ็ง). (2566). การพัฒนาการบริหารจัดการบัญชีทางการเงินของวัดในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 6(2), 23 – 35.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11, 20*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศศิพร ชาญศิลป์. (2564). อิทธิพลจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ทัศนคติการปฏิบัติงานตรวจสอบ และความเป็นมืออาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานการสอบบัญชีในมุมมองของผู้ให้บริการสอบบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต, คณะบัญชี: มหาวิทยาลัยศรีปทุม*.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2544). *คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- เสาร์คำ ไส่แก้ว และภัสสนันท์ พ่วงเถื่อน. (2563). หลักธรรมาภิบาลในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี. *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรมและสังคม. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา*.

การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ*

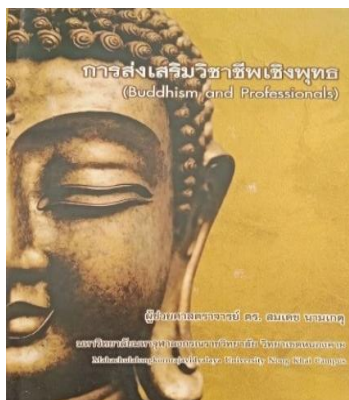
BUDDHISM AND PROFESSIONALS

พระครูโกศลกิจจานุกิจ¹, สมเดช นามเกต² และ นิชาภัทร เงินจัตรัส³
PhrakrukKosolkittjanukit¹, Somdet Namket² and Nichapat Ngoenjatturat³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: Aphinant.cha@mcu.ac.th

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน: สมเดช นามเกต

ผู้แปล: สมเดช นามเกต

สำนักพิมพ์: ญาณรณทร พรนตง

ปีที่พิมพ์: 2566

จำนวนหน้า: 147

บทนำ

บทวิจารณ์หนังสือ “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ” เขียนโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเดช นามเกต พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2566 จำนวนหน้าหนังสือ 147 หน้า พิมพ์ที่ญาณรณทร พรนตง 88/102 ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000 เป็นหนังสือที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ มนุษย์ทุกคนย่อมมีความหวังในการประกอบอาชีพ แต่การประกอบอาชีพที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์มาชี้นำ ซึ่งเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ประชาชนทั่วไป บางส่วนก็ประกอบอาชีพไม่สุจริต เช่นอาชีพค้าขายอาวูธ ค้าขายเนื้อสัตว์ อาชีพค้าขายสุรายาเมา อาชีพค้าขายยาพิษ เป็นต้น บุคคลไม่ควรค้าสิ่งเหล่านี้ เมื่อประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ ก็สามารถนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ เพราะหลักคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นสอนให้คนเป็นคนดี เว้นความชั่วทั้งปวง ศาสนาจึงเป็นประหนึ่งว่า เป็นประทีปส่องโลกให้สว่างไสว ด้วยความรู้แจ้ง และยังสอนให้มนุษย์รู้จักสามัคคี มีความยุติธรรมปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง มีความเมตตากรุณาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ไม่อิจฉาริษยาพยาบาทต่อกัน การปฏิบัติตาม

* Received 8 June 2025; Revised 13 June 2025; Accepted 15 June 2025

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นการปลูกฝังให้คนเป็นคนดีและประกอบอาชีพสุจริต ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่าสัมมาอาชีพะ

เนื้อหาหนังสือการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ

เนื้อหาหนังสือการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ มีทั้งหมด 6 บทประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ อาชีพเกษตรตามแนวพุทธศาสน์ อาชีพนักกฎหมายตามแนวพุทธศาสน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สรุปลักษณะสำคัญได้ดังนี้

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพ ประเด็นหลักของการนำเสนอในบทนี้ ผู้เขียนได้เสนอเนื้อหาแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 กล่าวถึง 1. ความหมายของการประกอบอาชีพ อาชีพในพุทธกาลที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โดยระบุอาชีพมี 24 อาชีพ เช่น พลช้าง พลม้า ทาส เรือนเบี้ย พ่อครัว ช่างดอกไม้ นักบัญชี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอาชีพอื่นๆที่ได้รับระบุชื่อไว้โดยตรง เพียงแต่ใช้คำว่า อาชีพที่อาศัยศิลปะอย่างอื่นทำนองนี้ ส่วนในคัมภีร์อรรถกถา ได้รับระบุชื่อของอาชีพในสมัยพุทธกาลมากกว่าในพระไตรปิฎก โดยสามารถจัดเป็น 7 สถานะและอาชีพ คือ สถานะและอาชีพบริวาร สถานะและอาชีพช่างฝีมือ วิชาชีพ อาชีพบันเทิงธุรกิจ อาชีพรับราชการ อาชีพค้าขาย และการเลี้ยงสัตว์ และเกษตรกรรม พุทธศาสนานับว่าอาชีพสุจริตเบื้องต้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติดำเนินไปตามหลักอาชีพที่สุจริตนั้น ย่อมมีความสัมพันธ์กับอาชีพในอริยมรรคอันได้แก่ สัมมาอาชีพะ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการดำเนินชีวิตไปสู่การบรรลุธรรม โดยต้องเป็นสัมมาอาชีพอันเป็นองค์ธรรมข้อหนึ่งในมรรค 8

ดังกรณีพระสาวก 80 องค์ กลุ่มที่มีสถานะและอาชีพเดียวกัน เช่นนักบวช พราหมณ์ จะมีลักษณะการบรรลุธรรมที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนมาก การประกอบอาชีพในปัจจุบันอย่างเดียวยังไม่พอที่จะส่งผลให้เกิดการบรรลุธรรมของแต่ละบุคคลหลากหลายสถานะและอาชีพ หากจะต้องมีปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานะและอาชีพและการบรรลุธรรมอีก 4 ประการคือ การได้สั่งสมบุญมาแต่ชาติปางก่อน การดำรงตนไว้ในทางที่ถูกต้อง การได้พบกับกัลยามิตรผู้บอกหนทาง และการได้อยู่ในสถานที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม อาชีพของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ยังสามารถส่งผลให้เกิดการบรรลุธรรมได้ถ้าหากอาชีพนั้นเป็นสัมมาอาชีพะจริงๆ และผู้ประกอบอาชีพนั้นดำเนินชีวิตตามหลักอริยมรรค การประกอบอาชีพหมายถึง การทำกิจการหรืองานต่างๆเพื่อหารายได้เพื่อนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ในอดีตสิ่งของต่างๆเหล่านี้ เป็นหน้าที่ของพ่อแม่จะจัดหามาให้แก่สมาชิก ด้วยการผลิตขึ้นใช้เองในครอบครัว โดยไม่จำเป็นต้องใช้เงินซื้อหา ปัจจุบันการดำรงชีพในสังคม ได้เปลี่ยนแปลงไป ประชาชนมีการศึกษามากขึ้น ความรู้ที่ได้รับจะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้มาซื้อปัจจัย 4 และสิ่งของอื่นๆในการดำรงชีพ และเพื่อสร้างมาตรฐานที่ดีให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม อาชีพมีอยู่มากมาย ควรพิจารณาเลือกประกอบอาชีพที่มีความถนัดและความสนใจ สุจริต มีความมั่นคงในชีวิต และมีรายได้เพียงพอ

ต่อความจำเป็นของการประกอบอาชีพ ดังนี้ คำว่า “อาชีพ” หมายถึง การทำกิจกรรม การทำงาน การประกอบอาชีพที่ไม่เป็นโทษแก่สังคมและรายได้ตอบแทน โดยอาศัยแรงงาน ความรู้ ทักษะ อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีการแตกต่างกันออกไป กลุ่มอาชีพตามลักษณะอาชีพนั้นๆ มี 2 ลักษณะ คือ อาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง มีรายละเอียดดังนี้ 1) อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพทุกประเภทที่ผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเอง แต่เพียงผู้เดียวหรือเป็นกลุ่ม อาชีพอิสระไม่จำเป็นที่จะใช้คนเป็นจำนวนมาก แต่หากมีความจำเป็นอาจจ้างคนอื่นมาช่วยงานได้ เจ้าของกิจการเป็นคนลงทุน และจำหน่ายเอง คิดและตัดสินใจด้วยตนเองทุกเรื่อง ซึ่งช่วยในการพัฒนาอาชีพเป็นไปอย่างรวดเร็วและทันเหตุการณ์ การประกอบอาชีพอิสระ เช่น ขายอาหาร ขายของชำ ซ่อมรถจักรยานยนต์ ฯลฯ ในการประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องบริหาร จัดการ เช่น ตลาด ทำเลที่ตั้ง เงินทุน การตรวจสอบและการประเมินผล เป็นต้น นอกจากนี้ ต้องมีความอดทนต่องานหนัก ไม่ท้อถอยต่อปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมองเห็นภาพดำเนินงาน ของตนเองได้ทะลุปรุโปร่ง 2) อาชีพรับจ้าง หมายถึง ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ โดยตนเองเป็นผู้รับจ้างทำงานให้ และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้างหรือเงินเดือน อาชีพรับจ้างประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย ซึ่งได้ตกลงว่าจ้างกัน บุคคลฝ่ายแรก เรียกว่านายจ้าง หรือผู้ว่าจ้าง บุคคลฝ่ายหลังเรียกว่า ลูกจ้าง หรือผู้รับจ้าง มีค่าตอบแทนที่ผู้ว่าจ้างต้องจ่ายให้แก่ผู้รับจ้าง เรียกว่า ค่าจ้าง การประกอบอาชีพรับจ้างโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นการรับจ้างทำงานในสถานประกอบการ หรือโรงงาน เป็นการรับจ้างในลักษณะการขายแรงงาน โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน หรือค่าตอบแทนที่คิดตามชิ้นงานที่ทำได้ อัตราค่าจ้างขึ้นอยู่กับอยู่ในโรงงาน ตามเวลาที่นายจ้างกำหนด การประกอบอาชีพรับจ้างในลักษณะที่เป็นข้อดีคือ ไม่ต้องเสี่ยงกับการลงทุน เพราะลูกจ้างจะใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่นายจ้างจัดไว้ให้ทำงานตามที่นายจ้างกำหนด แต่ก็มีข้อเสียคือ มักจะเป็นงานที่ทำซ้ำๆ เหมือนกันทุกวัน และต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ของนายจ้าง ในการประกอบอาชีพรับจ้างนั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่เอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างมีความเจริญก้าวหน้าได้ เช่น ความรู้ ความชำนาญในงาน มีนิสัยทำงานได้ดี มีความกระตือรือร้น มานะ อดทน ในการทำงาน ยอมรับกฎเกณฑ์และยอมรับคำสั่ง มีความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งสุขภาพอนามัยที่ดี อาชีพต่างๆในโลกมีมากมาย หลากหลายอาชีพ ซึ่งบุคคลสามารถที่จะเลือกทำได้ตามอัธยาศัย หรือตามความถนัด ความต้องการ ความชอบและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพประเภทใด จะเป็นอาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้างก็ตามจากการศึกษาคัมภีร์อรรถกถาธรรมบท พบว่าคนสมัยพุทธกาลมีอาชีพหลากหลาย สามารถสรุปได้โดยรวม 6 อาชีพ คือ 1) อาชีพบริการ อาชีพบริการเป็นอาชีพรับใช้และให้บริการทั่วไป แบ่งออกได้ดังนี้คือ (1) ช่างตัดผมหรือกลบ ทำหน้าที่ตัดผม (2) ช่างทำขนม หรือพ่อครัว มีหน้าที่ประกอบอาหาร คาวหวาน (3) ยามคนเฝ้าประตู ทำหน้าที่บอกเวลาและเฝ้าประตูพระนคร

2) อาชีพช่างฝีมือ อาชีพประเภทนี้ ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญเป็นอย่างมาก สมัยพุทธกาลถือว่าอาชีพเหล่านี้เป็นศิลปะ มีการถ่ายทอดกันภายนอกครอบครัว อาชีพดังกล่าวเหล่านี้ เช่น (1) ช่างไม้ออ หรือช่างสาน มีหน้าที่สานกระบุง ตะกร้า และสิ่งจักสานอื่นๆ (2) ช่างหม้อ เป็นอาชีพที่มีชื่อเสียงแพร่หลายมากในสมัยพุทธกาล มีหน้าที่ในการสร้างเครื่องใช้ประเภทเครื่องปั้นดินเผา (3) ช่างไม้ เป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องเป็นอย่างมาก มีหน้าที่หลายอย่าง เช่น สร้างบ้าน สร้างรถ (4) ช่างโลหะ หรือช่างทอง มีหน้าที่ตรวจดูโลหะ ตีราคาทอง ทำการเจียรนัยอัญมณีต่างๆ (5) ช่างแก้ว มีหน้าที่เจียรนัยแก้วให้สวยงาม (6) ช่างหูก มีหน้าที่ในการทอหูก (7) ช่างดอกไม้ มีหน้าที่จัดดอกไม้ ร้อยดอกไม้ (8) ช่างศร มีหน้าที่ในการประดิษฐ์ลูกศร และการดัดลูกศร (9) ช่างถาก มีหน้าที่ถาก เหลาไม้ให้มีรูปต่างๆเพื่อการใช้สอย อาชีพดังกล่าวนี้เป็นศิลปะที่ต้องใช้ฝีมือในการผลิต 3) วิชาชีพวิชาชีพเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยการศึกษา การฝึกฝนเป็นพิเศษ มีความรับผิดชอบสูง อาชีพดังกล่าวนี้ เช่น (1) อายุรแพทย์ หรือหมอยา เป็นแพทย์ประเภทประกอบยาให้กับคนไข้ (2) ศัลยแพทย์ เป็นแพทย์ที่ทำหน้าที่ศัลยกรรม ในสมัยพุทธกาล อาชีพแพทย์น่าจะเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด จะเห็นได้จากตัวอย่างของหมอชีวกโกมารภัจจ์ ซึ่งได้รับการยกย่องเป็นอย่างมากจากประชาชนในสมัยนั้น 4) อาชีพบันเทิงธุรกิจ เป็นอาชีพที่ให้ความสุข ความเพลิดเพลิน สนุกสนานแก่ประชาชน จากการศึกษา คัมภีร์อรรถกถาธรรมบทสามารถสรุปได้ดังนี้ (1) เล่นกล (2) นักเดินรำ (3) นักมวยปล้ำ (4) หึงโสเภณี เป็นต้น 5) อาชีพรับราชการ อาชีพประเภทนี้ บางตำแหน่งอาจทราบได้ทันทีว่าเป็นอาชีพราชการ แต่บางตำแหน่งจำเป็นต้องพิจารณาจากลักษณะอื่นๆประกอบ อาชีพราชการแบ่งออกได้ดังนี้ (1) ฝ่ายทหาร เป็นพวกที่มีหน้าที่ป้องกันประเทศ แบ่งเป็น 4 ส่วนเรียกว่า จาตุรงคินิสนา คือ (1) พลช้าง (2) พลม้า (3) พลรถ (4) พลราบ อาจมีแบ่งย่อยลงไปอีกเป็น กองถือธง กองจัดกระบวนทัพ กองพลาธิการ กองเสนาธิการ กองตะลุมบอน กองทหารหาญ กองทหารโลหะ กองเกราะหนัง และกองทหารทาส 5) คำขาย อาชีพสำคัญอีกอย่างหนึ่งของชาวอินเดียสมัยพุทธกาล คือการค้าขาย ในคัมภีร์อรรถกถาธรรมบทพระพุทธเจ้าตรัสถึงการค้าขายไว้หลายที่ เช่น พาณิชนกรรม ถือว่าเป็นอาชีพชั้นสูง เช่นเดียวกับเกษตรกรรม และการเลี้ยงสัตว์ สำหรับอาชีพค้านั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นอาชีพสำคัญต่อการดำรงชีพของชุมชน แต่สำหรับพุทธศาสนิกชนในสมัยนั้น พระพุทธเจ้าทรงห้ามการค้าขายที่ไม่สมควร 5 ประการ คือ (1) คำอาวุธ (2) คำสัตว์เป็น (3) คำเนื้อสัตว์ (4) คำน้ำเมา (5) คำยาพิษ เป็นต้น

บทที่ 2 อาชีพเกษตรตามแนวพุทธศาสนา ประเด็นหลักของการนำเสนอในบทนี้ ผู้เขียนอธิบายถึง พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ส่งเสริมให้มนุษย์พัฒนาตนเอง ให้สมบูรณ์สูงสุด โดยใช้พระธรรมเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนและมีพระสงฆ์เป็นผู้ยืนยันความจริงดังกล่าว พระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะนำกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาใช้กับงานพัฒนา ตัวอย่างเช่นคำสอนที่กล่าวว่า “อุฏฐาตา วินทเต ธน” ผู้มีความขยันหมั่นเพียร ย่อมหาทรัพย์ได้ การประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการค้าขาย รับราชการ เกษตรกรรม

ปกครอง ลูกจ้าง หรือศึกษาหาความรู้ ก็ทำอย่างสุดความสามารถ จนสำเร็จในสิ่งที่ต้องการ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุร่ยสุร่าย กล่าวโดยสรุปก็คือ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ตามที่ทำอยู่ ต้องไม่ขัดกับหลักศีลธรรม และกฎหมายบ้านเมือง ได้รับประโยชน์ตามความมุ่งหมาย เมื่อก้าวถึงพัฒนาชุมชนให้เจริญพร้อมทั้งกายกับจิตและสภาวะแวดล้อมอย่างเหมาะสม บุคคลควรนำหลักธรรมเป็นเป้าหมายในการกำหนดแนวทางในการพัฒนา โดยเฉพาะหลักธรรมที่เรียกว่า วิริยอธิปไตย อันหมายถึง การมีความเพียรไม่ย่อท้อต่อการทำงาน ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม จึงเป็นแหล่งสำคัญในการเพาะปลูกพืชและผลิตอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงประชาชนทั้งหลายทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้มีการนำเอาทรัพยากร ดิน น้ำ พลังงาน และพื้นที่ป่าไม้มาใช้เพื่อการเกษตรในปริมาณมาก พื้นที่ทำเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ของไทยได้ลดน้อยลง เนื่องจากพื้นที่เหมาะสมในการทำเกษตรได้ถูกเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่ชุมชนเพื่อตอบสนองการเพิ่มขึ้นของประชากร มีการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรมอื่นๆ มากขึ้น ทำให้พื้นที่ทำการเกษตรลดน้อยถอยลง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วงในด้านผู้ประกอบอาชีพการเกษตรในอนาคต 2.1 ความหมายของการเกษตรตามแนวพุทธศาสนา เกษตรตามแนวพุทธศาสนา หมายถึง พฤติกรรมการดำเนินธุรกิจของมนุษย์ในการผลิต จำหน่าย แจกจ่าย การบริโภคและการใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อสนองความต้องการ ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด เพื่อให้เกิดธรรมชาติชีวิต เพราะเป็นการนำเอาพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับแนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์ที่มีการพัฒนา

มาจาก อารยธรรมตะวันตกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานะความเป็นจริงของตัวมนุษย์หรือความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ หมายความว่าองค์ประกอบเหล่านี้ ประสานกันด้วยและเกื้อกูลกันด้วย ในการดำรงอยู่ร่วมกันและเดินไปด้วยกัน เพราะฉะนั้นพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์จะต้องเป็นไปในทางที่ไม่เบียดเบียนตน แต่ให้เป็นไปในทางพัฒนาคุณภาพชีวิต เสริมคุณภาพชีวิตนั้น นี่เป็นการไม่เบียดเบียนผู้อื่น คือไม่ก่อความเดือดร้อน แก่สังคม และไม่ทำให้เสียคุณภาพของ eco systems หรือระบบธรรมแวดล้อม ศาสตราจารย์ ดร. พิชัย พันธเสน ได้แสดงทัศนะไว้ว่า หมายถึง การนำองค์คำสอนของพระพุทธเจ้ามาประยุกต์เข้ากับแนวคิดในวิชาการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ ที่พัฒนามาจากอารยธรรมตะวันตก กล่าวโดยสรุปก็คือ วิชาที่ว่าด้วยการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ ที่ทำให้ปัจเจกบุคคลและสังคมบรรลุซึ่งสันติสุข จากการมีชีวิตอยู่ในโลกวัตถุภายใต้เงื่อนไข ของการมีทรัพยากรที่จำกัด ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับหลักปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธศาสนา อาจสรุปเกี่ยวกับหลักสำคัญของเกษตรแนวพุทธได้ ดังนี้ 1. หลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือหลักความเป็นกลาง ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกชนิด โดยยึดถือความพอดี ความสมดุล ความพอใจกับคุณภาพชีวิตเป็นหลัก เช่น ในการบริโภคนั้น ต้องรู้จักประมาณ รู้จักพอดี ไม่ใช่จ่ายเกินตัว ซึ่งผู้บริโภคต้องพิจารณาเหตุผล หรือความมุ่งหมาย บริโภคให้ถี่ถ้วน ว่ามิใช่เป็นการบริโภคด้วยความลุ่มหลง มัวเมา หรือเพื่อความอวดโก้ฟุ่มเฟือย

โดยไม่เกิดประโยชน์ แต่เป็นการบริโภคเพื่อเป็นการดำรงอยู่ของชีวิต ร่างกาย และเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อเป็นการอยู่อย่างผาสุก 1.หลักการไม่เบียดเบียน ซึ่งหมายถึงการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจใดๆนั้น จะต้องไม่เบียดเบียนทั้งตนและคนอื่น โดยไม่เบียดเบียนตนเอง ก็คือไม่ทำลายคุณภาพชีวิตของตนเอง เช่น ไม่บริโภคสิ่งที่ทำลายสุขภาพ ไม่ทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย และศีลธรรม เป็นต้น ส่วนการไม่เบียดเบียนผู้อื่นนั้น ก็คือการไม่เบียดเบียนสังคม และสภาพแวดล้อม โดยไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่สังคม และไม่ทำให้ระบบธรรมชาติแวดล้อมตามหลักการไม่เบียดเบียนนี้หรือระบบนิเวศน์เสื่อมโทรมลง เช่นในการผลิตใดๆ ต้องก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสภาพแวดล้อม ตามหลักการไม่เบียดเบียนนี้ มนุษย์ ธรรมชาติและสังคม จึงเป็นองค์ประกอบของระบบที่อิงอาศัยกัน และประสานเกื้อกูลกันอันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

บทที่ 3 อาชีพแพทย์ตามแนวพุทธศาสนา ในบทนี้ผู้เขียนอธิบายถึงความหมายของการ เมื่อก้าวถึงการแพทย์แล้ว พอจำแนกเป็นประเด็นใหญ่ๆ 2 ประเภท คือ แพทย์แผนโบราณและแพทย์แผนปัจจุบัน ในแพทย์แผนโบราณมีแนวคิด และวิธีการรักษาจำแนกได้เป็น 3 หลักการ กล่าวคือ ตามหลักพุทธธรรม ตามไสยศาสตร์ ตามโหราศาสตร์ ตามหลักพุทธธรรม พระไตรปิฎกกล่าวถึงโรคต่างๆและวิธีการรักษาโรคไว้ เช่น โรคในท้อง โรคนี้พึงรักษาด้วยยา ที่ปรุงด้วยข้าวยาคุงา ข้าวสารและถั่วเขียว โรคผอมเหลือง โรคนี้พึงรักษาด้วยการดื่มยาผลสมอดองกับน้ำมูตโคตังข้อความที่ปรากฏว่า คราวหนึ่งภิกษุเกิดเป็นโรคผอมเหลือง และชาวนั้นได้ถึงพระองค์ พระองค์จึงตรัสอนุญาตแก่ภิกษุทั้งหลาย เรานุญาตให้ดื่มผลสมอดอง กับน้ำมูตโคเน่าได้ ภิกษุนั้น ฉันทยานั้นก็ระงับไป โรคเป็นไข้ตัวร้อนโรคนี้พึงรักษาด้วยรากบัว โดยการกินรากบัว ดังข้อความที่ปรากฏว่า คราวหนึ่งพระสารีบุตรเกิดเป็นไข้ตัวร้อน โรคนี้พึงรักษาด้วยรากบัว โดยการกินรากบัว ดังข้อความที่ ปรากฏว่า คราวหนึ่งพระสารีบุตรเกิดเป็นไข้ตัวร้อน พระมหาโมคคัลลานะ ได้นำรากบัวและเหง้าบัวมาถวาย เพื่อให้ท่านแก้ไข้ตัวร้อน ท่านพระสารีบุตรฉันแล้วโรคนั้นก็ระงับไป ตามทัศนะทางไสยศาสตร์ เมื่อคนเป็นไข้ก็มักจะหาสิ่งมาช่วยให้ตัวเองนั้นหายจากไข้ด้วยการทำพิธีต่าง ๆ ตามความเชื่อของตน สำหรับคนที่เชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ก็จะไปหาหมอผี เพื่อปัดรังควานบ้างไปหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่ออ้อนวอนขอร้องบ้าง ไปหาอาจารย์ที่ทรงเวทมนต์ เพื่ออาบน้ำมนต์บ้าง เกี่ยวกับน้ำมนต์นี้แม้ในพระพุทธศาสนาก็กล่าวไว้ว่า มีใช้ในการปราบโรคภัยต่างๆเหมือนกัน ดังข้อความที่ปรากฏในรัตนสูตร คราวหนึ่ง เมื่อเมืองเวสาลีเกิดโรคร้ายและมีคนล้มตายมากมาย ความทราบถึงพระพุทธเจ้าพระพุทธานุเจ้าทรงรับสั่งพระอานนท์พร้อมภิกษุสงฆ์สาวกตบธรรมแล้วให้พระอานนท์ไปพรมตามสถานที่ต่างๆทำให้โรคภัยในเมืองเวสาลีสงบลงโหราศาสตร์มีดังนี้ ในพุทธประวัติตอนที่พระพุทธเจ้าทรงประสูติ กล่าวไว้ว่า เมื่อพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะ พระราชาแห่งแคว้นสัทกะ ประสูติได้ 5 วันพระเจ้าสุทโธทนะได้เชิญพราหมณ์ 108 คนมาฉันอาหารและเลือกได้ 8 คน ให้เป็นผู้ทำนายลักษณะของกุมาร ใน 7 คนได้ชูสองนิ้ว ทำนายอย่างเดียวกันว่า ถ้ากุมารนี้อยู่ครองขรรษาจะให้เป็น

พระเจ้าจักรพรรดิ ถ้าออกบวชจะได้เป็นศาสดาเอกของโลก แต่โกณฑัญญะพราหมณ์ได้ชูเพียงนิ้วเดียว ทำนายว่า จะบรรพชาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ส่วนคัมภีร์ธรรมบท กล่าวถึงเด็กที่จะมีอายุสั้น และพราหมณ์ผู้เป็นสหายทายว่า จะมีอายุแค่ 7 วัน เมื่อพ่อแม่ของเด็กได้ฟังเช่นนั้น ก็ไม่สบายใจ เป็นทุกข์ใจ เลยถามว่า มีทางแก้ไขหรือไม่ พราหมณ์ผู้เป็นสหายก็ตอบว่า เราไม่รู้แต่มีคัมภีร์ นั่นก็คือพระพุทธเจ้า ให้ไปถามดู เมื่อพราหมณ์ผู้เป็นพ่อแม่ของเด็กได้พบพระพุทธเจ้าแล้ว ก็ได้แนวทาง คือพระพุทธเจ้าได้แนะนำแนวทางให้แก่พราหมณ์ทั้งสอง อารธนาพระสงฆ์ให้ไปสวดปริตรตลอด 7 วัน หลังจากครบ 7 วันแล้ว เมื่อพ่อแม่เด็กก็นำเด็กนั้นมากราบพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงพยากรณ์เด็กนั้นว่า จะมีอายุถึง 120 ปี 3.1 การแพทย์ในสังคมไทย ในอดีต การบำบัดรักษาความเจ็บป่วยในสังคมไทย เป็นไปอย่างเรียบง่าย ด้วยยาสมุนไพร ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ภายใต้การดูแลเอาใจใส่ ของสมาชิกภายในครอบครัว หรือชุมชน โดยอาศัยความรู้ด้วยวิชาการแพทย์ (แผนโบราณ) ที่มีความผูกพันกับพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ความเจ็บไข้ได้ป่วยเสมอมา ประกอบกับการปลูกฝังแนวความคิด ความเชื่อในการมองชีวิต ความเจ็บป่วยทุกข์ทรมานและความตาย ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติ ในกรณีที่ต้องเผชิญกับความเจ็บไข้ ได้ป่วย รวมทั้งความตายตามแนวทางค่านิยมทางวัฒนธรรมของสังคมไทย

บทที่ 4 อาชีพนักกฎหมายตามแนวพุทธศาสน์ สาระส่วนต้นของบทนี้ผู้เขียนได้อธิบายความรู้ เนื่องจากความคิดในการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา ไปใช้สนับสนุนหลักกฎหมายทั่วไป เป็นแนวความคิดที่อยู่บนพื้นฐานทางทฤษฎีกฎหมายมาอธิบาย โดยในหัวข้อนี้ เป็นการนำเสนอว่าด้วยเรื่องบ่อเกิดของกฎหมาย ความหมายของกฎหมายโดยเฉพาะผู้เรียบเรียงนี้จะนำเสนอความหมายของกฎหมายในความหมายของนิติศาสตร์ทางพุทธศาสน์ และเปรียบเทียบแนวความคิดทางกฎหมาย 2 สำนัก คือสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง และสำนักกฎหมายธรรมชาติ ในมุมมองของกฎหมายและศีลธรรม ดังนั้นจึงจะต้องมีความรู้พื้นฐานทางทฤษฎี มาอธิบายว่า หลักกฎหมายที่ไม่มีสถานะและก่อให้เกิด ภูมิหลัง แนวความคิดอันมีประวัติภูมิหลังมาจากอิทธิพลของพุทธศาสนาอย่างไร และกฎหมายที่ถูกต้องนั้นควรจะมีจุดหมายสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ และเข้าถึงธรรมที่เป็นพื้นฐานของกฎหมายก็จะเป็นนิติศาสตร์ที่แท้จริง ดังนี้ ได้แก่ ความหมายของการลงทุน ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการลงทุน อาทิเช่น อัตราดอกเบี้ย กำไร ราคาสินค้าทุน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นโยบายของรัฐ ฟังก์ชันการลงทุน ทฤษฎีตัวทวีและทฤษฎีตัวเร่งที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ประชาชาติ ความหมายของกำลังแรงงาน การว่างงาน และสาเหตุของการว่างงาน ในรายละเอียดของเนื้อหาผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า รายได้ประชาชาติมีความสำคัญถือว่าเป็นเครื่องมือวัดและวิเคราะห์กิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศว่ามีความเจริญรุ่งเรืองหรือตกต่ำ ซึ่งมีผลมาจากการลงทุนและการจ้างงาน โดยที่รายได้ประชาชาติจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการลงทุนและการจ้างงาน เพราะการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าและบริการทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น เมื่อบุคคล

มีงานทำก็ทำให้มีรายได้เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ และส่งผลต่อรายได้ของรัฐบาลจากการเก็บภาษี ส่งผลต่อรายได้ของประชาชนที่สูงขึ้นตามไปด้วย เมื่อรายได้ประชาชนสูงแสดงถึงภาวะเศรษฐกิจในประเทศดีไปด้วย โดยรายได้ประชาชนมาจากการนำรายได้ของประชาชนทุกคนที่ผลิตสินค้าและบริการมารวมกัน เป็นรายได้ทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคอื่น ๆ มาจากเงินเดือน ค่าบริการ ค่าจ้าง ค่าเช่า ดอกเบี้ย และกำไรจากการดำเนินกิจการหรือประกอบการมารวมกันในรอบหนึ่งปี ซึ่งรายได้ประชาชนสามารถแบ่งได้เป็น 8 ประเภทคือ ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้น ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด ผลิตภัณฑ์ประชาชาติสุทธิ รายได้ประชาชน รายได้ส่วนบุคคล รายได้บุคคลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ และรายได้ต่อหัว ในส่วนท้ายบทผู้เขียนได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับข้อบกพร่องของการคำนวณรายได้ประชาชนไว้ว่ามีบางวิธีการที่ทำให้การคำนวณรายได้คลาดเคลื่อนเช่น ค่าเสื่อมราคา ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านตลาดและการนับซ้ำ

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (social animal) หมายความว่ามนุษย์ที่จะอยู่เป็นพวกรวมกัน เริ่มจากครอบครัวกลายเป็นเผ่า หรือกลุ่มชนมีฐานะเป็นประเทศ เป็นเหตุให้สังคมมนุษย์ต้องติดต่อสมาคมแลกเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีพ ส่งผลให้สมาชิกในสังคมเกิดความขัดแย้ง และกระทบกระทั่งกันเอง อาจนำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นได้ จึงเกิดความจำเป็นต้องสร้าง “ระบบควบคุมสังคม” ซึ่งเป็นระเบียบแบบแผนความประพฤติสำหรับการปฏิบัติต่อกัน แล้วค่อยๆ พัฒนาและเจริญขึ้น จนมีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนาและกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคม และรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ไม่ให้วุ่นวาย จนกล่าวได้ว่า ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย

บทที่ 5 อาชีพครูตามแนวพุทธศาสนาสาระสำคัญของบทนี้เริ่มต้นผู้เขียนการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีการเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน และบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาดังกล่าวคือ “ครู” เพราะครูเป็นผู้มีหน้าที่สร้างประสบการณ์เรียนรู้ และการพัฒนาโดยรอบให้เกิดในตัวของผู้เรียน เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเชิงวิชาการนำไปสู่การมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งการดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพจึงพึ่งพาอาศัยครูที่มีคุณภาพหรือที่เป็นครูวิชาชีพ การพัฒนาครูในโลกปัจจุบัน ทุกประเทศต่างก็ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของครู อย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมพัฒนาศาสตร์และศิลป์แห่งวิชาชีพครู พัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูให้เป็นครูมืออาชีพ จากอดีตครูมีหน้าที่สั่งสอนศิษย์ครูเป็นศูนย์กลางในการให้ความรู้แก่ศิษย์ แต่ในปัจจุบันครูจะต้องปรับบทบาทของตนออกแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมแก่ศิษย์ และต้องศึกษาค้นคว้า หาความรู้ใหม่ๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมแก่ศิษย์ ฉะนั้นวิชาชีพครูใน

ปัจจุบันและอนาคตจึงไม่ได้มีขอบเขตเฉพาะการอบรมสั่งสอนศิษย์เท่านั้น แต่ยังเป็นงานพัฒนาบุคลากรของประเทศซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาสิ่งอื่นๆ ให้เจริญก้าวหน้าอีกด้วย 5.1 ความหมายของครู คำว่า “ครู” มีความหมายกว้างขวางมาก แต่ถ้าดูจากศัพท์ภาษาบาลี “ครู” หรือภาษาสันสกฤตว่า “คุรุ” นั้นมีตีความความหมายว่า “ผู้สั่งสอนศิษย์หรือผู้ควรได้รับการเคารพ” ได้มีผู้ให้ความหมาย ของคำว่า “ครู” ไว้หลายอย่าง เช่น “ครู” คือผู้ทำหน้าที่สอนและให้ความรู้แก่ศิษย์เพื่อให้ศิษย์เกิดความรู้ความก้าวหน้าของวิชานั้นๆ 1. ความหมายของคำว่า “ครู” คาเตอร์(วี.กู๊ด (Carter V. Good) , 2558.)ได้ให้ความหมายของคำว่าครูไว้ดังนี้ 1) ครู คือ ผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ ทาง การเรียนสำหรับนักเรียนหรือนักศึกษาในสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน 2) ครู คือผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์และมีการศึกษามาก หรือดีเป็นพิเศษ หรือมีทั้งประสบการณ์หรือมีการศึกษาดีเป็นพิเศษในสาขาใดสาขาหนึ่งที่สามารถช่วยให้คนอื่นเกิดความก้าวหน้าได้ 3) ครู คือผู้เรียนรู้หรือจบหลักสูตรวิชาชีพจากสถาบันฝึกหัดครูและได้รับรองทางการสอนด้วย พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า ครู คือผู้ยกวิญญาณของสัตว์โลก คำว่าครูนี้ อย่างน้อยก็ spiritual guide คือเป็นมัคคุเทศก์ทางวิญญาณ ครูที่เป็นครูอย่างเต็มที่อยู่ถูกต้อง ก็คือผู้ยกวิญญาณของมนุษย์ให้สูงขึ้น โดยวิธีต่างๆตั้งแต่ต้นจนปลาย เราเรียกว่าครูบาอาจารย์ เป็นผู้มีพระคุณเหนือเกล้าเหนือเศียร มีพระคุณยิ่งกว่าบิดามารดา เพราะบิดามารดา ยังไม่ได้ยกสถานะทางวิญญาณ เพียงให้กำเนิดชีวิตมา และที่สามารถยกสถานะทางจิตวิญญาณก็เป็นส่วนน้อย เพียงแต่เป็นพื้นฐานให้ ครูบาอาจารย์สอนนักเรียน นักศึกษานั้นยกสถานะทางวิญญาณต่อไปจนดวงวิญญาณของเด็ก เยาวชนของคณานั้นสูงสุดเท่าที่มันจะสูงได้ นี่ก็คือครูบาอาจารย์ ไม่ใช่เพื่อน ไม่ใช่คนรับจ้างสอนหนังสือ (ยงค์ ชุ่มจิต 2541.) ได้อธิบายคำว่า ครู ไว้ดังนี้ 1) ครู คือ ผู้นำทางศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง 2) ครู คือผู้อบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้มีความหนักแน่น ควรแก่การเคารพของศิษย์ 3) ครู คือผู้ประกอบอาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอนมักใช้กับผู้สอนในระดับต่ำกว่าวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา สรุปได้ว่า ครู หมายถึง ผู้ที่ให้ความรู้ โดยเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ผู้อบรมสั่งสอนคุณธรรม จริยธรรม สืบสานวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาต่างๆ เป็นผู้จัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาดน ในทักษะการคิด การฟัง การอ่าน การเขียน เป็นผู้จัดประสบการณ์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนทั้งในวิทยาการสมัยใหม่และดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ศิษย์ได้พัฒนาการเป็นมนุษย์ ที่มีสำนึกรับผิดชอบชีวิต รู้บาปบุญคุณโทษ รู้ประโยชน์และไม่ใช้ประโยชน์

บทที่ 6 อาชีพสื่อสารมวลชนเชิงพุทธศาสน์ประเด็นหลักของการนำเสนอในบทนี้ ผู้เขียนอธิบายเกี่ยวกับปัญหาสำคัญที่ส่งต่อการพัฒนาสื่อมวลชนมิได้อยู่ในระดับโครงสร้างเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาระดับองค์กรและปัจเจกบุคคลด้วย ดังนั้นการพิจารณาปัญหาของสื่อมวลชนให้รอบด้านเพื่อพัฒนาที่เหมาะสมและครอบคลุม จึงมีอาจะละเอียดปัญหาของสื่อมวลชนในแง่ขององค์กร และปัจเจกบุคคลด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตข่าวสารข้อมูลในสังคม

ที่เกิดจากสถาบันสื่อย่อมเกิดจากการนำเสนอข่าวสารข้อมูลของบุคลากรแต่ละคนของสถาบันนั้น ในการเรียบเรียงนำเสนอในที่นี้ ก็เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับการสื่อสารและสภาพของปัญหาต่างๆก็เพื่อหาทางแก้ไขและพัฒนาการสื่อสารให้เป็นระบบและมีคุณภาพยิ่งขึ้น 6.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทั่วไป 6.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของบุคลากรสื่อ จำเป็นต้องทำความเข้าใจของสื่อสารมวลชนก่อนว่า มีหน้าที่เช่นใด และลักษณะใดที่แสดงถึงการทำหน้าที่สื่อมวลชน ได้อย่างสมบูรณ์ หรือที่เรียกว่ามืออาชีพ (Professional) ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวางระบบการพัฒนาบุคลากรสื่อให้บรรลุถึงคุณลักษณะที่ต้องการ อย่างกรก็ตามการศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพ ของบุคลากรสื่อ จำเป็นจะต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจพื้นฐานด้านบทบาทหน้าที่บุคลากรสื่อ เนื่องจากเป็นมืออาชีพย่อมสะท้อนมาจากการทำหน้าที่ของตนเอง ได้อย่างสมบูรณ์ ดังที่ Hallin กล่าวว่า พื้นฐานหลักของงานสื่อสารมวลชนคือการตระหนักรู้ว่า บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคมของตนคืออะไร และประกอบอาชีพโดยนับถือ หน้าที่เหล่านั้นเป็นแนวทาง แม้ว่าจะถูกคุกคามจากอิทธิพลและสภาพแวดล้อมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคุกคามจากการเมือง เศรษฐกิจหรือวัฒนธรรม สื่อมวลชนก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ ของตนในลักษณะมืออาชีพ คือการทำหน้าที่อย่างอิสระ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มิใช่เพื่อตนเองหรือกลุ่มผลประโยชน์ใด Moquail สรุปแนวคิดพื้นฐานเรื่องบทบาทหน้าที่ อันพึงประสงค์ของสื่อมวลชน ที่มีต่อสังคมไว้ 5 ประการคือ การให้ข้อมูลข่าวสาร (Information) การประสานสัมพันธ์ (Correlation) การดำรงความต่อเนื่อง (Continuity) ความบันเทิง (Entertainment) และการสร้างความเคลื่อนไหวในสังคม (Mobilization) อย่างไรก็ตาม การสรุปของ Moquail ค่อนข้างมีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งอาจแจ่มแจ้งให้เห็นบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังที่ ฉอาน วุฒิกรรมรักษา สรุปหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ 6 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้ควบคุมการไหลของข่าวสาร เป็นผู้แจ้งข่าวสาร เป็นผู้กำกับดูแลการปฏิบัติงานของรัฐ การเป็นผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ การเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงหรือสร้างมติสาธารณะ และเป็นเวทีอภิปรายความคิด สรุปถึงหน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนว่ามี 9 ประการ ได้แก่ 1.การรับผิดชอบงานที่บรรณาธิการได้รับมอบหมาย 2.แสวงหาข่าวสาร 3.ปกป้องแหล่งข่าว 4.เฝ้าสังเกตการณ์ 5.ทำหน้าที่วิจัย 6.สืบสวนหาข้อเท็จจริง 7.ชี้ประเด็นที่น่าสนใจ 8.สัมภาษณ์ จัดบันทึกข้อมูล 9.เขียนข่าว จะเห็นว่า การอธิบายบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารมวลชนมีอยู่ค่อนข้างหลากหลาย แต่บทบาททางด้านก็สามารถจัดเป็นกลุ่มเดียวกันได้ บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนจึงสามารถสรุปให้ชัดเจนและครอบคลุมเป็น 4 บทบาทหลักสรุปว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในระบบประชาธิปไตย ได้แก่ 1 บทบาทการเป็นผู้แจ้งข่าว (Informer) นักข่าวไม่เพียงแต่จะรายงานเรื่องราวเหตุการณ์เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น ของตนเท่านั้น แต่นักข่าวจะต้องออกไปหาข้อเท็จจริง อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เป็นข่าวซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในชาติ เพื่อนำมาอธิบายและแปลความหมายเหตุการณ์ ที่เป็นข่าวนั้นๆ หรืออาจจะต้องวิเคราะห์เจาะลึกให้เห็นถึงสาเหตุแห่งเหตุการณ์ และ

ปัญหาที่กำลังเป็นที่วิพากษ์ และมีผลกระทบต่อประชาชนในขณะนั้น เพื่อให้ข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็น ตัวกระตุ้นให้สาธารณชนสร้างความคิดเห็นต่อปัญหานี้ด้วย 2. บทบาทการเป็นนายทวาร (Gatekeeper) เนื่องจากการส่งข่าวสารต่างๆ จะต้องผ่านสื่อไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ก็ตามซึ่งสื่อเหล่านี้จะมีบุคคลทำหน้าที่เหมือนนายทวาร คอยควบคุมเปิด-ปิด ให้ หรือ มิให้ข่าวสารนั้นผ่านไปได้ บุคคลที่ว่่านี้ได้แก่ บรรณาธิการ ผู้ช่วยบรรณาธิการ รวมทั้งนักข่าว ด้วย ในการสื่อข่าวสารแต่ละครั้ง นักข่าวจะเป็นคนตัดสินใจเองว่า ควรจะไปหาข่าวที่ใด อย่างไร แหล่งข่าวคือบุคคลใด จะถามคำถามอย่างไร ข้อเท็จจริงอะไรบ้างที่ควรใส่เข้าไปในข่าว และ ข้อเท็จจริงใดที่ควรละทิ้ง 3. บทบาทเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนที่ได้รับการแจ้งข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของ รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างถูกต้องครบถ้วนและอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งในการทำหน้าที่ ของนักข่าวนั้นดูเหมือนว่าจะไม่มีบทบาทใดที่จะมายิ่งใหญ่เหนือบทบาทของการเป็นสุนัขเฝ้า บ้าน คอยจับจ้องเฝ้าดูการปฏิบัติงานของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ 4. บทบาทเป็นเจ้าหน้าที่ ที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ (Ombudsman) การที่หนังสือพิมพ์และนักข่าวได้รับการยกย่องจาก สาธารณชนให้เป็นฐานันดรที่ 4 นั้น สาเหตุหนึ่งก็เนื่องมาจากเจตนาธรรม ของประชาชนที่จะ มอบหมายให้นักข่าว เป็นตัวแทน เป็นหูเป็นตา และเป็นปากเสียงแทน ด้วยการเสนอข่าวสาร ประจำวัน อธิบายการบริหารงานของรัฐบาล และเปิดโปงการกระทำผิดกฎหมาย และความอ ยุติธรรมในสังคม บทบาทนี้จึงเป็นอีกบทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งการตระหนักในบทบาท หน้าที่ ทั้ง 4 ประการข้างต้น จะเป็นพื้นฐานความเข้าใจในการดำเนินงานของบุคลากรสื่อ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนสมบูรณ์จนนับได้ว่า มีความเป็นมืออาชีพใน วิชาชีพของตน จนได้รับการยอมรับจากสังคม

บทวิจารณ์

จากเนื้อความในหนังสือเรื่อง “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ ” เขียนโดย ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.สมเดช นามเกตุ ทำให้พบจุดเด่นและจุดด้อย ดังนี้

จุดเด่น

จุดเด่นของหนังสือเรื่อง “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ” แยกเป็น 3 ส่วนดังนี้ 1) เนื้อหา บรรยายด้วยภาษาเรียบง่าย เรียบเรียงอ่านเข้าใจง่าย เขียนจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน สารหลักที่เป็นหัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนี้มีความน่าสนใจเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรง ชีพอยู่อย่างมีความสุขของคนในสังคม คืออยู่อย่างไรให้มีความสุขอยู่ดีกินดีมีความสุข ซึ่งจะต้องเข้าใจ ถึงหลักของการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ ควบคู่กับหลักทางพระพุทธศาสนาและหลักเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ อย่างพอเพียงและยั่งยืน โดยยึดแนวทางดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งมรรคหรือมัชฌิมาปฏิปทา หรือ ทางสายกลาง สอดคล้องกับแนวคิดของ เกษตรแนวพุทธศาสนาที่ถือเอาแม่แบบมัชฌิมาปฏิปทา

หรือหลักเป็นทางสายกลางในการทำงาน ไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่น นอกจากนั้น ยังจะต้องดำเนินกิจกรรมทั้งปวงด้วย คือประโยชน์ในปัจจุบันที่ทุกข์สัถย์พึงถือเอามาปฏิบัติในการทำงาน คือมีความขยันหมั่นเพียร ขยันไม่เกียจคร้าน รู้จักรักษาปกป้องและดูแลกิจการที่ตนดำเนินการอยู่ให้ปลอดภัย หรือมีภูมิคุ้มกันที่ดี หรือมีผู้นำที่ดีและรู้จักใช้จ่ายทรัพย์ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมแก่อัตภาพของแต่ละครอบครัว หลักสำคัญ 5 ประการ กล่าวคือ (1) ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พักของตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี (2) ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด (4) ด้านเทคโนโลยี (5) ด้านเศรษฐกิจ คือจะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ เพิ่มรายได้และยึดหลักพออยู่ พอกิน พอใช้ พระพุทธศาสนาสอนเน้นให้มีหลักบ่าบัดให้รู้จักบรรเทาความทะเยอทะยานอยากให้น้อยลงไป พยายามเป็นนายเหนือทรัพย์เพื่อลดความโลภต่างๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายทางพระพุทธศาสนาเพราะว่าความโลภเป็นเหตุแห่งทุกข์ต่างๆ บุคคลใดรู้ว่าพอประมาณสันโดษ ก็สามารถพบกับความสุขได้ หลักเกษตรแนวพุทธศาสน์ ยึดความเพียรที่ประคับประคองไว้ สม่่าเสมอไม่หย่อนนั้ก ไม่ตึงนั้ก ไม่ให้จิตปรุงแต่งภายใน ไม่ให้ฟุ้งซ่านภายนอก มีความเพียรทางกาย รู้จักคุ้มครอง เก็บรักษาโภคทรัพย์ด้วยการคบคนดีเป็นมิตร มีคุณสมบัติเกื้อกูลแก่อาชีพการงาน เป็นการเลี้ยงชีวิตตามสมควร แก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ไม่ให้ผิดเคื่อง ไม่ให้ฟุ่มเฟือยนัก สมชีวิตา เน้นหนักไปในด้านเลี้ยงชีวิต ในทางพระพุทธศาสนาเชื่อและส่งเสริมให้มนุษย์พัฒนาตนเอง ฝึกฝนตนเองให้สมบูรณ์สูงสุดได้ โดยใช้พระธรรมเป็นเครื่องมือฝึกฝน ประโยชน์ในทางโลกของฆราวาส คือ ความสำเร็จในหน้าที่การงานของคนที่ทำอยู่โดยไม่ขัดกับศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง ความเพียรที่บริบูรณ์และมีความเพียรที่ประคับประคองไว้สม่่าเสมอ ไม่หย่อนนั้ก ไม่ตึงนั้กไม่ให้จิตปรุงแต่งภายใน ไม่ให้ฟุ้งซ่านภายนอก คำว่า เพียร ในที่นี้หมายความว่าความเอาทั้งความเพียรทางกาย รูปแบบการนำเสนอ การวางเนื้อหา หัวข้อหลัก หัวข้อรองเป็นลำดับชัดเจน

จุดด้อย

จุดด้อยของหนังสือเรื่อง “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ” มีดังนี้ 1) เนื้อหาสาระ ในหนังสือการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธเล่มนี้อาจจะมีข้อมูลที่ไม่ทันกับเหตุการณ์ในบางประการ ในรายละเอียดที่ควรเพิ่มเติมที่พบคือความรู้เกี่ยวกับ การ การตลาด การเงินการธนาคารยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นยุคที่การดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ต้องอาศัยดิจิทัลสอดคล้องกับยุคปัจจุบันและนำไปประยุกต์ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะทำให้การบูรณาการส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธเข้ากับศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ในการนำเสนอในบางส่วนยังพบเนื้อหาที่เป็นภาษาของพระพุทธศาสนาแทรกอยู่ปะปรายอาจทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจ ผู้อ่านไม่สนใจอ่าน เพราะความเป็นภาษาที่ยุกยากไม่คุ้นเคยในหนังสือเล่มนี้ได้รูปแบบการนำเสนอ การจัดรูปแบบตัวอักษรยังไม่สม่่าเสมอในบางหัวข้อ ทั้งขนาด และแบบอักษร มีวรรณยุกต์ตกหล่นในบางหน้า การเขียนบรรณานุกรมยังไม่เหมือนกันตลอดทั้งเล่ม มีหลายระบบ ทั้งการอ้างอิงจาก

เอกสารและจากเว็บไซต์ การวงเล็บภาษาอังกฤษในหัวข้อหลัก และหัวข้อรอง ยังไม่สม่ำเสมอ
ตลอดทั้งเล่ม และการสื่อความหมายต่อผู้อ่านได้

สรุป

หนังสือ “การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ” เขียนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเดช นาม
เกต เป็นหนังสือที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ รวมทั้งหลักธรรมคัมภีร์
ทางพุทธศาสนา อาทิ ความรู้การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธแนวเศรษฐกิจพอเพียงใน
พระพุทธศาสนาพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักคำสอนทางเศรษฐกิจชั้นสูงไว้ด้วย สอนให้เรา
อยู่เหนือความทะยานอยาก รู้จักเอาชนะกิเลส มองว่าสิ่งใดจำเป็นและไม่จำเป็น มองในคุณค่า
แท้และคุณค่าเทียม ในพระวินัยพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท ห้ามภิกษุจับเงินหรือทอง
ทรงปรับอาบัติแก่ภิกษุผู้กระทำนั้น พระองค์ทรงอนุญาตสิ่งที่จำเป็นสำหรับภิกษุไว้ 4 ประการ
เรียกว่า ปัจจัย 4 คือผ้าห่มห่ม (จีวร) อาหาร (บิณฑบาต) ที่อยู่อาศัย (เสนาสนะ) และยาแก้เจ็บ
ไข้ (คิลานเภสัช) ไม่มีผ้าเนื้อดีสำหรับทำจีวรใช้ ก็เก็บผ้าที่เขาทิ้งแล้วขึ้นเล็กชิ้นน้อยมา
ประติดประต่อใช้ ยารักษาโรคไม่มีดี เพียงยาตองด้วยน้ำมูดเนาก็ใช้ได้ ไม่ให้ใช้สิ่งของที่ทำได้ด้วย
เงินทอง แหววาวสวยงามเกินไป ไม่ให้ขอของใครโดยที่เขาไม่อนุญาต ไม่ให้สะสมอาหาร เป็น
การสอนให้รู้ว่า สิ่งใดจำเป็นและไม่จำเป็น สิ่งใดเป็นกิเลสความทะยานอยากความทะยานอยาก
เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ การดับความทะยานอยากได้ก็เป็นการดับทุกข์ได้

เอกสารอ้างอิง

สมเดช นามเกต. (2566). การส่งเสริมวิชาชีพเชิงพุทธ. ขอนแก่น : สำนักพิมพ์ ญาณรณทร
พรตง 88/102 ขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทความทวิการณหนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่คณะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

- 1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและ

ตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300-350 คำ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุดัชนีสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาคมนวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย

รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษฎา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษฎา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่, หน้า เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์.// สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควง. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร์. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).//ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (จำลองจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอ่างทอง. (2560). รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPM ปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol. 1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. Pediatr Nurs, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี ได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/issue/view/25> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : manichettharam@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลั้งค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

.....(16 pt)ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ)

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ)

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล

(16 pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

.....

.....

.....

.....

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

[illegible]

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16.pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สืบเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16.pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย...และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ
กรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt)... ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

.....
.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300-350 คำ)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

...(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

(16 pt)

(18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

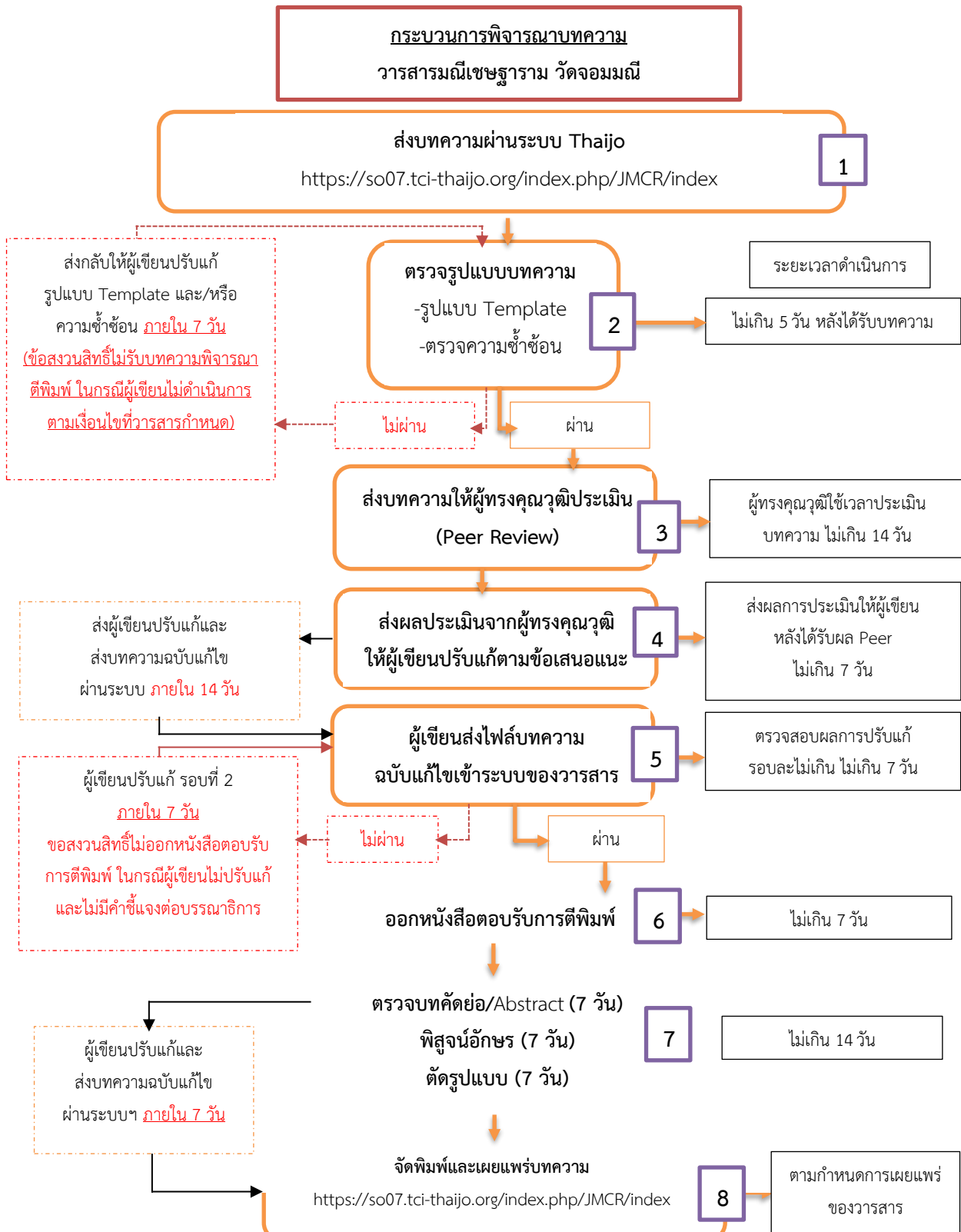
.....

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุ: ระยะเวลาของกระบวนการพิจารณาบทความตั้งแต่ผู้พิมพ์ส่งบทความเข้าระบบ ขั้นตอนที่ 1-6 ใช้ระยะเวลา
ประมาณ 1 เดือน ในการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (ผู้พิมพ์บทความต้องปรับแก้บทความตามกำหนด)

